❖ વિષય સૂચી ❖

ક્રમ સંખ્યા	પ્રકરણોના નામ	પૃષ્ઠ સંખ્યા
૧.	અનુભૂમિકા	૧
૨.	સ્વલીલા અનુશીલન	૧૧
૩.	એક ધર્મનું સૂત્રપાત	૨૨
૪.	તારતમ અને કલમા	૩૬
૫.	કતેબની પૂંજી	૬૮
૬.	ઉપલી દ્રષ્ટિ	૮૮
	હરિદ્વાર-કુંભ પ્રસંગ	૧૦૦
	ચાર સંપ્રદાય	૧૦૬
૭.	સંન્યાસ મત	૧૨૦
૮.	ષટ્દર્શન	૧૪૨
	શ્રીજીનો ઉત્તર	૧૬૬
	નિજાનંદ સંપ્રદાયની પદ્ધતિ	૧૭૪
૯.	ઔરંગઝેબને પેગામ	૧૯૪
૧૦.	કુરાનની હકીકત - સનંધ દ્વારા બોધ	૨૦૬
૧૧.	નલુઆ પત્રોનું વૃત્તાંત	૨૫૦
૧૨.	મંત્રણા	૨૭૨

૧૩.	ક્યોં એ રુક્કા આઈયા	૨૮૦
૧૪.	સમ્રાટ ઔરંગઝેબથી ભેટ	૩૦૪
૧૫.	અવજ્ઞાકારીઓ પર રોષ	૩૪૪
૧૬.	લૈલ તુલ કદ્ર	૩૬૦
૧૭.	પેગામ ઢાંપ્યા ગિરોહને	૩૭૪
૧૮.	બડી પત્રી	૩૮૮
૧૯.	બડી પત્રીમાં પુર્જી - છોટી પત્રી	૪૬૪
૨૦.	રાજસ્થાનના પડાવ	૫૦૮
૨૧.	ઉદયપુર	૫૪૬

મધ્યાંશ - દ્વિતીય ખંડ સમાપ્ત.

❖ અનુભૂમિકા ❖

અહો ! .... શ્રી નિજધામસ્થ સુમન સુંદરસાથજી !

આ સંસારરૂપી સાગર અતિ નિરસ, ધોકાદાર, છળકપટથી ભરેલો ફરી અવિશ્વાસનીય, નિર્દયી, દુસ્તરાતિદુસ્તર તેમજ વિભિન્ન અનર્થમય ગુણયુક્ત છે. એવા આ પાણીના પરપોટા સદશ ક્ષણિક જીવનની અંતિમ ઘટિકા ગણવાની અવધિકાલમાં પણ મને આજે ફરીથી લોકાભ્યુદય ગહન વિષયાત્મક સ્વ-સમાજ સેવાનો અતિ સોહામણો અવસર પ્રાપ્ત થયો છે. ફળસ્વરૂપ મારું દિમાગ સાતમા આસમાનમાં હોવું (બહુ ઘમંડ કરવું) એ કોઈ અસ્વાભાવિક વાત નથી. પરંતુ આ જાગણીના બ્રહ્માંડમાં મારા જેવા અશક્ત શારીરિક અવસ્થાવાળા વ્યક્તિ પર ધામધણી શ્રી રાજજી દ્વારા આવી અહોભાગ્યમય સુઅવસરની પ્રેરણાયુક્ત અસીમાતિઅસીમ અનુકંપા-દયા થવી, એ તો હકીકતમાં મારા દીનૈકબન્ધો પરમપૂજ્ય ધામધણી સ્વરૂપ ગુરુપ્રવર બાબાજી શ્રી લક્ષ્મીદાસજી મહારાજ, નવતનપુરી (જામનગર) ની આત્મીય પ્રેરણા, અપાર દયા-કૃપા સિવાય અકાટ્યરૂપે અસંભવ છે.

અતઃ તેમની હૃદયસ્થ આત્મીય પ્રેરણા, અસીમ દયા-કૃપાના પ્રતિફળ જે કાર્ય આગળ થઈ રહ્યું છે, તે બધી પ્રતિક્રિયાઓ પ્રત્યે હું મારા ધામધણી સ્વરૂપ શ્રી ગુરુદેવના ચરણોમાં શીશ નમાવું છું અને હું પોતાને આજીવન તેમનો ઋણી માનતો રહીશ. ઉપર્યુક્ત પ્રકારની અસીમ, અપાર દયા-કરુણા અથવા એમ કહી શકાય કે તેમની અદશ્ય હાર્દિક અનુકંપાના કારણે જ મેં ૭૬ વરસની ઉંમરમાં પોતાના અંતિમ સમયમાં પણ દેહત્યાગ કરવાનું છોડીને રહી સહી તેમજ થોડી ઘણી બચેલી હિંમત અને તાકાત ભેગી કરીને પોતાના સમાજની સેવાર્થે ફૂંકથી પહાડ ઉડાવવા (થોડી શક્તિથી મોટું કામ કરવાનો ઉદ્યોગ કરવા) જેવું કામ અર્થાત્ સ્વામી શ્રી લાલદાસજી મહારાજ કૃત મૂલ વીતક સાહેબને પ્રશ્ન-ઉત્તરના રૂપમાં પ્રકાશિત કરીને સમાજની સામે રાખવા જઈ રહ્યો છું.

આજથી પહેલાં આપણા શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામી ધર્મ-નિજાનંદ સંપ્રદાયમાં લગભગ ૨૫-૩૦ વીતકોની રચના થઈ ગઈ છે. તેમાંથી સ્વામી શ્રી લાલદાસકૃત વીતક

સાહેબ ઉક્ત બધા વીતકોની આધારભૂતા તેમજ મૂલ વીતક સાહેબ છે. શ્રી નિજાનંદ સંપ્રદાયમાં જેવી રીતે શ્રી પ્રાણનાથજીના પછી શ્રી લાલદાસજીનું સ્થાન છે, તેવી જ રીતે પ્રણામી સાહિત્યમાં ઉપાસ્ય ગ્રંથ ''શ્રી કુલજમ સ્વરૂપ સાહેબ-શ્રી તારતમ સાગર'' ના પછી ''સ્વામી શ્રી લાલદાસ કૃત વીતક સાહેબ'' નું સ્થાન છે. એટલા માટે અન્ય વીતકોમાં સ્વામી લાલદાસ કૃત વીતક સાહેબ સર્વાધિક પ્રાચીન, પૂજ્ય અને વિશ્વાસપાત્ર છે તથા પ્રણામી સમાજમાં એને પ્રથમ દર્જાની માન્યતા પ્રાપ્ત છે.

આદિકાળથી પ્રચલિત ઉક્ત વીતક સાહેબમાં કુલ ૭૩ પ્રકરણ અને ૪૩૭૭ ચોપાઈઓ છે. એ જ વીતક ગ્રંથના પ્રશ્ન-ઉત્તરના રૂપમાં પ્રકાશિત પ્રસ્તુત ગ્રંથ આપ લોકોની સમક્ષ ઉપસ્થિત છે, જેમાં કુલ ૫૪૭૭ પ્રશ્ન-ઉત્તર છે. ઉપરના ૫૪૭૭ પ્રશ્ન-ઉત્તરને ત્રણ ખંડોમાં વિભક્ત કરવામાં આવ્યા છે. જેમ કે -

૧. પ્રથમ ખંડમાં પ્રશ્ન-ઉત્તરની કુલ સંખ્યા ૧૨૫૦ સુધી રહેશે અને વીતકની મજલ શરૂઆતથી લઈને સૂરતની વીતક સુધી આવશે.

૨. દ્વિતીય ખંડમાં પ્રશ્ન-ઉત્તરની કુલ સંખ્યા ૨૦૧૬ સુધી હશે. પુનઃ મજલ સૂરતથી લઈને ઉદયપુરની વીતક સુધી આવશે.

૩. તૃતીય ખંડમાં પ્રશ્ન-ઉત્તરની કુલ સંખ્યા ૨૨૧૧ સુધી હશે. પુનઃ મજલ મંદસોરથી લઈને અષ્ટપ્રહરની સેવા સુધી અર્થાત્ વીતક પૂરું થાય ત્યાં સુધી રહેશે. અતઃ ટૂંકાણમાં -

ક. પ્રથમ ભાગમાં પ્રશ્ન-ઉત્તરની કુલ સંખ્યા ૧૨૫૦ હશે.

ખ. દ્વિતીય ભાગમાં પ્રશ્ન-ઉત્તરની કુલ સંખ્યા ૨૦૧૬ હશે.

ગ. તૃતીય ભાગમાં પ્રશ્ન-ઉત્તરની કુલ સંખ્યા ૨૨૧૧ હશે.

અતઃ ત્રણેય ખંડોના મળીને પ્રશ્ન-ઉત્તરની કુલ સંખ્યા (૧૨૫૦+૨૦૧૬ +૨૨૧૧=૫૪૭૭) પાંચ હજાર ચારસો સિત્યોતેર થશે.

ઉપરોક્ત સ્વામી શ્રી લાલદાસ કૃત વીતક સાહેબમાં મુખ્યતઃ ત્રણ સ્વરૂપની વીતક આવે છે. એમાંથી કોણ-કોણ સ્વરૂપ કયા-કયા કાર્ય હેતુ આવ્યા અને તે કઈ

રીતે આ દુ:ખદાયી સંસારરૂપી સાગરની વચ્ચે આવેલાં નિજધામસ્થ સમાજની સાથે-સાથે સંસારની સર્વાત્માઓને સબ ધાન બાઇસ પસેરીના (સારા-ખરાબને સરખા સમજવા) દર્જામાં રાખીને (તથા ત્રણેય સૃષ્ટિઓની આત્માઓને સમદૃષ્ટિથી જોઈને) વાઘના મોઢામાં હાથ નાંખવા (સાહસનું કામ કરવા) જેવું કાર્ય સંપન્ન કરી ગયા ?

વર્તમાન કલિકાલ ગુણ ગ્રસ્ત (પ્રભાવિત) નિજાનંદી-પ્રણામી પ્રચારકોને શ્રીમન્નિજાનંદ-શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામી ધર્મ સિદ્ધાંત અન્તર્ગત આ માન્યતાને ધ્યાનમાં લઈને ચાલવું જરૂરી અને અનિવાર્ય જોવામાં આવી રહ્યું છે. કેમ કે અમારો ધર્મ સિદ્ધાંત ટકસાલી (પ્રામાણિક) વાત કરવાવાળા પ્રચારકોને માન્યતા આપે છે, ન કે બકવાદી તેમજ ધર્મના દાણા બગાડવાવાળા નામધારી પ્રચારકોને ! અતઃ શ્રી લાલદાસ કૃત વીતક સાહેબમાં સ્થિત ''ત્રણ સ્વરૂપોની વીતક'' વિષયને નિમ્ન પ્રકારથી સમજવાથી ટટ્ટીની આડમાં શિકાર કરવા (ધૂર્તતાથી છૂપાઈને કાર્ય સાધવા) ના પ્રતિફલરૂપી પાપ-અપરાધથી બચી શકે છે. જેમ કે -

૧) ''પીઉ પાંચ બેર હમ વાસ્તે, સાગર મેં ડારયા આપ''

-(શ્રી પ્રકાશ હિન્દી, પ્ર.૧૭/ચો.૯).

પીઉ (મૂલમિલાવાવાળા ધણીજીનો જોશ) વ્રજમાં, રાસમાં અને જાગણીના બ્રહ્માંડના ત્રણ સ્વરૂપના રૂપમાં બ્રહ્માત્માઓને ખેલ બતાવવાના આશય પાંચ વાર પંચભૌતિક શરીર ધારણ કરી સંસારમાં આવ્યા. મૂલમિલાવાવાળા શ્રી રાજજીએ એ બ્રહ્માંડના કાર્ય-કલાપના મુદ્દાર (જવાબદારી) પણ એ ત્રણ મર્દ સ્વરૂપોની ઉપર જ સોંપ્યું છે. જેમ કે -

''મરદ તીનોં પર હૈ મુદ્દાર''

પુનશ્ચ-

૨) ''એ તીનોં સૂરત હૈં એક, સો રસૂલ તીનોં સરૂપ બિસેક''

-(શ્રી બડા કયામતનામા, પ્ર.૧૨/ચો.૨).

અતઃ ત્રણેય સ્વરૂપ-બસરી, મલકી અને હકીમાંથી બસરી સ્વરૂપ **''રાસ ખેલકે આયે બરારબ સ્યામ''** અર્થાત્ બરારબ-અરબવાળા તૃતીય શ્યામ સ્વરૂપ મહંમદ સાહેબ છે. પુનઃ મલકી-સદ્‌ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી અને હકી સ્વરૂપ શ્રી મેહરાજ અર્થાત્ મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજી છે. યસર્થ હે મારા આત્મીય બંધુઓ, ધામસ્થ દોસ્ત અથવા નિજાનંદી-પ્રણામી પ્રચારકો ! પોતાના દિમાગને થોડી-ઘણી કસરત કરાવશોજી. આપ લોકો વ્યર્થમાં આકાશમાં છેદ કરવા (બહુ ચાલાકી બતાવવા) જેવી હિંમત કેમ કરવા લાગ્યા છો ? તે પણ શ્રી સદ્‌ગુરુ અને મહામતિ સ્વરૂપોની વિરુદ્ધ (ખિલાફ) ? વાહ રે વાહ ! મારા મિત્ર બંધુઓ ! ! તારતમ વાણીના ઈલમી (જ્ઞાની) કહેવડાવીને આવું ? પોત-પોતાની આંખોથી નિહાળીને નિમ્નોક્ત પ્રમાણ જોઈ લો ને !

૩) બસરી મલકી ઔર હકી, એ તીનોં કે જુદે ખિતાબ ।
એક ફુરમાન લ્યાઈ દૂસરી કુંજી, તીસરી ખોલે કિતાબ ।।

-(શ્રી છોટા કયામતનામા, પ્ર.૧/ચો.૮).

શ્રી શ્યામાજીના ત્રણેય સ્વરૂપો-બસરી, મલકી અને હકીને અલગ-અલગ પ્રકારની શોભા (ઉપાધિઓ-પદવીઓ) પ્રાપ્ત થઈ છે. અતઃ કોનાથી પ્રાપ્ત થઈ ? મૂલમિલાવાવાળા શ્રી રાજજીથી. તેમાંથી એક પરમાત્મા (શ્રી રાજજી) નો સંદેશ લઈને આવ્યા, બીજાએ તારતમ જ્ઞાનરૂપી કુંજી પ્રદાન કરી, તો ત્રીજાએ બધા ધર્મગ્રંથોના ગૂઢ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કર્યા.

અતઃ ઉક્ત ત્રણેય મર્દ સ્વરૂપો-બસરી-મહંમદ સાહેબ, મલકી-શ્રી સદ્‌ગુરુ દેવચંદ્રજી અને હકી - શ્રી મેહરાજ (મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજી) ને આ જાગણીના બ્રહ્માંડમાં કયા-કયા કાર્યોનો શ્રેય અને ખિતાબ મળ્યો ? અતઃ બસરી સ્વરૂપને લા, ઈલ્લાહ અર્થાત્ ક્ષર, અક્ષરથી પરે ઈલિલ્લાહ-અક્ષરાતીત બ્રહ્મધામ ખુદાના અરસરૂપી લક્ષ્યને સંસારમાં અવતરિત કરવાનો તથા ત્યાંના લોકોને શરિયત માર્ગ પર ચલાવીને ઇન્સાનિયતની મર્યાદાનું પાલન કરાવવાનો, પુનઃ બ્રહ્મ તેમજ

બ્રહ્માત્માઓને બીજીવાર સ્વપ્નિક જગત-ખેલમાં આવવા વિષયની સાક્ષી રાખવાનો ખિતાબ અથવા શ્રેય મળ્યો. મલકી સ્વરૂપ-સદ્‌ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજીને હકીકત-વાસ્તવિકતા અથવા વાસ્તવિક બ્રહ્મને ઈંગિત કરવાવાળો બ્રહ્મ મંત્ર-તારતમ જ્ઞાન ખેલમાં અવતરિત કરી તે બ્રહ્મજ્ઞાનાધાર પ્રથમ સ્વરૂપ દ્વારા આપેલાં લક્ષ્યમાં પહોંચાડવાનો, પ્રેમ-સેવારૂપી ભક્તિ માર્ગ જાહેર કરવાનો ખિતાબ-શ્રેય મળ્યો. પુનઃ હકી સ્વરૂપ-મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીને વિજ્ઞાન દર્જાના તારતમ-મારફતી જ્ઞાનના માધ્યમથી સૃષ્ટિના સર્વ ધર્મગ્રંથોના ગુહ્ય-ગોપ્ય અથવા સાંકેતિક બાતુની ભેદોને ખુલસ્ત કરી ત્રણેય સૃષ્ટિઓને એક અદ્વૈત બ્રહ્મના ચરણોમાં દૃઢ વિશ્વાસ અપાવીને માયાવી ભૂમિકાથી પરે બેહદ સ્થિત અક્ષર-અક્ષરાતીત બ્રહ્મના ચરણ તલે સચ્ચિદાનંદમય ભૂમિકામાં પહોંચાડવા અથવા અખંડ મુક્તિસ્થાનમાં અખંડ કરવાનો ખિતાબ-શ્રેય પ્રાપ્ત થયો. એટલું જ નહિ, જડ-ચેતનની મુક્તિનું વિધાન (નિયમ) જાહેર કરવાનો ખિતાબ અથવા શ્રેય પણ તેમને જ આપવામાં આવ્યો. અતઃ ઉક્ત ત્રણેય સ્વરૂપોને ઉપરોક્ત ભિન્ન-ભિન્ન કાર્યોને ખિતાબ-શ્રેય આપ્યો, તો કોણે ? સ્વયં મૂલમિલાવાવાળા અદ્વૈત બ્રહ્મ શ્રી રાજજીએ ! આ પ્રકારની ગુહ્ય વાસ્તવિકતાને સમજ્યા વગર શ્રી રાજજીના આદેશના વિરુદ્ધ આત્મઘાતરૂપી પ્રચાર-પ્રસાર કરીને મારા નિજાનંદી-પ્રણામી પ્રચારક બંધુ ધર્મસ્થાન તેમજ ધર્મ સિદ્ધાંત વિરુદ્ધ જીવન યાપન કરી (ગુજારવું-પસાર કરવું) અંતમાં ક્યાં પ્રસ્થાન (પ્રયાણ) કરવા માટે કમર બાંધી રહ્યા છે ? હે મારા મિત્રગણો ! આકાશપાતાળ એક (ખૂબ જ શોધખોળ) કરીને પણ જઘન્ય અપરાધરૂપી કાર્યમાં કેમ પ્રવૃત્ત (ક્રિયાશીલ) થાવ છો ? તેથી આપ પ્રચારકોને વિનયપૂર્વક કહું છું કે કૃપયા ધર્મ સિદ્ધાંત દ્રોહી સાબિત થવાથી પહેલાં જ પોત-પોતાની આંખોમાં તારતમરૂપી ચશ્મા પહેરીને નિમ્નોક્ત ચોપાઈ પ્રમાણના રૂપમાં જોઈ લ્યો ને ! જેમ કે -

૪) **બસરી મલકી ઔર હકી, એ તીનોં એક સૂરત ।**
એ તીનોં મહંમદકી, બીચ અરસ વાહેદત ।।

-(શ્રી મારફત સાગર, પ્ર.૧૪/ચો.૮૫).

અરે મારા આત્મીય બંધુઓ ! અથવા વર્તમાન તારતમ જ્ઞાનના નામધારી નિજાનંદી ઈલમીઓ !! **'બસરી મલકી ઔર હકી, એ તીનોં એક સૂરત'** કહ્યું, અતઃ કોની એક સૂરત ? પુનઃ અરસ વાહેદત્તના મહંમદ કોણ છે ? તેથી તેમની ત્રણ સૂરતો (સ્વરૂપો) ને અલગ કરવાવાળા સિદ્ધાંતદ્રોહી શું વાણી-વીતકના દુશ્મન તથા શ્રી રાજજીના જ દ્રોહી નહિ થશે ? અહો મારા ધામસ્થ આત્માધાર સંબંધી નિજાનંદી પ્રણામી ધર્મ પ્રચારકો ! બિચારા સમાજ જેમ તે સમય નિજાનંદાચાર્ય શ્રી સદ્ગુરુ અને મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીના આશ્રય પર નિર્ભર હતા, તેમ જ આજનો સમાજ આપ લોકો પર આશ્રિત તથા નિર્ભર છે. અતઃ શું આપ વર્તમાન સમાજને તે બંને સિદ્ધાંત પ્રદત્ત (આપવાવાળા) મહાપુરુષોના સિદ્ધાંતથી વિમુખ બનાવીને ધુંધુકારી-પરીક્ષિત માર્ગ પર જબરજસ્તી ઘસેટીને દોડાવવાથી મૂલમિલાવાવાળા શ્રી રાજજી સ્વરૂપની નજરમાં એક કર્તવ્યપરાયણ સાચા ધર્મ પ્રચારક સાબિત થઈ શકશો ? અતઃ નિમ્નોક્ત ચોપાઈ પણ જોઈ લ્યો. જેમ કે -

૫) **રસૂલ રૂહ અલ્લા ઔર ઈમામ, એ તીનોં એક કહે અલ્લા કલામ।**
બસરી મલકી ઔર હકી, તીનોં તરફ સાહેબકે સાકી ।।

- (શ્રી બડા કયામતનામા, પ્ર.૫/ચો. ૩૭).

રસૂલ-મહંમદ સાહેબ, રૂહઅલ્લાહ - સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી અને ઈમામ - મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજી - એ ત્રણેય મૂલમાં એક જ સ્વરૂપ છે. આ વાતની સાક્ષી અલ્લાહ કલામ - શ્રી મુખવાણી છે. ઉક્ત ત્રણેય બસરી, મલકી અને હકી સ્વરૂપ છે. જાગણીના બ્રહ્માંડમાં એ ત્રણેય સ્વરૂપ જ અક્ષરાતીત બ્રહ્મ - શ્રી રાજજીના પ્રેમરૂપી અમૃતને તારતમ જ્ઞાનના માધ્યમથી ત્રણેય સૃષ્ટિઓને પીવડાવવાવાળા છે અને પીવડાવી રહ્યા છે.

અરે મારા પ્રિયાત્માઓમાં પણ અગ્રગણ્ય નિજાનંદી - પ્રણામી ધર્મ પ્રચારકો ! હાય રે હાય !! શ્રી રાજજીનો હુકમ - આદેશના સ્વરૂપયુક્ત શ્રી શ્યામાજીનો અંગ-ભંગ કરવો અને પોતાના જ સિદ્ધાંત વિરુદ્ધ સમાજદ્રોહી બનીને ધામમાં

મુખ બતાડવાનો દાવો પણ કરવો ? વાહ રે વાહ !! "હમ તુમ એક વતન કે" છે, એટલા માટે સવિનય હાથ જોડું છું કે પોતાની આત્માના ઉદ્ધાર માટે શ્રી લાલદાસ કૃત વીતક સાહેબના અષ્ટપ્રહરના મંગલાચરણની ચોપાઈ નં. ૧૯ ને સારી રીતે નિહાળીને જુઓ જરા ! કેમ કે આપ લોકો વાણી-વીતકને માનવા અને સદ્‌ગુરુ તથા મહામતિને જાણવાવાળા કહેવડાવો તો છો, પરંતુ કોના આધાર પર માનો તથા જાણો છો, એ પણ વિચારણીય છે ન ? અતઃ

૬) બસરી મલકી ઔર હકી, એ હુકમ તીન સૂરત ।
તિન દઈ હૈયાતી દુની કો, કરી સૈયન વાસ્તે સરત ।।

બસરી - મહંમદ સાહેબ, મલકી - શ્રી દેવચંદ્રજી તથા હકી - શ્રી મેહરાજ ઠાકુર (મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજી), એ ત્રણેય પરબ્રહ્મ શ્રી રાજજીના આદેશના સ્વરૂપ છે. એ સ્વરૂપોએ સંસારના લોકોને અખંડ મુક્તિ પ્રદાન કરી. એમાંથી હુકમના સ્વરૂપે બ્રહ્માત્માઓના સંસારમાં પ્રગટ થવાની ભવિષ્યવાણી કરી હતી.

અતઃ વર્તમાન અગ્રગણ્ય તારતમ જ્ઞાનના નિજાનંદી - પ્રણામી ધર્મ પ્રચારકો ! હું એટલા માટે આપ લોકોને સચેત કરી રહ્યો છું કે કઈ આપ લોકો જે થાળીમાં ખાઈ રહ્યા છે, તેમાં જ છેદન (ઉપકારનો બદલો અપકારથી) તો કરી રહ્યા નથી ને ? વર્તમાન સમાજના કર્ણધાર વિશિષ્ટ ધુરંધર બ્રહ્મજ્ઞાનજ્ઞ - તારતમ જ્ઞાનજ્ઞ મારા આત્મીય દોસ્તો ! હું તો આપ લોકોના ચલન વ્યવહાર, ધર્મ પ્રચાર-પ્રસારને જોઈ-સાંભળીને ચક્કરમાં પડેલો છું. યસર્થ આપ જેવાઓની સમક્ષ પ્રશ્ન કરી રહ્યો છું. હું પોતાની ધૃષ્ટતા (ઉદ્ધતાઈ) ના માટે ક્ષમા પ્રાર્થી છું. કિંતુ હે ધુરંધર અથવા વિશિષ્ટ વિદ્વાનો ! હું શ્રી મારફત સાગર પ્ર. ૧૩ ની ચો. ૧૨ થી ડરું છું, જ્યાં કહ્યું છે કે **"તો કહ્યા જલના ચાકો હોએ"** પરબ્રહ્મ સંબંધી બ્રહ્માત્માઓનો દાવો લેવાવાળા એ બધા જીવોને તેમનો દાવો લેવા માત્રથી અથવા આ જઘન્ય અપરાધના કારણે નરકની અગ્નિમાં બળવું પડશે, તો સિદ્ધાંતદ્રોહી, શ્રી રાજજી-દ્રોહીઓની કેવી ગતિ થશે ?

પુનઃ શ્રી બડા કયામતનામા ગ્રંથના પ્ર. ૮ ની ચો. ૪૦ ને જોઈને આપ પ્રચારકોના પ્રતિ દયા-ભાવ પણ ઉત્પન્ન થાય છે, જ્યાં કહ્યું છે કે -

જો સકે ના સાંચ કર, સો જલે દોજખ માહેં કાફર ।
ભિસ્ત દોજખી દૂરથેં દેખેં, ત્યોં ત્યોં જલેં આપ વિસેખેં ।।

જે લોકો અંતિમ સમયમાં અવતરિત પરમાત્મા સ્વરૂપ શ્રી પ્રાણનાથજીના સિદ્ધાંતને માનતા નથી, તે નાસ્તિક સિદ્ધાંતદ્રોહી લોકો નરકની આગમાં બળે છે. મુક્તિસ્થળોમાં રહેવાવાળી મુક્તાત્માઓના સુખોને દૂરથી જોઈને તે સિદ્ધાંતદ્રોહી અને અધિકાધિકરૂપથી નરકાગ્નિમાં સંતપ્ત (તપ્ત-દુઃખી પીડિત) થતાં રહે છે.

અતઃ મને દુઃખ થઈ રહ્યું છે કેમ કે જીવનભરના શુભાશુભ કર્મનું ફળ, તો ધર્મ સિદ્ધાંત આપવાવાળા સ્વરૂપના હાથમાં જ છે ને ! ઉક્ત ચોપાઈના આધાર પર અહીંયા એક જમાત નિજાનંદ સિદ્ધાંત અમે રહ્યા. અંતતઃ અમારામાંથી કોઈ ધામમાં, તો કોઈ નરકમાં હશે, તો ? જ્યારે એક બીજામાં પરસ્પર ચાર આંખ થશે, ત્યારે નરકવાળા કેવા નરકાગ્નિની વધતી ગરમી-તાપ સહન કરી શકશે તથા ધામ (ભિસ્ત) વાળા તેમની ગતિવિધિને જોઈને કેવી રીતે પોતાની જાતને સંભાળી શકશે ?

યસર્થ **''એક મિલાય ખોલ દીજિએ, એ વસ્તુ પાવે તબ''** ના અનુસાર ઉક્ત બધી ચોપાઈઓનું મિલાન કરીને અત્યારે એ જ વખતે સતર્ક થઈ જવામાં જ તમારા બધાનું કલ્યાણ જોઈને જ હું અરજ કરી રહ્યો છું. જુઓ તો પણ મારા માટે નહીં, બલ્કે પોત-પોતાની આત્મા માટે જ જોવાનું કષ્ટ કરો. અત્યારે અહીંયા માત્ર છ પ્રમાણ આપેલાં છે, જરૂર પડવાથી તો અગણિત વધારે કઈઓ પ્રમાણ આપી શકાય છે. કિંતુ આશા કરું છું કે ઉક્ત પ્રમાણ દ્વારા જ પોતાની આત્માનું કલ્યાણ કરવાની તરફ અગ્રેસર થશો તેમજ મારે પુનઃ કષ્ટ ઉઠાવવું પડશે નહિ.

લક્ષ્યબોધ કરાવવાવાળા ઉક્ત આત્મીય જ્ઞાન નિજધામમાં રહેવાવાળા આત્માઓના જીવનમાં અત્યાધિક ઉપયોગી સાબિત થશે. અતઃ ઉક્ત ત્રણેય

સ્વરૂપોની જીવનયાત્રા વિષયનું જ્ઞાન બ્રહ્માત્માઓ માટે જીવન યાપન (પસાર) માં અવર્ણનીય રૂપે ફળદાયક સિદ્ધ થશે, આ વાતમાં કિંચિત માત્ર (જરાય) પણ શંકાની ઉન્માદ (ગુંજાઈશ) નથી કેમ કે એ સ્વરૂપોએ આત્માના તરણ-તારણ માટે સાધકને જે-જે વિષય-વસ્તુઓને હૃદયાંગમ કરવું જરૂરી હોય છે, તેને સમાજની સામે શરીરમાંથી કાળજું કાઢીને મૂકવા બરાબર સમર્પિત કરી દીધું છે. અતઃ ઉક્ત વાતોને હૃદયાંગમ કરી સૃષ્ટિની સર્વાત્માઓ પોતાની આત્માને એકના ત્રણ ગણા બનાવવાની (અનુચિત લાભ ઉઠાવવાની) દોડમાંથી ઉગારી શકે છે અને નિઃશંક બનીને લક્ષ્યમાં પહોંચી શકે છે.

એ ત્રણ મહાનાતિમહાન પુરુષોના વાસ્તવિક લક્ષ્યબોધ જ્ઞાનનું અનુકરણ કરી નિજધામસ્થ તે આત્માઓને, જે સંસાર સાગર (ભવ સાગર) માં ભૂલેલી-ભટકતી, મારી-મારી ફરી રહી છે, અવશ્યમેવ જ પોતાના ધણીના પગલાં પર ડગ ધરીને (કદમો પર કદમ રાખીને) ચાલવાનું પ્રેમમય આહ્વાન પ્રાપ્ત થશે અને 'યથા નામ તથા ગુણઃ' ચરિતાર્થ કરવામાં તે અવશ્યમેવ ફતેહમંદ થઈ શકશે. જેમ કે -

ચલના હાદી કે પીછલ, રખના કદમ પર કદમ ।
આદમી ચલે ન ચાલ રૂહ કી, ઈત દુની માર ન સકે દમ ।।

-(સિનગાર - પ્ર. ૨૩/ચો. ૬૨).

ઉક્ત સ્વામી શ્રી લાલદાસકૃત વીતક સાહેબને અમારા નિજાનંદી શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામી સમાજમાં સ્વયં સાધ્ય સ્વરૂપ અમારા ઈષ્ટ દ્વારા જ કથિત (વર્ણવેલી, કહેલી) રચનાનો દરજ્જો તેમજ મહત્ત્વ પ્રાપ્ત છે. એટલા માટે ઉક્ત વીતક સાહેબના પ્રત્યેક પ્રકરણના અંતમાં મહામતિજીની છાપ જોવામાં આવે છે. અતઃ જે રીતે નિષ્કલંક બુદ્ધાવતાર મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજી દ્વારા પ્રદત્ત શ્રી મુખવાણી - શ્રી કુલજમ સ્વરૂપ સાહેબ અને સ્વામી શ્રી લાલદાસ કૃત વીતક સાહેબ તેમના તત્કાલીન સમાજ માટે ન હતી, કેમ કે તે સ્વયં શ્રી મુખવાણીમાં કહે છે, **''ચરને હેં સો તો આએ સહી, પર પિછલે કારન એ બાની કહી''** - (શ્રી પ્રકાશ હિન્દી - પ્ર. ૩૪/ચો. ૨૦), તે રીતે મારા

કાલબૂત (બીબું-પૂતળા) દ્વારા થઈ રહેલું આ પ્રકાશન કાર્ય મારા સમકાલીન વર્તમાન માત્ર જુબાન ચલાવી રહેવાવાળા સમાજ માટે હરગિજ (કદી પણ-જરા પણ) નથી કેમ કે એ લોકો તો આદુ ખાઈને (સત્તૂ બાંધકર) મારો કેડો (બૂરી રીતે પરેશાન) કરવાનું છોડતાં નથી.

તથાપિ (તો પણ) સમાજ ભલે જૂતા (બૂટ) ની ધાર (નોક) ઉપર મારવાનું (અતિ તુચ્છ સમજવાનું) ન છોડે, મારા કાર્યોમાં બાધક બનવાનું (ટાંગ અડાડવાનું) ધર્મ પાલન કરતાં જ રહે, તો પણ મારા તરફથી તેઓને એ જ આશીર્વાદ છે કે તે મારું કાળજું કોરવાનું (મસળવાનું-હૃદયને ચોટ પહોંચાડવાનું) ક્યારેય ન છોડે, હંમેશાં મસળતાં (કોરતાં) જ રહે કેમ કે સંસાર-સમાજમાં એ જ તો પ્રસિદ્ધરૂપેણ પ્રચલિત છે કે ‘પાડાના વાંકે પખાલીને ડામ’! (ગધા ખેત ખાય, જુલાહા મારા જાય-અપરાધ કોઈ કરે અને દંડ કોઈ બીજાને આપે)!

અન્તતોગત્વા (અંતમાં) વર્તમાન સમકાલીન નિજાનંદી -પ્રણામી સમાજ સમક્ષ સવિનય નિવેદન કરું છું કે આપ લોકો મારા પરમાર્થી કાર્યોના વિષયમાં એક બીજાને ભટકાવીને વિમુખ-આપસ્તમાં દ્વેષ કરવાનો (એકકા એક ખાયે જાનેકા) સ્વધર્મ તુરંત પરિત્યાગ કરી દો . છઠ્ઠીના દિવસે ભાગ્ય વિધાતાએ તેમના નસીબમાં મારા કાર્ય-કલાપમાં મદદ પહોંચાડવાનું લખ્યું જ ન હોય, **‘‘સુખ તાલે લિખ્યા નાહીં’’** તો તે બિચારા શું કરે ? અપિતુ મારી ધામસ્થ દિલદાર આત્માઓ-સખીઓ તો જરૂર જ એ ગ્રંથોથી લાભ ઉઠાવશે અને એ ગ્રંથોનું જતન-ઈજ્જત કરશે.

આ પ્રકારના મનોવાંછિત અધૂરા-મધુરા ભરોસાની સાથે હું મારી કલમ બંધ કરવા જઈ રહ્યો છું. આશા છે કે એ વાતો પર મારી ધામસ્થ દિલદાર-સજ્જન શ્રધ્ધા સુમન આત્માઓ વિચાર-વિવેક જરૂર કરશે.

સુજ્ઞેષુ કિં બહુના

તારીખ - ૧૭-૧૨-૨૦૧૩

લેખક

દીનદયાલ.

❖ સ્વલીલા અનુશીલન ❖

ધર્મપ્રેમી ધામસ્થ અદ્વૈત દિલવાળી આત્માઓ ! જાગણીના બ્રહ્માંડનો અત્યાધિક સુહાવનો અવસર આપણને પ્રાપ્ત થયો છે. પુનઃ આ ઉત્તમાતિઉત્તમ સાધનયુક્ત બ્રહ્માંડમાં પ્રાપ્ત માનવજીવનને સાર્થક બનાવવા હેતુ બ્રહ્મજ્ઞાન-તારતમજ્ઞાન ગ્રંથ પણ આપણા હાથમાં જ છે, કિંતુ શ્રીમન્નિજાનંદ સિદ્ધાંત-શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામી ધર્માન્તર્ગત પ્રચારકો દ્વારા વર્તમાન સમાજની આત્માઓનો કલ્યાણ-ઉદ્ધાર ત્યારે થઈ શકશે, જ્યારે તે સ્વયં સિદ્ધાંત પ્રદત્ત મહાપુરુષો - સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી અને મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીના સૈદ્ધાંતિક ધર્મમાર્ગ પર ચાલે અને સામાજિક આત્માઓને પણ ચલાવે. જેમ કે -

ચલના હાદી કે પીછલ, રખના કદમ પર કદમ ।
આદમી ચલે ન ચાલ રૂહકી, ઈત દુની માર ન સકે દમ ।।

-(સિનગાર, પ્ર. ૨૩/ચો. ૬૨).

અરે પ્રિય ધામસ્થ આત્માઓ ! હાદી - સદ્ગુરુના સિદ્ધાંતને છોડીને મનમાની ચાલવાવાળાઓને કદમ પર કદમ રાખીને ચાલવાવાળા થોડા જ કહેશે. આપ બધા જરા સિદ્ધાંત વિષય જોઈને બ્રહ્માત્માઓની ચાલ ચાલો, ન કે દુનિયાઈ દમ (શ્વાસ) ભરો. હે મારા ધામસ્થ દોસ્તો ! આપ બધાના દિમાગમાં એ વાત યથાતથ્ય કેમ આવતી નથી કે સૂરજ ધૂળ નાંખવાથી છૂપતો (નીચની દૃષ્ટતાથી ભલા ભોળા આદમીઓના ગુણ છૂપતા) નથી. અતઃ સૈદ્ધાંતિક વાત તો સૈદ્ધાંતિક જ છે. તે અવિકલ્પ તેમ જ અકાટ્યરૂપેણ રહેશે. મારા નિજાનંદી ધર્મ પ્રચારક દોસ્તો ! શ્રીમન્નિજાનંદ સિદ્ધાંત કલિયુગી વિ.સં. ૧૬૭૮ માં પ્રકટ થયો છે અને શ્રીમદ્ભાગવત ગ્રંથ દ્વાપરયુગની રચના છે. અતઃ વેદોથી લઈને શ્રીમદ્ભાગવત સુધીના તમામ ધર્મગ્રંથ સૃષ્ટિ માત્રની માનવાત્માઓની જે કમીને દૂર ન કરી શકે, તે કમીને દૂર કરવા માટે જ શ્રીમન્નિજાનંદ ધર્મ સિદ્ધાંત પ્રકટ થયો છે. આ વિષયમાં શ્રીમન્નિજાનંદ સ્વામી શ્રી દેવચંદ્રજીને તારતમ પ્રદાન કરતાં સમયે સ્વયં શ્રી રાજજીએ શ્યામજીના મંદિરમાં શું કહ્યું હતું ? શું આપ નથી જાણતાં ?

અતઃ આપ લોકો જરા પોતાના ભેદ-રહસ્યનો પતા લગાવી (અંતડિયોને ટટોલી-આંતરડાઓને શોધવા) ધ્યાન દઈને નિમ્ન પ્રામાણિક ચોપાઈ પર વિચાર-વિવેક કરી લ્યો, જે સ્વયં શ્રી રાજજી-તારતમ આપવાવાળા સ્વરૂપે હાદી સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજીને કહ્યું હતું. જેમ કે -

યહ ભાગવત કાગદ તુમ્હારા, એ તુમ્હેં ખુલે કલામ ।
ઔર કોઈ ના ખોલ સકે, એ જો ખલક આમ ।।

- (શ્રી લાલદાસ કૃત વીતક સાહેબ, પ્ર. ૬/ચો.૩૨).

અર્થ :- આ ભાગવત ગ્રંથ તમારો જ પત્ર છે. એમાં નિહિત (છુપેલાં) બ્રહ્મજ્ઞાનના શબ્દ તેમજ ગૂઢ રહસ્ય તમને જ સ્પષ્ટ થશે. ચૌદ લોકના ભલે બધા જન (વ્યક્તિ-સમાજ) મળે, છતાં પણ એના રહસ્ય તેમજ વાસ્તવિકતાને તે પ્રગટ નહીં કરી શકશે કેમ કે તમારા સિવાય કોઈ અન્ય એને સમજી શકે, ત્યારે તો ખોલીને પ્રગટ કરી શકશે.

એટલા માટે ઉક્ત પ્રામાણિક ચોપાઈના રહસ્યને સમજીને મારા આત્મીય દોસ્તો ! અત્યારે જ આ વિષયમાં સચેત થઈ જાઓ, જેનાથી અંતકાલ ધામ ચાલતાં સમયે છાતી પહોળી કરીને (નિર્ભય થઈને) ચાલવાને બદલે, સિર પકડીને રડવું (બહુ પશ્ચાતાપ કરવો) ન પડે. યસર્થ હું હાથ જોડી આગ્રહ કરું છું કે શીઘ્રાતિશીઘ્ર આત્મઘાતી માર્ગ છોડીને પોતાનો સૈદ્ધાંતિક માર્ગ અપનાવી લ્યો. મારા પ્રિય મિત્રો ! શ્રીમદ્ભાગવત ગ્રંથ ''શાસ્ત્ર શ્રવણ શ્રી ભાગવત'' એમ કેમ કહ્યું ? આ વિષયમાં ગહનતાપૂર્વક (ગહેરાઈથી) વિચાર-વિમર્શ કરો. ગહનતાપૂર્વક વિચાર-વિવેક કરવાથી વિવેકશીલ આત્માઓ અવશ્ય સમજી જશે કે એક તો ભાગવતમાં ''અદ્વૈત બ્રહ્મ નામ'' ને અવિકલ્પ રૂપેણ નિશ્ચિત કરી બતાવ્યું છે. જેમ કે -

અહો ભાગ્યમહો ભાગ્યં નન્દગોપવ્રજૌકસામ્ ।
યન્મિત્રં પરમાનન્દં પૂર્ણં બ્રહ્મ સનાતનમ્ ।।

- (શ્રીમદ્ભાગવત, સ્કંધ ૧૦/૧૪-૩૨).

અર્થ :- અહો ! નન્દ આદિ વ્રજવાસી ગોપોના ધન્ય ભાગ્ય છે વાસ્તવમાં તે જ અહોભાગ્યશાળી છે કેમ કે પરમાનંદ સ્વરૂપ સનાતન પરિપૂર્ણ બ્રહ્મ આપ, તેમના પોતાના સગાસંબંધી અને સુહૃદ (શુભચિંતક-મિત્ર) છે.

આ ગ્રંથની બીજી વિશેષતા છે - મિથ્યા સ્વપ્નિક સૃષ્ટિ વિષયમાં દેવર્ષિ શ્રી નારદમુનિ દ્વારા વેદવ્યાસજીને આપેલો ''ચતુઃ શ્લોકી ભાગવત'', જેમાં સ્વપ્નિક બ્રહ્માંડથી જાગૃત બ્રહ્માંડની તરફ તથા નાશવંત બ્રહ્માંડથી અવિનાશી બ્રહ્માંડ બેહદ ભૂમિકાની તરફ ઈશારો કરવામાં આવ્યો છે. અતઃ મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજી આ વિષયને સ્પષ્ટરૂપથી બતાવતાં કહે છે કે હે મુમુક્ષ આત્માઓ !

અસ્કંધ બીજો મુનિએ કહ્યો, ચત્રસલોકી જાંહે ।
બ્રહ્માંડની જિહાં ઉતપન, અરથ જુઓ તાંહે ।।

-(શ્રી પ્રકાશ ગુજરાતી, પ્ર. ૩૧/ચો. ૬૬).

ત્રીજી વિશેષતા એ છે કે વેદવ્યાસજીને સમજાવતાં નૈષ્ઠિક (નિષ્ઠાવાળું) બ્રહ્મચારી દેવર્ષિ નારદમુનિ કહે છે કે હે વેદવ્યાસજી ! અદ્વૈત બ્રહ્મ શ્રી કૃષ્ણ નામ સિવાયના ધાર્મિક નામધારી થોથા (ઢંગઘડા વગરના) જ્ઞાનયુક્ત સાહિત્ય તો, કાગડાના તીર્થરૂપ છે. જેમ કે -

''તદ્વાયસં તીર્થં મુશન્તિ માનસાઃ
ન યત્ર હંસા નિરમન્ત્યુશિકક્ષયાઃ ।''

અતઃ કાગડાના તીર્થરૂપી થોથા જ્ઞાનમાં માનસરોવરરૂપી પચીશ પક્ષમાં વિહાર કરવાવાળી તારતમ જ્ઞાનની સમજ પ્રાપ્ત પરમહંસરૂપી બ્રહ્માત્માઓ ક્યારેય રમણભમણ (વેરણછેરણ) અથવા ક્ષણિક જીવનના અમૂલ્ય સમયને વ્યર્થ (નકામો - ફોગટ) બરબાદ કરશે નહિ. ઉક્ત ત્રિવિધ વિશેષતાઓના કારણે જ **''શાસ્ત્ર શ્રવણ શ્રી ભાગવત, બુદ્ધિ જાગૃત કો જ્ઞાન''** કહ્યું છે. પરંતુ બ્રહ્મનામ માત્રથી આત્મા-જાગ્રત થતી નથી. યસર્થ પોતાની આપવીતી લીલાથી આત્મ-જાગૃત કરવા હેતુ કહે છે કે -

અબ જાગ દેખો સુખ જાગની, એ સુખ સોહાગિન જોગ ।
તીન લીલા ચૌથી ઘરકી, ઈન ચારોં કો યામેં ભોગ ।।

- (શ્રી કલશ હિન્દી, પ્ર. ૨૩/ચો.૧).

અર્થ:- હે સુંદરસાથજી ! હવે આપ લોકો જાગૃત થઈને આ જાગણીના સુખને જુઓ. આ જાગણીના સુખ સુહાગણો માટે ગ્રહણ કરવા યોગ્ય છે. ત્રણેય લીલાઓ- વ્રજ, રાસ તથા જાગણીના વ્રજ અર્થાત્ નવતનપુરીમાં સદ્‌ગુરુ સ્વરૂપ દ્વારા કરેલી ૩૪ સાલની આડીકા લીલા તેમજ ચોથી પરમધામ પચીશ પક્ષની લીલાને આ જાગણીના બ્રહ્માંડમાં જાણીને-સમજીને અનુભવ કરવી જ આત્મ-જાગૃતિનું સુખ પ્રાપ્ત કરવું છે.

અતઃ હે મારા ધામસ્થ એકાત્મરૂપ દોસ્તો ! ઠંડા દિમાગથી વિચાર-વિવેક કરો. પોતાની અંદરની અક્કલના દુશ્મનપનાને તિલાંજલિ આપીને આપ બધા અક્કલના પૂતળા (બહુ બુદ્ધિમાન પુરુષ) સાબિત થવા કેમ ચાહતા નથી ? જરા વિચાર-વિવેકશીલ દૃષ્ટિથી નિહાળીને ધર્મ સિદ્ધાંતની તરફ જુઓ તો ખરા કે મહામતિ સ્વરૂપ બ્રહ્મલીલાના વિષયમાં બ્રહ્માત્માઓને ઈશારાથી શું કહી રહ્યા છે જેમ કે - હે બ્રહ્માત્માઓ !

વ્રજલીલા અતિ મોટી છે, જો જો નરસૈયાં વચન પ્રમાણ।
એ પગલાં સરવે આપણાં, તમે જાણી સકો તે જાણ ।।

-(શ્રી રાસ ગ્રંથ, પ્ર. ૪ / ચો. ૧૧).

અર્થ :- વ્રજલીલા અમારી લીલા છે, જે અત્યંત મહત્ત્વપૂર્ણ છે. નરસૈયાંના વચન એના સાક્ષી છે. હે બ્રહ્માત્માઓ ! યદિ આપ જાણવા ચાહતી હોય, તો એ અમારો પોતાનો જ માર્ગ છે. જોઈને સાવધાનીપૂર્વક એને શિરોધાર્ય કરો.

અતઃ એ વાત વિચારણીય છે કે જો ભાગવત ગ્રંથાન્તર્ગત વર્ણિત વ્રજલીલા મનન કરવા યોગ્ય હતી, તો શ્રી મુખવાણીમાં "**વ્રજલીલા અતિ મોટી છે, જો જો શુકજીનાં વચન પ્રમાણ**" એવું કેમ ન કહેવામાં આવ્યું ? એના બદલે "**જો જો**

નરસૈયાં વચન પ્રમાણ'' કેમ કહેવામાં આવ્યું ? અહો ! વર્તમાન સમાજના ધુરંધર વિદ્વાનો !! શું અત્યારે પણ આપ લોકો પર ભાગવતરૂપી સનક (ધૂન) સવાર (બુદ્ધિ ભ્રષ્ટ) થવામાં કંઈક બાકી બચ્યું છે ? ઠંડા દિમાગથી વિવેચન કરી લ્યો, જેનાથી સમાજ પણ પથભ્રષ્ટ થવાથી બચે અને આપ લોકો માટે પણ અંતકાલમાં અંગ-અંગ મુસ્કુરાતાં (અતિ પ્રસન્ન થઈને) શ્રી રાજજીની આગળ મુખ બતાવવાનો રસ્તો સુરક્ષિત રહે. પુનશ્ચઃ-

રાસ નરસૈએ રે નવ વરણવ્યો, મારે મન ઉતકંઠા એહ ।
ચરણ પસાએ રે વાલા તણે, તમે સાંભલો કહું હું તેહ ।।

-(શ્રી રાસ ગ્રંથ, પ્ર. ૫/ચો. ૨).

અર્થ :- ભક્ત નરસૈયાંએ રાસલીલાનું વર્ણન ન કર્યું. મારા મનમાં એ ઈચ્છા છે કે હું આપણી તે લીલાનું વર્ણન કરું. સદ્‌ગુરુ ધણીના ચરણોના પ્રતાપથી હું રાસલીલાનું વર્ણન કરું છું. હે બ્રહ્માત્માઓ ! આપ આપણી-પોતાની આપવીતી લીલાને ધ્યાનપૂર્વક સાંભળો કેમ કે અમારી પોતાની રાસલીલા રાજા પરીક્ષિતના શંકાપૂર્ણ પ્રશ્નના કારણે શુકદેવજી દ્વારા વર્ણન ન થઈ શકી. જેમ કે -

ક) **''પ્રશ્ન ચૂક્યો ભયો અજાન, રાસલીલા ના બરનવી પરવાન''**
ખ) **''મૈં જોગી તેં રાજા ભયો, રાસકો સુખ ન જાએ કહ્યો.''**
ગ) **''સો કેહેનેવાલા ઉઠકે ગયા, મૈં અકેલા બૈઠા રહ્યા.''**
ઘ) **'' પર એ કેહેવાએ ધની કે જોશ, સો ઉતર ગયા બચન કે રોસ.''**
ચ) **અબ સુકજીકે કેતી કહું બાન, સાર કાઢને ગ્રહ્યો પુરાન ।**
સબકો સાર કહ્યો એ જો રાસ, એ જો ઈન્દ્રાવતી મુખ હુઓ પ્રકાશ ।।

-(શ્રી પ્રકાશ હિન્દી, પ્ર. ૩૩/ ચો. ૧૨,૧૩,૧૮,૨૨,૨૫).

અર્થ :- ક) રાજા પરીક્ષિત ભૂલીને પ્રશ્ન કરી દેવાના કારણે રાસલીલાના આનંદથી વંચિત રહી ગયા. આ પ્રકાર રાસલીલાનું વર્ણન ન થઈ શક્યું. ખ) હવે હું પહેલાંની જેમ યોગીનો યોગી રહી ગયો અને તું પણ માત્ર રાજા જ રહી ગયો. આ પ્રકાર રાસલીલાના સુખાનંદનું વર્ણન ન થઈ શક્યું. ગ) હે રાજન ! મારી

અંતરાત્મામાં વિરાજમાન થઈને કોઈ શક્તિ મારાથી એ વચન કહેવડાવી રહી હતી. હવે તે શક્તિ જતી રહી અને હું અહીંયા એકલો જ બેઠેલો રહી ગયો. ઘ) રાસલીલાનું વર્ણન તો પરબ્રહ્મ પરમાત્માના આવેશથી થઈ રહ્યું હતું. તે આવેશ રાજા પરીક્ષિતના શંકાપૂર્ણ પ્રશ્નના કારણે શુકદેવ મુનિના ક્ષુબ્ધ (ભયભીત-વ્યાકુલ) થઈ જવાથી ઉતરી ગયું. ચ) શુકદેવજીની વાણીની હવે હું કેટલી ચર્ચા કરું ? તેનો સાર કાઢવા માટે જ મેં શ્રીમદ્‌ભાગવતની ચર્ચા કરી છે અને પૂરા ભાગવત ગ્રંથનો સાર આ ''રાસલીલા'' છે, જેનો પ્રકાશ (વિસ્તાર) શ્રી ઈન્દ્રાવતીના મુખથી (શ્રી રાસ ગ્રંથના માધ્યમથી) થયો.

અતઃ વર્તમાન યુગના શ્રી નિજાનંદી - શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામી ધર્મ પ્રચારકો ! ઉપરોક્ત ચોપાઈઓના આધાર પર કાલ કવલિત (નિગલવું-ખાધેલું-મૃત્યુને પ્રાપ્ત) થવાથી પહેલાં જ શીઘ્રાતિશીઘ્ર સ્વ આત્મ-જાગૃતિના સાધન પર વિચાર-વિવેક કરી લ્યો. આ રીતે સોચ વિચાર કંઈ પણ ન કરવું (ન આવ દેખના ન તાવ) અને ઔંધી (ઊલ્ટી) ખોપડીના (મૂર્ખ) મનુષ્ય જેવું જીવન વ્યતીત કરવું જાગણીના બ્રહ્માંડનું અહોભાગ્યમય જીવન પ્રાપ્ત બુદ્ધિજીવીઓના લક્ષણ નથી. હે મારા મિત્રગણો ! જે ધામસ્થ આત્માઓ ખેલમાં આવીને ધામ, ધણી અને પોતાની જાતને વિસ્મૃત કરી બેઠી છે, તેમની જાગણી પરમધામના અંકુર હોવાને કારણે તેમની આપવીતી લીલાઓ દ્વારા જ થશે. આપ લોકોની અક્કલ પર પત્થર પડવાના (સારા નરસાનું જ્ઞાન ન હોવાના-મતિ ભ્રષ્ટ યા વિવેકરહિત હોવાના) કારણે જ આપ સ્વધર્મ પ્રચારક-અગ્રગણ્ય હોવા છતાં પણ નિજાનંદી શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામી સમાજને બીજાની માયાગુણ ગ્રસ્ત (પીડાયેલાં) જેમ શ્રીમદ્‌ભાગવતમાં વર્ણિત સ્વર્ગના દેવતાઓના ૧) ગુરુ બૃહસ્પતિના પોતાના ભાઈ ઉતથ્યની ગર્ભવતી પત્ની મમતા દ્વારા બળપૂર્વક ગર્ભાધાન કરાવીને ભારદ્વાજ નામક પુત્ર ઉત્પન્ન કરાવવો (૨) ચક્રવર્તી સમ્રાટ રાજા યયાતિના એક હજાર વર્ષ સુધી વિષયોને ભોગવવા-કામાસક્ત રહેવાથી પણ વિષય ભોગોથી અતૃપ્ત રહી જવું, (૩) પુનઃ ચિત્રરથના પુત્ર શશબિંદુને પોતાની દસ હજાર પત્નીઓ દ્વારા પ્રત્યેકથી લાખ-લાખ સંતાન ઉત્પન્ન કરી એક અરબ સંતાનનો વિસ્તાર કરવા જેવી કથાઓના મંડાણમાં જબરજસ્તી ઘસેટી રહ્યા છે. ઉક્ત વિષય લંપટ (વ્યભિચારી-વિષયાસક્ત) દેવગુરુઓ, સમ્રાટોની આપવીતી કહાનીના માધ્યમથી આપ પ્રચારકગણ નિજાનંદી

-શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામી સમાજને પરમધામ લઈ જઈ રહ્યા છે યા નરક ધામમાં પહોંચાડી રહ્યા છે ? અરે પ્રચારકો ! ઉક્ત પ્રકારના માયાવી વિષયયુક્ત જ્ઞાન સંભળાવતાં આહ્વાન કરવું કે ''શ્રીમદ્ભાગવત શ્રવણથી જ પરમધામ જઈએ છીએ'', અરે બકવાદીઓ ! ! શું આપ ભાગવત શ્રવણથી જ પરમધામ (અક્ષરાતીત ધામ) ગયા કોઈપણ એક-બે વ્યક્તિઓના નામ ગણાવી શકો છો ? અગર નહિ, તો આ રીતે કહેતાં ગધેડાની જેમ ચિલ્લાવું, કોલાહલ કરવો, એ કેવી વિડંબના છે ?

તમોને પોતાની અક્કલ પર પત્થર પડવાના (પોતાને સારા નરસાનું જ્ઞાન ન હોવાના) કારણે જ આપ થોથા જ્ઞાનના આધાર પર **''શ્રીમદ્ભાગવત શ્રવણથી જ પરમધામ જાય છે''** આ પ્રકારનું આહ્વાન કરતાં ફરી રહ્યા છો. પોતાના સૈદ્ધાંતિક જ્ઞાન વિષય અંતડિયા ટટોલવાની (આંતરડા શોધવા - ભેદ યા રહસ્યનો પતો લગાડવાની) શક્તિ ન પહોંચી શકવાથી બીજાની આપવીતી કહાની લઈને ઉક્ત પ્રકારના આહ્વાન કરતાં ફરવામાં શું આપને જરા જેટલી પણ શરમ ન આવી ? તથાપિ (તો પણ) અંતકાલ સામે આવવાથી સિર ફોડી લોહી વહેવડાવું (ખોપડી રંગાવવી) ન પડે,એવા ધર્મ માર્ગ પર ચાલવા માટે સપ્રેમ આગ્રહ કરું છું.

અરે જાગણીના બ્રહ્માંડની જાગૃત આત્માઓ ! આપ બધા ધર્મ પ્રચારકોના દર્જામાં છે. એટલે પૂછું છું કે શ્રીમન્નિજાનંદ સિદ્ધાંતમાં પ્રણામી ધર્મ સમાજની આત્માઓની જાગણી કઈ લીલાઓના માધ્યમથી કરવાનો આહ્વાન કરવામાં આવ્યો છે ? ઉપરોક્ત ચોપાઈમાં વર્ણિત ચારેય લીલાઓમાંથી વ્રજ અને રાસલીલાના વિષયમાં સ્પષ્ટરૂપથી શું ઈશારો કરવામાં આવ્યો છે ? અતઃ અમારા જાગણી કાર્ય વિષયમાં વસિષ્ઠ (એક પ્રસિદ્ધ મંત્રદષ્ટા ઋષિ) સાર અને શ્રીમદ્ભાગવત ગ્રંથ દૃષ્ટાંતરૂપમાં છે, જેમાં વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે કે ક્રમશઃ કેવી રીતે ભગવાન શ્રી રામચંદ્રજીને ગુરુ વસિષ્ઠજીએ રામચંદ્રજીની જ પૂર્વ આપવીતી લીલાથી અને ભગવાન વિષ્ણુએ બ્રાહ્મણરૂપ ધારણ કરી ભક્ત મારકંડેય ઋષિને ધોબીનીની રૂપમાં તેમની જ પૂર્વ આપવીતી લીલા શ્રવણ કરાવી જાગૃત કર્યા હતા. ઉપરોક્ત બંને તથ્ય (વાસ્તવિકતા) નિજાનંદી - શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામી ધર્માન્તર્ગત આત્માઓના આત્મ-જાગૃત હેતુ દૃષ્ટાંતરૂપ છે. પ્રામાણિક રૂપમાં સિદ્ધાંત અમારા જાગણી ક્ષેત્રની આત્માઓ છે. અતઃ હે પ્રણામી ધર્મ પ્રચારકો ! હવે વિચાર-વિવેક

કરો કે આપ અમારા સમાજની આત્માઓને કોની લીલા દ્વારા, તે પણ ક્યાંની અને કોના દ્વારા વર્ણિત લીલાઓ દ્વારા જાગૃત કરી રહ્યા છો ? નિજાનંદીય ધર્મ પ્રચાર-પ્રસાર ક્ષેત્રના વિદ્વાન મહાનુભાવો ! ઉક્ત પ્રામાણિક વાતો, વિષય-વસ્તુઓને પોતાની નિજધામસ્થ સખીઓને આપવાના વિષયમાં તો હું તમારા બધાથી સતના વણઝારા (સતના વેપારી) બનવાનો જ આગ્રહ કરી રહ્યો છું. યસર્થ તમે બધા મહામતિજી દ્વારા પ્રદત્ત ચારેય લીલાઓના માધ્યમથી ધર્મ પ્રચાર-પ્રસાર કરતાં, તો પોતાના જ પગ પર કુહાડી મારવા (પોતાના હાથથી પોતાની હાની કરવા) જેવું અસોચ્ય અને હાનિકારક પરિસ્થિતિથી ઉગરી જાત અથવા બચી શકત.

અતઃ હે મારા ધામસ્થ એકદિલી જમાતની પ્રિયાત્માઓ ! **''તીન લીલા ચોથી ઘર કી''** માં વ્રજલીલા જોવા માટે ભક્ત નરસૈયાંનો ગ્રંથ ઢૂંઢવાની જરૂરત તેમજ આવશ્યકતા (મહત્ત્વ) નથી. નરસૈયાંથી પણ ઉત્તમ વ્રજલીલાનું જ્ઞાન શ્રી ઇન્દ્રાવતીના મુખારવિંદથી જ પ્રગટ થયું છે. અતઃ તેને જ હૃદયાંગમ કરવું અપેક્ષિત (જરૂરી) છે. કેમ કે એક તો ભક્ત નરસૈયાં સ્વયં વ્રજલીલામાં શામિલ ન હતા, બીજું નરસૈયાંનું વ્રજલીલા વર્ણન તારતમ વગરનું છે. પુનઃ શ્રી ઈન્દ્રાવતી આત્મા સ્વયં વ્રજલીલામાં શામિલ છે તથા તેમના શ્રી મુખથી વર્ણિત વ્રજલીલા તારતમ દ્વારા વર્ણિત હોવાને લીધે સર્વોપરી ઉત્તમ તેમજ ગ્રાહ્ય (લેવા જેવું) છે. શ્રી ઈન્દ્રાવતી આત્મા દ્વારા વર્ણિત વ્રજલીલા દ્વારા અમે લોકો પોતાની આપવીતી લીલાનો પ્રત્યક્ષ અનુભવ કરી શકીએ છીએ.

હે મારા ધામસ્થ પ્યારે સુંદરસાથજી ! શ્રી ઈન્દ્રાવતી આત્માએ વ્રજલીલાનું વર્ણન તારતમના માધ્યમથી શ્રી કુલજમ સ્વરૂપ સાહેબ- તારતમ સાગર અન્તર્ગત શ્રી રાસ ગ્રંથના ૧) ''પ્રેમ સેવા વાલે પ્રગટ કિધી'' અને ૨) શ્રી રાસગ્રંથના પ્ર. ૫, ''એણે પગલે આપણ ચાલીએ'' ૩) રાસલીલાના દરમિયાન અંતર્ધાનના સમયમાં સ્વયં વ્રજલીલાનું અનુકરણ કરતાં સમયના વર્ણનવાળા પ્રકરણમાં તથા ૪) શ્રી કલશ ગ્રંથના પ્ર. ૧૯ ગોકુલલીલામાં વ્રજલીલાનું સારી રીતે બોધ કરાવ્યું છે. ઉક્ત ચારેય સ્થાનોના વર્ણન દ્વારા સ્પષ્ટ અનુભવ કરી શકીએ છીએ કે તે લીલાના દરમિયાન અમારા લોકોના કોલ (કહેવું), ફૈલ (ચાલવું) અને હાલ

(લક્ષણ-દશા) કેવા હતા! અમારી ચિત્તવૃત્તિ નિરંતર ક્યાં કેન્દ્રિત હતી, જેના કારણે રાસલીલામાં દોડતાં સમયે આ સંસાર સાગર અમારા માટે ગૌપદવચ્છ પણ નામ માત્ર માટે જ રહ્યો. યસર્થ તમે બધા એ જ કોલ, ફૈલ અને હાલની તરફ ઈશારો કરીને અમને સાવચેત કરતાં કહ્યું છે કે ''એ પગલાં સર્વે આપણા, તમે જાણી સકો તે જાણ'' અને ''એણે પગલે ચાલજો, પગલા એહ પ્રમાણ સુંદરસાથજી.''

પ્યારે ધામસ્થ સુન્દરસાથજી! બીજી શ્રી રાસલીલા શ્રી કુલજમ સ્વરૂપ સાહેબ - તારતમ સાગરના પ્રથમ ગ્રંથ 'શ્રી રાસ'ના વર્ણન દ્વારા અનુભવ કરી લ્યો. ત્રીજી લીલા શ્રી નવતનપુરીમાં સદ્‌ગુરુ સ્વરૂપ દ્વારા ચોત્રીસ સાલ સુધી કરેલી આડીકા ઈત્યાદિ લીલા છે, જેનો અનુભવ - જાણકારી શ્રી લાલદાસ કૃત વીતક સાહેબ અને શ્રી કુલજમ સ્વરૂપ સાહેબના શ્રી પ્રકાશ ગ્રંથ દ્વારા કરી શકાય છે. પુનઃ ચોથી લીલા ઘર - શ્રી પરમધામની લીલા છે, જેને શ્રી પરમધામ પચીસ પક્ષની ચર્ચની તેમજ ખિલવત, પરિક્રમા, સાગર અને સિનગાર - એ ગ્રંથો દ્વારા સ્વયં જાગૃત થઈને નિજધામસ્થ આત્માઓના દિલ-દિમાગમાં ભરાવી તેમને જાગૃત કરીને જાગણીના બ્રહ્માંડમાં જ એનો ભોગ-અનુભવ કરી શકાય છે. એ જ શ્રીમન્નિજાનંદીય - શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામી ધર્મ સિદ્ધાંતમાં પ્રચાર-પ્રસાર દ્વારા આત્મા-જાગૃતિની વાસ્તવિક રીત છે.

ઉપરોક્ત ધર્મ સિદ્ધાંત પ્રદત્ત માર્ગથી સ્વયં વંચિત રહીને સમાજને પણ વંચિત કરાવવું, એ તો સ્વયંને આસમાન પર ખેંચવા જેવી વિડંબના છે. નિજાનંદ સ્વામી શ્રી સદ્‌ગુરુ અને મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીના ધર્મ સિદ્ધાંતની સમક્ષ એવી પ્રદર્શની કરતાં શું તમને બધાને જરા જેટલી પણ શરમ નથી આવતી?

હે કલિકાલ ગુણગ્રસ્ત ધર્મ પ્રચારકો! હે મારા દોસ્તો!! આપ લોકો અત્યારથી આંખ-કાન ખોલીને ચાલવું અને સામાજિક આત્માઓને પણ ચલાવવું શરૂ કરી દો, નહિ તો પાછળ અવશ્યમેવ જ સિદ્ધાંત પ્રદત્ત ઉભય મહાજનો-શ્રી સદ્‌ગુરુ અને શ્રી મહામતિ સ્વરૂપોના દરબારમાં સાચા સર્વત્ર પૂજનીય હોય છે, જૂઠાનો કોઈ વિશ્વાસ કરતું નથી (સચ્ચાઈની બોલબાલા, જૂઠાનું મુખ કાળું) પ્રત્યક્ષ થશે. એવી વિકટ પરિસ્થિતિની સામે આવવાથી સામાજિક આત્માઓ તમને કેવી રીતે જોઈ અથવા સહન કરી શકશે?

અતઃ ધર્મપ્રેમી ધામસ્થ સુંદરસાથજી અને ધર્મ પ્રચારક મારા દોસ્તો ! હું તો એક તરફ ધર્મ સિદ્ધાંતને જોઉં છું, તો બીજી તરફ ધર્મ પ્રચારકોને !! પુનઃ સિદ્ધાંત પ્રદત્ત બંનેય **"મહાજનો યેન ગતઃ સ પન્થાઃ"** સદ્ગુરુ સ્વરૂપ અને મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીની આગળ તોબા (હવે હદ થઈ) ખેંચતા એ જ કહું છું કે હે ધણી! આ કહેવત સાકારરૂપમાં પ્રત્યક્ષ થઈ રહી છે. જેમ કે "કૂતરા ચોરોથી મળી જાય, ત્યારે પહેરા કોને આપે ?" (રક્ષક જ્યારે ચોરોથી મળી જાય છે ત્યારે રખેવાળી કોની થાય) અર્થાત્ જ્યારે કુતિયા અને ચોરો મળી ગયા, ત્યારે પહેરો કોને આપવો અર્થાત્ કુતિયા-ધર્મ સિદ્ધાંત રક્ષક ગાદીપતિ છે, ચોર–સ્વગુરુજ્ઞાન દ્રોહી, કુપથગામી, નામધારી વિદ્વાન, ધર્મ સિદ્ધાંત ભક્ષક,સલાહકાર મંત્રી જ ચોર છે. એ રાજા અને મંત્રી મળી ગયા, તો ધર્મ સિદ્ધાંતની રક્ષા કોણ કરે ? નિમ્નોક્ત પ્રકારની બકવાદ કરવાવાળા સલાહકાર, મંત્રીની જુબાન મૂળથી ઉખાડીને તેની જ હથેળી પર રાખવા માટે શ્રીમન્નિજાનંદ ધર્મ સિદ્ધાંત હરગિજ (ક્યારેય) પાછળ હટશે નહિ. એટલા માટે હે ધણી! આપના ચરણોમાં પ્રાર્થના કરું છું કે એ નામધારી ધર્મ પ્રચારકોને થોડી જેવી સદ્બુદ્ધિ પ્રદાન કરવાનું કષ્ટ અવશ્ય કરે, જેનાથી કે સામાજિક આત્માઓનો ઉદ્ધાર-કલ્યાણ થઈ શકે.

નોંધ : શ્રીમન્નિજાનંદ સિદ્ધાંતાન્તર્ગત વર્તમાન ત્રણેય પુરી ધામ તેમજ દ્વાદશ પરમહંસ પીઠો (મઠો) સહિત પંદર ગાદીપતિ મહારાજ પોત-પોતાના ક્ષેત્રમાં ધર્મ સૈદ્ધાંતિક જ્ઞાનના પ્રચાર-પ્રસાર દ્વારા જાગણી અભિયાનનો વિસ્તાર કરી રહ્યા છે. ઉક્ત ગાદીપતિઓનું મુખ્યતઃ કર્તવ્ય છે કે તે સ્વધર્મ સિદ્ધાંતના રક્ષક બનતાં સિદ્ધાંત ભક્ષકોને પણ ધર્મ સિદ્ધાંતના પ્રતિ શ્રદ્ધા-વિશ્વાસ અપાવે અને સ્વ-ઈષ્ટના પ્રતિ પ્રેમ ઉત્પન્ન કરાવે.

પરંતુ પોત-પોતાના સ્થાનથી ભવિષ્ય માટે નીકળેલાં-નીકળતાં સૈદ્ધાંતિક જ્ઞાનની તાલીમથી સંપન્ન નામધારી વિદ્વાન પ્રચારક જ સૈદ્ધાંતિક "પ્રાણનાથ સાહિત્ય" ધર્મના ઉપાસ્ય (ઉપાસના કરવા લાયક) ગ્રંથ શ્રી કુલજમ સ્વરૂપ સાહેબ-

શ્રી તારતમ સાગર અને શ્રી વીતક સાહેબ, પુનઃ શ્રીમન્નિજાનંદ સ્વામી સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી અને મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજી - એ બંને સ્વરૂપોના પ્રતિ ચર્મચક્ષુ -સૂવર (સૂકર) દૃષ્ટિ લઈને બેઠાં છે. અતઃ તે સ્વયં ઉક્ત બ્રહ્મ લીલામય બ્રહ્મજ્ઞાનના પ્રતિ આંગળી ઉઠાવતાં (બદનામ કરવા-અપકીર્તિ ફેલાવવા) ભોળા-ભલાં, સાધારણ ધર્માનુયાયી સમાજને પણ વીતક, વાણી અને ઉભય સ્વરૂપોના પ્રતિ ચર્મચક્ષુ-સૂવર (સૂકર) દૃષ્ટિવાળા જ બનાવી રહ્યા છે. યસર્થ હું આગ્રહ કરું છું કે એવા માત્ર નામધારી વિદ્વાન પ્રચારક ઉત્પન્ન કરવાથી તો ધર્મસ્થાન છોડીને પોતાના પ્રચારકોને સાથે લઈને પોતાના ગામમાં જ ગૌશાળા-ભેંસશાળા ઊભી કરીને ઘાસ કાપતાં જીવન ગુજારા કરવું અત્યુત્તમ છે. કેમ કે-''જઘન્ય ગુણ વૃત્તિસ્થાઃ'' ઉક્ત પ્રકાર કરતાં, તો સ્વયં પણ બચત અને ધર્મ સમાજ પણ બચી શકતો ! !

સુજ્ઞેષુ કિં બહુના-

-લેખક

દીનદયાલ.

સૂચના : તારીખ ૨૪ જૂન ૨૦૧૧ના દિવસે સાંજે ૭.૩૦ વાગે પોતાના આત્મીય સુંદરસાથની સાથે મોબાઈલ ફોનમાં થયેલાં વાર્તાલાપના દરમિયાન શ્રી પ્રાણનાથ સ્વરૂપ અને તારતમ સાગર શ્રી કુલજમ સ્વરૂપ સાહેબ અંતર્ગત વાણી-જ્ઞાન વિષય પ્રયુક્ત (ઉપયોગ) કરેલાં આક્ષેપ આરોપયુક્ત બિભર્ત્સનાપૂર્ણ શબ્દો સહિત કહેલાં ૧૦ પ્રશ્નોના રેકોર્ડિંગ સહિત સપ્રમાણ જવાબ સમયના માટે સુરક્ષિત છે. જરૂર પડતાં જ (પડશે તો) નામ સ્થાનની સાથે સ્પષ્ટ કરવામાં આવશે. જ્યાં સુધી મારે આગળ વધવું ન પડે, દયા કરજો ! સાવધાન ! ! !

❖ સ્વામી શ્રી લાલદાસ કૃત વીતકના પ્રશ્ન ❖

❖ એક ધર્મનું સૂત્રપાત ❖

પ્ર. ૧-　હજરતેં　હજ　ઈત　કરી,　લેનેં　કો　મક્કા ।
ફતે કરી દજ્જાલ કી, કૂચ કરે દારૂલ બકા ।।

આ ચોપાઈનો શું અર્થ છે ? આ ચોપાઈના તાત્પર્ય સહિત વાસ્તવિકતાને પણ સ્પષ્ટ કરો.

ઉ. ૧-　**હજરતેં　હજ　ઈત　કરી,　લેનેં　કો　મક્કા ।**
ફતે કરી દજ્જાલ કી, કૂચ કરે દારૂલ બકા ।।

હજરતેં અર્થાત્ સ્વામી શ્રી પ્રાણનાથજી સૂરત-મદીના શહેરને તીર્થસ્થાન બનાવીને ત્યાંથી ધર્મની પૂર્ણ સત્તા પોતાના સિર પર લઈને દિલ્લી તરફ દિલ્લીની અત્યાચારી સત્તાને નિસ્તેજ (ખતમ) કરવાનો ધ્યેય (લક્ષ) લઈને આગળ વધ્યા. હજરત મહંમદ સાહેબની મદીના યાત્રાનો પ્રસંગ મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીની સૂરત (મજલ) માં પ્રતિષ્ઠા (પર પૂરો ઉતરે છે) ની સાથે મળે છે. એટલા માટે ''હજરતેં હજ ઈત કરી'' શબ્દોનો પ્રયોગ કરવામાં →

પ્ર. ૨- સૂરતને મદીના શહેર કહેવાનો વાસ્તવિક અર્થ શું છે ?

ઉ. ૨- મુસ્લિમ બાદશાહોના (ઔરંગઝેબ) ના શાસનકાળમાં ભારતમાં હિંદુ ધર્મ પાલન કરવાવાળા જેટલાં પણ હિંદુઓને જબરદસ્તી મુસ્લિમ-ઇસ્લામ →

પ્ર. ૩- સૂરતથી સ્વામી શ્રી પ્રાણનાથજી ક્યાંનું લક્ષ્ય રાખીને આગળ ચાલ્યા ?

પ્ર. ૪- સૂરતથી સ્વામીજીની સાથે કેવા-કેવા લોકો અને શેના માટે ચાલ્યા ?

❖ સ્વામી શ્રી લાલદાસ કૃત વીતકના ઉત્તર ❖

❖ એક ધર્મનું સૂત્રપાત ❖

→ આવ્યો છે. દિલ્લીની સત્તાને પરાસ્ત કરવું જ મક્કા પર હક (કબજો) જમાવવો છે. ફતેહ કરવું અર્થાત્ પરાસ્ત કરવું. હજરત સ્વરૂપ શ્રી પ્રાણનાથજીએ દજ્જાલરૂપી કળિયુગ સ્વરૂપ ઔરંગઝેબના અભિમાનને પરાસ્ત કર્યો, જેનું કારણ હતું કે તે ઇમામને જાહેર થવા અને ઈસાની પાતશાહી જેવી વાસ્તવિકતાઓને કબૂલ કરવા ચાહતા ન હતા. તખતને ઊલટાવી દેવું જ ઈસા-રૂહઅલ્લાહની પાતસાહી શરૂ થવી છે. દૈવિક સોટા (ધક્કા) દ્વારા તખતને છોડાવવાનું જ ઔરંગઝેબને પરાસ્ત કરવું છે. તત્પશ્ચાત બ્રહ્માત્માઓને જાગૃત કરતાં-કરતાં હજરત સ્વરૂપ શ્રીજી સાહેબજીએ દારૂલ બકા અર્થાત્ પન્નાની તરફ પ્રસ્થાન કરી અંતમાં ત્યાં જ વિશ્રામ કર્યો. પન્નાને દારૂલ બકા (અખંડ મુક્તિસ્થાન) કહેવામાં આવે છે કેમ કે અખંડ અક્ષરાતીતના દારૂરૂપી તારતમ જ્ઞાનના મુખ્યાતિમુખ્ય અંશ મારફતી જ્ઞાન જેમ કે-ખિલવત, પરિક્રમા, સાગર અને સિનગાર જેવા ગ્રંથ એ જ પન્નામાં અવતરિત થયા. આ સ્થાન નારાયણી સૃષ્ટિમાં જાગણીરાસનું કેન્દ્રરૂપ છે.

→ ધર્મમાં પરિવર્તિત કરવામાં આવ્યા હતા. ઇસ્લામ ધર્મ ધારણ કરવાવાળા તે ગરીબ હિંદુઓને આરબના મક્કા-મદીનાના સેજદાનો પુણ્યાર્થ આ જ સૂરતથી પ્રાપ્ત કરી શકાતું હતું. એ જ કારણથી સૂરત શહેરને મદીના શહેરના નામથી પણ જાણી શકાય છે.

ઉ. ૩- સૂરત-મદીના શહેરથી દિલ્લીના તખત પર બેઠેલાં સુલતાન ઔરંગઝેબને પરાસ્ત કરવાનું લક્ષ્ય રાખીને સ્વામી શ્રી પ્રાણનાથજી બની અસરાઈલ સ્વરૂપ થઈને આગળ વધ્યા.

ઉ. ૪- મદીના શહેર સૂરતથી કુરાન-હદીસોમાં ભવિષ્યવાણીના રૂપમાં કહ્યા પ્રમાણે બની અસરાઈલના સહાયકના રૂપમાં મર્દ જમાત અર્થાત્ ખાસલખાસ - મોમિન બ્રહ્માત્માઓ પોતાના તન, મન, ધન સોંપીને ચાલી.

પ્ર. ૫- કઈ અથવા કેવી બ્રહ્માત્માઓના મહિમાની વાતો ક્યાં પહોંચી ?

ઉ. ૫- સ્વામી શ્રી પ્રાણનાથજી-બની અસરાઈલના જાગણી અભિયાનનો અંશ બનીને જે જમાત પોતાના ધણીના સેવાર્થ ધણીની સાથે ચાલી, તે →

પ્ર. ૬- ''એ બ્રહ્માત્માઓની સિફત-મહિમા બધાથી વધીને વધારે પ્રશંસનીય છે''-એવું ક્યાં લખ્યું છે ?

ઉ. ૬- ''જાગણી ધર્માભિયાનમાં આખું ય જીવન શ્રી પ્રાણનાથજીના ચરણોમાં →

પ્ર. ૭- ''બ્રહ્માત્માઓની મહિમાની વાતો તેમના નસીબના મુતાવિક (માફક) હશે''-આ વાતની સાક્ષી ક્યાં છે ?

ઉ. ૭- ''એ મોમિન રૂહો-બ્રહ્માત્માઓના મહિમાની વાતો કાર્યક્ષેત્રમાં તેમના →

પ્ર. ૮- શ્રી પ્રાણનાથજીએ પોતાની સાથે ચાલવાવાળા મોમિનોને શું તામ (ખોરાક) આપ્યો ?

ઉ. ૮- શ્રી પ્રાણનાથજીએ પોતાની સાથે ચાલવાવાળા મોમિનો-બ્રહ્માત્માઓને →

પ્ર. ૯- શ્રી નિજાનંદ સ્વામીએ ક્યાંના-કયા રહસ્યોને ખોલવાની કૂંચી (કૂંજી) અવતરિત કરી ?

ઉ. ૯- નિજાનંદ સ્વામી શ્રી શ્યામાજી અવતાર શ્રી સદ્‌ગુરુ સ્વરૂપે વેદ, કુરાન →

પ્ર. ૧૦- સ્વામી શ્રી પ્રાણનાથજીએ તારતમરૂપી કૂંજી (કૂંચી) દ્વારા ક્યાંના સાંકેતિક શબ્દોને જાહેર કર્યા ?

ઉ. ૧૦- સ્વામી શ્રી પ્રાણનાથજીએ તારતમરૂપી કૂંજી દ્વારા મારફત અને હકીકત →

→ ખાસલખાસ બ્રહ્માત્માઓ-મોમિનોની જમાતની મહિમાને અવર્ણનીય કહ્યું છે. તેમની સિફત-મહિમાની વાતો નૂર પરે નૂરતજલ્લાહ અથવા અક્ષર પરે અક્ષરાતીત ધામમાં પહોંચી.

→ સોંપીને ચાલવાવાળી મોમિન રૂહો-બ્રહ્માત્માઓની સિફત-મહિમા, નામ, યશ, કીર્તિ, આદિ લોક-પરલોકમાં બધાથી વધીને, પ્રશંસનીય, સ્મરણીય અને અવર્ણનીય છે''-એવું કુરાન અને હદીસોમાં લખવામાં આવ્યું છે.

→ લૌહ મહફૂજ અર્થાત્ નસીબમાં લખ્યા પ્રમાણે થશે, જે તેમના નસીબમાં ખેલમાં આવવાથી પહેલાં ધામમાં જ લખવામાં આવી હતી.''-આ વાતની સાક્ષી કુરાન અને પુરાણ બંનેય પક્ષોમાં ભરમાર લખી છે.

→ આત્મજ્ઞાન, બ્રહ્મજ્ઞાનરૂપી તામ (ખોરાક) આપ્યો, જેનાથી તે 'હમ જાગેં અપને ધામમેં, હમકો નહીં ફિકર' અર્થાત્ અમે જ્યાં પણ પહોંચીને મરશું, પોતાના ધામ-મૂલમિલાવામાં ઊઠીશું, એવી હિંમત-તાકાત લઈને કમર બાંધીને નિ:શંક થઈને આગળ ચાલ્યા.

→ અને પુરાણો તેમજ હદીસોના ગુહ્યાતિગુહ્ય તેમજ ગોપ્યાતિગોપ્ય જેવા આત્મા-બ્રહ્મ, રૂહઅલ્લાહના વચ્ચેની દૂરીને નિર્મળ કરવા જેવા વિષયોને ખોલી આપવાની નૂરકૂંજી (કૂંચી) અવતરિત કરી અને તે કૂંજી (કૂંચી) દ્વારા બધા સાંકેતિક રહસ્યોને ખોલીને જાહેર કરી દીધા.

→ અથવા જ્ઞાન અને વિજ્ઞાનદર્જાના તે બધા રહસ્યોને ખોલી દીધા, જે સંસારના વિભિન્ન સદ્ધર્મગ્રંથોમાં છુપાયેલાં હતા, જેને આજસુધી કોઈ ખોલીને જાહેર કરી શક્યા ન હતા. ''ખોલવાવાળા સ્વયં આવીને ખોલશે''-એવું કહેતાં બધા જેના ઈંતેજારમાં બેઠાં હતા, હવે કોઈપણ →

→ વિષયની વાતો ગોપ્ય રહી નથી. સાંકેતિક શબ્દોમાં લખેલાં ક્ષર, અક્ષર અને ઉત્તમ પુરુષ તથા અલિફ, લામ અને મીમમાં ગોથાં ખાતાં આત્મ- →

પ્ર. ૧૧- શ્રી પ્રાણનાથજીએ બ્રહ્માત્માઓને કયા જ્ઞાનનો આહાર આપ્યો ?

પ્ર. ૧૨- મોમિન-બ્રહ્મસૃષ્ટિઓને સુન્નત જમાત કેમ અને ક્યાં કહ્યું છે ?

ઉ. ૧૨- બ્રહ્મધામની બ્રહ્મસંબંધી આત્માઓની જમાત અર્થાત્ મોમિન જમાતને કુરાન અને હદીસોમાં સુન્નત જમાત કહ્યું છે કેમ કે એ આત્માઓ →

પ્ર. ૧૩- 'એ આત્માઓના પ્રતિ ખુદા-પરમાત્માના દિલમાં બહુ પ્યાર છે'- એ વાત ક્યાં લખી છે ?

ઉ. ૧૩- એ સુન્નત જમાત, મોમિન રૂહો અથવા બ્રહ્માત્માઓની બરાબર ખુદાના માટે બીજું કોઈ નથી. એ બ્રહ્માત્માઓ-મોમિન રૂહોના પ્રતિ ખુદા- →

પ્ર. ૧૪- કેવી આત્માઓ શ્રીજી સાહેબજીની તન, મન, ધન તેમજ પ્રેમથી સેવા કરશે ?

ઉ. ૧૪- બ્રહ્મ અને ઈશ્વરી-એ બંને આત્માઓ તન, મન, ધન અને આત્મીય લગનની સાથે પ્રેમપૂર્વક શ્રીજી સાહેબજીની સેવા કરશે. બ્રહ્માત્માઓ →

પ્ર. ૧૫- અક્ષરાતીત પૂર્ણબ્રહ્મએ ખેલમાં આવેલી બ્રહ્મ અને ઈશ્વરી આત્માઓને સંસારથી શોધી-શોધીને એકઠી કરવાની જવાબદારી કોને આપી છે ?

ઉ. ૧૫- અક્ષરાતીત-નૂરતજલ્લાહના બ્રહ્મ-ખુદાએ ખેલમાં બિખરેલી (છૂટી પડેલી) રૂહ-આત્માઓને એકત્રિત કરવાની જવાબદારી મલકી અને →

→ તત્ત્વના બધા ખોજીઓ અને ભવિષ્ય વક્તાઓની ઊલઝનોને શ્રી પ્રાણનાથજીએ તારતમ જ્ઞાનના દ્વારા સુલઝાવી દીધી.

ઉ. ૧૧- શ્રી પ્રાણનાથજીએ બ્રહ્માત્માઓને પોતાની આત્માના સંબંધી પરમાત્માનો જ્ઞાનરૂપી આહાર આપીને પુષ્ટ (સંતુષ્ટ) કર્યા. બ્રહ્માત્માઓનો આત્માનો ખોરાક છે-બ્રહ્મ, બ્રહ્મધામ અને પોતાના પરાત્મ સ્વરૂપનું જ્ઞાન.

→ પોતાની આત્માના સંબંધી પરાત્મા અથવા પરમાત્માના જ્ઞાનને સાંભળતાં જ સમજીને અપનાવવાવાળી અર્થાત્ 'આ મારા માટે જ કહ્યું છે'-એવું સમજીને પોતાના સિર પર લેવાવાળી આત્માઓ છે.

→ પરમાત્માના દિલમાં બહુ પ્યાર છે. જેમ કે-**''ખુદા ઔર બંદે મેં, જરા નહીં તફાવત''** પુનઃ **''બ્રહ્મસૃષ્ટિ કહી વેદને, બ્રહ્મ જૈસી તદોગત''**-એ વાતો વેદ, પુરાણ, કુરાન, હદીસા વગેરે સદ્ગ્રંથોમાં ભરમાર લખેલી પડી છે.

→ પોતાના સંબંધની માફક અને ઈશ્વરી આત્માઓ પોતાનું કર્તવ્ય પાલન કરવા માટે પોતાના ધણીની પ્રેમપૂર્વક સેવા કરશે કેમ કે ઈશ્વરી આત્માઓને બ્રહ્માત્માઓની 'રખોપા રૂહ કારણ' અર્થાત્ રક્ષા કરવા માટે મોકલવામાં આવી છે.

→ હકી સ્વરૂપ અર્થાત્ રૂહો-આત્માઓના જમાતની અગ્રગણ્ય સુંદરબાઈ સખી-રૂહઅલ્લાહ અને ઈંદ્રાવતી સખી-ઇમામ મેહદી અથવા મહામતિ સ્વરૂપને આપી છે. અતઃ તે સ્વરૂપ શોધી-શોધીને ભૂલેલી-ભટકેલી આત્માઓને એકત્રિત કરી રહ્યા છે.

પ્ર. ૧૬- કેવી આત્માઓ વ્રજ અને રાસના બ્રહ્માંડમાં હતી અને કેવી આત્માઓ અહીંયા જાગણીના બ્રહ્માંડમાં આવેલી છે ?

પ્ર. ૧૭- કઈ રૂહો-આત્માઓ માટે શ્રી રાજજીને ત્રીજું બ્રહ્માંડ રચવું પડ્યું ?

પ્ર. ૧૮- ''કોણ જાણે છે કે અમે સૂઈને બીજા દિવસે ઉઠ્યા છે ?''-એવું કહેવાનું શું તાત્પર્ય છે ?

ઉ. ૧૮- સૃષ્ટિના લોકો, વિદ્વાન તેમજ ત્રિકાળદર્શી ભવિષ્યવક્તા એ જ કહે છે તેમજ જાણે છે કે વ્રજગોપીઓને વ્રજથી રાસમાં જતાં સમયે કાલમાયાનું જે બ્રહ્માંડ હતું, તે પૂર્વવત્ જ રહ્યું. પરંતુ તે એ નથી જાણતાં કે તે →

પ્ર. ૧૯- ક્યાં ખેલમાં ઉતરેલી આત્માઓને બ્રહ્મસૃષ્ટિ કહ્યું છે અને ક્યાં ખાસલખાસ ઉમત કહ્યું છે ?

પ્ર. ૨૦- 'તે બ્રહ્માત્માઓને કયામતના વખતે સ્વયં ખુદા આવીને દાવત અથવા સદુપદેશ આપીને જાગૃત કરશે'-એવું કોણે કહ્યું છે ?

ઉ. ૨૦- **'તે બ્રહ્માત્માઓને અથવા ખાસલખાસ જમાતને કયામતના સમયે સ્વયં** →

પ્ર. ૨૧- સકુમાર અને સાકુંડલ કોણ-કોણ છે ? તેમને જગાડીને લઈ આવવા માટે કોણે અને કોને કહ્યું છે ?

ઉ. ૨૧- બાદશાહ ઔરંગઝેબની પરાત્માનું નામ સકુમાર સખી છે અને મહારાજા →

પ્ર. ૨૨- કળિયુગી બુદ્ધિવાળાઓની સાથે લડાઈ કરીને આત્માઓની શારીરિક બુદ્ધિ છોડાવીને તેમને આત્મીય બુદ્ધિ ધારણ કરાવવાની આજ્ઞા કોણે, કોને આપી છે ?

ઉ. ૧૬- વ્રજ અને રાસ-એ બંને બ્રહ્માંડોમાં અક્ષરાતીત બ્રહ્મ સંબંધી બ્રહ્માત્માઓ હતી અને તે આત્માઓ જ ધામથી બીજીવાર અહીંયા ત્રીજા જાગણીના બ્રહ્માંડમાં પણ આવેલી છે.

ઉ. ૧૭- અક્ષરાતીત ધામથી ખેલમાં આવેલી બ્રહ્માત્માઓમાંથી તામસ ગુણની પ્રધાનતાયુક્ત આત્માઓની અધૂરી ઈચ્છાને પૂરી કરવા માટે જ શ્રી રાજજીને આ ત્રીજા બ્રહ્માંડની રચના કરવી પડી.

→ સમયનું કાલમાયાનું બ્રહ્માંડ માત્ર જ નહિ, બલ્કે, **'ઉપજ્યો ઔર જાને સોઈ બ્રહ્માંડ'** અર્થાત્ બંસી ધ્વનિની સાથ-સાથ આખી સૃષ્ટિ જ અકાલિક (કાળના પહેલાં) મહાપ્રલયને પ્રાપ્ત થઈ ગઈ હતી, એ વાત કોઈને ખબર પડી શકી નહિ. બધા એ જાણતાં હતા કે અમે સૂઈને બીજા દિવસે ઉઠ્યા છે.

ઉ. ૧૯- વેદોમાં બ્રહ્મધામથી ઉતરેલી આત્માઓને બ્રહ્મસૃષ્ટિ કહ્યું છે અને કુરાનમાં તેમને જ ખાસલખાસ જમાત કહ્યું છે.

→ **ખુદા આવીને દાવત અથવા સદુપદેશ આપીને જાગૃત કરશે.'** આવી ભવિષ્યવાણી તૃતીય સ્યામ સ્વરૂપે કરી હતી. પુનઃ એ વાત કુરાન અને હદીસોમાં લખેલી પણ છે.

→ છત્રસાલની પરાત્માનું નામ સાકુંડલ સખી છે. એ બંનેને જાગૃત કરી શ્રી પરમધામ લઈ આવવાની જવાબદારી સદ્ગુરુ સ્વરૂપ શ્રી શ્યામાજી અવતારે ઈન્દ્રાવતી સખી અર્થાત્ શ્રી મેહરાજને આપી છે.

ઉ. ૨૨- આ આજ્ઞા સદ્ગુરુ સ્વરૂપે શ્રી મેહરાજ-શ્રી ઈન્દ્રાવતી સખીને આપતાં કહ્યું હતું, ''એ બંને સકુમાર અને સાકુંડલ નામક આત્માઓ કળિયુગી બુદ્ધિથી ગ્રસ્ત (વ્યથિત) થઈને પરસ્પર લડી રહી છે. એમની શારીરિક →

→ બુદ્ધિ છોડાવીને એમને આત્મીય બુદ્ધિનો ઉપદેશ આપીને સુબુદ્ધિ ધારણ →

પ્ર. ૨૩- કોણ-કોણ ધર્મના નામ લઈને ધર્મ સિદ્ધાંતની વિરુદ્ધ ધરતી પર અધર્મ ફેલાવી રહ્યા છે ?

ઉ. ૨૩- હિંદુ અને ઇસ્લામ-બંને ધર્મના રક્ષક, ધર્મનો વિસ્તાર પ્રચાર-પ્રસાર કરવાના નામથી એકબીજાથી લોહા બાંધીને લડી રહ્યા છે. એક બધાને →

પ્ર. ૨૪- કાળા કળિયુગી પ્રવૃત્તિવાળાઓને જ્ઞાનરૂપી શસ્ત્રથી મારીને દૂર કરવાની આજ્ઞા કોણે અને કોને આપી છે ?

ઉ. ૨૪- કુલી કલિંગા-કળિયુગી વૃત્તિઓથી ગ્રસ્ત લોકો દેહબુદ્ધિ રાખવાના કારણે એકબીજાના કાળરૂપ બન્યા છે. વાસ્તવિક તારતમ જ્ઞાનરૂપી શસ્ત્રો →

પ્ર. ૨૫- જો એ બંને લડાકુ (લડાયક)-સકુમાર અને સાકુંડલ ક્રોધ-બ્રોધ છોડીને સમજશે, તો ધરતીની વચ્ચે શું હશે ?

ઉ. ૨૫- અગર જો એ બંને લડાકુ (લડાયક)-સકુમાર અને સાકુંડલ આત્મીય →

પ્ર. ૨૬- ઉક્ત બંને યોદ્ધાઓ-સાકુંડલ અને સકુમારને કોની-કોની સાક્ષી પ્રમાણ આપીને સમજાવવાનું કહ્યું છે ?

ઉ. ૨૬- ઉક્ત બંને યોદ્ધાઓ-સાકુંડલ અને સકુમારને કુરાન અને પુરાણ, વેદ અને કતેબના જ્ઞાન દ્વારા આ અવિકલ્પરૂપથી દૃઢ કરાવવાનું કહ્યું છે કે →

પ્ર. ૨૭- બની અસરાઈલ કોણ છે અને તેમની જમાતની અગ્રગણ્ય કોણ છે ?

ઉ. ૨૭- બની અસરાઈલ રૂહઅલ્લાહ શ્રી સદ્‌ગુરુ સ્વરૂપ છે. તેમની જમાત બાર →

➞ કરાવવું. એમનો પરસ્પર ક્રોધ-બ્રોધ મિટાવીને એમને વાસ્તવિકતાનું જ્ઞાન કરાવવું.''

➞ ઇસ્લામ ધર્મવાળા બનાવવા ચાહે છે, તો બીજા અસુર જાતિને જ નિર્મૂળ કરી દેવા ચાહે છે. વાસ્તવમાં એક રાખ છે, બીજું ખાક છે. રાખ અને ખાકનો પરિચય કરાવીને આત્મીય જ્ઞાન દ્વારા આત્મા અને રૂહ- બંનેની વાસ્તવિકતા સમજાવીને જાગૃત કરવી છે.

➞ દ્વારા તેમના અંદરની જન્મ-જન્માંતરોની જામેલી પાપરૂપી અજ્ઞાનતાને દૂર કરવા અને તેમને આત્મા અથવા રૂહનું જ્ઞાન કરાવવાની આજ્ઞા શ્રીમન્નિજાનંદાચાર્ય સદ્ગુરુ સ્વરૂપ શ્રી દેવચંદ્રજીએ શ્રી મેહરાજ ઠાકુરને આપી છે.

➞ જ્ઞાન દ્વારા સમજીને પરસ્પર ક્રોધ-બ્રોધ છોડીને એકાત્મ બનશે, તો શ્રીજી સ્વરૂપનું ''**સુખ શીતલ કરું સંસાર**'' આ મહાવાક્ય સાર્થક થઈ જશે. સર્વસ્વ સંસાર સુખમય જીવન વ્યતીત કરવા લાગશે અને આ ધરતી ''**સ્વર્ગદપિ ગરીયસી**'' સિદ્ધ થશે.

➞ ખુદા અને બ્રહ્મ માત્ર બે અલગ-અલગ નામ છે. વસ્તુતઃ તત્ત્વ વિશેષ બંને એક જ છે. ખુદા એક છે અને બ્રહ્મ અલગ છે, એવું નથી. આ વાતને ઉભય પક્ષના સદ્ધર્મગ્રંથો દ્વારા સાક્ષી-પ્રમાણ આપીને બંને યોદ્ધાઓમાં એકાત્મતા દૃઢ કરાવવાનું કહ્યું છે.

➞ હજાર બ્રહ્માત્માઓ અથવા મોમિન છે તથા એ બ્રહ્માત્માઓની જમાતમાં શ્રી ઈન્દ્રાવતીની આત્મા અર્થાત્ શ્રી મહામતિ સ્વરૂપ (રૂહઅલ્લાહના બીજા જામા) અગ્રગણ્ય છે.

પ્ર. ૨૮- કોણે અને કોની સાથે હજાર મહિના સુધી નિરંતર યુદ્ધ કર્યું ?

ઉ. ૨૮- રૂહઅલ્લાહ સદ્‌ગુરુ સ્વરૂપે (અસરાઈલે) માયાવી બુદ્ધિ રાખવાવાળા →

પ્ર. ૨૯- ઉપરોક્ત લડાઈમાં હજાર મહિનાની અવધિ ક્યાંથી ક્યાં સુધીની માનવામાં આવે છે ?

ઉ. ૨૯- ઉપરોક્ત લડાઈમાં હજાર મહિનાની અવધિ શ્રી સદ્‌ગુરુ સ્વરૂપના જન્મ →

પ્ર. ૩૦- હજાર મહિનાઓથી પણ લાંબી અને બહેતર લડાઈ કોની અને કોની સાથે થઈ ?

પ્ર. ૩૧- 'બહેતર' વિષયને કેટલું સમજવું જોઈએ ? પુનઃ કોની-કોની વચ્ચે અને કેવી લડાઈ થઈ ?

ઉ. ૩૧- બીજા જામાની ધર્મવિરોધી દજ્જાલોની સાથે કરેલી લડાઈ વિ.સં. ૧૭૫૧ →

પ્ર. ૩૨- આ બહેતર લડાઈ કમર કસીને કોણે લડી ?

પ્ર. ૩૩- આ લડાઈ સંસારમાં બધાથી ઉપર કરી અને બધાથી મોટી કેવી રીતે સાબિત થઈ ?

ઉ. ૩૩- આ લડાઈ ધર્મક્ષેત્રની લડાઈ છે. સમાજને ધર્મ સિદ્ધાંત આપવાવાળા સુબુદ્ધિયુક્ત જ્ઞાનીજન આજસુધી સદૈવ કુબુદ્ધિગ્રસ્ત લોકોની વિરુદ્ધ લડતાં-લડતાં જ સમાજને ધર્મ સિદ્ધાંત આપતાં આવ્યા છે. કેટલાય →

→ ધર્મવિરોધી દજ્જાલોની સાથે વિ.સં. ૧૬૩૮ લઈને વિ.સં. ૧૭૧૯ સુધી નિરંતર યુદ્ધ કર્યું. વિ.સં. ૧૭૧૨ પછી ઉક્ત સ્વરૂપ બીજા જામામાં થઈને લડતા રહ્યા.

→ અર્થાત્ વિ.સં. ૧૬૩૮થી લઈને વિ. સં. ૧૭૧૯ અર્થાત્ જૂનાગઢના બ્રાહ્મણ હરજી વ્યાસની સાથે થયેલાં ધર્મયુદ્ધ સુધી માનવામાં આવે છે. અહીંયા સુધી કુલ ૮૩ વર્ષ ૪ મહિના થાય છે.

ઉ. ૩૦- ઉક્ત ૮૩ વર્ષ ૪ મહિના સુધી ચાલેલી લાંબી લડાઈથી પણ બહેતર (વધારે) લડાઈ બીજા જામો અર્થાત્ શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપની ધર્મવિરોધી દજ્જાલોથી ચાલી.

→ સુધી ચાલી. 'બહેતર' વિષયને સમજાવવા માટે જ કહ્યું છે કે પહેલાં અને બીજા જામા પછી દજ્જાલોની લડાઈ મહારાજા છત્રસાલથી થઈ. એના ઉપરાંત મહાપ્રલય સુધી પણ શ્રી સદ્ગુરુ સ્વરૂપના તારતમ જ્ઞાનના પ્રચાર-પ્રસારના દરમ્યાન એ દજ્જાલ ધર્મના પ્રચારકોની સાથે લડતાં જ રહેશે.

ઉ. ૩૨- ૮૩ વર્ષ ૪ મહિનાથી પણ લાંબી એ બહેતર લડાઈ શ્રી પ્રાણનાથજીએ ધર્મવિરોધી દજ્જાલોથી કમર બાંધીને જામનગરથી લઈને દીવબંદર થતાં પન્ના સુધી લડી.

→ લોકોને સ્વર્ગ, વૈકુંઠ, કૈલાસ, નિરાકાર આદિનું લક્ષ્ય આપ્યું. એ બધાથી ઉપરનો સિદ્ધાંત આપવાવાળા વલ્લભાચાર્યએ લોકોને ગોલોકનું લક્ષ્ય આપ્યું. કિંતુ આ સિદ્ધાંત પરાત્પર અક્ષરાતીત ધામનું ઉત્તમાતિઉત્તમ અને શ્રેષ્ઠાતિશ્રેષ્ઠ સિદ્ધાંત હોવાને કારણે જ આ સિદ્ધાંતની સ્થાપના માટે થયેલી લડાઈ બધી લડાઈઓથી ઉપર અને મોટી સિદ્ધ થઈ.

પ્ર. ૩૪- ઉક્ત લડાઈમાં અસરાઈલના બનીની સહાયતા કોણે કરી ?

પ્ર. ૩૫- બની અસરાઈલની અને તેમના મદદગારોની સિફત અને તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલો પરિશ્રમ અવર્ણનીય છે. અતઃ કેવી રીતે, સ્પષ્ટ કરો ?

ઉ. ૩૫- બની અસરાઈલની અને તેમના મદદગારોની હિંમત, તેમની સમજ, તેમના વિચાર-વિવેક, તેમની સિફત અને તેમના દ્વારા કરેલો પરિશ્રમ →

પ્ર. ૩૬- તે હિંમતદાર બ્રહ્માત્માઓ કોણ-કોણ છે, જેને ધર્મયુદ્ધમાં જૂજવાનું સામર્થ્ય પોતાના ધણીથી પ્રાપ્ત થયું ?

ઉ. ૩૬- તે હિંમતદાર બ્રહ્માત્માઓના નામ આગળ આવવાવાળા પ્રકરણમાં →

પ્ર. ૩૭- તે કઈ-કઈ આત્માઓ છે, જેઓએ બાર હજાર બ્રહ્માત્માઓની જમાતના સિર ઊંચા કરી દીધાં ?

ઉ. ૩૭- ત્રણ ગુણોમાંથી તામસગુણ પ્રધાન છ હજાર આત્માઓ પર અક્ષરાતીત શ્રી રાજજીની મહેરપૂર્ણ દૃષ્ટિ સર્વપ્રથમ જ પડી હતી, જેઓએ બાર →

પ્ર. ૩૮- આ અથાહ સંસાર સાગરની વચ્ચે શ્રી પ્રાણનાથજીની સેવાર્થ કોણ સંસાર ઠુકરાવીને ચાલ્યા ?

ઉ. ૩૮- આ અથાહ અપાર સંસાર સાગરની વચ્ચે પોતાના પરલોકના ધણી શ્રી →

પ્ર. ૩૯- ખાસલખાસ જમાતના અગ્રગણ્ય હિંમતદારોમાં કોણ-કોણ છે ?

ઉ. ૩૪- ઉક્ત લડાઈમાં અસરાઈલ અર્થાત્ શ્રી સદ્‌ગુરુ સ્વરૂપની બની અર્થાત્ પુત્ર (લડકા)-નજરી પુત્ર શ્રી પ્રાણનાથજીને મદદ અક્ષરાતીતની મોમિન રૂહો-બ્રહ્માત્માઓએ તન,મન, ધન અને આત્મ-લગનથી કરી.

→ અવર્ણનીય છે કેમ કે તેઓએ સંસારના જન્મ-મરણરૂપી ચક્કરમાં ધોકા-ગોથાં ખાતાં ફરવાવાળાઓને આ ચક્કરથી હંમેશાં માટે છોડાવવાના વિષયમાં સખત મહેનત અને હિંમતની તથા પોતાનું જીવન જ દાન કરી દીધું. અતઃ જેટલી મોટી વાત, તેટલાં જ બહુ વખાણ પણ થાય છે.

→ કહેવાશે. અત્યારે અહીંયા એટલું જાણવું જરૂરી છે કે તે આત્માઓ જીવ, ઈશ્વરી અને બ્રહ્મસૃષ્ટિઓની જમાતમાંથી ઉત્તમ જમાત અર્થાત્ બ્રહ્મસૃષ્ટિ જમાતમાં છે. એ બ્રહ્મસૃષ્ટિઓમાં પણ ત્રિગુણાત્મક ભેદ છે. અતઃ એ ત્રિગુણાત્મક આત્માઓમાંથી પણ તે તામસગુણયુક્ત જમાતમાં છે.

→ હજાર બ્રહ્માત્માઓની મહિમા, ઈજ્જત, નામ અને યશનું નાક રાખી લીધું. એ આત્માઓ ધન્ય-ધન્ય છે, જેઓએ બધાના બદલે ધર્મયુદ્ધમાં જૂજવાનું સામર્થ્ય અને હિંમત ધણીથી પ્રાપ્ત કર્યું તથા ખેલમાં પણ બ્રહ્માત્માઓની જમાતના સિર ઊંચા કર્યા.

→ પ્રાણનાથજીની હર પ્રકારની સેવા કરવાના ધ્યેયથી સંસારના દુસ્તર સંબંધને ઠુકરાવીને ચાલવાવાળી બ્રહ્માત્માઓના નામ આગળ આવવાવાળા પ્રકરણમાં આવશે.

ઉ. ૩૯- આ વખતે સંસારને ઠુકરાવીને શ્રીજી સ્વરૂપની સાથે ચાલવાવાળી જેટલી →

→ પણ બ્રહ્માત્માઓ થઈ, તે બધા ગૃહસ્થાશ્રમમાં પારિવારિક જીવનયાપન કરવાવાળી છે. અતઃ સાચા જ્ઞાનની સંબંધી આત્માઓ સંબંધીનું જ્ઞાન →

પ્ર. ૪૦- શું તે શૂરવીરોના દિલ-દિમાગમાં ધામ, ધણી અને પોતાના કર્તવ્ય પાલનના સિવાય બીજું પણ કાંઈ હતું ?

ઉ. ૪૦- બની અસરાઈલની જમાતમાં અસરાઈલના બીજા જામાના સહાયકોમાં અગ્રગણ્ય થઈને વિતરાગીની જગ્યા પર ચાલવાવાળી એ શૂરવીર →

❖ તારતમ અને કલમા ❖

પ્ર. ૧- હવે તે સાથીઓના નામની સાથે તેમનો પરિચય પણ આપો, જો શ્રીજી સાહેબજીના સંગ ધર્મ અભિયાન માટે ચાલ્યા ?

ઉ. ૧- હવે અહીં મદીના શહેર-સૂરતથી લગભગ પાંચસો સુંદરસાથની જમાતને સાથે લઈને શ્રી પ્રાણનાથજી ધર્મઝંડાની સાથે જયકારો લગાવતાં નીકળ્યા. આ સમય શ્રીજી સાહેબજીના સહાયક બનીને સેવાર્થ તેમની સાથે →

પ્ર. ૨- સ્વામી શ્રી પ્રાણનાથજીની સાથે સુંદરસાથજીની તન, મન અને ધનથી સેવા કરીને પોતાનું જીવન ધન્ય-ધન્ય બનાવવાના ધ્યેયથી ચાલવાવાળા કોણ હતા ?

પ્ર. ૩- તન, મન અને ધનથી ધણી અને સુંદરસાથની સેવા કરવા માટે કોણ ભાઈ ચાલ્યા ?

પ્ર. ૪- તે કોણ ભાઈ છે, જે ગાયક પણ હતા અને જેઓએ વાણી ગાઈને જીવનપર્યંત શ્રીજી સ્વરૂપની સેવા કરી ?

→ મળતાં જ **''કૌન આપ, કૌન પર''** ની સારી રીતે ઓળખ કરી પોતાના સાચા સંબંધીની સેવાર્થ દોડી પડી. અતઃ એ આત્માઓ જ હિંમતદારોમાં હિંમતદાર અને ખાસલખાસમાં અગ્રગણ્ય છે.

→ આત્માઓના દિલ-દિમાગમાં માત્ર ધામ, ધણી અને પોતાના કર્તવ્યપાલન કરવાની ધૂન અર્થાત્ **'ધણી આજ્ઞા સર્વોપરી'** માત્ર હતી. તેમના સિવાય બીજું કંઈ ન હતું.

-(પ્રકરણ-૩૨, પ્રશ્ન-ઉત્તર નં.-૪૦, કુલ સં. ૧૨૫૦+૪૦=૧૨૯૦).

❖ તારતમ અને કલમા ❖

→ ચાલવાવાળા મોમિનોમાં અગ્રગણ્ય પંદર-સત્તર સુંદરસાથના નામ આ પ્રમાણે છે. જેમ કે-શ્રીજી સાહેબજીના ધર્મપત્ની શ્રી બાઈજૂરાજ, ગોવર્ધનભાઈ, ભીમભાઈ, નાગજીભાઈ, શ્યામ ભટ્ટ, નાહનાભાઈ, પાખડીભાઈ, કાનજીભાઈ, રામજીભાઈ, જમુનાબાઈ, છબીલદાસભાઈ, ધારાભાઈ, લાલદાસજી મહારાજ, લાલબાઈ, શ્યામબાઈ, શુકદેવભાઈ, માણેકબાઈ અને પ્રેમજીભાઈ વગેરે વગેરે ...

ઉ. ૨- પોતાના ધણી સ્વામી શ્રી પ્રાણનાથજી સહિત પોતાના ધામસ્થ અલૌકિક પરિવારની તન, મન અને ધનથી સેવા કરીને પોતાના સાથીઓમાં શાબાશી પ્રાપ્ત કરવાના ધ્યેયથી ગોવર્ધનભાઈ આત્મ-દાન કરી સાથમાં ચાલ્યા.

ઉ. ૩- તન અને મન અર્પણ કરતાં સેવાભાવી થઈને પોતાના દ્વારા કમાયેલાં ધનને એકત્રિત કરીને પોતાના સાથીઓમાં શાબાશી પ્રાપ્ત કરવાના ધ્યેયથી શ્રી ગોવર્ધનભાઈ આત્મ-દાન કરી સાથે ચાલ્યા.

ઉ. ૪- તે ભાઈ, ભીમભાઈ છે, જે સારા ગાયક પણ હતા અને જેઓએ જીવનપર્યંત શ્રીજી સ્વરૂપને શ્રી મુખવાણી બહુ પ્રેમથી ગાઈને સંભળાવવાની અદ્ભુત સેવા કરી.

પ્ર. ૫- શ્રીજીના પ્રેમના વશીભૂત થઈને પરિવારનો મોહ ત્યાગ કરી કોણ ભાઈ શ્રીજી સ્વરૂપની સાથે ચાલી નીકળ્યા ?

પ્ર. ૬- સ્વામી શ્રી પ્રાણનાથજીને સર્વસ્વ અર્પણ કરી ગરીબદાસની પદવી કોણે પ્રાપ્ત કરી ?

પ્ર. ૭- તે કોણ છે, જો વચન તો વેદાંતના સંભળાવતાં હતા, પરંતુ પોતાના મનને જ વશ કરી ન શક્યા ?

પ્ર. ૮- કોણ ભાઈ શ્રીજી સ્વરૂપની સાથે તો નીકળી પડ્યા, પરંતુ થોડા દિવસો પછી પોતાના ઘરે પાછાં આવ્યા અને કેમ ?

પ્ર. ૯- કોણ બે ભાઈ ઘર-પરિવાર છોડીને શ્રીજી સ્વરૂપની સાથે ચાલ્યા અને તેઓએ જીવનભર શ્રીજીનો સાથ નિભાવ્યો ?

ઉ. ૯- શ્રી નાહનાભાઈ અને પાખડીભાઈ પોતાના ઘર-પરિવાર વગેરે બધુંય →

પ્ર. ૧૦- પોત-પોતાના કુટુંબ-પરિવાર લઈને શ્રીજીની સાથે ચાલવાવાળા ભાઈ કોણ-કોણ છે ?

પ્ર. ૧૧- કોણે શ્રીજી સ્વરૂપની સેવામાં પોતાનું એક પણ અંગ પાછળ રાખ્યું નથી અને જીવનભર શ્રીજીનો સાથ નિભાવ્યો ?

ઉ. ૧૧- ઉક્ત બંને ભાઈઓ અર્થાત્ રામજીભાઈ અને કાનજીભાઈએ શ્રીજી →

ઉ. ૫- ગરીબીમાં સર્વાગ્રગણ્ય નાગજીભાઈ શ્રીજીના પ્રેમને વશીભૂત થઈને પરિવારની મોહ-મમતા ત્યાગીને પોતાના પ્રાણોના નાથ-શ્રી પ્રાણનાથજીની સાથે ચાલી નીકળ્યા.

ઉ. ૬- નાગજીભાઈ પોતાના સ્વામી શ્રી પ્રાણનાથજીના ચરણોમાં પોતાના તન, મન અને ધન સર્વસ્વ અર્પણ કરી ખાલી હાથે જ ચાલી નીકળ્યા. જેઓએ જ પોતાના ધણીથી ગરીબદાસની પદવી પ્રાપ્ત કરી.

ઉ. ૭- વેદાંતના જ્ઞાતા શ્યામ ભટ્ટ પોતાના સાથીઓને વેદાંતના વચન પણ સંભળાવ્યા કરતાં હતા. પરંતુ તે પોતાના મનને જ વશ કરી ન શક્યા, એ જ કારણ તે શ્રીજી સ્વરૂપનો સાથ છોડીને પોતાની ઘેર પાછાં જતાં રહ્યા.

ઉ. ૮- વેદાંતના જ્ઞાતા શ્યામ ભટ્ટ જ શરૂઆતમાં ઝંડો પકડીને જયધ્વનિ કરતાં શ્રીજી સાથે ચાલ્યા હતા. પરંતુ થોડા દિવસો પછી મનને વશમાં ન રાખી શકવાને કારણ તે પોતાના ઘરે પાછાં જતાં રહ્યાં.

→ છોડીને શ્રીજી સાહેબની સાથે જાગણી અભિયાનમાં જયકારા લગાવતાં ચાલ્યા. એ બંને ભાઈઓએ શ્રીજી સાહેબજીની સાથે રહીને સેવા કરતાં પોતાનું આખુંય જીવન પસાર (વ્યતીત) કર્યું.

ઉ. ૧૦- શ્રી રામજીભાઈ અને શ્રી કાનજીભાઈ-એ બંને ભાઈ પોત-પોતાના કુટુંબ-પરિવાર જ સાથે લઈને શ્રીજીની સાથે જાગણી અભિયાનમાં નીકળી પડ્યા.

→ સ્વરૂપની સેવામાં પોતાનું એક અંગ પણ પાછળ રાખ્યું ન હતું. પોતાના સર્વાંગ શ્રીજીના ચરણોમાં બલિદાન કરી જીવનભર સ્વામીજીનો સાથ નિભાવ્યો. માયાથી એમને જરા-સા પણ લગાવ ન હતો. એ કોઈપણ સેવા માટે ક્યારેય પાછળ હટ્યા નથી.

પ્ર. ૧૨- પોતાના કુટુંબ-પરિવાર છોડીને ચાલવાવાળી સ્ત્રીઓમાંથી હિંમતી સ્ત્રી કોણ છે ?

પ્ર. ૧૩- શ્રીજીને પરવરદિગાર શ્રી રાજજી સ્વરૂપ માનીને કોણે સેવા કરી ?

પ્ર. ૧૪- જમુનાબાઈના પુત્ર કોણ છે ? કોને જમુનાબાઈનો પુત્ર જાણીને શ્રીજીએ સેવાની જવાબદારી આપી ?

પ્ર. ૧૫- કોણ ભાઈ થોડા દિવસો સુધી સાથે-સાથે ચાલ્યા અને ફરી પાછાં જતાં રહ્યા ?

પ્ર. ૧૬- ગામ-ગામ તથા વિભિન્ન સ્થાનોમાં રહેતાં સાથને પત્ર પહોંચાડવાનું કાર્ય કોણ કરતું હતું ?

પ્ર. ૧૭- લાલબાઈ અને શ્યામબાઈ કોણ-કોણ છે ? એ સદૈવ કોની સેવામાં તત્પર રહેતી હતી ?

પ્ર. ૧૮- શ્રીજી સાહેબજી પાસે આવવાવાળાઓમાંથી ''ખાલી હાથ'' આવવામાં કોનું નામ છે ?

પ્ર. ૧૯- કોણે જીવનભર શ્રી પ્રાણનાથજીનો જમણો હાથ થઈને જીવનયાપન કર્યું ?

ઉ. ૧૯- ખાલી હાથ આવવાવાળા શ્રી લાલદાસજીએ જ અંતિમ સમય સુધી →

ઉ. ૧૨- પોતાના કુટુંબ-પરિવારને સ્વપ્નવત્ છોડીને શ્રીજી સાહેબજીની સંગ ચાલવાવાળી હિંમતી સ્ત્રીનું નામ છે-'જમુનાબાઈ'.

ઉ. ૧૩- જમુનાબાઈએ શ્રીજી સાહેબજીને સાક્ષાત્ પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા સ્વરૂપ માનીને અત્યંત પ્રેમપૂર્વક તેમની સેવા કરી.

ઉ. ૧૪- જમુનાબાઈના પુત્ર છબીલદાસભાઈ છે. છબીલદાસભાઈને જ શ્રીજી સાહેબજીએ જમુનાબાઈનો પુત્ર માનીને સેવાની જવાબદારી સોંપી.

ઉ. ૧૫- ધારાભાઈ થોડા દિવસો સુધી શ્રીજી અને જમાતની સાથે-સાથે ચાલ્યા અને ફરી પાછાં પોતાની ઘેર જતાં રહ્યા.

ઉ. ૧૬- શ્રીજી સ્વરૂપની પાસેથી પાછાં ફર્યા પછી ધારાભાઈ જ જગા-જગા પર ગામ-ગામ તથા વિભિન્ન સ્થાનોમાં રહેતાં સુંદરસાથને જઈ-જઈને પત્ર પહોંચાડવાનું કાર્ય કરતાં હતા.

ઉ. ૧૭- લાલબાઈ શ્રી લાલદાસજીની ધર્મપત્ની હતી અને શ્યામબાઈ તેમની પુત્રી છે. એ બંને સદૈવ શ્રી બાઈજૂરાજજીની સેવામાં તત્પર રહેતી હતી.

ઉ. ૧૮- શ્રી પ્રાણનાથજીની પાસે આવવાવાળાઓમાંથી ''ખાલી હાથ'' આવવામાં શ્રી લાલદાસજીનું નામ છે. તેઓએ સ્વયં વીતક સાહેબમાં વર્ણન કર્યુ છે. **''લાલદાસ સંગ ચલે, ખાલી લેકર હાથ''**.

→ શ્રીજી સાહેબજીના ચરણોમાં તેમના જમણા હાથરૂપ થઈને સેવા નિભાવી. શ્રીજી સાહેબજીના દિલ-દિમાગમાં પસંદ પડવાવાળા (જચવાવાળા) બધાથી અધિક વિશ્વાસના પાત્ર શ્રી લાલદાસજી મહારાજ જ છે.

પ્ર. ૨૦- કોણ બે ભાઈ સૂરતથી તો શ્રીજી સ્વરૂપની સાથે ન ચાલી શક્યા, પરંતુ મેરતા પહોંચીને શ્રીજીના સંગ થઈ ગયા ?

પ્ર. ૨૧- કોણ ભાઈ પ્રેમવિહ્વલ થઈને શ્રીજીની દિશા પકડીને ત્યાં સુધી પહોંચવા માટે દોડી પડ્યા હતા ?

પ્ર. ૨૨- તે ભાઈ ક્યાં શ્રીજીને મળ્યા હતા અને પોતાની જમાતમાં શામિલ થયા હતા ?

પ્ર. ૨૩- સદૈવ શ્રીજી સાહેબજીની પાસે જ રહીને તન, મનથી સેવા નિભાવવાવાળા ભાઈ કોણ છે ?

પ્ર. ૨૪- ઉક્ત પ્રકારથી સમાજ સહિત શ્રી પ્રાણનાથજી સૂરતથી ચાલીને ક્યાં આવી પહોંચ્યા ?

ઉ. ૨૪- ઉપરોક્ત પ્રકાર મદીના શહેર સૂરતથી "**નિજાનંદ સિદ્ધાંત-શ્રી કૃષ્ણ** →

પ્ર. ૨૫- શ્રી પ્રાણનાથજી કયા મુખ્ય ઉદ્દેશ્યથી આ દિવ્ય યાત્રા માટે નીકળ્યા હતા ?

ઉ. ૨૫- શ્રી પ્રાણનાથજી સૂરતથી ઝંડાની સાથે જયધ્વનિ ઘોષિત કરતાં મુખ્યરૂપથી →

પ્ર. ૨૬- શ્રીજી સાહેબ ઉક્ત જમાત સહિત ગુજરાત સ્થિત અહમદાવાદ શહેરમાં કેટલાં દિવસ રહ્યા ?

પ્ર. ૨૭- અહમદાબાદથી જમાત સહિત ક્યાં પહોંચીને શ્રીજી સ્વરૂપે જુલૂસ રોક્યું ?

ઉ. ૨૦- શ્રી શુકદેવભાઈ અને માણેકબાઈ સૂરતથી તો શ્રીજીની સાથે ન ચાલી શક્યા, પરંતુ એ મેરતામાં આવીને શ્રી નિજધામ સમાજમાં સમ્મિલિત થઈ ગયા.

ઉ. ૨૧- શ્રી પ્રેમજીભાઈ **'યથા નામ તથા ગુણઃ'** સંપન્ન થઈને અત્યાધિક પ્રેમ વિહ્વલ થઈને શ્રીજી સાહેબજીની દિશા પકડીને તેમના સુધી પહોંચવા માટે ઘરથી દોડી પડ્યા.

ઉ. ૨૨- અત્યંત પ્રેમવિહ્વલ થઈને દિશા પકડીને ભાગતાં-ભાગતાં પ્રેમજીભાઈની વચ્ચે માર્ગમાં જ જમાતથી ભેટો થઈ ગયો હતો અને ત્યારબાદ તે જમાતમાં શામિલ થઈને તેમના સંગ થઈ ગયા.

ઉ. ૨૩- પ્રેમજીભાઈએ સદૈવ પોતાના સ્વામી શ્રી પ્રાણનાથજીની સમીપ ઉપસ્થિત રહીને જીવનભર તન અને મનથી તેમની સેવા નિભાવી.

→ **પ્રણામી ધર્મની જય''**-એ જયકારો લગાવતાં ઝંડાની સાથે શ્રીજી સ્વરૂપના જાગણી અભિયાનનું જુલૂસ ગુજરાત સ્થિત અહમદાવાદ થતાં અહમદાવાદમાં ચાર દિન રહીને પુનઃ ત્યાંથી સિદ્ધપુર આવી પહોંચ્યા.

→ સકુમાર અને સાકુંડલ સખીને માયામાંથી કાઢવાના ધ્યેયથી આ દિવ્ય યાત્રા માટે નીકળ્યા હતા. અતઃ **''એક તીર, દો નિશાન''** ની જેમ જ તેમનો બીજો ધ્યેય દિલ્લીવાળાથી વિશેષ ''ધર્મયુદ્ધ'' કરવો પણ હતો.

ઉ. ૨૬- ઉક્ત જમાતની સાથે જયકારા લગાવતાં શ્રી સ્વરૂપની શોભાયાત્રા ગુજરાત સ્થિત અહમદાબાદ પહોંચી. શોભાયાત્રા સહિત જમાત ત્યાં કેવળ ચાર દિન જ રોકાઈ. પુનઃ ત્યાંથી જુલૂસ આગળ નીકળી ગયું.

ઉ. ૨૭- ગુજરાત સ્થિત અહમદાબાદથી જયધ્વનિની સાથે શ્રીજીની શોભાયાત્રાનું જુલૂસ સિદ્ધપુર પહોંચ્યું. સિદ્ધપુર પહોંચીને શ્રીજીએ જુલૂસને થોડો વિશ્રામ આપ્યો.

પ્ર. ૨૮- કોણ ભાઈ પરિવાર સહિત અહમદાવાદ પહોંચ્યા ? પુનઃ તે શ્રીજી થી આજ્ઞા લઈને પાછાં કેમ ફરી ગયા ?

ઉ. ૨૮- લક્ષ્મણભાઈ પોતાના પરિવારને સાથે લઈને સૂરતથી ઝંડાની સાથે →

પ્ર. ૨૯- કોણે માયામાં ભ્રમિત થઈને પોતાનું અમૂલ્ય જીવન એમ જ વ્યર્થ વ્યતીત કરી દીધું, પરંતુ અંતમાં તે શ્રીજીની પાસે આવી પહોંચ્યા ?

ઉ. ૨૯- લક્ષ્મણભાઈએ પરિવાર તેમજ વેપારના માયાવી સુખોમાં ભ્રમિત રહીને →

પ્ર. ૩૦- શ્રી પ્રાણનાથજી પોતાની (લગભગ) પાંચસોની જમાત સહિત સિદ્ધપુરમાં કેટલાં દિન રહ્યા ?

પ્ર. ૩૧- ભગવાન ઉપાધ્યાય કોણ હતા, જેઓએ અત્યંત આનંદિત થઈને સુંદરસાથ સમૂહની સેવા કરી ?

પ્ર. ૩૨- તેમનું પૂરું નામ શું હતું અને તે શ્રીજીના પાછળ-પાછળ પાલનપુર સુધી કેમ પહોંચ્યા ?

ઉ. ૩૨- ઉક્ત સેવાભાવી ઉપાધ્યાયનું પૂરું નામ હતું-ભગવાન રેવાદાસ →

પ્ર. ૩૩- ભગવાન ઉપાધ્યાય શ્રીજીની ઓળખ કેમ ન કરી શક્યા ?

ઉ. ૩૩- શ્રીજી સ્વરૂપને બાવીસ દિન સુધી સિદ્ધપુરમાં જ રહેવાથી પણ ભગવાન રેવા તેમની ઓળખ ન કરી શક્યા કેમ કે તે જાતિત્વ ભેદમાં જીવતા →

પ્ર. ૩૪- શું સોચીને તીર્થગુરુ ભગવાન રેવાદાસ પાલનપુર સુધી શ્રીજીનો પીછો કરતાં હતા ?

→ જમાતમાં થઈને અહમદાબાદ પહોંચ્યા. જ્યારે એમનો પરિવાર એમના માટે બહુ ભારે બોજ બની ગયો, ત્યારે તેઓએ શ્રીજીથી થોડો સમય પરિવારની સાથે જ રહેવાની આજ્ઞા માંગી અને ફરીને પાછાં પોતાની ઘેર આવી ગયા.

→ પોતાના જીવનની અમૂલ્ય ઘડીઓ એમ જ વ્યર્થ પસાર (વ્યતીત) કરી દીધી. પરંતુ અંતમાં જ્યારથી પોતાનો હોશ સંભાળ્યો, ત્યારથી પુનઃ શ્રીજી સ્વરૂપની તરફ દોડી પડ્યા.

ઉ. ૩૦- મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજી પોતાની પાંચસોની (લગભગ) જમાતની સાથે સિદ્ધપુર તીર્થસ્થળમાં બાવીસ દિન રહ્યા.

ઉ. ૩૧- ભગવાન ઉપાધ્યાય સિદ્ધપુરના તીર્થગુરુના સ્થાનમાં હતા. તેઓએ સુંદરસાથ જમાતની સેવામાં કોઈ કમી રાખી નથી. અત્યંત આનંદિત થઈને તેઓએ જમાતની સેવા કરી.

→ ઉપાધ્યાય. તે લૌકિક ધનના લાલચી હતા. વિદાય થતાં સમયે શ્રીજી સાહેબજીએ તેમને એક મહોર વિદાયરૂપમાં આપી હતી. અતઃ બીજી મહોર પ્રાપ્ત કરવાની લાલચમાં તે પાલનપુર સુધી શ્રીજી સ્વરૂપનો પીછો કરતાં આવ્યા હતા.

→ હતા. શ્રીજી સાહેબ જાતિથી ક્ષત્રિય હતા અને તે સ્વયં ઉપાધ્યાય અર્થાત્ બ્રાહ્મણ જાતિના હતા. બ્રાહ્મણત્વના અભિમાનમાં ચૂર રહેવાને કારણે તેમનું ધ્યાન શ્રીજી સ્વરૂપની ચર્ચા કથાની તરફ ન જઈ શક્યું. ''એક મહોર'' જ તેમને ક્ષત્રિયની પાછળ-પાછળ દોડાવી લાવી હતી.

ઉ. ૩૪- ભગવાન રેવાદાસ ઉપાધ્યાયે સોચ્યું, ''ભલે ને તે ક્ષત્રિય મહાત્મા છે, તો શું થયું ? તે ધનાઢ્ય અને દિલદાર દાની પણ તો છે !! અહીં કેટલાય

→

→ મહાત્મા જમાત સહિત આવ્યા, પરંતુ આજસુધી મને દાન-દક્ષિણાના રૂપમાં કોઈએ 'એક મહોર' આપી નથી. એ તો દિલદાર દાની લાગે છે. →

પ્ર. ૩૫- ભગવાન રેવાની નિયતને ઓળખીને પાલનપુરમાં તેમને કોણે સચેત કરી દીધા ?

પ્ર. ૩૬- ગોવર્ધનભાઈએ શું કહેતાં કેવી રીતે ભગવાન રેવાને સચેત કર્યા ?

ઉ. ૩૬- ગોવર્ધનભાઈએ ભગવાન રેવાને કહ્યું, ''અરે ! મૂર્ખ રેવા ! ! તું લૌકિક →

પ્ર. ૩૭- ગોવર્ધનભાઈને સચેત કરવાથી ભગવાન રેવાદાસે શ્રીજીને ચરણ પકડીને શું કહ્યું ?

ઉ. ૩૭- ઉક્ત પ્રકાર ગોવર્ધનભાઈ દ્વારા સાવધાન કરવાથી ભગવાન રેવાદાસે →

પ્ર. ૩૮- ભગવાન રેવાદાસની વાત સાંભળીને શ્રી પ્રાણનાથજીએ તેમને શું સંભળાવી દીધું ?

પ્ર. ૩૯- શ્રીજી સ્વરૂપ દ્વારા ભગવાન રેવાને સંભળાવેલાં બે ચાર શબ્દોમાં કોનું-કોનું વર્ણન હતું ?

ઉ. ૩૯- શ્રીજી સ્વરૂપ દ્વારા ભગવાન રેવાને સંભળાવેલાં બે-ચાર શબ્દ (સુકન) નિમ્નલિખિત છે. જેમ કે-

યાદ કરો નિજધામ,
જમુના તાલ ઘાટ કી,
ઔર અક્ષર મુકામ।
વ્રજ રાસમેં હમ થે, ભી તીસરે આએ ઇત ।
અબ ખેલ દેખ પીછે ફિરેં, જાએ લગેં હમ તિત ।।

→

→ થોડા દુર સુધી જો એમણે પહોંચાડવા ચાલ્યો જાઊં, તો બીજી મહોર જરૂર મળશે.''-આવું સોચીને લૌકિક વસ્તુની લાલચમાં ભગવાન રેવા શ્રીજીના પાછળ-પાછળ પાલનપુર સુધી આવ્યા.

ઉ. ૩૫- ભગવાન રેવાદાસની લૌકિક ધન સંબંધી લાલચપૂર્ણ નિયતને જોઈને પાલનપુરમાં શ્રી ગોવર્ધનભાઈએ તેમને સચેત કર્યા.

→ ધનની લાલચમાં મારે-મારે કેમ ફરી રહ્યો છે ? તું એ દિવ્યસ્વરૂપની ઓળખ કર ! ! ! તેમનાથી તું અલૌકિક ધન કેમ માંગી લેતો નથી ? તે તને અલૌકિક દિવ્ય ધનનો ભંડાર આપી શકે છે.''

→ ચાલતાં જુલૂસની વચ્ચે જ બેલગાડીમાં બેઠેલાં શ્રીજી સાહેબજીના ચરણ પકડી લીધા અને કહેવા લાગ્યા, ''આપ મારી આત્માને જગાવીને મને પરમાત્માની ઓળખ કરાવવાની કૃપા કરો.''

ઉ. ૩૮- ભગવાન રેવાદાસ ચાલતી ગાડીમાં કરેલી અરજના બદલામાં શ્રીજી સાહેબજીએ તેમને બે-ચાર શબ્દ (સુકન) સંભળાવી દીધા.

→ અર્થાત્ તમે પોતાની આત્માના તે નિજધામને સ્મરણ (યાદ) કરી લો, જ્યાં શ્રી યમુનાજી વહી રહી છે, જ્યાં હોજકોસર તલાવ સુશોભિત છે,જ્યાંના સાતોય ઘાટોની શોભા અત્યંત ન્યારી છે. પુનઃ જે ધામની સામે અક્ષર ધામ ઝગમગ-ઝગમગ કરી રહ્યા છે.

વ્રજ અને રાસલીલામાં અમે જ રમણવિહાર કર્યો હતો. હમણાં અમે ત્રીજા જાગણીના બ્રહ્માંડમાં પોતાની ઈચ્છા પૂરી કરવા પુનઃ આવ્યા છે. અહીંયાથી ખેલ જોઈને પોતાની સૂરતા ફેરવીને અમોએ ફરીથી તે નિજધામમાં પાછું જવું છે અને ત્યાં જઈને પોતાની આત્માના સંબંધી પરમાત્માને મળવું છે.

પ્ર. ૪૦- શ્રીજી સ્વરૂપે રેવાદાસને અક્ષરાતીત ધામથી ખેલમાં આવવાનું શું કારણ બતાવ્યું ?

પ્ર. ૪૧- ઉક્ત ચાર શબ્દ (સુકન) પ્રાપ્ત કરી ઘેર પાછાં ફર્યા પછી રેવાદાસ ઉપાધ્યાય શું કરવા લાગ્યા ?

ઉ. ૪૧- ઉક્ત ચાર શબ્દ પ્રાપ્ત કરી ઘેર પાછાં ફર્યા પછી રેવાદાસ ઉપાધ્યાય →

પ્ર. ૪૨- ભગવાન રેવાદાસ ઉપાધ્યાયે ઉક્ત ચાર શબ્દોનો જાપ કેટલાં મહિના સુધી કર્યો ?

પ્ર. ૪૩- ભગવાન રેવાદાસની સંગત કોની સાથે હતી ? તે ભાઈનું નામ શું છે ?

ઉ. ૪૩- ભગવાન રેવાદાસની સંગત તેમના જ પ્રાંગણની સામે રહેવાવાળા →

પ્ર. ૪૪- ઉક્ત ચાર શબ્દરૂપી મંત્રની વાતો કેશવદાસને કેવી રીતે ખબર પડી ?

ઉ. ૪૪- રેવાદાસ ઉપાધ્યાય હંમેશાં સવારે સ્નાન કરીને આવતાં સમયે જુબાનથી ગાયત્રી મંત્ર ''ૐ ર્ભૂઃ ભૂવઃ સ્વઃ ....'' જપતાં આવ્યા હતા. છ →

પ્ર. ૪૫- જ્યારે કેશવદાસે ભગવાન રેવાને પૂછ્યું કે તેમને ઉક્ત ચાર શબ્દ કોણે આપ્યા, ત્યારે ભગવાન રેવાએ તેમને શું જવાબ આપ્યો ?

ઉ. ૪૫- જ્યારે કેશવદાસે ભગવાન રેવાને પૂછ્યું કે તેમને ઉક્ત ચાર શબ્દ કોણે →

પ્ર. ૪૬- ''એક ક્ષત્રિય યહાઁ સે નિકલે થે''-આ વાક્યાંશ કોણે અને કોને સંભળાવ્યો ?

ઉ. ૪૦- શ્રી પ્રાણનાથજીએ તે સમય ભગવાન રેવાદાસને અક્ષરાતીત ધામથી ખેલમાં આવવાનું કારણ અમારા સંસારરૂપી ખેલ અર્થાત્ અસત, જડ, દુઃખરૂપી માયાવી નાટક જોવાની ઈચ્છા બતાવી.

→ ગાયત્રી મંત્રની જગ્યાએ ઉક્ત ચાર શબ્દ (સુકન) જપવા લાગ્યા. નિરંતર જપતાં-જપતાં જ્યારે તેમને તે ચાર શબ્દ કંઠસ્થ થઈ ગયા, ત્યારે પણ તે નિરંતર જપતાં જ રહ્યા, છોડતાં જ નહોતા.

ઉ. ૪૨- ભગવાન રેવાદાસ ઉપાધ્યાયે ઉક્ત ચાર શબ્દોનો જાપ ગાયત્રી મંત્રની જેમ નિરંતર છ મહિના સુધી કર્યો.

→ એક ક્ષત્રિયના સાથે હતી. જેમનું નામ હતું-કેશવદાસ. બંનેના ઘરનું પ્રાંગણ એક જ હતું. બંને પરસ્પર દોસ્તની જેમ રહેતાં હતા અને હંમેશાં સત્સંગ કર્યા કરતાં હતા.

→ મહિના પછી જ્યારે કામ વિશેષ બહાર ગયેલાં કેશવદાસ પાછાં આવ્યા, ત્યારે તેઓએ સ્નાન કરીને આવતાં ભગવાન રેવાના મુખથી કોઈ બીજો જ મંત્ર સાંભળ્યો. ત્યારે ભગવાન રેવાને પૂછવાથી ભગવાન રેવાદાસે તે ચાર શબ્દ કેશવદાસભાઈને સંભળાવી દીધા.

→ આપ્યા, ત્યારે ભગવાન રેવાએ તેમને જવાબ આપતાં કહ્યું, ''અરે ભાઈ ! છ મહિના પૂર્વે (પહેલાં) પાંચસો ની સંખ્યાવાળી જમાત લઈને એક ક્ષત્રિય અહીં આવ્યા હતા. તે મારા તીર્થસ્થાનમાં ૨૨ દિવસ સુધી રહ્યા. તેઓએ જ મને એ ચાર શબ્દ સંભળાવ્યા હતા.''

ઉ. ૪૬- **''એક ક્ષત્રિય યહાઁ સે નિકલે થે''**-આ વાક્યાંશ ઉપાધ્યાય રેવાદાસે કેશવભાઈને સંભળાવ્યો.

પ્ર. ૪૭- ''કહા કહોં તુમ્હે ઈસ ઠામ''-આ વાક્યાંશ કોણે, કોને અને ક્યારે કહ્યું ?

પ્ર. ૪૮- ''યહ તો અક્ષરાતીત થા''–એવું કોણ અને કોને કહ્યું ? પુનઃ કોણ અક્ષરાતીત હતા ?

પ્ર. ૪૯- ઉક્ત વચનોના સિવાય કેશવદાસે ભગવાન રેવાદાસને શું-શું કહ્યું ?

ઉ. ૪૯- ઉક્ત વચનોના સિવાય કેશવદાસે તીર્થગુરુ ભગવાન રેવાદાસ ઉપાધ્યાયને કહ્યું, ''અરે ભાઈ રેવા ! તને શું કહું ? કયા શબ્દો દ્વારા તને ધિક્કારું ? →

પ્ર. ૫૦- ''ઓ એસે હી ઉત સે ચલ્યા''-આ વાક્યાંશનું તાત્પર્ય પૂરી રીતે સ્પષ્ટ કરો.

ઉ. ૫૦- **''ઓ એસે હી ઉત સે ચલ્યા''**-આ વાક્યાંશનું તાત્પર્ય છે કે ઉક્ત પ્રકારથી ભગવાન રેવાને ધિક્કારી દીધા પછી કેશવદાસભાઈએ ભગવાન રેવાને પૂછ્યું, ''અરે ! તે સ્વરૂપ કઈ તરફ ગયા છે ? હું પણ તે તરફ →

પ્ર. ૫૧- કેશવદાસ શ્રીજી સ્વરૂપને ઢૂંઢતાં-ઢૂંઢતાં દિલ્લી તો જઈ પહોંચ્યા, પરંતુ દિલ્લીમાં શ્રીજી સ્વરૂપ કઈ જગ્યા પર છે, એ વાત તેમને કોણે બતાવી ?

પ્ર. ૫૨- તે સમય શ્રીજી સ્વરૂપ દિલ્લીમાં ક્યાં બેઠેલાં હતા ? કેશવદાસ ક્યાં પહોંચીને શ્રીજી સ્વરૂપને મળ્યા ?

પ્ર. ૫૩- કેશવદાસ લાલ દરવાજામાં કેટલો સમય રહ્યા ? જ્યારે તેમની આત્મા પૂરી રીતે જાગૃત થઈ ગઈ, ત્યારે તેઓએ કોના માટે કમર બાંધી લીધી ?

ઉ. ૪૭- **''કહાં કહોં તુમ્હેં ઈસ ઠામ''**-આ વાક્યાંશ કેશવદાસે તે ચાર શબ્દ (વચન) સાંભળ્યા પછી ભગવાન રેવાદાસ ઉપાધ્યાયને કહ્યું.

ઉ. ૪૮- **''યહ તો અક્ષરાતીત થા''**-આ વાક્યાંશ કેશવદાસે ભગવાન રેવાદાસ ઉપાધ્યાયને કહ્યું. તે કોઈ ક્ષત્રિય પુરુષ નહીં, અક્ષરાતીત બ્રહ્મ શ્રી પ્રાણનાથજી હતા.

→ અક્ષરાતીત પુરુષ તારા ઘરમાં આવીને બાવીસ દિવસ રહીને ચાલ્યા ગયા અને તું તેમને એક ક્ષત્રિય ઓળખીને રહી ગયો ? કોડીના બદલે તમે તે દિવ્ય પુરુષને છોડી દીધા અને તે તો તને ચાલતાં-ચાલતાં પણ ચાર શબ્દરૂપી **'ચાર હીરા'** પકડાવી ગયા.''

→ જઈને તેમને મળીશ.'' એવું કહેતાં કેશવદાસભાઈ જ્યાં ઊભા હતા, ત્યાંથી તે જ દશામાં ભગવાન રેવા દ્વારા બતાવેલી દિશાની તરફ શ્રીજી સ્વરૂપને ઢૂંઢવા માટે નીકળી પડ્યા. હરેક જગ્યાએ પૂછતાં-પૂછતાં શ્રીજીને ઢૂંઢતાં–ઢૂંઢતાં (શોધતાં–શોધતાં) કેશવદાસભાઈ દિલ્લી આવી પહોંચ્યા. બહુ જ પરિશ્રમથી શોધવાથી શ્રીજી સ્વરૂપ તેમને મળ્યા.

ઉ. ૫૧- સિદ્ધપુરથી ચાલ્યા કેશવદાસ દિલ્લી તો પહોંચ્યા, પરંતુ તેમને ખબર નહોતી કે શ્રીજી સાહેબ દિલ્લીમાં ક્યાં રોકાયા છે. કેશવદાસ દિલ્લી પહોંચીને રામચંદ્ર બનિયાની પાસે પહોંચ્યા. ત્યાં તેમને શ્રીજીના નિવાસસ્થાનનું સરનામું મળ્યું.

ઉ. ૫૨- તે સમય શ્રી પ્રાણનાથજી લાલ દરવાજામાં એક ક્ષત્રિયની હવેલીમાં બિરાજમાન હતા. કેશવદાસ ત્યાં આવીને શ્રીજી સાહેબજીને મળ્યા.

ઉ. ૫૩- કેશવદાસ લાલ દરવાજામાં શ્રી પ્રાણનાથજીની પાસે એક-દોઢ મહિના રહ્યા. જ્યારે તેઓએ શ્રીમન્નિજાનંદ સિદ્ધાંત-શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામી ધર્મ →

→ સારી રીતે સમજી લીધો અને તેમની આત્મા જાગ્રત થઈ ગઈ, ત્યારે →

પ્ર. ૫૪- જ્યારે કેશવદાસ દિલ્લીથી પોતાના ઘેર પાછાં આવ્યા, ત્યારે તેઓએ શું કર્યુ ?

પ્ર. ૫૫- કેશવદાસજીએ દિલ્લીથી ફરીને બધાથી પહેલાં કોને જાગૃત કર્યા ?

પ્ર. ૫૬- સિદ્ધપુરમાં કેશવદાસે કેટલાં સુંદરસાથને જાગૃત કર્યા ?

ઉ. ૫૬- કેશવદાસે સિદ્ધપુરમાં અન્ય બહુ જ સુંદરસાથને જાગૃત કર્યા, જેમાંથી →

પ્ર. ૫૭- કેશવદાસે ભગવાન રેવાદાસને કોની-કોની ઓળખ કરાવી ?

પ્ર. ૫૮- દ્વારકાદાસને કેશવદાસ દ્વારા જ્ઞાન લઈને પ્રબુદ્ધ (વિદ્વાન) થવા પર શું અનુભૂતિ થવા લાગી ?

ઉ. ૫૮- સિદ્ધપુર આવીને કેશવદાસે ભાઈ દ્વારકાદાસને જાણકાર અને પ્રબુદ્ધ →

પ્ર. ૫૯- દ્વારકાદાસ કેવી ભાવના લઈને ઘરબાર છોડીને ક્યાં પહોંચ્યા ?

પ્ર. ૬૦- બીજા કેશવદાસને તારતમની ઓળખ થવાથી શું-શું થયું ?

→ ધર્મવિરોધીઓથી લડવા માટે તેઓએ કમર બાંધી લીધી.

ઉ. ૫૪- જ્યારે કેશવદાસ દિલ્લીથી સારી રીતે જાણીને, સમજીને, આત્મા જાગૃત કરી પાછાં ફરીને આવ્યા, ત્યારે સિદ્ધપુર આવીને તે જાગણીનું કાર્ય કરવા લાગ્યા.

ઉ. ૫૫- કેશવદાસજીએ દિલ્લીથી સિદ્ધપુર ફરીને સર્વપ્રથમ ભગવાન રેવાદાસને ધર્મ સિદ્ધાંત સમજાવીને જાગૃત ર્ક્યા અને તારતમ આપીને તેમને ધામના સુંદરસાથ જમાતમાં શામિલ ર્ક્યા.

→ થોડાકના નામ નિમ્નલિખિત છે. જેમ કે-ભગવાન રેવાદાસ, દ્વારકાદાસ, બીજા કેશવદાસ, ત્રીકમદાસ, ગંગાદાસ, વિઠ્ઠલભાઈ વગેરે વગેરે .....

ઉ. ૫૭- કેશવદાસે સર્વપ્રથમ ભગવાન રેવાદાસ ઉપાધ્યાયને સદ્દુપદેશ આપીને પરમધામ અને શ્રીજી સાહેબજીના સ્વરૂપની ઓળખ કરાવી અને તેમને તારતમનો બોધ આપીને સાથ સમુદાયમાં સામેલ ર્ક્યા.

→ (વિદ્વાન) બનાવ્યા. જ્ઞાન સમજ્યા પછી દ્વારકાદાસને પરમધામના અખંડ લીલાની અનુભૂતિ થવા લાગી. તેમના માટે હવે જગતથી મળવાવાળા સુખની આશા નિર્મૂળ થઈને મટી ગઈ.

ઉ. ૫૯- દ્વારકાદાસભાઈ પોતાના ઘરબાર છોડીને જીવનપર્યંત શ્રીજી અને સુંદરસાથની સેવા કરવાની ભાવના લઈને શ્રીજી સાહેબની પાસે દિલ્લી પહોંચી ગયા.

ઉ. ૬૦- તારતમની સમજ પ્રાપ્ત થતાં જ બીજા કેશવદાસજીની નશ્વર-સ્વપ્નિક લોક અને પરલોકમાં ભ્રમિત થયેલી બુદ્ધિને અમૂલ્ય પ્રકાશ મળી ગયો.

પ્ર. ૬૧- કોણ-કોણ ભાઈ શું કરવાથી નિજધામ માર્ગ પર પૂર્ણનિષ્ઠાથી સમર્પિત થયા ?

પ્ર. ૬૨- કોણ ભાઈ ઘર-પરિવાર છોડીને મનમાં વિશ્વાસ લઈને ક્યાં પહોંચી ગયા ?

ઉ. ૬૨- સિદ્ધપુરમાં જ્યારે કેશવદાસજીના શ્રી મુખથી વિઠ્ઠલભાઈએ તારતમ →

પ્ર. ૬૩- કોની સાથે ટક્કર લેવાની વાત સાંભળતાં જ કોણ ભયભીત થઈને ઘેર જતાં રહ્યા ?

ઉ. ૬૩- જ્યારે ભારતવર્ષની રાજધાની દિલ્લીમાં ઔરંગઝેબરૂપી દજ્જાલથી →

પ્ર. ૬૪- સિદ્ધપુર સ્થિત પોતાના ઘરમાં કેશવદાસે શું કર્યું અને કેમ ?

ઉ. ૬૪- કેશવદાસે સિદ્ધપુર સ્થિત પોતાના ઘરમાં જ મંદિરની સ્થાપના કરી →

પ્ર. ૬૫- શ્રી પ્રાણનાથજી પાલનપુરથી ક્યાં પહોંચ્યા ? ત્યાં કોણ હતા અને તે કેવા હતા ?

ઉ. ૬૫- શ્રી પ્રાણનાથજી ધામની આત્માઓને સાથે લઈને સિદ્ધપુરથી પાલનપુર →

પ્ર. ૬૬- મેરતામાં શ્રી પ્રાણનાથજીને કોની સાથે ટક્કર લેવી પડી ?

પ્ર. ૬૭- તે યતિની સાથે શ્રીજી સાહેબજીનો શાસ્ત્રાર્થ કેટલાં દિવસો સુધી ચાલ્યો ?

પ્ર. ૬૮- લાભાનંદ યતિ કેટલામા દિવસે જગ્યા-જગ્યા પર નિરુત્તર થઈને પરાસ્ત થઈ ગયા ?

ઉ. ૬૧- ત્રીકમદાસ અને ગંગાદાસભાઈ પોતાના શ્રવણોથી ચર્ચા રસનું પાન કરતાં જ મનમાં પૂર્ણ વિશ્વાસ લઈને શ્રીજી સાહેબજીના નિજધામ માર્ગ પર પૂર્ણ નિષ્ઠાસહિત સમર્પિત થઈ ગયા.

→ જ્ઞાનની ચર્ચા સાંભળી, ત્યારે તેમની કાયા પલટી ગઈ. થોડી જ ઓળખ પ્રાપ્ત કરતાં જ તેઓએ પોતાનો ઘર-પરિવાર છોડી દીધો અને મનમાં વિશ્વાસ લઈને શ્રીજી સાહેબની પાસે દિલ્લી પહોંચી ગયા.

→ ટક્કર લેવાની અથવા તેનાથી સત્યાગ્રહ કરવાની વાત ચાલી, તો વિઠ્ઠલભાઈ ભયભીત થઈ ગયા. તે સારી સેવા છોડ-છાડ કરીને શ્રી પ્રાણનાથજીથી વિમુખ થઈને પોતાની ઘેર જઈ પહોંચ્યાં.

→ દીધી. પ્રતિદિન ત્યાં પરમધામની ચર્ચા કથા થવા લાગી. ત્યાંના સમસ્ત સુંદરસાથ એકત્રિત થઈને આત્મા-પરમાત્મા તથા શ્રી રાજજીના વિષયનો સત્સંગ કરવા લાગ્યા. બાદમાં કેશવદાસ શ્રીજીની પાસે પહોંચી ગયા.

→ થતાં મેરતા પહોંચ્યા. મેરતામાં એક મોટા બહુ તેજસ્વી લાભાનંદ યતિ નામક તાંત્રિક રહેતાં હતા. તે અન્ય બધાને પરાસ્ત કરી મેરતાના સમાજમાં રાજા સદૃશ થઈને બેઠાં હતા.

ઉ. ૬૬- મેરતામાં શ્રી પ્રાણનાથજીને ઉક્ત તેજસ્વી તાંત્રિક લાભાનંદ યતિથી ટક્કર લેવી પડી.

ઉ. ૬૭- તે યતિની સાથે શ્રીજી સાહેબજીનો શાસ્ત્રાર્થ લગાતાર દસ દિવસો સુધી ચાલ્યો.

ઉ. ૬૮- લાભાનંદ યતિ દસમા દિવસના શાસ્ત્રાર્થમાં પ્રત્યેક વિષય પર વાત-વાતમાં નિરુત્તર થતાં ગયા અને અંતમાં પરાસ્ત થઈ ગયા. ત્યારે તે →

→ સોચવા લાગ્યા, ''હું મહત્ત્વહીન થઈ ગયો. સમાજની વચ્ચે મને હાર →

પ્ર. ૬૯- કેટલામા દિવસની રાત્રીમાં આ યતિ દૈત્યોના વિભિન્ન મંત્રો દ્વારા કેટલાય ઉપાય કરતાં-કરતાં થાકી ગયા ?

ઉ. ૬૯- દસમા દિને પરાસ્ત થઈને લાભાનંદ યતિ સમાજની વચ્ચેથી કાળું મોઢું (મુખ) લઈને પોતાની ઘેર ગયા. ત્યારે રાતના તે તાંત્રિક વિદ્યાનો સહારો લઈને મંત્રનું આહ્‌વાન કરવા લાગ્યા. તેમને જેટલાં ભૂત- →

પ્ર. ૭૦- રાતોરાત તે યતિની શું દશા થઈ ? કેમ તે બીજા દિવસે મળ્યા જ નહિ ?

પ્ર. ૭૧- તે યતિના એક પણ મંત્રએ તેનો સાથ ન આપ્યો, એનું મુખ્ય કારણ શું હતું ?

ઉ. ૭૧- લાભાનંદ યતિ દ્વારા સાધેલાં વિભિન્ન તંત્રો-મંત્રોમાંથી એક પણ મંત્ર તેમનો સાથ ન આપી શક્યા કેમ કે તે તે મંત્રોનો પ્રયોગ જેની ઉપર →

ઉ. ૭૨- મેરતામાં સર્વપ્રથમ શ્રી પ્રાણનાથજીને મળવા કોણ ભાઈ આવ્યા ?

ઉ. ૭૨- જ્યારે લાભાનંદ યતિ દસમા દિવસે શ્રીજી સ્વરૂપથી શાસ્ત્રાર્થમાં પરાસ્ત થઈને રાતોરાત ત્યાંથી ભાગી ગયા અથવા ગાયબ થઈ ગયા, ત્યારે એ →

પ્ર. ૭૩- શ્રી પ્રાણનાથજીના સ્વરૂપની ઓળખ થયા પછી રામચંદ્રભાઈને શું થયું ?

→ સ્વીકારવી પડી.''

→ પ્રેતોના મંત્રોની સાધના કરી હતી, તેને તે ક્રમશઃ એક-એક કરીને અજમાવવા લાગ્યા. કોઈપણ મંત્રના દ્વારા ન તે શ્રીજીને પહાડની નીચે દબાવીને મારી શક્યા, ન પેડ વગેરેમાં લટકાવીને મારી શક્યા અને ન સમુદ્રમાં ય ડૂબાડી શક્યા. તેમના મંત્રોથી ન ઘર હલ્યું અને ન પર્વત જ ઉઠ્યો. ત્યારે તે હારીને બેસી ગયા.

ઉ. ૭૦- જ્યારે તે યતિની તાંત્રિક વિદ્યા કામ ન કરી શકી, ત્યારે તે મુખ બતાવવાને લાયક જ ન રહ્યા. અતઃ તે તાંત્રિક લાભાનંદ યતિ રાતોરાત મેરતા શહેર છોડીને ગાયબ ગઈ ગયા. બીજા દિવસે મળ્યા જ નહિ.

→ કરી રહ્યા હતા, તે સ્વરૂપ (શ્રીજી સ્વરૂપ) ની રક્ષા તો પાંચ પ્રબળ શક્તિઓ અર્થાત્ પંચવાસનાઓ કરે છે તથા બધા દેવ તેમની રક્ષાર્થ પહેરેદાર બનીને ઊભા રહે છે, તો એવા સ્વરૂપ પર ભૂત-પ્રેત વગેરેના તંત્ર-મંત્ર કેવી રીતે કાર્ય કરી શકે છે ?

→ વાત આખાય મેરતા શહેરમાં ફેલાઈ ગઈ. ચારે તરફ આશ્ચર્યની લહેર ફેલાઈ ગઈ અને ત્યાંની જનતા લાભાનંદ યતિને પરાસ્ત કરવાવાળા શ્રીજી સ્વરૂપના દર્શનાર્થ આવવા લાગી. તે દર્શકોમાંથી સર્વપ્રથમ શ્રીજીના દર્શન અને જ્ઞાન શ્રવણાર્થ રામચંદ્ર પંસારી ભાઈ આવ્યા.

ઉ. ૭૩- શ્રીજી સ્વરૂપની ચર્ચા સાંભળીને રામચંદ્રભાઈએ તેમના સ્વરૂપની ઓળખ કરી લીધી. ત્યારબાદ તે શ્રીજીની સેવામાં લીન થઈ ગયા. સેવાનો આનંદ પ્રાપ્ત કરી તેમના મનમાં બીજી કોઈ વસ્તુની આસ જ ન રહી.

પ્ર. ૭૪- મેરતા શહેરમાં પોતાને રોકાવા અને સુંદરસાથને રોકાવવા માટે શ્રીજીએ શું કર્યું ?

પ્ર. ૭૫- મેરતામાં કયા વિષયનો શોર પડ્યો અને તેના પ્રતિફળ ત્યાં શું થયું ?

ઉ. ૭૫- મેરતામાં શ્રી પ્રાણનાથજીની પ્રેમભરી કથા-ચર્ચાની ધૂમ મચી ગઈ. બ્રહ્માનંદની અનુભૂતિ કરાવવાવાળી વિચિત્ર ઢંગની ચર્ચા અહીં ચાલવા લાગી. ચિંતન-ચિતવન, ચર્ચા-કથાના અતિરિક્ત કોઈને અન્ય કંઈ →

પ્ર. ૭૬- ચાંપશીભાઈ અને રઘુનાથભાઈએ કેવી રીતે આવીને પોતાની આત્મા શ્રીજીના ચરણોમાં સમર્પિત કરી ?

ઉ. ૭૬- ચાંપશીભાઈ પ્રેમથી ચિત્ત બાંધીને ચર્ચા સાંભળવા આવતાં હતા. તેમની →

પ્ર. ૭૭- અગ્રવાલ બનિયા જાતિમાંથી મેરતાના સુપ્રસિદ્ધ કોણ વ્યક્તિ આવ્યા ? તે કેવી રીતે આવ્યા અને તેઓએ આવીને શું કર્યું ?

ઉ. ૭૭- શ્રીજી સ્વરૂપની ચર્ચા શ્રવણાર્થ અને દર્શન હેતુ અગ્રવાલ બનિયા જાતિમાંથી મેરતા નગરના સુપ્રસિદ્ધ શેઠ શ્રી રાજારામભાઈ આવ્યા. તેઓએ જ્યારે શ્રીજી સ્વરૂપના દર્શન કરી તેમના શ્રી મુખથી ચર્ચા સાંભળી, તો તે સપરિવાર સત્ય ધર્મમાં દીક્ષિત થઈ ગયા. પુનઃ તેઓએ શ્રીજીથી હાથ જોડીને તન, મન અને ધનની સેવામાંથી ધનની સેવા →

પ્ર. ૭૮- મેરતાના બીજા ધર્મપ્રેમી શેઠ કોણ હતા, જે ઘર-પરિવાર સહિત નિજાનંદ ધર્મમાં દીક્ષિત થયા ?

ઉ. ૭૮- મેરતાના બીજા ધર્મપ્રેમી શેઠ હતા-ઝાંઝનભાઈ. તે પણ સપરિવાર →

ઉ. ૭૪- મેરતા શહેરમાં શ્રી પ્રાણનાથજીએ પોતાના અને ઉપસ્થિત સુંદરસાથને રોકાવવા માટે એક હવેલી લીધી.

→ કામ સૂઝતું જ નથી. બધો જનસમૂહ નગરથી ઉમડી પડ્યો. ચર્ચા-કથા સાંભળવાવાળાની વિચિત્ર જેવી ભીડ દેખાવા લાગી. શ્રીજી સ્વરૂપના શ્રોતાગણ મધમાખીઓની જેમ ઘેરાઈ રહેતાં હતા. તેમની ચર્ચાથી પ્રભાવિત થઈને લોકો તેમની શરણમાં આવવા લાગ્યા. અહીંયા કેટલાય લોકો ધર્મમાં દીક્ષિત પણ થયા.

→ સાથે એક બીજા રઘુનાથભાઈ પણ ચર્ચા શ્રવણમાં એકાગ્રતા રાખતાં હતા. એ બંને ભાઈ પોત-પોતાના કુટુંબ-પરિવારનો પરિત્યાગ કરી શ્રીજીના ચરણોમાં પોતાની આત્મા સમર્પિત કરી તેમની સાથે જ ચાલી નીકળ્યા.

→ માંગી લીધી અને તે કહેવા લાગ્યા, ''આપની સાથે આપના ચરણોમાં આવવાવાળા અથવા આવેલાં સંપૂર્ણ સુંદરસાથની આર્થિક સેવાની જવાબદારી આજથી મારી હશે. ચાહે આખું ભારત વર્ષ અમારા ધર્મમાં ઉમડી આવે. પુનઃ આરબ દેશ પણ કેમ ન આવી જાય, કિંતુ આપ ધર્મમાં સામેલ સાથની સેવા કોઈ અન્યને ન આપશો ! મારી આ વિનંતિ આપ સ્વીકાર કરો.'' ઉક્ત પ્રકારથી રાજારામભાઈએ શ્રીજીને જીવનભર માટે આર્થિક સેવા માંગી લીધી.

→ ધર્મમાં સામેલ થઈને શ્રીમન્નિજાનંદ ધર્મમાં દૃઢ રહ્યા અને તન, મન અને ધનથી સુંદરસાથની સેવા કરી. ચર્ચા શ્રવણમાં પણ એ બંને શેઠ બહુ જબરજસ્ત હતા. શ્રીજી સ્વરૂપની ઓળખ (પહેચાન) કરી તેઓએ શ્રીજીના ચરણોમાં પોતાની આત્મા જ સમર્પિત કરી દીધી.

પ્ર. ૭૯- ચર્ચા સાંભળ્યા પછી અંગ-અંગમાં વિશ્વાસ લઈને કોણ-કોણ ચાર જણ શ્રીજીના ચરણોમાં આવ્યા ?

ઉ. ૭૯- શ્રીજી સ્વરૂપની ચર્ચા સાંભળીને અંગ-અંગમાં ઉમંગ લઈને શ્રદ્ધા- →

પ્ર. ૮૦- અન્ય બીજા ચાર જણ પણ ચર્ચા દ્વારા પીગળીને ધર્મમાં શામિલ થયા. અતઃ એ બીજા ચાર જણ કોણ-કોણ છે ?

ઉ. ૮૦- ઉક્ત ચાર જણના સિવાય અન્ય ચાર જણ પણ ચર્ચા કથા દ્વારા પીગળીને →

પ્ર. ૮૧- સરૂપદેનો મતલબ શું છે ? સરૂપદે જમાતમાં કોણ-કોણ અને કેટલાં લોકો શામિલ થયા તથા તે કેવી રીતે ચર્ચા સાંભળતાં હતા ?

ઉ. ૮૧- સરૂપદેનો મતલબ-સ્ત્રી વર્ગ. અહીંયા સ્ત્રીવર્ગમાં શ્રીમતી લક્ષ્મીબાઈ, શ્રીમતી રંભાબાઈ ધર્મમાં આવી. પુનઃ જાદીબાઈ, કુશલીબાઈ, ચાંદબાઈ, મોજબાઈ, ભાગબાઈ, તેજબાઈ, અનૂપીબાઈ, રાધાબાઈ, બેનબાઈ અને મુરલીધરબાઈ પણ ધર્મમાં આવ્યા. ચાર-પાંચ સો સુંદરસાથમાંથી →

પ્ર. ૮૨- ઉક્ત નામવાળા સુંદરસાથના સત્સંગ દ્વારા બીજા અનેકો સુંદરસાથ જાગૃત થયા. અતઃ અહીં તેમના નામ કેમ ન આવ્યા ?

ઉ. ૮૨- ઉક્ત સુંદરસાથ ધર્મમાં દીક્ષિત થઈ જવાથી એ સાથીઓના સત્સંગથી અન્ય અનેકાનેક સુંદરસાથ આવ્યા. તે બધા પર પણ શ્રી રાજજી મહારાજે →

પ્ર. ૮૩- મેરતામાં આ નવા ધર્મ સિદ્ધાંતમાં આત્મા સમર્પિત કરીને કોણ-કોણ સામેલ થવા લાગ્યા ?

ઉ. ૮૩- મેરતામાં આ નવા ધર્મ સિદ્ધાંતમાં પોતાની આત્મા સમર્પિત કરી તે જ →

➞ વિશ્વાસની સાથે જે ચાર જણ ધર્મમાં દીક્ષિત થયા, તેમના નામ આ પ્રકાર છે. જેમ કે-શ્રી મકરંદભાઈ, શ્રી માનસિંહભાઈ, શ્રી મોહનભાઈ અને શ્રી મનોહરભાઈ. એ સુંદરસાથ સમાજમાં સહર્ષ શામિલ થયા.

➞ શ્રીજીના ચરણોમાં આત્મ-સમર્પણ કરતાં ધર્મમાં શામિલ થયા, જેમના નામ છે-શ્રી શાર્દૂલભાઈ, શ્રી નંદરામભાઈ, શ્રી ઋષિશ્વરભાઈ અને શ્રી જીવનદાસભાઈ.

➞ અહીં માત્ર દસ-પંદર જણાના જ નામ લેવામાં આવ્યા છે. ઉક્ત સુંદરસાથ બહુ જિજ્ઞાસાપૂર્વક ચર્ચા સાંભળવા આવતાં હતા અને એકાગ્ર ચિત્ત દઈને ધ્યાનપૂર્વક શ્રવણો દ્વારા ચર્ચા-રસનું પાન કરતાં હતા. ચર્ચામાં જ્યારે-જ્યારે બ્રહ્મસૃષ્ટિની મહિમાનું વર્ણન આવતું હતું, ત્યારે તેને સાંભળીને ઉક્ત સાથ મનમાં અત્યાધિક પ્રસન્ન અને ગદ્ગદ થઈ ઉઠતા હતા.

➞ કૃપા કરી તેમને પણ પોતાની ચરણ શરણમાં આશ્રય આપ્યો છે. કિંતુ તેમના નામનો ઉલ્લેખ અહીંયા એટલા માટે કરવામાં આવ્યો નથી કેમ કે જો બધાના નામનો ઉલ્લેખ અહીં કરવામાં આવે, તો નામથી જ પુસ્તક ભરાઈ જશે.

➞ સામેલ થયા, જેને આ સિદ્ધાંત સમજમાં આવ્યો, જેને આ ચર્ચાનો સ્વાદ મળી શક્યો અને જેને એ પ્રેમ અને જોશના સ્વરૂપોના દર્શન અને વાસ્તવિકતાનો મર્મ મળી શક્યો અને અંતતઃ જેનો હાથ ધામધણીએ પકડી (થામી) લીધો.

પ્ર. ૮૪- સર્વ સુંદરસાથ અને શ્રીજી સ્વરૂપનો ખર્ચ ઉઠાવ્યા પછી સ્વયં શ્રીજીના માટે કોણ અને શું મોકલતાં હતા ?

પ્ર. ૮૫- કોણ ભાઈ સાથની આર્થિક સેવા સહિત તારતમ વાણી સમજવામાં પણ સદૈવ તત્પર રહેતાં હતા ?

પ્ર. ૮૬- કોણ બાઈ શ્રીજીની સેવામાં સદૈવ સાવધાનીપૂર્વક ઉપસ્થિત રહેતી હતી ?

પ્ર. ૮૭- કોનું ધ્યાન શ્રી પ્રાણનાથજીના ચરણોમાં જ લાગી રહેતું હતું ?

પ્ર. ૮૮- આ સમય મેરતામાં શ્રીજી સાહેબની ચર્ચાનો કેવો પ્રભાવ પડ્યો ?

ઉ. ૮૮- આ સમય મેરતા શહેરમાં શ્રી પ્રાણનાથજીના બ્રહ્મજ્ઞાનની ચર્ચાના →

પ્ર. ૮૯- ચર્ચા સાંભળીને શ્રોતાઓના મનમાં શું-શું અને કેવો–કેવો અનુભવ થતો હતો ?

ઉ. ૮૯- મેરતામાં શ્રીજી સ્વરૂપના શ્રી મુખની ચર્ચા શ્રવણ કરવાવાળા ભાગ્યવાન →

પ્ર. ૯૦- ''એક મજલ જો ઈન સમૈ'' અર્થાત્ અહીં એક મજલ પૂરી થઈ. આ કથનનો આશય સ્પષ્ટ કરો.

ઉ. ૯૦- **''એક મજલ જો ઈન સમૈ''** અર્થાત્ અહીં એક મજલ પૂરી થવાનો મતલબ એ છે કે કુરાન શરીફમાં જે છ દિનનો કાર્યક્રમ બતાવ્યો છે, તે →

ઉ. ૮૪- રાજારામભાઈ શ્રીજી તેમજ સંપૂર્ણ સુંદરસાથનો આર્થિક ખર્ચ તો ઉઠાવતાં જ હતા, પરંતુ તે શ્રીજી સાહેબજીના માટે એક ઓઢવાનો એક પાતળો કંબલ (ધાબળો) પણ મોકલતાં હતા.

ઉ. ૮૫- તે વ્યક્તિ શેઠ રાજારામભાઈ જ છે. એ રાજારામભાઈ હર પ્રકારની સેવાની સાથે-સાથે આર્થિક સેવા સહિત તારતમ વાણી સમજવામાં પણ સદૈવ અગ્રગણ્ય, તત્પર અને સાવધાન રહેતાં હતા.

ઉ. ૮૬- માનબાઈ શ્રીજી સાહેબની સેવામાં સદૈવ સાવધાનીપૂર્વક ઉપસ્થિત રહેતી હતી.

ઉ. ૮૭- એમનું અર્થાત્ માનબાઈનું ધ્યાન સદૈવ શ્રી પ્રાણનાથજીના ચરણોમાં જ લાગી રહેતું હતું. તે હંમેશાં શ્રીજી સ્વરૂપના દર્શનનો લાભ લેતી હતી.

→ સમાચાર જોર શોરથી ફેલાઈ ગયા. શ્રીજીની ચર્ચા શ્રવણ અને દર્શનાર્થ આવવાવાળાઓની સંખ્યામાં ભારે વધારો થયો. મેરતાનો બધો જનસમૂહ જ ઉમડી પડ્યો.

→ સુંદરસાથજીના મનમાં નિત્ય પ્રતિ નવો-નવો ઉત્સાહ, આનંદનો સંચાર (પ્રસાર-ફેલાવો) થતો હતો. ધામધણી અને પોતાના પરાત્માની અનુભૂતિના કારણે તેમનું અંગ-અંગ પુલકિત થઈ ઉઠતું હતું.

→ છ દિનમાંથી અહીંયા ચોથા દિનની લીલાના અંશરૂપ અને મહત્ત્વપૂર્ણ કાર્ય અર્થાત્ 'ઈસા અને મહંમદ' અથવા 'કલમા અને તારતમ' ના મિલાપનું કાર્ય પૂરું થયું. અહીંયાથી શ્રીમન્નિજાનંદ સિદ્ધાંત સર્વદેશી અથવા વિશ્વ સિદ્ધાંતના રૂપમાં જાહેર થયો. બ્રહ્મજ્ઞાન-ખુદાઈ ઈલમ ક્યારેય એક પક્ષીય નથી થઈ શકતા. કારણ દિન અને રાત પણ એક જ →

→ સૃષ્ટિકર્તાના છે. જાગણી અભિયાનનો પહેલો પડાવ મેરતા છે કેમ કે →

પ્ર. ૯૧- મેરતાની મજલમાં પ્રાપ્ત થયેલી અખંડ આનંદની અનુભૂતિ કેવી છે અને તેને કોણ જાણે છે ?

ઉ. ૯૧- મેરતામાં સાથના જાગરણની ચર્ચાની વાતો બહુ જ નિરાલી તેમજ →

પ્ર. ૯૨- મેરતાથી શ્રીજીએ કોને બે પત્ર લખીને મોકલ્યા ? તે પત્ર લઈને મેરતાથી કોણ અને ક્યાં ગયા ?

ઉ. ૯૨- મેરતાથી શ્રીજી સાહેબજીએ રાજા યશવંતસિંહને બે પત્ર લખ્યા કેમ કે →

પ્ર. ૯૩- મેરતાથી જે કાર્ય વિશેષ પત્ર લખીને રાજા યશવંતસિંહની પાસે મોકલવામાં આવ્યા હતા, શું તે કાર્ય થયું ? જો નહિ, તો કેમ ?

ઉ. ૯૩- ગોવર્ધન ભટ્ટે સિંધ નદી પાર અટક (નામ) પહોંચીને રાજા યશવંતસિંહને →

પ્ર. ૯૪- મેરતામાં શ્રીજી સાહેબજી કેટલાં મહિના રહ્યા ?

પ્ર. ૯૫- એક દિન જ્યારે શ્રીજી સ્વરૂપ બહાર બગીચામાં ટહેલ રહ્યા હતા, ત્યારે શું થયું ?

પ્ર. ૯૬- મસ્જિદના મુલ્લાએ ક્યાં ચઢીને શું કહ્યું અને તેને સાંભળીને શ્રીજી વિચારમગ્ન કેમ થઈ ગયા ?

ઉ. ૯૬- ઇસ્લામ ધર્મના મંદિરને મસ્જિદ કહે છે. શ્રીજી સ્વરૂપે જોયું કે મસ્જિદના મુનારા પર ચઢીને સાંજના ઠીક સાડા ચાર વાગે મુલ્લાએ અવાજ લગાડ્યો. તેમને બહુ જોરથી (તેજ) અવાજમાં બાંગ પોકારી "લા →

→ અહીં કલમા અને તારતમનું મિલાન થયું તથા ઈસા અને મહંમદના મિલાન દ્વારા શ્રીજી સ્વરૂપને અહમદ પદવી પ્રાપ્ત થઈ.

→ વિસ્તારવાળી છે. તે સમયની ચર્ચાનો પ્રભાવપૂર્ણ બ્રહ્મજ્ઞાન દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલો આનંદમય અનુભવ અવિકલ્પ અને અવર્ણનીય છે. તે આનંદનો અનુભવ તો તે જ કરી શકતું હતું, જે તે સમય ત્યાં ઉપસ્થિત હતા કેમ કે તે અખંડાનંદ અકથ્ય છે.

→ તે રાજા હિંદુ ધર્મની રક્ષા કરવાની હિંમત રાખતાં હતા, એવું શ્રીજીને સાંભળવામાં આવ્યું હતું. ત્યારે ચિઠ્ઠી લખીને શ્રીજી સ્વરૂપે ગોવર્ધનભાઈને તે રાજાની પાસે મોકલ્યા. તે પત્ર લઈને ગોવર્ધન ભટ્ટ સિંધ નદી પાર અટક (નામ) પાર રાજા યશવંતસિંહની પાસે ગયા.

→ પત્ર અને સમાચાર આપ્યા. પરંતુ રાજા યશવંતસિંહ અભિમાનની મૂર્તિ હતા. તેમાં પરમધામનો અંકુર નહોતો. એટલા માટે તેમને બ્રહ્મ ચર્ચામાં રસ ન મળ્યો. અતઃ સોચેલું કાર્ય ન બની શક્યું.

ઉ. ૯૪- મેરતા શહેરમાં શ્રી પ્રાણનાથજી પૂરા ચાર મહિના રહ્યા.

ઉ. ૯૫- એક દિવસ જ્યારે શ્રીજી સ્વરૂપ બહાર બગીચામાં ટહલ (ફરી) રહ્યા હતા, ત્યારે એક અદ્‌ભુત વાત તેમને સાંભળવામાં આવી.

→ **ઇલાહ ઇલ્લુલ્લાહ, મુહમ્મદુર્રસૂલલુલ્લાહ.**''-એ સાંભળીને શ્રીજી સાહેબજી વિચાર મગ્ન રહી ગયા. બાંગની અવાજમાં તેમને લા, ઇલાહ અને ઇલ્લુલ્લાહનું મિલાન ક્ષર, અક્ષર અને ઉત્તમ પુરુષથી મળ્યું. આ વિષયને લઈને શ્રીજી સ્વરૂપ વિચારમગ્ન થઈ ગયા, ''સારું! રસૂલ મહંમદે કુરાન અક્ષરાતીતથી અવતરિત કર્યુ!!''

પ્ર. ૯૭- લા, ઇલાહ અને ઇલ્લુલ્લાહનો અર્થ શું છે ? મહંમદ સ્વરૂપે ક્યાં પહોંચીને કલમા લાવ્યા ?

પ્ર. ૯૮- ''મુહમ્મદુર્રસૂલલુલ્લાહ'' નો અર્થ શું છે ? સ્પષ્ટ કરો.

ઉ. ૯૮- **''મુહમ્મદુર્રસૂલલુલ્લાહ''** નો અર્થ છે મહંમદ સાહેબ ઇલ્લુલ્લાહ અર્થાત્ અક્ષરાતીત ઉત્તમ પુરુષના સંદેશવાહક છે અથવા અરબના →

પ્ર. ૯૯- ઉક્ત કલમાનો અર્થ સ્વામી શ્રી લાલદાસજી મહારાજે વીતકમાં શું કર્યો છે ?

ઉ. ૯૯- ઉક્ત કલમાનો અર્થ કરતાં વીતક સાહેબમાં સ્વામી શ્રી લાલદાસજી મહારાજે કહ્યું છે -

લા તો નાહીં કો કહ્યા, ઇલાહ તો હૈ હક ।
એ અક્ષર અક્ષરાતીત કી, બાત બડી બુજરક ।। →

પ્ર. ૧૦૦- નિજાનંદ સ્વામી શ્રી સદ્‌ગુરુ દેવચંદ્રજી દ્વારા કહેલી વાતોના આધાર પર શ્રીજીએ શું કહ્યું ?

ઉ. ૧૦૦- શ્રી શ્યામાજી અવતાર નિજાનંદ સ્વામી શ્રી સદ્‌ગુરુ સ્વરૂપ દ્વારા કહેલી →

પ્ર. ૧૦૧- ઉક્ત વાતો દ્વારા શ્રીજી સાહેબજીએ શું નિશ્ચય કર્યો અને શું દાવો લીધો ?

ઉ. ૧૦૧- ઉક્ત વાતો દ્વારા શ્રીજી સ્વરૂપે એ નિર્ણય લીધો કે રસૂલ મહંમદ →

પ્ર. ૧૦૨- ''ઈનકા કૌન દાવા કરે બિના હમ''-આ વાક્યાંશ કોના શ્રી મુખનું છે તથા આ વાક્યાંશનો અર્થ શું છે ? સારી રીતે સમજાવો.

ઉ. ૯૭- લા, ઇલાહ અને ઈલ્લુલાહનો અર્થ છે-ક્ષર, અક્ષર અને ઉત્તમ પુરુષ. અરબના રસૂલ મહંમદ સ્વરૂપે અક્ષરાતીત ધામ પહોંચીને કલમા લાવ્યા.

→ મહંમદ સાહેબે નૂર પરે નૂરતજલ્લાહ અર્થાત્ અક્ષર પરે અક્ષરાતીત ઉત્તમ પુરુષ પરમાત્મા (ખુદા)ની પાસે પહોંચીને કુરાનરૂપી સંદેશ ઉતાર્યો.

→ અર્થ :- ''લા'' તો ક્ષરપુરુષ અર્થાત્ નશ્વરને કહ્યું છે અને ''ઇલાહ'' શબ્દ કૂટસ્થ અક્ષર બ્રહ્મના માટે કહેવામાં આવ્યું છે. પુનઃ ''ઇલ્લુલ્લાહ'' અક્ષરાતીત ધામસ્થ ઉત્તમ પુરુષ પરમાત્માના માટે કહેવામાં આવ્યું છે. મહંમદ સાહેબે અક્ષરાતીત બ્રહ્મ-ખુદાનો સંદેશરૂપી ગ્રંથ કુરાન અવતરિત કર્યો. અતઃ તે સંદેશવાહક રસૂલ કહેવાયા.

→ વાતોના આધાર પર શ્રીજીએ કહ્યું, ''શ્રી સદ્‌ગુરુ સ્વરૂપે પણ તો એ જ કહ્યું હતું કે તમે બ્રહ્માત્માઓ પરમધામથી ખેલ જોવા આવી છો. ત્યાં અક્ષરાતીત ધામમાં પરબ્રહ્મ પરમાત્મા તેમ જ બ્રહ્માત્માઓના સિવાય બીજું કોઈ નથી, તો રસૂલ મહંમદ કોના માટે આવ્યા ?''

→ આવ્યા, તો માત્ર અમારા માટે. તેઓએ અક્ષરાતીતમાં પહોંચીને કુરાન લાવ્યા, તો માત્ર અમારા માટે. અતઃ કુરાનમાં અવશ્ય જ અમારા ઘરની વાતો છે. કુરાન અમારા ધણીની મોકલેલી ચિઠ્ઠી છે. અતઃ મારા સિવાય બીજું કોણ કુરાનનો દાવો લઈ શકે !

ઉ. ૧૦૨- **''ઈનકા કૌન દાવા કરે બિના હમ''**-આ વાક્યાંશ મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીના શ્રી મુખનું છે. આ વાક્યાંશનો મતલબ એ છે કે →

→ કુરાન ગ્રંથ અમારો છે અને તેમાં કહેલી વાતો પણ અમારી છે. કુરાન ગ્રંથ અમારા ધણી દ્વારા અમારા માટે મોકલેલી ચિઠ્ઠી છે. તેમાં →

પ્ર. ૧૦૩- મહંમદ સાહેબ કોના સમાચાર લાવવાવાળા કાસદ-પત્રવાહક છે ?

પ્ર. ૧૦૪- ''કુરાન મુસલમાનોના ધર્મગ્રંથ છે'', પરંતુ તેમાં કોનો સંદેશ લખ્યો છે ?

પ્ર. ૧૦૫- શ્રી પ્રાણનાથજીના જાગણી અભિયાનમાં અહીં સુધી માત્ર કોના દ્વારા પ્રદત્ત જ્ઞાનની ચર્ચા થઈ ?

ઉ. ૧૦૫- શ્રી પ્રાણનાથજીના જાગણીના અભિયાનમાં અહીં અર્થાત્ મેરતા →

પ્ર. ૧૦૬- મહંમદનું જ્ઞાન અને ઈસાનું જ્ઞાનને મળતાં જ શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપની કઈ પદવી પ્રાપ્ત થઈ ?

પ્ર. ૧૦૭- શ્રી પ્રાણનાથજીને અહમદ પદવી પ્રાપ્ત થવાનું શું કોઈ પ્રમાણ છે ? યદિ છે, તો આપો.

ઉ. ૧૦૭- શ્રી પ્રાણનાથજીને અહમદ પદવી પ્રાપ્ત થવાનું પ્રમાણ વાણીની નિમ્નલિખિત ચોપાઈ છે. અતઃ →

❖ કતેબની પૂંજી ❖

પ્ર. ૧- કલમા સાંભળતાં પહેલાં શ્રીજી સાહેબજીનું ધ્યાન કઈ તરફ ન હતું ?

ઉ. ૧- શ્રીજી સાહેબ જ્યાં સુધી મેરતા પહોંચ્યા ન હતા, ત્યાં સુધી ચર્ચા- →

→ અમારા ઘરની વાતો છે. કુરાન મુસ્લિમ સમાજ માટે નહિ, બલ્કે અમારા માટે આવ્યા છે.

ઉ. ૧૦૩- મહંમદ સાહેબ બ્રહ્મસૃષ્ટિઓ-મોમિનાના સમાચાર લઈ આવવાવાળા બ્રહ્માત્માઓના કાસદ-પત્રવાહક છે.

ઉ. ૧૦૪- **''કુરાન મુસલમાનોના ધર્મગ્રંથ છે''**, પરંતુ તેમાં શ્રી રાજજીએ અક્ષરાતીત-અમારા ઘરની વાતો લખી મોકલી છે.

→ સુધી માત્ર ઈસા સ્વરૂપ સદ્‌ગુરુ દ્વારા પ્રદત્ત તારતમ જ્ઞાનની ચર્ચા કથા વેદ-પુરાણોની સાક્ષીઓ દ્વારા થતી આવેલી અર્થાત્ માત્ર વેદ પક્ષની ચર્ચા થઈ.

ઉ. ૧૦૬- આરબના મહંમદનું જ્ઞાન (કલમા) અને ઈસાનું જ્ઞાન (તારતમ) મળતાં જ શ્રી પ્રાણનાથજીને **''અહમદ''** ની પદવી પ્રાપ્ત થઈ.

→ **મહંમદ આયા ઈસે મિને, તબ અહંમદ હુઆ સ્યામ ।**
અહંમદ મિલ્યા મેહેદી મિને, એ તીન મિલ હુએ ઇમામ ।।

-(ખુલાસા, પ્ર.૧૫/ચો. ૨૧).

અર્થાત્ મહંમદ, અહમદ અને મેહદી-એ ત્રણેય મળીને 'ઇમામ' સ્વરૂપ બન્યા.

-(પ્રકરણ-૩૩, પ્રશ્ન-ઉત્તર નં.-૧૦૭, કુલ સં. ૧૨૯૦+૧૦૭=૧૩૯૭).

❖ કતેબની પૂંજી ❖

→ કથા કરતાં સમયે કુરાનની તરફ તેમનું બિલકુલ ધ્યાન ન હતું. તેમાં તેમને દિલચસ્પી પણ ન હતી. તે વેદ, પુરાણ, ઉપનિષદાદિના પ્રમાણોથી જ વિષય વસ્તુને પ્રમાણિત કરી સંભળાવતાં હતા.

પ્ર. ૨- કલમા સાંભળ્યા પછી શ્રી પ્રાણનાથજી માટે શું અમૂલ્ય પૂંજી બની ગઈ ?

ઉ. ૨- મેરતામાં કલમા સાંભળ્યા પછી શ્રીજીના દિલ-દિમાગમાં કુરાન એક →

પ્ર. ૩- હવે મેરતાથી શ્રી પ્રાણનાથજી કયા સ્વરૂપમાં થઈને આગળ વધ્યા ? અહમદ પદવીનો વાસ્તવિક-ગોપ્ય અર્થ શું છે ? શું આ સ્પષ્ટ કરવું અહીં અત્યંત જરૂરી નથી ?

ઉ. ૩- હવે મેરતાથી શ્રીજી સ્વરૂપ કલમા અને તારતમ બંને પક્ષોના જ્ઞાનયુક્ત 'અહમદ' સ્વરૂપ થઈને આગળ વધ્યા. બંને કાંધ પર હિન્દુ અને મુસ્લિમ- એ બંને સમાજને લઈને સમાન દૃષ્ટિવત્ આગળ ચાલી નીકળ્યા. અહીંયા →

પ્ર. ૪- શ્રી પ્રાણનાથજીએ શ્રી લાલદાસજીને મળતાં જ શું કહ્યું ?

પ્ર. ૫- ઉક્ત પ્રકારની વાતો સાંભળ્યા પછી લાલદાસજીએ શ્રી પ્રાણનાથજીને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૬- શ્રીજીએ કોને કલમાનો અર્થ સ્પષ્ટ કરી સમજાવી દીધો ?

પ્ર. ૭- એના ઉપરાંત શ્રીજી સાહેબજીએ લાલદાસજીને કુરાન વિષયમાં શું-શું કહ્યું ?

ઉ. ૭- શ્રી પ્રાણનાથજીએ કલમાનો અર્થ સ્પષ્ટ કરીને શ્રી લાલદાસજીને કુરાનના →

→ પ્રત્યક્ષ સાક્ષીરૂપી નિધિ સિદ્ધ થઈ. પરમાત્માના ખોજી લોકોમાંથી જેને-જેને પોત-પોતાની ખોજ વિષયનો અનુભવ બતાવ્યો, તે બધા તો પરોક્ષ જ હતા. પ્રત્યક્ષ ખુદા (બ્રહ્મ) થી મળીને લાવેલો સંદેશ તો કુરાનમાં છે. એટલા માટે કુરાનરૂપી જ્ઞાન બ્રહ્માત્માઓ માટે એક અમૂલ્ય નિધિ છે.

→ 'અહમદ' શબ્દનો વાસ્તવિક-ગોપ્ય અર્થ સ્પષ્ટ કરી દેવું અત્યંત જરૂરી છે કેમ કે 'અહમદ' શબ્દનો વાસ્તવિક અર્થ છે 'અહં બ્રહ્માસ્મિ'. અતઃ શ્રીજી સ્વરૂપ બ્રહ્મ સ્વરૂપ અથવા ખુદા સ્વરૂપ થઈને મેરતાથી આગળ ચાલ્યા. હવે અહીં ખુદાની સૃષ્ટિમાં શ્રીજી માટે હિંદુ-મુસ્લિમ, સુર-અસુર અને વેદ-કતેબ દિન તેમજ રાતની જેમ થયા. પોતાનામાં જોઈને સમજી શકે, તો એક ઈન્સાનના બે હાથની જેમ. અતઃ હવે કોને ઠુકરાવે અને કોને અપનાવે ?

ઉ. ૪- શ્રી પ્રાણનાથજીએ શ્રી લાલદાસજીને મળતાં જ કહ્યું, ''અમે આજે એક રહસ્ય પ્રાપ્ત કર્યું (પામ્યું) છે.''

ઉ. ૫- શ્રીજીના શ્રી મુખથી ઉક્ત પ્રકારની વાતો સાંભળતાં જ લાલદાસજીએ તેમને એ વિનંતિ કરી, ''આપ તે રહસ્યની વાતો મને પણ બતાવવાની કૃપા કરો, તો હું પણ જાણી શકું.''

ઉ. ૬- શ્રીજી સાહેબજીએ શ્રી લાલદાસજી મહારાજને કલમાનો એક-એક અર્થ સ્પષ્ટ કરીને સમજાવી દીધો.

→ વિષયમાં એ પણ કહ્યું, ''બ્રહ્મ શ્રી રાજજીએ મહંમદ સાહેબને કુરાન આપીને સંસારમાં મોકલ્યા છે. તેમાં તમારા અને અમારા કામની વાતો લખી છે. અરે ! તમારા માટે જ કુરાન મોકલવામાં આવ્યું છે.''

પ્ર. ૮- ઈસા અને મહંમદને મળવાથી શું-શું થવાનું કહ્યું છે અને ક્યાં કહ્યું છે ?

ઉ. ૮- જ્યારે ઈસા રૂહઅલ્લાહ શ્રી શ્યામાજી સ્વરૂપ સદ્‌ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજીનું →

પ્ર. ૯- હવે શ્રી પ્રાણનાથજીએ સુલતાન ઔરંગઝેબની સાથે શું કરવાનો નિશ્ચય કર્યો ?

ઉ. ૯- હવે શ્રી પ્રાણનાથજીએ બધી તૈયારીની સાથે બાદશાહ ઔરંગઝેબથી →

પ્ર. ૧૦- હવે મુસ્લિમ સમાજમાં સર્વપ્રથમ શ્રીજી સાહેબજીએ કોને દાવત (સમજાવવાનું) કરવાનું નક્કી કર્યું ?

પ્ર. ૧૧- અહીંયા શ્રી પ્રાણનાથજી સદ્‌ગુરુ દ્વારા કહેલી કઈ વાતોની યાદ અપાવી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૧- સદ્‌ગુરુ સ્વરૂપ શ્રી દેવચંદ્રજીએ કહ્યું હતું, ''જ્યારે ઉક્ત વિશિષ્ટ બંને →

પ્ર. ૧૨- હવે શ્રીજી સ્વરૂપે વિશેષ કરીને કોને શોધવા માટે (ઢૂંઢી કાઢવા માટે) કમર બાંધી ?

પ્ર. ૧૩- કળિયુગી દજ્જાલ કોણ છે, જે બદફૈલી (કુમાર્ગ) ની ધૂમ મચાવી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૪- ક્યારે સમસ્ત સાથ પોત-પોતાની પરાત્મનું સ્મરણ કરતાં આત્મ-જાગૃતિના માટે સ્વયં ભાગીને આવી મળશે ?

ઉ. ૧૪- જ્યારે ઉપરોક્ત બંને આત્માઓ-સાકુંડલ અને સકુમાર જાગૃત થશે, →

→ શાસ્ત્ર જ્ઞાન અને મહંમદ સાહેબના કુરાનનું જ્ઞાન શ્રી પ્રાણનાથજીમાં એકાકાર થશે, ત્યારે તેમને ''અહમદ'' ની ઉપાધિ મળશે, ત્યારે અહમદ સ્વરૂપ યથાશીઘ્ર આ 'બે ધાર તલવાર' દ્વારા દજ્જાલરૂપી કળિયુગને મારશે. એવું કુરાન અને હદીસામાં લખ્યું છે.

→ ધર્મયુદ્ધ કરવા જવાનો નિશ્ચય કર્યો. સર્વપ્રથમ કલમા અને તારતમનું જ્ઞાન આપીને તેને દાવત (સમજાવવાનું) કરશે અર્થાત્ તેને જાગૃત કરશે. તે આ જ્ઞાન પર વિશ્વાસ કરી જરૂર આવશે.

ઉ. ૧૦- નિજાનંદ સ્વામી શ્રી દેવચંદ્રજીએ કહ્યું હતું, ''બે આત્માઓ વિશિષ્ટ (અગ્રગણ્ય) છે, જેનું નામ છે-સકુમાર અને સાકુંડલ.'' અતઃ સર્વપ્રથમ શ્રીજી સાહેબજીએ સકુમાર આત્માને દાવત કરવાનું નક્કી કર્યુ.

→ આત્માઓ જાગૃત થઈ જશે, ત્યારે બધી બ્રહ્માત્માઓ સંસારના ત્રિતાપરૂપી દુઃખ કષ્ટથી ધરાઈને પોતાના પ્રિયતમ શ્રી રાજજીની પાસે જવાને તત્પર થઈ જશે.''

ઉ. ૧૨- હવે શ્રીજી સ્વરૂપે વિશેષ કરીને સદ્ગુરુ દ્વારા કહેલી વિશિષ્ટ બે આત્માઓ -સાકુંડલ અને સકુમારને આ માયાના દળદરથી ઉગારવા અથવા કાઢવા અને તેમને જાગૃત કરવા માટે કમર બાંધી.

ઉ. ૧૩- કળિયુગી દજ્જાલ આસુરી પ્રવૃત્તિઓથી ગ્રસ્ત, દુષ્ટાઈના કર્મ કરવાવાળા લોકો છે. તેઓને જ ભવિષ્યપુરાણમાં 'કળિયુગ' કહેવામાં આવે છે.

→ ત્યારે ઉભય પક્ષોથી ધામની આત્માઓ-રૂહો ભાગતાં-ભાગતાં આવીને ધર્મમાં સામેલ થશે. સમસ્ત સુંદરસાથ તારતમ જ્ઞાન દ્વારા પોત-પોતાની પરાત્માનું સ્મરણ કરશે અને કયામત-આત્મ જાગૃતિના અંતિમ દોરમાં સ્વયં જ દોડી-દોડીને આવી મળશે.

પ્ર. ૧૫- આ પ્રકારની યોજના નક્કી કરી શ્રીજી સ્વરૂપ મેરતાથી ક્યાં-ક્યાં થઈને આગ્રા (આગરા) પહોંચ્યા ?

પ્ર. ૧૬- કેટલાં દિવસ આગ્રામાં આરામ કરી પુનઃ શ્રીજી સ્વરૂપે કઈ રીતે દિલ્લીની તરફ પ્રસ્થાન કર્યુ ?

ઉ. ૧૬- જ્યાદાતર (વધારાનો) સમય ગોકુળ, મથુરા અને આગ્રામાં જ વ્યતીત →

પ્ર. ૧૭- શ્રીજી સ્વરૂપે સર્વપ્રથમ દિલ્લીમાં કઈ જગ્યા પર ડેરા (ધામો) નાંખ્યો અને ત્યાં કેટલો સમય સુધી રહ્યા ?

ઉ. ૧૭- શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપે ગોકુલ, મથુરા અને આગ્રા જતાં દિલ્લીની તરફ →

પ્ર. ૧૮- દિલ્લીમાં તે જગ્યા શ્રીજીને મળવા ક્યાં-ક્યાંથી કોણ-કોણ આવી પહોંચ્યા ?

પ્ર. ૧૯- મેરતાથી કોણ ભાઈ દિલ્લી આવ્યા અને દિલ્લી આવીને તેઓએ દિલ્લીમાં જ પોતાનું સ્થાયી નિવાસ બનાવી દીધું ?

પ્ર. ૨૦- કેવા-કેવા સુંદરસાથ શ્રીજીના ચરણની આસ લઈને દિલ્લી આવતાં અને પુનઃ થોડા દિવસ રહીને પાછાં પણ ફરી જતાં ?

ઉ. ૨૦- અનેકો સુંદરસાથ ચારે તરફથી શ્રીજી સ્વરૂપના દર્શનાર્થ દિલ્લી આવતાં. →

પ્ર. ૨૧- કેવા લોકો સિદ્ધાંતના વિમુખ થઈ ગયા અને મુખ નીચું કરી પાછાં ગયા ?

ઉ. ૨૧- હિન્દુત્વની કટ્ટરતાની અજ્ઞાનતામાં ચૂર લોકો સુંદરસાથની વચ્ચે આવીને →

ઉ. ૧૫- ઉક્ત પ્રકારની યોજના નક્કી (તય) કરી 'અહમદ' ખિતાબથી યુક્ત શ્રી પ્રાણનાથજી દિલ્લીના તખતવાળાને નિશાના બનાવીને જુલૂસ સહિત મેરતાથી ગોકુલ, મથુરા અને વૃંદાવન થઈને આગ્રા (આગરા) પહોંચ્યા.

→ થયો. પુનઃ પોતાની જમાતની અશક્ત વ્યક્તિઓને આગ્રાની એક હવેલીમાં રાખીને તે જમાતની દેખભાલની જવાબદારી શ્રી બાઈજૂરાજને સોંપીને શ્રીજી સ્વરૂપ યુદ્ધભૂમિ દિલ્લીમાં પ્રવેશ કરવા માટે યોગ્ય જમાત અર્થાત્ પોતાની રક્ષા સ્વયં કરી શકે, તેમને લઈને આગળ ચાલ્યા.

→ પ્રસ્થાન કર્યું. સર્વપ્રથમ દિલ્લીમાં પોતાની જમાતની સાથે તેઓએ ''વિટ્ઠલ ગૌર પુરા'' સૈયદની હવેલીમાં ધામો નાંખ્યો. આ હવેલીમાં તે જમાત સહિત છ મહિના રહ્યા.

ઉ. ૧૮- દિલ્લીમાં સ્થિત ''વિટ્ઠલ ગૌર પુરા'' સૈયદની હવેલીમાં શ્રીજીને મળવા સૂરતથી મુકુંદદાસ અને મેરતાથી રામચંદ્રભાઈ આવ્યા તથા અન્ય જગ્યા-જગ્યાથી બહુ જ સુંદરસાથ આવ્યા.

ઉ. ૧૯- મેરતાથી રામચંદ્રભાઈ, મુકુંદદાસભાઈની સાથે દિલ્લી આવ્યા. તે થોડા દિવસ સુંદરસાથની વચ્ચે રહ્યા અને ત્યારબાદ દિલ્લી શહેર જ પોતાનું નિવાસસ્થાન બનાવી દીધું.

→ પુનઃ થોડા દિવસ દિલ્લી રહીને પોતાની ઘેર પાછાં ફરી જતાં, કિંતુ તેમના મનમાં નિજાનંદ ધર્મના પ્રત્યે શ્રદ્ધા-વિશ્વાસ ઓછો થતો નથી. પરમધામના પ્રતિ તેમનામાં શ્રદ્ધા-વિશ્વાસ બની રહે છે.

→ પણ અવજ્ઞાકારી બની રહ્યા અને નિજધામમાં પ્રવિષ્ટ ન થઈ શક્યા. તેમનું સિર સદૈવ નીચું રહે, તે કુરાનની વાતો સાંભળી જ ન શકે. કલમાથી જ ડરી ગયા. તેથી સલામ ન મારી શક્યા.

પ્ર. ૨૨- ગોવર્ધનભાઈ ક્યાંથી દિલ્લી આવ્યા અને દિલ્લી આવીને તે ક્યાં રોકાયા ?

ઉ. ૨૨- ગોવર્ધનભાઈ મેરતાથી સિંધ નદી પાર અટક સ્થિત યશવંતસિંહની →

પ્ર. ૨૩- ગોવર્ધનભાઈએ દિલ્લીમાં ગંગારામભાઈની દુકાનમાં રોકાઈને શું કર્યુ ?

પ્ર. ૨૪- કોણ ભાઈએ કોના દ્વારા બે-ચાર શબ્દો સાંભળીને તે શબ્દો પર પોતાના મનમાં ગંભીરતાથી વિચાર કર્યો ?

ઉ. ૨૪- શ્રી ગોવર્ધનભાઈએ નયનસુખ મહાજનને બે-ચાર શબ્દોમાં થોડો ઉપદેશ →

પ્ર. ૨૫- એક દિવસ ગોવર્ધનભાઈ ક્યાં ઘૂમી (ફરી) રહ્યા હતા કે તેમને અચાનક ગરીબદાસ મળી ગયા ?

ઉ. ૨૫- એક દિવસ ગોવર્ધનભાઈ ઉર્દૂ બજારમાં ઘૂમી રહ્યા હતા કે અચાનક →

પ્ર. ૨૬- ગોવર્ધનભાઈએ મળતાં જ ગરીબદાસભાઈને કોના વિષયમાં અને શું પૂછ્યું ?

પ્ર. ૨૭- ગોવર્ધનભાઈ કોને શ્રીજી સાહેબજીની પાસે લઈ જવા ચાહતા હતા ?

ઉ. ૨૭- શ્રી ગોવર્ધનભાઈએ લાલ દરવાજાની પાસે સ્થિત ગંગારામભાઈની →

પ્ર. ૨૮- શ્રીજી સાહેબજીનું સરનામું ગોવર્ધનભાઈને કોણે આપ્યું અને તે સમય શ્રીજી સાહેબ ક્યાં હતા ?

→ પાસે શ્રીજી સ્વરૂપનો પત્ર લઈને ગયા હતા. થોડા દિવસો પછી તે વાપસ અટકથી સિંધ નદી પાર કરી પુનઃ દિલ્લી ફરી ગયા. તે દિલ્લીમાં લાલ દરવાજાની પાસે ગંગારામભાઈના દુકાનમાં રોકાયા હતા.

ઉ. ૨૩- દિલ્લીમાં ગંગારામભાઈની દુકાનમાં રહીને ગોવર્ધનભાઈએ ગંગારામ અને આશાજીતભાઈને આત્મબોધ આપીને જાગૃત કર્યા. ચર્ચા સાંભળીને બંનેય ભાઈઓને આત્મ-શાંતિ મળી.

→ કરી દીધો. અતઃ ગોવર્ધનભાઈ દ્વારા કહેલાં તે વચનો પર નયનસુખ ભાઈ ''વિચાર વિચાર વિચારહીં, બેધે સકલ સંધાન'' ની જેમ ગંભીરતાપૂર્વક વિચાર કરતાં રહ્યા. ત્યારબાદ સમાધાન થવાથી તારતમ ગ્રહણ કર્યો.

→ તેમને ગરીબદાસભાઈ મળી ગયા. ગોવર્ધનભાઈ ભાગતાં-ભાગતાં જઈને તેમનાથી મળ્યા. પુનઃ હતાશ થઈને તેમને શ્રીજી સાહેબના સમાચાર પૂછ્યા.

ઉ. ૨૬- ગોવર્ધનભાઈએ મળતાં જ આતુરતાપૂર્વક ગરીબદાસજીને શ્રીજી સાહેબજીનું સરનામું પૂછ્યું.

→ દુકાનમાં બે-ત્રણ દિન રોકાઈને થોડાક સાથને તારતમ જ્ઞાનનો બોધ આપીને જાગૃત કર્યા હતા. અતઃ તે જ સાથને તે શ્રીજીની કૃપા તલે તેમના ચરણોમાં સોંપવા ચાહતા હતા.

ઉ. ૨૮- ઉર્દૂ બજારમાં મળેલાં ગરીબદાસભાઈએ ગોવર્ધનભાઈને શ્રીજી સાહેબજીનો પત્તો (ઠેકાણું) આપ્યું. તે સમય શ્રી પ્રાણનાથજી પોતાની જમાતની સાથે વિઠ્ઠલ ગૌર પુરામાં સૈયદની હવેલીમાં હતા.

પ્ર. ૨૯- ગરીબદાસજીએ શ્રીજી સાહેબજીને કોના આગમનના સમાચાર આપ્યા ?

પ્ર. ૩૦- જ્યારે ગોવર્ધનભાઈ સાથીઓને લઈને શ્રીજીની પાસે આવ્યા, ત્યારે ત્યાં શું કામ ચાલી રહ્યું હતું ?

પ્ર. ૩૧- ગોવર્ધનભાઈએ શ્રીજી સાહેબજીને કોના સમાચારથી અવગત (જાણકાર) કરાવ્યા ?

ઉ. ૩૧- ગોવર્ધનભાઈએ શ્રીજી સાહેબજીને સિંધુ નદી પાર અટક સ્થિત →

પ્ર. ૩૨- શ્રીજી સાહેબજી સૈયદની હવેલીમાં કેટલો સમય રહ્યા ? તેમને લાલ દરવાજાની હવેલીમાં કોણ લઈ ગયા ?

પ્ર. ૩૩- લાલ દરવાજાની હવેલીમાં આવીને શ્રીજી સાહેબે શું વિચાર કર્યો અને તે શું કરવા લાગ્યા ?

ઉ. ૩૩- લાલ દરવાજાની હવેલીમાં બેસીને શ્રીજી સાહેબજીએ વિચાર કર્યો, →

પ્ર. ૩૪- એક પત્રમાં શ્રીજી સ્વરૂપે ક્યાંના અને કેટલાં પ્રશ્ન બનાવીને રાખ્યા ?

પ્ર. ૩૫- તે પત્ર તૈયાર કરવામાં રાતદિન કોણ-કોણ મહેનત કરતાં હતા ?

ઉ. ૩૫- ઉક્ત પ્રશ્ન બનાવવા અને પત્ર તૈયાર કરવામાં રાતદિવસ શ્રીજી સાહેબજી →

ઉ. ૨૯- જ્યારે ગરીબદાસભાઈ ઉર્દૂ બજારથી ફરીને શ્રીજીની પાસે આવ્યા, ત્યારે તેઓએ સર્વપ્રથમ અટકથી પાછાં ફરેલાં ગોવર્ધનભાઈના આગમનના સમાચાર શ્રીજી સાહેબને આપ્યા.

ઉ. ૩૦- જ્યારે પોતાના દ્વારા જાગૃત ત્રણેય ભાઈઓને લઈને ગોવર્ધનભાઈ સૈયદની હવેલીમાં શ્રીજીને મળવા આવ્યા, ત્યારે તે સમય ત્યાં પરમધામના ચિત્રપટનો કાર્યક્રમ ચાલી રહ્યો હતો.

→ યશવંતસિંહની વાતોથી અવગત કરાવ્યા કે આ રાજામાં બિલકુલ પણ જિજ્ઞાસા નથી. ધર્મ વિષયક કોઈપણ વાતોમાં તેને દિલચસ્પી નથી. અતઃ ''બિના અંકુરે ક્યા કરે'' મેં પણ બહુ જ કોશિશ તો કરી, પરંતુ બધી નકામી ગઈ.

ઉ. ૩૨- વિઠ્ઠલ ગૌર પુરા સૈયદની હવેલીમાં શ્રી પ્રાણનાથજી સાથીઓ સહિત છ મહિના રહ્યા, દયારામભાઈ અને નૈનસુખભાઈ તેમને લાલ દરવાજાની હવેલીમાં લઈ ગયા.

→ ''પોતાની બધી વાતો સપ્રમાણ એક પત્રમાં લખીને સુલતાન ઔરંગઝેબની પાસે મોકલવી જોઈએ.'' આ પ્રકાર વિચાર કરી સમ્રાટ ઔરંગઝેબને પત્ર દ્વારા પોતાના તારતમ જ્ઞાનનો બોધ કરાવવા હેતુ શ્રીજી સ્વરૂપ પત્ર બનાવવામાં લાગી ગયા.

ઉ. ૩૪- એક પત્રમાં શ્રીજી સ્વરૂપે કુરાન શરીફ ધર્મગ્રંથના અંદરના કુલ બાવીસ પ્રશ્ન બનાવીને રાખ્યા, જેનાથી પત્ર વાંચતાં જ સુલતાન ઔરંગઝેબને બધી વાતો સમજમાં આવી જાય.

→ અને લાલદાસજી મહેનત કરતાં હતા. શ્રી રાજજીની સેવા માનીને સકુમારબાઈને જગાવવા માટે બંને રાતદિન એક કરીને બહુ મહેનતથી પત્ર બનાવી રહ્યા હતા.

પ્ર. ૩૬- લાલ દરવાજામાં શ્રીજી સાહેબજી કોની હવેલીમાં રોકાયા ?

પ્ર. ૩૭- શ્રી પ્રાણનાથજીએ ક્યાં સુંદરસાથને પૂછ્યું કે હવે આગળ શું કરવું છે ?

ઉ. ૩૭- લાલ દરવાજામાં બેસીને શ્રી પ્રાણનાથજીએ સુંદરસાથને પોતાની પાસે →

પ્ર. ૩૮- પત્ર મોકલવા અથવા દિલ્લીના સુલતાનની પાસે પહોંચાડવાના વિષયમાં શ્રીજી સ્વરૂપ શું કરવાનું સોચવા લાગ્યા ?

ઉ. ૩૮- પત્ર મોકલવા અથવા દિલ્લીના સુલતાનની પાસે પહોંચાડવાના વિષયમાં શ્રીજી સ્વરૂપ સોચવા લાગ્યા, ''હવે આગળ કોના દ્વારા સમ્રાટની પાસે →

પ્ર. ૩૯- તે સમય ત્યાં કોણે આવીને શ્રીજીને પ્રણામ કર્યા અને શ્રીજીએ તેમને શું પૂછ્યું ?

પ્ર. ૪૦- જે પત્રને દિલ્લીના સુલતાન ઔરંગઝેબની પાસે મોકલવા માટે તૈયાર કર્યો હતો, તે પત્ર કોને સંભળાવવામાં આવ્યો ?

ઉ. ૪૦- જે પત્રને લાલદાસજી અને શ્રીજી સાહેબજીએ દિનરાત એક કરી →

પ્ર. ૪૧- દિલ્લીના બાદશાહ ઔરંગઝેબની પાસે મોકલવા માટે તૈયાર કરેલાં પત્રને સાંભળીને આશાજીતભાઈએ શ્રીજી સ્વરૂપને શું કહ્યું ?

ઉ. ૪૧- દિલ્લીના બાદશાહ ઔરંગઝેબની પાસે મોકલવા માટે તૈયાર કરેલાં પત્રને સાંભળીને આશાજીતભાઈએ કહ્યું, ''અરે ! ઔરંગઝેબ હિન્દી →

ઉ. ૩૬- લાલ દરવાજામાં શ્રીજી સાહેબજી એક ક્ષત્રિયની હવેલીમાં રોકાયા. ત્યાં તેમની જમાત પણ સાથે જ છે.

→ બેસાડીને સુલતાન ઔરંગઝેબને પત્ર મોકલવાના સંબંધમાં વિચાર-વિમર્શ કર્યો. બહુ જ મોડા સુધી વિચાર વિમર્શ ચાલ્યો અને બધાને આ વિષયમાં પોત-પોતાના વિચાર વ્યક્ત કરવાનો અવસર આપવામાં આવ્યો કે હવે આગળ પત્ર પહોંચાડવા માટે શું ઉપાય કરવો છે ?

→ આ પત્ર પહોંચાડે ?'' ત્યારે બધાના મંતવ્ય (ધ્યેય) નું મંથન કરી એ નિશ્ચય કરવામાં આવ્યો કે એક વ્યક્તિને શોધી કાઢીએ, જેનો દરબારથી સંપર્ક હોય. એવો વિચાર કરી જ રહ્યા હતા, ત્યારે એક ભાઈ આવી પહોંચ્યા.

ઉ. ૩૯- આ સમય એક ભાઈએ આવીને શ્રીજી સાહેબજીના ચરણોમાં પ્રણામ કર્યા. તેમનું નામ હતું-આશાજીત. ત્યારે શ્રીજીએ તેમને પૂછ્યું, ''હવે બાદશાહ ઔરંગઝેબની પાસે પત્ર પહોંચાડવા માટે શું કરવું છે ?''

→ મહેનતથી દિલ્લીના સુલતાનની પાસે મોકલવા માટે તૈયાર કર્યા હતો, તે પત્ર આશાજીતભાઈને સંભળાવવામાં આવ્યો કે આવો પત્ર તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે. અતઃ આ પત્ર તેમની પાસે કેવી રીતે પહોંચાડવામાં આવે ?

→ ભાષામાં લખેલાં આ પત્રને કેમ જોશે ? મોગલ સમ્રાટ ઔરંગઝેબ તો સદૈવથી જ હિંદુઓના પરમ શત્રુ રહ્યા છે. પ્રાતઃકાલમાં હિંદુઓનું મુખ જોવું પણ અશુભ માને છે. તે સ્વયં પોતાની જાતને મોમિન (બ્રહ્મસૃષ્ટિ-શ્રેષ્ઠભક્ત) કહે છે.''

પ્ર. ૪૨- ''આ પત્ર તો હિંદીમાં છે. અત: તે કેવી રીતે સાંભળશે ? તે તો શરિયતનું પાલન બહુ દૃઢતાપૂર્વક કરે છે.''-એવું કોણ કહી રહ્યું છે ?

ઉ. ૪૨- ''આ પત્ર તો હિંદીમાં છે. પોતાની જાતને મોમિન કહેવડાવવાવાળા →

પ્ર. ૪૩- લાલ દરવાજાની હવેલીમાં શ્રીજી સાહેબજી કેટલાં મહિના રોકાયા ?

પ્ર. ૪૪- અહીંયા અટારી પર બેસીને શ્રીજી સાહેબજી કોની-કોની ચર્ચા કરતાં હતા ?

પ્ર. ૪૫- આ હવેલીમાં શ્રીજી સ્વરૂપની પાસે ચર્ચાની લાલચવશ કોણ આવતાં હતા ?

ઉ. ૪૫- આ હવેલીમાં વેદ-વેદાંતની ચર્ચા શ્રવણ કરવાની લાલચથી નિત્ય પ્રતિ →

પ્ર. ૪૬- ખાસલખાસ જમાતમાંથી દિલમાં પૂર્ણ વિશ્વાસ લઈને અહીંયા કોણ આવ્યું ?

પ્ર. ૪૭- દયારામભાઈએ બધાને જોતાં-જોતાં શ્રીજી સાહેબજીની નજરોમાં કોણ પદ પ્રાપ્ત કરી લીધું ?

પ્ર. ૪૮- દયારામભાઈને સમજાવી-બુઝાવીને શ્રીજીની ચર્ચામાં કોણ લાવ્યું હતું ?

પ્ર. ૪૯- દયારામભાઈને શ્રીજીની ચર્ચા સાંભળીને કેવું લાગ્યું અથવા તેઓએ શું અનુભવ કર્યો ?

→ બાદશાહ ઔરંગઝેબ એને પોતાના શ્રવણોથી કેમ સાંભળશે ? ફરી એક વાત એ પણ છે કે મુસ્લિમ શાસનમાં શરિયતનું પાલન અત્યંત કટ્ટરતાપૂર્વક થાય છે.''-એ વાત આશાજીતભાઈએ શ્રીજી સ્વરૂપને કહી.

ઉ. ૪૩- લાલ દરવાજામાં ક્ષત્રિયની હવેલીમાં પોતાની જમાત સહિત શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપ પૂરા બે મહિના રહ્યા.

ઉ. ૪૪- ક્ષત્રિયની હવેલીમાં અટારી પર એકાંતમાં બેસીને શ્રીજી સાહેબજી વેદ અને વેદાંતની ચર્ચા કરતાં હતા.

→ એક સૂફી ફકીર આવતાં હતા. તેમને શ્રીજીના શ્રી મુખથી વર્ણિત વેદ-વેદાંતની ચર્ચા અત્યંત મીઠી લાગતી હતી. અતઃ તે ચર્ચા શ્રવણાર્થ થોડા દિવસ સુધી આવતાં રહ્યા.

ઉ. ૪૬- ખાસલખાસ જમાતમાંથી દિલમાં પૂર્ણ વિશ્વાસ લઈને અહીંયા દયારામભાઈ આવ્યા.

ઉ. ૪૭- દયારામભાઈએ બધાની સામે બધાને જોતાં-જોતાં નિજધામ માર્ગમાં વિશ્વાસના કારણે બ્રહ્માત્માઓમાં વિશેષ કરીને ખાસલખાસ બ્રહ્મમુનિનું પદ પ્રાપ્ત કરી લીધું.

ઉ. ૪૮- દયારામભાઈને સમજાવી-બુઝાવીને શ્રીજી સાહેબજીની ચર્ચામાં નૈનસુખભાઈ લાવ્યા હતા.

ઉ. ૪૯- શ્રીજી સાહેબની ચર્ચા સાંભળીને દયારામભાઈને જે સુખ પ્રાપ્ત થયું, તે સુખનું વર્ણન આ મુખથી કરવું બિલકુલ અસંભવ છે. એવું વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી કહે છે.

પ્ર. ૫૦- ચંચલભાઈને કોણે ચર્ચા સંભળાવી હતી ? તેમને ચર્ચા દ્વારા શું પ્રાપ્ત થયું, જેનાથી તે ધર્મમાં શામિલ થયા ?

પ્ર. ૫૧- હરપ્રસાદ અને હરકરણભાઈએ કોની પ્રેરણા દ્વારા અખંડ સુખ પ્રાપ્ત કર્યુ ?

પ્ર. ૫૨- કોણ-કોણ પોતાના ઘરના બુજુર્ગો (વડીલો) થી ડરતાં-ડરતાં ચર્ચા સાંભળવા આવ્યા કરતાં હતા ?

પ્ર. ૫૩- ઉક્ત બંને ભાઈઓએ ધર્મમાં પૂર્ણ વિશ્વાસ આવવાથી શું કર્યુ ?

પ્ર. ૫૪- ચર્ચા સાંભળવાથી પણ ભિખારીદાસભાઈ શ્રીજી સ્વરૂપની કઈ ભાવનાથી સેવા કરતાં હતા ?

પ્ર. ૫૫- ભિખારીદાસભાઈને બહુ સ્નેહપૂર્વક શ્રીજી સાહેબજી અને સુંદરસાથ જમાતને શું કર્યુ ?

પ્ર. ૫૬- ગંગારામભાઈ ચર્ચામાં કઈ રીતે આવતાં હતા અને શું-શું કરતાં હતા ?

પ્ર. ૫૭- દયારામભાઈ ચર્ચામાં કેવી રીતે આવતાં હતા ? પુનઃ તે શ્રીજીને શું અર્પણ કરતાં હતાં ?

ઉ. ૫૭- દયારામભાઈ જ્યારે પણ ચર્ચા શ્રવણાર્થ આવતાં હતા, તો મીઠાઈ,

→

ઉ. ૫૦- દયારામભાઈએ ચંચલભાઈને ચર્ચા સંભળાવી હતી. તે ચર્ચા દ્વારા ચંચલભાઈને બહુ આત્મ-શાંતિ પ્રાપ્ત થઈ અને તે તુરંત ધર્મમાં દીક્ષિત થઈ ગયા.

ઉ ૫૧- હરપ્રસાદ અનેહરકરણભાઈએ કોઈનાથી ચર્ચા સાંભળી ન હતી. એ બંને ભાઈ સ્વયં શ્રીજીની પ્રેરણાથી અખંડ સુખના ભાગીદાર બન્યા હતા.

ઉ. ૫૨- હરપ્રસાદ અને હરકરણ-એ બંને ભાઈ પોતાના મોટા વડીલો-ઘરડાંના ભયના કારણે છૂપી-છૂપીને પ્રેમથી ચર્ચા સાંભળવા આવ્યા કરતાં હતા.

ઉ. ૫૩- ઉક્ત બંને ભાઈઓએ નિજાનંદ ધર્મ પર પૂર્ણ વિશ્વાસ આવવાથી પોતાના વડીલોથી ડરીને-છૂપીને (ડરતાં-છૂપવતાં) પણ ધર્મ ગ્રહણ કર્યો.

ઉ. ૫૪- ભિખારીદાસભાઈએ થોડી જેવી ચર્ચા સાંભળી હતી. પરંતુ તેઓએ શ્રીજી સ્વરૂપની માત્ર એક સાધુ-મહાત્માના રૂપમાં ઓળખ કરી હતી. અતઃ તે તે જ ભાવથી શ્રીજી સ્વરૂપની સેવા કરતાં હતા.

ઉ. ૫૫- ભિખારીદાસભાઈએ બહુ સ્નેહથી શ્રી પ્રાણનાથજી સહિત જમાતને પોતાના ઘરમાં પધરાવ્યા અને બહુ પ્રેમથી ભોજન કરાવ્યું. બધા સુંદરસાથની પણ તેઓએ બહુ પ્રસન્ન ચિત્તથી સેવા કરી.

ઉ. ૫૬- ગંગારામભાઈ ક્યારેય પણ ચર્ચા સાંભળવા ખાલી હાથ આવતાં ન હતા. બજારમાં જે પણ સારી વસ્તુ તેમને જોવામાં આવતી હતી, તેને લાવીને તે શ્રી પ્રાણનાથજીની સેવામાં પ્રસ્તુત કરી દેતાં હતા.

→ પકવાન અને વિભિન્ન પ્રકારના મેવા વગેરે લઈને જ આવતાં હતા તથા મનમાં દૃઢ વિશ્વાસની સાથે તે ઉક્ત સામગ્રીઓ શ્રીજીને અર્પણ કરતાં હતા.

પ્ર. ૫૮- ચંચલદાસભાઈ શ્રીજીના ચરણોમાં ચર્ચા શ્રવણાર્થ કયા પ્રકારથી આવતાં હતા ?

ઉ. ૫૮- ચંચલદાસભાઈ જ્યારે પણ શ્રીજીના ચરણોમાં ચર્ચા શ્રવણાર્થ આવતાં →

પ્ર. ૫૯- કોના કુટુંબ-પરિવારના લોકો તેમનાથી ઝઘડતાં હતા અને કોના માટે તેમને મનાઈ કર્યા કરતાં હતા ?

પ્ર. ૬૦- કોણ ભાઈ સ્વજનોની વાતોને મહત્ત્વ આપતાં ન હતા અને શું કરતાં હતા ?

પ્ર. ૬૧- કોણે શ્રીજી સાહેબની એક સાધુ-મહાત્માના રૂપમાં પહેચાન કરીને યથાશક્તિ તેમની સેવા કરી ?

પ્ર. ૬૨- જેઠા મહાજન કેવા હતા ? તે ચર્ચા સાંભળીને પણ અથવા વચનોના મર્મભેદી જ્ઞાતા હોવા છતાં પણ શું ન છોડી શક્યા ?

ઉ. ૬૨- જેઠા મહાજન બહુ જ્ઞાની વેદાંતી હતા. તે ચર્ચા સાંભળીને શ્રીજીના →

પ્ર. ૬૩- શ્રીજી સાહેબજી અહીં આ વખતે ફરી-ફરી શું કયા વિષયમાં વિચાર કરવા લાગ્યા ?

ઉ. ૬૩- શ્રીજી સાહેબજી હવે અહીં ફરી-ફરીને/રહી-રહીને એ વિચાર કરવા →

પ્ર. ૬૪- શ્રીજી સાહેબ કેવા સ્થાનની ખોજમાં હતા અને તે સ્થાનની જરૂરત તેમને શેના માટે પડી ?

→ હતા, ત્યારે તે ઘરના લોકોની નજર બચાવીને પોતાની દુકાનથી કોઈને કોઈ વસ્તુ અવશ્ય લાવતાં હતા. તે બહુ ઉત્સાહપૂર્વક મનમાં બહુ ઉમંગ લઈને શ્રીજીના માટે વિભિન્ન વસ્તુઓ લાવ્યા કરતાં હતા.

ઉ. ૫૯- ચંચલદાસભાઈના ઘરમાં કુટુંબ પરિવારના લોકો તેમનાથી લડતાં-ઝઘડતાં રહેતાં હતા તથા તેમને દુકાનની વસ્તુઓ લઈ જવા માટે સદૈવ મનાઈ કર્યા કરતાં હતા.

ઉ. ૬૦- ઉક્ત કારણથી ચંચલદાસભાઈ ઘર-પરિવારના લોકોની નજર બચાવીને વસ્તુઓ લાવ્યા કરતાં હતા અને સ્વજનોની વાતોને કોઈ મહત્ત્વ જ આપતાં ન હતા.

ઉ. ૬૧- શ્રીજી સ્વરૂપની માત્ર ઉપરી પહેચાન થવાના કારણે રામચંદ્ર બનિયા (વાણિયા) એ શ્રીજી સાહેબ સ્વરૂપને માત્ર એક સાધુ-મહાત્મા માનીને યથાશક્તિ તેમની સેવા કરી.

→ વચનોના મર્મ પણ સમજી લેતાં હતા. પરંતુ વિચાર-વિવેકથી ખાલી હોવાના કારણે શૂન્ય સિદ્ધાંત તેમના દિમાગથી દૂર ન થઈ શક્યા. જેમ કે-**'પર છૂટા ન સુન મકાન.'**

→ લાગ્યા, ''બાદશાહ અમારી વાતોને કેવી રીતે સાંભળશે ? અહીંની પરિસ્થિતિ પણ એવી છે કે દજ્જાલોના કારણે આ પ્રદેશમાં વધારે દિવસ રોકાઈ પણ નથી શકાતું.''

ઉ. ૬૪- શ્રીજી સાહેબજી આ સમય કોઈ સુરક્ષિત સ્થાનની વ્યવસ્થાની ખોજમાં હતા, જ્યાં બેસીને તે ઔરંગઝેબથી ધર્મયુદ્ધ છેડી (કરી) શકે.

પ્ર. ૬૫- શ્રીજી સાહેબજીએ લાલ દરવાજામાં સમસ્ત સુંદરસાથને પરામર્શ કરતાં શું કહ્યું ?

પ્ર. ૬૬- ઉક્ત પ્રકાર સુંદરસાથથી વિચાર-વિમર્શ કર્યા પછી લાલ દરવાજાથી શ્રીજી ક્યાં ચાલ્યા ?

પ્ર. ૬૭- શ્રીજી સ્વરૂપે કેટલાં સુંદરસાથને લાલ દરવાજામાં છોડ્યા અને કેટલાં તથા કેવા-કેવા સુંદરસાથને તે પોતાની સાથે લઈ ગયા ?

પ્ર. ૬૮- ''હું તમારા લોકોના કુશલ સમાચાર લેતો રહીશ, તમે લોકો હમણાં અહીં રહો.'' એવું શ્રીજીએ કોને કહ્યું.

ઉ. ૬૮- જે સુંદરસાથ જમાતને શ્રીજી સ્વરૂપે લાલ દરવાજાની હવેલીમાં છોડી →

પ્ર. ૬૯- લાલદાસજી અહીંયા પોતાના સુંદરસાથને શું સમજીને પોતાની આત્મા જગાડવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૬૯- વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી અહીંયા પોતાના સુંદરસાથને કહી રહ્યા છે, →

❖ ઉપલી દૃષ્ટિ ❖

પ્ર. ૧- કયા સમયે સૂરતથી કોને-કોને સાથે લઈને લક્ષ્મીદાસભાઈ દિલ્લી ચાલી નીકળ્યા અને કેમ ?

ઉ. ૧- જે સમયે દિલ્હીમાં શ્રીજી સ્વરૂપ અને લાલદાસજી સકુમારબાઈને સંદેશ પહોંચાડવા માટે રાતદિવસ એક કરીને પત્ર બનાવવામાં તલ્લીન હતા, તે જ સમયે સુરતથી શ્રી લક્ષ્મીદાસભાઈ, રૂપાબાઈ અને બેટી યમુનાને →

ઉ. ૬૫- શ્રીજી સાહેબજીએ લાલ દરવાજામાં ત્યાંના સુંદરસાથને પરામર્શ (સ્પર્શ) કરતાં કહ્યું, ''આપ લોકો પણ ઔરંગઝેબ સુધી સમાચાર પહોંચાડવાનો કોઈ ઉપાય બતાવો, જેનાથી અમે તેના સુધી સંદેશ પહોંચાડી શકીએ.''

ઉ. ૬૬- ઉક્ત પ્રકાર સુંદરસાથથી વિચાર-વિમર્શ કર્યા પછી શ્રીજી સાહેબજી લાલ દરવાજાથી સાથીઓ સહિત શાહજહાંપુર બોડિયા ચાલ્યા.

ઉ. ૬૭- શ્રીજી સ્વરૂપે લગભગ અડધી જમાતને લાલ દરવાજાની હવેલીમાં જ છોડી દીધા અને અડધા સાથમાં એવા-એવા સુંદરસાથને લઈને આગળ શાહજહાંપુર બોડિયા ચાલ્યા, જે ધર્મયુદ્ધમાં કામ આવી શકે.

→ દીધા, તેમને શ્રીજી સાહેબજીએ આશ્વાસન આપતાં કહ્યું, ''હું શાહજહાંપુર બોડિયા પહોંચ્યા પછી બધાના કુશલ સમાચાર લેતો રહીશ.''

→ ''હે સુંદરસાથજી ! આપ બધા પોતાના સ્વામી પ્રિયતમ પરમાત્મા શ્રી રાજજીને યાદ કરો. પરમાત્માની કૃપાથી જ આ બધું કાર્ય થઈ રહ્યું છે. આપ બધા આ વાતો પર વિચાર કરી પોતાની આત્માને જાગૃત કરો.''

-(પ્રકરણ-૩૪, પ્રશ્ન-ઉત્તર નં.-૬૯, કુલ સં. ૧૩૯૭+૬૯=૧૪૬૬).

❖ ઉપલી દૃષ્ટિ ❖

→ સાથે લઈને દિલ્હી આવી પહોંચ્યા. તેમની સાથે શ્રીજીના દર્શનાર્થ નારાયણદાસ, ગોવિંદદાસ, રામબાઈ, સભાચંદ્ર ક્ષત્રિય, ભગવતી, હરિરામ વગેરે આઠ-દસ અન્ય સાથ પણ દિલ્હી આવ્યા હતા કેમ કે લક્ષ્મીદાસભાઈને શ્રી રાજજીએ દર્શન આપીને કહ્યું હતું, ''હે લક્ષ્મીદાસ ! આજથી આઠમા દિવસે તારા હાથ દ્વારા સકુમારબાઈની જાગણી થવાની છે અને તું અહીં બેઠો છે ?''

પ્ર. ૨- કોણ-કોણ શ્રીજી સાહેબજીના ચરણોમાં આશ્રય પ્રાપ્ત કરવાની આસથી દિલ્હી આવ્યા ?

પ્ર. ૩- કોણ-કોણ શ્રીજીની શરણમાં આવીને સાથ સમૂહમાં થોડા દિવસ રહ્યા અને પુનઃ માયાનું સુખ ભોગવવા માટે પાછાં જતાં રહ્યા ?

ઉ. ૩- સભાચંદ્ર ક્ષત્રિય, ભગવતી અને હરિરામભાઈ થોડા દિવસો સુધી સાથ →

પ્ર. ૪- કોના ઘરમાં શ્રી કૃષ્ણ-શ્રી રાજજી પ્રતિદિન ભોજન કરતાં આવતાં હતા ?

પ્ર. ૫- સુરતમાં શ્રી લક્ષ્મીદાસના ઘરમાં શું ચમત્કાર થયો હતો ?

ઉ. ૫- સુરતમાં લક્ષ્મીદાસભાઈના ઘરમાં લૌકિક ચમત્કાર થયો. ત્યાં બાહ્ય દૃષ્ટિ →

પ્ર. ૬- કોને આવેશ આવતો હતો અને માયાનો તેની પર કિંચિત માત્ર પણ પ્રભાવ રહેતો ન હતો ?

પ્ર. ૭- શ્રી રાજજી લક્ષ્મીદાસભાઈને કેવું આશ્વાસન આપતાં હતાં અને એક દિવસ શ્રી રાજજીએ કોના ઉપર હાંસી કરવાનું નક્કી કર્યું ?

પ્ર. ૮- એક દિન વાતો-વાતોમાં ભાઈ લક્ષ્મીદાસને શ્રી રાજજીએ શું વાયદો કર્યો ?

ઉ. ૮- એક દિન શ્રી રાજજી અને લક્ષ્મીદાસભાઈ બંને વાત કરી રહ્યા હતા. →

ઉ. ૨- નારાયણદાસભાઈ, ગોવિંદદાસભાઈ અને રામબાઈને સાથે લઈને લક્ષ્મીદાસભાઈ શ્રીજીના ચરણોમાં આશ્રય પામવાની આશથી દિલ્હી આવ્યા.

→ સમુદાયમાં શ્રીજી સાહેબજીની સાથે રહ્યા. માયાજન્ય પરિવારના પ્રેમમય આકર્ષણના કારણે તે પોતાની ઘેર પાછાં ફરીથી માયાનું મીઠું સુખ ભોગવવામાં લાગી ગયા.

ઉ. ૪- લક્ષ્મીદાસના ઘરમાં શ્રી રાજજી-શ્રી કૃષ્ણજી નિત્ય પ્રતિ ભોજન ગ્રહણ કરવા આવતાં હતા, આ વાતથી તેમના મનમાં બહુ સંતુષ્ટી (તૃપ્તિ) રહેતી હતી.

→ (ઉપલી દૃષ્ટિ) ને અધિક મહત્ત્વ આપવામાં આવ્યું અર્થાત્ લક્ષ્મીદાસભાઈના ઘરમાં શ્રી રાજજી નિત્ય પ્રતિ દર્શન આપતાં હતા અને ભોજન આરોગતાં હતા.

ઉ. ૬- શ્રી લક્ષ્મીદાસભાઈને આવેશ આવતો હતો અને તેની પર માયાનો કિંચિત માત્ર પણ પ્રભાવ રહેતો ન હતો.

ઉ. ૭- શ્રી રાજજી દર્શન આપીને લક્ષ્મીદાસભાઈથી પ્રત્યક્ષ વાતો કરતાં હતા અને તેમની બધી ઈચ્છાઓ પૂર્ણ કરવાનું આશ્વાસન આપતાં હતાં. એક દિન શ્રી રાજજીએ ભાઈ લક્ષ્મીદાસ પર હાંસી કરવાનું નક્કી કર્યું.

→ વાતો-વાતોમાં શ્રી કૃષ્ણજીએ તેમને વાયદો કર્યો, ''આજથી આઠમા દિવસે તમારા હાથથી સકુમારબાઈની જાગણી થશે.'' આ રીતે શ્રી રાજજીએ લક્ષ્મીદાસજી પર હાંસી કરવાનું નક્કી કર્યું.

પ્ર. ૯- સુરતમાં શ્રી રાજજી દ્વારા કરેલાં વાયદાની વાત લઈને શ્રી લક્ષ્મીદાસજી ભાગતાં-ભાગતાં ક્યાં પહોંચ્યા ?

ઉ. ૯- ઉક્ત પ્રકાર સુરતમાં શ્રી રાજજી દ્વારા કરેલાં વાયદાની વાત લઈને →

પ્ર. ૧૦- ત્યાં જઈને લક્ષ્મીદાસભાઈએ બધાની સામે શ્રીજીને આગળ શું ઘોષણા કરી ?

ઉ. ૧૦- લક્ષ્મીદાસભાઈએ દિલ્હી પહોંચીને સમસ્ત સુંદરસાથની વચ્ચે એ ઘોષણા →

પ્ર. ૧૧- લક્ષ્મીદાસભાઈની ઉક્ત વાતો સાંભળીને શ્રીજી સાહેબજીએ લક્ષ્મીદાસભાઈને શું કહ્યું ?

ઉ. ૧૧- લક્ષ્મીદાસભાઈની ઉક્ત વાતો સાંભળીને શ્રીજી સ્વરૂપે લક્ષ્મીદાસભાઈને →

પ્ર. ૧૨- શ્રીજી સાહેબજીએ કોને પોતાની સમાન બેસવાની આજ્ઞા આપી ?

પ્ર. ૧૩- ''યા બૈઠે મેરે જોડ''-આ વાક્યાંશ કોના શ્રી મુખનું છે અને આ વાક્યાંશનું શું તાત્પર્ય છે ?

ઉ. ૧૩- **''યા બૈઠે મેરે જોડ''**-આ વાક્યાંશ શ્રીજી સાહેબજીના શ્રી મુખનું છે. →

પ્ર. ૧૪- શ્રીજીની ઉક્ત વાતો સાંભળીને શ્રીજીની આગળ લક્ષ્મીદાસજીએ શું કબૂલ કર્યુ અને શુ કહ્યું ?

ઉ. ૧૪- શ્રીજી સ્વરૂપની ઉક્ત વાતો સાંભળીને ભાઈ લક્ષ્મીદાસજીએ તેમને કહ્યું →

→ (સાંભળીને) શ્રી લક્ષ્મીદાસભાઈ પોતાની સ્ત્રી અને પુત્રી સહિત ભાગતાં-ભાગતાં દિલ્હી રહેતાં લાલ દરવાજાની હવેલીમાં વિરાજમાન શ્રીજી સ્વરૂપની પાસે પહોંચ્યા.

→ કરી દીધી, ''મને શ્રી રાજજીએ દર્શન આપીને આજથી આઠમા દિવસે તારા હાથથી સકુમારની જાગણી થશે, એવું કહ્યું છે. અતઃ એ સાંભળીને હું ભાગ્યો-ભાગ્યો ચાલ્યો આવ્યો છું.''

→ કહ્યું, ''એ બધું શ્રી રાજજીના હાથની વાત છે. શ્રી રાજજી કોઈને પણ શોભા આપીને કાર્ય કરાવી શકે છે. જ્યારે તમને શ્રી રાજજીએ વાયદો કર્યો છે, તો આપ મારી આગળ થઈને તે કાર્ય કરી શકો છો. તે કાર્ય આપ ચાહો મારી આગળ થઈને કરો યા મારી જોડે બેસીને કરો, મને કોઈ વાંધો (એતરાજ) નથી. મારી પાછળ તો બધા તો છે જ.''

ઉ. ૧૨- શ્રીજી સાહેબજીએ પોતાના સુંદરસાથ શ્રી લક્ષ્મીદાસભાઈને પોતાની જોડે બેસવાની આજ્ઞા આપી.

→ આ વાક્યાંશનું તાત્પર્ય છે કે શ્રીજી સાહેબજીએ ભાઈ લક્ષ્મીદાસને કહ્યું, ''જો આગળ થઈને કાર્ય કરવાની હિંમત થતી નથી, તો આપ મારી જોડે (સમાન) થઈને આ કાર્ય કરો.''

→ ''હું આપની આગળ તો ન થઈ શકું. પરંતુ આપની સમાન (જોડે) બેસીને તે કાર્ય કરીશ.'' આ રીતે લક્ષ્મીદાસભાઈએ જોડે (સમાન) બેસીને કાર્ય કરવાની વાત કબૂલ કરી.

પ્ર. ૧૫- ત્યારે શ્રીજીની આજ્ઞાથી સુંદરસાથે લક્ષ્મીદાસભાઈને ક્યાં બેસાડ્યા ?

પ્ર. ૧૬- બે-ત્રણ દિનમાં જ શ્રી લક્ષ્મીદાસજી સ્વયં લજ્જિત કેમ થયા ?

ઉ. ૧૬- શ્રીજી સ્વરૂપના શ્રી મુખથી ચર્ચા-કથા થઈ રહી હતી. બધા ચર્ચામાં બેસીને ચર્ચા શ્રવણ કરી રહ્યા હતા. શ્રીજીના જોડે બેઠેલાં લક્ષ્મીદાસને →

પ્ર. ૧૭- શ્યામ ભટ્ટ અને ભીમ ભટ્ટ શ્રી લક્ષ્મીદાસજીને તાના (ટોણાં) મારીને તેમની હાંસી કરતાં શું કહેતાં હતા ?

ઉ. ૧૭- શ્યામ ભટ્ટ અને ભીમ ભટ્ટ શ્રી લક્ષ્મીદાસજીને તાના (ટોણાં) મારીને તેમની હાંસી કરતાં કહેતાં હતા, ''આઠમા દિવસ સુધી જ્યારે આ →

પ્ર. ૧૮- આઠમા દિન શ્રી રાજજીએ શું કર્યુ ? પુનઃ લક્ષ્મીદાસજીએ શ્રી કૃષ્ણજીને શું કહ્યું ?

ઉ. ૧૮- જ્યારે આઠમો દિવસ પણ વ્યતીત (પસાર) થઈ ગયો, ત્યારે શ્રી →

પ્ર. ૧૯- ઉક્ત પ્રકાર શ્રી લક્ષ્મીદાસજીનો વિનયભર્યો આગ્રહ સાંભળીને શ્રી રાજજીએ શું કર્યુ ?

પ્ર. ૨૦- આ પ્રકાર શ્રી રાજજીએ લક્ષ્મીદાસભાઈ પર હાંસી કરીને શ્રી પ્રાણનાથજીને કઈ વાતની સૂચના આપી ?

ઉ. ૨૦- ઉક્ત પ્રકાર શ્રી રાજજીએ લક્ષ્મીદાસ પર હાંસી કરીને શ્રી પ્રાણનાથજીને →

પ્ર. ૨૧- શ્રીજીએ અહીંના સુંદરસાથથી કયા વિષયમાં અથવા શું વિચાર-વિમર્શ કર્યો ?

ઉ. ૧૫- ત્યારે શ્રીજીની આજ્ઞાનુસાર સુંદરસાથે લક્ષ્મીદાસજીને પણ શ્રીજી સ્વરૂપની જેમ આસન આપીને શ્રીજી સ્વરૂપની જોડે બેસાડ્યા.

➞ જોઈને શ્રોતા લોકો પરસ્પર ઈશારામાં વાતો કરતાં અને હસતાં હતા. એ જોઈને બે ત્રણ દિવસમાં જ લક્ષ્મીદાસને જ્ઞાન થઈ ગયું, ''જો શ્રીજી સ્વરૂપની સાથે (જોડે) બેસીને બહુ મોટી ગલતી કરી છે,'' એવું જાણીને લક્ષ્મીદાસજી લજ્જિત થઈ ગયા.

➞ સકુમારને ન જગાવી શક્યા, તો એમની શું દશા થશે? કામ ક્યાં બેસીને કરવાનું કહ્યું છે? જોડે બેસીને કરવાનું? શ્રીજીની બરાબર થવાનો એને કેટલો શોખ છે?'' આ પ્રકારની વાતો કરતાં-કરતાં બંને હસતાં હતા, જેને જોઈને લક્ષ્મીદાસજીની હિંમત જતી રહી.

➞ કૃષ્ણજીએ પુનઃ લક્ષ્મીદાસને દર્શન આપ્યા. શ્રી કૃષ્ણજીને સામે આવતાં જ લક્ષ્મીદાસે તેમને કહ્યું, ''હે પ્રભુ! આપના વાયદા અનુસાર સકુમારબાઈને જાગૃત કરવાની કૃપા કરો.''

ઉ. ૧૯- ઉક્ત પ્રકાર શ્રી લક્ષ્મીદાસજીનો વિનયભર્યો આગ્રહ સાંભળીને શ્રી કૃષ્ણજી મુસ્કુરાતાં તુરંત અદૃશ્ય થઈ ગયા.

➞ આ વાતની સૂચના આપી કે ઔરંગઝેબની જાગણીનો સમય કયામતની જેમ નિશ્ચિત નથી. તેમની જાગણીમાં સમય લાગશે. દેરી છે, પરંતુ અંધેર નથી.

ઉ. ૨૧- પુનઃ અહીં આ સમય શ્રી પ્રાણનાથજીએ સાથીઓથી વિચાર-વિમર્શ કર્યો, ''હવે એકાંત રહેવું જરૂરી છે.''

પ્ર. ૨૨- હવે શ્રીજી સાહેબ દિલ્હી-લાલ દરવાજાની હવેલીથી ક્યાં ગયા ?

પ્ર. ૨૩- શાહજહાંપુર બોડિયામાં કોણે, કોની ઉપર અને શું કર્યુ ?

પ્ર. ૨૪- ''મલકુલ મૌત ઝલૂવિયા''-આ કથનનું શું તાત્પર્ય છે, સ્પષ્ટતઃ સમજાવો ? આ કહર (આતંક) કોની ઉપર પડી ?

પ્ર. ૨૫- શ્રીજી સાહેબજીએ નાગજીભાઈને કઈ રીતે બચાવ્યા ?

પ્ર. ૨૬- નાગજીભાઈને શ્રીજી સ્વરૂપે સાક્ષાત્ કોનો અનુભવ કરાવ્યો અને શું આપ્યું ?

પ્ર. ૨૭- શાહજહાંપુર બોડિયામાં કોણ સરદાર હતા ? તે શું જોઈને શ્રીજી સાહેબના પ્રતિ પ્રભાવિત થયા ?

પ્ર. ૨૮- કોની આંતરિક દૃષ્ટિ ખુલી ન શકી અને કેમ તે જ્ઞાનરસનું જરા જેટલું પણ પાન ન કરી શક્યા ?

પ્ર. ૨૯- શાહજહાંપુર બોડિયાથી કોને-કોને શ્રીજીએ ખડકારીના રાજાની પાસે મોકલ્યા અને કયા ઉદ્દેશ્યથી ?

ઉ. ૨૯- શાહજહાંપુર બોડિયાથી શ્રીજી સાહેબજીએ નિર્મલદાસની સાથે અન્ય →

ઉ. ૨૨- હવે શ્રીજી સાહેબ દિલ્હી લાલ દરવાજાની હવેલી છોડીને અડધા સાથીઓને સાથે લઈને શાહજહાંપુર બોડિયા પહોંચ્યા.

ઉ. ૨૩- શાહજહાંપુર બોડિયામાં અષ્ટધાતુ, પાંચતત્ત્વ અને ત્રણ ગુણથી નિર્મિત માનવના પંચભૌતિક શરીરરૂપી દીવાર પર દિનરાત (આજૂજ-માજૂજ) રૂપી કાલે આતંક ફેલાવી દીધો.

ઉ. ૨૪- **''મલકુલ મૌત ઝલૂવિયા''**-આ કથનનું તાત્પર્ય છે-માર આપવાવાળી મોત. આ મહામારી મરગીરૂપી કહર (સંકટ) બ્રહ્મમુનિઓમાંથી શ્રી નાગજીભાઈના ઉપર પડી.

ઉ. ૨૫- નાગજીભાઈને યમરાજે પોતાના પંજામાં દબોચ (દબાવી) લીધા હતા. પરંતુ શ્રીજી સાહેબજીએ પોતાના આત્મબળ દ્વારા યમરાજને પછાડીને નાગજીને બચાવી લીધા.

ઉ. ૨૬- શ્રીજી સાહેબજીએ નાગજીભાઈને સાક્ષાત્ પરમધામનો અનુભવ કરાવ્યો અને પોતાનો આવેશ આપીને તેમને કાલના મુખથી કાઢી લીધા.

ઉ. ૨૭- શાહજહાંપુર બોડિયામાં એક ક્ષત્રિય સરદાર હતા. તે શ્રીજીની વેશભૂષા તેમજ તેમના અસાધારણ જ્ઞાનને જોઈને તેમનાથી અત્યાધિક પ્રભાવિત થયા.

ઉ. ૨૮- ઉક્ત સરદાર ક્ષત્રિયની આંતરિક દૃષ્ટિ ખુલી ન શકી અને તે શ્રીજીના જ્ઞાનરૂપી રસનું પોતાના શ્રવણો દ્વારા તનિક પણ પાન ન કરી શક્યા કેમકે તે ખાસલખાસ જમાતની અંકુરવાળી આત્મામાંથી ન હતા.

→ ચાર જણાને ખડકારીના રાજાની પાસે કોઈ ઉદ્દેશ્યને લઈને મોકલ્યા. ઉદ્દેશ્ય એ હતો કે જો એક હિન્દુ રાજા જાગી જાય, તો તે ઔરંગઝેબથી ટક્કર લઈ શકશે.

પ્ર. ૩૦- મોકલેલાં લોકોને ખડકારીના રાજાની પાસે જઈને શું અનુભવ કર્યો અને કેટલાં દિનમાં પાછાં આવીને શ્રીજી સ્વરૂપને શું ખબર આપી ?

ઉ. ૩૦- નિર્મલદાસ તથા અન્ય સાથીઓએ ખડકારીના રાજાની પાસે દસ દિવસ →

પ્ર. ૩૧- શાહજહાંપુર બોડિયામાં શ્રીજીના શ્રી મુખથી શું અવતરિત થયું અને તેમાં શું વર્ણન હતું ? અવતરિત વાણીને શું કરવામાં આવ્યું ?

ઉ. ૩૧- શાહજહાંપુર બોડિયામાં શ્રી પ્રાણનાથજીના શ્રી મુખથી કુરાન પક્ષનું જ્ઞાનગર્ભિત એક પ્રકરણ અવતરિત થયું. તે પ્રકરણમાં '**બિના એક** →

પ્ર. ૩૨- ભીમ અને લાલદાસ-એ બંને ભાઈઓને શ્રી પ્રાણનાથજીએ શું આદેશ આપ્યો ?

ઉ. ૩૨- શ્રીજી સ્વરૂપે ઉક્ત અવતરિત "**બિના એક મહંમદ**" નામક પ્રકરણને →

પ્ર. ૩૩- શ્રીજી સાહેબજીનો આદેશ સિર ચઢાવીને ઉક્ત બંને ભાઈ ક્યાંથી ક્યાં ચાલી નીકળ્યા અને કેમ ?

પ્ર. ૩૪- જ્યારે ભીમભાઈ અને લાલદાસજી શ્રીજીના આદેશનું પાલન કરવાને નીકળ્યા, ત્યારે પાછળથી તુરંત જ આવેશના સ્વરૂપ જબરાઈલે શું સંદેશો મોકલ્યો ?

પ્ર. ૩૫- ત્યારે તુરંત તે કામને સ્થગિત કરવાની સૂચના આપવા માટે લાલદાસ અને ભીમભાઈની પાછળ કોણ આવ્યું ?

→ રહીને તેમને સમજાવ્યા. અંતમાં તેમને એ અનુભવ થયો કે તે ધર્મ કાર્યના યોગ્ય નથી. અતઃ એ સમાચાર લઈને તે બધા પાછાં ફરી આવ્યા.

→ **હમ'** શબ્દ દ્વારા સાંકેતિક રૂપમાં આખરી મહંમદને અવતરિત કરવામાં આવ્યા હતા. તેને મુસ્લિમ સમાજના અનુકૂળ અર્થાત્ **'હમ'** શબ્દ બદલીને **''બિના એક મહંમદ''** કરવામાં આવ્યું, જેનાથી **''બિના એક મહંમદ''** સાંભળીને મુસલમાન આત્માઓ સચેત થઈ જાય.

→ પેગામ (સંદેશ)ના રૂપમાં દિલ્હીના સુલતાન ઔરંગઝેબ સુધી પહોંચાડવાની આજ્ઞા લાલદાસ અને ભીમભાઈને આપી અને શ્રીજી સાહેબજીની આજ્ઞા સિર પર ચઢાવી બંને દિલ્હીની તરફ ચાલી નીકળ્યા (નીકળી પડયા).

ઉ. ૩૩- શ્રીજીની આજ્ઞા શિરોધાર્ય કરીને ઉપરોક્ત પ્રકરણ લઈને બંને ભાઈ શાહજહાંપુર બોડિયાથી દિલ્હી સ્થિત બાદશાહ ઔરંગઝેબની પાસે સંદેશ આપવા માટે નીકળી પડ્યા.

ઉ. ૩૪- એક દિન પહેલાં અવતરિત પ્રકરણ શિરોધાર્ય કરીને જ્યારે બંને- ભીમભાઈ અને લાલદાસજી દિલ્હીની તરફ રવાના થયા, ત્યારે તત્પશ્ચાત બીજા જ દિવસે આવેશ સ્વરૂપ જબરાઈલે સૂચના આપી, ''અરે, આ કાર્ય અત્યારે સ્થગિત કરી દો ! હમણાં આ કાર્ય માટે દેરી છે.''

ઉ. ૩૫- ત્યારે તુરંત લાલદાસજી અને ભીમભાઈને સંદેશ પહોંચાડવાનું કાર્ય સ્થગિત કરવાની સૂચના આપવા માટે પાછળથી શ્રીજી સાહેબજીએ કાનજીભાઈને મોકલ્યા. ત્રણેય ભાઈ એક જ દિવસે દિલ્હી પહોંચ્યા.

પ્ર. ૩૬- કાનજીભાઈએ દિલ્હી પહોંચીને ઉક્ત બંને ભાઈઓને શું સમાચાર આપ્યા ?

ઉ. ૩૬- કાનજીભાઈએ દિલ્હી પહોંચીને બંને ભાઈઓને મળીને કહ્યું, ''જે કાર્ય →

પ્ર. ૩૭- હવે પેગામ (સંદેશ) પહોંચાડવા દિલ્હી ગયેલાં બંને ભાઈ અને તેમને રોકવા ગયેલાં ભાઈ કઈ વાતનો ઇંતેજાર કરતાં રહ્યા ?

❖ હરિદ્વાર-કુંભ પ્રસંગ ❖

પ્ર. ૩૮- મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજી હરિદ્વાર કુંભના મેળામાં ક્યારે ગયા હતા ? ધર્મ સ્થાપિત કરવાની તિથિ, વર્ષ અને મહિનો કોણ-કોણ છે, સ્પષ્ટ કરો ?

પ્ર. ૩૯- કુંભનો મેળો ક્યાં-ક્યાં અને કેટલાં સાલમાં લાગે છે ?

પ્ર. ૪૦- કુંભના મેળામાં ઉપસ્થિત થવાવાળાઓ માટે શું કોઈ નિયમાદિ પણ બનાવવામાં આવ્યા હતા ?

ઉ. ૪૦- હાં ! કુંભના મેળામાં શામિલ થવાવાળા ધર્મસિદ્ધાંતના લોકો માટે →

પ્ર. ૪૧- મેળામાં ઉપસ્થિતિ માટે જો નિયમાદિ હતા, તો શું અથવા કેવા હતા ?

→ માટે આજ્ઞા આપીને શ્રીજી સાહેબજીએ આપ બંનેને મોકલ્યા છે, શ્રીજીનો આદેશ છે કે તે કાર્ય હમણાં સ્થગિત કરવામાં આવે. મને ત્યાં આવવા દો, ત્યારબાદ તે કાર્યના પ્રતિ વિચાર કરીને આગળ વધીશું.''

ઉ. ૩૭- હવે પેગામ (સંદેશ) પહોંચાડવા દિલ્હી ગયેલાં બંને ભાઈ અને તેમને રોકવા ગયેલાં ભાઈ મળીને 'શ્રી રાજજી ક્યારે દિલ્હી આવશે' આ વાતનો ઇંતેજાર કરતાં રહ્યા.

❖ હરિદ્વાર-કુંભ પ્રસંગ ❖

ઉ. ૩૮- મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજી શાહજહાંપુર બોડિયા (દિલ્હી) માં સ્થિત દાઉદ પાંડેની હવેલીથી વિ.સં. ૧૭૩૫માં હરિદ્વાર ગયા હતા અને વિ.સં.૧૭૩૫ ના વૈશાખ મહિનાના કૃષ્ણ પક્ષની એકાદશી તિથિના દિવસે પોતાનો ધર્મઝંડો ગાઢીને બધાની વચ્ચે ધર્મ સ્થાપિત કર્યો હતો.

ઉ. ૩૯- કુંભનો મેળો નાસિક, પ્રયાગ, ઉજ્જૈન અને હરિદ્વાર-આ ચાર સ્થાનોમાં ત્રણ-ત્રણ સાલમાં લાગે છે. આ મેળો એક સ્થાનમાં બાર સાલ પછી આવે છે. આ વખતે એ મેળો હરિદ્વારમાં થવાવાળો હતો.

→ મેળાનું આયોજન કરવાવાળા પ્રબંધકો દ્વારા થોડા નિયમાદિ બનાવ્યા હતા અને તે અનિવાર્યરૂપથી પાલન કરવા હોય છે. હરિદ્વારમાં થવાવાળા કુંભના મેળાના થોડા સમય પહેલાં જ વૃદાંવનમાં મેળાના પ્રબંધકોની બેઠક થઈ હતી.

ઉ. ૪૧- હરિદ્વારના કુંભ મેળામાં ઉપસ્થિત થવાના વિષયમાં વિ.સં.૧૭૨૯માં જ સુરસુરાનંદજીના શિષ્ય અભયાનંદજી અને બાલાનંદજી (જે બહુ જ →

→ પ્રસિદ્ધ અને પ્રભાવશાળી મહાત્મા હતા) એ બધા સંપ્રદાયવાળાઓને એકત્રિત કરીને દ્વારસ્થ (દ્વારપાળ), અખાડા, ઝંડા, નિશાન વગેરેની મર્યાદા બાંધી હતી. આ સંમેલનમાં કુંભના મેળાના બધા નિયમ નિશ્ચિત કરવામાં આવ્યા હતા કે અમુક-અમુક સંપ્રદાયની સવારી, ઝંડા, નિશાન વગેરેનો અમુક ક્રમ થવો જોઈએ. →

પ્ર. ૪૨- દિલ્હી સ્થિત શાહજહાંપુર બોડિયામાં કેટલાં મહિના રહીને શ્રીજી પુનઃ ક્યાં ચાલ્યા ?

ઉ. ૪૨- રાજધાની દિલ્હી સ્થિત શાહજહાંપુર બોડિયામાં શ્રી પ્રાણનાથજી જમાત

પ્ર. ૪૩- શ્રીજી સાહેબજીએ પોતાની જમાતમાંથી કેટલાં સાથને ક્યાં રાખ્યા અને કેટલાં તથા કેવા સાથને લઈને હરિદ્વાર ચાલ્યા ?

ઉ. ૪૩- શ્રીજી સાહેબજીએ પોતાની જમાતના બહુ સંખ્યામાં લોકોને દાઉદ →

પ્ર. ૪૪- દિલ્હીનું ધર્મયુદ્ધ છોડીને શ્રીજી સ્વરૂપ અચાનક હરિદ્વારની તરફ કેમ ચાલી નીકળ્યા ?

ઉ. ૪૪- શાહજહાંપુર બોડિયામાં સકુમાર સખીને જાગૃત કરવાની તૈયારી કરતાં-કરતાં અચાનક આકાશવાણી દ્વારા શ્રીજી સ્વરૂપને સૂચના મળી, ''બાદશાહ ઔરંગઝેબને પેગામ (સંદેશ) પહોંચાડવાનું કાર્ય અત્યારે →

પ્ર. ૪૫- નવા વિજયાભિનંદ બુદ્ધજીની શાકા બેસતાં સમયે શાલિવાહન શાકા, ઈ.સ. અને વિક્રમ સંવત કેટલો-કેટલો હતો ?

ઉ. ૪૫- નવા વિજયાભિનંદ બુદ્ધજીની શાકા બેસતાં સમય શાલિવાહનના ૧૬૦૦ →

→ આ સમયે કુલ ૭૨ નિયમ બનાવવામાં આવ્યા હતા, જેને સર્વસંમતિથી સ્વીકૃત કરવામાં આવ્યા હતા. એમાંથી એક નિયમ એ પણ હતો કે હરિદ્વારમાં જ્યારે-જ્યારે કુંભનો મેળો થયા કરશે, તેના થોડા સમય પહેલાં ચારેય સંપ્રદાય અને બધા અખાડાવાળાઓનું એક સંમેલન વૃદાંવનમાં થયા કરશે તથા તેના દ્વારા સવારી વગેરેના નિયમ પુનઃ નિશ્ચિત થતાં રહેશે.

→સહિત એક મહિનો રહીને તત્પશ્ચાત તુરંત હરિદ્વાર તરફ ચાલ્યા. ત્યાં શ્રીજીએ વિભિન્ન મતમતાંતરોની સાથે બ્રહ્મ પ્રાપ્તિ વિષયક જ્ઞાનની (છાનભિન) કરી.

→ પાંડેની હવેલીમાં રાખ્યા અને ચાલીસ-પચાસ એવા સાથીઓને લઈને હરિદ્વારના મેળા પર પહોંચ્યા, જે સમય પર ધર્મયુદ્ધ કરતાં સ્વયંની રક્ષા પણ કરી શકે.

→ પૂરું નહિ થાય. અતઃ આપ હમણાં હરિદ્વારમાં બાર સાલમાં થવાવાળા કુંભના મેળાની તરફ ચાલ્યા જાવ.'' ઉક્ત સૂચના મળતાં જ શ્રીજી સ્વરૂપ હરિદ્વારના મેળામાં પહોંચી ગયા. ત્યાં વિભિન્ન ધાર્મિક મતમતાંતરોની સાથે શ્રીજીનો શાસ્ત્રાર્થ થયો અને શ્રીજીએ વિજય પ્રાપ્ત કરી પોતાના ધર્મની વિજયાભિનંદ શાકાની સ્થાપના કરી.

→શાકા હતા અને વિ.સં.૧૭૩૫ તથા ઈ.સ. ૧૬૭૮ સંપૂર્ણ થયો હતો. આ સમય મહાપ્રભુએ વિભિન્ન સંપ્રદાયોની ભ્રમિત વિચારધારાઓને સીધી દિશા આપીને બધાને એક જ પરમાત્માના સિદ્ધાંત પર પ્રતિષ્ઠિત કરી દીધા. ત્યારથી વિજયાભિનંદ બુદ્ધજીની શાકાનો શુભારંભ થયો.

પ્ર. ૪૬- આ સમય શ્રીજીને હરિદ્વાર કુંભના મેળામાં કયા-કયા મતમતાંતરોથી શાસ્ત્રાર્થ કરવો પડ્યો ?

ઉ. ૪૬- આ સમય વિક્રમાદિત્યના રાજ્યથી લઈને ૧૭૩૫ વર્ષ થઈ ચૂક્યા →

પ્ર. ૪૭- હરિદ્વાર કુંભના મેળામાં બુદ્ધ-ઈશ્વરોના ઈશ અર્થાત્ શ્રી બુદ્ધજી કેટલો સમય રહ્યા ?

પ્ર. ૪૮- હરિદ્વાર કુંભના મેળામાં વિભિન્ન ધર્મ સંપ્રદાયના આચાર્યોમાંથી મુખ્ય કોણ હતા ?

પ્ર. ૪૯- ચાર વર્ણ અને ચાર આશ્રમ કોણ-કોણ છે ? તેઓએ શ્રીજીને કેવી દૃષ્ટિથી જોયા અને કેમ ?

ઉ. ૪૯- ચાર વર્ણ-બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અને ક્ષુદ્ર છે તથા ચાર આશ્રમ-બ્રહ્મચર્યાશ્રમ, ગૃહસ્થાશ્રમ, વાનપ્રસ્થાશ્રમ અને સંન્યાસાશ્રમ છે. બધાએ →

પ્ર. ૫૦- કુંભના મેળામાં ઉપસ્થિત ઉક્ત લોકોએ શ્રીજી સાહેબજીને શું કહ્યું ?

ઉ. ૫૦- કુંભના મેળામાં ઉપસ્થિત ઉક્ત બધા લોકોએ એકમત થઈને શ્રી પ્રાણનાથજીને કહ્યું, ‘‘આપનો ધર્મ-માર્ગ નવો જ જોવામાં આવે છે. →

પ્ર. ૫૧- વિભિન્ન મત-મતાંતરોના આચાર્યો દ્વારા ઉપરોક્ત પ્રકારથી પૂછવાથી શ્રીજીએ તેમના પ્રશ્નોનો ઉત્તર કેવી રીતે આપ્યો ?

ઉ. ૫૧- વિભિન્ન મતમતાંતરોના આચાર્યો દ્વારા ઉક્ત પ્રકારથી પૂછવાથી બધાની →

→ હતા. અતઃ શ્રીજીને કુંભના મેળામાં ચાર વર્ણ મતવાળા, ચાર આશ્રમ મતવાળા, ચાર સંપ્રદાય મતવાળા, ષટ્દર્શનીઓ તથા દસ નામ સંન્યાસીઓથી શાસ્ત્રાર્થ કરવો પડ્યો.

ઉ. ૪૭- હરિદ્વાર કુંભના મેળામાં બુદ્ધ-ઈશ્વરોના ઈશ અર્થાત્ શ્રી બુદ્ધજી વિભિન્ન ધર્માચાર્યોની સાથે શાસ્ત્રાર્થરૂપી સત્સંગ કરતાં ચાર માસ રહે.

ઉ. ૪૮- હરિદ્વાર કુંભના મેળામાં ઉપસ્થિત વિભિન્ન ધર્મ સંપ્રદાયના આચાર્યોમાંથી ચારેય સંપ્રદાયના આચાર્ય, ષટ્દર્શની તથા દસ નામ સંન્યાસી વગેરે મુખ્ય હતા.

→ મહાપ્રભુ (શ્રીજી) ને આશ્ચર્ય તેમજ સંદેહની દૃષ્ટિથી જોયા કેમ કે જમાત સહિત આવીને શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપે કોઈની પણ આજ્ઞા વગર જ ''બ્રહ્મ ચબૂતરા'' પર પોતાનો ધર્મઝંડો ગાઢી દીધો. આ વાતથી બધાને બહુ ઈર્ષા થઈ.

→ અમે ન આ ધર્મને પહેલાં ક્યારેય જોયો છે અને ન જ આ સંબંધમાં ક્યારેય સાંભળ્યો છે. આપ અત્યાર સુધી છૂપેલાં પોતાના આ મતનો આંતરિક ભેદ તેમજ આશય શાસ્ત્ર પ્રમાણોની સાથ સ્પષ્ટ કરો કારણ કે આપના જ્ઞાનનો અમારામાંથી કોઈની સાથે તાલમેલ બેસતો નથી.''

→ સામે શ્રીજીએ કહ્યું, ''આપના કથનાનુસાર આપનો ધર્મ પ્રાચીન-પુરાતન છે. તેથી પહેલાં આપ જ પોતાના ઈષ્ટ અને ધર્મથી અમને ભલીભાંતિ પરિચિત કરાવવાની કૃપા કરો.''

પ્ર. ૫૨- શ્રીજી સાહેબજીએ ઉપસ્થિત પ્રશ્નકર્તાઓને પોત-પોતાના સૈદ્ધાંતિક જ્ઞાન કઈ રીતે સમજાવવાનો આગ્રહ કર્યો ?

ઉ. ૫૨- શ્રીજી સાહેબજીએ ઉપસ્થિત પ્રશ્નકર્તાઓને આગ્રહ કર્યો, ‘‘ક્રોધ તેમજ →

પ્ર. ૫૩- સમજાવવાથી પણ કોઈ સંદેહ રહી જાય, તો શ્રીજીએ કેવી રીતે અને શું કરવાનું કહ્યું ?

❖ ચાર સંપ્રદાય ❖

❖ રામાનુજ સંપ્રદાય ❖

પ્ર. ૫૪- હરિદ્વાર કુંભ મેળામાં ‘‘બ્રહ્મ ચબૂતરા’’ પર ઊભા થઈને સર્વપ્રથમ કયા સંપ્રદાયના વિદ્વાનોએ પોતાની માન્યતા પેશ કરી ?

પ્ર. ૫૫- ઉક્ત આચાર્ય-વિદ્વાનોએ પોતાના શાસ્ત્ર, વેદ વગેરે વિષયક માન્યતાઓના વિષયમાં શ્રીજીને શું કહ્યું ?

ઉ. ૫૫- ઉક્ત આચાર્ય-વિદ્વાનોએ શ્રીજીને કહ્યું, ‘‘અમે આપને અમારા શાસ્ત્ર, →

પ્ર. ૫૬- તેઓએ પોતાના ઈષ્ટની સાધના કરતાં કેવી માળા ધારણ કરવાનું કહ્યું ?

પ્ર. ૫૭- તેઓએ પોતાના સિદ્ધાંતનું ગોત્ર અને શાખાનું નામ શું કહ્યું ?

→ અહંકારનો ત્યાગ કરી આપ મુક્ત મનથી અમને પોતાના મતની વાસ્તવિકતા સમજાવવાનો પ્રયાસ કરો. પુનઃ આપ જે કહેવા ચાહો, તેને વેદો દ્વારા યથાર્થ સાક્ષી આપીને પુષ્ટ કરો, જેનાથી અમને પૂર્ણ વિશ્વાસ થઈ જાય.''

ઉ. ૫૩- શ્રીજીએ પરમતત્ત્વના સંબંધમાં પોતાનો સ્થિર મત બતાવવાની અરજ કરી અને કદાચ તેમના સમજાવવાથી પણ કોઈ સંદેહ રહી જાય, તો તેનું પણ સમાધાન કરી આપવા કૃપા કરવાનો આગ્રહ કર્યો.

❖ ચાર સંપ્રદાય ❖

❖ રામાનુજ સંપ્રદાય ❖

ઉ. ૫૪- હરિદ્વાર કુંભમેળામાં ''બ્રહ્મ ચબૂતરા'' પર ઊભા થઈને સર્વપ્રથમ રામાનુજ સંપ્રદાયના આચાર્યોએ વિદ્વતાપૂર્વક પોતાના ધર્મસિદ્ધાંતના અંતર્ગત આવવાવાળી માન્યતાઓને પેશ કરી.

→ વેદ તેમજ મંત્ર વિષયક ધારણા બતાવીએ છીએ. તેમને પ્રાપ્ત કરવાનો અમારો ગોપનીય માર્ગ છે. આપ પોતાના દૃષ્ટિકોણથી તેની પર વિચાર કરો.''

ઉ. ૫૬- ઉક્ત આચાર્ય-વિદ્વાનોના મતાનુસાર તેમના ધર્મના ગુરુજીએ ઈષ્ટની સાધના કરતાં ઈષ્ટના નામની માળાને હૃદયમાં ધારણ કરવાનો આદેશ આપ્યો છે.

ઉ. ૫૭- રામાનુજાચાર્યએ પોતાના સિદ્ધાંતનું ગોત્ર પરમ પવિત્ર અચ્યુત (સ્થિર) બતાવ્યું અને પ્રભુના અવિનાશી નામની શાખા બતાવી.

પ્ર. ૫૮- પુનઃ આચાર્યજીએ વર્ણ અને વેદ શ્રવણના વિષયમાં શું કહ્યું ?

પ્ર. ૫૯- સતલોકની ચાર પ્રકારની મુક્તિઓમાંથી રામાનુજાચાર્યએ કઈ મુક્તિ પ્રાપ્ત કરવાની માન્યતા પોતાના સિદ્ધાંતમાં બતાવી ?

પ્ર. ૬૦- તેમના મતમાં કયા મઠની માન્યતા છે અને કોની પરિક્રમા કરવામાં આવે છે ?

પ્ર. ૬૧- તેઓએ પોતાનો બીજમંત્ર કેવો બતાવ્યો અને તે પોતાના ઈષ્ટ બ્રહ્મને કઈ રીતે અને કયા રૂપમાં માને છે ?

પ્ર. ૬૨- તે કયા સ્થાનને ક્ષેત્રના રૂપમાં માને છે અને સુખવિલાસનો અનુભવ ક્યાં કરે છે ?

પ્ર. ૬૩- તે કોને પોતાના ઈષ્ટના રૂપમાં માને છે અથવા તેમના ઈષ્ટના નામ શું છે અને તે કેવી છે ?

પ્ર. ૬૪- રામાનુજ સંપ્રદાયની પદ્ધતિ કોનાથી ચાલી અને આ પદ્ધતિ કેવી છે ?

પ્ર. ૬૫- રામાનુજ સંપ્રદાયમાં શાલાના રૂપમાં ચૌદ લોકથી પરે સ્થિત કયા લોક-ધામને માન્યતા આપી છે ?

પ્ર. ૬૬- રામાનુજાચાર્યએ પોતાની પદ્ધતિમાં ધામ, તીર્થ અને દેવીમાં કોને માન્યતા આપી છે ?

ઉ. ૫૮- આચાર્યજીએ પોતાના ધર્મનો વર્ણ શુક્લ તથા અન્ય બધા વર્ણોથી ન્યારા બતાવ્યો. પુનઃ સામવેદના શ્રવણને મુક્તિનો દ્વાર બતાવ્યો.

ઉ. ૫૯- સતલોક, જેને મૂર્ધન્ય (વૈકુંઠ) લોક પણ કહે છે, ત્યાં પ્રાપ્ત થવાવાળી ચાર પ્રકારની મુક્તિઓમાંથી રામાનુજાચાર્યએ પોતાના સિદ્ધાંતમાં સામીપ્ય મુક્તિ પ્રાપ્ત કરવાની માન્યતા બતાવી.

ઉ. ૬૦- તેમના મતાનુસાર તે વૈકુંઠને જ પોતાનો મઠ માને છે અને તેમાં સુમેરુ પર્વતની પરિક્રમા કરવામાં આવે છે.

ઉ. ૬૧- રામાનુજાચાર્યજીએ પોતાનો બીજમંત્ર નિરાકાર બતાવ્યો અને તે પોતાના ઈષ્ટ બ્રહ્મને આકાશના સમાન વિશાલ અને સર્વત્ર વ્યાપક માને છે.

ઉ. ૬૨- તે પદ્મનાભી નામક સ્થાનને ક્ષેત્રના રૂપમાં માને છે અને મેલકોટા (સ્થાન) માં સુખવિલાસનો અનુભવ કરે છે.

ઉ. ૬૩- તે શુભ્રાતિશુભ્ર અત્યંત પ્રકાશમાન લક્ષ્મીજીને પોતાના ઈષ્ટ માને છે. તે તેમને ગોપનીય રૂપમાં માને છે.

ઉ. ૬૪- રામાનુજ સંપ્રદાયની પદ્ધતિ લક્ષ્મીજીથી ચાલી અને આ પદ્ધતિ ભ્રમરહિત છે.

ઉ. ૬૫- રામાનુજાચાર્યના સિદ્ધાંતમાં શાલાના રૂપમાં ચૌદ લોકથી પરે વૈકુંઠ લોકમાં સ્થિત રંગશાલાને માન્યતા આપી છે.

ઉ. ૬૬- રામાનુજાચાર્યજીના અનુસાર તેમની પદ્ધતિમાં ધામના રૂપમાં રંગનાથ ધામની માન્યતા છે અને તે કાવેરી નદીને પોતાનું તીર્થ માને છે. પુનઃ તેમની બધી ઈચ્છાઓને પૂર્ણ કરવાવાળી દેવી ''કમલા'' છે.

પ્ર. ૬૭- ઉક્ત સંપ્રદાયવાળાઓએ કોને પોતાના દેવતા માન્યા છે અને કોને સિદ્ધાંત પ્રદાન કરવાવાળા આદ્યાચાર્યના રૂપમાં સ્વીકાર્યા છે. ?

પ્ર. ૬૮- અલખ નિરંજન નામ કોનું બતાવ્યું છે ? ઉક્ત પ્રકારની પદ્ધતિની માન્યતા કોની છે ?

પ્ર. ૬૯- રામાનુજ સંપ્રદાયની પદ્ધતિ સાંભળીને શ્રી પ્રાણનાથજીએ શું જવાબ આપ્યો ?

પ્ર. ૭૦- પુનઃ શ્રીજી સાહેબજીએ રામાનુજાચાર્યની આગળ શું અથવા કયા પ્રકારનો પ્રશ્ન રાખ્યો ?

ઉ. ૭૦- પુનઃ શ્રીજી સાહેબજીએ રામાનુજાચાર્યની આગળ એ પ્રશ્ન રાખ્યો, →

પ્ર. ૭૧- ''તબ કહાં જીવ કો વાસ''-ઉક્ત વાક્ય કોણે, કોને પૂછ્યું ?

ઉ. ૭૧- **''તબ કહાં જીવ કો વાસ''**-અર્થાત્ જ્યારે વેદ અને શાસ્ત્ર કહીએ →

❖ નીમાનુજ સંપ્રદાય ❖

પ્ર. ૭૨- રામાનુજ સંપ્રદાયના પછી કયા સંપ્રદાયના આચાર્ય પોતાની માન્યતા-પદ્ધતિ કહેવા ઉઠ્યા ?

પ્ર. ૭૩- ઉક્ત આચાર્યએ પોતાની પદ્ધતિમાં કઈ-કઈ માન્યતાઓનું વર્ણન કર્યું ?

ઉ. ૬૭- ઉક્ત સંપ્રદાયવાળાઓએ શ્રી નારાયણજીને પોતાના દેવતા માન્યા છે અને વિષ્ણુજીને સંપ્રદાયના આદ્યાચાર્યના રૂપમાં સ્વીકાર્યા છે.

ઉ. ૬૮- રામાનુજ સંપ્રદાયમાં અલખ નિરંજન ગાયત્રી દેવીનું નામ છે. ઉક્ત પ્રકારની પદ્ધતિની માન્યતા રામાનુજ સંપ્રદાયની છે.

ઉ. ૬૯- રામાનુજ સંપ્રદાયની પદ્ધતિ સાંભળીને મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીએ એ જવાબ આપ્યો કે, ''આપના સંપ્રદાયને આવું અગાધ જ્ઞાન આપવાવાળા રામાનુજાચાર્ય ધન્ય છે.''

→ ''આપને જેટલાં પણ સ્થાનોના નામ લીધા, તે બધાય ચૌદ લોક અથવા જગતની અંદર જ છે. પુનઃ વેદોમાં તો સંસારને નાશવંત કહેવામાં આવ્યું છે.''

→ છીએ કે મહાપ્રલયમાં પિંડ અને બ્રહ્માંડ બંને નાશ થઈ જાય છે, તો તે અવિનાશી જીવાત્માનું ઠેકાણું ક્યાં છે ? આ પ્રશ્ન શ્રીજી સ્વરૂપે રામાનુજાચાર્ય સંપ્રદાયના આચાર્યજીને પૂછ્યું.

❖ નીમાનુજ સંપ્રદાય ❖

ઉ. ૭૨- રામાનુજ સંપ્રદાયના વિદ્વાન-આચાર્યના પછી ''બ્રહ્મ ચબૂતરા'' પર પોતાની માન્યતા પદ્ધતિ પેશ કરવા માટે નીમાનુજાચાર્ય ઉપસ્થિત થયા.

ઉ. ૭૩- ઉક્ત આચાર્યએ ''બ્રહ્મ ચબૂતરા'' પર ઊભા થઈને પોતાની પદ્ધતિમાં પોતાના સંપ્રદાયના વેદ, ઈષ્ટ, જાપ, ધામ વગેરે માન્યતાઓનું વર્ણન કર્યું.

પ્ર. ૭૪- નીમાનુજ સંપ્રદાયના આચાર્ય કોને કહી રહ્યા છે કે તે તત્ત્વની વાતોને ગ્રહણ કરી આત્મ-શાંતિ પ્રાપ્ત કરો ?

પ્ર. ૭૫- ઉક્ત સંપ્રદાયવાળાઓની શાલા ક્યાં છે અને તે ધર્મક્ષેત્ર કોને માને છે ?

પ્ર. ૭૬- પુનઃ નીમાનુજાચાર્યના સિદ્ધાંતમાં સુખવિલાસનું સ્થાન કોણ છે અને તે પોતાનું ધામ કેવું બતાવે છે ?

પ્ર. ૭૭- નીમાનુજાચાર્યએ પોતાના સમાજનું તીર્થ અને ઈષ્ટ કેવા-કેવા કહ્યું છે ?

પ્ર. ૭૮- વિદ્વાન આચાર્યજીએ પોતાની પદ્ધતિમાં કયા વેદની માન્યતા બતાવી અને જાપ કોનો બતાવ્યો ?

ઉ. ૭૮- નીમાનુજ સંપ્રદાય-સિદ્ધાંતના આચાર્યએ પોતાની પદ્ધતિમાં યર્જુવેદની →

પ્ર. ૭૯- નીમાનુજાચાર્યના અનુસાર કઈ દેવીની ઉપાસના કરવાથી કઈ અથવા કેવી મુક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે.

પ્ર. ૮૦- તે કયા મંત્રનો જાપ જપવાનું કહે છે ? પુનઃ તે મંત્રથી તેમને કયા દેવની પ્રાપ્તિ થાય છે ?

પ્ર. ૮૧- તે પોતાની પદ્ધતિ અને સંપ્રદાય કોના માધ્યમથી ચલાવેલો બતાવે છે ?

પ્ર. ૮૨- નીમાનુજાચાર્યએ પોતાના સિદ્ધાંત અને મતને અન્ય મતોથી કેવો બતાવે ?

ઉ. ૭૪- નીમાનુજ સંપ્રદાયના આચાર્ય શ્રીજી સાહેબજી સહિત અન્ય શ્રોતાઓને કહી રહ્યા છે કે તે બધા તત્ત્વની વાતોને ગ્રહણ કરી આત્મ-શાંતિ પ્રાપ્ત કરો.

ઉ. ૭૫- નીમાનુજ સંપ્રદાયના આચાર્ય પોતાની પદ્ધતિમાં મથુરાને પોતાની શાલા માને છે અને પવિત્ર સ્થાન ગોકુલને તે પોતાનું ધર્મક્ષેત્ર માને છે.

ઉ. ૭૬- પુનઃ નીમાનુજાચાર્યના સિદ્ધાંતમાં શ્રી વૃદાંવનને સુખવિલાસનું સ્થાન કહ્યું છે અને દ્વારિકાપુરીને તે પોતાનું અખંડ ધામ બતાવે છે.

ઉ. ૭૭- નીમાનુજાચાર્યએ પોતાના સમાજનું તીર્થ ગોમતી નદીને બતાવ્યું અને રૂક્મણિ દેવીને સંપ્રદાયની ઈષ્ટ કહ્યું.

→માન્યતા બતાવી અને હરિનામની માળાનો જાપ બતાવ્યો. તેમની માન્યતાનુસાર હરિનામના જાપથી માયાવી છળ તેમજ દૂષણ, વિકારાદિ નષ્ટ થઈ જાય છે.

ઉ. ૭૯- નીમાનુજાચાર્યના અનુસાર વૃંદા નામની દેવીની ઉપાસના કરવાથી શ્રી હરિના સમાનરૂપ પ્રાપ્ત કરાવવાવાળી અર્થાત્ સારુપ્ય મુક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે.

ઉ. ૮૦- તે ૐકાર મંત્રનો જાપ જપવાનું કહે છે. તે મંત્રના દ્વારા તેમને પ્રણવ બ્રહ્મની પ્રાપ્તિ થાય છે.

ઉ. ૮૧- તે પોતાની પદ્ધતિ અને સંપ્રદાય બ્રહ્માજીના માનસ પુત્રો-સનકાદિકો દ્વારા ચલાવેલો બતાવે છે.

ઉ. ૮૨- નીમાનુજાચાર્યએ પોતાના સિદ્ધાંત અને મતને અન્ય મતોથી અત્યંત પ્રાચીન તેમજ શ્રેષ્ઠ સિદ્ધાંતોથી યુક્ત બતાવ્યા.

પ્ર. ૮૩- તેમની માન્યતાઓના અનુસાર તેમના વંશ, મંત્ર, ઋષિ અને સંપ્રદાયના આદ્યાચાર્ય કોણ-કોણ છે ?

પ્ર. ૮૪- નીમાનુજાચાર્યના અનુસાર તેમના દેવતા કોણ છે ? પુનઃ તે શું કરે છે ?

પ્ર. ૮૫- નીમાનુજ સંપ્રદાયની પદ્ધતિને શ્રવણ કર્યા પછી શ્રીજી સ્વરૂપે શું પ્રશ્ન કર્યો ?

ઉ. ૮૫- નીમાનુજ સંપ્રદાયની પદ્ધતિને શ્રવણ કર્યા પછી શ્રીજી સાહેબજીએ →

પ્ર. ૮૬- શ્રી પ્રાણનાથજીએ તેમની કમીનું શું કારણ બતાવ્યું અને તેમની માન્યતાને કેવું કહ્યું ?

ઉ. ૮૬- શ્રીજી સ્વરૂપે નીમાનુજ સંપ્રદાયના આચાર્યને તેમની કમીનું કારણ →

❖ વિષ્ણુ શ્યામ સંપ્રદાય ❖

પ્ર. ૮૭- વિષ્ણુ શ્યામ સંપ્રદાયના આચાર્યએ કોની આગળ શું-શું વર્ણન કર્યું ?

પ્ર. ૮૮- ઉક્ત વિદ્વાન-આચાર્યએ ધર્મના શાલારૂપી સ્થાન, તીર્થ અને સુખવિલાસનું સ્થાન કોણ-કોણ બતાવ્યું ?

પ્ર. ૮૯- તેમના અનુસાર ઉક્ત પ્રકારની માન્યતાઓનું પાલન કરવાથી શું નષ્ટ થઈ જાય છે ?

ઉ. ૮૩- તેમની માન્યતાઓના અનુસાર તેમના ગાયત્રી ગોપાલ નામક વંશ છે અને ગોપાલ નામનો જ મંત્ર છે. પુનઃ તેમના સંપ્રદાયના ઋષિ દુર્વાસા છે અને આદ્યાચાર્ય નારદજી છે.

ઉ. ૮૪- નીમાનુજાચાર્યના અનુસાર વિષ્ણુનું વાહન ગરૂડ તેમના દેવતા છે, જે સદૈવ સંતોની રક્ષા કરે છે.

→ તેમને એ પ્રશ્ન કર્યો, ''શું આપને ક્યારે આ વાત પર વિચાર નથી કર્યો કે આપ થોડી વાતો સંસારની અને થોડી વાતો સંસાર પરેની કરો છો ?''

→ બતાવતાં કહ્યું, ''આપ સત્યાસત્યમાં ભેદ નથી માનતા, પરંતુ એ વાત વેદ સંમત નથી. આપની સૈદ્ધાંતિક માન્યતાઓ ખીચડી સદૃશ છે. આપ સદ્‌ગુરુના જ્ઞાન વગર બીજું કરી પણ શું શકો છો ? એ જ કારણ છે કે આપ સંસારના દ્વંદ્વ-સંતાપથી છૂટી શકતા નથી.''

❖ વિષ્ણુ શ્યામ સંપ્રદાય ❖

ઉ. ૮૭- વિષ્ણુ શ્યામ સંપ્રદાયના આચાર્યએ શ્રીજી સ્વરૂપ સહિત ત્યાં ઉપસ્થિત જમાતની આગળ પોતાના સંપ્રદાયના ઈષ્ટ, ઉપાસના, વેદ, જપ વગેરે બધાનું વર્ણન કર્યુ.

ઉ. ૮૮- ઉક્ત વિદ્વાન-આચાર્યએ પોતાના ધર્મના શાલારૂપી સ્થાન વિષ્ણુ કાંચી, તીર્થસ્થાન-શ્વેત ગંગાચક્ર અને ઈન્દ્રિય દમનમાં જ સુખવિલાસની માન્યતા બતાવી.

ઉ. ૮૯- તેમના અનુસાર ઉક્ત પ્રકારની માન્યતાઓનું પાલન કરવાથી સાંસારિક વિકાર નષ્ટ થઈ જાય છે અને બધું જ પવિત્ર થઈ જાય છે.

પ્ર. ૯૦- તેમની પદ્ધતિમાં મારકંડેય ઋષિના ધામને શું માને છે અને તેમનું ધામ કયું છે ?

પ્ર. ૯૧- ઉક્ત સંપ્રદાયના ઈષ્ટ કોણ છે અને કોની સેવા કરવાની જ આ સંપ્રદાયમાં ઉપાસના કહ્યું છે ?

પ્ર. ૯૨- પુન: આચાર્યજીએ પોતાની માન્યતાઓમાં વેદ, માળા, ગોત્ર અને શાખાના વિષયમાં શું-શું બતાવ્યું ?

પ્ર. ૯૩- તેમની માન્યતાનુસાર ધર્મનો વર્ણ કેવો છે ? તે કોનો જાપ જપે છે તથા તેમના સંપ્રદાયના ઋષિ, દેવતા તથા આચાર્ય કોણ-કોણ છે ?

પ્ર. ૯૪- તેમના બ્રહ્મ કોણ છે ? તેમનો સંપ્રદાય ક્યાંથી ચાલ્યો અને તે ક્યાં મુક્તિ પ્રાપ્ત થવાનું જ બતાવે છે ?

પ્ર. ૯૫- ઉક્ત પ્રકારની સંપ્રદાય-પદ્ધતિ સાંભળી શ્રી પ્રાણનાથજીએ વિષ્ણુ શ્યામ સંપ્રદાયના આચાર્યને શું જવાબ આપ્યો ?

ઉ. ૯૫- ઉપરોક્ત પ્રકારની માન્યતાયુક્ત પદ્ધતિ સાંભળ્યા પછી મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીએ વિષ્ણુ શ્યામ સંપ્રદાયના આચાર્યને કહ્યું, ''આપને જે →

❖ માધવી સંપ્રદાય ❖

પ્ર. ૯૬- વિષ્ણુ શ્યામ સંપ્રદાયના આચાર્યના પછી કયા સંપ્રદાયના આચાર્ય પોતાની માન્યતા રાખવા માટે ઊભા થયા ?

ઉ. ૯૦- તેમની પદ્ધતિમાં મારકંડેય ઋષિના ધામને તીર્થ માને છે અને પુરુષોત્તમ પુર તેમનું ધામ છે.

ઉ. ૯૧- ઉક્ત સંપ્રદાયવાળાઓના ઈષ્ટ લક્ષ્મીજી છે અને તેમના સંપ્રદાયમાં જગન્નાથજીની સેવા કરવાની જ ઉપાસના કહ્યું છે.

ઉ. ૯૨- પુનઃ આચાર્યજીએ વેદોમાં અથર્વવેદની માન્યતા બતાવી અને ઈષ્ટના નામની માળાને જ સાર તત્ત્વ કહ્યું. તેઓએ પોતાના ગોત્ર અચ્યુત બતાવ્યા અને ત્રિપુરારી શંકરને શાખા બતાવ્યા.

ઉ. ૯૩- તેમની માન્યતાનુસાર ધર્મનો વર્ણ શુક્લ છે. તે તુલસી મંત્રનો જાપ કરે છે. તેમના સંપ્રદાયમાં જલબિંબ નામક ઋષિની માન્યતા છે. તેમના દેવતા વરૂણ છે તથા વામદેવ તેમના આચાર્ય છે.

ઉ. ૯૪- તેમના બ્રહ્મ ગાયત્રી દેવી છે. તેમનો સંપ્રદાય મહાદેવજીથી ચાલે છે. બ્રહ્મમાં લીન થવા અર્થાત્ સાયુજ્ય મુક્તિને જ તે પોતાનું અંત લક્ષ્ય બતાવે છે.

→ કંઈ પણ કહ્યું, તે બધું સંસારની અંતર્ગત જ છે તથા વેદ, શાસ્ત્ર અને પુરાણાદિ ગ્રંથોમાં સંસારને નાશવંત કહેવામાં આવ્યું છે. યસર્થ આપનો સૈદ્ધાંતિક મત વેદની વિરુદ્ધ છે. આપના વિશિષ્ટ સંપ્રદાયનું મૂલ મહાપ્રલયના દરમિયાન ક્યાં રહે છે ?''

❖ માધવી સંપ્રદાય ❖

ઉ. ૯૬- વિષ્ણુ શ્યામ સંપ્રદાયના આચાર્યના પછી ''બ્રહ્મ ચબૂતરા'' પર માધવી સંપ્રદાયના આચાર્ય ઉપસ્થિત થઈને પોતાના સંપ્રદાયના ગોત્ર, ક્ષેત્ર, ઈષ્ટ, ધામ અને વેદ આદિની માન્યતાનું વર્ણન કરવા લાગ્યા.

પ્ર. ૯૭- માધવી સંપ્રદાયના આચાર્યએ પોતાના સંપ્રદાયની શું-શું માન્યતાઓ રાખી ?

પ્ર. ૯૮- બધા (હર કોઈ) જે પ્રમાણે પોતાના ધર્મ વેદાનુકૂળ કહેતાં આવ્યા, તે પ્રમાણે તેઓએ પણ શું કહ્યું ?

પ્ર. ૯૯- માધવી સંપ્રદાયની માન્યતાઓમાં શાલા અને ક્ષેત્ર કોણ-કોણ છે.

પ્ર. ૧૦૦-ઉક્ત સંપ્રદાય-સિદ્ધાંતના આચાર્ય સુખવિલાસ શેમાં માને છે અને તે કઈ પુરીને પોતાનું ધામ માને છે ?

પ્ર. ૧૦૧-આ સંપ્રદાયના ભક્ત કયા સ્થાનને તીર્થ માને છે અને તે કોની ઉપાસના કરે છે ?

પ્ર. ૧૦૨- ઉક્ત પદ્ધતિના આચાર્ય કોને પોતાના ઈષ્ટ માને છે અને તે વેદોમાં કયા વેદને માન્યતા આપે છે ?

પ્ર. ૧૦૩- આ સંપ્રદાયના ભક્ત લોકો કયા ઈષ્ટના નામ જાપ કરે છે અને કોનું ગાન કરે છે ?

પ્ર. ૧૦૪- આ સંપ્રદાયમાં કયા સ્વરૂપના મંત્રની માન્યતા છે ? પુનઃ એમના આચાર્યનું નામ શું છે ?

પ્ર. ૧૦૫- આ સિદ્ધાંતમાં હંસ શું છે અને એમના દેવતા કોણ છે ? પુનઃ આ સંપ્રદાય કોનાથી ચાલ્યો ?

પ્ર. ૧૦૬- આ સિદ્ધાંતની પદ્ધતિમાં મુક્તિ શું છે અને કયા લોકની છે ?

ઉ. ૯૭- માધવી સંપ્રદાયના આચાર્યએ પોતાની માન્યતા રાખવા પોતાના ઈષ્ટ, મંત્ર, જાપ, તીર્થ, શાલા વગેરેનું વર્ણન કરી બતાવ્યું.

ઉ. ૯૮- અન્ય સંપ્રદાયોની જેમ જ માધવી સંપ્રદાયના આચાર્યએ પણ પોતાના સંપ્રદાયની માન્યતાઓને વેદાનુકૂળ બતાવ્યું.

ઉ. ૯૯- માધવી સંપ્રદાયની માન્યતાઓમાં અવતિંકાપુરી -ઉજ્જૈનને શાલા અને નીમખાર નામક સ્થાનને પોતાનું ક્ષેત્ર કહ્યું છે.

ઉ. ૧૦૦- ઉક્ત સંપ્રદાય-સિદ્ધાંતના આચાર્યના અનુસાર તેમની માન્યતામાં અંગપાત અર્થાત્ શરીરને નષ્ટ કરવામાં જ સુખવિલાસ માનવામાં આવે છે અને બદ્રીનાથપુરીને તે પોતાનું ધામ માને છે.

ઉ. ૧૦૧- આ સંપ્રદાયના ભક્ત અલખા નદીને પોતાનું તીર્થ માને છે અને બ્રહ્મા દેવતાની ઉપાસના કરે છે.

ઉ. ૧૦૨- ઉક્ત પદ્ધતિના આચાર્ય દેવી સાવિત્રીને પોતાના ઈષ્ટ માને છે અને તે વેદોમાં આદિવેદ, ઋગ્વેદને માન્યતા આપે છે.

ઉ. ૧૦૩- આ સંપ્રદાયના ભક્ત લોકો હરિનામની માળાનો જાપ હૃદયથી કરે છે અને તે વિષ્ણુ નામક ગાયત્રી સ્તોત્રનું ગાયન કરે છે.

ઉ. ૧૦૪- આ સંપ્રદાયમાં હંસ સ્વરૂપ વિષ્ણુ મંત્રની માન્યતા છે. પુનઃ બ્રહ્માજી આ સંપ્રદાયના સત્ય આચાર્ય છે.

ઉ. ૧૦૫- આ સિદ્ધાંતમાં હંસ એમના ઋષિ અને દેવતા છે. પુનઃ આ સંપ્રદાય બ્રહ્માજીથી પ્રારંભ થયેલો છે.

ઉ. ૧૦૬- આ સંપ્રદાયની પદ્ધતિમાં શ્રી હરિના ધામમાં પહોંચવું જ મુક્તિ છે. વિષ્ણુ લોક વૈકુંઠમાં સાલોક્ય મુક્તિ પ્રાપ્ત કરવું જ આ સંપ્રદાયનું અંતિમ લક્ષ્ય-ધ્યેય છે.

પ્ર. ૧૦૭-ઉક્ત સંપ્રદાયવાળાઓની સૈદ્ધાંતિક માન્યતા સાંભળીને શ્રી પ્રાણનાથજીએ તેમને શું જવાબ આપ્યો ? પુન: તેમની આગળ શું પ્રશ્ન રાખી દીધો ?

ઉ. ૧૦૭- ઉક્ત સંપ્રદાયવાળાઓની સૈદ્ધાંતિક માન્યતા સાંભળીને શ્રી પ્રાણનાથજીએ કહ્યું, ''આ બધું તો આપને સંસારના અંદરની વાતોનું →

❖ સંન્યાસ મત ❖

❖ પ્રથમ મન્યા ❖

પ્ર. ૧- સંન્યાસ મતમાં કેટલાં પ્રકારના સંન્યાસી હોય છે ? તેમાં કેટલાં પ્રકારની મન્યા અને કેટલાં મઠોની માન્યતા છે ?

પ્ર. ૨- સંન્યાસ મતવાળાઓએ જ્ઞાનની કઈ અવસ્થામાં પહોંચેલાં કોના મતને સમજવાનું કહ્યું ?

પ્ર. ૩- પ્રથમ મન્યા ક્યાંની છે ? એમના મઠનું નામ શું કહ્યું છે ?

પ્ર. ૪- એમના ક્ષેત્ર કયા અને તે કેવા છે ? ત્યાં કયા દેવતા શોભાયમાન છે ?

પ્ર. ૫- આ મન્યાની દેવી કયા નામની છે ? પુન: તે તીર્થસ્થાન કયા સ્થાનને માને છે ?

પ્ર. ૬- આ મન્યાના આચાર્યનું નામ શું છે ? તે શું કરે છે ?

→ જ વર્ણન કર્યુ છે. વેદોએ આ સંસારને નાશવંત બતાવ્યું છે. તો આપને જેને મુક્તિસ્થાન માન્યું છે, તે સ્થાન ક્યાં છે? '' પુનઃ તેમની આગળ એ પ્રશ્ન રાખી દીધો, ''મહાપ્રલયમાં જ્યારે સારી/બધીય સૃષ્ટિનો નાશ થઈ જાય છે, ત્યારે આપની અજર-અમર આત્માનું નિવાસસ્થાન ક્યાં છે?''

-(પ્રકરણ-૩૫, પ્રશ્ન-ઉત્તર નં.-૧૦૭, કુલ સં. ૧૪૬૬+૧૦૭=૧૫૭૩).

❖ સંન્યાસ મત ❖

❖ પ્રથમ મન્યા ❖

ઉ. ૧- સંન્યાસ મતમાં દસ પ્રકારના સંન્યાસી હોય છે, જે દસ નામ સંન્યાસીના નામથી પ્રસિદ્ધ છે. તેમાં સાત મન્યા અને ચાર મઠોની માન્યતા છે.

ઉ. ૨- સંન્યાસ મતવાળાઓએ જ્ઞાનની પરમ અવસ્થામાં પહોંચેલાં પરમહંસોના મતને જાણવા-સમજવાનું કહ્યું.

ઉ. ૩- પ્રથમ મન્યા પશ્ચિમ દિશાની છે. એમના મઠનું નામ શારદા છે.

ઉ. ૪- આ મઠ-મન્યાવાળાઓના ક્ષેત્ર પુનિત દ્વારિકા છે અને ત્યાં સુદેચર નામક દેવતા શોભાયમાન છે.

ઉ. ૫- આ મન્યાની દેવી ભદ્રકાળી દુર્ગા છે અને ગંગા તથા ગોમતી નદીઓ આ મન્યાની તીર્થ માનવામાં આવી છે.

ઉ. ૬- આ મન્યાના આચાર્ય અનુભૂતિ સરૂપાચાર્ય છે. તે પોતાના બધા ભક્તોની બધી અભિલાષાઓ પૂર્ણ કરે છે.

પ્ર. ૭- આ સંપ્રદાયનું નામ શું છે ? આ મન્યાના કેટલાં અને કેવા-કેવા સંન્યાસી કહેવાય છે ?

પ્ર. ૮- પ્રથમ મન્યાના દેવતા કોણ છે ? એ પશ્ચિમની મન્યા કેવી છે ?

❖ દ્વિતીય મન્યા ❖

પ્ર. ૯- બીજી મન્યા કોણ દિશાની માનવામાં આવી છે ? એમાં કોણ-કોણ સંન્યાસ આવે છે ?

પ્ર. ૧૦- આ મન્યાના મઠનું નામ શું છે ? પુનઃ આ મઠના સંપ્રદાયને કયા નામથી જાણે છે ?

પ્ર. ૧૧- દ્વિતીય મન્યાનું ક્ષેત્ર કયું છે ? પુનઃ એમના દેવતાનું શુભ નામ શું છે ?

પ્ર. ૧૨- આ મન્યાના માન્ય આચાર્ય કોણ-કોણ છે ? પુનઃ એ કઈ દેવીને માને છે ?

પ્ર. ૧૩- બીજી મન્યાના તીર્થ કોણ-કોણ છે ? દ્વિતીય મન્યાની ઉક્ત માન્યતાઓ કોણે સાંભળી ?

❖ તૃતીય મન્યા ❖

પ્ર. ૧૪- તૃતીય મન્યાની વિધિ વર્ણન કરતાં આ મન્યાના સંન્યાસીઓએ પોતાના મઠનું નામ શું બતાવ્યું ?

પ્ર. ૧૫- પુનઃ આ મન્યાના સંન્યાસીઓએ પોતાના સંપ્રદાયનું નામ શું બતાવ્યું અને કોના ચરણોના આશ્રય સિદ્ધિ આપવાવાળા બતાવ્યા ?

ઉ. ૭- આ મઠ-મન્યાવાળાઓના સંપ્રદાયના નામ કીટવાર છે. આ મન્યાના તીર્થ અને આશ્રમ નામના સંન્યાસી કહેવાય છે.

ઉ. ૮- પ્રથમ મન્યાના દેવતા બ્રહ્મા અને વિષ્ણુ છે. એ પશ્ચિમની મન્યા સુખશાંતિ પ્રાપ્ત કરાવવાવાળી છે.

❖ દ્વિતીય મન્યા ❖

ઉ. ૯- બીજી મન્યા પૂર્વ દિશાની માનવામાં આવી છે. એમાં વન અને અરણ્ય નામક બે પ્રકારના સંન્યાસ આવે છે.

ઉ. ૧૦- આ મન્યાના મઠનું નામ ગોવર્ધન છે તથા આ મઠના સંપ્રદાયને ભોગવાર નામથી જાણે છે.

ઉ. ૧૧- ઉત્તમ પુરુષ-બ્રહ્મના ચરણ જ દ્વિતીય મન્યાનું ક્ષેત્ર છે. પુનઃ એમના દેવતાનું શુભ નામ જગન્નાથ છે.

ઉ. ૧૨- આ મન્યાના માન્ય આચાર્ય બલભદ્ર અને પદમા છે. એ સદૈવ સહાયક રહેવાવાળી બિંબલાઈ નામક દેવીને માને છે.

ઉ. ૧૩- બીજી મન્યાના તીર્થ રોહિણી અને મહોદધિ નામક છે. દ્વિતીય મન્યાના એ આચાર્યોના મત શ્રીજીએ ધ્યાનપૂર્વક સાંભળ્યા.

❖ તૃતીય મન્યા ❖

ઉ. ૧૪- તૃતીય મન્યાની વિધિનું વર્ણન કરતાં આ મન્યાના સંન્યાસીઓએ પોતાના મઠનું નામ જોયસી કહ્યું.

ઉ. ૧૫- પુનઃ આ મન્યાના સંન્યાસીઓએ પોતાના સંપ્રદાયના નામ આનંદવાર બતાવ્યા અને બદ્રીનાથજીના ચરણોના આશ્રય સિદ્ધિ આપવાવાળા બતાવ્યા.

પ્ર. ૧૬- આ મન્યાવાળાઓએ કયા દેવતાને માન્યતા આપી ?

પ્ર. ૧૭- ઉક્ત મન્યા દ્વારા કેટલાં પ્રકારના સંન્યાસી નીકળે છે અને કયા કયા ?

પ્ર. ૧૮- આ મન્યાવાળાઓના આચાર્ય કોણ છે અને એ કોને પોતાની દેવી માને છે ?

પ્ર. ૧૯- પુનઃ આ મન્યાવાળાઓએ મુક્તિનું ક્ષેત્ર અને તીર્થ કોને માન્યું ?

પ્ર. ૨૦- આ મન્યાની માન્યતાવાળાઓએ પોતાની માન્યતાઓને કઈ રીતે પેશ કરી અથવા કઈ રીતે પોતાની માન્યતાઓનો પરિચય આપ્યો ?

❖ ચતુર્થ મન્યા ❖

પ્ર. ૨૧- ચોથી મન્યા કઈ દિશાની છે અને આ મઠનું નામ શું છે ?

પ્ર. ૨૨- આ મન્યાના માધ્યમથી કેટલાં પ્રકારના સંન્યાસી નીકળે છે અને કયા-કયા નામના ?

પ્ર. ૨૩- આ મન્યાના સંપ્રદાયનું નામ શું છે અને એ પોતાનું ક્ષેત્ર કયા સ્થાનને માને છે ?

પ્ર. ૨૪- આ મન્યાવાળાઓએ પોતાના દેવતા કોને માને છે અને દેવી કોને માને છે ?

ઉ. ૧૬- આ મન્યાવાળાઓએ નારાયણને પોતાના દેવતાના રૂપમાં માન્યતા પ્રદાન કરી.

ઉ. ૧૭- ઉક્ત મન્યા દ્વારા ત્રણ પ્રકારના સંન્યાસી નીકળે છે, જેમના નામ છે - ગિરિ, પર્વત અને સાગર.

ઉ. ૧૮- આ મન્યાવાળાઓના આચાર્ય શ્રી નરાટોટકાચાર્યજી છે અને એ પુણ્યાગિરિ નામક દેવીને માને છે.

ઉ. ૧૯- ઉપરોક્ત મન્યાવાળાઓએ મુક્તિનું ક્ષેત્ર અને તીર્થ અલખા નદીને માન્યું.

ઉ. ૨૦- ઉક્ત મન્યાના આચાર્યોએ પોતાની માન્યતાઓને સપ્રમાણ તથા સંપૂર્ણ પરિચયની સાથે અર્થાત્ વેદ-શાસ્ત્રોની સાક્ષીની સાથ પેશ કર્યા.

❖ ચતુર્થ મન્યા ❖

ઉ. ૨૧- ચોથી મન્યા દક્ષિણ દિશાની છે અને આ મઠનું નામ શ્રૃંગેરી મઠ છે.

ઉ. ૨૨- આ મન્યાના માધ્યમથી ત્રણ પ્રકારના સંન્યાસી નીકળે છે. જેમ કે- પુરી, ભારતી અને સરસ્વતી.

ઉ. ૨૩- આ મન્યાના સંપ્રદાયનું નામ ભૂર્વાર છે અને એ રામેશ્વરના ચરણોમાં પોતાનું ક્ષેત્ર માને છે.

ઉ. ૨૪- ચોથી મન્યાવાળા સંન્યાસીઓની માન્યતાઓના અનુસાર તેમના દેવતા શંકર અને વરાહ છે તથા એ કામિક્ષા નામક દેવીને પોતાની દેવીના રૂપમાં માન્યતા આપે છે.

પ્ર. ૨૫- આ મન્યાના આચાર્ય અને ઋષિનું નામ શું છે ? પુનઃ એ પોતાનું તીર્થ કયા સ્થાનને માને છે ?

પ્ર. ૨૬- ઉક્ત બધી મન્યાઓની સાથે આ ચોથી મન્યાની માન્યતા કોણે સાંભળી ?

❖ પંચમ મન્યા ❖

પ્ર. ૨૭- પાંચમી મન્યાનું નામ શું છે ? તેમનો મઠ કેવો છે અને ક્યાં છે ?

પ્ર. ૨૮- પાંચમી મન્યાવાળા સંપ્રદાયનું ઠેકાણું કયા છે ?

પ્ર. ૨૯- આ મન્યાવાળાઓનું જ્ઞાન પ્રદાન કરવાવાળા કોણ છે, જેના ચરણોમાં એ પોતાનું ક્ષેત્ર માને છે ?

પ્ર. ૩૦- પાંચમી મન્યાવાળાઓના સત્ય દેવતા કોણ છે ? પુનઃ એ પોતાના આચાર્ય કોને માને છે ?

પ્ર. ૩૧- આ મન્યાના સિદ્ધાંતાનુસાર તે કોને પોતાની દેવી માને છે ?

પ્ર. ૩૨- એમના સિદ્ધાંતાનુસાર એમના મન્યાવાળાઓની આત્માનું તીર્થસ્થાન કયુ છે ?

પ્ર. ૩૩- પાંચમી મન્યાની માન્યતાઓને સાંભળીને શ્રીજીએ મનમાં શું વિચાર કર્યો ?

ઉ. ૨૫- આ મન્યાના આચાર્ય પૃથ્વી ધરા છે અને ઋષિનું નામ શ્રૃંગી ઋષિ છે. એ ટોકભદ્ર નામક શ્રેષ્ઠ સ્થાનને પોતાનું તીર્થ માને છે.

ઉ. ૨૬- ઉક્ત બધી મન્યાઓની સાથે આ ચોથી મન્યાની માન્યતાઓ, સિદ્ધાંત અને વિચાર શ્રીજી સાહેબજીએ સાંભળ્યાં.

❖ પંચમ મન્યા ❖

ઉ. ૨૭- પાંચમી મન્યાનું નામ ઊર્ધ છે. તેમનો મઠ સુમેરુ છે, જે જમ્બૂ દ્વીપની મધ્યમાં છે.

ઉ. ૨૮- પાંચમી મન્યાવાળા સંપ્રદાયનું ઠેકાણું કાશીમાં છે.

ઉ. ૨૯- આ મન્યાવાળાઓનું જ્ઞાન પ્રદાન કરવાવાળા શંકર ભગવાન છે. એ શંકર ભગવાનના ચરણો-કૈલાસ સ્થાનને જ પોતાનું ક્ષેત્ર માને છે.

ઉ. ૩૦- નિરંજન નામક દેવતા જ પાંચમી મન્યાવાળાઓના સત્ય દેવતા છે. પુનઃ એ ઈશ્વરને જ પોતાના આચાર્યના રૂપમાં માન્યતા આપે છે.

ઉ. ૩૧- આ મન્યાના સિદ્ધાંતાનુસાર માયાને જ પોતાની દેવી માને છે.

ઉ. ૩૨- એમના સિદ્ધાંતાનુસાર એમના મન્યાવાળાઓની આત્માનું તીર્થસ્થાન માનસરોવર છે.

ઉ. ૩૩- પાંચમી મન્યાના સિદ્ધાંતોની માન્યતાઓને સાંભળીને શ્રીજીએ મનમાં એ વિચાર કર્યો કે કોઈપણ સંન્યાસ મતવાળા સંસારથી પરે પહોંચ્યા નથી.

❖ ષષ્ઠમ મન્યા ❖

પ્ર. ૩૪- છટ્ઠી મન્યાની વિધિ-માન્યતા કેવી છે ? તે પોતાની વિધિનું કેવું વર્ણન કરે છે ?

પ્ર. ૩૫- ષષ્ઠમ મન્યાના સાધુસંત કોની આરાધના કરે છે ? તે બધા કોને પોતાના આરાધ્ય માને છે ?

પ્ર. ૩૬- છટ્ઠી મન્યાવાળાઓની મન્યા શું છે અને તે કોને પોતાનો મઠ માને છે ?

પ્ર. ૩૭- એમના સંપ્રદાયનું નામ શું છે અને એમને કોના દ્વારા ક્યાં પહોંચવામાં ભૂલ થતી નથી ?

પ્ર. ૩૮- ષષ્ઠમ મન્યાના સંન્યાસી પોતાનું ક્ષેત્ર કયા સ્થાનને માને છે અને દેવતા કોને માને છે ?

પ્ર. ૩૯- આ મન્યામાં ક્યાં ધારણ કરવા યોગ્ય કઈ દેવીને માન્યતા આપવામાં આવી છે ?

પ્ર. ૪૦- ઉપરોક્ત છટ્ઠી મન્યાવાળા કેવા ચૈતન્યને આચાર્ય અને તીર્થ માને છે ?

પ્ર. ૪૧- છટ્ઠી મન્યાવાળા સંન્યાસીઓનો સર્વમાન્ય શ્રેષ્ઠ ક્ષેત્ર કયો છે ?

પ્ર. ૪૨- છટ્ઠી મન્યાની માન્યતાઓને સાંભળીને સ્વામીજીએ શું વિચાર કર્યો ?

❖ ષષ્ઠમ મન્યા ❖

ઉ. ૩૪- છટ્ઠી મન્યાની વિધિ-માન્યતાનું વર્ણન ન થઈ શકે, એવી છે. તે પોતાની વિધિ-માન્યતા પહોંચથી અત્યંત પરે અર્થાત્ અપાર-અગમ્ય બતાવે છે.

ઉ. ૩૫- ષષ્ઠમ મન્યાના બહુ વધારે સાધુસંત દસ નામના ઈષ્ટોની આરાધના કરે છે. તે બધા આ મન્યાને પોતાના આરાધ્ય માને છે.

ઉ. ૩૬- છટ્ઠી મન્યાવાળાઓની મન્યા આત્મા છે. તે મૂલ સ્ત્રોત પરાત્માને જ પોતાનો મઠ માને છે.

ઉ. ૩૭- એમના સંપ્રદાયનું નામ સત્સંતુષ્ટ છે અને એમને આ યોગપદથી પોતાના લક્ષ્યમાં પહોંચવામાં ક્યારેય ભૂલ થતી નથી.

ઉ. ૩૮- ષષ્ઠમ મન્યાના સંન્યાસી નાભિને પોતાનું ક્ષેત્ર માને છે તથા તેઓએ દેવતાની જગ્યામાં પરમહંસ દેવતાને આસીન કર્યા છે.

ઉ. ૩૯- આ મન્યામાં હૃદયમાં ધારણ કરવા યોગ્ય મનસા નામક દેવીને માન્યતા આપવામાં આવે છે.

ઉ. ૪૦- ઉપરોક્ત છટ્ઠી મન્યાવાળા સર્વત્ર વ્યાપક ચૈતન્ય (ચૈતન્ય સ્વરૂપ)ને આચાર્ય અને ત્રિકુટીને જ તીર્થ જાણે તથા માને છે.

ઉ. ૪૧- છટ્ઠી મન્યાવાળા સંન્યાસીઓનો સર્વમાન્ય શ્રેષ્ઠ ક્ષેત્ર માનસરોવર છે.

ઉ. ૪૨- છટ્ઠી મન્યાની માન્યતાઓને સાંભળીને સ્વામીજીએ એ વિચાર કર્યો, ''એમાં બ્રહ્મમુનિઓનો યોગ્ય સિદ્ધાંત પણ છે.''

પ્ર. ૪૩- બ્રહ્મમુનિઓના સિદ્ધાંતને છઠ્ઠી મન્યાના લોકો ક્યાં ઘટાવે છે ?

❖ સપ્તમ મન્યા ❖

પ્ર. ૪૪- સાતમી મન્યાની વિધિને શું કરવાનું કહ્યું છે ? આ મન્યા ક્યાં-કોણ દ્વીપમાં છે ?

પ્ર. ૪૫- એમની માન્યતા અને સિદ્ધાંતમાં કોના પુત્ર શિખારૂપ છે અને સૂત્ર શું છે ?

પ્ર. ૪૬- આ મન્યામાં કોને સૂત્ર કહ્યું છે ? પુનઃ આ મન્યામાં કેટલાં પ્રકારના મઠોનું વર્ણન છે ?

પ્ર. ૪૭- એ મન્યાવાળા કેવી-કેવી તથા કઈ-કઈ દિશાઓની મન્યાને શ્રેષ્ઠ કહીને વર્ણન કરે છે ?

પ્ર. ૪૮- કેટલાં મઠોના કેટલાં બ્રહ્મચારી છે અને તેમના નામ શું-શું છે ?

પ્ર. ૪૯- પુનઃ ઉક્ત મન્યાવાળાઓના કેટલાં આચાર્ય છે ? તે આચાર્યોના નામ શું-શું છે અને એમના મઠ કેટલાં છે ?

પ્ર. ૫૦- બધા સંન્યાસી વિચાર-વિવેક કરી કોની આગળ બોલ્યા ?

પ્ર. ૫૧- બધા સંન્યાસીઓએ શ્રીજીને કેવી રીતે અને શું કરવાનું કહ્યું ?

ઉ. ૫૧- બધા સંન્યાસીઓએ રીતપૂર્વક શ્રીજીને કહ્યું, ''અમોએ સાતેય મઠોના →

ઉ. ૪૩- બ્રહ્મમુનિઓના સિદ્ધાંતને છઠ્ઠી મન્યાના લોકો પિંડ અને બ્રહ્માંડમાં જ ઘટાવે છે.

❖ સપ્તમ મન્યા ❖

ઉ. ૪૪- હવે સાતમી મન્યાની વિધિ તથા માન્યતાઓનું વર્ણન શ્રવણ કરવાનું કહ્યું છે. આ મન્યા જમ્બૂ દ્વીપના અન્તર્ગત ભારતવર્ષમાં જ વિદ્યમાન છે.

ઉ. ૪૫- એમની માન્યતા અને સિદ્ધાંતમાં બ્રહ્માજીના પુત્ર સનકાદિક શિખારૂપ છે અને સાંખ્યાયન સૂત્રરૂપ છે.

ઉ. ૪૬- આ સપ્તમ મન્યામાં ઉપનયન-જનોઈને સૂત્ર કહ્યું છે. પુનઃ આ મન્યામાં ચાર પ્રકારના મઠોનું વર્ણન છે.

ઉ. ૪૭- એ મન્યાવાળા પશ્ચિમની પહેલી મન્યા, પૂર્વની બીજી મન્યા તથા ઉત્તર-દક્ષિણની બે મન્યાઓ શ્રેષ્ઠ છે, એવું વર્ણન કરે છે.

ઉ. ૪૮- ચારેય મઠોના ચાર બ્રહ્મચારી છે. તેમના નામ છે-આનંદ, સ્વરૂપ, ચેતન અને પ્રકાશ.

ઉ. ૪૯- પુનઃ ઉક્ત મન્યાવાળાઓના ચાર આચાર્ય છે. જેમ કે - હંસ, પરમહંસ, બોધ (બહૂદક) અને કુટીચર. આ પ્રકાર સાત મન્યાના સાત મઠ છે.

ઉ. ૫૦- બધા સંન્યાસી એકમત થઈને વિચાર-વિવેકવત્ શ્રી પ્રાણનાથજીની આગળ બોલ્યા.

→ સંન્યાસીઓનું વર્ણન કર્યું. પુનઃ અમોએ ઉપદેશ, બોધ, જ્ઞાન, દીક્ષા વગેરે પોતાની બધી વિધિ કહી દીધી. હવે આપ એનો વિચાર-વિવેકવત્ તુલનાત્મક નિર્ણય કરી લ્યો.''

❖ સાતેય મન્યાના મંત્ર ❖

પ્ર. ૫૨- સાત મન્યાના મંત્ર કેટલાં છે ? પહેલી મન્યા ક્યાં શોભાયમાન છે ?

પ્ર. ૫૩- આ મન્યામાંથી સંન્યાસીઓને કેટલાં અને કોના-કોના નામોની દીક્ષા-મંત્રાદિ આપવામાં આવે છે ?

પ્ર. ૫૪- પશ્ચિમ દિશાની મન્યાના મંત્ર કેવા છે ? આ મન્યાના કેટલાં નામ છે અને કોણ-કોણ ?

પ્ર. ૫૫- પશ્ચિમ દિશાની મન્યાના મંત્રનું વર્ણન અર્થ સહિત કરો.

ઉ. ૫૫- પશ્ચિમ દિશાની મન્યાના મંત્ર-

ૐ હ્રી નીલહંસ: સોહં પરમહંસ: ૐ સિદ્ધાંત ભાસ્કરોહં ।
સિદ્ધેશ્વર દેવ: સોહં બ્રહ્મેતિ મંત્ર ।।

→

પ્ર. ૫૬- પૂર્વ દિશાની મન્યાના કેટલાં અને કયા-કયા નામ છે ? આ દિશાના મંત્રને કોને શ્રવણ કરવું છે ?

પ્ર. ૫૭- પૂર્વ દિશાની મન્યાના મંત્રનું વર્ણન અર્થ સહિત કરો.

ઉ. ૫૭- પૂર્વ દિશાની મન્યાના મંત્ર -

ૐ સોહં મઠ: પ્રતીચ્યાત્સર્વદિઙ્મુખે નમસ્તે કરોમ્યહમ્ ।
જગન્નાથો દેવતા સોડહં બ્રહ્મેતિ મંત્ર: ।।

→

પ્ર. ૫૮- ઉત્તર દિશાની મન્યાના કેટલાં અને કયા-કયા નામ છે ? આ મન્યાના મંત્રને કોને શ્રવણ કરવું છે ?

❖ સાતેય મન્યાના મંત્ર ❖

ઉ. ૫૨- સાત મન્યાના મંત્ર પણ સાત છે. પહેલી મન્યા પશ્ચિમમાં શોભાયમાન છે.

ઉ. ૫૩- આ મન્યામાંથી સંન્યાસીઓનું તીર્થ અને આશ્રમ-એ બે નામોની દીક્ષા-મંત્રાદિ આપવામાં આવે છે.

ઉ. ૫૪- પશ્ચિમ દિશાની મન્યાના મંત્ર ચિત્તમાં ધારણ કરવા યોગ્ય છે. એમના બે નામ છે. જેમ કે-તીર્થ અને આશ્રમ.

→ અર્થ:-ૐ નીલ હંસ તથા પરમહંસ હું જ છું. આ મંત્રના દેવતા સિદ્ધેશ્વર છે અને 'સોહં' બ્રહ્મમંત્ર છે.

ઉ. ૫૬- પૂર્વ દિશાની મન્યાના બે નામ છે. જેમ કે-વન અને અરણ્ય. આ દિશાના મંત્રને ઉત્તમ પવિત્ર મનથી શ્રવણ કરવું છે.

→ અર્થ:-ૐ સોડહમ્-હું જ મઠરૂપ છું. પશ્ચિમથી બધા દિશાઓમાં હું નમસ્કાર કરું છું. આ મંત્રના દેવતા જગન્નાથ છે અને સોડહમ્ બ્રહ્મ મંત્ર છે.

ઉ. ૫૮- ઉત્તર દિશાની મન્યાના ત્રણ નામ છે. જેમ કે-ગિરિ, પર્વત અને સાગર. આ મન્યાના મંત્રને ઉત્તમ પવિત્ર નામથી શ્રવણ કરવું છે.

પ્ર. ૫૯- ઉત્તર દિશાની મન્યાના મંત્રનું વર્ણન અર્થ સહિત કરો.

ઉ. ૫૯- ઉત્તર દિશાની મન્યાના મંત્ર-

→

પ્ર. ૬૦- ચોથી અર્થાત્ દક્ષિણની મન્યાના કેટલાં અને કયા-કયા નામ છે ? આ મન્યાના લોકો કેવા મંત્રનું ઉચ્ચારણ કરે છે ? પુનઃ આ મન્યાના મંત્રને કેવી રીતે સાંભળવો છે ?

પ્ર. ૬૧- દક્ષિણ દિશાની મન્યાના મંત્રનું વર્ણન અર્થ સહિત કરો ?

ઉ. ૬૧- દક્ષિણ દિશાની મન્યાનો મંત્ર-

ૐ ભૂર્ભુવઃ સ્વઃ બ્રહ્મ ૐ કલીં સ્મીતિ સોઽહં ।
આત્મા તત્ત્વમસિ અહં બ્રહ્માસ્મિ સોઽહં હંસઃ ।
આદિવારાહો દેવતા સોઽહં બ્રહ્મેતિ મંત્રઃ ।।

→

પ્ર. ૬૨- પાંચમી અર્થાત્ ઊર્ધા મન્યાના મઠ કયો છે. અને કેવો છે ? આ સંપ્રદાયના જ્ઞાનનું સ્થાન કયુ છે ?

પ્ર. ૬૩- પાંચમી મન્યાના મંત્રનું વર્ણન અર્થ સહિત કરો ?

ઉ. ૬૩- પાંચમી મન્યાનો મંત્ર -

ૐ નીલ હંસઃ પરમહંસઃ સોઽહં
તત્ત્વમસિ નિરંજનો દેવતા સોઽહં બ્રહ્મેતિ મંત્રઃ ।

→

પ્ર. ૬૪- છઠ્ઠી મન્યા શું છે ? આ મઠને કયા નામથી જાણી શકાય છે ? એ કોને પોતાના દેવતા માને છે ?

→ **ૐ સોઽહં હંસઃ તત્ત્વમસિ અહં બ્રહ્માસ્મિ ।**
નારાયણો દેવતા સોઽહં બ્રહ્મેતિ મંત્રઃ ।।

અર્થઃ-ૐ સોઽહં હંસ-હું જ તે હંસ-બ્રહ્મ છું. તે બ્રહ્મ તું છે. હું બ્રહ્મ છું. આ મંત્રના દેવતા નારાયણ છે અને 'સોઽહં બ્રહ્મ' આ મંત્ર છે.

ઉ. ૬૦- ચોથી અર્થાત્ દક્ષિણની મન્યાના ત્રણ નામ છે. જેમ કે-પુરી, ભારતી અને સરસ્વતી. આ મન્યાના લોકો સત્ય મંત્રનો ઉચ્ચારણ કરે છે. પુનઃ આ મન્યાના મંત્રને સત્ય હૃદયથી શ્રવણ કરવું છે.

→ અર્થઃ-ૐ ભૂર્લોક, ભુવર્લોક, સ્વર્ગલોક બ્રહ્મ ૐ કલીં અસ્મિ-આ બધું હું છુ. હું તે જ છું, આત્મ તું તે જ હોય. હું બ્રહ્મ છું. હું હંસ છું. આ મંત્રના દેવતા વરાહ છે અને 'સોઽહં બ્રહ્મ' આ મંત્ર છે.

ઉ. ૬૨- પાંચમી અર્થાત્ ઊર્ધા મન્યાના મઠ શ્રેષ્ઠ સ્થાન સુમેરુ છે. આ સંપ્રદાયના જ્ઞાનનું સ્થાન કાશી છે.

→ અર્થઃ-"ૐ નીલ હંસ" ૐ નીલ હંસ તથા પરમહંસ હું છું. તે તું છે. આ મંત્રના દેવતા નિરંજન છે અને 'સોઽહં બ્રહ્મ' એ આ મન્યાનો મંત્ર છે.

ઉ. ૬૪- છઠ્ઠી મન્યા આત્મા છે. આ મઠને પર-આત્મ નામથી જાણી શકાય છે. એ પરમહંસને પોતાના દેવતા માને છે.

પ્ર. ૬૫- છઠ્ઠી મન્યાના મંત્રનું વર્ણન અર્થ સહિત કરો ?

ઉ. ૬૫- છઠ્ઠી મન્યાનો મંત્ર-

ૐ સોઙહં હંસ: તત્ત્વમસિ પદ, બ્રહ્મ ત્વં પદ, માયા અસિ પદ, તત્પદ જીવો બ્રહ્મ પરમહંસો દેવતા સોઙહં બ્રહ્મેતિ મંત્ર: ।।

→

પ્ર. ૬૬- સાતમી મન્યા ક્યાં છે ? આ મન્યાની શિખા અને સૂત્ર કોણ છે ?

પ્ર. ૬૭- સાતમી મન્યાના મંત્રનું વર્ણન અર્થ સહિત કરો ?

ઉ. ૬૭- સાતમી મન્યાનો મંત્ર-

ૐ હ્રીં નીલહંસ: પરમહંસ: સોઙહં સચ્ચિદાનંદો દેવતા સોઙહં બ્રહ્મેતિ મંત્ર: ।।

→

પ્ર. ૬૮- અત: સંન્યાસ સંપ્રદાયવાળાઓએ કોનું વિસ્તૃત વર્ણન કરી સંભળાવ્યું ?

પ્ર. ૬૯- એ સંન્યાસ મતવાળાઓના અંતર્ગત બીજા કેટલી માત્રાઓવાળા કયો મંત્ર-જ્ઞાન પણ છે ? પુન: તે મંત્ર તેમને કઈ અવસ્થામાં પહોંચાડવાવાળો છે ?

પ્ર. ૭૦- ઉક્ત પ્રકારની વિસ્તૃત વ્યાખ્યાવાળી માન્યતા શ્રીજીએ કેવી રીતે સાંભળી ?

પ્ર. ૭૧- તત્પશ્ચાત સંન્યાસ મતવાળાઓએ સંન્યાસ માર્ગની માન્યતાઓના વિષયમાં શું કહ્યું અર્થાત્ તેમના માર્ગમાં સંન્યાસ ભેષ ધારણ કરવાનું પ્રયોજન શું છે ?

→ અર્થ:-હું તે હંસ છું. તે પદ તું છે. તું બ્રહ્મ પદ છે. તું માયારૂપી પદ છે. જીવ તત્પદ છે. તે જ બ્રહ્મ છે. પરમહંસ આ મંત્રનો દેવતા છે તથા 'સોઙહં બ્રહ્મ' આ મંત્ર છે.

ઉ. ૬૬- સાતમી મન્યા જમ્બૂ દ્વીપમાં ભારત વર્ષના અંતર્ગત છે. બ્રહ્માજીના માનસ પુત્ર સનકાદિક આ મન્યાના શિખા અને સૂત્ર છે.

→ અર્થ:-ૐ હીં નીલ હંસ તથા પરમહંસ હું છું. આ મંત્રના દેવતા સચ્ચિદાનંદ છે અને 'સોઙહં બ્રહ્મ' આ મંત્ર છે.

ઉ. ૬૮- અત: સંન્યાસ સંપ્રદાયવાળાઓએ સાતેય મન્યાની દીક્ષા મંત્રનું વિધિવત્ વિસ્તૃત વર્ણન કરી સંભળાવ્યું.

ઉ. ૬૯- એ સંન્યાસ મતવાળાઓના અંતર્ગત અન્ય બાર માત્રાઓવાળા ગાયત્રી મંત્ર-જ્ઞાન પણ છે અને તે મંત્ર તેમને પરમ અવસ્થામાં પહોંચાડવાવાળો છે.

ઉ. ૭૦- ઉક્ત પ્રકારની વિસ્તૃત વ્યાખ્યાવાળી માન્યતા સદ્ગુરુ શ્રી પ્રાણનાથજીએ ભલીભાંતિ સાંભળી.

ઉ. ૭૧- તત્પશ્ચાત સંન્યાસ મતવાળાઓએ સંન્યાસમાર્ગની માન્યતાઓના વિષયમાં કહ્યું, ''સંન્યાસ મત માતા-પિતા, પિંડ-શરીર અને પ્રાણ તથા પૂર્વ જન્મ સુધીના નિશ્ચિત રૂપથી ઉદ્ધાર કરવાવાળા છે. એ જ →

→ પ્રયોજનવશ ઉક્ત ફળ પ્રાપ્ત કરવાના ઉદ્દેશ્યથી અમારા માર્ગમાં સંન્યાસ →

પ્ર. ૭૨- કોના પ્રતાપથી સંન્યાસ મતવાળાઓએ કોના મતનું વર્ણન કર્યું, એવું તેઓએ કહ્યું ?

પ્ર. ૭૩- કોના સંપ્રદાયને માનવાથી શું થાય છે અને કોની પ્રાપ્તિ થાય છે ? પુનઃ તે પ્રાપ્ત થવાવાળા કેવા છે ?

પ્ર. ૭૪- પૂર્વ, પશ્ચિમ અને ઉત્તર મન્યાના આચાર્યોના નામ શું છે ?

પ્ર. ૭૫- પુનઃ દક્ષિણની મન્યાના કેટલાં આચાર્ય છે અને કોણ-કોણ ?

પ્ર. ૭૬- ઉક્ત પ્રકારથી કેટલાં મઠોના કેટલાં આચાર્યોના નામ કહી ગયા ? પુનઃ સંન્યાસ મત તેમજ સંપ્રદાય ક્યારથી ચાલ્યો આવી રહ્યો છે ? ઉક્ત સંન્યાસ મતની માન્યતા કોને સંભળાવવામાં આવી ?

પ્ર. ૭૭- સંન્યાસ મત કેવો છે અને કોના દ્વારા પ્રદત્ત જ્ઞાનથી પ્રકાશિત છે ?

પ્ર. ૭૮- બધા પ્રકારના વિષયભોગોનો પરિત્યાગ કરીને ભ્રમણ કરવાવાળા સંપ્રદાય કોના છે ?

પ્ર. ૭૯- કોણે સંન્યાસ મતના સ્પષ્ટ રૂપમાં પ્રચાર-પ્રસાર કર્યો ?

→ ભેષ ધારણ કરવામાં આવે છે.''

ઉ. ૭૨- પોતાના સર્વજ્ઞ કુલગુરુના ચરણોના પ્રતાપથી સંન્યાસ મતવાળાઓએ સંન્યાસ મતનું વર્ણન કર્યુ, એવું તેઓએ કહ્યું.

ઉ. ૭૩- સંન્યાસ સંપ્રદાયને માનવાથી કરોડો ઘોર પાપોનો નાશ થાય છે અને નારાયણ બ્રહ્મની પ્રાપ્તિ થાય છે, જે સમગ્ર સંસારમાં સમાહિત છે.

ઉ. ૭૪- પૂર્વ મન્યાના આચાર્યોના નામ છે-વન અને અરણ્ય, પશ્ચિમ મન્યાના આચાર્યોના નામ છે-તીર્થ અને આશ્રમ. ઉત્તર મન્યાના આચાર્યોના નામ ગિરિ, પર્વત અને સાગર છે, જે બધાને ભવથી પાર ઉતારવાવાળા છે.

ઉ. ૭૫- પુનઃ દક્ષિણનુ મન્યાના ત્રણ આચાર્ય છે જેમકે-પુરી, ભારતી અને સરસ્વતી.

ઉ. ૭૬- ઉક્ત પ્રકારથી ચારેય મઠોના દસ આચાર્યોના નામ કહી ગયા. પુનઃ સંન્યાસ મત તેમજ સંપ્રદાય યુગો-યુગોથી ચાલ્યો આવી રહ્યો છે. ઉક્ત સંન્યાસ મતની માન્યતા શ્રી સદ્‌ગુરૂ સ્વરૂપ પ્રાણનાથજીને સંભળાવવામાં આવી.

ઉ. ૭૭- સંન્યાસ મત વેદ સંમત છે અને દત્તગુરુ દ્વારા પ્રદત્ત જ્ઞાનથી પ્રકાશિત છે.

ઉ. ૭૮- બધા પ્રકારના વિષયભોગોનો પરિત્યાગ કરીને ભ્રમણ કરવાવાળા સંપ્રદાય સંન્યાસીઓનો છે.

ઉ. ૭૯- આદ્ય શંકરાચાર્યજીએ સંન્યાસ મતનો સ્પષ્ટરૂપમાં પ્રચાર-પ્રસાર કર્યો.

પ્ર. ૮૦- સતયુગમાં સંન્યાસ મતના કોણ-કોણ આચાર્ય થયા અને ત્રેતાયુગમાં કોણ-કોણ ?

પ્ર. ૮૧- ઉક્ત બંનેય યુગોના આચાર્યોને શું કરવું જોઈએ ?

પ્ર. ૮૨- પુનઃ દ્વાપરયુગ અને કળિયુગમાં સંન્યાસ મતના કોણ-કોણ આચાર્ય પ્રસિદ્ધ છે ?

પ્ર. ૮૩- શંકરાચાર્યના કેટલાં શિષ્ય થયા તથા કોણ-કોણ ? પુનઃ તેમાંથી વિશિષ્ટ કોણ છે ?

પ્ર. ૮૪- શંકરાચાર્યના ચોથા શિષ્ય કોણ છે ? ઉક્ત ચારેય શિષ્યોના કેટલાં શિષ્ય થયા ?

પ્ર. ૮૫- એ દસ નામ સંન્યાસીઓએ શું કરીને ખ્યાતિ પ્રાપ્ત કરી ?

પ્ર. ૮૬- બ્રહ્માચાર્યના શિષ્ય કોણ થયા અને તેમના કેટલાં તથા કોણ-કોણ શિષ્ય થયા ?

પ્ર. ૮૭- શું સાથે રાખવાનું કારણ એ સંન્યાસીઓનો સંપ્રદાય દંડીવાન સંપ્રદાય બની ગયો ?

પ્ર. ૮૮- પદ્માચાર્યના શિષ્ય કોણ થયા ? એમના પુનઃ કોણ-કોણ બે શિષ્ય થયા ?

ઉ. ૮૦- સતયુગમાં સંન્યાસ મતના બ્રહ્મા, વિષ્ણુ અને શિવ-એ ત્રણ આચાર્ય થયા તથા ત્રેતાયુગમાં વસિષ્ઠ, શક્તિ અને પરાશર એ ત્રણ આચાર્ય થયા.

ઉ. ૮૧- ઉક્ત બંનેય યુગોના આચાર્યોને ભલીભાંતિ સમજવા જોઈએ.

ઉ. ૮૨- પુનઃ દ્વાપરયુગમાં સંન્યાસ મતના વ્યાસ અને શુકદેવ-એ બે આચાર્ય થયા તથા કળિયુગમાં ગૌડ, ગોવિંદ અને શંકરાચાર્ય-એ ત્રણ આચાર્ય થયા.

ઉ. ૮૩- શંકરાચાર્યના ચાર શિષ્ય થયા. પહેલાં બ્રહ્માચાર્ય, બીજા પદ્માચાર્ય, ત્રીજા નરાટોટકાચાર્ય તથા ચોથા શ્રૃંગી ઋષિ. પુનઃ એમાંથી ત્રીજા શિષ્ય નરાટોટકાચાર્ય વિશિષ્ટ કહ્યા.

ઉ. ૮૪- શંકરાચાર્યના ચોથા શિષ્ય શ્રૃંગી ઋષિ કહેવાય છે. ઉક્ત ચારેય શિષ્યોના દસ શિષ્ય થયા.

ઉ. ૮૫- એ દસ નામ સંન્યાસીઓએ સંન્યાસ મત સ્થાપિત કરી ખ્યાતિ પ્રાપ્ત કરી.

ઉ. ૮૬- બ્રહ્માચાર્યના શિષ્ય સરૂપાચાર્ય થયા અને તેમના તીરથ અને આશ્રમ-એ બે શિષ્ય થયા.

ઉ. ૮૭- ડંડા-દંડ સાથે રાખવાનું કારણ એ સંન્યાસીઓનો સંપ્રદાય દંડીવાન સંપ્રદાય બની ગયો.

ઉ. ૮૮- પદ્માચાર્યના શિષ્ય બલભદ્ર થયા. એમના પુનઃ વન અને અરણ્ય-એ બે શિષ્ય થયા.

પ્ર. ૮૯- કયા આચાર્યના ત્રણ શિષ્ય કલ્યાણ કરવાવાળા થયા ?

પ્ર. ૯૦- ઊર્ધ્વાચાર્ય કોના શિષ્ય થયા ? પુનઃ તેમના દ્વારા કેટલાં અને કોણ-કોણ શિષ્ય થયા ?

પ્ર. ૯૧- વર્તમાન યુગમાં કેટલાં નામવાળા સંન્યાસી પ્રગટ થયેલાં છે ?

❖ ષટ્દર્શન ❖

પ્ર. ૧- તત્પશ્ચાત ષટ્દર્શન-છ શાસ્ત્રોના વિદ્વાનોએ પોતાના મતના વિષયમાં શું બતાવ્યું ?

પ્ર. ૨- ષટ્દર્શીઓના અનુસાર ષટ્દર્શનને કેવી રીતે અથવા કયા પ્રકાર, શું કરવાથી, કોની પ્રાપ્તિ થાય છે ?

પ્ર. ૩- ષટ્દર્શી વિદ્વાન કોના ચારેય મુખથી ઉચ્ચારિત કોનું નિત્ય અધ્યયન કરે છે.

પ્ર. ૪- કોના પૂર્વ મુખથી ક્યો વેદ ઉત્પન્ન થયો ?

પ્ર. ૫- બ્રહ્માજીના કયા મુખથી પ્રગટ, કયા વેદનું ષટ્દર્શી મતવાળા પઠન-પાઠન કરે છે ? પુનઃ બ્રહ્માજીના પશ્ચિમના મુખથી કયો વેદ ઉચ્ચારિત થયો ?

ઉ. ૮૯- આચાર્ય નરટોટકાચાર્યના ત્રણ શિષ્ય-ગિરિ, પર્વત અને સાગર કલ્યાણ કરવાવાળા થયા.

ઉ. ૯૦- ઊર્ધ્વાચાર્ય શ્રૃંગી ઋષિના શિષ્ય થયા. પુનઃ તેમના દ્વારા પુરી, ભારતી અને સરસ્વતી-એ ત્રણ શિષ્ય થયા.

ઉ. ૯૧- વર્તમાન યુગમાં ઉક્ત દસ નામવાળા સંન્યાસી પ્રગટ થયેલાં છે અને તેઓએ કલિયુગમાં સંન્યાસ સંપ્રદાય વૃદ્ધિવત્ પ્રગટ કર્યા છે.

-(પ્રકરણ-૩૬, પ્રશ્ન-ઉત્તર નં.-૯૧, કુલ સં. ૧૫૭૩+૯૧=૧૬૬૪).

❖ ષટ્દર્શન ❖

ઉ. ૧- હરિદ્વાર કુંભના મેળામાં એકત્રિત ષટ્દર્શન-છ શાસ્ત્રોના વિદ્વાનોએ બતાવ્યું કે તેમનો શાસ્ત્રીય મત બહુ જ પ્રાચીન છે.

ઉ. ૨- ષટ્દર્શીઓના અનુસાર ષટ્દર્શનનો વિચાર-વિવેકપૂર્વક ગ્રહણ કરવાથી માનવાત્માઓનો નિશ્ચય જ બ્રહ્મની પ્રાપ્તિ થાય છે.

ઉ. ૩- ષટ્દર્શી વિદ્વાન ચતુર્મુખી બ્રહ્માજીના ચારેય મુખથી ઉચ્ચારિત ચારેય વેદોનું નિત્ય અધ્યયન કરે છે.

ઉ. ૪- ચતુર્મુખી બ્રહ્માજીના પૂર્વ મુખથી ચારેય વેદોમાંથી આદ્યવેદ ઋગ્વેદ પ્રગટ થયો.

ઉ. ૫- ચતુરાનન બ્રહ્માજીના ઉત્તર મુખથી પ્રગટ અથર્વવેદના ષટ્દર્શી મતવાળા પઠન-પાઠન અને અધ્યયન કરે છે. પુનઃ બ્રહ્માજીના પશ્ચિમના મુખથી યજુર્વેદ ઉત્પન્ન થયો.

પ્ર. ૬- બ્રહ્માજીના દક્ષિણ મુખથી ઉચ્ચારિત કયા વેદનું એ ષટ્દર્શી નિત્ય ઉચ્ચારણ કરે છે ?

પ્ર. ૭- કયા વેદના કેટલાં પ્રમાણિક ભાગ અર્થાત્ અંગ થયા ?

પ્ર. ૮- નૈયાયિક દર્શન (શાસ્ત્ર) બ્રહ્માજીના કઈ દિશાના મુખથી પ્રગટ થયા ?

પ્ર. ૯- તત્પશ્ચાત બ્રહ્માજીના પશ્ચિમ મુખથી કેટલાં શાસ્ત્ર પ્રગટ થયા ?

પ્ર. ૧૦- બ્રહ્માજીના પશ્ચિમ મુખથી પ્રગટ શાસ્ત્રોના નામ શું-શું છે ?

પ્ર. ૧૧- સૃષ્ટિકર્તા બ્રહ્માજીના દક્ષિણ દિશાના મુખથી કયા દર્શન (શાસ્ત્ર) પ્રગટ થયા ?

પ્ર. ૧૨- બ્રહ્માજીના ઉત્તર દિશાના મુખથી કેવો અને કયો શાસ્ત્ર પ્રગટ થયો ?

પ્ર. ૧૩- ઉક્ત પ્રકારથી કેટલાં દર્શનોના કેટલાં મત થયા ? પુનઃ એમને કેવા મત કહે છે ?

પ્ર. ૧૪- ઉક્ત છ શાસ્ત્રોના કેટલાં આચાર્ય છે ?

પ્ર. ૧૫- બ્રહ્માજીના કયા મુખથી ન્યાયશાસ્ત્ર થયો અને એનો પ્રકાશ કોનાથી થયો ?

ઉ. ૬- બ્રહ્માજીના દક્ષિણ મુખથી ઉચ્ચારિત સામવેદનું એ ષટ્દર્શી નિત્ય ઉચ્ચારણ કરે છે.

ઉ. ૭- બ્રહ્માજીના દક્ષિણ મુખારવિંદથી પ્રગટ સામવેદના પ્રમાણિકરૂપમાં છ ભાગ અથવા અંગ થયા. બ્રહ્મતત્ત્વ સિદ્ધ કરવા માટે ઉક્ત છ અંગો-પ્રમાણોની આવશ્યકતા હોય છે.

ઉ. ૮- નૈયાયિક દર્શન (શાસ્ત્ર) બ્રહ્માજીના પૂર્વ મુખથી યજુર્વેદ પર આધારિત ત્રણ શાસ્ત્ર પ્રગટ થયા.

ઉ. ૯- તત્પશ્ચાત બ્રહ્માજીના પશ્ચિમ મુખથી યર્જુવેદ પર આધારિત ત્રણ શાસ્ત્ર પ્રગટ થયા.

ઉ. ૧૦- બ્રહ્માજીના પશ્ચિમના શ્રી મુખથી પ્રગટ થયેલાં શાસ્ત્રોમાં પાતાંજલ, સાંખ્ય તેમજ વૈશેષિક - એ ત્રણ શાસ્ત્ર છે.

ઉ. ૧૧- સતલોક સ્થાયી સૃષ્ટિકર્તા બ્રહ્માજીના ચર્તુથ-દક્ષિણ દિશાના મુખથી મીમાંસા દર્શન (શાસ્ત્ર) પ્રગટ થયા.

ઉ. ૧૨- બ્રહ્માજીના ઉત્તર દિશાના મુખારવિંદથી ઉત્તમ પવિત્ર વેદાંત શાસ્ત્ર પ્રગટ થયો.

ઉ. ૧૩- ઉક્ત પ્રકારથી છ દર્શનોના છ મત પ્રગટ થયા. એમને પ્રમાણિક મત કહે છે.

ઉ. ૧૪- ઉક્ત છ શાસ્ત્રોના આચાર્ય પણ છ છે.

ઉ. ૧૫- બ્રહ્માજીના પૂર્વ મુખથી ઋગ્વેદ પર આધારિત નૈયાયિક દર્શન-ન્યાય શાસ્ત્ર ઉત્પન્ન થયો. એનો પ્રકાશ ગૌતમ ઋષિ દ્વારા થયો.

પ્ર. ૧૬- ઉત્તર મીમાંસા અને પૂર્વ મીમાંસાની રચના કોણે-કોણે મળીને કરી ?

ઉ. ૧૬- ઉત્તર મીમાંસા અને પૂર્વ મીમાંસાની રચના જૈમિની તેમજ વ્યાસ ઋષિએ મળીને વિધિવત્ કરી. કર્મ પ્રધાન મીમાંસાના વિવેકમય વિવેચન જૈમિની →

પ્ર. ૧૭- સાંખ્ય નામક દર્શન-શાસ્ત્રની રચના કરવાવાળા આચાર્ય કોણ છે ?

પ્ર. ૧૮- પાતાંજલિ, વૈશેષિક અને વેદાંત-એ ત્રણ દર્શનો-શાસ્ત્રોના આચાર્ય કોણ-કોણ છે ?

પ્ર. ૧૯- ઉક્ત છ દર્શનોના આચાર્ય કોણ માનવામાં આવ્યા ? કોઈ જ્ઞાનીજન શું જોઈને શું કરે છે ?

❖ ન્યાય દર્શન ❖

પ્ર. ૨૦- નૈયાયિક દર્શન કોણ ત્રણેયને ભિન્ન તેમજ અનાદિ સ્વીકાર કરે છે ?

પ્ર. ૨૧- ન્યાય દર્શન - શાસ્ત્રના મતાનુસાર કોણ-કોણ એકવીસ સીડીઓ છે અને કેવી છે ?

ઉ. ૨૧- ન્યાય દર્શન-શાસ્ત્રના મતાનુસાર એકવીસ પ્રકારના દુઃખ (જેમ કે- શ્રવણ, ત્વચા, નેત્ર, રસના, નાસિકા અને મન-એ છ ઈન્દ્રિયો, પુનઃ →

પ્ર. ૨૨- ન્યાય દર્શનવાળા એકવીસ સીડીઓ પાર કરવાથી કઈ વસ્તુની પ્રાપ્તિ માને છે ?

પ્ર. ૨૩- ન્યાય દર્શનની માન્યતા સાંભળીને શ્રીજી સાહેબે શું કહ્યું ?

→ ઋષિએ કર્યો તેમ જ શારીરિક વેદાંત, ઉત્તર મીમાંસાનું વર્ણન વ્યાસમુનિ દ્વારા કરવામાં આવ્યું. આ પ્રકાર મીમાંસા દર્શનની બે વિધિઓનું સ્પષ્ટતા વર્ણન કરવામાં આવ્યું.

ઉ. ૧૭- સાંખ્ય નામક દર્શન-શાસ્ત્રની રચના કરવાવાળા આચાર્ય કપિલદેવ છે.

ઉ. ૧૮- પાતાંજલિ મતના આચાર્ય શેષ ઋષિ છે. વૈશેષિક દર્શનના આચાર્ય કણાદ છે તેમ જ વેદાંત દર્શનના આચાર્ય શિવજી છે.

ઉ. ૧૯- ઉક્ત છ ઋષિ છ દર્શનોના આચાર્ય માનવામાં આવ્યા. ક્યારેક જ્ઞાનીજન ચતુરાઈથી એ દર્શનોના મતમાં ભિન્નતા જોઈને વાદવિવાદ કરે છે.

❖ ન્યાય દર્શન ❖

ઉ. ૨૦- નૈયાયિક દર્શન સ્થૂલ, સૂક્ષ્મ, કારણ (પ્રકૃતિ) અથવા માયા, જીવ, ઈશ્વર-એ ત્રણેયને જ ભિન્ન તેમજ અનાદિ સ્વીકાર કરે છે.

→ એમના વિષય જેમ કે-શબ્દ, સ્પર્શ, રૂપ, રસ, ગંધ તથા સંકલ્પ-વિકલ્પ અને ઉક્ત છ ઈન્દ્રિયોના વિષયોનું જ્ઞાન અર્થાત્ ૬ ઈન્દ્રિય + ૬ વિષય + ૬ જ્ઞાન તથા સુખ, દુઃખ તેમ જ શરીર) જ એકવીસ સીડીઓ છે અને એ દુઃખનો અનુભવ કરાવવાવાળી છે.

ઉ. ૨૨- ન્યાય દર્શનવાળા એકવીસ સીડીઓ પાર કરવાથી અથવા ઉક્ત દુઃખોનો નાશ થવાથી સત સુખની પ્રાપ્તિ માને છે.

ઉ. ૨૩- ન્યાય દર્શનની ઉક્ત પ્રકારની માન્યતાઓ સાંભળીને શ્રીજી સાહેબે તેમને પ્રશ્ન કર્યો, ''એ આપની કેવી સમજ છે ? આપના વચનોના અનુસાર ઈશ્વર તેમજ જીવ બંનેય નાશવાન સિદ્ધ છે.''

પ્ર. ૨૪- ન્યાય દર્શનની માન્યતાનુસાર માયાવી જીવ ક્યાં પડે છે ?

પ્ર. ૨૫- પુનઃ શ્રીજી સાહેબજીએ ન્યાય દર્શન મતવાળાઓથી ઉક્ત એકવીસ સીડીઓના વિષયમાં શું પૂછ્યું ?

ઉ. ૨૫- પુનઃ શ્રીજી સાહેબજીએ ન્યાય દર્શન મતવાળાઓથી ઉક્ત એકવીસ →

પ્ર. ૨૬- ન્યાય દર્શનવાળાઓએ સૂક્ષ્મ શરીરને શું કહ્યું અને નાશવાન કોને કહ્યું ?

❖ મીમાંસા દર્શન ❖

પ્ર. ૨૭- તત્પશ્ચાત જૈમિની ઋષિ દ્વારા પ્રદત્ત કોણ દર્શનવાળા પોતાની માન્યતાના વિષયમાં ઊભા થઈને શું બોલ્યા ?

પ્ર. ૨૮- ઉક્ત દર્શનના જ્ઞાતાઓના અનુસાર પ્રમાણિકરૂપથી શું-શું કર્મ જ છે ?

પ્ર. ૨૯- ઉક્ત આચાર્યોએ કોને-કોને કર્મનું જ રૂપ બતાવ્યું ? કર્મ ક્યારથી છે અને કેવા છે ?

પ્ર. ૩૦- મીમાંસા દર્શનના જ્ઞાતાઓને અનુસાર પ્રમાણિકરૂપથી શું-શું કર્મ જ છે ?

પ્ર. ૩૧- કર્મનું શું-શું થાય છે ? પુનઃ તેમાં શું થતું નથી ? મનનો વિકાર શું છે ? જીવ શેનાથી પ્રેરિત થઈને કર્મ કરે છે ?

ઉ. ૨૪- ન્યાય દર્શનની માન્યતાનુસાર દુઃખની એ એકવીસ મહાન સીડીઓમાં જ માયાના બધા જીવ પડે છે.

→ સીડીઓના વિષયમાં પૂછ્યું, ''ઉક્ત એકવીસ દુઃખમય મહાન સીડીઓ પાર કરી લેવાથી જીવને સુખની પ્રાપ્તિ કરાવવાવાળી સીડી કઈ છે ? પુનઃ તેમને ક્યાં-કેવા લોકના સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે ?''

ઉ. ૨૬- ન્યાય દર્શનવાળાઓએ સૂક્ષ્મ શરીર-સ્વરૂપને નિત્ય કહ્યું અને સ્થૂલ શરીરને નાશવંત કહ્યું.

❖ મીમાંસા દર્શન ❖

ઉ. ૨૭- તત્પશ્ચાત જૈમિની ઋષિ દ્વારા પ્રદત્ત મીમાંસા દર્શનવાળા આચાર્ય પોતાની માન્યતાના વિષયમાં ઊભા થઈને બોલ્યા, ''સંસારમાં કર્મ જ પ્રધાન છે.''

ઉ. ૨૮- મીમાંસા દર્શનના જ્ઞાતાઓના અનુસાર કારણ, કર્તા તેમજ દૃષ્ટિ બધા કર્મ જ છે.

ઉ. ૨૯- ઉક્ત આચાર્યોએ જીવ, ઈશ્વર અને બ્રહ્મ બધાને કર્મનું જ રૂપ કહ્યું. પુનઃ કર્મ અનાદિ અને અનુપમ છે. કર્મ વગર કશું જ નથી.

ઉ. ૩૦- મીમાંસા દર્શનની ઉપરોક્ત પ્રકારની માન્યતા સાંભળીને મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીએ કહ્યું, ''કર્મના જ તો અનેક વિધ તેમ જ રૂપ છે. બ્રહ્મ તો અખંડ સ્વરૂપ સદા એકરસ રહે છે.''

ઉ. ૩૧- કર્મની ઉત્પત્તિ અને લય થાય છે. તેમાં સ્થિરતા નથી થતી. મનનો વિકાર અહંકાર છે તેનાથી પ્રેરિત થઈને જીવ કર્મમાં લીન થાય છે.

પ્ર. ૩૨- કેવા મન જીવને શેમાં પ્રેરિત કરે છે ? મન ક્યાં સુધી પહોંચી શકતું નથી, તો શું કેવી રીતે પહોંચી શકે છે ?

પ્ર. ૩૩- બ્રહ્મ શેનાથી રહિત છે ? બ્રહ્મનું રૂપ કેવું છે, એવું વેદ અને શાસ્ત્ર કહે છે ? પુનઃ ઉક્ત આચાર્યોની સમજ-માન્યતામાં શું છે ?

❖ સાંખ્ય દર્શન ❖

પ્ર. ૩૪- તત્પશ્ચાત કપિલદેવ દ્વારા પ્રદત્ત સાંખ્ય દર્શનના આચાર્ય શું બોલ્યા ? તેઓએ પોતાની માન્યતાઓમાં કોને બધાના કર્તા અને બધાથી પરે બતાવ્યા ?

પ્ર. ૩૫- કોના-કોના મિલનથી સંસારની ઉત્પત્તિ અને અલગાવથી જગતનો નાશ કહ્યું છે ?

પ્ર. ૩૬- સાંખ્ય દર્શનવાળાઓની ઉક્ત પ્રકારની માન્યતાઓને શ્રવણ કર્યા પછી શ્રીજી સાહેબજીએ શું જવાબ આપ્યો ?

પ્ર. ૩૭- તત્પશ્ચાત શ્રીજી સ્વરૂપે સાંખ્ય દર્શનવાળાઓની આગળ પ્રકૃતિ અને પુરુષનું વર્ણન કરતાં શું કહ્યું ? પુનઃ સૂર્યની દૃષ્ટિમાં કોણ ટકી શકતું નથી ?

પ્ર. ૩૮- મહાપ્રલયમાં ક્યાંથી ક્યાં સુધીનું નાશ થઈ જવાનું આહ્‌વાન વેદ-શાસ્ત્રોમાં છે ?

ઉ. ૩૨- અહંકારી મન જ જીવને કર્મમાં પ્રેરિત કરે છે. મન જ બ્રહ્મ સુધી પહોંચી શકતું નથી, તો કર્મ કેવી રીતે પહોંચી શકે છે.

ઉ. ૩૩- બ્રહ્મ માયાથી રહિત છે. બ્રહ્મનું રૂપ સમ છે, એવું વેદ અને શાસ્ત્ર કહે છે. પુનઃ ઉક્ત આચાર્યોની સમજ-માન્યતામાં જ ખેંચાતાણી છે.

❖ સાંખ્ય દર્શન ❖

ઉ. ૩૪- તત્પશ્ચાત કપિલદેવ દ્વારા પ્રદત્ત સાંખ્ય દર્શનના જ્ઞાતા સોચ-સમજીને બોલ્યા, ''બધાના કર્તા પ્રકૃતિ અને પુરુષ છે, જે બધાથી પરે-પરાત્પર છે.''

ઉ. ૩૫- સાંખ્ય દર્શનવાળા પોતાના જ્ઞાનાધાર કહે છે, ''જ્યારે પ્રકૃતિ અને પુરુષનું મિલન થાય છે, ત્યારે સમસ્ત સંસારની ઉત્પત્તિ થાય છે. પુનઃ જ્યારે તે અલગ થાય છે, ત્યારે જગત લય થઈ જાય છે.''

ઉ. ૩૬- સાંખ્ય દર્શનવાળાઓની ઉક્ત પ્રકારની માન્યાતાઓને શ્રવણ કર્યા પછી મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીએ કહ્યું, ''તમારો મત છે પ્રકૃતિ અને પુરુષથી જગતની રચના થઈ ? વાહ !''

ઉ. ૩૭- તત્પશ્ચાત શ્રીજી સ્વરૂપે સાંખ્ય દર્શનવાળાઓની આગળ પ્રકૃતિ અને પુરુષનું વર્ણન કરતાં કહ્યું, ''અરે સાંખ્ય દર્શનના વિદ્વાનો ! પ્રકૃતિ-જડ અંધકાર રૂપ છે અને પુરુષ-ચેતન પ્રકાશ સ્વરૂપ છે. સૂર્યની દૃષ્ટિમાં અંધકાર ટકી શકતું નથી એ મારો સંદેહ છે.''

ઉ. ૩૮- મહાપ્રલયમાં પ્રકૃતિથી લઈને પુરુષ સુધી બધાનો નાશ થઈ જાય છે. એવું વેદ-શાસ્ત્રોમાં આહ્‌વાન છે.

પ્ર. ૩૯- પ્રલયકાળમાં કોનું કોઈ સ્વરૂપ રહી જતું નથી, તો પુનઃ બંને કેવી રીતે મળશે ?

પ્ર. ૪૦- પુનઃ શ્રીજી સ્વરૂપે સાંખ્ય દર્શનવાળાઓથી કોના રહસ્યને સમજાવીને કહેવાનું કહ્યું ? પુનઃ પ્રલયના સમયે કોને રહેવાના સ્થાનને પણ સ્પષ્ટ કરી આપવાનું કહ્યું ?

પ્ર. ૪૧- એ સાંખ્ય દર્શી પોતાની સમજથી કોણ બંનેને શું કહે છે ? પુનઃ આકાર વગર કોનું મિલન થતું નથી ? કોણ બંનેમાં અંતર નથી રહ્યું ?

❖ વૈશેષિક દર્શન ❖

પ્ર. ૪૨- કર્ણદેવ-કણાદ ઋષિ દ્વારા પ્રકટ કયા દર્શનને માનવાવાળાઓએ કયા સિદ્ધાંતને સ્પષ્ટ કર્યા ?

પ્ર. ૪૩- ઉક્ત વૈશેષિક દર્શનવાળાઓએ કોનું મૂલ શું બતાવ્યું ? તેમના મતાનુસાર કોના દ્વારા બધું ય ઉત્પન્ન થાય છે ?

પ્ર. ૪૪- પુનઃ કોણ સંસારના સંપૂર્ણ જીવોને કયા કાર્યમાં પ્રવૃત્ત કરે છે ?

પ્ર. ૪૫- કાલ કયા રૂપમાં બધાને પોતાને શું બનાવીને નષ્ટ કરી નાંખે છે ? કાલ કયા રૂપમાં વર્તમાનમાં અમારી સામે ઉપસ્થિત છે ?

પ્ર. ૪૬- વૈશેષિક દર્શનવાળાઓની ઉક્ત પ્રકારની માન્યતાઓ સાંભળીને શ્રીજી સાહેબજીએ શું કહ્યું ?

ઉ. ૩૯- પ્રલયકાળમાં પ્રકૃતિનું કોઈ સ્વરૂપ રહી જતું નથી, તો પુનઃ બંને કેવી રીતે મળશે ?

ઉ. ૪૦- પુનઃ શ્રીજી સ્વરૂપે સાંખ્ય દર્શનવાળાઓથી પ્રકૃતિ અને પુરુષના રહસ્યને સમજાવીને કહેવાનું કહ્યું, પુનઃ પ્રલયના સમયે એમનું સ્થાન ક્યાં છે અથવા તે ક્યાં રહે છે ? એ પણ સ્પષ્ટ કરી દેવાનું કહ્યું.

ઉ. ૪૧- એ સાંખ્ય દર્શી પોતાની સમજથી પ્રકૃતિ અને પુરુષને નિરાકાર કહે છે. તો પછી આકાર વગરના પ્રકૃતિ અને પુરુષનું મિલન કેવી રીતે થશે ? પુનઃ ત્યારે પ્રકૃતિ અને પુરુષમાં અંતર જ રહેતું નથી.

❖ વૈશેષિક દર્શન ❖

ઉ. ૪૨- કર્ણદેવ-કણાદ ઋષિ દ્વારા પ્રકટ વૈશેષિક દર્શનને માનવાવાળાઓએ વૈશેષિક સિદ્ધાંતને સ્પષ્ટ કર્યો.

ઉ. ૪૩- પોતાની માન્યતાઓનું વર્ણન કરતાં વૈશેષિક દર્શનવાળાઓએ સારી (આખીય) સૃષ્ટિનું મૂલ કાલને જ બતાવ્યું. તેમના મતાનુસાર કાલ સમયથી જ સંસારમાં બધુંય ઉત્પન્ન થાય છે.

ઉ. ૪૪- પુનઃ કાલ જ સંસારના સંપૂર્ણ જીવોને સાંસારિક કાર્યોમાં પ્રવૃત્ત કરે છે.

ઉ. ૪૫- કાલ મૃત્યુરૂપમાં બધાને પોતાનો ગ્રાસ (કોળિયો) બનાવીને નષ્ટ કરી નાંખે છે. કાલ જ બ્રહ્મરૂપ છે. કાલ વર્તમાનમાં અમારી સામે બ્રહ્મરૂપમાં ઉપસ્થિત છે.

ઉ. ૪૬- વૈશેષિક દર્શનવાળાઓની ઉક્ત પ્રકારની માન્યતાઓ સાંભળીને શ્રીજી સાહેબજીએ તેમને પૂછ્યું, ''આપ બધાનું મૂલ કાલને જ કેમ બતાવી રહ્યા છો ?''

પ્ર. ૪૭- વેદોના અંતર્ગત કોને નાશવાન કહ્યું છે ? બ્રહ્મ કેવો પ્રકાશપુંજ છે ? કોના-કોનામાં કોની પહોંચ બ્રહ્મની સમીપ નથી, એવું બતાવવામાં આવ્યું છે ?

પ્ર. ૪૮- કોનાથી ઉત્પન્ન હર ચીજનો શું અવશ્ય થાય છે ?

પ્ર. ૪૯- કોનાથી સંસારમાં બધુંય ઉત્પન્ન પણ થાય છે અને નષ્ટ પણ થાય છે ?

પ્ર. ૫૦- કિંતુ શેમાં ઉત્પત્તિ અને વિનાશ નથી ? કોણ બધામાં વ્યાપક હોવા છતાં પણ બધાથી અલગ છે ?

પ્ર. ૫૧- કોણે કહ્યું કે શાસ્ત્રોમાં બ્રહ્મનું ઉક્ત પ્રકારનું સ્વરૂપ જ વર્ણિત છે ?

પ્ર. ૫૨- કોણ લોકો કોનું સ્વરૂપ કાલથી મળેલું બતાવે છે ?

પ્ર. ૫૩- કાલ, આકાર (પિંડ) આદિ બધા કોના રૂપ છે અને કોણ એ બધામાં નથી ?

પ્ર. ૫૪- શેમાં કાલના અંતર્ગત આવવાવાળાને શું નથી કહ્યું ?

પ્ર. ૫૫- વૈશેષિક દર્શનના જ્ઞાતા કાલને શું કહે છે અને તેવું જ તે કોને સમજે છે ?

❖ પાતંજલ દર્શન ❖

પ્ર. ૫૬- વૈશેષિક દર્શનના વિદ્વાનાચાર્યના પશ્ચાત કોણ દર્શનવાળા પોતાનો સિદ્ધાંત રાખવા માટે ઉઠયા ?

ઉ. ૪૭- વેદોના અંતર્ગત કાલને નાશવાન કહ્યું છે. બ્રહ્મ કાલરહિત પ્રકાશપુંજ છે. શ્રુતિ અને સ્મૃતિઓમાં કાલની પહોંચ બ્રહ્મની સમીપ નથી, એવું બતાવવામાં આવ્યું છે.

ઉ. ૪૮- કાલથી ઉત્પન્ન હર ચીજનો વિનાશ અવશ્યમેવ થાય છે. એ તો અવિકલ્પ સત્ય વાત છે.

ઉ. ૪૯- કાલથી જ સંસારમાં બધુંય ઉત્પન્ન પણ થાય છે અને નષ્ટ પણ થાય છે.

ઉ. ૫૦- કિંતુ બ્રહ્મમાં તો ઉત્પત્તિ અને વિનાશ નથી. બ્રહ્મ બધામાં વ્યાપક હોવા છતાં પણ બધાથી અલગ છે.

ઉ. ૫૧- શ્રીજી સાહેબે કહ્યું કે શાસ્ત્રોમાં બ્રહ્મનું ઉક્ત પ્રકારનું સ્વરૂપ જ વર્ણિત છે.

ઉ. ૫૨- વૈશેષિક દર્શનના જ્ઞાતા લોકો બ્રહ્મનું સ્વરૂપ કાલથી મળેલું બતાવે છે.

ઉ. ૫૩- કાલ, આકાર (પિંડ) આદિ બધા માયાનું રૂપ છે અને નિર્વિકાર સ્વરૂપ એ બધામાં નથી.

ઉ. ૫૪- વેદોમાં કાલના અંતર્ગત આવવાવાળાને બ્રહ્મ કહ્યું નથી.

ઉ. ૫૫- વૈશેષિક દર્શનના જ્ઞાતા કાલને નિરાકાર કહે છે અને તેવું જ તે નિરાકાર બ્રહ્મને પણ સમજે છે.

❖ પાતંજલ દર્શન ❖

ઉ. ૫૬- વૈશેષિક દર્શનના વિદ્વાનાચાર્યના પશ્ચાત પાતંજલ દર્શનના આચાર્ય પોતાની માન્યતા પેશ કરવા માટે ''બ્રહ્મ ચબૂતરા'' પર ઊભા થયા.

પ્ર. ૫૭- પાતંજલ દર્શનના જ્ઞાનીઓના અનુસાર બ્રહ્મ કેવા છે અને બધામાં કેવી રીતે છે ?

પ્ર. ૫૮- બ્રહ્મ પ્રત્યેક મનુષ્યમાં કઈ રીતે વિદ્યમાન છે અને સંસારમાં ક્યાં - કયા પ્રકાર બ્રહ્મરૂપ જોવા જોઈએ ?

પ્ર. ૫૯- પાતંજલ દર્શનવાળાઓએ બ્રહ્મનું નિવાસસ્થાન અથવા ધામ ક્યાં-ક્યાં માન્યા ?

પ્ર. ૬૦- ઉક્ત આચાર્યોએ પંચભૌતિક શરીરમાં ક્યાં-ક્યાં ચિત્ત દઈને બ્રહ્મને ખોજવા (શોધવા) માટે કહ્યું ?

પ્ર. ૬૧- કયા ચક્રની સાધના કરીને, કોને ખોજવાથી, ક્યાં, કોની અનુભૂતિ થાય છે ?

પ્ર. ૬૨- પાતંજલ દર્શનવાળા યોગાભ્યાસના કેટલા અંગોના નામનો ઉલ્લેખ કોના સમર્થન સહિત કરે છે ?

પ્ર. ૬૩- અષ્ટાંગયોગ સાધનાના કેટલા અંગ છે અને કોણ-કોણ ?

પ્ર. ૬૪- જ્યોતિસ્વરૂપ કોને સમજવું જોઈએ અને કોણ સંસારની ઉત્પત્તિનું કારણરૂપ છે ?

પ્ર. ૬૫- સંસાર કોનાથી પેદા થયો ? કોની કિરણોના સમાન સંસાર શેમાં સમાહિત છે ?

પ્ર. ૬૬- ઉક્ત વિદ્વાન કઈ પ્રકાર વિચાર કરીને પાતંજલ દર્શનના શ્રેષ્ઠ સિદ્ધાંતને કેવી રીતે ગ્રહણ કરવાનું કહે છે ?

ઉ. ૫૭- પાતંજલ દર્શનના આચાર્યોના મતાનુસાર બ્રહ્મ વ્યાપક છે અને બધામાં સમાહિત (સમાવેશ) છે.

ઉ. ૫૮- બ્રહ્મ પ્રત્યેક મનુષ્યના શરીરમાં વિદ્યમાન છે અને એ કારણ સંસારમાં જે કંઈ પણ જોવામાં આવે છે, તેને બ્રહ્મરૂપ જોવા જોઈએ.

ઉ. ૫૯- પાતંજલ દર્શનવાળાઓએ આ પિંડ અને બ્રહ્માંડ-બંનેને જ બ્રહ્મનું નિવાસસ્થાન અથવા ધામ માન્યા.

ઉ. ૬૦- ઉક્ત આચાર્યોએ પંચભૌતિક શરીરમાં ત્રણ સ્થાનો-બોત્તેર હજાર નાડીઓ, ષટ્ચક્રો અને આઠ અંગોમાં ચિત્ત આપીને (લગાડીને) બ્રહ્મને શોધવા માટે કહ્યું છે.

ઉ. ૬૧- ઉક્ત પ્રકારથી નાડી, ચક્રની સાધના કરીને મનથી ખોજવાથી પોતાની જ અંદર બ્રહ્મની અનુભૂતિ થવા લાગે છે.

ઉ. ૬૨- પાતંજલ દર્શનવાળા યોગાભ્યાસના આઠ અંગોના નામનો ઉલ્લેખ પાતંજલ શાસ્ત્રના સમર્થન સહિત કરે છે.

ઉ. ૬૩- અષ્ટાંગયોગ સાધનાના આસન, પ્રાણાયામ, પ્રત્યાહાર, ધારણા, ધ્યાન, સમાધિ, નિયમ અને જાપ (યમ)-એ આઠ અંગ છે.

ઉ. ૬૪- જ્યોતિસ્વરૂપ બ્રહ્મને સમજવું જોઈએ. તે જ સંસારની ઉત્પત્તિની બીજ અથવા કારણરૂપ છે.

ઉ. ૬૫- બ્રહ્મથી જ સંસાર પેદા થયો છે. બ્રહ્મરૂપી જ્યોતિની કિરણોની સમાન સંસાર બ્રહ્મમાં જ સમાહિત છે.

ઉ. ૬૬- પાતંજલ દર્શનના વિદ્વાન બધાને આહ્‌વાન કરતાં કહી રહ્યા છે કે તે પોતાની બુદ્ધિ દ્વારા વિચાર કરી પાતંજલ દર્શનના શ્રેષ્ઠ સિદ્ધાંતને ચિત્તમાં નિશ્ચિતરૂપથી ગ્રહણ કરો.

પ્ર. ૬૭- પાતંજલ દર્શનના આચાર્યની વાતો સાંભળીને શ્રીજીએ તેમને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૬૮- બ્રહ્મનું સ્વરૂપ કયા ગુણાથી સંપન્ન છે ? પરંતુ સંસાર કયા ગુણોથી પરિપૂર્ણ છે.

પ્ર. ૬૯- સત્ય વસ્તુથી ઉત્પન્ન વસ્તુઓ કેવી હોય છે ? પુનઃ અસત્યની પેદાઈશ પણ કેવી હોય છે ?

પ્ર. ૭૦- શ્રુતિઓએ બ્રહ્મને કેવા માન્યા છે ? બ્રહ્મમાં શું-શું હોતું નથી ?

પ્ર. ૭૧- ઉત્પત્તિ અને નાશ ક્યાં થાય છે ? વેદ શાસ્ત્રોમાં શું સ્પષ્ટ લખ્યું છે ?

પ્ર. ૭૨- બ્રહ્મનો આભાસ શેમાં થાય છે, એવું વર્ણન વેદોમાં કરવામાં આવ્યું છે ?

પ્ર. ૭૩- માયામાં કઈ શક્તિનું પ્રગટીકરણ તેમજ પ્રકાશ થાય છે, એવું કહેવામાં આવ્યું છે ?

પ્ર. ૭૪- કોના-કોનામાં અંતર હોતું નથી ? પુનઃ શેમાં અંતર હોય છે ?

પ્ર. ૭૫- કોણ-કોણ પરસ્પર એકબીજાના વિરોધી છે ? કોણ-કોણ એક સાથે એક બરતન અથવા એક સ્થાનમાં રહી શકતા નથી ?

પ્ર. ૭૬- કોની-કોની જાતિ અલગ છે ? એ બંનેમાં શું છે ? બધી વાતોનું પ્રમાણ શું હોય છે ? પુનઃ અહીંયા કોણ, કોના પ્રશ્નોનો સપ્રમાણ ઉત્તર આપવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૬૭- પાતંજલ દર્શનના આચાર્યની માન્યતાઓને સાંભળીને શ્રીજીએ તેમને કહ્યું, ''આપ વિવેકવત્ ધ્યાનપૂર્વક મારી આશંકાઓનું સમાધાન કરો.''

ઉ. ૬૮- બ્રહ્મનું દિવ્યસ્વરૂપ સચ્ચિદાનંદ ગુણ સંપન્ન છે. પરંતુ સંસાર જૂઠ, અજ્ઞાન અને દુઃખથી પરિપૂર્ણ દુઃખનું જ રૂપ છે.

ઉ. ૬૯- સત્ય વસ્તુથી ઉત્પન્ન વસ્તુઓ સત્ય જ હોય છે. અસત્યથી પેદા થવાવાળી સામગ્રી નાશવાન જ હોય છે.

ઉ. ૭૦- શ્રુતિઓએ બ્રહ્મને ઈચ્છારહિત માન્યા છે. બ્રહ્મમાં કંઈ પણ ઉત્પન્ન અને નાશ થતું નથી.

ઉ. ૭૧- વેદોના આહ્‌વાનના અનુસાર ઉત્પત્તિ અને નાશ માયાના અંતર્ગત છે. વેદ-શાસ્ત્રોમાં એવો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ છે.

ઉ. ૭૨- વેદોમાં એવું વર્ણન કરવામાં આવ્યું કે બ્રહ્મનો આભાસ માયાના અંતર્ગત થાય છે.

ઉ. ૭૩- માયામાં ઉક્ત આભાસ શક્તિનું પ્રગટીકરણ (ખુલસ્ત કરી) તેમજ પ્રકાશ થાય છે, એવું કહેવામાં આવ્યું છે.

ઉ. ૭૪- સૂર્ય અને તેની કિરણોમાં અંતર હોતું નથી. પુનઃ માયા અને બ્રહ્મમાં બહુ જ અંતર હોય છે.

ઉ. ૭૫- માયા અને બ્રહ્મ-એ બંને પરસ્પર એકબીજાના વિરોધી છે. માયા અને બ્રહ્મ, પ્રકાશ અને અંધકારની જ જેમ એક સાથે એક બરતનમાં અથવા એક સ્થાનમાં રહી શકતા નથી.

ઉ. ૭૬- સત અને અસતની જાતિ અલગ-અલગ છે. એ બંનેમાં બહુ જ અંતર પણ છે. બધી વાતોનું પ્રમાણ હોય છે. અતઃ અહીં શ્રીજી સ્વરૂપ પાતંજલ મતના આચાર્યોથી પોતાના પ્રશ્નોનો સપ્રમાણ ઉત્તર આપવાનું કહી રહ્યા છે.

❖ વેદાંત દર્શન ❖

પ્ર. ૭૭- પાતંજલ દર્શનના આચાર્યોના પછી કોણ દર્શન-શાસ્ત્રવાળા પોતાનો સિદ્ધાંત પેશ કરવા માટે ઉઠયા ?

પ્ર. ૭૮- વેદાંત દર્શનના જ્ઞાતા સંસારમાં કોના સિવાય કશું પણ માનતા નથી ?

પ્ર. ૭૯- ઉક્ત આચાર્ય કોને અનાદિ માને છે ? તે સદૈવ કોના અંતર્ગત રહે છે ?

પ્ર. ૮૦- માયાવી સંસારમાં શું સમાયો છે ? શું સર્વત્ર રહેવાવાળો અને કેવા છે ?

પ્ર. ૮૧- જે આ સંસારમાં બ્રહ્મના અતિરિક્ત બીજાનો અસ્તિત્વ માને છે, તો વેદાંત દર્શનવાળા તેમને શું માને છે ?

પ્ર. ૮૨- કોનાથી લઈને ક્યાં સુધીમાં બ્રહ્મ વિદ્યમાન છે ? બ્રહ્મ કેવા છે અને કેવું અસ્તિત્વ રાખવાવાળા છે ?

પ્ર. ૮૩- બ્રહ્મતત્ત્વ માટે કોનો-કોનો વિકાર નથી ?

પ્ર. ૮૪- વેદાંતીઓની ઉક્ત પ્રકારની માન્યતાઓને સાંભળીને કોણ બોલ્યા ?

પ્ર. ૮૫- વેદાંતી સર્વત્ર કોને વ્યાપક માને છે ? અગર જો એવું હોય, તો શું બિલકુલ ન હોવું જોઈએ ?

પ્ર. ૮૬- વેદાંતીઓના ઉક્ત કથનાનુસાર શ્રીજી સ્વરૂપે તેમને શું કહ્યું ?

❖ વેદાંત દર્શન ❖

ઉ. ૭૭- પાતંજલ દર્શનના વિદ્વાનાચાર્યના પશ્ચાત ''બ્રહ્મ ચબૂતરા'' પર વેદાંત દર્શનના આચાર્ય પોતાનો સિદ્ધાંત પેશ કરવા માટે ઊભા થયા.

ઉ. ૭૮- વેદાંત દર્શનના જ્ઞાતા સંસારમાં બ્રહ્મના અતિરિક્ત કંઈ પણ માનતા નથી.

ઉ. ૭૯- ઉક્ત આચાર્ય માયાને અનાદિ માને છે. તે સદૈવ બ્રહ્મના અંતર્ગત રહે છે.

ઉ. ૮૦- માયાવી સંસારમાં બ્રહ્મ સમાયો છે. બ્રહ્મ સર્વત્ર રહેવાવાળો અને બધાને યોગ્ય છે.

ઉ. ૮૧- જે આ સંસારમાં બ્રહ્મના અતિરિક્ત બીજાનો અસ્તિત્વ માને છે, તેમને વેદાંત દર્શનવાળા અજ્ઞાની સમજે-માને છે.

ઉ. ૮૨- અણુ-બધાથી નાના કણથી લઈને હાથી સુધીમાં એક બ્રહ્મ જ વિદ્યમાન છે. બ્રહ્મ ઈચ્છારહિત અને બધાથી અલગ અસ્તિત્વ રાખવાવાળા છે.

ઉ. ૮૩- બ્રહ્મતત્ત્વ માટે તો કર્તા અને કર્મનો વિકાર જ નથી.

ઉ. ૮૪- વેદાંતીઓની ઉક્ત પ્રકારની ધુરંધર અને વિદ્વતાપૂર્ણ માન્યતાઓને સાંભળીને શ્રીજી સાહેબજી બોલ્યા.

ઉ. ૮૫- વેદાંતી સર્વત્ર બ્રહ્મને વ્યાપક માને છે. અગર જો એવું હોય, તો ક્યાંય પર બિલકુલ અજ્ઞાન ન હોવું જોઈએ.

ઉ. ૮૬- વેદાંતીઓના ઉક્ત કથનાનુસાર શ્રીજી સ્વરૂપે તેમને કહ્યું, ''અમારા મનમાં એ શંકા ઉત્પન્ન થઈ રહી છે કે ફરી છ શાસ્ત્રોની રચના કોના માટે થઈ છે?''

પ્ર. ૮૭- બ્રહ્મ કેવા હોવા છતાં પણ બધામાં વિદ્યમાન છે ? પુનઃ બ્રહ્મ ઈચ્છારહિત હોવાથી પણ કોનાથી યુક્ત છે ?

પ્ર. ૮૮- વેદાંતીઓના ઉક્ત કથનને સાંભળ્યા પછી શ્રીજીએ પુનઃ તેમને શું પ્રશ્ન કર્યો ?

પ્ર. ૮૯- કોની સમીપ માયા કંઈ પણ નથી ? કોણ ત્રણેય કાલથી રહિત છે ?

પ્ર. ૯૦- વેદાંતી કોને અનાદિ કહે છે અને કોનામાં શું સર્વત્ર વ્યાપક માને છે ?

પ્ર. ૯૧- ત્રણેય કાલોમાં ક્યારે પણ કોણ-કોણ એક થઈ જ શકતું નથી ?

પ્ર. ૯૨- પુનઃ વેદાંતી કોનામાં, કોનું અસ્તિત્વ માને છે ?

પ્ર. ૯૩- વેદાંતીઓને યત્ર-તત્ર-સર્વત્ર શું જોવામાં આવે છે ?

પ્ર. ૯૪- તત્પશ્ચાત શ્રીજી સ્વરૂપે વેદાંતીઓથી માયાના સ્વરૂપના વિષયના કેવા રહસ્યને સ્પષ્ટ કરવાનું કહ્યું છે ?

ઉ. ૯૪- વેદાંતીઓના અનુસાર માયા અનાદિ છે. અતઃ શ્રીજી સ્વરૂપે તેમને →

પ્ર. ૯૫- કોણે સ્પષ્ટરૂપથી, કોને સંસારથી અલગ બતાવ્યો છે ? કિંતુ વેદાંતી કોને સર્વત્ર વિદ્યમાન કહે છે ?

પ્ર. ૯૬- ક્યાં-કઈ જગ્યાએ વેદાંતીઓથી કોનો બહુ જ વાદ-વિવાદ થયો ?

ઉ. ૮૭- બ્રહ્મ નિરાકાર હોવા છતાં પણ બધા પ્રાણીઓમાં વિદ્યમાન છે. પુનઃ બ્રહ્મ ઈચ્છારહિત હોવાથી પણ બધી શોભાથી યુક્ત છે.

ઉ. ૮૮- વેદાંતીઓના ઉક્ત કથનને સાંભળ્યા પછી શ્રીજીએ પુનઃ તેમને પ્રશ્ન કર્યો, ''જો આપના કહ્યા પ્રમાણે બ્રહ્મ છે, તો આ સંસારની રચના કોનાથી થાય છે ? મારી આ શંકા આપ દૂર કરી દો.''

ઉ. ૮૯- બ્રહ્મની સમીપ માયા કંઈ પણ નથી. બ્રહ્મ વર્તમાન, ભૂત અને ભવિષ્ય એ ત્રણેય કાલોથી રહિત છે.

ઉ. ૯૦- વેદાંતી માયાને અનાદિ કહે છે અને માયામાં બ્રહ્મને સર્વત્ર વ્યાપક માને છે.

ઉ. ૯૧- ત્રણેય કાલોમાં ક્યારે પણ માયા અને બ્રહ્મ એક થઈ જ શકતા નથી.

ઉ. ૯૨- પુનઃ વેદાંતી બ્રહ્મમાં માયાનું અસ્તિત્વ માને છે.

ઉ. ૯૩- વેદાંતીઓને યત્ર-તત્ર-સર્વત્ર બ્રહ્મ જોવામાં આવે છે.

→ માયાના સ્વરૂપના વિષયમાં કહ્યું, ''આપ માયાને કઈ રીતે અનાદિ કહો છો ? અને માયા નિરાકાર છે યા સાકાર ? એનું પણ રહસ્ય આપ મારી આગળ સ્પષ્ટ કરી દો.''

ઉ. ૯૫- શંકરાચાર્યજીએ સ્પષ્ટરૂપથી આત્માને સંસારથી અલગ બતાવ્યો છે, કિંતુ વેદાંતી આત્માને સર્વત્ર વિદ્યમાન બતાવે છે.

ઉ. ૯૬- હરિદ્વારના કુંભ મેળામાં વેદાંતીઓથી મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીનો બહુ જ વાદ-વિવાદ થયો.

પ્ર. ૯૭- વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી ઉક્ત વાદ-વિવાદના વિષયમાં અહીં શું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૯૮- કયા લોકોએ ઉક્ત વાદ-વિવાદનું અનુભવ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું ?

પ્ર. ૯૯- વેદાંતીઓમાં કોઈ-કોઈ શું કહે છે ? પુનઃ તેમના અનુસાર શું રહી જતું નથી ?

પ્ર. ૧૦૦- યદિ જો ક્યાંક, કંઈ પણ અજ્ઞાન ન રહ્યું, તો પુનઃ કોની રચના થઈ જ કેમ ? પુનઃ વેદાંતીઓનો ઉક્ત મત સાંભળીને કોના મનમાં ઉક્ત સંદેહ ઉત્પન્ન થવા લાગ્યો ?

પ્ર. ૧૦૧- હરિદ્વારના કુંભના મેળામાં કેટલાં દર્શનોના આચાર્ય ઉપસ્થિત હતા ? કોણે શ્રીજી સ્વરૂપથી બહુ જ વાદ-વિવાદ કર્યો ?

પ્ર. ૧૦૨- ઉક્ત બધા દર્શનોની પ્રદ્ધતિને કોણે-કઈ રીતેથી સાંભળ્યું ?

પ્ર. ૧૦૩- કોણ બધાએ મળીને, કોને અને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૦૪- તદુપરાંત કોણે, કોને પોતાનો ધર્મ સિદ્ધાંત કઈ રીતે રાખવાનું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૦૫- બધા આચાર્યોએ મળીને શ્રીજી સ્વરૂપને પોતાનો ધર્મ સિદ્ધાંત પેશ કરતી વખતે શું પ્રમાણિત કરી કહેવાનું કહ્યું ?

ઉ. ૯૭- વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી ઉક્ત વાદ-વિવાદના વિષયમાં અહીં કહી રહ્યા છે, ''ત્યાં મેળામાં જે કંઈ પણ જોવા યા સાંભળવામાં આવ્યું, તેનું કયા શબ્દોમાં વર્ણન કરું ! ''

ઉ. ૯૮- તે સમય ત્યાં-હરિદ્વાર કુંભના મેળામાં ઉપસ્થિત લોકોએ જ ઉક્ત વાદ-વિવાદનું અનુભવ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું.

ઉ. ૯૯- વેદાંતીઓમાં કોઈ-કોઈ સર્વત્ર બ્રહ્મ વ્યાપક છે, એવું કહે છે. ત્યારે તો તેમના મતાનુસાર ક્યાંક કંઈ પણ અજ્ઞાન રહી જતું નથી.

ઉ. ૧૦૦- યદિ જો ક્યાંય, કંઈ પણ અજ્ઞાન ન રહ્યું, તો પુનઃ છ શાસ્ત્રોની રચના થઈ જ કેમ ? વેદાંતીઓનો ઉક્ત મત સાંભળીને શ્રીજીના મનમાં ઉક્ત સંદેહ ઉત્પન્ન થવા લાગ્યો.

ઉ. ૧૦૧- હરિદ્વારના કુંભના મેળામાં છ દર્શનોના આચાર્ય ઉપસ્થિત હતા ઉક્ત છ શાસ્ત્રોના આચાર્યોએ શ્રીજી સ્વરૂપની સાથે બહુ જ વાદ-વિવાદ કર્યો.

ઉ. ૧૦૨- ઉક્ત બધા દર્શનોના વિભિન્ન સિદ્ધાંત તેમજ ઉપાસના પદ્ધતિને મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીએ ધ્યાનપૂર્વક બહુ જ મનોયુગથી સાંભળ્યું.

ઉ. ૧૦૩- હરિદ્વાર કુંભના મેળામાં ઉપસ્થિત બધા સંપ્રદાયના આચાર્યોએ મળીને શ્રીજી સાહેબજીને કહ્યું, ''અમે બધાએ પોત-પોતાના મત સંપ્રદાયના સિદ્ધાંતોનું સ્પષ્ટ કરી દીધું છે.''

ઉ. ૧૦૪- તદુપરાંત શ્રી પ્રાણનાથજીને બધા ધર્મના આચાર્યોએ કહ્યું, ''આપ પોતાના ધર્મના સિદ્ધાંતોને સપ્રમાણ પ્રત્યક્ષરૂપમાં પ્રગટ કરો.''

ઉ. ૧૦૫- બધા આચાર્યોએ મળીને શ્રીજી સ્વરૂપને પોતાનો ધર્મ સિદ્ધાંત પેશ કરતાં સમયે ''કયા શાસ્ત્રમાં ક્યાં પર તમારા ધર્મ સંપ્રદાય વગેરેનું વર્ણન છે ?''-એ પ્રમાણિત કરી કહેવાનું કહ્યું.

પ્ર. ૧૦૬- ઉક્ત વિષયમાં વિભિન્ન મતના આચાર્યોએ શ્રીજી સ્વરૂપને પોતાની સંપ્રદાય પદ્ધતિના વિષયમાં શું આપીને, કઈ રીતે પેશ કરવાનું કહ્યું ?

❖ શ્રીજીનો ઉત્તર ❖

પ્ર. ૧૦૭- હરિદ્વારના કુંભમેળામાં ઉપસ્થિત વિભિન્ન મતના આચાર્યો દ્વારા ઉક્ત પ્રકારથી પૂછવાથી શ્રીજી સાહેબજીએ તેમને શું કહ્યું ?

ઉ. ૧૦૭- હરિદ્વારના કુંભમેળામાં ઉપસ્થિત વિભિન્ન મતના આચાર્યો દ્વારા →

પ્ર. ૧૦૮- મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીએ સર્વપ્રથમ તેમની સામે કયા પુરાણનું પ્રમાણ આપ્યું ?

પ્ર. ૧૦૯- તે પુરાણમાં કયા વિષયમાં, કોની-કોની વચ્ચે થયેલી, કેવી વાતો કહી છે ?

પ્ર. ૧૧૦- તે વિચિત્ર અને આશ્ચર્યવત્ વાતો સાંભળીને કોણે, કોને પ્રશ્ન કર્યો ?

પ્ર. ૧૧૧- રાજા જન્મેજયને ઉક્ત વિષયમાં સમજાવતાં કોને અને શું કહ્યું ?

ઉ. ૧૧૧- રાજા જન્મેજયને ઉક્ત વિષયમાં સમજાવતાં વ્યાસજીએ કહ્યું, →

પ્ર. ૧૧૨- પુનઃ રાજા જન્મેજયે વ્યાસજીને શું પૂછ્યું ?

ઉ. ૧૦૬- ઉક્ત વિષયમાં વિભિન્ન મતના આચાર્યોએ શ્રીજી સ્વરૂપને કહ્યું, ''વેદ-શાસ્ત્રોની સાક્ષી આપીને આપ પોતાના સિદ્ધાંતોનું વિધિવત્ વિસ્તૃત વર્ણન કરો. પોતાની પદ્ધતિના માધ્યમથી પોતાની માન્યતાઓને પેશ કરી અમને સંતોષ અપાવો.''

❖ શ્રીજીનો ઉત્તર ❖

→ ઉક્ત પ્રકારથી પૂછવાથી મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીએ તેમને એ ઉત્તર આપ્યો, ''હે સંતો ! હરિવંશ પુરાણમાં વ્યાસજીએ જે વિચાર રાજા જન્મેજયના પ્રતિ કહ્યું છે, તે વાતોનો વિરોધ ભાવના છોડીને ધ્યાનથી સાંભળો અને તે પર વિચાર કરો.''

ઉ. ૧૦૮- મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીએ સર્વપ્રથમ તેમની સામે હરિવંશ પુરાણની સાક્ષી રજુ કરી તેઓને સમજાવ્યા અને બતાવ્યું.

ઉ. ૧૦૯- તે પુરાણમાં વ્યાસજી અને રાજા જન્મેજયની વચ્ચે થયેલી બ્રહ્મ-મુનિઓના પ્રગટીકરણની અનહોની વાતોના વિષયમાં અલૌકિક વાતો કહી છે.

ઉ. ૧૧૦- તે વિચિત્ર તેમજ આશ્ચર્યવત્ વાતો સાંભળી રાજા જન્મેજયે વ્યાસજીને પ્રશ્ન કર્યો.

→ ''કળિયુગમાં બ્રહ્મમુનિ પ્રગટ થશે. એમનું પ્રગટ થવું સહજ વાત નથી. હે જન્મેજય ! તેમના અવતરણથી એક અઘટિત ઘટના ઘટિત થશે અર્થાત્ ક્યારેક ન થયેલાં બ્રહ્મમુનિ આ ધરતી પર પ્રગટ થશે.''

ઉ. ૧૧૨- પુનઃ રાજા જન્મેજયે વ્યાસજીને પૂછ્યું, ''સનકાદિકોથી લઈને આજ સુધી અનેક ઋષિ-મુનિ પ્રગટ થયા છે. શું તે બ્રહ્મમુનિ ન હતા ? શું આપ બ્રહ્મના અંશરૂપ બ્રહ્મમુનિઓમાંથી નથી ?''

પ્ર. ૧૧૩- ઉક્ત પ્રકારનો પ્રશન સાંભળીને વ્યાસજીએ રાજા જન્મેજયને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૧૪- તે બ્રહ્મમુનિ કોના સિવાય અન્ય કોઈની આરાધના નહિ કરશે ?

પ્ર. ૧૧૫- તે બ્રહ્માત્માઓ કેવી ચર્ચા કથા કરશે ? પુનઃ તેમની ચર્ચા સાંભળીને લોકો શું કરશે ?

પ્ર. ૧૧૬- કયા ધામના બ્રહ્મમુનિઓના પ્રગટીકરણનું વર્ણન કોણે, કોને અને કેવી રીતે સંભળાવ્યું ?

પ્ર. ૧૧૭- ઉક્ત વાતોની પુરાણો દ્વારા સાક્ષી આપીને કોણે, કોને અને શું કરવાનું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૧૮- મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીએ હરિવંશ પુરાણ દ્વારા કેવી સાક્ષી આપી ? તે સાક્ષીમાં કોને પ્રધાન પુરુષના આશ્રયમાં રહેવાવાળા કહેવામાં આવ્યા અને કયા યુગમાં, ક્યાં, શું થવાનું કહ્યું છે ?

ઉ. ૧૧૮- મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીએ હરિવંશ પુરાણ દ્વારા નિમ્નલિખિત સાક્ષી આપી. અતઃ-

અભાવિનો ભવિષ્યન્તિ મુનયો બ્રહ્મરૂપિણઃ ।
ઉત્પન્ના યે કૃતયુગે પ્રધાન પુરુષાશ્રયાઃ ।।
કથાયોગેન તાન્સર્વાન પૂજયિષ્યન્તિ માનવાઃ।
યસ્ય પૂજા પ્રભાવેન જીવસૃષ્ટિ (ઉદ્ધારણમ્) સમુદ્ધારઃ।।

- (હરિવંશ પુરાણ, ભવિષ્ય પર્વ, અધ્યાય - ૪).

→

ઉ. ૧૧૩- ઉક્ત પ્રકારનો પ્રશ્ન સાંભળતાં જ વ્યાસજીએ રાજા જન્મેજયને કહ્યું, ''હે રાજન ! તે બ્રહ્મમુનિ કોઈપણ યુગમાં પહેલાં ક્યારેય પ્રગટ થયા નથી. કિંતુ કળિયુગમાં તે પ્રત્યક્ષરૂપમાં પ્રગટ થશે.''

ઉ. ૧૧૪- તે બ્રહ્મમુનિ ઉત્તમ પુરુષ પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માના અતિરિક્ત અન્ય કોઈ દેવી-દેવતાની આરાધના કરશે નહિ.

ઉ. ૧૧૫- તે બ્રહ્માત્માઓ એવી નવી ચર્ચા કરશે, જેને પહેલાં ક્યારે કહી અને સાંભળી ન હોય. તેમની તે કથા સાંભળીને લોકો તેમની પૂજા કરવા લાગશે.

ઉ. ૧૧૬- **''અક્ષરાત્પરતઃ પરઃ''**-અક્ષરાતીત બ્રહ્મધામથી બ્રહ્મમુનિઓના સંસારમાં પ્રગટ થવાની ચર્ચા વ્યાસજીએ અનેક પ્રકારથી સવિસ્તાર રાજા જન્મેજયને સંભળાવી.

ઉ. ૧૧૭- ઉક્ત વાતોની સાક્ષી પુરાણો દ્વારા આપીને મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીએ કહ્યું, ''અમે તેમની સાક્ષી આપીને ચર્ચા કરીએ છીએ. અતઃ હે ધર્મજ્ઞ સાધુ સંતો ! આપ બધા તે પર વિચાર-વિવેક કરો.''

→ અર્થ:- પ્રધાન પુરુષ (અક્ષરાતીત બ્રહ્મધામ) ના આશ્રયભૂત જે બ્રહ્મરૂપી મુનિ કૃતયુગ (કળિયુગ) ઉત્પન્ન થશે (થયા છે), તે અભૂતપૂર્વ હશે. કથા યોગના દ્વારા બધા મનુષ્ય તેમની પૂજા કરશે. તે પૂજાના પ્રભાવથી માયાવી જીવ સૃષ્ટિનો ઉદ્ધાર થશે.

ઉક્ત સાક્ષીમાં બ્રહ્મસૃષ્ટિઓને પ્રધાન પુરુષ અક્ષરાતીત પરમાત્મા શ્રી કૃષ્ણ-અદ્વૈત બ્રહ્મના આશ્રયમાં રહેવાવાળી કહ્યું છે. તે કળિયુગમાં ભારતવર્ષના યત્ર-તત્ર-સર્વત્ર પ્રગટ થશે, એવું કહ્યું છે.

પ્ર. ૧૧૯- ''તેમની ચર્ચા-કથા સાંભળીને બધીય સૃષ્ટિના લોકો તેમને પૂજ્ય ભાવથી માનશે.''-એમનું પ્રમાણ શું છે ? પેશ કરો.

પ્ર. ૧૨૦- કોણ અથવા કયા સ્વરૂપની પૂજાના પ્રતાપથી જીવસૃષ્ટિનો ઉદ્ધાર થશે ? પુનઃ આ વાતની સાક્ષીરૂપ કેવું (શું) પ્રમાણ છે ? પેશ કરો.

ઉ. ૧૨૦- અગ્રગણ્ય સખી ઈન્દ્રાવતી સ્વરૂપ (શ્રી પ્રાણનાથજી) ની પૂજાના →

પ્ર. ૧૨૧- ઉક્ત વાતોની સાક્ષીઓ અન્ય કયા-કયા ગ્રંથોમાં પ્રાપ્ત કરી શકાય છે ?

પ્ર. ૧૨૨- બ્રહ્મમુનિઓના પ્રગટીકરણની સાક્ષી કોણે-કોણે, ક્યાં સ્પષ્ટરૂપથી કહી છે ?

પ્ર. ૧૨૩- શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપે કયા વિષયના જિજ્ઞાસુઓને કેવી રીતે શ્રવણ કરવાનું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૨૪- મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજી બ્રહ્મજિજ્ઞાસુઓને કેવી રીતે સમજાવવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૨૫- શ્રીજી સાહેબની ઉક્ત પ્રકારની વાતો સાંભળીને બધા સંપ્રદાયવાળા શું સોચવા લાગ્યા ?

પ્ર. ૧૨૬- પુનઃ તેઓએ શ્રીજી સાહેબજીને કયા ધ્યેયથી શું પૂછવાનું સંગઠન કર્યું ?

ઉ. ૧૧૯- બ્રહ્મસૃષ્ટિઓમાં અગ્રગણ્ય ઈન્દ્રાવતી સ્વરૂપ (શ્રી પ્રાણનાથજી) ની ચર્ચા-કથા યોગના કારણ માનવમાત્ર તેમની પૂજ્યભાવથી પૂજા કરશે. એનું પ્રમાણ નિમ્નલિખિત છે. જેમ કે-

'કથા યોગેન તાન્સર્વાન પૂજયિષ્યન્તિ માનવા:'।

→ પ્રભાવથી (સેવા-પૂજાના પુણ્યથી) માયાવી જીવસૃષ્ટિનો ઉદ્ધાર થશે અર્થાત્ તે જન્મ-મરણથી મુક્ત થશે. પુનઃ આ વાતની સાક્ષીરૂપ પ્રમાણ નિમ્નલિખિત છે. જેમ કે-

'યસ્ય પૂજા પ્રભાવેન જીવસૃષ્ટિ (ઉદ્ધારણમ્) સમુદ્ધાર:'

ઉ. ૧૨૧- ઉક્ત વાતો અર્થાત્ બ્રહ્મમુનિઓના પ્રગટીકરણ વિષયક ભવિષ્યવાણીની વિભિન્ન સાક્ષીઓ ઉપનિષદ તેમજ અઢાર પુરાણોમાં પણ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.

ઉ. ૧૨૨- બ્રહ્મમુનિઓના પ્રગટીકરણની સાક્ષી આગમભાષીઓએ (ભવિષ્યવક્તાઓએ) પોત-પોતાના ગ્રંથોમાં સ્પષ્ટરૂપથી કહી છે.

ઉ. ૧૨૩- શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપે બ્રહ્મલીલાના જિજ્ઞાસુઓ-ગ્રહણકર્તા અથવા ગ્રાહકોને ભલીભાંતિ ધ્યાનથી ચર્ચા શ્રવણ કરવાનું કહ્યું.

ઉ. ૧૨૪- મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજી બ્રહ્માત્મા અને બ્રહ્મલીલાના જિજ્ઞાસુઓને વેદ, ઉપનિષદ વગેરેની સાક્ષી આપીને સમજાવવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૨૫- શ્રીજીના મુખથી ઉક્ત પ્રકારનું આહ્‌વાન સાંભળીને બધા સંપ્રદાયવાળાઓએ વિચાર કર્યો, ''એ ક્યાંય-કોઈપણ સિદ્ધાંતમાં નિરુત્તર થવાવાળા નથી.''

ઉ. ૧૨૬- પુનઃ તેઓએ શ્રીજી સાહેબજીને હરાવવા અથવા નિરુત્તર સાબિત કરવાના ધ્યેયથી તેમને તેમના ધર્મ સિદ્ધાંતની પદ્ધતિ પૂછવાનું સંગઠન કર્યું.

પ્ર. ૧૨૭- સંગઠન કર્યા પછી બધા મત-મતાંતરોના આચાર્યોએ મળીને શ્રીજીને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૨૮- બધા મતના આચાર્યોએ શ્રીજી સાહેબજીની આગળ તેમની માન્યતાઓને કેવી રીતે જાણવા-સમજવાની ચાહના કરી ?

ઉ. ૧૨૮- બધા મતના આચાર્યોએ શ્રીજી સ્વરૂપની સામે આવીને શ્રીજીના →

પ્ર. ૧૨૯- કોના અભિમાનમાં ચૂર થઈને આ સમયે કોણે શ્રીજી સ્વરૂપને વિભિન્ન પ્રકારના પ્રશ્ન પૂછ્યા ?

પ્ર. ૧૩૦- પુનઃ બધાએ મળીને શ્રીજી સ્વરૂપને વિશેષરૂપથી કંઈ વાતની માગણી કરી અને કેમ ?

પ્ર. ૧૩૧- તેઓએ શ્રીજી સ્વરૂપને ગોત્ર, ઈષ્ટની સાથે-સાથે બીજું શું-શું પૂછ્યું ?

પ્ર. ૧૩૨- પુનઃ તેઓએ સંપ્રદાયની શાલાથી લઈને તીર્થ સુધીમાં શું-શું પૂછ્યું ?

પ્ર. ૧૩૩- તેઓએ સૈદ્ધાંતિક જ્ઞાનથી લઈને અંતિમ ક્યાં સુધી પૂછ્યું ?

પ્ર. ૧૩૪- ઉક્ત પ્રકારથી પૂછવાથી શ્રીજી સાહેબજીએ તેમને કઈ રીતે અને શું કહ્યું ?

ઉ. ૧૩૪- ઉક્ત પ્રકારથી પૂછી લેવાથી પરમ કૃપાળુ સ્વામી શ્રી પ્રાણનાથજીએ →

ઉ. ૧૨૭- સંગઠન કર્યા પછી બધા મત-મતાંતરોના આચાર્યોએ મળીને સલાહ કરતાં શ્રીજીને કહ્યું, ''આપ આપના સંપ્રદાયનો પરિચય, ધામ, ક્ષેત્ર વગેરે પ્રમાણ સહિત અમારી આગળ રાખો.''

→ સંપ્રદાયની માન્યતાના વિષયમાં કહ્યું, ''હે સ્વામીજી ! આપ અમારી આગળ આપના સંપ્રદાયનો પરિચય સાક્ષી આપીને કહો, જે રીતે અમે બધાએ પોત-પોતાના સંપ્રદાયનો પરિચય આપ્યો, આપ પણ તે રીતે પ્રસન્ન ચિત્ત થઈને આપના સંપ્રદાયનો પરિચય આપો.''

ઉ. ૧૨૯- જ્ઞાનના અભિમાનમાં ચૂર થઈને આ સમય બધા જ્ઞાનીઓએ શ્રીજી સ્વરૂપને વિભિન્ન પ્રકારના પ્રશ્ન સવિસ્તાર પૂછ્યા.

ઉ. ૧૩૦- પુનઃ બધાએ મળીને શ્રીજી સ્વરૂપને નિરુત્તર કરવાના ધ્યેયથી વિશેષરૂપથી એ માગણી કરી, ''હે સ્વામીજી ! આપ પણ આપના સંપ્રદાયની શાખા, શિખા અને સૂત્રને સ્પષ્ટ કરી કહો.''

ઉ. ૧૩૧- તેઓએ હાથ જોડીને આગ્રહપૂર્વક શ્રીજી સ્વરૂપને ગોત્ર, ઈષ્ટની સાથે-સાથે તેમના સેવન, જાપ, સાધન, મંત્ર, પુરી તથા દેવીના પ્રતાપ વગેરેના વિષયમાં પણ પ્રમાણ સહિત સ્પષ્ટતઃ પૂછ્યું.

ઉ. ૧૩૨- પુનઃ તેઓએ સંપ્રદાયની શાલાથી લઈને સુખ વિલાસનું સ્થાન, ઋષિ, દેવતા, તીર્થ અને શાસ્ત્ર વગેરેના વિષયમાં પૂછ્યું.

ઉ. ૧૩૩- તેઓએ સૈદ્ધાંતિક જ્ઞાનથી લઈને કુળ, ફલ, દ્વાર, નિવાસ અને સંપ્રદાય વગેરેના નામ સુધી બધું જ વિસ્તારથી પૂછ્યું.

→ તેમને ઉદાર ભાવથી કહ્યું, ''હે સંતો ! આપ બધા ધ્યાનથી સાંભળો ! ! અમે આપને એક-એક પ્રશ્નનો ઉત્તર આપીને આપને સંતુષ્ટ કરીએ છીએ.''

પ્ર. ૧૩૫- શ્રીજી સ્વરૂપ હવે અહીંયા કોનો પરિચય આપવા જઈ રહ્યા છે ? તે રહસ્ય કેવું છે ?

પ્ર. ૧૩૬- કેવી ચર્ચાને કેવી રીતે, કયા પ્રકારથી સાંભળવાનું કહ્યું છે ? પુનઃ સાંભળીને શું કરવું છે ?

પ્ર. ૧૩૭- શ્રીજી સ્વરૂપે શું નહીં કરવાનું કહ્યું છે ? અન્યથા શું થવાનું સૂચિત કર્યું ?

પ્ર. ૧૩૮-તત્પશ્ચાત શ્રીજી સ્વરૂપે તેમને શું સ્પષ્ટ કરી કહ્યું ?

પ્ર. ૧૩૯- કેવા થઈને સાંભળવાથી, કોના ઉત્પન્ન ભ્રામક વિચાર દૂર થઈ જશે, એવું શ્રીજી સ્વરૂપે તેમને કહ્યું ?

❖ નિજાનંદ સંપ્રદાયની પદ્ધતિ ❖

પ્ર. ૧૪૦- અમને આત્મીય જ્ઞાન આપીને પરમાત્મા તત્ત્વનો બોધ કરાવવાવાળા સદ્‌ગુરુ કોણ છે ?

પ્ર. ૧૪૧- અમારા સંપ્રદાયના સૂત્રપાત (શરૂઆત) ક્યાંથી અથવા કોનાથી થયો છે ?

પ્ર. ૧૪૨- સૂત્ર-કૂટસ્થ અક્ષરથી પરે કોણ તત્ત્વ છે અને તે કેવું છે.

પ્ર. ૧૪૩- ઉક્ત પ્રકારનું જ્ઞાન પ્રદત્ત કરવાવાળા ગુરુના વિષયની સાક્ષી ક્યાં છે અને કઈ છે ?

ઉ. ૧૪૩- ઉક્ત જ્ઞાનવાન્ સદ્‌ગુરુના વિષયમાં સાક્ષીરૂપી પ્રમાણ સ્કંધ પુરાણે, ગુરુગીતાયામમાં નિમ્ન પ્રકાર લખ્યું છે. જેમ કે- →

ઉ. ૧૩૫- શ્રીજી સ્વરૂપ હવે અહીંયા પોતાના સંપ્રદાયનો પરિચય આપવા જઈ રહ્યા છે, જેનું રહસ્ય હજી સુધી કહેવામાં આવ્યું નથી.

ઉ. ૧૩૬- ઉક્ત અલૌકિક ચર્ચાને ધ્યાનથી સાંભળવાનું કહેવામાં આવ્યું છે, પુનઃ સાંભળીને તે પર વિચાર કરવાનું કહેવામાં આવ્યું છે.

ઉ. ૧૩૭- શ્રીજી સ્વરૂપે દોષોને ગ્રહણ ન કરવાનું કહ્યું છે. અન્યથા તત્ત્વની વાત સમજમાં ન આવી શકશે.

ઉ. ૧૩૮- તત્પશ્ચાત શ્રીજી સ્વરૂપે તેમને સ્પષ્ટતઃ કહ્યું, ''અમે આપને શ્રુતિ તેમજ સ્મૃતિઓની સાક્ષી-પ્રમાણ આપીને સમજાવીશું.''

ઉ. ૧૩૯- જિજ્ઞાસુ થઈને સાંભળવાથી કળિયુગના પ્રભાવથી ઉત્પન્ન આપના ભ્રામક (ભ્રમિત) વિચાર દૂર થઈ જશે, એવું શ્રીજી સ્વરૂપે તેમને કહ્યું.

❖ નિજાનંદ સંપ્રદાયની પદ્ધતિ ❖

ઉ. ૧૪૦- અમને આત્મીય જ્ઞાન આપીને પરમાત્મા તત્ત્વનો બોધ કરાવવાવાળા પરબ્રહ્મ પરમાત્માના આનંદ અંગ શ્રી દેવચંદ્રજી, જેમને શાસ્ત્રાદિમાં શ્રી શ્યામની જોડી શ્યામાજી સ્વરૂપ કહ્યું છે, તે જ અમારા સદ્‌ગુરુ છે.

ઉ. ૧૪૧- અમારા સંપ્રદાયના સૂત્રપાત કૂટસ્થ અક્ષર બ્રહ્મથી થયો છે. તેમનું ધામ અક્ષર ધામ છે.

ઉ. ૧૪૨- સૂત્ર-કૂટસ્થ અક્ષરથી પરે શિખારૂપમાં અક્ષરાતીત બ્રહ્મ છે, જે ચિન્મય, ચિદ્‌ઘન અને અનુપમ સ્વરૂપવાલા છે તથા આદ-અનાદથી વિરાજમાન છે.

→ **બ્રહ્માનંદં પરમ સુખદં કેવલં જ્ઞાન મૂર્તિં,**
દ્વન્દ્વાતીતં ગગન સદૃશં, તત્વમસ્યાદિ લક્ષ્યમ્ ।
એકં નિત્યં વિમલમચલં સર્વદા સાક્ષિ રૂપં,
ભાવાતીતં ત્રિગુણરહિતં સદ્‌ગુરુ તન્નમામિ ।।

- (સ્કંધ પુરાણે, ગુરુગીતાયામ) →

→ અર્થ :- બ્રહ્માનંદ, પરમ સુખ આપવાવાળા જ્ઞાનના મૂર્તિવંત સ્વરૂપ, સુખ-દુઃખાદિ દ્વંદ્વોથી રહિત, આકાશના સમાન સ્વચ્છ, 'તત્ત્વમસિ' →

પ્ર. ૧૪૪- ઉક્ત સાક્ષી-પ્રમાણનો ભાવાર્થ અથવા લક્ષ્યાર્થ શું છે ?

ઉ. ૧૪૪- ઉક્ત પ્રમાણના અનુસાર સત + ચિત + આનંદ = સચ્ચિદાનંદ ગુણયુક્ત પરમાત્માના આનંદાંશનો અવતાર સદ્‌ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી →

પ્ર. ૧૪૫- સમસ્ત સૃષ્ટિના સૂત્રધાર કોણ છે ? તેનાથી પરે પરાત્પર રૂપમાં કોણ છે ? ઉક્ત વાતોનું સાક્ષીરૂપી પ્રમાણ જો છે, તો અર્થ સહિત પેશ કરો.

ઉ. ૧૪૫- સમસ્ત સૃષ્ટિના સૂત્રધાર અક્ષર બ્રહ્મ જ છે. આ સૂત્રધારથી પરે પરાત્પર અક્ષરાતીત ધામના અદ્વૈત બ્રહ્મ ઉત્તમ પુરુષ પરમાત્મા શિખા રૂપમાં બિરાજમાન છે. આ મૂલ સૂત્ર અને શિખાથી પરિચિત જ યથાર્થ વેદજ્ઞ, બ્રહ્મજ્ઞાની અથવા પરમહંસ છે. ઉક્ત વાતોનું સાક્ષીરૂપી પ્રમાણ નિમ્નલિખિત છે, જેમ કે- →

પ્ર. ૧૪૬- યથાર્થમાં બ્રહ્મજ્ઞાની કોણ છે ? પરમહંસ કોણ સૂત્રને ધારણ કરે છે ?

પ્ર. ૧૪૭- બ્રાહ્મણત્વના વિષયમાં બ્રહ્મજ્ઞાનીઓએ શું કહ્યું છે ? પુનઃ આ વાતનું શું પ્રમાણ છે ?

ઉ. ૧૪૭- બ્રાહ્મણત્વના વિષયમાં બ્રહ્મજ્ઞાનીઓએ કહ્યું છે કે જેની જ્ઞાનમયી શિખા છે અને જેને જ્ઞાનમય યજ્ઞોપવીત ધારણ કર્યા છે, તેમાં જ સંપૂર્ણ બ્રાહ્મણત્વ છે. પુનઃ આ વાતનું પ્રમાણ નિમ્ન પ્રકારથી છે. →

→ વગેરે પદોનું લક્ષ્ય, એક, નિત્ય, નિર્મલ, અચલ, સદા સાક્ષીરૂપ, ભાવાતીત, સત, રજ, તમ - એ ત્રણેય ગુણોથી રહિત સદ્ગુરુને હું પ્રણામ કરું છું.

→ છે. તેમનું મૂલ સ્થાન અક્ષર પરે અક્ષરાતીત બ્રહ્મધામ છે. તે ધામના અદ્વૈત બ્રહ્મ શ્રી કૃષ્ણ-શ્યામની જોડી શ્રી શ્યામા સ્વરૂપ સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી છે.

→ **યદક્ષરં પરં બ્રહ્મ તત્સૂત્રમિતિ ધારયેત્ ।**
સૂચનાત્સૂત્ર મિત્યાહુઃ સૂત્રં નામ પરં પદમ્ ।।
તત્સૂત્રં વિદિતં યેન સ વિપ્રો વેદપારગઃ ।।

- (બ્રહ્મોપનિષદ).

અર્થઃ- અક્ષર બ્રહ્મ (સતબ્રહ્મ), જેનાથી પરે અક્ષરાતીત ઉત્તમ પુરુષ છે, તે જ સમસ્ત સૃષ્ટિના સૂત્રધાર છે. આ મૂલ સૂત્રથી પરિચિત જ યથાર્થમાં વેદજ્ઞ, બ્રહ્મજ્ઞાની છે. પરમહંસ તે જ અવિનાશી સૂત્રને ધારણ કરે છે.

ઉ. ૧૪૬- યથાર્થમાં જે ઉપરોક્ત સૂત્ર-શિખારૂપી અવિનાશી તત્ત્વને ધારણ કરે છે, તેનાથી પૂર્ણરૂપેણ પરિચિત છે, તે જ પરમહંસ, બ્રહ્મજ્ઞાની છે. પરમહંસ અવિનાશી તત્ત્વરૂપી સૂત્ર (શિખા) ને ધારણ કરે છે.

→ જેમ કે-

શિખા જ્ઞાનમયી યસ્ય ઉપવીતં ચ તન્મયમ્ ।
બ્રાહ્મણ્યં સકલં તસ્ય ઈતિ બ્રહ્મવિદો વિદુઃ ।।
ચિદેવપઞ્ચ ભૂતાનિ ચિદેવ ભુવનત્રયમ્ ।

- (બ્રહ્મોપનિષદ).

→

→ અર્થ :- જેની જ્ઞાનમયી શિખા છે અને જ્ઞાનમય યજ્ઞોપવીત છે, તેમાં →

પ્ર. ૧૪૮- ચિદ્ બ્રહ્મ જ કોણ રૂપ છે તથા ત્રણેય ભુવનોમાં કોણ વ્યાપ્ત છે ?

પ્ર. ૧૪૯- ઉપરોક્ત વિષય-વસ્તુનું પ્રમાણ શું છે અને ક્યાં છે ?

પ્ર. ૧૫૦- અમારા સંપ્રદાયમાં સેવન (સેવા) કયા પુરુષનું કરે છે ? પુનઃ બ્રહ્માત્માઓનું ગોત્ર શું છે ?

ઉ. ૧૫૦- બ્રહ્માત્માઓ અક્ષરાતીત પુરુષોત્તમ પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માનું સેવન કરે છે. પુનઃ તે ચિદ્‌ઘન બ્રહ્મના આનંદ અંગથી તેમનું અવતરણ થયું છે. એટલા માટે ચિદાનંદ જ તેમનું ગોત્ર છે. આ વાતનું પ્રમાણ નિમ્ન પ્રકારથી છે. જેમ કે-

દ્વાવિમૌ પુરુષૌ લોકે ક્ષરશ્ચાક્ષર એવ ચ ।
ક્ષરઃ સર્વાણિ ભૂતાનિ કૂટસ્થોઽક્ષર ઉચ્યતે ।।
ઉત્તમઃ પુરુષસ્ત્વન્યઃ પરમાત્મેત્યુદાહૃતઃ ।

- (ગીતા-અ.૧૫/૧૬,૧૭).

અર્થ:-જગતમાં ક્ષર અને અક્ષર બે જ પુરુષ પ્રસિદ્ધ છે. સંપૂર્ણ સૃષ્ટિ- →

પ્ર. ૧૫૧- અમે ઈષ્ટ કોને માનીએ છીએ અને માનવાની સાધના કઈ અથવા કેવી છે ? આ વાતને પ્રમાણિત કરવાવાળા શું કોઈ પ્રમાણ છે ? અગર જો છે, તો પેશ કરો.

→ જ સંપૂર્ણ બ્રાહ્મણત્વ છે, એવું બ્રહ્મજ્ઞાનીઓએ કહ્યું છે. ચિત બ્રહ્મ જ પંચભૂત રૂપ છે તથા ચિત બ્રહ્મ જ ત્રણેય ભુવનોમાં વ્યાપ્ત છે.

ઉ. ૧૪૮- ચિદ્-ચિદ્ઘન બ્રહ્મ જ ઉત્તમ પુરુષ પરમાત્મા અદ્વૈત બ્રહ્મ છે. ત્રણેય ભુવનોમાં તે બ્રહ્મની બ્રહ્મ સત્તા વ્યાપ્ત છે.

ઉ. ૧૪૯- ઉપરોક્ત વિષય-વસ્તુનું પ્રમાણ ઉત્તર નં. ૧૪૩, ૧૪૫ અને ૧૪૭માં અંકિત કરેલાં શ્લોક છે. ઉક્ત સાક્ષીઓ સ્કંધ પુરાણ, ગુરુગીતાયામ અને બ્રહ્મોપનિષદમાં છે.

→ જગતના પ્રાણીઓને 'ક્ષર' કહે છે અને કૂટસ્થ અવિનાશી બ્રહ્મને 'અક્ષર' કહે છે. એ બંનેથી ઉત્તમ, એનાથી ન્યારા એક પુરુષ છે, જે એ બંનેનું નિયત્રંણ કરે છે અને પરમાત્મા કહેવાય છે.

પુનશ્ચ -

અનાદિમાદિ ચિદ્ રૂપં ચિદાનન્દં પરં વિભુઃ ।
વૃન્દાવનેશ્વરં ધ્યાયેત ત્રિગુણસ્યૈક કારણમ્ ।।

- (વરાહ સંહિતા).

અર્થ :- જે અનાદિ છે, ચિદ્ઘન-ચિદાનંદ સ્વરૂપ છે. પરમ વિભુ અર્થાત બધાના સ્વામી છે. બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ વગેરે બધાના કારણરૂપ છે. તે વૃન્દાવનનાથ શ્રી કૃષ્ણનું હું ધ્યાન કરું છું.

ઉ. ૧૫૧- પરમકિશોરી શ્યામાજીને જ અમે અમારી ઈષ્ટ-આરાધ્યા માનીએ છીએ. અમે પરમાત્માને પતિરૂપમાં અનન્યભાવથી પ્રેમ લક્ષણા ભક્તિ દ્વારા પ્રાપ્ત કરવાનું એક માત્ર સાધન માનીએ છીએ. આ વાતને પ્રમાણિત કરવાવાળા સાક્ષી નિમ્નલિખિત છે. જેમ કે-

→

→ **સિદ્ધ રૂપાઽસિચારાધ્યા સાશ્યામા જીવનં મમ્ ।**
યઃ સ્મૃત્વા ભાવયન્તિ ત્વાં તૈરહં ભાવિતઃ સદા ।।
તત્ર મે વાસ્તવં રૂપં યત્ર યત્ર ભવાદૃશી ।
મમેષ્ટં ચ મમાત્મા ત્વં રાધૈવ રાધ્યતે મયા ।।

- (પુરાણ સંહિતા).

અર્થ:-સ્વયંસિદ્ધ સ્વરૂપા રાધા દેવી આપ મારી આરાધ્યા છે. આપ જ મારા જીવના જીવન છે. જે લોકો ભક્તિ-ભાવનાથી આપની આરાધના કરે છે, તેમનું હું અનુગૃહિત (આભારી) છું. હું આપમાં (તમારામાં) જ પોતાના વાસ્તવિક સ્વરૂપના દર્શન કરું છું. મારી ઈષ્ટ રૂપ તથા આત્મ-સ્વરૂપ આપ રાધિકાજી છે. એટલા માટે હું સદાય આપની આરાધના કરું છું. પુનઃ- →

પ્ર. ૧૫૨- ઉત્તમ પુરુષ કોણ છે અને ક્યાં છે ? આ વાતનું શું પ્રમાણ છે ?

પ્ર. ૧૫૩- ઉક્ત વાતની સાક્ષી-પ્રમાણના અર્થ સહિત સ્પષ્ટરૂપેણ ખુલસ્ત કરો ?

પ્ર. ૧૫૪- અમારો ગોત્ર શું છે, ઈષ્ટ કોણ છે અને અમે ઈષ્ટની સાધના કેવી રીતે કરીએ છીએ ?

પ્ર. ૧૫૫- નિજાનંદ સિદ્ધાંતમાં પરમાત્માને કયા રૂપમાં, કયા ભાવથી અને કેવી ભક્તિ દ્વારા માનવામાં આવે છે ?

ઉ. ૧૫૫- નિજાનંદ સિદ્ધાંતમાં પોતાના ઈષ્ટ પરમાત્માને આત્માના પતિના →

→ ''નાહં વેદૈર્ન તપસા ન દાનેન ન ચેજ્યયા''
''ભક્ત્યા ત્વનન્યયા તક્ય અહમેવંવિધોડર્જુન''
- (ગીતા, અ. ૧૧/૫૩, ૫૪).

અર્થ:-શ્રી કૃષ્ણાજી કહે છે, ''હે અર્જુન ! હું ન તો વેદપાઠના દ્વારા, ન તપસ્યાથી, ન દાન આપવાથી અને ન જ યજ્ઞ કરવાથી પ્રાપ્ત થાઉં છું. હું તો કેવલ અનન્ય ભક્તિથી જ પ્રાપ્ત થઈ શકું છું.''

અતઃ અક્ષરાતીત અદ્વૈત ઉત્તમ પુરુષ સહિત શ્રી શ્યામાજી અમારા ઈષ્ટ છે અને અમે પતિવ્રતા સ્ત્રી જેમ પોતાના પતિને માનીએ છીએ, તે રીતે અનન્ય સતીભાવથી પતિવ્રતા સાધન દ્વારા ઈષ્ટની આરાધના કરીએ છીએ.

ઉ. ૧૫૨- ઉત્તમ પુરુષ અક્ષરાતીત અદ્વૈત બ્રહ્મ પરમાત્મા છે. તે અક્ષરાતીત બ્રહ્મધામમાં વિરાજમાન છે. એ વાતોનું પ્રમાણ ગીતા, પુરાણ સંહિતા વગેરે ગ્રંથોમાં ઉપલબ્ધ છે.

ઉ. ૧૫૩- ઉક્ત વાતની સાક્ષી-પ્રમાણના અર્થ સહિત સ્પષ્ટતઃ ખુલાસા ઉત્તર નં. ૧૫૦ અને ૧૫૧ માં કરવામાં આવ્યા છે.

ઉ. ૧૫૪- અમારો ગોત્ર ચિદાનંદ છે. પુનઃ અમારી ઈષ્ટ પરમકિશોરી શ્રી શ્યામાજી છે અને અમે સતી સ્ત્રીની જેમ પતિવ્રતા ભાવથી પોતાના ઈષ્ટની સાધના કરીએ છીએ.

→ રૂપમાં સતી ભાવથી માનવામાં આવે છે. પુનઃ અમે પોતાના ઈષ્ટને અનન્ય પરા દશધા પ્રેમલક્ષણા ભક્તિમાર્ગરૂપી સાધન દ્વારા માનીએ છીએ.

પ્ર. ૧૫૬- જગત-સંસારમાં કેટલાં પુરુષ પ્રસિદ્ધ છે ? કોણ-કોણ પુરુષ કેવા-કેવા છે ?

ઉ. ૧૫૬- જગત-સંસારમાં બે પુરુષ પ્રસિદ્ધ છે. જેમ કે-એક છે ક્ષર પુરુષ- →

પ્ર. ૧૫૭- તે બંને પુરુષોથી ન્યારા કોણ પુરુષ છે ? તે પુરુષ કેવા છે અને ઉક્ત બંને પુરુષોને શું કરે છે ?

પ્ર. ૧૫૮- અક્ષરાતીત ઉત્તમ પુરુષ કેવા છે ? કયા સ્વરૂપમાં છે ?

પ્ર. ૧૫૯- કોણ કોના કારણરૂપ છે ? તે વૃંદાવનનાથનું શું કરવું જોઈએ ?

પ્ર. ૧૬૦- ઉક્ત પુરુષોના વિષય-વસ્તુને સિદ્ધ કરવા માટે શું કોઈ પ્રમાણ છે ? અગર જો છે, તે પેશ કરો.

પ્ર. ૧૬૧- અમારી આરાધ્યા કોણ છે ? તે અમારા જીવની શું છે ?

પ્ર. ૧૬૨- જે લોકો શ્રી રાધા દેવીની આરાધના કઈ રીતે કરે છે, તેમનો હું શું છું ?

પ્ર. ૧૬૩- હું તમારામાં જ પોતાના કયા સ્વરૂપના દર્શન કરું છું ?

પ્ર. ૧૬૪- શ્રી કૃષ્ણાજી કોને કહે છે કે તે વેદ-પાઠ વગેરે સાધનો દ્વારા પ્રાપ્ત થતાં નથી ?

→ આદિનારાયણ અને બીજા અક્ષર પુરુષ કૂટસ્થ-સૃષ્ટિકર્તા. નાશવંત પુરુષનું નામ છે-ક્ષર અને અવિનાશી સૃષ્ટિકર્તા પુરુષનું નામ છે - અક્ષર.

ઉ. ૧૫૭- તે બંને પુરુષોથી ન્યારા-અલગ છે-ઉત્તમ પુરુષ. તેમને પરમાત્મા કહેવામાં આવે છે. તે બંને પુરુષો પર નિયંત્રણ કરે છે.

ઉ. ૧૫૮- અક્ષરાતીત ઉત્તમ પુરુષ આત્મા સ્વરૂપ છે અને આત્મીયલીલા કરે છે. અક્ષરાતીત ઉત્તમ પુરુષ ચિદ્ઘન ચિદાનંદ સ્વરૂપમાં છે તથા તે જ પરમ વિભુ (સર્વવ્યાપી, અનંત, અવિનાશી) બધાના સ્વામી છે.

ઉ. ૧૫૯- તે અક્ષરાતીત ઉત્તમ પુરુષ શ્રીકૃષ્ણ બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ વગેરે બધાના કારણરૂપ છે. તે વૃંદાવનનાથ શ્રી કૃષ્ણનું ધ્યાન કરવું જોઈએ.

ઉ. ૧૬૦- ઉક્ત પુરુષોના વિષય-વસ્તુને સિદ્ધ-પ્રમાણિત કરવાવાળા પ્રમાણ ઉત્તર નં. ૧૫૦માં જુઓ.

ઉ. ૧૬૧- સ્વયંસિદ્ધરૂપા રાધા દેવી અમારી આરાધ્યા છે. તે જ અમારા જીવની જીવન છે.

ઉ. ૧૬૨- જે લોકો શ્રી રાધા દેવીની આરાધના ભક્તિ-ભાવનાથી કરે છે, હું તેમનો અનુગૃહિત (આદરસત્કાર કરું) છું.

ઉ. ૧૬૩- હું આપમાં (તમારામાં) જ પોતાના વાસ્તવિક સ્વરૂપના દર્શન કરું છું. મારી ઈષ્ટરૂપ તથા આત્મસ્વરૂપ આપ રાધિકાજી છે. એટલા માટે હું સદાય આપની આરાધના કરું છું.

ઉ. ૧૬૪- શ્રી કૃષ્ણજી અર્જુનને માધ્યમ બનાવીને સૃષ્ટિની સર્વાત્માઓને કહે છે, ''હે અર્જુન! હું ન તો વેદ-પાઠ દ્વારા, ન તપસ્યાથી, ન દાન આપવાથી અને ન યજ્ઞ કરવાથી પ્રાપ્ત થઉં છું.''

પ્ર. ૧૬૫- હું તો કઈ ભક્તિ માત્રથી જ પ્રાપ્ત થઈ શકું છું, એવું શ્રી કૃષ્ણજીએ અર્જુનને કહ્યું ?

પ્ર. ૧૬૬- ઉક્ત વાતો ક્યાં-કયા ધર્મગ્રંથમાં છે ? ઉક્ત વાતોને પ્રમાણિત કરવાવાળા શ્લોક પેશ કરો ?

પ્ર. ૧૬૭- અમે કેવા સ્વરૂપનો જાપ કરીએ છીએ ? પુનઃ અમારા સંપ્રદાયનો દીક્ષા-મંત્ર શું છે અને કેવા ગુણથી યુક્ત તેમજ શક્તિથી સંપન્ન છે ?

પ્ર. ૧૬૮- અમે કઈ દેવીને માનીએ છીએ ? પુનઃ પુરી અથવા ધામ કયા સ્થાનને માનીએ છીએ ?

પ્ર. ૧૬૯- કેવું રૂપ-લાવણ્યથી યુક્ત છે ?

પ્ર. ૧૭૦- ઉક્ત સ્વરૂપ શેની પર વિરાજમાન છે ? અમે કઈ જોડીનું સ્મરણ કરીએ છીએ ?

પ્ર. ૧૭૧- ઉક્ત વિષય-વસ્તુઓને પ્રમાણિત કરવાવાળા શું કોઈ પ્રમાણ છે ? અગર છે, તો અર્થસહિત પેશ કરો.

ઉ. ૧૭૧- ઉક્ત વિષય-વસ્તુઓને પ્રમાણિત કરવાવાળા પ્રમાણ નિમ્ન પ્રકાર છે. જેમકે-

રાધયા સહ શ્રી કૃષ્ણં યુગલં સિંહાસને સ્થિતમ્ ।
પૂર્વોકતં રૂપ લાવણ્યં દિવ્યભૂષા શ્રૃગમ્બરમ્ ।।

- (વરાહ સંહિતા).

→

ઉ. ૧૬૫- હું તો કેવલ અનન્ય ભક્તિ દ્વારા જ પ્રાપ્ત થઈ શકું છું, એવું શ્રી કૃષ્ણજીએ અર્જુનને કહ્યું.

ઉ. ૧૬૬- ઉક્ત વાતો શ્રીમદ્‌ભાગવત ગીતામાં છે. ઉક્ત વાતોને પ્રમાણિત કરવાવાળા શ્લોક ઉત્તર નં. ૧૫૧ માં છે.

ઉ. ૧૬૭- અમે યુગલકિશોર શ્રી રાજશ્યામાજીનો જાપ કરીએ છીએ. પુનઃ અમારા સંપ્રદાયનો દીક્ષા મંત્ર તારતમ મંત્ર છે, જે સર્વપાપનાશક અને મોક્ષપ્રદ છે.

ઉ. ૧૬૮- અમે તો બ્રહ્મજ્ઞાન કરાવવાવાળી બ્રહ્મવિધાને જ દેવી માનીએ છીએ. પુનઃ શ્રી ૫ નવતનપુરી ધામને જ અમે પોતાની પુરી અથવા ધામ માનીએ છીએ.

ઉ. ૧૬૯- શ્રી રાધિકા મહારાણીરૂપ અને લાવણ્યથી યુક્ત દિવ્ય વેશભૂષાથી સંપન્ન છે.

ઉ. ૧૭૦- ઉક્ત સ્વરૂપ સુંદર સિંહાસન પર વિરાજમાન છે. શ્રી રાધાસહિત શ્રી કૃષ્ણની કિશોર યુગલજોડીનું અમે સ્મરણ કરીએ છીએ.

→ અર્થ :- રૂપ અને લાવણ્યથી સંપન્ન દિવ્ય વેશભૂષાથી યુક્ત તથા સિંહાસન પર બિરાજમાન શ્રી રાધા સહિત શ્રી કૃષ્ણની કિશોર યુગલજોડીનું સ્મરણ કરું છું.

પુનશ્ચઃ

સ્વકૃત વિચિત્રયોનિષુ વિશન્નિવ હેતુતયા ।
તરતમતશ્ચકાસ્સ્યનલવત્ સ્વકૃતાનુકૃતિઃ ।।
અથ વિતથા સ્વમૂષ્વવિતથં તવ ધામ સમં ।
વિરજધિયોડન્વયન્ત્યભિવિપણ્યવ એકરસમ્ ।।

- (ભાગવત,૧૦ -૮૭-૧૯). →

→ અર્થ:-હે પરમાત્મન્ ! કાર્ય-કારણ, સ્વકૃત-વિકૃત યોનીઓમાં જડ-ચેતન નાનારૂપ પ્રાણીઓમાં પ્રવિષ્ટ આપ અગ્નિની ભાંતિ અર્થાત્ જેમ એક જ અગ્નિ કાષ્ઠનો આકાર ભેદીને અનેક રૂપોમાં ક્યાંય ઉત્તમ, તો ક્યાંય અધમ, તો ક્યાંય વિચિત્રરૂપથી દૃષ્ટિગોચર થાય છે. તેવી રીતે સ્વનિર્મિત અનેક આકૃતિઓમાં અંતર્યામીરૂપથી નાના ભાંતિ બધા પ્રકારથી આપ જ ભાસ (દેખાઈ) રહ્યા છો. પરંતુ આ તત્ત્વને તારતમ મંત્રથી જ જાણી શકીએ છીએ. હે પ્રભુ ! મિથ્યાભૂત નશ્વર એ નાના સ્વરૂપોને સમાઈ જવાથી પણ અતિ અવિનાશી એકરસ રહેવાવાળા તમારા ધામને કોઈ નિર્મલ બૃદ્ધિવાળા જ જાણે છે અને સ્તુતિ કરી પ્રાપ્ત થાય છે. →

પ્ર. ૧૭૨- કાર્ય-કારણવશ કઈ યોનીઓમાં અને કેવા-કેવા રૂપમાં કોણ, કયા પ્રકારે પ્રવિષ્ટ છે ?

પ્ર. ૧૭૩- એક જ કાષ્ઠનો આકાર ભેદની જેમ કોણ અનેક રૂપમાં દૃષ્ટિગોચર થાય છે ?

ઉ. ૧૭૩- તે પ્રભુ-દિવ્ય પરમાત્મા તો જેમ એક જ અગ્નિ કાષ્ઠનો આકાર →

પ્ર. ૧૭૪- શેમાં, કયા-કયા રૂપમાં, કઈ રીતે, કોણ ભાસે છે ?

પ્ર. ૧૭૫- ઉક્ત પ્રકારની વાતો કયા મંત્રાધાર જ્ઞાનથી જ સમજી શકાય છે ?

પ્ર. ૧૭૬- મિથ્યાભૂત નશ્વર કોને સમાઈ જવાથી પણ કોણ રહે છે ?

પ્ર. ૧૭૭- કોના, કેવા ધામને, કેવી બુદ્ધિવાળા જ જાણે છે અને કેવી રીતે પ્રાપ્ત કરે છે ?

→ પુનઃ

બ્રહ્મવિદ્યાં પ્રવક્ષ્યામિ સર્વજ્ઞાનમનુત્તમમ્ ।
યત્રોત્પત્તિલયં ચૈવ બ્રહ્માવિષ્ણુમહેશ્વરાઃ ।।

- (બ્રહ્મવિદ્યોપનિષદ).

અર્થઃ-સર્વ જ્ઞાનોથી ઉત્તમ જ્ઞાન બ્રહ્મજ્ઞાન હું કહું છું. જે બ્રહ્મવિદ્યામાં બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ વગેરેનો ઉત્પત્તિ-લય થાય છે, જે સર્વોત્તમ બ્રહ્મવિદ્યાથી બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ વગેરેનો આવિર્ભાવ તેમજ તિરોભાવ થાય છે.

ઉ. ૧૭૨- કાર્ય-કારણવશ સ્વકૃત-વિકૃત યોનીઓમાં જડ-ચેતન નાનારૂપ પ્રાણીઓમાં તે પરમાત્મા-પ્રભુ અગ્નિની ભાંતિ પ્રવિષ્ટ છે.

→ ભેદથી અનેક રૂપમાં ક્યાંક ઉત્તમ, તો ક્યાંક અધમ, તો ક્યાંય વિચિત્ર રૂપમાં દૃષ્ટિગોચર થાય છે. તે જ પ્રકાર તો બ્રહ્મ અનેકરૂપમાં દૃષ્ટિગોચર થાય છે.

ઉ. ૧૭૪- સ્વનિર્મિત અનેક આકૃતિઓમાં અંતર્યામીરૂપથી નાના-ભાંતિ, બધા પ્રકારથી તે પરમાત્મા જ ભાસે છે.

ઉ. ૧૭૫- પૂર્વોક્ત તત્ત્વોને તારતમ મંત્રાધાર જ્ઞાનથી જ જાણી-સમજી શકીએ છીએ, અન્યથા સમજ આવતી નથી.

ઉ. ૧૭૬- મિથ્યાભૂત નશ્વર ઉક્ત નાના સ્વરૂપોને સમાઈ જવાથી પણ અવિનાશી એકરસ સ્વરૂપ પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી કૃષ્ણ જ રહે છે.

ઉ. ૧૭૭- ઉક્ત વર્ણિત સ્વરૂપના અવિનાશી ધામને કોઈ નિર્મલ બુદ્ધિવાળા જ જાણે છે અને સ્તુતિ કરી પ્રાપ્ત કરે છે.

પ્ર. ૧૭૮- ઉક્ત કથિત ગૂઢાતિગૂઢ રહસ્યમય તત્ત્વ વિષયક પ્રમાણ કયું છે અને ક્યાં છે ?

પ્ર. ૧૭૯- સર્વ જ્ઞાનથી કેવા જ્ઞાનનું વર્ણન કર્યુ છે. તે જ્ઞાનમાં કોનું-કોનું શું થાય છે ? પુન: કોનો-કોનો આવિર્ભાવ તેમજ તિરોભાવ થાય છે ?

પ્ર. ૧૮૦- અમારા પક્ષ કેટલાં છે અને તે કયા રૂપમાં છે ? અમારા ધર્મ સિદ્ધાંતની શાલા કઈ છે ?

પ્ર. ૧૮૧- અમારા સિદ્ધાંતના ભક્તજનોના ક્ષેત્ર કયા છે, જેના પ્રતાપથી મહાપાપોનો પણ નાશ થઈ જાય છે ?

પ્ર. ૧૮૨- અમારા નિજાનંદ સિદ્ધાંતમાં સુખવિલાસનું સ્થાન કોને માનવામાં આવે છે ?

પ્ર. ૧૮૩- પુન: ઉક્ત સિદ્ધાંતની માન્યતાઓમાં ઋષિના રૂપમાં કોને માન્યતા આપી છે ? કેમ ?

પ્ર. ૧૮૪- અમારા નિજાનંદ ધર્મ સિદ્ધાંતમાં કયા વેદ અને તીર્થની માન્યતા છે ?

પ્ર. ૧૮૫- અમે કયા શાસ્ત્રનું જ્ઞાન શ્રવણ કરીએ છીએ ? પુન: કેમ ?

ઉ. ૧૭૮- ઉક્ત કથિત ગૂઢાતિગૂઢ રહસ્યમય તત્ત્વ વિષયક પ્રમાણ ઉત્તર નં. ૧૭૧ માં છે અને શ્રીમદ્‌ભાગવતના દશમ સ્કંધના ૮૭મા અધ્યાયના ૧૯મા શ્લોકમાં છે.

ઉ. ૧૭૯- સર્વ જ્ઞાનથી ઉત્તમ બ્રહ્મજ્ઞાનનું વર્ણન કર્યુ છે, જે બ્રહ્મવિદ્યામાં બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ વગેરનો ઉત્પત્તિ-લય થાય છે. પુનઃ જે સર્વોત્તમ બ્રહ્મવિદ્યાથી બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ વગેરેનો આવિર્ભાવ (ઉત્પન્ન) તેમજ તિરોભાવ (લય) થાય છે.

ઉ. ૧૮૦- અમારા પક્ષ ૧૦૮ છે અને તે આત્માને પરમાત્મા (ઈષ્ટ) ના ચરણો સુધી પહોંચાડવાની જ્ઞાનરૂપી સીડીઓ છે. અમારા ધર્મ સિદ્ધાંતની શાલા ગોલોક છે.

ઉ. ૧૮૧- અમારા ધર્મ સિદ્ધાંતના ભક્તજનોની આત્માનું ક્ષેત્ર અમારા શ્રી સદ્‌ગુરુના ચરણ છે, જેના પ્રતાપથી મહાપાપોનો પણ નાશ થઈ જાય છે.

ઉ. ૧૮૨- અમારા શ્રીમન્નિજાનંદ સિદ્ધાંતમાં અખંડ નિત્ય વૃંદાવનને સુખ વિલાસનું સ્થાન માનવામાં આવે છે.

ઉ. ૧૮૩- અમારા ધર્મ સિદ્ધાંતની માન્યતાઓમાં મહાવિષ્ણુને ઋષિના રૂપમાં માન્યતા આપી છે કેમ કે અમે મહાવિષ્ણુ-આદિનારાયણની સૃષ્ટિ અથવા બ્રહ્માંડરૂપી રાજ્યમાં ખેલ જોવા આવ્યા છે.

ઉ. ૧૮૪- અમારા નિજાનંદ ધર્મ સિદ્ધાંતમાં સ્વસંવેદની માન્યતા છે અને અમે શ્રી યમુનાજીને તીર્થ માનીએ છીએ.

ઉ. ૧૮૫- અમે પોતાના ઈષ્ટની લીલાનું વર્ણન કરવાવાળો ગ્રંથ શ્રીમદ્‌ભાગવત દ્વારા જ્ઞાન શ્રવણ કરીએ છીએ કેમ કે તેમાં બ્રહ્મલીલા-વ્રજ અને રાસનું વર્ણન છે, જે લીલાજ્ઞાનથી અમારી બુદ્ધિ જાગૃત થાય છે.

પ્ર. ૧૮૬- અમારા ધર્મ સિદ્ધાંતના ભક્તજનોના કુળનું મૂલ શું છે અને ધર્મ સિદ્ધાંતની ઉક્ત માન્યતાઓ દ્વારા અમને કયા ફળની પ્રાપ્તિ થાય છે ?

ઉ. ૧૮૬- અમારા ધર્મ સિદ્ધાંતના ભક્તજનોની આત્માઓના કુળનું મૂલ આનંદ →

પ્ર. ૧૮૭- અમારા સિદ્ધાંતની આત્માઓનું મુક્તિધામ ક્યાં છે અને નિવાસસ્થાન ક્યાં છે ?

પ્ર. ૧૮૮- અમારા સંપ્રદાયનું નામ શું છે ? પુનઃ આ સંપ્રદાયનું પ્રકટીકરણ કોના દ્વારા થયું છે ?

પ્ર. ૧૮૯- કોની કૃપા-દયાથી અમને આ સંપ્રદાયનું પરમતત્ત્વ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું છે ?

પ્ર. ૧૯૦- કોના ચરણ-પ્રતાપથી અમે તે અક્ષરાતીત ધામ-દ્વાર (ધામ દરવાજા) માં પ્રવેશ કરીએ છીએ ?

પ્ર. ૧૯૧- ઉક્ત પદ્ધતિની માન્યતાઓને પ્રગટ થવાની સાક્ષી કયા શાસ્ત્રમાં છે ?

ઉ. ૧૯૧- ઉક્ત પદ્ધતિના માન્યતાઓને પ્રગટ થવાની સાક્ષી કૈલાશવાસી →

પ્ર. ૧૯૨- હરિદ્વાર સ્થિત કુંભના મેળામાં કોણે, કોના-કોનાથી કેવી ચર્ચા કરી ?

પ્ર. ૧૯૩- આપણી લૌકિક અને પારલૌકિક બધા ઘોષણાઓને સિદ્ધ કરવા હેતુ કોને, કોનાથી સંમત સાક્ષીઓ આપી ?

→ છે કેમ કે નિજાનંદ સંપ્રદાયનું ઉદ્દગમ નિત્યાનંદ સ્વરૂપ શ્રી શ્યામાજીથી થયું છે. પુનઃ ધર્મ સિદ્ધાંતની ઉક્ત માન્યતાઓ દ્વારા આત્માનું કલ્યાણ થાય છે અને અખંડ આનંદ વિહારરૂપી ફલની પ્રાપ્તિ થાય છે.

ઉ. ૧૮૭- અમારા સિદ્ધાંતની આત્માઓનું મુક્તિધામ દિવ્ય બ્રહ્મપુર છે તથા પૂર્ણબ્રહ્મ અક્ષરાતીતનું ઘર-પરમધામ જ અમારું નિવાસસ્થાન છે.

ઉ. ૧૮૮- અમારા સંપ્રદાયનું નામ ''**નિજાનંદ સંપ્રદાય**'' છે. પુનઃ આ સંપ્રદાયનું પ્રગટીકરણ (ઉત્પત્તિ) સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી દ્વારા થયું છે.

ઉ. ૧૮૯- નિજાનંદ સ્વરૂપ સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજીની દયા-કૃપા દ્વારા જ અમને આ સંપ્રદાયનું પરમતત્ત્વ-જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું છે.

ઉ. ૧૯૦- નિજાનંદ સ્વરૂપ સદ્ગુરુના ચરણ-પ્રતાપથી અમે તે અક્ષરાતીત બ્રહ્મ-ધામના દ્વારમાં પ્રવેશ કરીએ છીએ.

→ મહાદેવજીના ''માહેશ્વર તંત્ર'' નામક ગ્રંથમાં સ્પષ્ટરૂપથી વર્ણિત છે. અમારા સદ્ગુરુને પ્રાપ્ત 'નિજાનંદ' પદવી પણ મહાદેવજી દ્વારા રચિત માહેશ્વર તંત્ર દ્વારા જ પ્રમાણિત છે. તેમના દ્વારા કહેલું ભવિષ્ય વચન અત્યારે અહીં જાહેર થયું છે.

ઉ. ૧૯૨- ઉપરોક્ત પ્રકારથી હરિદ્વાર સ્થિત કુંભના મેળામાં વિભિન્ન સંપ્રદાયના આચાર્યોથી શ્રીજી સાહેબ સ્વરૂપે મહતી (વિશાલ) ચર્ચા કરી.

ઉ. ૧૯૩- હરિદ્વાર કુંભના મેળામાં શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપે પોતાની/આપણી લૌકિક અને પારલૌકિક બધી ઘોષણાઓને સિદ્ધ કરવા માટે વેદ, પુરાણ, શાસ્ત્ર, ઉપનિષદ આદિથી સંમત સાક્ષીઓ આપી.

પ્ર. ૧૯૪- કોના સમયમાં ધૂમકેતુ-પૂંછડિયો તારો જોવામાં આવ્યો. પુનઃ તે વર્ષ કેટલાં મહિનાનો હતો ?

પ્ર. ૧૯૫- તે સમય સંસારના પ્રાયઃ બધા લોકો કેવી અવસ્થામાં હતા ?

પ્ર. ૧૯૬- સંસારના સમસ્ત ધર્મગ્રંથોમાં શું ઘોષણા છે ? કયા સમયમાં, કેવા અવતાર પ્રગટ થઈને શું ચલાવશે ?

પ્ર. ૧૯૭- કઈ વાણીને બધા લોકો વાંચતાં રહ્યા, કિંતુ કઈ બુદ્ધિના કારણે શું થયું ?

પ્ર. ૧૯૮- એ જ વર્ષે કેટલાં વિ.સં. થી કઈ શાકા પ્રારંભ થવાનું કહ્યું હતું ?

પ્ર. ૧૯૯- સંસારનાં કયા-કયા સંપ્રદાયોના આચાર્યોથી શાસ્ત્રાર્થ કરી કોણે, શું પ્રાપ્ત કરી ?

પ્ર. ૨૦૦- કોની આજ્ઞાથી ઉપસ્થિત જનસમૂહથી વચ્ચે કાર્ય-કારણવશ કોનો વિસ્તાર કર્યો ?

પ્ર. ૨૦૧- ઉક્ત પ્રકાર હરિદ્વારના મેળામાં શું જોયા પછી શ્રીજી સ્વરૂપે ક્યાં જવાનો વિચાર કર્યો ?

પ્ર. ૨૦૨- ક્યાં સ્થિત, કોની હવેલીમાં સુંદરસાથને છોડીને કોણ, ક્યાં આવ્યા હતા ?

ઉ. ૧૯૪- વિ.સં. ૧૭૩૫ માં ધૂમકેતુ-પૂંછડિયો તારો દેખાયો (જોવામાં આવ્યો). પુનઃ તે વર્ષમાં એક માસ ઓછો હતો અર્થાત્ તે વર્ષ અગિયાર મહિનાનો હતો.

ઉ. ૧૯૫- તે સમય સંસારના બુદ્ધિજીવી લોકો સહિત પ્રાયઃ સંપૂર્ણ લોકો અજ્ઞાનપૂર્ણ અવસ્થામાં અચેત જેવા હતા.

ઉ. ૧૯૬- સંસારના સમસ્ત ધર્મગ્રંથોમાં ભવિષ્યવાણીના રૂપમાં એ ઘોષણા કરી કે ઉક્ત વર્ણિત સમયમાં જ વિજયાભિનંદ બુદ્ધ નિષ્કલંક અવતાર પ્રગટ થઈને શાકા ચલાવશે.

ઉ. ૧૯૭- ઉક્ત પ્રકારની ઘોષણાયુક્ત ભવિષ્યવાણીને બધા લોકો વાંચતાં રહ્યા, કિંતુ ભ્રમિત બુદ્ધિના કારણે ભૂલતાં રહ્યા.

ઉ. ૧૯૮- એ જ વર્ષે વિ.સં. ૧૭૩૫ અને શાલીવાહન શાકા ૧૬૦૦ પૂર્ણથી વિજયાભિનંદ બુદ્ધજીની શાકા પ્રારંભ થવાનું કહ્યું હતું.

ઉ. ૧૯૯- સંસારના પ્રમુખ પ્રચલિત સંપ્રદાયોના આચાર્યોથી શાસ્ત્રાર્થ કરી શ્રીજીએ વિજય પ્રાપ્ત કરી.

ઉ. ૨૦૦- અક્ષરાતીત અદ્વૈત બ્રહ્મ શ્રી રાજજીની આજ્ઞાથી ઉપસ્થિત જનસમૂહના વચ્ચે વિજય પ્રાપ્ત કરી કાર્ય-કારણવશ સત્ય ધર્મનો વિસ્તાર કર્યો.

ઉ. ૨૦૧- ઉક્ત પ્રકાર હરિદ્વારના કુંભમેળામાં વિભિન્ન ધર્મ સંપ્રદાયોનો ખેલ-તમાશો જોયા પછી શ્રીજી સ્વરૂપે દિલ્હી જવાનો વિચાર કર્યો.

ઉ. ૨૦૨- દિલ્હી સ્થિત દાઉદ પાંડેની હવેલીમાં સુંદરસાથને છોડીને શ્રીજી સાહેબજી હરિદ્વારના કુંભમેળામાં આવ્યા હતા.

પ્ર. ૨૦૩- પુનઃ ક્યાંથી ચાલીને શ્રીજી સ્વરૂપ ફરી દિલ્હી પહોંચ્યા અને કોને મળ્યા ?

પ્ર. ૨૦૪- આ સમય શ્રી પ્રાણનાથજીની સેવામાં હંમેશા કોણ રહેતાં હતા ?

પ્ર. ૨૦૫- કોણે, કોને અને કેવી જવાબદારી પ્રદાન કરી હતી ? તેમને શ્રીજી પોતાના શ્રી મુખથી અને શું કહેતાં હતા ?

પ્ર. ૨૦૬- કોની પાસે સંદેશ પહોંચાડવાની આજ્ઞા શ્રીજીએ કોને અને ક્યારે આપી હતી ?

ઉ. ૨૦૬- હરિદ્વાર જવાના પહેલાં શ્રી પ્રાણનાથજી મોમિનોની સાથે જે →

પ્ર. ૨૦૭- પુનઃ ઉક્ત કાર્યને થોડા સમય માટે શું કરવામાં આવ્યું હતું ? હવે પુનઃ શું કાર્ય કરવાની આજ્ઞા થઈ ?

પ્ર. ૨૦૮- ઉક્ત કાર્ય માટે ઉત્સુકતાપૂર્વક કોણ કદમ વધારતા હતા ?

ઉ. ૨૦૮- જ્યારે શ્રીજી સાહેબ દ્વારા ઉપરોક્ત કાર્યને ફરીથી શરૂઆત કરવાની આજ્ઞા પ્રાપ્ત થઈ, ત્યારે શ્રીજીની આજ્ઞા પામીને આ કાર્યના પ્રતિ →

❖ ઔરંગઝેબને પેગામ ❖

પ્ર. ૧- હરિદ્વારથી નિષ્કલંક બુદ્ધાવતાર, મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજી દિલ્હી આવીને કોની હવેલીમાં સ્થિત સાથીઓને મળ્યા ?

પ્ર. ૨- શ્રી પ્રાણનાથજીએ હરિદ્વારમાં કેટલાં સમય સુધી રહ્યા પછી પુનઃ દિલ્હી આવીને સુંદરસાથને સહારો આપ્યો ?

ઉ. ૨૦૩- હરિદ્વારમાં ધર્મવિજય પ્રાપ્ત કરી શ્રીજી સ્વરૂપ પુનઃ હરિદ્વારથી દિલ્હી આવ્યા અને સાથીઓને મળ્યા.

ઉ. ૨૦૪- આ સમય શ્રી પ્રાણનાથજીની સેવામાં હંમેશા ગરીબદાસજી રહેતાં હતા.

ઉ. ૨૦૫- ગરીબદાસભાઈને શ્રીજીએ ખાનસામાની જવાબદારી પ્રદાન કરી હતી. શ્રીજી તેમને પોતાના શ્રી મુખથી દીવાન પણ કહેતાં હતા.

→ ઔરંગઝેબ બાદશાહને સંદેશ પહોંચાડવાના કાર્યની તૈયારી કરી રહ્યા હતા, તે જ બાદશાહની પાસે સંદેશ પહોંચાડવાની આજ્ઞા લાલદાસજીને શ્રીજીએ હરિદ્વાર જવાના પહેલાં આપી હતી.

ઉ. ૨૦૭- પુનઃ ઉક્ત કાર્યને થોડા સમય માટે સ્થગિત કરી દેવામાં આવ્યું હતું. હવે પુનઃ ઉક્ત બાકી રહેલ કાર્યને આગળ વધારવાની આજ્ઞા થઈ.

→ કદમ આગળ વધારવા માટે શ્રી લાલદાસજી સદાય / સદૈવ જ ઉત્સુક રહેતાં હતા.

-(પ્રકરણ-૩૭, પ્રશ્ન-ઉત્તર નં.-૨૦૮, કુલ સં. ૧૬૬૪+૨૦૮=૧૮૭૨).

❖ ઔરંગઝેબને પેગામ ❖

ઉ. ૧- મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજી હરિદ્વારથી નિષ્કલંક બુદ્ધાવતાર સાબિત થઈને ધર્મ વિજય પ્રાપ્ત કરી દિલ્હી આવ્યા અને દાઉદ પાંડેની હવેલીમાં રહેતાં સાથીઓને મળ્યા.

ઉ. ૨- મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીએ હરિદ્વારમાં ચાર મહિના રહીને પુનઃ દિલ્હી આવીને મહાન ધર્મ અભિયાનમાં સુંદરસાથને સહારો આપ્યો.

પ્ર. ૩- **ક્યાં બેસીને શ્રી પ્રાણનાથજીએ મહિલાઓ તથા અન્ય સીધા-સાદા બાલ-વૃદ્ધોને સુરક્ષિત સ્થાનમાં રાખીને કાર્ય કરવાનો પરામર્શ કર્યો ?**

ઉ. ૩- દિલ્હી સ્થિત દાઉદ પાંડેની હવેલીમાં બેસીને શ્રી પ્રાણનાથજીએ →

પ્ર. ૪- **હવે આની આગળ કોણ અને કેવું અભિયાન ચલાવવાની તૈયારીઓ કરી રહ્યા છે ?**

ઉ. ૪- હવે આની આગળ શ્રીજી સ્વરૂપ મહિલાઓ તેમજ અશક્તજનોને સુરક્ષિત →

પ્ર. ૫- **ઉપરોક્ત સમસ્ત લોકોને લઈને શ્રીજી સ્વરૂપ દિલ્હીથી ક્યાં ચાલ્યા અને ત્યાં તેમને કઈ રીતે રાખ્યા ?**

પ્ર. ૬- **અનુપ શહેરના ચૌધરી કોણ હતા ? તે શ્રીજીને દર્શનાર્થ કેટલી વાર આવ્યા ?**

પ્ર. ૭- **તેમને શ્રીજીને શું ભેટ કર્યુ ? તેમને શ્રીજી સ્વરૂપની કઈ રીતે ઓળખ કરી ? શું તે શ્રીજી સ્વરૂપના વાસ્તવિક સ્વરૂપને ઓળખી શક્યા ?**

પ્ર. ૮- **શ્રીજી સ્વરૂપ અનુપ શહેરથી પુનઃ દિલ્હી આવીને ક્યાં રોકાયા અને ત્યાંના સુંદરસાથથી કેવી સલાહ-મશવિરા કર્યા ?**

ઉ, ૮- ઉક્ત પ્રકારથી સુંદરસાથને અનુપ શહેરમાં રોકાવી (રાખી) ને મહાપ્રભુ →

પ્ર. ૯- **શ્રીજી સ્વરૂપના અનુપ શહેરથી પાછાં આવવાના સમાચાર સાંભળતાં જ દિલ્હીના સુંદરસાથ કઈ રીતે શ્રીજી સ્વરૂપને મળવા આવ્યા ?**

→ સુંદરસાથને મહિલાઓ સહિત સીધા સાદા અને બાલ-વૃદ્ધોને રહેવા માટે એક સુરક્ષિત સ્થાનની વ્યવસ્થા કરવાનું તેમજ એકલાં પુરુષ વર્ગ સહિત સ્વતંત્ર થઈને ઔરંગઝેબથી ધર્મયુદ્ધ કરવાનો પરામર્શ (વિચાર) કર્યો.

→ સ્થાનમાં રાખીને પુરુષ વર્ગને સાથે લઈને ઔરંગઝેબ સુધી સંદેશ (પેગામ) પહોંચાડવા માટે શું-શું રસ્તો કાઢવો પડશે, કોઈપણ રીતથી ધર્મ અભિયાનની યોજના તય (નક્કી) કરવાની તૈયારીઓ કરી રહ્યા છે.

ઉ. ૫- ઉક્ત પ્રકારથી વિચાર-વિમર્શ કરી સમસ્ત મહિલા વર્ગને સાથે લઈને શ્રીજી સ્વરૂપ દિલ્હીથી અનુપ શહેર ચાલ્યા અને ત્યાં એક હવેલી લઈને મહિલા સુંદરસાથને રહેવાનો પ્રબંધ કરી દીધો.

ઉ. ૬- અનુપ શહેરના ચૌધરી એક પાઠક હતા. તે બે વાર શ્રીજીના દર્શનાર્થ આવ્યા અને તેનાથી શ્રીજીએ ચર્ચા પણ કરી.

ઉ. ૭- તેમને શ્રીજી સ્વરૂપને ગુલાબના અત્તરની શીશી ભેટ કરી. તેમને સ્વામીજીના સ્વરૂપની ઉપરી ઓળખ (પહેચાન) હતી. શ્રીજીની અંતરાત્માને તે પારખી શક્યા નહિ.

→ શ્રી પ્રાણનાથજી પુનઃ દિલ્હી આવ્યા. દિલ્હીના શાહગંજમાં રોકાઈને તેઓએ ત્યાંના સુંદરસાથથી સલાહ-મશવિરા કર્યા કે હવે આગળનો કાર્યક્રમ કઈ રીતે આગળ વધારવો છે.

ઉ. ૯- શ્રીજી સાહેબના અનુપ શહેરથી દિલ્હી પાછાં આવવાના સમાચાર સાંભળતાં જ દિલ્હીના સુંદરસાથ શ્રીજીના દર્શનાર્થ ભાગી-ભાગીને આવવા લાગ્યા.

પ્ર. ૧૦- અહીંયા દિલ્હીમાં એકત્રિત સુંદરસાથની વચ્ચે બેસીને શ્રીજીએ કોને સંદેશ પહોંચાડવાની યોજના બનાવી ?

પ્ર. ૧૧- શાહગંજની હવેલીથી શ્રી પ્રાણનાથજીએ કોને-ક્યાં પત્ર લખીને તે પત્ર પહોંચાડવા માટે આદમી મોકલ્યો ?

પ્ર. ૧૨- તે પત્રમાં શ્રીજી સ્વરૂપે ક્યાંથી ક્યાં સુધીનો અથવા કયા વિષયના સમાચાર લખ્યા હતા ?

પ્ર. ૧૩- પુનઃ શ્રી પ્રાણનાથજી શાહગંજ છોડીને ક્યાં આવ્યા ? ત્યાં સુંદરસાથને મળીને કોને લખેલાં પત્ર પર વિચાર-વિમર્શ કર્યો ?

પ્ર. ૧૪- કોને બોલાવીને સનંધ વાણી સંભળાવવામાં આવી ? તેમાં કોની અત્યાધિક પ્રશંસા કરી હતી ?

પ્ર. ૧૫- નબી અને નારાયણની તુલના કરેલાં પ્રકરણને સાંભળતાં જ આશાજીતભાઈને શું થયું ?

પ્ર. ૧૬- તે પ્રકરણ સાંભળીને આશાજીતભાઈએ શ્રીજી સ્વરૂપની આગળ શું વિચાર પ્રકટ કર્યો ?

પ્ર. ૧૭- આશાજીતભાઈએ શ્રી પ્રાણનાથજીને 'બિના સિરકા આદમી' કેમ કહ્યું અથવા એનું શું કારણ છે ?

ઉ. ૧૦- દિલ્હીમાં એકત્રિત ત્યાંના સ્થાયી સુંદરસાથની વચ્ચે બેસીને શ્રીજીએ (સ્વામી શ્રી પ્રાણનાથજીએ) બાદશાહ ઔરંગઝેબ સુધી સંદેશ પહોંચાડવાની યોજના બનાવી.

ઉ. ૧૧- દિલ્હી સ્થિત શાહગંજની હવેલીથી મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીએ એક પત્ર નવતનપુરી ગાદીપતિ શ્રી બિહારીજીને લખ્યો અને તે પત્ર પહોંચાડવા માટે એક સાથીને મોકલી દીધા.

ઉ. ૧૨- તે પત્રમાં શ્રીજી સાહેબે સૂરતથી લઈને આજસુધીના ધર્મ અભિયાન વિષયક સમસ્ત સમાચાર સવિસ્તાર લખ્યા હતા.

ઉ. ૧૩- પુનઃ શાહગંજની હવેલી છોડીને શ્રી પ્રાણનાથજી લાલ દરવાજાની હવેલીમાં આવી ગયા અને ત્યાં સમસ્ત સુંદરસાથને મળીને ઔરંગઝેબને લખેલાં પત્ર પર વિચાર-વિમર્શ કર્યો.

ઉ. ૧૪- આશાજીતભાઈને બોલાવીને સનંધ વાણી સંભળાવવામાં આવી. તે વાણીમાં પરમાત્માની કૃપા પાત્ર મહંમદ સાહેબની અતિ બહુ જ (ભૂરી-ભૂરી) પ્રશંસા કરવામાં આવી હતી.

ઉ. ૧૫- સનંધ વાણીમાં આવેલાં નબી અને નારાયણની તુલના કરેલાં પ્રકરણને સાંભળતાં જ આશાજીતભાઈનો વિશ્વાસ ડોલી ગયો (ઉઠી ગયો).

ઉ. ૧૬- તે પ્રકરણ સાંભળ્યા પછી આશાજીતભાઈએ શ્રીજીની આગળ કહ્યું, ''આપની ત્યાં હવે હિંદુપક્ષની કોઈ વિશેષતા ન રહી. અહીંયા તો ઇસ્લામ પક્ષને જ અધિક મહત્ત્વ આપવા જઈ રહ્યું છે.''

ઉ. ૧૭- ઔરંગઝેબ જેવા ક્રૂર મોગલ શાસકના રાજ્યમાં શ્રી પ્રાણનાથજીને બેધડક થઈને કમર બાંધીને ધર્મયુદ્ધ કરતાં જોઈને આશાજીતભાઈએ શ્રી પ્રાણનાથજીને 'બિના સિરના આદમી' કહ્યું.

પ્ર. ૧૮- આશાજીતભાઈ શ્રી પ્રાણનાથજીની તૈયારીઓ જોઈને ડરતાં-ડરતાં શું કહેતાં ભાગી ગયા ?

ઉ. ૧૮- આશાજીતભાઈ શ્રી પ્રાણનાથજીની તૈયારીઓ જોઈને કહેવા લાગ્યા, →

પ્ર. ૧૯- શ્રીજી સાહેબ આશાજીતભાઈને છોડીને પુનઃ શું વિચાર કરવા લાગ્યા ?

પ્ર. ૨૦- ત્યાંના સુંદરસાથને શ્રીજીએ શું પૂછ્યું ? તે વ્યક્તિ દ્વારા શ્રીજી શું કરાવવા ચાહતા હતા ?

પ્ર. ૨૧- કોણ અમારો સંદેશો ક્યાં સુધી પહોંચાડી આપે, તો કોના મનના બધા દોષ દૂર થઈ જશે, એવું શ્રીજીએ કહ્યું ?

પ્ર. ૨૨- ઉક્ત પ્રકારથી નક્કી કરીને આપસમાં નિર્ભય થઈને કોણ, કોને મળવા માટે ગયા ?

પ્ર. ૨૩- કાજી શેખ સલેમાનને મળીને મોમિનોએ શું અરજ-પ્રાર્થના કરી ?

પ્ર. ૨૪- કાજી શેખ સલેમાન શ્રીજી સ્વરૂપને કેટલી વાર મળ્યા હતા ? તે કેવા આદમી હતા અને શ્રીજીથી શું ચાહતા હતા ?

પ્ર. ૨૫- કાજી શેખ સલેમાનને મળીને બ્રહ્મમુનિઓએ તેમને શું કહ્યું કે તેમણે તેમની પાસે કોને મોકલ્યા છે ?

→ ''અરે ! એક તો ઔરંગઝેબનું નિરંકુશ રાજ્ય ! ! તેની પર પણ આપ શરાઅના કટ્ટર રાજ્યાધિકારીઓથી લડવા માટે તૈયાર થયા ? એ જોઈને મને તો ચેન જ પડી રહ્યું નથી.'' એવું કહેતાં ડરના માર્યા ભાગી ગયા.

ઉ. ૧૯- આશાજીતભાઈના ઉક્ત હાલ જોઈને શ્રીજી સ્વરૂપ આશાજીતભાઈને છોડીને હવે અન્ય સુંદરસાથની વચ્ચે બેસીને આ સંબંધમાં તેમનાથી વિચાર-વિમર્શ કરવા લાગ્યા કે હવે આગળ શું કરી શકાય ?

ઉ. ૨૦- દિલ્હીના સુંદરસાથને શ્રીજી સાહેબે પૂછ્યું, ''બાદશાહના બધાથી નિકટતમ રાજ્યાધિકારી-કાજી કોણ છે ? અમે તે વ્યક્તિના માધ્યમથી બાદશાહને સંદેશ પહોંચાડવા ચાહીએ છીએ''.

ઉ. ૨૧- બાદશાહના નિકટતમ કાજીને મળીને પોતાની વાસ્તવિકતા તેની આગળ પ્રગટ કરી શકાય. ફરી જો તે અમારો સંદેશો ઔરંગઝેબ સુધી પહોંચાડી આપે, તો તેના મનના બધા દોષ દૂર થઈ જશે.

ઉ. ૨૨- ઉક્ત પ્રકારથી નક્કી કરીને આપસમાં નિર્ભય થઈને મોમિન સાથી કાજી શેખ સલેમાનને મળવા માટે ગયા.

ઉ. ૨૩- કાજી શેખ સલેમાનને મળીને મોમિનોએ અરજ-પ્રાર્થના કરી, ''આપ અમને કોઈપણ પ્રકારથી બાદશાહને મિલાવી દો (ભેટ કરાવી દો).''

ઉ. ૨૪- કાજી શેખ સલેમાન એનાથી પહેલાં મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીને બે વાર મળી ચૂક્યા હતા. તે છલ-કપટપૂર્ણ આદમી હતા. તે ચાહતા હતા કે સ્વામીજી કંઈક ચમત્કાર બતાવે, તો તેની પર વિશ્વાસ કરી શકાય.

ઉ. ૨૫- કાજી શેખ સલેમાનને મળીને બ્રહ્મમુનિઓએ તેમને કહ્યું કે તેમણે તેમની પાસે એક ફકીરે મોકલ્યા છે.

પ્ર. ૨૬- મોકલવાવાળા વ્યક્તિ ક્યાં છે, આ વિષયમાં મોમિનોએ શું કહીને કાજી શેખ સલેમાનને વિશ્વાસ અપાવ્યો ?

પ્ર. ૨૭- તે કાજીને બ્રહ્માત્માઓએ કયા પ્રકારનું પ્રલોભન બતાવ્યું ?

ઉ. ૨૭- કાજીને પ્રલોભન બતાવતાં બ્રહ્માત્માઓએ કહ્યું, ‘‘જો આપ તે ફકીરનું →

પ્ર. ૨૮- ઉક્ત વાતોના સિવાય ફકીરનું કાર્ય કરવાથી અન્ય શું-શું થશે, એવું મોમિનોએ કાજીને કહ્યું ?

ઉ. ૨૮- મોમિનોએ કાજીને કહ્યું, ‘‘આપની ઉક્ત વાતો તો સિદ્ધ થશે જ, પરંતુ →

પ્ર. ૨૯- ઉક્ત વાતોના સિવાય શેખ સલેમાન કાજીને મોમિનોએ તેમના ગૌરવ-મહિમાના વિષયમાં શું કહ્યું ?

ઉ. ૨૯- ઉક્ત વાતોના સિવાય શેખ સલેમાન કાજીને મોમિનોએ તેમના ગૌરવ-મહિમાના વિષયમાં કહ્યું, ‘‘પુનઃ જો આપ તે ફકીરનું કામ કરીને →

પ્ર. ૩૦- પુનઃ ફકીરનું કાર્ય કરી દેવાથી કોણ તમારા ચરણોમાં આધીન થશે, એવું મોમિનોએ કાજીને કહ્યું ?

ઉ. ૩૦- ‘‘ફકીરનું કાર્ય કરી દેવાથી તેમની મહેરબાનીથી સંસારમાં જેટલાં પણ →

પ્ર. ૩૧- ફકીરના આશીર્વાદથી કાજીને સુલતાન અને ખુદાના દ્વારા શું થવાનું કહ્યું ?

પ્ર. ૩૨- લાલદાસ આદિ બ્રહ્મમુનિઓ દ્વારા શું લખીને આપવાથી કાજી શેખ સલેમાન ભયભીત થઈ ઉઠયા ?

ઉ. ૨૬- ''અમને આપની પાસે મોકલવાવાળા ફકીર અત્યારે આ સમય પહાડ પર બિરાજમાન છે.''-એવું કહીને મોમિનોએ કાજી શેખ સલેમાનને વિશ્વાસ અપાવ્યો.

→ કહેવું માનીને અમને બાદશાહથી મિલાવી દેશો, તો આપ પર તે ફકીર બહુ જ ખુશ થશે. પુનઃ આપના મનમાં જેટલી પણ અભિલાષાઓ છે, તે બધી ફળીભૂત થઈ જશે.''

→ એના સિવાય સારા (આખા ય) સંસારમાં એક માત્ર ધર્મની સ્થાપના થઈ જશે. આપસમાં વેર-વિરોધ સમાપ્ત થઈ જશે. જે ક્રોધ-ક્રોધને વશીભૂત થઈને લોકો આપસમાં ઝઘડી રહ્યા છે, તે બધા મટી જશે.''

→ તેમના આશીર્વાદ પ્રાપ્ત કરશો, તો આપ માલામાલ થઈ જશો. આપના બધા શત્રુ સ્વતઃ જ પરાસ્ત થઈ જશે. આપનું સિર સ્વાભિમાનથી સદાય ઊંચું રહેશે અને આપ સર્વત્ર ગૌરવ પ્રાપ્ત કરશો. આપની મહિમા પર્વત સદૃશ ઊંચી થઈ જશે.''

→ કીમિયાગર (જાદુગર)-ધાતુ અથવા લોખંડ (લોહા) ને સોનામાં બદલવાવાળા ચમત્કારી પુરુષ છે, તે આપના ચરણોમાં પડીને આપના આધીન (તાબે-વશ) થઈને રહેશે.'' એવું મોમિનોએ કાજીને કહ્યું.

ઉ. ૩૧- ''ફકીરના આશીર્વાદથી એક તો આપને સુલતાનનો તનિક પણ ભય રહેશે નહિ અને બીજું પરમાત્મા-ખુદાની કૃપાથી રસૂલ સાહેબના અહીં જ દર્શન થઈ જશે.''-એવું મોમિનોએ કાજી શેખ સલેમાનને કહ્યું.

ઉ. ૩૨- જ્યારે લાલદાસ વગેરે બ્રહ્મમુનિઓએ, ''સુલતાન ઔરંગઝેબનો તમને કોઈ ભય રહેશે નહિ.'' આ પ્રકાર લખીને આપ્યું, ત્યારે કાજી શેખ સલેમાન ભયભીત થઈ ઉઠયા.

પ્ર. ૩૩- કાજી શેખ સલેમાને અત્યંત ભયભીત થઈને મોમિનોને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૩૪- ભયભીત કાજી શેખ સલેમાન દ્વારા પૂછેલાં પ્રશ્નોનો જવાબ લાલદાસજીએ શું આપ્યો ?

ઉ. ૩૪- ભયભીત કાજી શેખ સલેમાન દ્વારા પૂછેલાં પ્રશ્નોનો જવાબ આપતાં →

પ્ર. ૩૫- સાચા પરમાત્માની તરફ ઝૂકવા (નમવા) વાળા ફકીર સાંસારિક રાજ્યોને શું-કેવા સમજે છે ?

ઉ. ૩૫- જે સાચા-ત્યાગી ફકીર હોય છે, તે પરમાત્મા-ખુદાના જ ચિંતનમાં →

પ્ર. ૩૬- ઉક્ત પ્રકારની વાતો સાંભળીને કાજી શેખ સલેમાનના મનમાં શું આવ્યું અથવા તે શું સોચવા લાગ્યો ?

પ્ર. ૩૭- વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી અહીંયા સુંદરસાથને કોનું સ્મરણ કરવાનું કહે છે ?

પ્ર. ૩૮- કોની કૃપા-દયાથી અહીંયા કઈ ઘડી-સમયને સિદ્ધ કરવાનું યુદ્ધ છે ?

ઉ. ૩૩- ઉપરોક્ત વાતોથી અત્યંત ભયભીત થઈને કાંપતાં કાજી શેખ સલેમાને મોમિનોને કહ્યું, ''ત્યારે તો સુલતાન વગર અહીં બીજું કોણ શાસન કરશે ?''

→ લાલદાસજીએ કહ્યું, ''તે ફકીરને પરમાત્મા-ખુદાએ ધર્મની વ્યવસ્થાનો સંપૂર્ણ ભાર અને શોભા આપીને બાદશાહ બનાવ્યો છે. તેમને સાંસારિક રાજ્યોથી તો કોઈ મતલબ જ નથી.''

→ લીન રહે છે, તેમને આ મૃતતુલ્ય સંસારની કોઈપણ વસ્તુની ચાહના રહેતી નથી. તેમને પોતાની પ્રશંસામાં કહેલાં શબ્દ પણ થૂંકીને ચાટવાના સમાન પ્રતીત થાય છે.

ઉ. ૩૬- ઉક્ત પ્રકારની વાતો સાંભળીને કાજી શેખ સલેમાનના મનમાં બહુ ભારી ભય ઉત્પન્ન થયો. તે સોચવા લાગ્યો, ''એ વાતો તો બહુ મહત્ત્વપૂર્ણ છે, પરંતુ મારાથી આ કાર્ય કેવી રીતે થઈ શકશે ?''

ઉ. ૩૭- વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી મહારાજ અહીંયા ધામસ્થ સુંદરસાથને કહે છે, ''હે મારા સુંદરસાથજી ! આપ બધા હજરત ઇમામ મેહદી અર્થાત્ પરમ પૂજનીય શ્રી પ્રાણનાથજીનું સ્મરણ કરો.''

ઉ. ૩૮- પરમકૃપાળુ ધણીની કૃપા-દયાથી ધર્મ અભિયાનરૂપી આ ધર્મયુદ્ધ કયામતના સમયે, આત્મ-જાગૃતિની શુભ ઘડીને સિદ્ધ કરવા માટે છેડવામાં આવ્યું છે.

-(પ્રકરણ-૩૮, પ્રશ્ન-ઉત્તર નં.-૩૮, કુલ સં. ૧૮૭૨+૩૮=૧૯૧૦).

❖ કુરાનની હકીકત - સનંધ દ્વારા બોધ ❖

પ્ર. ૧- લાલદરવાજાની હવેલીથી શ્રી પ્રાણનાથજીએ લાલદાસ અને ગોવર્ધનભાઈને શું આજ્ઞા આપીને ક્યાં અને શેના માટે મોકલ્યા ?

પ્ર. ૨- શ્રીજીએ તેમને મૌલવી પાસે જઈને કુરાનના અંદરની કઈ-કઈ વાતો પૂછીને આવવાનું કહ્યું ?

ઉ. ૨- મહામતિ સ્વરૂપે ઉક્ત ભાઈઓને મુલ્લાને એ પૂછવાનું કહ્યું, ‘‘આપના ધર્મગ્રંથ કુરાનમાં શું લખ્યું છે ? કુરાનના અંદરની વાતો અમને બતાવો- →

પ્ર. ૩- કયા વિષયનું કાર્ય હજી ઉલઝાયેલું છે, એવું શ્રીજી સ્વરૂપ કહે છે ?

પ્ર. ૪- ઔરંગઝેબ બાદશાહના વિષયમાં શ્રીજી સ્વરૂપ ચિંતા કરતાં શું કહે છે ?

પ્ર. ૫- કોણ-કોણ ભાઈ મૌલવીની પાસે મસ્જિદમાં ગયા અને ત્યાં બંને શું કરવા લાગ્યા ?

પ્ર. ૬- મુલ્લાએ કુરાનની અંદરની વાતો જે પણ કહી, તેમની સમજ કોને થઈ ?

પ્ર. ૭- તે વાતો સાંભળીને કોને તે બધી વાતો પર આ પ્રકાર પૂર્ણ વિશ્વાસ થઈ ગયો કે કુરાનની અંદર પણ અમારા ધામની વાતો છે ?

❖ કુરાનની હકીકત - સનંધ દ્વારા બોધ ❖

ઉ. ૧- મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીએ લાલ દરવાજાની હવેલીથી લાલદાસ અને ગોવર્ધનભાઈને આદેશ આપ્યો, ''તમે બંને કોઈ મૌલવી-મસ્જિદના મુલ્લાની પાસે જઈને કુરાનના વાતોની ચર્ચા સાંભળો.''

→ સંભળાવો. આપ લોકો કોને પૂજ્ય માનો છો ? એ બધી વાતો અમને આપ સ્પષ્ટ કરીને બતાવો.'' ઉક્ત પ્રકારથી પૂછવાથી મુલ્લા ઉક્ત પ્રશ્નોનો જે જવાબ આપશે, તે વાતો લાવીને અમને (શ્રીજી સ્વરૂપને) સંભળાવો.

ઉ. ૩- શ્રીજી સાહેબજી કહે છે કે બાદશાહ ઔરંગઝેબને સંદેશ પહોંચાડવાનું કાર્ય હજી ઉલઝાયેલું છે.

ઉ. ૪- શ્રીજી સાહેબજી બાદશાહ ઔરંગઝેબના વિષયમાં ચિંતા કરતાં કહે છે, ''ઔરંગઝેબને સંદેશ પહોંચાડવાનું કાર્ય હજી ઉલઝાયેલું છે, તે કેવી રીતે પોતાની અસલ જાત-મોમિન બ્રહ્માત્માઓ (કબીલા) ને ઓળખશે ?''

ઉ. ૫- મૌલાનાની પાસે મસ્જિદમાં લાલદાસજી અને ગોવર્ધનભાઈ ગયા અને ત્યાં બેસીને મૌલાનાની વાતો સાંભળવા લાગ્યા. મૌલાનાની વાતો સાંભળીને બંને સાથીઓમાં પરસ્પર વિવાદ થવા લાગ્યો.

ઉ. ૬- મસ્જિદમાં મુલ્લાએ (વિદ્વાને) કુરાનની અંદરની જે પણ વાતો કહી, તેના વાસ્તવિક અર્થની સમજ સ્વામી લાલદાસજીને થઈ.

ઉ. ૭- મુલ્લાની વાતો સાંભળીને સ્વામી લાલદાસજીને એ પાકો-પૂર્ણ વિશ્વાસ થઈ ગયો કે કુરાનમાં પણ અમારા પરમધામની જ વાતો લખવામાં આવી છે.

પ્ર. ૮- મુલ્લા દ્વારા કુરાનની વાતો સંભળાવતી વખતે ગોવર્ધનભાઈ ભયભીત કેમ થયા ?

પ્ર. ૯- મૌલાનાની આગળ બેસીને કુરાનની વાતો સાંભળતી વખતે બંને- લાલદાસ અને ગોવર્ધનભાઈમાં મતભેદ કેમ થયો ?

ઉ. ૯- મૌલાનાની આગળ બેસીને કુરાનની ચર્ચા સાંભળતી વખતે બંને- લાલદાસ અને ગોવર્ધનભાઈમાં મતભેદ એટલા માટે થયો કેમ કે →

પ્ર. ૧૦- કુરાનની વાતો સાંભળીને લાલદાસજીને શું થયું ? પુનઃ ગોવર્ધનભાઈને શું લાગ્યું ?

ઉ. ૧૦- મસ્જિદમાં મુલ્લા જેટલી ચર્ચા આગળ કરતાં જતાં, ધામની વાતો →

પ્ર. ૧૧- ઉક્ત બંને ભાઈ લાલ દરવાજા પાછાં ફરતાં સમયે કેવી રીતે આવ્યા ? તે સમય શ્રીજી શું કરવા જઈ રહ્યા હતા ?

પ્ર. ૧૨- જ્યારે ગોવર્ધનભાઈ શ્રીજીની પાસે પહોંચ્યા, ત્યારે શ્રીજી ક્યાં બિરાજમાન હતા ?

પ્ર. ૧૩- પાછાં આવીને ગોવર્ધન ભટ્ટે શ્રી પ્રાણનાથજીને કંઈ ચર્ચા કહી સંભળાવી ?

પ્ર. ૧૪- લાલદાસજી શ્રીજી સ્વરૂપની પાસે કયા સમયે આવી પહોંચ્યા ? તેઓએ ગોવર્ધનભાઈની કઈ વાતો સાંભળી ?

ઉ. ૧૪- જે સમય ગોવર્ધનભાઈ શ્રીજી સ્વરૂપને મૌલવીથી સાંભળેલી વાતો →

ઉ. ૮- મુલ્લા દ્વારા કુરાનની વાતો સંભળાવતી વખતે ગોવર્ધનભાઈ ભયભીત થઈ ઉઠ્યા કેમ કે હિંદુઓને કુરાન વાંચવા અથવા સાંભળવાનો અધિકાર નથી.

→ લાલદાસજીને ધામની વાતો પર વિશ્વાસ હોવાથી કુરાનની વાતો સાંભળતાં જ જોશ આવવા લાગ્યો. પુનઃ તે જ વાતો સાંભળીને ગોવર્ધનભાઈને પોતાના હિંદુત્વની શરમ આવી ગઈ અને બાદશાહના ડરથી તે ભયભીત થઈ ઉઠ્યા કે ક્યાંક કોઈ અમને કુરાન વાંચતાં જોઈને બાદશાહને સંભળાવી ન દે.

→ સાંભળતાં જ લાલદાસજીનો જોશ વધતો જતો. પુનઃ તે જ ચર્ચા સાંભળીને ગોવર્ધન ભટ્ટના મનમાં બાદશાહના પ્રતિ ડર વધતો જતો હતો.

ઉ. ૧૧- ઉક્ત બંને ભાઈ મસ્જિદથી કુરાનની ચર્ચા સાંભળીને માર્ગમાં ઝઘડતાં-ઝઘડતાં લાલ દરવાજાની હવેલીમાં આવ્યા. મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજી તે સમય ભોજન કરવા જઈ રહ્યા હતા. બે ઘડી દિવસની બાકી હતી.

ઉ. ૧૨- જ્યારે ગોવર્ધનભાઈ શ્રી પ્રાણનાથજીની પાસે પહોંચ્યા, તે સમયે શ્રીજી અટારી પર સુંદરસાથની મધ્યમાં બિરાજમાન હતા.

ઉ. ૧૩- પાછાં આવીને ગોવર્ધનભાઈએ આજ મૌલવીથી સાંભળેલી વાતો સ્વામી શ્રી પ્રાણનાથજીને કહી સંભળાવી.

→ સંભળાવી રહ્યા હતા, તે જ સમયે થોડી વાર પછી લાલદાસજી પણ ત્યાં આવી પહોંચ્યા. ગોવર્ધનભાઈ દ્વારા શ્રીજીને સંભળાવેલી બધી વાતો તેઓએ સાંભળી લીધી.

પ્ર. ૧૫- જ્યારે ગોવર્ધનભાઈ મુલ્લા દ્વારા સાંભળેલી વાતો શ્રીજીની આગળ બતાવી જ રહ્યા હતા કે શું થયું ?

પ્ર. ૧૬- ઉક્ત વાતોને સાંભળીને લાલદાસજીએ વિનયપૂર્વક રાહમાં બનેલી વાતો કહેતાં શું કહ્યું ?

ઉ. ૧૬- શ્રીજીની આગળ ગોવર્ધનભાઈ દ્વારા કહેલી વાતો સાંભળીને →

પ્ર. ૧૭- લાલદાસજીએ એવું શું કહ્યું, જેને સાંભળીને ગોવર્ધનભાઈ ક્રોધિત થઈ ગયા ?

ઉ. ૧૭- સ્વામી લાલદાસજીએ જ્યારે ચંચલ મનના વિષયમાં એવું કહ્યું, ''ચટાઈ →

પ્ર. ૧૮- ગોવર્ધનભાઈએ બહુ જ નારાજગી જતાવતાં શ્રીજી સાહેબજીને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૯- બંને ભાઈઓની ઉક્ત પ્રકારની વાતો સાંભળીને શ્રીજી સ્વરૂપ કયા વિચારમાં પડી ગયા ?

ઉ. ૧૯- શ્રી લાલદાસ અને ગોવર્ધન ભટ્ટની ઉક્ત પ્રકારની વાતો સાંભળીને →

પ્ર. ૨૦- આ સમય શ્રીજી સાહેબજીની અંદરથી શું પ્રગટ થયું ? અહીંયા કોણે-કોણે પોતાનો પ્રભાવ પ્રત્યક્ષ પ્રગટ કર્યો ?

પ્ર. ૨૧- ઉક્ત વાતોના કારણે શ્રીજી સાહેબજીનું મુખમંડલ કેવું થઈ ગયું ?

ઉ. ૧૫- ગોવર્ધનભાઈએ જેવી જ મુલ્લા દ્વારા સાંભળેલી કુરાનની વાતો શ્રીજીને સંભળાવી જ રહ્યા હતા, તરત જ લાલદાસજી ત્યાં આવી પહોંચ્યા.

→ લાલદાસજીએ વિનયપૂર્વક રસ્તામાં થયેલાં વિવાદની ચર્ચા કરતાં કહ્યું, "હે સ્વામીજી! અમારા આ ચટાઈ પર આપની સન્મુખ કંઈ બીજું (અલગ) જ મન રહે છે, કિંતુ અહીંથી ચાલી ગયા પછી અમારું મન એકદમ જ બદલાઈ જાય છે. ઠેકાણા પર જ રહેતું નથી."

→ પર અમારું મન જેવી રીતે સ્થિર રહે છે, ચટાઈ છોડતાં જ આ મન તેટલું જ વિચલિત થઈ જાય છે." એ વાતો સાંભળતાં જ ગોવર્ધનભાઈએ એ વાતો પોતાના સિર પર લઈ લીધી અને લાલદાસજીના પ્રતિ અત્યંત ક્રોધિત થઈ ઉઠ્યા.

ઉ. ૧૮- લાલદાસજીની ઉક્ત વાતો પર ગોવર્ધનભાઈ અત્યંત ક્રોધિત થઈને શ્રીજીને કહેવા લાગ્યા, "લાલદાસજીએ બધુંય મારા પ્રત્યે કહ્યું છે, આપ એ રહસ્યને જાણતાં નથી."

→ મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજી વિચાર કરવા લાગ્યા, "એ લોકોની બુદ્ધિ પર હું પૂરો વિશ્વાસ કેવી રીતે કરું ? મારા આ અભિયાનમાં પૂર્ણનિષ્ઠા હોવી અત્યંત આવશ્યક છે."

ઉ. ૨૦- આ સમય શ્રી પ્રાણનાથજીના અંતઃકરણમાં વિદ્યમાન નૂરમય તેજ તેમજ જોશ પ્રગટ થયો. અહીંયા જબરાઈલ-ઈશ્વરીયશક્તિ તેમજ અસરાફીલ-ઈશ્વરીય બુદ્ધિએ પોતાનો પ્રભાવ બતાવ્યો.

ઉ. ૨૧- ઉક્ત વાતોના કાર્ય-કારણવશ/કારણના કારણે શ્રીજી સ્વરૂપનું મુખમંડલ દેદીપ્યમાન થઈ ગયું. માનો મુખમંડલ પર વીજળી ચમકી (કૌંધ) ગઈ હોય.

પ્ર. ૨૨- તત્પશ્ચાત શ્રીજી સ્વરૂપના શ્રી મુખથી કેવા શબ્દ પ્રગટીકરણ થયા ?

પ્ર. ૨૩- આવેશમાં આવીને શ્રી પ્રાણનાથજીએ પોતાના અભિયાનને બંધ કરવા માટે શું કર્યુ ?

પ્ર. ૨૪- શ્રીજી સ્વરૂપે આવેશમાં કોને-કોને, કયું-કયું (કોણ-કોણ) કાર્યક્ષેત્ર સોંપી દીધું ?

ઉ. ૨૪- શ્રીજી સ્વરૂપે આવેશમાં બધાની સામે કુરાન તેમજ કતેબ ગ્રંથોના →

પ્ર. ૨૫- શ્રીજી સ્વરૂપે આવેશમાં કોને-કોને શું વહેંચી દીધું ?

ઉ. ૨૫- મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીએ આવેશમાં આપસ્તમાં વિરોધ સમાપ્ત કરવા માટે પરબ્રહ્મથી પ્રાપ્ત સંપદા (શક્તિ) ઓને સાથીઓમાં વહેંચી દીધી અને તેમના કાર્યક્ષેત્ર અલગ કરી દીધા. શેખબદલભાઈને દિલ્હીના સુંદરસાથને સંભાળવાની આજ્ઞા આપી. લાલદાસજીને કુરાનના સિદ્ધાંતના ગ્રંથાદિ સંભાળવાની આજ્ઞા થઈ અને મુકુંદદાસજીને →

પ્ર. ૨૬- આ પ્રકાર તત્કાલીન ઝંઝટ અને કાર્યક્રમની ચિંતાનું શું થયું ?

પ્ર. ૨૭- બીજા દિવસે પ્રાત:કાળ ઊઠીને મહામતિશ્રી પ્રાણનાથજી ક્યાં જવા માટે તૈયાર થયા ?

પ્ર. ૨૮- આ શુભ ઘડીના સમયે વાતાવરણ કેવું હતું અને શ્રીજીની પાસે યાત્રા માટે શું સાધન હતું ?

ઉ. ૨૮- આ શુભ ઘડીનો સમય અષાઢ મહિનો હતો. આસમાનથી મુશળધાર →

ઉ. ૨૨- તત્પશ્ચાત શ્રીજી સ્વરૂપના મુખથી બહુ જ જોશપૂર્ણ શબ્દ પ્રગટ થયા.

ઉ. ૨૩- આવેશમાં આવીને પોતાના અભિયાનને સ્થગિત કરવા માટે શ્રી પ્રાણનાથજીએ બધાના વિચારાનુકૂળ કાર્યક્ષેત્ર વહેંચી દીધા.

→ સૈદ્ધાંતિક અનુસંધાનનું કાર્ય લાલદાસજીને સોંપ્યું. ભીમ અને મુકુંદદાસ-એ બંનેને ઉદયપુર જઈને જન-જાગરણનું કાર્ય કરવાનો આદેશ થયો. ગોવર્ધન ભટ્ટને મહાપ્રભુએ સૂરત ચાલ્યા જવાનું કહ્યું અને સ્વયં અનુપ શહેર જવાની ઘોષણા કરી દીધી.

→ બ્રહ્મમુનિઓના જાગરણના માટે તારતમ જ્ઞાન સોંપવામાં આવ્યું. ભીમભાઈને સુંદરસાથને બોધ (ઉપદેશ) આપવા માટે બુદ્ધિ પ્રદાન કરી અને ગોવર્ધનભાઈને સૂરત જઈને ગુજરાતનું જાગણી કાર્ય આગળ વધારવા આદેશ આપ્યો. જાગણી કાર્યાર્થ વિશેષરૂપથી ભીમભાઈ અને મુકુંદદાસજીને ઉદયપુર મોકલવામાં આવ્યા અને સ્વયં ત્યાંથી અનુપ શહેર જવાની ઘોષણા કરી દીધી.

ઉ. ૨૬- ઉક્ત પ્રકાર ધર્મકાર્યમાં ઉપસ્થિત તત્કાલીન ઝંઝટ અથવા સમસ્યાઓ બધી સમાપ્ત થઈ. એવું લાગવા લાગ્યું કે જેમ કોઈની પાસે કોઈ કાર્ય જ ન રહ્યું

ઉ. ૨૭- બીજા દિવસે પ્રાતઃકાળ ઊઠીને શ્રી પ્રાણનાથજી અનુપ શહેર જવા તૈયાર થયા.

→ વરસાદ પડી રહ્યો હતો. શ્રીજીની પાસે યાત્રા માટે એક બેલવાળી (બળદગાડી) (પોઠી) હતી. તે એક બેલવાળી ગાડી (પોઠી) પર સવાર થઈને મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજી અનુપ શહેર માટે નીકળી પડ્યા.

પ્ર. ૨૯- અનુપ શહેર જતાં સમયે રસ્તામાં મહામતિ સ્વરૂપની ઉપર કેવી કસોટી થઈ ?

ઉ. ૨૯- અનુપ શહેર જતાં સમયે રસ્તામાં શ્રીજી સ્વરૂપના પેટમાં થોડી ગડબડ →

પ્ર. ૩૦- આવી મુસીબતના સમયમાં શ્રીજીને દવા આપવાવાળા કોણ હતા અને પ્રાર્થના કરવાવાળી કોણ હતી ?

ઉ. ૩૦- શારીરિક કસોટીના કારણે મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીને દુર્બળતા આવી →

પ્ર. ૩૧- કયામતની આ શુભ ઘડીમાં લાલબાઈને સાંત્વનાં આપતાં શ્રીજીએ શું કહ્યું ?

ઉ. ૩૧- કયામત-જાગણીની આ શુભ ઘડીમાં લાલબાઈને સાંત્વના આપતાં →

પ્ર. ૩૨- અનુપ શહેર પહોંચ્યા પછી જબરાઈલે શું પ્રદર્શિત કર્યુ ?

પ્ર. ૩૩- આ શુભ મુહૂર્તમાં કઈ અથવા કેવી વાણીના અવતરણનું કાર્ય થયું ?

પ્ર. ૩૪- તે વાણી કઈ વાણીના અનુરૂપ અવતરિત થઈ તથા તે વાણીમાં ક્યાંના સાંકેતિક રહસ્યમય પ્રસંગોનું સ્પષ્ટીકરણ થયું ?

ઉ. ૩૪- તે વાણી તૌરેત ગ્રંથ-કલશ વાણીનો ભાવ લઈને સનંધના ત્રીસ (૧૧ →

પ્ર. ૩૫- પ્રિયતમ શ્રી રાજજી મહારાજે આ સમયે મહામતિ સ્વરૂપને શું ભેટ આપ્યું ?

→ થવાના કારણે જુલાબ થવા લાગ્યા. શ્રીજીનું પેટ એટલું ખૂલી ગયું હતું કે જેની કોઈ સીમા જ ન રહી. વારે-વારે જુલાબ થવાથી તેમના હોશ-હવાશ જ ઉડી ગયા હતા.

→ ગઈ. એવા સમયમાં માનિકભાઈએ શ્રીજી સ્વરૂપને ઔષધી આપી. શ્રીજીની આવી અશક્ત દશા જોઈને લાલબાઈ તો રડવા લાગી. સ્વામીજીની સુરક્ષા હેતુ તેઓએ પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજીને પ્રાર્થના કરી.

→ મહાપ્રભુએ કહ્યું, ''આપ લોકો ચિંતા ન કરો. મારી સુરતા હમણાં પરમધામ ફરવાવાળી / પાછી જવાની નથી. મારે પરમધામ પ્રસ્થાનનો જ્યારે સમય આવશે, ત્યારે હું આપને અવશ્ય સૂચિત કરી દઈશ.''

ઉ. ૩૨- યેન કેન પ્રકારેણ શ્રીજી સ્વરૂપ અનુપ શહેર તો પહોંચી ગયા. જ્યારે તે અનુપ શહેર પહોંચ્યા, ત્યારે જબરાઈલ-પરબ્રહ્મના આવેશે પોતાનું સંપૂર્ણ બળ પ્રદર્શિત કર્યું.

ઉ. ૩૩- આ શુભ મુહૂર્તમાં અનુપ શહેરમાં આવેશ દ્વારા એવી વાણીનું અવતરણ થયું, જેનાથી સંસારમાં તહલકા (શોર) મચી જાય.

→ થી ૪૦) પ્રકરણોના રૂપમાં અવતરિત થઈ. તે વાણીમાં મહંમદ સાહેબ દ્વારા લાવેલાં કતેબ-કુરાનના સાંકેતિક રહસ્યમય પ્રસંગોનું સ્પષ્ટીકરણ થયું.

ઉ. ૩૫- કાર્ય-કારણવશ જોશમાં વસ્તુ વહેંચવાના પ્રતિફળ પ્રિયતમ પરમાત્મા શ્રી રાજજીએ મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીને સનંધના ૩૦ પ્રકરણરૂપી અપૂર્વ દેન (શક્તિ-હિંમત) ભેટ કરી.

પ્ર. ૩૬- ઉક્ત અવતરિત વાણીનું શું કરી શકાય ? આ વાણીને વાંચીને કોણ પાછળ નહિ હટી શકશે ?

ઉ. ૩૬- ઉક્ત અવતરિત સનંધ વાણીને લિપિબદ્ધ કરવામાં આવી. આ વાણીને →

પ્ર. ૩૭- આ મંજિલ પર આવીને કેવી રીતે બધા પ્રકારની સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થઈ ગઈ ?

પ્ર. ૩૮- ધર્મવીર સાથને આ વાણીથી કયા વિષયોમાં પૂર્ણ વિશ્વાસ પ્રાપ્ત થયો ?

પ્ર. ૩૯- આ વાણીને ક્યાં-કોની પાસે પહોંચવાથી, કઈ આત્માઓ પોતાની આત્મા બલિદાન કરશે ?

પ્ર. ૪૦- એ બધી વાતો સાંભળીને કોના મનમાં સંદેહ ઉત્પન્ન થયો ?

પ્ર. ૪૧- પાઠક ચૌધરીએ મનોમન શું વિચાર કર્યો ?

પ્ર. ૪૨- તત્પશ્ચાત પાઠક ચૌધરીએ કઈ પ્રકાર શ્રી પ્રાણનાથજીની આવ-ભગત (મહેમાનગીરી) કરી ?

ઉ. ૪૨- તત્પશ્ચાત પાઠક ચૌધરી શ્રી પ્રાણનાથજીને પોતાની ઘેર લઈ આવ્યા. →

પ્ર. ૪૩- શ્રીજી સ્વરૂપની વાતો સાંભળીને તેને શું થયું ? તેમને કોની માટે શ્રીજીને પ્રાર્થના કરી ?

→વાંચીને મોમિનો-બ્રહ્મમુનિઓએ વિચાર કર્યો કે એને સાંભળીને કોઈપણ મોમિન પાછળ નહીં હટી શકશે. ઇસ્લામ ધર્મની બધી (તમામ) હકીકત એ સનંધો દ્વારા સ્પષ્ટરૂપથી સામે આવી ગઈ.

ઉ. ૩૭- આ મંજિલ પર આવીને ધામસ્થ આત્માઓની જાગણીના માટે ધામની જાગૃત બુદ્ધિ-તારતમ જ્ઞાનનો પ્રકાશ થયો, જેના દ્વારા બધા કાર્યોમાં સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થઈ ગઈ.

ઉ. ૩૮- ધર્મવીર સુંદરસાથને સનંધ વાણી સાંભળીને આ વાત પર પૂર્ણ વિશ્વાસ થઈ ગયો કે હવે કોઈપણ મુસલમાન પોતાના એ સિદ્ધાંતો પર વિશ્વાસ લાવવાથી પાછળ હટશે નહિ.

ઉ. ૩૯- સનંધની આ વાણી જ્યારે સકુમારબાઈની રૂહ અથવા ઔરંગઝેબની પાસે પહોંચશે, તો તે અવશ્ય જ પોતાની આત્મા બલિદાન કરશે.

ઉ. ૪૦- ઉક્ત પ્રકારની તૈયારીની વાતો સાંભળીને અનુપ શહેરના ચૌધરી પાઠકના મનમાં શ્રીજીના પ્રતિ સંદેહ ઉત્પન્ન થયો.

ઉ. ૪૧- પાઠક ચૌધરીના મન-મનમાં વિચાર કર્યો કે એમની વાતને ક્યાં સુધી સત્ય તેમજ ઉચિત માની શકાય.

→સરસ-સુંદર ગાદી અને તકિયા લગાવીને તેની પર શ્રીજીને આસીન કર્યા. સ્વામીજીએ પણ તેમને અહીં સુધીનું પોતાનું સંપૂર્ણ વૃત્તાંત કહી સંભળાવ્યું. તેમને પોતાના આત્મ-કલ્યાણ માટે શ્રીજીને પ્રાર્થના કરી.

ઉ. ૪૩- શ્રીજી સ્વરૂપની વાતો સાંભળીને પાઠક ચૌધરી બહુ જ પ્રસન્ન થયા. તેમનો બધો સંદેહ દૂર થયો. તેમને પોતાના આત્મ-કલ્યાણ માટે શ્રીજીને પ્રાર્થના કરી.

પ્ર. ૪૪- પાઠકના ઘેરથી આવીને શ્રીજીએ સુંદરસાથનું મનોબળ વધારતાં શું કહ્યું ?

ઉ. ૪૪- પાઠકના ઘેરથી શ્રીજી સ્વરૂપ જ્યારે પાછાં પોતાના ડેરામાં આવ્યા, →

પ્ર. ૪૫- શ્રી પ્રાણનાથજીએ કોની પાસે જઈને ઇમામ મેહદીના પ્રકટ થવાની સૂચના આપવાની આજ્ઞા આપી ?

પ્ર. ૪૬- કોણ ભાઈ, કોની આજ્ઞા લઈને, કોના માટે, ક્યાં ચાલી નીકળ્યા ?

પ્ર. ૪૭- કોણ ભાઈ પૂર્ણ વિશ્વાસની સાથે સિર પર શું ઉઠાવી કાર્ય પથની તરફ અગ્રેસર થયા ?

પ્ર. ૪૮- શેખબદલભાઈ જે દિવસે દિલ્હી પહોંચ્યા, તે દિવસ કયો દિવસ હતો ? તે દિવસ લોકો ક્યાં જઈ રહ્યા હતા ?

પ્ર. ૪૯- શેખબદલભાઈ કોનો સંદેશ પહોંચાડવા માટે ક્યાં ચાલ્યા ?

પ્ર. ૫૦- ત્યાં કોના માટે બહુ સંખ્યામાં મુસલમાન ઊભા હતા ? બધાનું મન કેવું હતું ?

પ્ર. ૫૧- જમાતની વચ્ચે શેખબદલભાઈએ શું કર્યુ ? જમાતના લોકોએ શેખબદલભાઈની વાતો કેમ ન સાંભળી ?

→ત્યારે તેઓએ પુનઃ સાથીઓને દર્શન આપ્યા અને તેમનું મનોબળ વધારતાં તેઓએ કહ્યું, ''હે બ્રહ્માત્માઓ ! પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજીએ તમને એક વિશેષ કાર્ય કરવાનો આદેશ આપ્યો છે.''

ઉ. ૪૫- શ્રી પ્રાણનાથજીએ દિલ્હીના સમ્રાટ ઔરંગઝેબ બાદશાહની પાસે જઈને તેને ઇમામ મેહદીના પ્રગટ થવાની સૂચના આપવાની આજ્ઞા શેખબદલભાઈને આપી.

ઉ. ૪૬- શેખબદલભાઈ શ્રી પ્રાણનાથજીની આજ્ઞા પામીને પેગામ પહોંચાડવા માટે સુલતાન ઔરંગઝેબની પાસે ચાલી નીકળ્યા.

ઉ. ૪૭- શેખબદલભાઈ પૂર્ણ વિશ્વાસની સાથે સનંધ ગ્રંથ સિર પર ઉઠાવીને કાર્ય પથની તરફ અગ્રેસર થયા.

ઉ. ૪૮- શેખબદલભાઈ જે દિવસે રાજધાની-દિલ્હી પહોંચ્યા, તે દિવસ શુક્રવાર હતો અને લોકો શુક્રવારની નમાજ વાંચવા/પઢવા માટે ઈદગાહ જઈ રહ્યા હતા.

ઉ. ૪૯- શેખબદલભાઈ પણ ઇમામ મેહદીનો સંદેશ સુલતાન સુધી પહોંચાડવા માટે તે જ ઈદગાહની સાથે તે બાજુ ચાલી નીકળ્યા.

ઉ. ૫૦- ત્યાં નમાજ પઢવા માટે બહુ સંખ્યામાં મુસલમાન લોકો ઊભા હતા, કિંતુ ત્યાં કોઈનું ય મન એકાગ્ર ન હતું. બધા ચંચલ મનથી જ ઊભા હતા.

ઉ. ૫૧- જમાતની વચ્ચે શેખબદલભાઈએ પોતાની વાત કહેવા માટે બહુ જ ઊંચા સ્વરમાં સનંધ વાણીનું ગાયન કર્યુ, કિંતુ દજ્જલના વશીભૂત હોવાને લીધે લોકોએ તેમની વાતો સાંભળી જ નહિ.

પ્ર. ૫૨- સનંધ વાણી જોઈને ઉપસ્થિત લોકોમાંથી કેટલાં લોકોએ શું કહ્યું ?

પ્ર. ૫૩- પુનઃ સનંધ વાણી જોઈને કેટલાય લોકોએ પોતાની શું મજબૂરી આગળ રાખી ?

પ્ર. ૫૪- તે લોકોની ઉક્ત પ્રકારની વાતો લઈને શેખબદલભાઈ ક્યાં આવ્યા ?

પ્ર. ૫૫- ત્યાંથી નીકળીને શેખબદલભાઈ પુનઃ કઈ હવેલીમાં બેસીને ઉચ્ચ સ્વરથી સનંધ વાણી પઢવા (વાંચવા) લાગ્યા ?

પ્ર. ૫૬- 'બિના એક મહંમદ' નામક પ્રકરણ સાંભળીને એક સૈયદે શું જીદ પકડી ?

પ્ર. ૫૭- તે સૈયદે શેખબદલભાઈ પર કેમ અથવા કોના માટે જૂઠું બોલવાનો આરોપ લગાવ્યો ? પુનઃ શેખબદલભાઈ ક્યાંથી ક્યાં ચાલી આવ્યા ?

ઉ. ૫૭- તે સૈયદે શેખબદલભાઈ પર જૂઠું બોલવાનો આરોપ એટલા માટે લગાવ્યો કેમ કે તેમના અનુસાર પરમાત્માના સંદેશવાહક એક મહંમદ →

પ્ર. ૫૮- અનુપ શહેરથી શ્રી પ્રાણનાથજી દિલ્હી ક્યારે આવ્યા અને દિલ્હી આવીને તેઓએ શું કર્યુ ?

ઉ. ૫૮- ઉક્ત વાદ-વિવાદ થયાના બે-ચાર દિવસ પછી જ શ્રી પ્રાણનાથજી →

ઉ. ૫૨- ઈદગાહમાં ઉપસ્થિત મુસલમાન લોકો સનંધ વાણી જોઈને તરેહ-તરેહની વાતો કરવા લાગ્યા. કોઈ કહેતાં કે પરમાત્માના એ વચન હિન્દવી-હિન્દીમાં કેવા લખ્યા છે ?

ઉ. ૫૩- પુનઃ સનંધ વાણી સાંભળીને કેટલાય લોકોએ પોતાની મજબૂરી આગળ રાખતાં કહ્યું, ''આપ જે કહો છો તે સત્ય પ્રતીત થાય છે, કિંતુ મને એ વાતો હિન્દીમાં પઢવા-વાંચવા સ્વીકાર નથી.''

ઉ. ૫૪- તે લોકોની ઉક્ત પ્રકારની વાતો લઈને શેખબદલભાઈ પોતાની ઘેર પાછાં આવ્યા. પુનઃ ત્યાંથી ગનીબેગની હવેલીમાં જઈ પહોંચ્યા.

ઉ. ૫૫- ત્યાંથી ચાલીને શેખબદલભાઈ ગનીબેગની હવેલીમાં બેસીને ઉચ્ચ સ્વરથી સનંધ વાણીમાં આવેલી મહંમદ સાહેબની મહિમાથી ભરપૂર 'બિના એક મહંમદ' ની સનંધ પઢવા/વાંચવા લાગ્યા.

ઉ. ૫૬- **'બિના એક મહંમદ'** નામક પ્રકરણ સાંભળી એક સૈયદે જીદ પકડી લીધી કે આ અજ્ઞાનીઓની હઠપૂર્ણ વાતો છે.

→ સાહેબ જ નથી. અત્યાર સુધી પરમાત્માના સંદેશવાહક કેટલાય પયગંબર થઈ ચૂક્યા છે. અતઃ શેખબદલભાઈ તેમાંથી કોઈનું નામ કેમ લેતાં નથી ? તે સૈયદથી શેખબદલભાઈનો બહુ જ વાદવિવાદ થયો. ત્યારે શેખબદલભાઈ ગનીબેગની હવેલીથી નીકળીને પાછાં પોતાની ઘેર આવી ગયા.

→ અનુપ શહેરથી દિલ્હી આવી ગયા. પુનઃ શેખબદલભાઈને બોલાવીને બાદશાહને સંદેશ આપવાના કાર્ય વિષય કોઈ પ્રગતિ થઈ યા નહિ, આ વાતની પૂછતાછ કરી.

પ્ર. ૫૯- શેખબદલભાઈએ પેગામના વિષયમાં શ્રીજીની સામે શું વિચાર પ્રકટ કર્યો ?

ઉ. ૫૯- શેખબદલભાઈએ શ્રીજીના આવવાથી સંપૂર્ણ વૃત્તાંત કહી સંભળાવી. તેઓએ કહ્યું, ‘‘મેં લોકોને બહુ જ સમજાવ્યા, કિંતુ મુસલમાનભાઈ જ ખુદાનો સંદેશ સાંભળવા ચાહતા જ નથી. તે બધા પરમાત્માથી વિમુખ →

પ્ર. ૬૦- શેખબદલભાઈની ઉક્ત વાતો સાંભળીને શ્રીજી સુંદરસાથની વચ્ચે બેસીને શું વિચાર કરવા લાગ્યા ?

પ્ર. ૬૧- અહીંયા પુન: લાલદાસ અને ગોવર્ધનભાઈ પર કયા વિષયમાં શ્રીજીની આજ્ઞા થઈ ?

પ્ર. ૬૨- શ્રીજીની આજ્ઞાથી શેખ સલેમાનની પાસે જઈને લાલદાસ અને ગોવર્ધનભાઈએ કેવા વચન કહ્યા ?

પ્ર. ૬૩- શેખ સલેમાન શું કહેતાં રહ્યા ? કયા વિષયનું કાર્ય કરવાનું બહાના કરતાં રહ્યા ?

ઉ. ૬૩- શેખ સલેમાન વારે-વારે કહેતાં રહ્યા, ‘‘આજે યા કાલે બાદશાહથી →

પ્ર. ૬૪- કેટલાં દિન ભટકાવ્યા પછી શેખ સલેમાને એક દિન મોમિનોને શું કહી દીધું ?

ઉ. ૬૪- લગભગ બે મહિના સુધી ભટકાવ્યા પછી શેખ સલેમાને એક દિન →

પ્ર. ૬૫- શેખ સલેમાનની વાતો સાંભળીને લાલદાસ અને ગોવર્ધનભાઈનો તેના પરથી વિશ્વાસ કેમ હટી ગયો ?

→ થઈ ચૂક્યા છે. અતઃ એ વાણી જોઈને કેટલાં લોકો કહે છે, ''એ તો હિંદીમાં લખેલાં વચન છે. એ ખુદાના વચન કેવી રીતે હોઈ શકે છે ?'' કોઈ-કોઈના મનમાં અવિશ્વાસ છે. પુનઃ કેટલાં લોકો એવા પણ છે, જે એ વાતોને સત્ય અને શ્રેષ્ઠ કહે છે, પરંતુ હિન્દીમાં લખેલું વાંચવાનું અમને રવા (નિયમ) નથી. તેમને કયામત અને ઇમામ મેહદી વિષયક વાતો મહત્ત્વપૂર્ણ લાગે છે.''

ઉ. ૬૦- શેખબદલભાઈની ઉક્ત વાતો સાંભળ્યા પછી સુંદરસાથની વચ્ચે બેસીને ઇમામ મેહદી શ્રી પ્રાણનાથજી વિચાર-વિમર્શ કરવા લાગ્યા, ''એ લોકોએ પોતાની જ વાતોને સાંભળી જ નહિ ?''

ઉ. ૬૧- અહીંયા પુનઃ શ્રીજી સાહેબજીએ લાલદાસ અને ગોવર્ધનભાઈને કાજી શેખ સલેમાનની પાસે સંદેશ લઈ જવાની આજ્ઞા આપી.

ઉ. ૬૨- શ્રી પ્રાણનાથજીની આજ્ઞાથી લાલદાસ અને ગોવર્ધનભાઈએ શેખ સલેમાનની પાસે જઈને કુરાનના યથાર્થ જ્ઞાનપૂર્ણ એવા સત્ય વચન કહ્યા, જેને સાંભળવાથી બધા કષ્ટ સંતાપ મટી જાય છે.

→ આપની ભેટ (મુલાકાત) અવશ્ય કરાવી દઈશ.'' આજકાલ, આજકાલ કરતાં-કરતાં બે મહિના વીતી ગયા. બાદશાહથી ભેટ કરાવવાના વિષયમાં તે સદૈવ કોઈને કોઈ નવું બહાનું જ શોધતાં રહ્યા.

→ મોમિનોને કહી જ દીધું, ''પહેલાં તો આ હિંદુ વેશમાં બાદશાહ આપને મળશે નહિ. જો આપ આપણો ભેષ બદલીને મુસ્લિમ ભેષમાં આવો, તો હું બાદશાહને આપની વાત કહું.''

ઉ. ૬૫- શેખ સલેમાન કાજી દ્વારા બે મહિના સુધી ભટકાવ્યા પછી ઉક્ત પ્રકારથી કહેવાથી લાલદાસ અને ગોવર્ધનભાઈનો તેના પરથી વિશ્વાસ હટી →

→ ગયો અને તે વિચાર કરવા લાગ્યા, ''શેખ સલેમાન દ્વારા બાદશાહથી

પ્ર. ૬૬- હવે શ્રીજી સાહેબજી લાલ દરવાજાની હવેલી છોડીને સાથને લઈને ક્યાં ગયા ?

પ્ર. ૬૭- રોહિલ્લાખાનની હવેલીમાં આવીને શ્રીજીએ શું વિચાર કર્યો ?

પ્ર. ૬૮- ઉક્ત પ્રકારથી વિચાર કર્યા પછી શ્રી પ્રાણનાથજીએ કોને અને કેવા આદમીને શોધીને લાવવાનું કહ્યું ?

પ્ર. ૬૯- દયારામભાઈ દ્વારા લાવેલાં ભાઈનું નામ શું હતું ? તેને કઈ રીતે રાખવામાં આવ્યા ?

પ્ર. ૭૦- ઉક્ત ભાઈને શું-કેવું કામ કરવા માટે રાખવામાં આવ્યા ?

પ્ર. ૭૧- કાયમ મુલ્લા દ્વારા ચિઠ્ઠીમાં કોના-કોના સંવાદની સાથે અન્ય શું-શું લખવામાં આવ્યું ?

ઉ. ૭૧- કાયમ મુલ્લા દ્વારા શેખજી મીરાજયના કથાનક-પરિસંવાદને સુંદર →

પ્ર. ૭૨- તે ચિઠ્ઠી કેવી બનાવવામાં આવી ? પુનઃ તેને ક્યાં-ક્યાં, કેટલાં જણની પાસે મોકલવામાં આવી ?

ઉ. ૭૨- તે ચિઠ્ઠીની જિલ્દ (પુસ્તકનું પૂઠું) બાંધીને તેને નલુઆ (વાંસની નળી) →

→ ભેટ (મુલાકાત) થવાની વાત પર વિશ્વાસ ન હોત.'' ત્યારે આપસ્તમાં કહેવા લાગ્યા, ''હવે આપણે પાછાં જવું જોઈએ.''

ઉ. ૬૬- હવે શ્રીજી સાહેબજી લાલ દરવાજાની હવેલી છોડીને જમાત સહિત રોહિલ્લાખાનની સરાયમાં આવી ગયા.

ઉ. ૬૭- રોહિલ્લાખાનની હવેલીમાં આવીને શ્રીજી સ્વરૂપે વિચાર કર્યો, ''અગર જો હિંદીમાં લખેલાં પત્રને ફારસી લિપિમાં બદલી શકાય, તો કદાચ બાદશાહને વસ્તુસ્થિતિ (પરિસ્થિતિ) ની ઓળખ (પહેચાન) થઈ જાય.''

ઉ. ૬૮- ઉપરોક્ત પ્રકારથી વિચાર-વિમર્શ કર્યા પછી શ્રીજી સ્વરૂપે દયારામભાઈને ફારસી ભાષા જાણવાવાળા એક એવા મુલ્લાને શોધીને લાવવાનું કહ્યું, જે હિંદીમાં લખેલાં શબ્દોને ફારસી લિપિમાં લખી દે.

ઉ. ૬૯- દયારામભાઈ દ્વારા લાવેલાં ભાઈનું નામ કાયમ હતું. તે કોઈ મુલ્લાના પુત્ર હતા. તેને માસિક વેતન પર રાખવામાં આવ્યા.

ઉ. ૭૦- ઉક્ત ભાઈને હિંદી લિપિમાં લખેલાં શબ્દોને ફારસી લિપિબદ્ધ કરીને પત્ર તૈયાર કરવા માટે રાખવામાં આવ્યા.

→ શૈલીમાં ફારસી લિપિબદ્ધ કરવામાં આવ્યું. તે જ પત્રમાં તેને મહંમદ સાહેબના મ્યારાજ (સાક્ષાત્કાર-દર્શન) અને કયામતની વાતો સહિત મહાકારણ અર્થાત્ બ્રહ્માત્માઓ-મોમિનોના સંસારમાં આવવાથી લઈને અત્યાર સુધીની મૂલ વાતો પણ લખાવી લેવામાં આવી.

→ માં નાંખીને રુક્કા-પત્ર તૈયાર કરવામાં આવ્યો. પુનઃ તે રુક્કા બાદશાહ ઔરંગઝેબના મિત્રો અને સેવકોની પાસે જગા-જગા પહોંચાડવામાં આવ્યા.

પ્ર. ૭૩- ઉક્ત ચિઠ્ઠીની પ્રતિઓ કોના કર્મચારીઓના ઘર-ઘરમાં આપવામાં આવી ? તેમના પ્રતિફલ શું થયું ? તે કર્મચારી કેવા હતા ?

ઉ. ૭૩- ઉક્ત ચિઠ્ઠીની પ્રતિઓ લઈને મોમિનોએ બાદશાહના રાજ્યાધિકારીઓના →

પ્ર. ૭૪- કાજી શેખ નિઝામની પાસે મોમિન કેટલાં દિવસો સુધી ભટક્યા ? તે કાજી ધર્મ કાર્યાર્થ કેવા હતા ?

ઉ. ૭૪- ધામની મોમિન-આત્માઓ પોતાની ફરજ ઉતારવા માટે બાદશાહના →

પ્ર. ૭૫- દિલ્હીના ચાંદની ચોકમાં કોણ હતા ? તે ક્યાંના હતા અને કેવા હતા ?

પ્ર. ૭૬- તેને લાલદાસજીને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૭૭- તે પુસ્તક લેવા માટે લાલદાસજી કેટલી વાર તે સોદાગરની પાસે ગયા ?

પ્ર. ૭૮- કેટલાં દિવસ પછી પુનઃ તે સોદાગરે લાલદાસજીને શું કહ્યું ?

ઉ. ૭૮- થોડા દિવસ તે સોદાગરે લાલદાસજીને આ રીતે પરેશાન કર્યા અને બાદમાં તેને તે પુસ્તક આપવાનો ઈનકાર કરી દીધો (ના પાડી દીધી). →

પ્ર. ૭૯- તે પુસ્તકના વિષયમાં લાલદાસજીએ તેને શું પૂછ્યું ? તેના જવાબમાં સોદાગરે શું કહ્યું ?

ઉ. ૭૯- તે પુસ્તકના વિષયમાં લાલદાસજીએ તેને પૂછ્યું, ''તફસીર હુસૈની →

→ ઘર-ઘરમાં પુકાર કરી, જેના પ્રતિફલ એ મળ્યું કે કોઈ જાગૃત ન થયું. બધાય ધર્માર્થ મૃતક સમાન નીકળ્યા. એક ખુદા-એક પરમાત્માની રાહ પર અગ્રસર થવા માટે કોઈપણ સાવધાન ન થયું. બધાય ખુદા અને હાદીના વિમુખ હતા.

→ ગુરુ-ઉસ્તાદ શેખ નિઝામની ત્યાં થોડા દિવસો સુધી ભટકતાં રહ્યા. કિંતુ તેને પણ સત્ય-ધર્મ, હકીકી દીન ઇસ્લામના કાર્યના અયોગ્ય અને ધર્માર્થ મરેલાં મુડદા તુલ્ય જ પામ્યા.

ઉ. ૭૫- દિલ્હીના ચાંદની ચોકમાં સૂરતનો સોદાગર રહેતો હતો. તે શ્રીજીને સૂરતમાં પહેલાં મળી ચૂક્યા હતા. અહીં પણ તે શ્રીજીને મળવા આવ્યા હતા. તે આદમી અસત્યવાદી અને ધોકાબાજ હતો.

ઉ. ૭૬- તે સોદાગરે લાલદાસજીને કહ્યું, ''અમારી પાસે દજ્જાલનામા નામક એક પુસ્તક છે. હું તે પુસ્તક આપને બતાવીશ. તે પુસ્તકમાં દજ્જાલની સેનાનું વર્ણનરૂપી જ્ઞાન છે.''

ઉ. ૭૭- દજ્જાલનામા નામક તે પુસ્તક લેવા માટે લાલદાસજી તે સોદાગરની પાસે પ્રતિદિન એકવાર જતાં હતા. તે સોદાગર કઈ પ્રકારની વાતો બનાવીને બીજા દિવસે આપવાના વાયદો કરતાં રહેતાં હતા.

→ પુનઃ કહ્યું, ''મારી પાસે એક તફસીર હુસૈની નામક પુસ્તક છે. તે દજ્જાલનામા પુસ્તક તો ન જાણે કોણ લઈ ગયું છે ? હું ભૂલી ગયો છું. સારું ! હું આપને હુસૈની તફસીર આપીશ.''

→ નામક પુસ્તકમાં શું છે ?'' ત્યારે સોદાગરે જવાબ આપ્યો, ''અરે ! તે તો કુરાન શરીફની ટીકા છે. તે બહુ જ ઉત્તમ અને પ્રમાણિક પુસ્તક છે. કુરાનની આ ટીકા સર્વશ્રેષ્ઠ તેમજ પ્રચલિત ટીકા છે.''

પ્ર. ૮૦- સોદાગર દ્વારા કહેલી વાતો લાલદાસજીએ કોને બતાવી ? તેઓએ શું કહ્યું ?

પ્ર. ૮૧- શ્રીજીની આજ્ઞાથી લાલદાસજી તે સોદાગરની પાસે કેટલાં દિવસ સુધી ગયા ?

ઉ. ૮૧- શ્રીજીની આજ્ઞાથી લાલદાસજી ફરી તે જ સોદાગરની ઘેર ચાર દિવસ →

પ્ર. ૮૨- અંતમાં તે પુસ્તકના વિષયમાં પણ સોદાગરની નિયત જોઈને લાલદાસજીએ શું કહ્યું ?

પ્ર. ૮૩- તે સમય શ્રી પ્રાણનાથજીની પાસે કોણ બેઠું હતું ? તેઓએ શ્રીજીને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૮૪- દયારામભાઈની વાતો સાંભળતાં જ અત્યંત ખુશ થઈને શ્રીજી સ્વરૂપે તેમને શું આજ્ઞા આપી અને શું કહ્યું ?

ઉ. ૮૪- દયારામભાઈની વિનયપૂર્વક વાતો સાંભળીને મહાપ્રભુએ અતિ પ્રસન્ન →

પ્ર. ૮૫- દયારામભાઈએ શ્રીજીની આજ્ઞા શિરોધાર્ય કરીને કોને હુસૈની તફસીર ઢૂંઢવાનું કહ્યું ?

પ્ર. ૮૬- હુસૈની તફસીર કાઢવા માટે દયારામભાઈએ કેવા બહાના બનાવીને પોતાના પાડોશી મિત્રને વિશ્વાસ અપાવ્યો ?

ઉ. ૮૬- હુસૈની તફસીર કાઢવા માટે દયારામભાઈએ બહાના બનાવીને પોતાના પાડોશી મિત્રને વિશ્વાસ અપાવતાં કહ્યું, ''આપ મારા માટે હુસૈન →

ઉ. ૮૦- સોદાગર દ્વારા કહેલી ઉક્ત વાતો લાલદાસજીએ શ્રી પ્રાણનાથજીને બતાવી. ત્યારે મહાપ્રભુએ લાલદાસજીને આજ્ઞા આપી, ''તમે તે તફસીર લઈ આવો.''

→સુધી ભટકતાં રહ્યા. પરંતુ તે સોદાગર તો બહાના જ કરતાં રહ્યા. તફસીર તો આપતો જ ન હતો. ચોથા દિવસે લાલદાસજી તે સોદાગરની પાસેથી નિરાશ થઈને પાછાં શ્રીજીની પાસે આવી ગયા.

ઉ. ૮૨- અંતમાં તે પુસ્તકના વિષયમાં પણ સોદાગરની નિયત (દાનત) જોઈને નિરાશ થઈને લાલદાસજીએ શ્રીજીને કહ્યું, ''તેની વાત જૂઠી પ્રતીત (ભાસ) થાય છે.''

ઉ. ૮૩- તે સમય શ્રી પ્રાણનાથજીની પાસે દયારામભાઈ ઉપસ્થિત હતા. તેઓએ શ્રીજીને વિનય કરી, ''આપ આ કાર્ય માટે મને આજ્ઞા આપો.''

→થઈને દયારામભાઈને આજ્ઞા આપી, ''આપ આજે જ તફસીર હુસૈની લઈ આવો. સરદાર-અગ્રગણ્ય સખી સકુમારની મંજીલ સુધી પહોંચવાની અમને બહુ ચાહના છે. કુરાનની આ ટીકા-તફસીર હુસૈની આ કાર્યમાં અમારી બહુ સહાયતા કરશે.''

ઉ. ૮૫- દયારામભાઈએ શ્રી પ્રાણનાથજીની આજ્ઞા શિરોધાર્ય કરીને પોતાની પાડોશમાં રહેવાવાળા એક મિત્રને હુસૈની તફસીર ઢૂંઢવાનું કહ્યું.

→સાહેબ દ્વારા લખેલી કુરાનની ટીકા તફસીર હુસૈની ઢૂંઢીને લઈ આઓ કેમ કે અમારા એક મુસલમાન મિત્રએ પત્ર લખીને અમારાથી તફસીર હુસૈની મંગાવી છે. તેઓએ બહુ જ વિનમ્ર નિવેદન કરતાં આ પુસ્તક મોકલવાનો આગ્રહ કર્યો છે.''

પ્ર. ૮૭- દયારામભાઈના મુસલમાન મિત્રએ શું કહેતાં તફસીર લાવી દીધી ?

ઉ. ૮૭- દયારામભાઈની ઉક્ત વાતો સાંભળતાં જ દયારામભાઈના મિત્રએ →

પ્ર. ૮૮- તે તફસીરનું મૂલ્ય કેટલું હતું અને દયારામભાઈના દોસ્તે તેમનાથી કેટલાં પૈસા લીધા ? દયારામભાઈનું સિર આસમાનમાં કેમ પહોંચી ગયું ?

પ્ર. ૮૯- મિત્રના ત્યાંથી પાછાં ફરીને દયારામભાઈ ક્યાં ગયા ? શ્રીજીની આગળ તફસીર રાખતાં દયારામભાઈએ શું કહ્યું ?

પ્ર. ૯૦- શ્રીજી શું જોઈને અત્યંત આનંદિત થયા ? શ્રીજીએ કોની સાથે કયા વિષયમાં વાત કરી ?

પ્ર. ૯૧- મૌલાના કાયમને તફસીર આપતાં શ્રીજી સાહેબે તેમને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૯૨- કાયમ મુલ્લાએ જ્યારે તફસીર હુસૈની ખોલી, ત્યારે તેમાં કઈ સૂરત આવી ?

પ્ર. ૯૩- તે સૂરતમાં શ્રી રાજજી મહારાજ દ્વારા મોમિનો માટે કહેલી કઈ વાતો મળી ?

ઉ. ૯૩- તે સૂરતમાં શ્રી રાજજી મહારાજ દ્વારા મોમિનો માટે કહેલી ''લૈલ તુલ →

પ્ર. ૯૪- ''ઇન્ના ઇન્જુલના'' સૂરતની વાતો સાંભળીને શ્રી પ્રાણનાથજી શું વિચાર કરવા લાગ્યા ?

→ તેમને કહ્યું, ''હું તમારું આ કાર્ય અવશ્ય કરી દઈશ.'' તેને દયારામભાઈની વાત સાંભળતાં જ તે જ સમયે તફસીર હુસૈની લાવીને તેમના હાથમાં આપી દીધી.

ઉ. ૮૮- તે તફસીરનું મૂલ્ય ચાલીસ રૂપિયા હતું, કિંતુ દયારામભાઈના દોસ્તે તેમાંથી બે રૂપિયા તેમણે પાછાં કરી દીધા. દયારામભાઈ અતિ પ્રસન્ન થયા. તેમનું સિર માનો આસમાનમાં જઈ પહોંચ્યું હોય કેમ કે ધણી શ્રીજી સાહેબજીની આજ્ઞા પૂર્ણ થઈ અર્થાત્ ધણીની ચિંતા દૂર થઈ.

ઉ. ૮૯- પોતાના મિત્રના ત્યાંથી પાછાં આવીને દયારામભાઈ શ્રીજીની પાસે આવ્યા. તફસીર શ્રીજીને સન્મુખ રાખીને દયારામભાઈ બોલ્યા, ''આપની કૃપાથી આ કાર્ય સફળ થઈ ગયું.''

ઉ. ૯૦- શ્રી પ્રાણનાથજી કુરાનની ટીકા તફસીર હુસૈની જોઈને અત્યધિક આનંદિત થયા. સન્મુખ બેઠેલાં પ્રમુખ શિષ્ય લાલદાસથી તે આ વિષયમાં વાતચીત કરવા લાગ્યા.

ઉ. ૯૧ મૌલાના કાયમને કુરાનની ટીકા હુસૈની તફસીર આપતાં શ્રીજી સાહેબે તેમને કહ્યું, ''કુરાનના થોડાક રહસ્યમય પ્રસંગનો અભિપ્રાય એમાંથી જોઈને અમને બતાવો-સંભળાવો !''

ઉ. ૯૨- કાયમ મુલ્લાએ જ્યારે તફસીર હુસૈની ખોલી, ત્યારે તેમાં ''ઇન્ના ઇન્જુલના'' સૂરત આવી.

→ કદ્ર ની ત્રણ તકરારો''નું વર્ણન આવ્યું. પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજીએ કુરાનની અંદર જે વાતો સાંકેતિક રૂપમાં લખાવી હતી, તે બધાય સાંકેતિક રહસ્ય સ્પષ્ટ થઈ ગયા.

ઉ. ૯૪- **''ઇન્ના ઇન્જુલના''** સૂરતની વાતો સાંભળીને શ્રી પ્રાણનાથજી તેની પર વિચાર કરવા લાગ્યા કે અમે જ વ્રજ અને રાસમાં આવ્યા હતા. હવે →

→ અહીં ત્રીજા જાગણીના બ્રહ્માંડમાં આવ્યા છે. કુરાનમાં પણ તે જ વાતો →

પ્ર. ૯૫- જ્યારે મુલ્લાએ ''ઇન્ના આતેના'' નામક સૂરત સંભળાવી, ત્યારે શ્રીજીના હાલ કેવા થયા ?

ઉ. ૯૫- પુનઃ બીજીવાર જ્યારે કાયમ મુલ્લાએ શ્રીજી સ્વરૂપને **''ઇન્ના આતેના''** નામક સૂરત વાંચીને સંભળાવી, ત્યારે તેમને તેમના દ્વારા શ્રી યમુનાજી, →

પ્ર. ૯૬- કુરાનની અંદરની કઈ-કઈ સૂરતની વાતો સાંભળીને શ્રી પ્રાણનાથજી કેટલાં દિવસ બિસ્તરમાં પડી રહ્યા ?

પ્ર. ૯૭- કઈ વાતની શ્રીજીને એટલી આનંદદાયી ચોટ લાગી કે તે બિસ્તરથી ઊઠી જ ન શક્યા ?

ઉ. ૯૭- આત્માનંદમાં લીન થઈ જવાના કારણે શ્રીજી સ્વરૂપ શારીરિક સૂધ →

પ્ર. ૯૮- સુંદરસાથની વચ્ચે બેસીને હવે શ્રી પ્રાણનાથજી કોની ચર્ચા કરવા લાગ્યા ?

ઉ. ૯૮- હવે સુંદરસાથની વચ્ચે બેસીને શ્રી પ્રાણનાથજી કુરાનની ચર્ચા કરવા →

પ્ર. ૯૯- સુંદરસાથને કોના દ્વારા આનંદનો અનુભવ થયો ? સાક્ષીઓના માધ્યમથી મિલાન કરીને સુંદરસાથ કયા વિષયોની પુષ્ટિ કરવા લાગ્યા ?

ઉ. ૯૯- પોતાના પરમધામની વાતો કુરાનની ટીકા હુસૈની તફસીર દ્વારા →

→ લખી છે, જે નિજાનંદ સ્વામી સદ્ગુરુએ અમને ભેટના સમયે સંકેતમાં કહી હતી!

→ હોજકોસર તાલ અને તેની પાલનો યથાર્થ બોધ પ્રાપ્ત થયો. એ વચનોને સાંભળીને શ્રી પ્રાણનાથજીને એટલો આનંદ પ્રાપ્ત થયો કે ભાવવિહ્વલ (વિભોર) થઈ જવાને કારણે તે ઉઠવા-બેસવામાં પણ અસમર્થ થઈ ગયા.

ઉ. ૯૬- કુરાનની ટીકા હુસૈની તફસીરની **"ઇન્ના ઇન્જુલના અને ઇન્ના આતેના"** -એ બંને સૂરત-પ્રકરણોની વાતો સાંભળીને શ્રી પ્રાણનાથજી ત્રણ દિવસ સુધી સેજ (પથારી) થી ઊઠી ન શક્યા. સેજ્યા પર જ પડી રહ્યા.

→ ભૂલી રહ્યા. તફસીર હુસૈનીમાં લખેલાં પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માના વચનોમાં પોતાની લીલાની વાતો સાંભળીને શ્રીજીની ભાવદશા એવી થઈ ગઈ. એટલે કે બિસ્તરથી ઊઠી જ ન શક્યા.

→ લાગ્યા. સાથીઓને પણ આ પ્રસંગ દ્વારા અત્યંત આનંદનો અનુભવ થયો. શ્રીજી સ્વરૂપ દ્વારા ચર્ચામાં બતાવેલી વાતોને સુંદરસાથ સાક્ષીઓથી મિલાવીને પુષ્ટિ (સમર્થન) કરવા લાગ્યા.

→ સાંભળીને સુંદરસાથને પણ એ પ્રસંગો દ્વારા અત્યંત આનંદનો અનુભવ થયો. અહીં શ્રી સદ્ગુરુ દ્વારા બતાવેલી વાતો - શ્રી જમુનાજી, હોજકોસર તાલ અને પાલની સાક્ષીઓ મળવાથી કુરાન શ્રી રાજજી દ્વારા બ્રહ્માત્માઓ-મોમિનો માટે મોકલેલી ચિઠ્ઠી છે, આ વિષયની પુષ્ટિ સુંદરસાથ કરવા લાગ્યા.

પ્ર. ૧૦૦- સરાય રોહિલ્લાખાનની હવેલીમાં હુસૈની તફસીરની અંદર મળેલી વાતોનો સંદેશો ક્યાં-ક્યાં મોકલવામાં આવ્યો ?

ઉ. ૧૦૦- સરાય રોહિલ્લાખાનની હવેલીમાં કુરાનના ટીકા હુસૈની તફસીરમાં →

પ્ર. ૧૦૧- ઉક્ત ખુશખબરીની સાથે-સાથે તે ગ્રંથના વિષયમાં બીજી કઈ વાતો સુંદરસાથને કહેવામાં આવી ?

પ્ર. ૧૦૨- અમારા ખેલમાં અવતરણના પહેલાં અમારા માટે શ્રી રાજજીએ શું કર્યુ ?

પ્ર. ૧૦૩- ઉદયપુર વગેરે વિભિન્ન સ્થાનોના સુંદરસાથની પાસે શ્રીજીએ કયો સંદેશો આપવાનું કહ્યું ?

ઉ. ૧૦૩- શ્રી પ્રાણનાથજીએ ઉદયપુર વગેરે વિભિન્ન સ્થાનોના સુંદરસાથને →

પ્ર. ૧૦૪-પત્રમાં કયા-કયા પાંચ ભાઈઓને વિશેષ રૂપથી સંબોધિત કરીને શું કહેવામાં આવ્યું હતું ?

ઉ. ૧૦૪- પત્રમાં વિશેષ કરીને ભીમભાઈ, મુકુંદદાસજી, ઉદ્ધવ, કેશવદાસ તથા શ્યામજી-એ પાંચ ભાઈઓને સંબોધિત કરી કહેવામાં આવ્યું હતું કે, ‘‘આપ સાંભળો ! મેં મહંમદ સાહેબ દ્વારા લાવેલાં પત્ર ‘કુરાન’ને વાંચ્યું. તે અમારા પ્રિયતમ શ્રી રાજજી દ્વારા મોકલેલાં →

પ્ર. ૧૦૫- શ્રી પ્રાણનાથજીએ પત્રમાં અન્ય સુંદરસાથને સત્ય ધર્મની પ્રતિષ્ઠા માટે શું કરવાનું કહ્યું ?

ઉ. ૧૦૫- શ્રી પ્રાણનાથજીએ અન્ય સુંદરસાથને પત્રમાં એ વાત સ્પષ્ટ લખી, →

→ પોતાના પરમધામની લીલાનું સાંકેતિક વર્ણન મળવાના શુભ સમાચાર સમસ્ત સુંદરસાથની પાસે જગ્યા-જગ્યા પ્રેષિત કરવામાં (મોકલવામાં) આવ્યા.

ઉ. ૧૦૧- ઉક્ત ખુશખબરીની સાથે-સાથે તે ગ્રંથના વિષયમાં સુંદરસાથને એ પણ કહેવામાં આવ્યું કે આ કુરાન અમારી બ્રહ્મમુનિઓ-મોમિનોની ધરોહર છે.

ઉ. ૧૦૨- શ્રી રાજજીની અનંત અનુકંપાના વરદ હસ્ત અમને પ્રાપ્ત છે, એટલા માટે તેઓએ અમારા સંસારમાં અવતરણના પહેલાં જ કુરાનના માધ્યમથી એ સૂચના સંસારને આપી.

→ પત્ર લખીને આદેશ આપવાનું કહ્યું કે, ''આપ લોકોને જે સમાચાર આપવા જઈ રહ્યા છે, તેની સૂચના આપ અન્ય સાથીઓ સુધી અવશ્ય પહોંચાડશો.''

→ અમારા નામનો સંદેશો છે. તેમાં મને પરમધામની લીલાનો સંકેત મળ્યો છે. પોતાના ઘરનો સંકેત અમારા વિના કોઈ ન સમજી શકે. બ્રહ્માત્માઓના અવિનાશી ઘર-બ્રહ્મધામના અતિરિક્ત જો કોઈ બીજાનું અસ્તિત્વ હોય, ત્યારે જ તે આ લીલાને સમજી શકશે. બીજું બધું તો ક્ષણભંગુર છે. કુરાન ગ્રંથ મુસલમાનોનો નથી, અમારો છે. અમારા ઘરની વાતો અમારા ધણીએ કુરાનમાં લખીને અમારા માટે મોકલી છે.''

→ ''સુંદરસાથજી ! આપ લોકો હિમંત અને ધૈર્યથી સત્ય ધર્મની પ્રતિષ્ઠા માટે દજ્જાલથી લડવાવાળાઓની પાસે પોતાની ખુશહાલીની સમાચાર મોકલી આપો.''

પ્ર. ૧૦૬- સરાય રોહિલ્લાખાનની હવેલીમાં બેસીને ઉક્ત કાર્ય કરતાં-કરતાં કોણ-કોણ આવી પહોંચ્યું ?

ઉ. ૧૦૬- ઉક્ત વાતાવરણની વચ્ચે જ્યારે શ્રીજી સ્વરૂપ સરાય રોહિલ્લાખાનની →

પ્ર. ૧૦૭- ઉક્ત ત્રણ જણ ક્યાંથી, કોની તરફથી અને કેમ આવ્યા હતા ?

ઉ. ૧૦૭- ઉક્ત ત્રણ જણ નવતનપુરી-જામનગર સ્થિત ગાદીપતિ શ્રી →

પ્ર. ૧૦૮- ઉક્ત ત્રણેય જણ દિલ્હી સ્થિત કઈ હવેલીમાં આવીને શ્રીજી સ્વરૂપને મળ્યા ?

પ્ર. ૧૦૯- ઉક્ત ત્રણેય કેવા હતા અથવા કોના તાબામાં થઈને કેવી માન્યતા લઈને ચાલતા હતા ?

ઉ. ૧૦૯- ઉક્ત ત્રણેય ગાદીપતિ શ્રી બિહારીજીના દાવેદાર તથા ત્યાંના →

પ્ર. ૧૧૦- તે ત્રણેય કોણ હતા ? કોનો વિરોધ કરવાવાળા હતા ? એમનું મહત્ત્વ ક્યાં હતું ?

ઉ. ૧૧૦- એ આવેલાં લોકો શ્રી બિહારીજી દ્વારા મોકલેલાં તેમના અનુગામી →

પ્ર. ૧૧૧- એ આવેલાં લોકો વિશેષ કરીને કોની ઉપર આક્રોશ રાખતાં હતા ?

પ્ર. ૧૧૨- એ લોકો કોનું નામ અને કોના ધર્મગ્રંથની વાતો સાંભળવા પણ ચાહતા ન હતા ?

ઉ. ૧૧૨- જામનગર-શ્રી નવતનપુરીથી આવેલાં એ ત્રણેય ભાઈ મહંમદ સાહેબનું →

→ હવેલીમાં કાર્યરત થઈને આગળ વધી રહ્યા હતા, એ જ સમય જામનગરથી ગાદીપતિ શ્રી બિહારીજીની તરફથી ત્રણ જણ - પ્રેમદાસ, નાગજીભાઈ અને સંગજીભાઈ દિલ્હી આવી પહોંચ્યા.

→ બિહારીજીની તરફથી આવ્યા હતા. એ ત્રણેય ગાદીપતિ શ્રી બિહારીજીની તરફથી મંદિર સંચાલનાર્થ થોડા ધન-નગદ વગેરે લેવા આવ્યા હતા, જે પ્રકાર નલિયામાં આવ્યા હતા.

ઉ. ૧૦૮- ઉક્ત ત્રણેય જણ દિલ્હી સ્થિત સરાય રોહિલ્લાખાનની હવેલીમાં આવીને શ્રી પ્રાણનાથજી અને સુંદરસાથને મળ્યા.

→ સુંદરસાથમાં શ્રી બિહારીજીની તરફથી હિંદુ ધર્મના હિંદુત્વનું પાલન કરવાવાળા હતા. તે ઈસા-રૂહઅલ્લાહ શ્રી દેવચંદ્રજીની ગાદીના તાબેદાર શ્રી બિહારીજીની માન્યતાઓને સત્ય માનીને ચાલવાવાળા હતા.

→ (અનુસરણ કરવાવાળા) સાથી હતા. જે પ્રકાર યહુદીઓએ પયગંબરનો વિરોધ કર્યો હતો, તે પ્રકાર એ ત્રણેય બુદ્ધજીનો વિરોધ કરવાવાળા ગુરુપુત્રના સમુદાયમાં હતા. એમની દૃષ્ટિમાં ગાદીનું મહત્ત્વ અધિક હતું.

ઉ. ૧૧૧- એ આવેલાં લોકો વિશેષ કરીને સત્ય ધર્મ પર સમર્પિત થઈ જવાવાળાઓથી આક્રોશ (શાપ-નિંદા) રાખતાં હતા.

→ નામ અને તેમના ધર્મગ્રંથ કુરાન શરીફ તેમજ હદીસોના નામ માત્ર પણ સાંભળવા ન ચાહતા હતા. એ કટ્ટર હિંદુત્વનું પાલન કરવાવાળા હતા.

પ્ર. ૧૧૩- એમના મનમાં કોના-કોના પ્રતિ શ્રદ્ધાને બદલે અશ્રદ્ધા ભરેલી હતી ?

ઉ. ૧૧૩- એમના મનમાં રસૂલ-પરમાત્માના સંદેશવાહક-મહંમદ સાહેબના →

પ્ર. ૧૧૪- ઉક્ત ત્રણે ભાઈ જ્યારે દિલ્હી પહોંચ્યા, ત્યારે ત્યાં કોના સિવાય બીજા કોઈની ચર્ચા જ ન હતી ?

પ્ર. ૧૧૫- દિલ્હીમાં ઉક્ત ભાઈઓને આશ્ચર્યવત્ કઈ આત્માઓની મહિમા મળી ?

પ્ર. ૧૧૬- એ ગુજરાતથી આવેલાં સાથી શ્રીજીની સન્મુખ આવતાં જ કેવી વાતો કરવા લાગ્યા ?

પ્ર. ૧૧૭- દિલ્હી પહોંચતાં જ ઉક્ત સાથીઓને શું અનુભવ થવા લાગ્યો ?

ઉ. ૧૧૭- દિલ્હી પહોંચીને શ્રીજીના સન્મુખ થતાં જ નવતનપુરીથી આવેલ →

પ્ર. ૧૧૮- શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપે ચર્ચા દ્વારા તેઓને કયા સ્વરૂપની ઓળખ કરાવી દીધી ? પુનઃ મહંમદ સાહેબના પ્રતિ શું કરી દીધું ?

પ્ર. ૧૧૯- શ્રીજીની ચર્ચા દ્વારા તેઓએ કઈ વાત સિદ્ધ કરી સમજી લીધી ?

ઉ. ૧૧૯- શ્રીજીની ચર્ચા દ્વારા તે ત્રણેય લોકોએ એ વાત સિદ્ધ કરી સમજી લીધી →

પ્ર. ૧૨૦- કોણ બંનેના જ્ઞાનનું મિલાન કરી જુએ, તો કયા ધર્મની પ્રતિષ્ઠા થાય છે ?

→ ધર્મગ્રંથ કુરાનની વાતો જેમ કે 'ખુદા-પરમાત્મા એક છે, મહંમદ સાહેબના કથન સત્ય તેમજ શ્રેષ્ઠ છે' ના પ્રતિ શ્રદ્ધાના બદલે અશ્રદ્ધા ભરેલી હતી.

ઉ. ૧૧૪- ઉક્ત ત્રણે ભાઈ જ્યારે દિલ્હી પહોંચ્યા, ત્યારે ત્યાં મોમિનો- બ્રહ્મસૃષ્ટિઓ તથા મહંમદ સાહેબના વગર બીજી કોઈ ચર્ચા જ ન હતી.

ઉ. ૧૧૫- દિલ્હી આવીને ત્યાં ચાલી રહેલી મહત્ત્વપૂર્ણ ચર્ચામાં ઉક્ત ભાઈઓને પરબ્રહ્મ પરમાત્માની આત્માઓ-ખુદાના જાતની મહિમા જોવામાં આવી.

ઉ. ૧૧૬- ગુજરાત-શ્રી નવતનપુરીથી આવેલાં એ સાથી મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીના સન્મુખ આવતાં જ બહુ આવેશ ભરીને જોશપૂર્ણ વાતો કરવા લાગ્યા.

→ ત્રણેય લોકોને એવો અનુભવ થયો કે તેમની અને શ્રી પ્રાણનાથજીની વચ્ચેનો પડદો હટી / ખસી ગયો છે. પરંતુ તેમનો તે અનુભવ ક્ષણિક હતો. તેમને જાગૃત જ્ઞાન ન હતું.

ઉ. ૧૧૮- શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપે ચર્ચા કરીને તેઓને નિજાનંદ સ્વામી શ્રી દેવચંદ્રજીના સ્વરૂપની ઓળખ કરાવી દીધી અને મહંમદ સાહેબના પ્રતિ તેમનામાં વિશ્વાસ ઉત્પન્ન કરાવી દીધો.

→ કે ઈસા-રૂહઅલ્લાહ શ્રી દેવચંદ્રજીએ જે બ્રહ્મજ્ઞાન આપ્યું છે, તે જ વાતો (જ્ઞાન) મહંમદ સાહેબે પણ કુરાનમાં કહી છે. બંનેયની સમજ એક જ છે.

ઉ. ૧૨૦- ઈસા-રૂહઅલ્લાહ શ્રી દેવચંદ્રજી તથા મહંમદ સાહેબના જ્ઞાનનું મિલાન કરી જુએ, તો એક જ અથાત્ સત્ય આત્મ ધર્મ-હકીકી દીન ઇસ્લામ-નિજાનંદ ધર્મની પ્રતિષ્ઠા થાય છે.

પ્ર. ૧૨૧- ઉક્ત ત્રણેય ભાઈઓએ શું, શેમાં, કોના એકાકારનો અનુભવ કર્યો ? હવે તેમાં કયા-કયા વિષયમાં ભેદ ન રહ્યો ? કોની આત્મા જાગૃત થવા લાગી ?

ઉ. ૧૨૧- ઉક્ત ત્રણેય ભાઈઓએ શ્રી પ્રાણનાથજીમાં ઈસા-રૂહઅલ્લાહ શ્રી

→

પ્ર. ૧૨૨- શ્રી પ્રાણનાથજીની રોચક અથવા ઓજમય ચર્ચા સાંભળીને અને તેમના આવેશને જોઈને શ્રી નવતનપુરીથી આવેલ ભાઈઓને શું થયું ?

પ્ર. ૧૨૩- મહંમદ સાહેબના વિરોધી યહુદીઓની સમાન ધર્મ વિરોધી ભાવના રાખવાવાળાનું શું થયું ?

પ્ર. ૧૨૪- શ્રી પ્રાણનાથજીની પ્રતિ વિશ્વાસ પ્રકટ કરતાં ઉક્ત ત્રણેય ભાઈઓએ શું કહ્યું ?

ઉ. ૧૨૪- પોતાના વચનો દ્વારા મહાપ્રભુના પ્રતિ વિશ્વાસ પ્રગટ કરતાં ત્રણેય

→

પ્ર. ૧૨૫- શ્રીજી સ્વરૂપના શ્રી મુખથી ચર્ચા સાંભળીને ઉક્ત ત્રણેય ભાઈઓને કયા વિષયમાં શંકા ન રહી ?

પ્ર. ૧૨૬- શ્રીજી દ્વારા કલશ વાણીની સનંધ સંભળાવતાં જ તે બંને ભાઈ કેવી વાતો કહેવા લાગ્યા ?

પ્ર. ૧૨૭- તેઓએ શ્રી પ્રાણનાથજીને કોના વાસ્તવિક પ્રચારમાં સક્ષમ તેમજ સમર્પિત જોયા ?

ઉ. ૧૨૭- તે ભાઈઓએ શ્રીજી સ્વરૂપને સદ્‌ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજીના યથાર્થ માર્ગ

→

→ દેવચંદ્રજી તથા રસૂલ મહંમદ સાહેબના જ્ઞાનના એકાકારનો અનુભવ કર્યો. હવે તેમાં કલમા અને તારતમના વિષયમાં ભેદ ન રહ્યો. તેમના દિલનો બધોય અવિશ્વાસ અને સંદેહ મટી ગયો. તે ત્રણેની આત્મા જાગૃત થવા લાગી.

ઉ. ૧૨૨- મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીના રોચક તેમજ ઓજપૂર્ણ વચનોને શ્રવણ કરીને અને તેમના આવેશને જોઈને શ્રી નવતનપુરીથી આવેલ ભાઈઓના મનમાં ઉત્સાહની લહેર દોડી પડી.

ઉ. ૧૨૩- મહંમદ સાહેબના વિરોધી યહુદીઓની સમાન ધર્મ વિરોધી સંકીર્ણ (સંકુચિત) ભાવના રાખવાવાળાઓની તે ભાવનાઓનું દમન થઈ ગયું.

→ ભાઈઓએ કહ્યું, ''અમને આપના સ્વરૂપની ઓળખ થઈ ગઈ છે. આપના સ્વરૂપમાં અમને નિજાનંદ સ્વામી શ્રી દેવચંદ્રજીના દર્શન મળ્યા છે.''

ઉ. ૧૨૫- શ્રીજી સ્વરૂપના શ્રી મુખથી ચર્ચા સાંભળીને ઉક્ત ત્રણેય ભાઈઓને આ વાતમાં કોઈ શંકા ન રહી કે બ્રહ્મ-પરમાત્મા એક છે અને તેમનો સંદેશ લાવવાવાળા મહંમદ સાહેબ તેમના શ્રેષ્ઠ રસૂલ છે.

ઉ. ૧૨૬- શ્રીજી દ્વારા કલશ વાણીની સનંધો સંભળાવતાં જ તેઓએ કહ્યું, ''આ વાણી બધાના અનુકૂળ અને ઉપર્યુક્ત છે.''

→ નિજાનંદ ધર્મનો વાસ્તવિક પ્રચાર કરવામાં સક્ષમ તેમજ સમર્પિત જોયા અને અન્ય સુંદરસાથને પણ આ નિશ્ચયતાની ખબર આપવાની વાત કહી.

પ્ર. ૧૨૮- તેઓએ કયા સુંદરસાથને તથા કયા વિષયમાં પત્ર લખવાનું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૨૯- પુનઃ તેમને શ્રીજીના રૂપમાં શું મળ્યું ? તેઓએ કોની અંદર કોનામાં કોના દર્શન કર્યા અને શું ઘોષણા કરી દીધી ?

ઉ. ૧૨૯- પુનઃ તેમને શ્રીજીના રૂપમાં સદ્‌ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજીની કૃપા મળી અને →

પ્ર. ૧૩૦- ઉક્ત પ્રકારની ચિઠ્ઠી લખી-લખીને ત્રણેય ભાઈઓએ ક્યાં-ક્યાં પહોંચાડી ?

પ્ર. ૧૩૧-શ્રીજીની સામે અદ્વૈત ભાવમાં પરિણત થઈને બંને ભાઈઓએ શું-શું કર્યુ ?

ઉ. ૧૩૧ - અહીં ત્રણ ભાઈઓમાંથી સંગજી અને નાગજીભાઈએ શ્રી પ્રાણનાથજીની →

પ્ર. ૧૩૨- કોના મનના કપટ ભાવ દૂર થતાં જ વિભિન્ન વિષયોની શંકા ઉપશંકાઓ મટી ગઈ ?

પ્ર. ૧૩૩- તે ત્રણેય ભાઈ શ્રીજીના પ્રત્યે કેવો વિશ્વાસ લઈ આવ્યા ? તેમાં શું જાગી ?

પ્ર. ૧૩૪- ઉક્ત પ્રકારથી એ ત્રણે ભાઈ શ્રી પ્રાણનાથજીના સત્સંગમાં કેટલાં દિન રહ્યા ?

પ્ર. ૧૩૫- પ્રેમદાસે પોતાના ઉભય ભાઈઓને કેવી ભાવનાથી જોયા ? તે ક્યાં રહ્યા ?

ઉ. ૧૨૮- તે ભાઈઓએ પોતાના બધા સુંદરસાથને આ પ્રકાર પત્ર લખવાની વાત કહી, ''અત્યાર સુધી અમે ભૂલ્યા હતા. અહીંયા આવીને હવે અમે બ્રહ્મસૃષ્ટિઓના શ્રેષ્ઠ તથા સાચા સિદ્ધાંતોને પ્રાપ્ત કર્યા.''

→ તેઓએ શ્રીજી સ્વરૂપની અંદર સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજીના દર્શન કર્યા તથા ઘોષણા કરી દીધી કે જે પણ સુંદરસાથ જ્યાં પણ હોય, તે અમારી એ વાતો પર અવશ્ય પૂર્ણનિષ્ઠાથી વિશ્વાસ કરો કે સદ્ગુરુ સ્વરૂપ શ્રીજીની અંદર વિરાજમાન છે.

ઉ. ૧૩૦- તે ત્રણેય ભાઈઓએ ઉક્ત પ્રકારની ચિઠ્ઠી વિધિવત્ નામ અને પતા સહિત જગ્યા-જગ્યા પર બિખરેલાં પોતાના પક્ષના સાથીઓની પાસે પહોંચાડી દીધી.

→ સામે અદ્વૈત ભાવમાં પરિણત થઈને પોતાના પક્ષની જગ્યા-જગ્યા પર ફેલાયેલાં બધા સુંદરસાથને પત્ર લખ્યો. શેખબદલભાઈની સાથે એક જ થાળીમાં ભોજન કરી એકાત્મ થયા. આ પ્રકાર બધાની સાથે એક અદ્વૈત ભાવથી વાતચીત, ખાનપાન કરીને એકાકાર થઈ ગયા.

ઉ. ૧૩૨- ઉક્ત ત્રણેય ભાઈઓના મનના કપટભાવ દૂર થતાં જ તેમની અંદરની વિભિન્ન વિષયોની શંકા-ઉપશંકાઓ દૂર થઈ ગઈ.

ઉ. ૧૩૩- તે ત્રણેય ભાઈ એક બ્રહ્મના સિદ્ધાંતને સમજીને પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રીજીના સ્વરૂપ પર વિશ્વાસ લઈ આવ્યા. એક ધર્મની પ્રતિષ્ઠાના પ્રતિ તેમાં આસ્થા જાગી ઊઠી.

ઉ. ૧૩૪- ઉક્ત પ્રકારથી એ ત્રણેય ભાઈ દિલ્હી સ્થિત સરાય રોહિલ્લાખાનની હવેલીમાં શ્રી પ્રાણનાથજીના સત્સંગમાં બાવીસ દિન સુધી રહ્યા.

ઉ. ૧૩૫- ઉક્ત ત્રણેય ભાઈઓમાંથી સીધા-સાદા, ભોળા-ભલા ભાઈ પ્રેમદાસે પોતાના બંને સાથીઓની વિચલિત ભાવનાને પારખી. તેમને તેમનો →

→ વિશ્વાસ માત્ર બનાવટી પ્રતીત થયો. અતઃ પ્રેમદાસભાઈ પાછાં →

પ્ર. ૧૩૬- પ્રેમદાસભાઈએ ઉક્ત બંને ભાઈઓને કયા વિષયમાં અને શું કહ્યું ?

ઉ. ૧૩૬- પ્રેમદાસભાઈએ બંને ભાઈઓ-સંગજી અને નાગજીને કહ્યું, →

પ્ર. ૧૩૭-અંતમાં તે ત્રણ ભાઈઓમાંથી કોણ-કોણ પાછાં ફરી ગયા અને કોણ ત્યાં જ રહી ગયા ?

પ્ર. ૧૩૮- તે બંને પોતાનું શું કામ સિદ્ધ કરી પાછાં ચાલ્યા ? તેઓએ શું પારખી લીધું ?

ઉ. ૧૩૮- તે બંને ગાદીપતિ બિહારીજીની તરફથી પૈસા-નગદ વિષય શ્રીજીને →

પ્ર. ૧૩૯- જ્યારે બંને ભાઈ દિલ્હીથી પાછાં ચાલ્યા અને તેમને કલિયુગે ઘેરી લીધા, તો શું થયું ?

પ્ર. ૧૪૦- દજ્જાલે તે ભાઈઓના મન પર શું કરી દીધું અને તેમનું શું છીનવી લીધું ?

ઉ. ૧૪૦- આસુરી વૃત્તિઓથી ગ્રસ્ત (ઘેરાયેલાં) હોવાથી તથા તેમના દિલને →

પ્ર. ૧૪૧- તે બંને ભાઈ દિલ્હીથી શ્રી નવતનપુરી જતાં સમયે રસ્તામાં મળેલાં સાથીઓથી કેવી વાતો કરવા લાગ્યા ?

ઉ. ૧૪૧- તે બંને ભાઈ દિલ્હીથી શ્રી નવતનપુરી જતાં સમયે રસ્તામાં મળવાવાળા →

→ નવતનપુરી ન ગયા. દિલ્હીમાં જ રહી ગયા.

→ ''અમારાથી આપ અવિશ્વાસપૂર્ણ વાતો કરી રહ્યા છે. અમારી જ સામે મહાપ્રભુના સ્વરૂપ પર આપને વિશ્વાસ થઈ ગયો હતો. તે વિશ્વાસ હવે ક્યાં ચાલ્યો ગયો ?''

ઉ. ૧૩૭- ઉક્ત ત્રણેય ભાઈઓમાંથી નાગજી અને સંગજી-એ બંને નવતનપુરી પાછાં ફરી ગયા તથા પ્રેમદાસભાઈ તો અહીં જ શ્રી પ્રાણનાથજીની સાથે જ રહી ગયા.

→ પ્રબોધવાની (ઉપદેશની) જે આશ લઈને આવ્યા હતા, તે આશ પૂરી કરવા કંઈક લઈને ચાલ્યા ગયા. તેઓએ 'સદ્‌ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી ક્યાં બેસીને પોતાનું કાર્ય કરી રહ્યા છે.'-આ વાતને પારખી તો લીધી, પરંતુ પુનઃ તેવાને તેવા જ રહ્યા.

ઉ. ૧૩૯- જ્યારે બંને ભાઈ દિલ્હીથી પાછાં ચાલવા લાગ્યા, ત્યારે તેમને કલિયુગરૂપી શેતાને આવી ઘેર્યા. તે શેતાને મનમાં કપટની ભાવના જાગૃત કરી દીધી. આસુરી વૃત્તિઓએ તેમના વિશ્વાસને છીનવી લીધો.

→ કલિયુગરૂપી દજ્જાલ દ્વારા ઘેરી લેવાને કારણ તેમના મનમાં શ્રીજીના પ્રતિ જે પૂર્ણ વિશ્વાસ આવ્યો હતો, તે બધો બદલાઈ ગયો. પુનઃ તે પહેલાંની જ જેમ દુવિધાજનક વાતો કરતાં-કરતાં નવતનપુરી પહોંચ્યા.

→ સાથીઓથી દુવિધાજનક વાતો કરવા લાગ્યા. મળવાવાળા સાથી જ્યારે તેમને પૂછતાં કે તે લોકો ત્યાંથી પાછાં કેમ જઈ રહ્યા છે ? ત્યારે તે લોકો તેમને કંઈક બીજું સંદેહ ઉત્પન્ન કરવાવાળી વાતો કહી દેતાં.

પ્ર. ૧૪૨- રસ્તામાં સુંદરસાથ દ્વારા પૂછવાથી તે બંને ભાઈ શું જવાબ આપતાં જવા લાગ્યા ?

પ્ર. ૧૪૩- શ્રી નવતનપુરી સ્થિત પોતાના મિત્ર ગાદીપતિ શ્રી બિહારીજીની પાસે પહોંચીને ઉક્ત બંને ભાઈઓએ શું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૪૪- એ બંને ભાઈઓએ દિલ્હીમાં કોની અંદર સ્વામી શ્રી દેવચંદ્રજીને જોયા, એવો જવાબ મહંત શ્રીને આપ્યો ?

પ્ર. ૧૪૫- પુનઃ ઉક્ત બંને ભાઈઓએ પોતાના મિત્રને 'સંસારમાં એક ધર્મ કરવાનું કાર્ય' સદ્‌ગુરુ સ્વરૂપે કોને સોપ્યું છે, એવું કહી દીધું ?

પ્ર. ૧૪૬- કઈ વાત સાંભળીને શ્રી નવતનપુરીના મહંત ગાદીપતિ ગાદી છોડીને ભાગી ગયા ?

ઉ. ૧૪૬- ''સદ્‌ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજીને અમોએ શ્રી પ્રાણનાથજીની અંદર જોયા છે →

પ્ર. ૧૪૭- મુખિયાજી શું કહેતાં ભાગી ગયા ? અહીંયાની સ્થિતિ કેવી બની ગઈ ?

ઉ. ૧૪૭- મુખિયાજી કહેવા લાગ્યા, ''હવે આપ લોકોની પાસે અમે ક્યારેય →

પ્ર. ૧૪૮- ગાદીપતિ મહંત શ્રીની પાછળ-પાછળ તેમને રાજી કરવા કોણ દોડ્યા ?

ઉ. ૧૪૮- મહંત શ્રી બિહારીજીને રાજી કરવા માટે તેમના શિષ્ય તેમની પાછળ- →

ઉ. ૧૪૨- રસ્તામાં સુંદરસાથ દ્વારા પૂછવાથી તે બંને ભાઈ કહેતાં, ''શ્રી દેવચંદ્રજીના અતિરિક્ત અન્ય કોઈ શ્રેષ્ઠ સદ્‌ગુરુ નથી.'' આ પ્રકારની દુવિધાજન્ય વાતો જ કહેતાં જવા લાગ્યા.

ઉ. ૧૪૩- શ્રી નવતનપુરીમાં પોતાના મિત્ર ગાદીપતિ શ્રી બિહારીજીની પાસે પહોંચીને ઉક્ત બંને ભાઈ કહેવા લાગ્યા, ''અરે ! શ્રી દેવચંદ્રજીની સમાન અમને અન્ય કોઈનાથી કોઈ આશા નથી.''

ઉ. ૧૪૪- એ બંને ભાઈઓ-નાગજી અને સંગજીએ ગાદીપતિ મહંત શ્રી બિહારીજીને કહ્યું, ''અમોએ નિજાનંદ સ્વામી શ્રી દેવચંદ્રજીને શ્રી પ્રાણનાથજીની અંદર જોયા છે.''

ઉ. ૧૪૫- પુનઃ ઉક્ત બંને ભાઈઓએ પોતાના મિત્ર શ્રી બિહારીજીને કહી દીધું, 'સદ્‌ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજીએ સંપૂર્ણ સંસારમાં એક ધર્મની સ્થાપના કરવાનું કાર્ય શ્રી પ્રાણનાથજીને જ સોંપ્યું છે.''

→ અને સંસારમાં એક ધર્મની સ્થાપનાનું કાર્ય સદ્‌ગુરુ સ્વરૂપે શ્રી પ્રાણનાથજીને જ સોંપ્યુંછે,''-એટલી વાત સાંભળતાં જ ગાદીપતિ-મુખિયા શ્રી બિહારીજી ચર્ચાથી ઊઠીને ગાદી છોડીને ભાગી ગયા.

→ નહીં રહીશું.'' આ પ્રકાર વિવાદની સ્થિતિ ઊભી કરી ગાદીપતિ શ્રી બિહારીજી ભાગી ગયા. ગાદીપતિના પ્રતિ શ્રી નવતનપુરીમાં ભૂકંપ જેવું થઈ ગયું.

→ પાછળ દોડ્યા. તે કંઈ પણ રીતે મનાવવાથી પાછાં ફરવા તૈયાર ન થયા. ત્યારે બધાએ તેમના ચરણોમાં ઝૂકીને પ્રાર્થના કરી અને બોલ્યા, ''અમે ભૂલીને એવી વાત કહી દીધી હતી.''

પ્ર. ૧૪૯- જ્યારે કોઈપણ પ્રકારથી ગાદીપતિ બિહારીજી પાછાં આવવા ન માન્યા, ત્યારે બંને ભાઈઓએ શું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૫૦- ગાદીપતિ બિહારીજી જ્યારે ન માન્યા, ત્યારે નારાજ થઈને ક્યાં જઈને બેસી ગયા ?

પ્ર. ૧૫૧- ઉક્ત પ્રકારથી મહંત શ્રી ગાદીપતિજી એકાંત સ્થાનમાં કેટલાં દિન બેસી રહ્યા ?

ઉ. ૧૫૧- સુંદરસાથમાં અગ્રગણ્ય સાથીઓને સમજાવવાથી પણ મહંત શ્રી →

પ્ર. ૧૫૨- અન્ય કોણ-કોણ સુંદરસાથ મહંતશ્રીને દુઃખી જોઈને બહુ જ દુઃખી થયા ?

ઉ. ૧૫૨- મહંતશ્રીને દુઃખી જોઈને બધા સુંદરસાથ બહુ જ દુઃખી થયા. ગાદીપતિ →

પ્ર. ૧૫૩- સુંદરસાથ મળીને શ્રી બિહારીજીને કેવી રીતે સમજાવીને પાછાં ઘેર લઈ આવ્યા ?

ઉ. ૧૫૩- સુંદરસાથ તરેહ-તરેહથી સમજાવી-બુઝાવીને આજીજીના વચન કહીને →

પ્ર. ૧૫૪- મહંત શ્રી ગાદીપતિના આ પ્રકાર રૂઠી જવા અને અત્યંત દુઃખી થવાનું કારણ શું હતું ?

ઉ. ૧૫૪- શ્રી પ્રાણનાથજીના સાચા ધર્મ-માર્ગના પ્રતિ પોતાના લોકોમાં શ્રદ્ધા અને વિશ્વાસ ઉત્પન્ન થવો શ્રી બિહારીજીના સ્વાર્થને નિર્મૂળ થવાનું →

પ્ર. ૧૫૫- કોણે અને કેવો પત્ર જગ્યા-જગ્યાએ વસેલા સુંદરસાથને લખીને મોકલવો પડ્યો ?

ઉ. ૧૪૯- જ્યારે કોઈપણ પ્રકારથી મનાવવાથી ગાદીપતિ શ્રી બિહારીજી પાછાં આવવા ન માન્યા, ત્યારે તે બંને ભાઈઆએ માફી માંગતાં કહ્યું, ''અમે ભૂલીને એવી વાતો કહી છે.''

ઉ. ૧૫૦- ગાદીપતિ શ્રી બિહારીજી જ્યારે કોઈપણ રીતે ન માન્યા અને નારાજ થઈ ગયા, ત્યારે અન્યત્ર એકાંતમાં જઈને બેસી ગયા.

→ બિહારીજી રાજી ન થયા અને ન તો તેઓએ કોઈની કોઈ વાત જ સાંભળી. આ રીતે નારાજ થઈને તે ત્રણ દિવસ સુધી ત્યાં જ (એકાંત સ્થાનમાં) બેસી રહ્યા.

→ શ્રી બિહારીજી કોઈની પણ વાતોને પોતાના કાનોથી સાંભળવા સુધ્ધાં ન ચાહતા હતા. એ સાથીઓના મનમાં પણ પોતાના અવિશ્વાસના કારણે શ્રી બિહારીજીને પહોંચેલાં દુઃખને જોઈને બહુ જ સંતાપ થયો.

→ શ્રી બિહારીજીને ઘેર પાછાં લઈ આવ્યા. એમના મનમાં શ્રી પ્રાણનાથજીની ચર્ચા સાંભળીને તેમના પ્રતિ જે શ્રદ્ધા ઉત્પન્ન થઈ હતી, તે દબાઈ ગઈ.

→ હતું. તે પોતાની ગાદીના અભિમાનમાં ફૂલી ન સમાતા હતા. સુંદરસાથ અને ધર્મ સિદ્ધાંતના આચરણ વગેરેથી તેમને મતલબ જ ન હતો. તે તો 'ક્યાંક મહેરાજ મારી ગાદી ન છીનવી લે'-એ જ ડરના માર્યા ડરતાં-ડરતાં જીવન વ્યતીત (પસાર) કરી રહ્યા હતા. એ જ કારણથી તે રૂઠેલાં અને અત્યંત દુઃખી થયા હતા.

ઉ. ૧૫૫- બંને ભાઈ-સંગજી અને નાગજીને જગ્યા-જગ્યાએ વસેલા પોતાના પક્ષના સુંદરસાથને પુનઃ પત્ર લખવો પડ્યો. તે પત્રોમાં પોતાના વિચારોમાં પરિવર્તન આવી જવાની વાત આ પ્રકાર લખવામાં આવી →

→ હતી, ''પહેલાં લખેલાં પત્ર અનુસાર કોઈપણ પોતાના મનમાં શ્રીજીના →

પ્ર. ૧૫૬- કઈ રાહ પર ચાલતાં-ચાલતાં વચ્ચોવચ કઈ ઘટના બની ?

પ્ર. ૧૫૭- હવે આનાથી ઉપરાંત વીતકકાર કોની સાથે થયેલી મહત્ત્વપૂર્ણ સંઘર્ષનું વર્ણન કરશે ?

પ્ર. ૧૫૮- વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી મહારાજ સુંદરસાથની વચ્ચે ઘટેલી ઉક્ત ઘટનાઓનું કારણ શું બતાવી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૫૮- વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી મહારાજ અહીંયા સુંદરસાથને યાદ કરાવી →

પ્ર. ૧૫૯- જે પણ ઘટનાઓ અહીંયા ખેલમાં ઘટી છે, તેમને આ રીતે ઘટવાના વિષયમાં શું લખ્યું છે ?

ઉ. ૧૫૯- અહીંયા ખેલમાં સુંદરસાથની વચ્ચે જે-જેટલી પણ ઘટનાઓ ઘટી →

❖ નલુઆ પત્રોનું વૃત્તાંત ❖

પ્ર. ૧- શ્રી પ્રાણનાથજીએ રોહિલ્લાખાનની સરાય-હવેલીમાં બેસીને કયા વિષયમાં સુંદરસાથજીની સાથે વિચાર-વિમર્શ કર્યો ?

ઉ. ૧- મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીએ દિલ્હી સ્થિત રોહિલ્લાખાનની સરાય- →

પ્ર. ૨- રજવીખાનની ઘેર મોમિન કેટલાં દિન ભટકતાં રહ્યા ? ત્યાં કયા વિષયની ચર્ચા થતી હતી ?

→ પ્રતિ શ્રદ્ધા-વિશ્વાસ ન લાવે.''

ઉ. ૧૫૬- જાગણી અભિયાનની રાહ પર ચાલતાં-ચાલતાં વચ્ચોવચ શ્રી નવતનપુરીથી ત્રણ જણ આવી પહોંચ્યા. ઉક્ત જનોની દુવિધાના કારણે વીતક પ્રસંગમાં ઉપરોક્ત ઘટના પણ ઘુસી ગઈ.

ઉ. ૧૫૭- હવે આનાથી ઉપરાંત વીતકકાર સુલતાન ઔરંગઝેબની સાથે થવાવાળા અત્યંત મહત્ત્વપૂર્ણ સંઘર્ષનું વર્ણન કરશે.

→ રહ્યા છે કે સંસારની વચ્ચે જે કંઈ પણ થઈ રહ્યું છે, તે બધી ઘટનાઓ પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ ત્રીજી ભોમમાં પ્રેમ-સંવાદના સમયે આદ-અનાદની સમય-સારિણી બતાવતાં કહી હતી. અતઃ બધી ઘટનાઓનું કારણ ત્રીજી ભોમનો પ્રેમ-સંવાદ છે.

→ રહી છે, એવી ઘટનાઓ બ્રહ્માત્માઓની વચ્ચે ઘટવાવાળી છે, આ વાત કુરાન અને હદીસોમાં હજાર સાલ પહેલાં જ લખવામાં આવી હતી.

-(પ્રકરણ-૩૯, પ્રશ્ન-ઉત્તર નં.-૧૫૯, કુલ સં. ૧૯૧૦+૧૫૯=૨૦૬૯).

❖ નલુઆ પત્રોનું વૃત્તાંત ❖

→ હવેલીમાં બેસીને, ''હવે આગળ શ્રી રાજજીની આજ્ઞાથી તેમનો સંદેશ સુલતાન ઔરંગઝેબની પાસે પહોંચાડવા માટે શું કરવું જોઈએ ?'' આ વિષયમાં સુંદરસાથજીની સાથે વિચાર-વિમર્શ કર્યો.

ઉ. ૨- શ્રીજી સ્વરૂપે જે સાથીઓને કાજી રજવીખાનની ઘેર પેગામ આપવા મોકલ્યા હતા, તે દસ-વીસ દિવસ સુધી રજવીખાનની ઘેર જતાં →

→ આવતાં. તેમની સાથે રસૂલ સાહેબના પ્રસંગને લઈને ચર્ચા પણ થતી →

પ્ર. ૩- શેખ નિજામ કાજીના ઘેર મોમિન ક્યાં સુધી ચક્કર લગાવતાં રહ્યા અને તેને પોતાનું કર્તવ્ય (ધર્મ) પૂરું કરવા માટે કયા વિષયની વાતો સમજાવતાં રહ્યા ?

પ્ર. ૪- મોમિનોના શેખ નિઝામની ઘેર જવાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય શું હતો ?

પ્ર. ૫- પોતાના ઉદ્દેશ્યપૂર્તિ હેતુ મોમિનોએ તેને કયા-કયા વિષયની વાતો સંભળાવી હતી ?

પ્ર. ૬- એક દિન મોમિનોએ કાજી શેખ નિજામને કઈ વાત કહી ?

પ્ર. ૭- એક દિન મોમિનોએ અચાનક કોની અથવા કેવી વાતો સાંભળી ? મોમિન કોના માટે તેની ઘેર ગયા હતા ?

ઉ. ૭- એક દિન અચાનક મોમિનોએ શેખ વાજિદના વિષયમાં સાંભળ્યું કે →

પ્ર. ૮- સાગરમલની ઘેર બ્રહ્માત્માઓ કેટલી વાર ભટક્યા ? તેને મોમિનોને શું સંભળાવ્યું ?

ઉ. ૮- સાગરમલ નામક હિંદુ ભાઈથી સત્સંગ કરવા માટે સત્યમાર્ગ પર →

→ રહેતી. ત્યાં તેમની આગળ હિંદુ પક્ષના દેવાદિ તેમજ જગદીશની ઉપાસના વિષયક વાતો રાખવાની કોઈને કોઈ આશ જ ન રહી.

ઉ. ૩- બાદશાહના પાસવાન કાજી શેખ નિજામની ઘેર મોમિન એક માસ સુધી ચક્કર કાટતાં રહ્યા. પોતાનું કર્તવ્ય (ધર્મ) પૂરા કરવાના ઉદ્દેશ્યથી મોમિનોએ તેમને કયામતથી સંબંધિત અનેકો વાતો સમજાવી.

ઉ. ૪- મોમિનોના કાજી શેખ નિજામના ઘેર જવાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય એ જ હતો કે તે કાજી ઇસ્લામના લક્ષ્ય-કયામત તેમજ મોમિનોના અવતરણની વાતો સાંભળીને સમજી લે.

ઉ. ૫- પોતાના ઉદ્દેશ્યપૂર્તિ હેતુ મોમિનોએ તેમને ઇમામ અને મોમિનોના અવતરણ, પુનઃ કયામતના સમયમાં થવાવાળા નિશાનોના વિષયમાં પણ સંકેત આપ્યો.

ઉ. ૬- એક દિન મોમિનોએ કાજી શેખ નિજામને એ વાત કહી, ''આપ બધાનું ધ્યાન સાંસારિક એશ્વર્યોની તરફ છે, એટલા માટે આપ ધર્મની વાતો નથી સાંભળી સકતા.''

→ શેખ વાજિદ નામક ફકીર ખુદાની તરફ વિશેષ ધ્યાન અને મહત્ત્વ રાખવાવાળા છે. એ જાણીને બ્રહ્માત્માઓ-મોમિન દસ વાર તેની ઘેર ગયા કે ''શાયદ તે કયામતની વાતો સાંભળી લે.''

→ સમર્પિત મોમિન તેમની ઘેર દસ વાર ગયા અને તેમને પરમધામની ચર્ચા તેમજ બ્રહ્મસૃષ્ટિઓની અવતરણ લીલાનું વૃતાંત કહી સંભળાવ્યું. કિંતુ તે પોતાનું અભિમાન છોડીને તનિક પણ દ્રવિત ન થયા.

પ્ર. ૯- સાગરમલ કેવા આદમી હતા ? શું તેને ધર્મ-ચર્ચાનો રસ લાગ્યો ?

પ્ર. ૧૦- સાગરમલના માધ્યમથી મોમિન કોની ઘેર પહોંચ્યા અને તેને શું સમજાવ્યા ?

પ્ર. ૧૧- મોમિન પોતાની ફરજ અદા કરવા હેતુ ક્યાં-ક્યાં ભટક્યા ? પરંતુ કોઈએ ન સાંભળી, પુનઃ કેમ ન સાંભળી ?

ઉ. ૧૧- ઉક્ત પ્રકાર મોમિનોએ અનેક ઘરોમાં જઈ-જઈને શ્રીજીનો સંદેશ આપ્યો. →

પ્ર. ૧૨- અત્યાર સુધી મોમિન ઇમામનો પેગામ આપવા માટે ક્રમશઃ કેટલાં દિન અને કોની-કોની ઘેર ગયા ?

ઉ. ૧૨- અત્યાર સુધી મોમિન-બ્રહ્માત્માઓ ઇમામનો સંદેશ આપવા માટે ક્રમશઃ →

પ્ર. ૧૩- તત્પશ્ચાત એક સ્થાન પર બેસીને શ્રીજી શું વિચાર કરવા લાગ્યા ?

ઉ. ૧૩- તત્પશ્ચાત એક સ્થાન પર બેસીને શ્રીજી વિચાર કરવા લાગ્યા, ‘‘અહીંયા →

પ્ર. ૧૪- કોના પ્રકટીકરણ (પ્રકટ થવા) નો સંદેશો પહોંચાડવાનું દાયિત્વ મૂલમાં કોની પર છે ?

પ્ર. ૧૫- કોણ-કોની પર વિશ્વાસ કરશે, તો તે ધર્મ-રાહ પર સમર્પિત થઈ શકશે ?

પ્ર. ૧૬- બ્રહ્માત્માઓને જાગૃત કરવા માટે તેમને શું અવશ્ય જ પહોંચાડવું પડશે ?

ઉ. ૯- સાગરમલ અભિમાનના સાગર સ્વરૂપ જ હતા. તે ધર્મના વિષયમાં હાથીના કાન પ્રાપ્ત હતા. તે ધર્મ-ચર્ચાના પાત્ર નહીં, બલ્કે કુપાત્ર હતા. ધર્મ-ચર્ચાની તેને છાંટ સુધ્ધાં ન લાગી.

ઉ. ૧૦- સાગરમલના માધ્યમથી મોમિન બખ્તાવરભાઈના ઘેર પહોંચ્યા અને પરમધામની ચર્ચા કરીને તેને તરેહ-તરેહથી સમજાવવાનો પ્રયાસ કર્યો.

→ જન જાગરણના માટે મોમિન જગા-જગા બહુ જ ભટક્યા. પરંતુ જેના શુષ્ક મનમાં નિષ્ઠા તેમજ વિશ્વાસની ગંધ સુધ્ધાં ન હોય, તેમના માટે કોઈ કરી પણ શું શકે છે ?

→ રજવીખાન કાજી, કાજી શેખ નિજામ, ફકીર શેખ વાજિદ, સાગરમલ અને બખ્તાવર એ પાંચ-પાંચ જણાની ઘેર કેટલાય દિવસો સુધી ભટકતાં રહ્યા, પરંતુ સોચેલું કાર્ય ન બની શક્યું.

→ તો દજ્જાલની શક્તિઓનો પ્રભાવ તેમજ નિરંકુશ ઔરંગઝેબનું શાસન ચાલી રહ્યું છે. અહીંયા અમારો અવાજ સાંભળવાવાળું કોઈ દેખાતું નથી.''

ઉ. ૧૪- ઇમામ મેહદીના પ્રકટીકરણ અને કયામતનો સંદેશો પહોંચાડવાનું દાયિત્વ મૂલમાં અમે મોમિનો પર છે.

ઉ. ૧૫- જે લોકો એ હાદીની વાતો પર વિશ્વાસ કરશે, તે જ દીન ઇસ્લામની રાહ પર સમર્પિત થઈ શકશે.

ઉ. ૧૬- બ્રહ્માત્માઓને જાગૃત કરવા માટે જન-જનમાં ઇમામ મેહદીના પ્રકટીકરણનો સંદેશો અવશ્ય જ પહોંચાડવો પડશે.

પ્ર. ૧૭- કઈ રીતે બાદશાહના કર્મચારીઓ સુધી સંદેશ-પત્ર પહોંચાડી શકાય, તો બાદશાહ અમારી વાત સાંભળશે, આ વિષયમાં શ્રીજી સ્વરૂપે શું વિચાર કર્યો ?

પ્ર. ૧૮- રોહિલ્લાખાનની હવેલીમાં કેટલો સમય રહ્યા પછી શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનો સહિત ક્યાં આવીને, શું કરવા લાગ્યા ?

ઉ. ૧૮- દિલ્હી સ્થિત રોહિલ્લાખાનની સરાય-હવેલીમાં ચાર મહિના રહ્યા →

પ્ર. ૧૯- ચાંદની ચોક સ્થિત દુલીચંદની હવેલીમાં શું થયું ? કેમ તે હવેલી છોડવી પડી ?

ઉ. ૧૯- ચાંદની ચોકથી આવીને મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજી સુંદરસાથ સહિત →

પ્ર. ૨૦- ચાંદની ચોકમાં લોકો શ્રીજીના વિરુદ્ધ કેમ ઊભા થયા ? શ્રીજીને જમાત સહિત એક સ્થાન પર ટકીને બેસવા કેમ ન બન્યું ?

ઉ. ૨૦- ચાંદની ચોક સ્થિત દુલીચંદની હવેલીમાં કળિયુગી પ્રવૃત્તિવાળાઓએ →

પ્ર. ૨૧- એવી સ્થિતિમાં પુનઃ શ્રીજી સ્વરૂપ શું વિચાર કરવા લાગ્યા ?

ઉ. ૨૧- સામે ઉક્ત પરિસ્થિતિ ઊભી થવાથી શ્રીજી સ્વરૂપ એક સ્થાન પર બેસીને →

પ્ર. ૨૨- શ્રીજી સ્વરૂપે પત્રના માધ્યમથી કોની-કોની પાસે કયામતના સાત નિશાન મોકલવાનો નિશ્ચય કર્યો ?

ઉ. ૨૨- શ્રીજી સ્વરૂપે ઔરંગઝેબ બાદશાહના પાસવાન તે કાજીઓની પાસે →

ઉ. ૧૭- પોતાનું દાયિત્વ નિભાવવા માટે પત્ર લખીને તે પત્રને વાંસની પોર (નલુઆ) માં બંધ કરીને ઔરંગઝેબના કર્મચારીઓ સુધી પહોંચાડી શકાય, તો બાદશાહ અમારી વાત સાંભળશે, એવું શ્રીજી સ્વરૂપે વિચાર કર્યો.

→ પછી શ્રીજી સ્વરૂપ જમાત સહિત ત્યાંથી ચાંદની ચોકમાં આવીને ઔરંગઝેબની પાસે સંદેશ પહોંચાડવાના ઉપાયો પર વિચાર કરવા લાગ્યા.

→ દુલીચંદની હવેલીમાં રહેવા લાગ્યા. કિંતુ અહીંયા મુસલમાન ગુંડા શ્રીજીના વિરોધી થયા અને કોલાહલ મચાવવા લાગ્યા. અતઃ તે હવેલી પણ છોડવી પડી.

→ શ્રીજીની વિરુદ્ધ ઝઘડવા માટે લોકોને બહુ જ બહેકાવ્યા. દજ્જાલના રૂપમાં વિરોધી લોકો તરેહ-તરેહના ઊલ્ટા-ઊલ્ટા પ્રચાર કરવા લાગ્યા. અતઃ શ્રીજી સ્વરૂપને જમાત સહિત ક્યાંક પણ એક સ્થાન પર ટકીને બેસવાનું ન બની શક્યું.

→ પરામર્શ કરવા લાગ્યા, ''હવે અમે ઔરંગઝેબ બાદશાહ અથવા તેમના મિત્રોની પાસે પત્રો દ્વારા કયામતના સાત નિશાનોનું વિવરણ વગેરે સંદેશ મોકલવો જોઈએ.''

→ પત્રના માધ્યમથી કયામતના સાત નિશાન મોકલવાનો નિશ્ચય કર્યો, જે રાજ્ય સંચાલન કરવામાં કર્મચારીઓના રૂપમાં બાદશાહની મદદ કરતાં હતા. તે કર્મચારીઓમાં કાજી શેખ ઇસ્લામ, શેખ નિજામ, રજવી ખાન, આકલખાન અને સિદ્દી પોલાદ નામક કાજી છે.

પ્ર. ૨૩- શ્રીજી સ્વરૂપે કયા એકાંત સ્થાનમાં બેસીને પાંચ પત્ર તૈયાર કર્યા ?

પ્ર. ૨૪- તે પાંચ પત્રોમાં કોના-કોના પ્રકટીકરણના વિષયોની ઘોષણા કરવામાં આવી હતી ?

ઉ. ૨૪- તે પાંચ પત્રોમાં કયામતના સાત નિશાનોનું યથાર્થ વિવરણ લખેલું →

પ્ર. ૨૫- તે પાંચ પત્રોમાં ઈસા-રૂહઅલ્લાહ સ્વરૂપના પ્રગટ થવાની સાથે અન્ય કોની વાસ્તવિકતા લખી હતી ?

પ્ર. ૨૬- બ્રહ્મસૃષ્ટિઓની મદદ માટે કોનું-કોનું અવતરણ થયું છે તથા કોના-કોના યુદ્ધની વાતો તે પત્રમાં લખવામાં આવી ?

ઉ. ૨૬- બ્રહ્મસૃષ્ટિઓની મદદ માટે અક્ષરની જાગૃત બુદ્ધિ અસરાફીલ તથા પરબ્રહ્મ →

પ્ર. ૨૭- તે પત્રોમાં કયામતના સમયના કયા સાત નિશાનોની વાતો લખવામાં આવી હતી ?

ઉ. ૨૭- તે પત્રોમાં કાલરૂપી આજૂજ-માજૂજ (દિન-રાત) ના પ્રગટ થવા અને →

પ્ર. ૨૮- પરબ્રહ્મ પરમાત્મા-ખુદા તાલાને પ્રાપ્ત કરવાનો કયો માર્ગ બતાવ્યો છે ?

પ્ર. ૨૯- રસૂલ મહંમદ સાહેબે આખર જમાનામાં અર્થાત્ કયામતના સમયે શું-શું થવાનું કહ્યું હતું ?

ઉ. ૨૩- શ્રીજી સ્વરૂપે કામા પહાડી નામક એકાંત સ્થાનમાં બેસીને પાંચ નલુઆ તૈયાર કર્યા.

→ હતું. પુનઃ ઇમામ મેહદી સ્વરૂપની ઓળખ તેમજ સ્પષ્ટીકરણ (ખુલાસો) તથા તેમના પ્રગટીકરણની ઘોષણા પણ તે પત્રોમાં કરવામાં આવી હતી.

ઉ. ૨૫- તે પાંચ પત્રોમાં ઈસા-રૂહઅલ્લાહ સ્વરૂપ શ્રી દેવચંદ્રજીના પ્રગટ થવા તથા યથાર્થ માર્ગ દીન ઇસ્લામ-નિજાનંદ ધર્મની વાસ્તવિકતા લખી હતી.

→ પરમાત્માનો આવેશ-જબરાઈલ અર્શ-પરમધામથી અવતરિત થયા છે. કળિયુગી વૃત્તિવાળા દજ્જાલોથી તથા પરમધામથી આવેલાં અસરાફીલ અને જબરાઈલની વચ્ચેના યુદ્ધની બધી વાતો તે પત્રમાં લખવામાં આવી હતી.

→ પશ્ચિમથી રોશની વગરના સૂર્યનો ઉદય થવાની ઓળખ (પહેચાન) લખી હતી. પુનઃ પશુ પ્રકૃતિયુક્ત માનવ અર્થાત્ દાભતુલ અર્જ સહિત કયામતના અન્ય બધા નિશાનોનું પણ સ્પષ્ટીકરણ કરવામાં આવ્યું હતું.

ઉ. ૨૮- પરબ્રહ્મ પરમાત્મા-ખુદા તાલાને પ્રાપ્ત કરવાનો સરલતમ-સીધો માર્ગ બતાવવામાં આવ્યો છે.

ઉ. ૨૯- રસૂલ મહંમદ સાહેબે આખર જમાના અર્થાત્ કયામતના સમયમાં પુનઃ આવવાનું વચન આપ્યું હતું. પુનઃ કાલના દિને અર્થાત્ હજાર વર્ષ બાદ કયામતના પ્રગટીકરણનો વાયદો કર્યો હતો.

પ્ર. ૩૦- કેવી વાતો કુરાનમાં પ્રમાણ સહિત લખી છે ? પુનઃ કયા ધર્મ પર સમર્પિત થવાનું કહ્યું છે ?

પ્ર. ૩૧- કુરાન તેમજ ઇસ્લામની અનુકૂળ વાતોનો અસ્વીકાર કરવાવાળા કોણ છે ?

પ્ર. ૩૨- તે પાંચ પત્રોમાં લખેલી વાતો માટે કોના-કોના દ્વારા સાક્ષીઓ આપવામાં આવી ? પુનઃ ઇમામ દ્વારા મોમિનો પર શું આજ્ઞા થઈ ?

પ્ર. ૩૩- તે નલુઆને બાદશાહના મુખ્ય કાજીઓની પાસે પહોંચાડવાની જવાબદારી કોણે લીધી ?

ઉ. ૩૩- તે પાંચેય નલુઆને બાદશાહના મુખ્ય-મુખ્ય કાજીઓ (કર્મચારીઓ) →

પ્ર. ૩૪- અન્ય બે સાથીઓને કાનજીભાઈની પાછળ કેમ લગાડવામાં આવ્યા ?

ઉ. ૩૪- શરાઅ (સરિયત) ના કટ્ટર શેતાન લોકો કોઈને જીવ જાનથી મારવામાં →

પ્ર. ૩૫- પાંચેય કાજીઓમાંથી એ વાતોની ઓળખ કોને જલદી થશે, એ જાણવા માટે કોણ ત્રણ કાજીઓને નલુઆ પહેલાં આપવામાં આવ્યો ?

પ્ર. ૩૬- ચોથો અને પાંચમો નલુઆ કોણ-કોણ કાજીઓની પાસે પહોંચાડવામાં આવ્યો ?

પ્ર. ૩૭- ઉક્ત બંને કાજીઓને નલુઆ આપીને ઉપરથી શું સમજાવવામાં આવ્યું ?

ઉ. ૩૦- ઉક્ત બધી વાતો કુરાનમાં પ્રમાણ સહિત લખી છે. પુનઃ બધાને એક જ સત્ય નિજાનંદ-આત્મધર્મ પર પ્રતિષ્ઠિત તેમજ સમર્પિત થવાનું કહ્યું છે.

ઉ. ૩૧- બ્રહ્મજ્ઞાન-ખુદાઈ ઈલમના ઉક્ત વચનોને કુરાનમાં વાંચીને અથવા કુરાન તેમજ ઇસ્લામના અનુકૂળ પામીને પણ અસ્વીકાર કરવાવાળા કાફર છે.

ઉ. ૩૨- તે પાંચ પત્રોમાં લખેલી વાતો માટે કુરાન અને હદીસો દ્વારા સાક્ષીઓ આપવામાં આવી. પુનઃ ઇમામ દ્વારા મોમિનો પર તે પત્રોને યથાસ્થાન પહોંચાડીને પોતાનું કર્તવ્ય પૂરું કરવાની આજ્ઞા થઈ.

→ ના હાથ સુધી પહોંચાડવાની જવાબદારી કાનજીભાઈએ લીધી. તે કાર્ય કાનજીભાઈના હાથમાં સોંપીને નલુઆ તેમના હાથમાં આપવામાં આવ્યા.

→ પાછળ હટતાં નથી. યસર્થ કાનજીભાઈ જે ઘરમાં ગયા, ત્યાંથી પાછાં ફર્યા યા નહિ ફર્યા, એ વાતોની જાણકારી રાખવા માટે કાનજીભાઈની પાછળ બે ગુપ્તચરોને લગાડવામાં આવ્યા.

ઉ. ૩૫- પાંચેય કાજીઓમાંથી એ વાતોની ઓળખ કોને જલદી થશે, એ જાણવા માટે સર્વપ્રથમ એક નલુઆ કાજી શેખ ઇસ્લામને, બીજો નલુઆ રજવી ખાનને તથા ત્રીજો નલુઆ શેખ નિજામને આપવામાં આવ્યો.

ઉ. ૩૬- ચોથો નલુઆ કાજી આકલખાનની પાસે અને પાંચમો નલુઆ કાજી સિદ્દી પોલાદની પાસે પહોંચાડવામાં આવ્યો.

ઉ. ૩૭- ઉક્ત બંને કાજીઓને નલુઆ આપીને ઉપરથી એ પણ સમજાવવામાં આવ્યું કે ''આ પત્રમાં કયામત સંબંધી વાતો સહિત આપના ઘરની મૂલ વાતો અથવા આપની બુનિયાદનું પણ બયાન છે.''

પ્ર. ૩૮- કયા કાજીએ નલુઆ (પત્ર) લઈને કોનો પરિચય પૂછ્યો ?

પ્ર. ૩૯- કાજી શેખ ઇસ્લામ દ્વારા ઉક્ત પ્રકારથી ફકીરનો પરિચય પૂછવાથી કાનજીભાઈએ તેમને શું જવાબ આપ્યો ?

ઉ. ૩૯- કાજી શેખ ઇસ્લામ દ્વારા ઉક્ત પ્રકારથી ફકીરનો પરિચય પૂછવાથી કાનજીભાઈએ તેમને કહ્યું, ''અમે તો પત્રવાહક છે. પોતાનું પેટ પાળવા →

પ્ર. ૪૦- કાજી શેખ ઇસ્લામે કાનજીભાઈને જવાની અનુમતિ આપતાં શું કહ્યું ? પુન: બીજા કાજીઓની પાસેથી ઉત્તર લાવવાનું કેમ કહ્યું ?

ઉ. ૪૦- કાજી શેખ ઇસ્લામે કાનજીભાઈને પૂછ્યું, ''શું આ પત્ર કોઈ બીજાના નામે પણ છે અથવા કેવલ મારા માટે જ છે ?'' ત્યારે કાનજીભાઈએ કહ્યું, ''અમે આ જ રીતના બીજા ચાર પત્ર લાવ્યા છે, જે અમારે કાજી →

પ્ર. ૪૧- કાજી શેખ નિજામની ઘેર પેગામ આપીને કાનજીભાઈએ તેમને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૪૨- શેખ નિજામ કાજી કાનજીભાઈને ઘરની અંદર (ભીતર) બોલાવીને તેમનાથી શું જાણવા ચાહતા હતા ? અત: શું પૂછ્યું ?

ઉ. ૪૨- શેખ નિજામ કાજી કાનજીભાઈને ઘરની અંદર (ભીતર) બોલાવીને →

પ્ર. ૪૩- શેખ નિજામ કાજીએ ઘરની અંદર (ભીતર) બોલાવીને જ્યારે કાનજીભાઈને ફકીરનું નામ પૂછ્યું, ત્યારે કાનજીભાઈ શું કહ્યું ?

ઉ. ૩૮- કાજી શેખ ઇસ્લામે નલુઆ (પત્ર) લઈને ફકીરનો પરિચય જાણવા ચાહ્યું કે 'તે ફકીર ક્યાં રહે છે ? પુનઃ તમારી જાતિ અને ધર્મ કયો છે ?'

→ માટે રૂપિયા લઈને આ કાર્ય કરીએ છીએ. અમે તે ફકીરની મજદૂરી કરીએ છીએ. તે અમને એનું પરિશ્રમિક (મહેનતાણું) આપે છે. તે ફકીર પહાડ પર રહે છે. તેઓએ અમને આપની પાસે સંદેશ પહોંચાડવા માટે મોકલ્યા છે.''

→ શેખ નિજામ, આકલખાન, રજવીખાન તથા સિદ્દી પોલાદને આપવા છે. આ સંદેશ પહોંચાડવા માટે અમે તેમના પણ નિવાસસ્થાન પર જઈ રહ્યા છે.'' ત્યારે કાજીએ જવાની અનુમતિ આપતાં કહ્યું, ''આપ તેમને પત્ર પહોંચાડવા જાઓ તથા તેમનો ઉત્તર લઈને આઓ, જોઈએ, તે લોકો કેવો ઉત્તર આપે છે. અલ્લાહનો જેવો હુકમ થશે, તે જ અનુસાર કાર્ય પણ થશે.''

ઉ. ૪૧- કાજી શેખ ઇસ્લામના ઘેરથી ચાલીને કાનજીભાઈ કાજી શેખ નિજામની ઘેર આવ્યા ઘરની અંદર નલુઆ મોકલ્યા અને કહ્યું, ''અમે ઇમામનો સંદેશ લઈને આવ્યા છે. આ પત્રનો ઉત્તર આપીને આ કાર્યને પૂરું કરો.''

→ વાસ્તવિકતા જાણવા ચાહતા હતા. અતઃ તેમને પૂછ્યું, ''તમને કયામતના સમયની વાતો લખીને અમને આપવા માટે કોણે અમારી પાસે મોકલ્યા છે ?''

ઉ. ૪૩- ઉક્ત પ્રકારથી કાજી શેખ નિજામ દ્વારા ઘરની ભીતર બોલાવીને પૂછવાથી કાનજીભાઈએ જવાબ આપ્યો, ''અમને જે ફકીરે અહીં મોકલ્યા છે, તે ફકીરનું નામ છે, સૈયદ મહંમદ ઇબન ઇસ્લામ.''

પ્ર. ૪૪- પુનઃ તે કાજીએ કાનજીભાઈને પત્રના વિષયમાં શું પૂછ્યું ?

પ્ર. ૪૫- ઉક્ત પ્રશ્નનો કાનજીભાઈએ શું જવાબ આપ્યો ?

પ્ર. ૪૬- કાનજીભાઈએ તે પાંચ કાજીઓના નામ બતાવ્યા પછી કાજી શેખ નિજામને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૪૭- કાનજીભાઈની ઉપરોક્ત વાતો સાંભળીને કાજી શેખ નિજામે તેમને શું કહ્યું ?

ઉ. ૪૭- કાનજીભાઈની ઉક્ત વાતો સાંભળીને કાજી શેખ નિજામે કહ્યું, ''તમે →

પ્ર. ૪૮- કાજી શેખ નિજામના પછી કાનજીભાઈ કોની પાસે ગયા ? તેમને શું કર્યું ?

ઉ. ૪૮- કાજી શેખ નિજામના પછી કાનજીભાઈ કાજી આકિલખાનની પાસે →

પ્ર. ૪૯- કુરાનમાં કેવા લોકો માટે લાનત લખેલી છે ?

પ્ર. ૫૦- કેવા લોકો અથવા કેવા આદમી ભલી વાતો સાંભળી શકતા નથી ?

પ્ર. ૫૧- જ્યારે કાનજીભાઈએ કાજી રજવીખાનને નલુઆ આપ્યો, ત્યારે કાજી રજવીખાને કાનજીભાઈને કયા વિષયની કેવી વાતો પૂછી ?

ઉ. ૪૪ પુનઃ તે કાજીએ કાનજીભાઈને પત્રના વિષયમાં પૂછ્યું, ''શું આપ બીજા પણ કોઈના નામે પત્ર લાવ્યા છે યા કેવલ અમારા જ માટે છે ?''

ઉ. ૪૫- ઉક્ત પ્રશ્નના જવાબમાં કાનજીભાઈએ કહ્યું, ''એવા પત્ર પાંચ લોકોના નામે લખવામાં આવ્યા છે.''

ઉ. ૪૬- કાનજીભાઈએ તે પાંચ કાજીઓના નામ બતાવ્યા પછી કાજી શેખ નિજામને કહ્યું, ''મેં એક પત્ર કાજી શેખ ઇસ્લામને આપી દીધો છે. હવે હું અન્ય લોકોની ઘેર આ સંદેશો પહોંચાડવા જઈ રહ્યો છું.''

→ શીઘ્ર જ શેષ (બાકી) પત્રોને યથાસ્થાન પહોંચાડી આવો, તાકિ અમે બધા મળીને એ મહત્ત્વપૂર્ણ ઘોષણાનો ઉત્તર આપીને તમને અહીંયાથી વિદાય કરીએ.''

→ ગયા. તેઓએ તો પત્ર લેવાનો જ ઈન્કાર કરી દીધો અને કહ્યું, ''આ નલુઆ પર તો મારું નામ જ નથી લખ્યું !'' આ રીતે તે ખુદાની વાતો સાંભળીને પણ સાવધાન ન થઈ શક્યા.

ઉ. ૪૯- આકિલખાન કાજી, જેને પત્ર જ પાછો આપી દીધો, એવા જ અવજ્ઞાકારી લોકોના માટે કુરાનમાં લાનત લખેલી છે.

ઉ. ૫૦- સંસારમાં મહાજ્ઞાની થઈ જવાનું અભિમાન કરવાવાળા લોકોના કાન પર મહોર લાગી રહે છે. અતઃ એવા લોકો કોઈની ભલી વાતોને સાંભળી શકતા નથી.

ઉ. ૫૧- કાનજીભાઈએ જ્યારે કાજી રજવીખાનની ત્યાં જઈને તેમના હાથમાં નલુઆ આપ્યો, ત્યારે કાજીએ કાનજીભાઈને પૂછ્યું, ''તમે કેટલાં લોકો માટે આવા પત્ર લાવ્યા છો ?''

પ્ર. ૫૨- ઉક્ત પ્રકારથી પૂછવાથી કાનજીભાઈએ કાજી રજવીખાનને શું જવાબ આપ્યો ?

પ્ર. ૫૩- આ પર કાજીએ પુન: કાનજીભાઈને પોતાના નલુઆના વિષયમાં શું કહ્યું ?

પ્ર. ૫૪- કાજી રજવીખાનના પછી કાનજીભાઈ નલુઆ પહોંચાડવા કોની ઘેર પહોંચ્યા ?

પ્ર. ૫૫- કાનજીભાઈએ કાજી સિદ્દી પોલાદને શું કહ્યું અને કાજી સિદ્દી પોલાદે શું જવાબ આપ્યો ?

ઉ. ૫૫- કાનજીભાઈએ કાજી સિદ્દી પોલાદને કહ્યું, ''આપ મારી વાત સાંભળવાની →

પ્ર. ૫૬- પાંચેય જગ્યાએ નલુઆ પહોંચાડીને કાનજીભાઈ ક્યાં ગયા અને બધુંય વૃત્તાંત કોણે સંભળાવ્યું ?

પ્ર. ૫૭- પાંચેય કાજીઓની પાસે નલુઆ પહોંચાડી દેવાનો સંદેશ કાનજીભાઈ ક્યાં પહોંચાડવા ગયા ?

ઉ. ૫૭- પાછાં ફરીને કાનજીભાઈએ શ્રીજી સ્વરૂપને ઉક્ત પાંચેય નલુઆને →

પ્ર. ૫૮- બીજા દિવસે કાનજીભાઈ ક્યાં ગયા અને કેમ ? શું તે કાજીઓએ નલુઆનો જવાબ આપ્યો ?

ઉ. ૫૮- બીજા દિવસે પ્રાત: કાનજીભાઈ તે પાંચેય કાજીઓની પાસે નલુઆનો →

ઉ. ૫૨- ઉક્ત પ્રકારથી પૂછવાથી કાનજીભાઈએ કાજી રજવીખાનને કહ્યું, ''હું ત્રણ જગ્યાએ જઈને આવા ત્રણ નલુઆ ત્રણ જણને આપી આવ્યો છું. એક પત્ર સિદ્દી પોલાદ કાજીને આપવાનો બાકી છે. હવે ત્યાં જઈ રહ્યો છું.''

ઉ. ૫૩- ઉક્ત જવાબ સાંભળીને કાનજીભાઈને કાજી રજવીખાને કહ્યું, ''તમે તે પત્ર પહોંચાડી આઓ. ખુદાનો જેવો હુકમ થશે, તેવી રીતે અમે તમારા પત્રનો ઉત્તર અવશ્ય આપીશું.''

ઉ. ૫૪- કાજી રજવીખાનના પછી કાનજીભાઈ ત્યાંથી સીધા કાજી સિદ્દી પોલાદની ઘેર પહોંચ્યા. કાજી સિદ્દી પોલાદના હાથમાં પત્ર આપતાં કાનજીભાઈએ તેમને પણ સંપૂર્ણ વૃત્તાંત કહી સંભળાવ્યું.

→ કૃપા કરો. આપ મને શીઘ્ર જ પત્રમાં લખેલી વાતોનો જવાબ આપો.'' ત્યારે કાજી સિદ્દી પોલાદે કહ્યું, ''આપ પહેલાં અન્ય લોકોથી ઉત્તર લઈ આઓ.''

ઉ. ૫૬- ઉપરોક્ત પ્રકારથી પાંચેય જગ્યાએ નલુઆ પહોંચાડીને કાનજીભાઈ પાછાં ફરી ગયા અને સુંદરસાથથી મળીને ઉક્ત પાંચેય લોકોની જાણકારી આપી તથા નલુઆનું બધુંય વૃત્તાંત કહી સંભળાવ્યું.

→ પાંચેય કાજીઓની પાસે યથાસ્થાન પહોંચાડી દેવાની વસ્તુસ્થિતિથી અવગત કરાવવા માટે એક ભાઈને શ્રીજીની પાસે દોડાવ્યા. તે ભાઈએ જઈને નલુઆનું સંપૂર્ણ વિસ્તૃત વૃત્તાંત સહિત અત્યાર સુધી જે પણ ઘટયું (બન્યું), તે બધું જ મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીને સંભળાવી દીધું.

→ જવાબ લેવા ફરી ગયા. પરંતુ કોઈએ પણ જવાબ ન આપ્યો. ઉત્તર આપવામાં વિભિન્ન બહાનું કરતાં બધા કાજી એક બીજાના સિર પર નાંખતાં રહ્યા.

પ્ર. ૫૯- ઉત્તર આપવાના સમય તે કાજીઓએ કાનજીભાઈને શું-કેવો જવાબ આપ્યો ?

ઉ. ૫૯- બધા કાજી પોતાના નલુઆનો જવાબ આપવાના વિષયમાં બીજાના →

પ્ર. ૬૦- ઉક્ત પ્રકાર પ્રત્યુત્તર લેવા માટે કાનજીભાઈ તે કાજીઓની ઘેર કેટલાં દિન ભટક્યા ?

ઉ. ૬૦- ઉક્ત પ્રકાર નલુઆનો પ્રત્યુત્તર લેવા માટે કાનજીભાઈ કાજીઓની →

પ્ર. ૬૧- કાજી શેખ નિજામની પાસે જઈને એક દિન કાનજીભાઈએ ઝૂકીને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૬૨- કાજી શેખ નિજામે કાનજીભાઈને નલુઆના જવાબના વિષયમાં શું કહ્યું ?

ઉ. ૬૨- કાજી શેખ નિજામે કાનજીભાઈને નલુઆના જવાબના વિષયમાં કહ્યું, →

પ્ર. ૬૩- પુનઃ કાજી શેખ નિજામ પત્રનો જવાબ આપવા માટે શું-શું કરવાનું કહેવા લાગ્યા ?

ઉ. ૬૩- પુનઃ કાજી શેખ નિજામ પત્રનો જવાબ આપવા માટે કહેવા લાગ્યા, →

પ્ર. ૬૪- કાજી શેખ નિજામના ઘેરથી નીકળીને કાનજીભાઈ કયા કાજીના ઘેર જવાબ લેવા ગયા ?

પ્ર. ૬૫- કાજી શેખ ઇસ્લામે નલુઆનો જવાબ આપવાના વિષયમાં કાનજીભાઈને શું કહ્યું ?

→ જવાબનો ઇંતેજાર કરતાં અને કહેતાં રહ્યા, ''પહેલાં આપ બીજાનો જવાબ લઈ આવો. બાદમાં અમે પણ જવાબ આપીશું.'' બધા કાજી આ પ્રકારની વાતો જ કરતાં રહ્યા. પરંતુ જવાબ કોઈએ ન આપ્યો.

→ ઘેર-ઘેર પંદર દિનો સુધી ભટકતાં રહ્યા. બ્રહ્મમુનિઓના અતિરિક્ત કોઈનામાં વિશ્વાસની ગંધ થતી નથી. એટલા માટે એમાંથી કોઈપણ ધર્માર્થ કાર્ય પર સમર્પિત ન થયા.

ઉ. ૬૧- એક દિન કાજી શેખ નિજામની પાસે જઈને કાનજીભાઈએ ઝૂકીને નમ્રતાપૂર્વક કહ્યું, ''આપ મને પત્રનો ઉત્તર અવશ્ય આપો.'' ત્યારે કાજીએ જવાબ આપ્યો, ''આ કાર્ય ઉતાવળીયું નથી.''

→ ''આ તો આપ ઇમામત-ધર્મના નેતૃત્વનો અધિકાર લઈને આવ્યા છે. એનો ઉત્તર આપવાનો અધિકાર તો બાદશાહનો છે. આ પત્રનો અમે શું ઉત્તર આપીએ ?''

→ ''અમે પાંચેય લોકો મળીને એક સ્થાન પર બેસીશું અને નલુઆનો જવાબ લખીશું. ઇમામ અને કયામતની વાત સાંભળવા અને સમજવા માટે તો અહીં પૂરી જનતા જ એકત્ર થઈ જશે. આ કાર્ય શીઘ્રતાથી થઈ પણ શકતું નથી.''

ઉ. ૬૪- કાજી શેખ નિજામના ઘેરથી નીકળીને કાનજીભાઈ કાજી શેખ ઇસ્લામના ઘેર ગયા અને નલુઆનો ઉત્તર પામવાની/પ્રાપ્ત કરવાની આકાંક્ષા વ્યક્ત કરી.

ઉ. ૬૫- કાજી શેખ ઇસ્લામે નલુઆનો જવાબ આપવાના વિષયમાં કાનજીભાઈને કહ્યું, ''એકલાં આ નલુઆનો ઉત્તર આપવો મારા બસની વાત નથી. →

→ હમણાં હું આ નલુઆનો જવાબ કેવી રીતે આપી શકું છું ? એ વાતો તો વિશેષ મહત્ત્વની છે. આ નલુઆમાં તો તમે કયામતના સમયનો દાવો →

પ્ર. ૬૬- કયા કાજીએ એવું કહ્યું કે ''જ્યારે અમે પાંચેય મળીને જવાબ આપીશું, ત્યારે તમે અમારો જવાબ ફકીરને આપી દેજો ?''

પ્ર. ૬૭- કાનજીભાઈએ કાજી સિદ્દી પોલાદની આગળ કેવા જવાબની ઈચ્છા પ્રકટ કરી ?

પ્ર. ૬૮- કાનજીભાઈની ઉક્ત વાતો સાંભળીને કાજી સિદ્દી પોલાદે શું કહ્યું ?

પ્ર. ૬૯- સિદ્દી પોલાદ કાજીની ઉક્ત વાતો સાંભળતાં જ કાનજીભાઈએ તેમને શું જવાબ આપ્યો ?

ઉ. ૬૯- સિદ્દી પોલાદ કાજીની ઉક્ત વાતો સાંભળીને કાનજીભાઈએ તેમને →

પ્ર. ૭૦- કાનજીભાઈની વાતોનો જવાબ આપતાં કાજી સિદ્દી પોલાદે તેમને શું ડર બતાવ્યો ?

ઉ. ૭૦- કાનજીભાઈની ઉક્ત વાતોનો જવાબ આપતાં કાજી સિદ્દી પોલાદે કહ્યું, →

પ્ર. ૭૧- ત્યાંથી પાછાં ફરીને કાનજીભાઈએ કોની ઘેર પહોંચીને જવાબ આપવાનું કહ્યું ?

→ લઈને આવ્યા છો. હું પત્ર વાંચી-વાંચીને પરેશાન થઈ ગયો. તે પત્ર વાંચીને મેં એક તરફ નાંખી દીધો છે.''

ઉ. ૬૬- કાજી શેખ ઇસ્લામે કાનજીભાઈને એવું કહ્યું, ''અમે પાંચેય જ્યારે એકઠાં (ભેગા) બેસીશું, ત્યારે એ પત્રોનો ઉત્તર લખીશું. પછી તમે જઈને ફકીરને બધા સમાચાર આપી દેજો.''

ઉ. ૬૭- કાનજીભાઈએ કાજી સિદ્દી પોલાદની ઘેર જઈને વિનમ્રતાપૂર્વક કહ્યું, ''કૃપયા આપ મને નલુઆનો જવાબ અવશ્ય આપી દો. હું ગરીબ છું. ફકીર મને પારિશ્રમિક (મહેનતાણું) નથી આપી રહ્યા.''

ઉ. ૬૮- કાનજીભાઈની ઉક્ત વાતો સાંભળીને કાજી સિદ્દી પોલાદે જવાબ આપ્યો, ''આ કાર્ય કાજી અને મુલ્લાઓનું છે. હું કુરાનમાં લખેલી દીન ઇસ્લામની હકીકત-વાસ્તવિકતાથી અનભિજ્ઞ છું. હું એનો ભેદ શું જાણું ?''

→ કહ્યું, ''આપ અમારા આ સમાચાર બાદશાહ સુધી પહોંચાડી દો. તે સ્વતઃ જ આ પત્રનો ઉત્તર આપી દેશે. તેમને આ બધી વાતોની સાચી જાણકારી છે.''

→ ''અમારી એટલી હિંમત ક્યાંની કે અમે બાદશાહની પાસે જઈને એ વાતો કરે ? તેમની સન્મુખ અમારા મુખથી એક શબ્દ પણ નીકળશે નહિ. કદાચ કહેવાનું સાહસ કરે પણ અને જો મુખથી ભૂલચૂકે કોઈ શબ્દ નીકળી જાય, તો બહુ જ દુઃખ સહન કરવું પડશે.''

ઉ. ૭૧- કાજી સિદ્દી પોલાદની ઘેરથી પાછાં ફરી કાનજીભાઈ કાજી રજવીખાનની ત્યાં ગયા અને તેમની આગળ પુકારીને કહ્યું, ''હે દીવાન સાહેબ! કૃપયા મારા પત્રનો જવાબ આપો !''

પ્ર. ૭૨- 'આનંદદાયી સમાચાર લઈને આવ્યો છું, જેને સાંભળીને દિલમાં ઉમંગ ઉઠવો જોઈએ.' કાનજીભાઈને એવું કહેવાથી કાજી રજવી ખાને શું જવાબ આપ્યો ?

ઉ. ૭૨- ''હું આપની પાસે ઇમામ મેહદીના આગમન તેમજ કયામતના શુભ-આનંદદાયી સમાચાર લઈને આવ્યો છું. એ વચનોને સાંભળીને આપના દિલમાં ઉમંગ ઉઠવો જોઈએ.'' કાનજીભાઈની એ વાતો સાંભળીને →

પ્ર. ૭૩- પુનઃ જ્યારે કાનજીભાઈએ કાજી રજવીખાનને બે શબ્દ લખીને આપવાનું કહ્યું, જેનાથી તેમને તેમના પારિશ્રમિક મળી જાય, ત્યારે રજવીખાન કાજીએ શું કહ્યું ?

ઉ. ૭૩- પુનઃ જ્યારે કાનજીભાઈએ કાજી રજવીખાનને બે શબ્દ લખીને આપવાનું →

પ્ર. ૭૪- ઉક્ત પ્રકારથી બધા કાજીઓની પાસે વારી-વારીથી ચક્કર કાપીને લાચાર થઈ જવાથી કાનજીભાઈએ શ્રીજીની પાસે આવીને શું કહ્યું ?

ઉ. ૭૪- ઉક્ત પ્રકારથી બધા કાજીઓની પાસે વારી-વારીથી ચક્કર કાપીને લાચાર →

પ્ર. ૭૫- વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી હવે આનાથી આગળ કયા વિષયનું વર્ણન કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૭૫- વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી મહારાજ પોતાના ધામના સાથીઓને કહે →

❖ મંત્રણા ❖

પ્ર. ૧- તે કોણ ભાઈ હતા, જેની ઘેર મોમિન જાગણીનો સંદેશ લઈને ગયા હતા ?

➞ દીવાન રજવીખાને કાનજીભાઈને કહ્યું, ''અમે શું ખુશી મનાવીએ? આપ તો આજે જ કયામતના સમાચાર લઈને આવ્યા છો! અમારું તો દિલ કરે છે કે અમે તમને મારી નાંખીએ!! અરે, આપને શું ખબર? હજી અમારા મનમાં સાંસારિક સુખ ભોગવવાની અભિલાષા બાકી છે. તમારી કયામતની વાત માનવાથી પત્ની, પુત્ર, પરિવાર વગેરે બધાય બંધન છૂટી જાય છે.''

➞ કહ્યું, જેનાથી તેમને તેમના પારિશ્રમિક મળી જાય, ત્યારે કાજી રજવી ખાને કહ્યું, ''જે નલુઆનો જવાબ પાંચ વ્યક્તિઓથી માંગવામાં આવ્યો છે, તે નલુઆનો જવાબ આપવો મારો એકલાના બૂતે (સમજ-તાકાત)ની બહારની વાત છે. પણ આ દાવો બહુ જ મોટો છે. એ બધા પ્રશ્ન ઇસ્લામ ધર્મને સંબંધિત છે.''

➞ થઈ જવાથી કાનજીભાઈએ શ્રીજીને પાસે આવીને કહ્યું, ''પત્ર પહોંચાડીને ઉત્તર પામવા માટે હું બહુ જ ભટક્યો, કિંતુ કોઈપણ ઉત્તર આપતાં નથી.''

➞ છે, ''હે મારા પ્યારા સુંદરસાથજી! હમણાં નલુઆ પહોંચાડવાનું વૃત્તાંત સંભળાવવામાં આવ્યું. હવે આનાથી આગળ ઔરંગઝેબની પાસે સંદેશ પહોંચાડવા માટે જે મંત્રણા થઈ, તેનું વર્ણન કરીશું.''

-(પ્રકરણ-૪૦, પ્રશ્ન-ઉત્તર નં.-૭૫, કુલ સં. ૨૦૬૯+૭૫=૨૧૪૪).

❖ મંત્રણા ❖

ઉ. ૧- તે રામચંદ્રભાઈ નામક એક વકીલ હતા, જેની ઘેર મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીના સાથી-મોમિન જાગણીનો સંદેશ લઈને ગયા હતા.

પ્ર. ૨- **તેમને જાગૃત કરવા માટે મોમિન તેમની પાછળ તો પડ્યા, પરંતુ તેમાં શું કમી હતી ?**

ઉ. ૨- મોમિનોએ તેમની ઘેર જઈને તેમનાથી બહુ જ જ્ઞાન-ચર્ચા કરી. તેમને →

પ્ર. ૩- **કયા ભાઈએ શ્રી પ્રાણનાથજીની થોડા દિવસ મનોનુકૂળ સેવા કરી હતી ?**

પ્ર. ૪- **કયા ભાઈને આત્મીય સુખના બદલે સાંસારિક સુખમાં આરામ મળ્યો ?**

પ્ર. ૫- **સુંદરી નામક જે સંન્યાસિની શ્રીજી સ્વરૂપને રેતીલી રાહ પર મળી હતી, તે કોણ હતી ?**

ઉ. ૫- સુંદરી નામની જે સંન્યાસિની શ્રીજી સ્વરૂપને રણભૂમિ સદૃશ વેરાન →

પ્ર. ૬- **તે કોના દર્શનાર્થ આવી હતી ? શું તેમને ત્યાં ઉપસ્થિત અન્ય જનોએ (કોઈએ) પણ જોયા ?**

પ્ર. ૭- **મોમિનોને નલુઆ પહોંચાડીને જવાબ પ્રાપ્ત કરવાના પ્રવાસમાં કેટલો સમય લાગ્યો ?**

ઉ. ૭- નલુઆના માધ્યમથી આધ્યાત્મિક જાગણી-કયામતના સમયના →

પ્ર. ૮- **ઉક્ત નલુઆમાં કયા વિષયની વાતોનો નિર્ણય કરવાની સૂચના હતી ?**

પ્ર. ૯- **સમાજથી દૂર એકાંત સ્થાન પર એકત્રિત થઈને શ્રીજી સ્વરૂપ સાથીઓ સહિત શું કરવા લાગ્યા ?**

→ જાગૃત કરવા માટે મોમિન બહુ જ પાછળ પડ્યા, કિંતુ તેમની અંદર બ્રહ્મમુનિઓનો અંકુર જોવામાં આવ્યો નહિ, તેમનામાં મૂલ અંકુરની જ કમી હતી.

ઉ. ૩- ગંગારામભાઈના મોટા ભાઈ ઉદ્ધવદાસ ગોડિયાએ થોડા દિવસ મહાપ્રભુજી પ્રાણનાથજીની મનોનુકૂળ સેવા કરી.

ઉ. ૪- ઉદ્ધવદાસભાઈને આત્મીય સુખના બદલે સંસારના સુખોમાં વધારે આરામ પ્રતીત થયો. યસર્થ તેમની આત્મા જાગૃત ન થઈ શકી.

→ રેતીલી રાહમાં મળી હતી, જે શ્રીજી સ્વરૂપના દર્શન કરી પાછી ચાલી ગઈ હતી, તે ગંગાજી હતી. તે સંન્યાસિનીનો ભેષ ધારણ કરી શ્રીજી સ્વરૂપના દર્શનાર્થ આવી હતી.

ઉ. ૬- તે અક્ષરાતીત સ્વરૂપ શ્રી પ્રાણનાથજીના દર્શનાર્થ હેતુ સંસારમાં ઉતરી હતી. અતઃ મૂલમાં પ્રાપ્ત વરદાનને સાર્થક કરી પાછી ગઈ. શ્રીજી સ્વરૂપના સિવાય તેમને ત્યાં ઉપસ્થિત બીજા કોઈને ન જોયા.

→ પ્રકટીકરણની ઘોષણા અને ઇમામ મેહદીના સંદેશને બાદશાહ ઔરંગઝેબ સુધી પહોંચાડવાના પ્રયાસમાં મોમિનોને બે મહિના લાગી ગયા.

ઉ. ૮- ઉક્ત નલુઆમાં ઇમામ મેહદીને પ્રકટ થવાની અને કયામતના સમયને નિર્ણય કરવાની સૂચના હતી.

ઉ. ૯- સમાજથી દૂર કોઈ એકાંત સ્થાનમાં બેસીને શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપ સાથીઓથી વિચાર-વિમર્શ કરવા લાગ્યા કે હવે આગળ શું કદમ ઉઠાવી શકાય ?

પ્ર. ૧૦- અહીંયા એકત્રિત સમાજમાં કોણ-કોણ છે અને શ્રીજી સ્વરૂપ બધાને એકત્રિત કરી શું મંત્રણા કરવા લાગ્યા ?

ઉ. ૧૦- અહીંયા એકત્રિત સમાજમાં થોડા દિલ્લીના સ્થાનિય સાથી અને થોડા →

પ્ર. ૧૧- ''હવે ઉપરાંત બાદશાહ ઔરંગઝેબને પેગામના માધ્યમથી સંદેશ પહોંચાડવાના વિષયમાં આગળ શું કરવું છે ?''-એવું કોણે પૂછ્યું ?

પ્ર. ૧૨- બાગની એકાંત બેઠકમાં કોણ-કોણ ઉપસ્થિત હતા ?

પ્ર. ૧૩- આ સમય બાગમાં એકત્રિત સુંદરસાથમાંથી સંઘર્ષમાં જૂજતાં ભાઈઓને શ્રી પ્રાણનાથજીએ શું કહ્યું ?

ઉ. ૧૩- આ સમય બાગમાં એકત્રિત સુંદરસાથમાંથી સંઘર્ષમાં જૂજતાં પોતાના →

પ્ર. ૧૪- કોણે પોતાની આનંદસ્વરૂપ શ્રી શ્યામાજીને હાદી બનાવીને કોના માટે મોકલ્યા છે ?

પ્ર. ૧૫- એના પૂર્વ (પહેલાં) હજરત મહંમદ સાહેબના માધ્યમથી કુરાન કોણે અને કોના માટે મોકલ્યા હતા ?

પ્ર. ૧૬- કોણ કુરાનના સંદેશને પોતાના જાણીને અપનાવશે ? કુરાનમાં કોની લીલા છે ?

ઉ. ૧૬- કુરાનના અંતર્ગત લખેલો સંદેશ બ્રહ્માત્માઓ-મોમિનો માટે જ છે. →

પ્ર. ૧૭- કુરાનની અંદર લખેલાં રહસ્યોના અર્થ કોની સમજમાં આવશે ?

→ મહાજર (ધનાઢ્ય) અર્થાત્ ઘરબાર ત્યાગીને શ્રીજી સ્વરૂપની સાથે રહેવાવાળા સાથી છે. એ બધાને એકત્રિત કરીને શ્રીજી એક બાગમાં બેસીને એ મંત્રણા કરવા લાગ્યા કે ''ઔરંગઝેબ સુધી કયામતની સૂચના કેવી રીતે પહોંચાડી શકાય ?''

ઉ. ૧૧- ''હવે ઉપરાંત બાદશાહ ઔરંગઝેબને પેગામના માધ્યમથી સંદેશ પહોંચાડવાના વિષયમાં આગળ શું કરવું છે ?'' એવું શ્રી પ્રાણનાથજીએ પૂછ્યું.

ઉ. ૧૨- બાગની એકાંત બેઠકમાં દિલ્હીના સ્થાનિય સાથી અને શ્રીજીની પાસે રહેવાવાળા ઘરબાર ત્યાગી મહાજર લોકો હતા.

→ સાથીઓને મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીએ કહ્યું, ''આજસુધીની વીતક-આપવીતી ઘટનાઓને જોતાં મને એ તો વિશ્વાસ છે જ કે પ્રિયતમ પરમાત્મા શ્રી રાજજીની કૃપા-છત્રછાયા આપ પર અવશ્યમેવ છે.''

ઉ. ૧૪- અક્ષરાતીત પરમાત્મા શ્રી રાજજીએ પોતાની આનંદઅંગ શ્યામા-ઈસા સ્વરૂપ રૂહઅલ્લાહ શ્રી દેવચંદ્રજીને હાદી બનાવીને પોતાની પ્યારી બ્રહ્માત્માઓ માટે મોકલ્યા છે.

ઉ. ૧૫- એના પૂર્વ (પહેલાં) પણ હજરત મહંમદ સાહેબના માધ્યમથી પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજીએ કુરાન દ્વારા પોતાના વચન પોતાની રૂહો-મોમિનો માટે જ મોકલ્યા હતા.

→ અતઃ બ્રહ્માત્માઓ-મોમિનો વગર તે વચનોને અન્ય કોઈ અપનાવી શકશે નહિ. તે સંદેશ પત્રમાં પણ અમારા બ્રહ્માત્માઓની લીલાના વૃત્તાંત દ્વારા અમારું જ માર્ગદર્શન કરવામાં આવ્યું છે.

ઉ. ૧૭- કુરાનની અંદર લખેલાં રહસ્યમયી સંકેતોના રહસ્ય-બાતૂની અર્થ બ્રહ્માત્માઓના અતિરિક્ત કોઈ બીજાની સમજમાં આવી શકશે નહિ.

પ્ર. ૧૮- સામર્થ્યવાન પરમાત્મા શ્રી રાજજીએ કોના પ્રત્યે દયા-કૃપા કરી છે ?

પ્ર. ૧૯- કોનો સંદેશ કોના સુધી પહોંચાડતાં સમય કોઈ મોમિનોને કંઈ જ કરી શકતા નથી ?

પ્ર. ૨૦- બાદશાહ સુધી ઇમામનો પેગામ પહોંચાડવા માટે જો ભેષ પણ બદલવો પડે, તો શું કરવું જોઈએ ?

ઉ. ૨૦- પોતાના ધામનો વાયદો પૂર્ણ કરવા અર્થાત્ બાદશાહ સુધી ઇમામનો →

પ્ર. ૨૧- કદાચ પેગામ પહોંચાડવા માટે અમારે મરવું પણ પડે, ત્યારે પણ અમે ક્યાં ઉઠીશું ?

ઉ. ૨૧- કદાચ ધામમાં કરેલો વાયદો પૂર્ણ કરવા જતાં અર્થાત્ પેગામ →

પ્ર. ૨૨- ધામમાં આપેલાં વચન પાલન કરતાં સમય મરવું સારું છે યા તે વચનને ઠુકરાવીને જીવવું સારું છે ?

પ્ર. ૨૩- ધર્મ-કાર્ય કરતાં જો તે શેતાન અમને મારી પણ નાંખે, ત્યારે પણ શું અમે ડરવું જોઈએ ?

ઉ. ૨૩- ધર્મ-કાર્ય કરતાં સમય જો તે શેતાન અમને મારી પણ નાંખે અથવા →

પ્ર. ૨૪- તત્પશ્ચાત મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીએ બાગમાં ઉપસ્થિત સુંદરસાથજીને દૃઢ બનાવીને હિંમત બાંધવા માટે કયા વચનોથી સંબોધિત કર્યા ?

ઉ. ૨૪- તત્પશ્ચાત મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીએ બાગમાં ઉપસ્થિત સુંદરસાથજીને →

ઉ. ૧૮- આદેશપત્રરૂપી કુરાન શરીફના માધ્યમથી સામર્થ્યવાન કૃપાલુ પરમાત્મા શ્રી રાજજીએ બ્રહ્મમુનિઓના પ્રતિ અપાર કૃપા-દયા કરી છે.

ઉ. ૧૯- પ્રિયતમ પરમાત્મા-શ્રી રાજજીનો સંદેશ બાદશાહ ઔરંગઝેબ સુધી પહોંચાડતાં સમય કોઈ મોમિનોને કંઈ જ કરી શકતા નથી.

→ પેગામ પહોંચાડવા માટે જો ભેષ પણ બદલવો પડે, ત્યારે પણ કદાપિ પાછળ હટવું ન જોઈએ. ભેષ બદલીને પણ પેગામ તો પહોંચાડીને જ છોડવો જોઈએ.

→ પહોંચાડવાનો ધર્મ-કાર્ય કરતાં સમય અગર જો અમને કોઈ મારી પણ નાંખે, ત્યારે પણ અમને મરવાથી ડરવું નથી કેમ કે અમે જો અહીં મરી પણ ગયા, ત્યારે પણ અમે સીધા મૂલમિલાવામાં ઉઠીશું.

ઉ. ૨૨- ધામમાં શ્રી રાજજીની સામે આપેલાં વચન અથવા કરેલો વાયદો પાલન કરતાં-કરતાં મરવામાં શ્રેય છે ન કે તે વાયદાથી વિમુખ થઈને પોતાના ધર્મને ઠુકરાવીને જીવવામાં શ્રેય છે.

→ અમને મરવું પણ પડે, ત્યારે પણ અમારે ચિંતા ન કરવી જોઈએ. અમારે તો એ જ માનવું જોઈએ કે ''અમારું જીવન ધામનો ધર્મ પાલન કરતાં-કરતાં જ કેમ સમાપ્ત ન થાય ?'' અતઃ અમારે આ વિષયમાં કાયર બનીને પાછળ હટવું ન જોઈએ.

→ દૃઢ બનાવીને હિંમત બાંધવા માટે વિવેકશીલ વચનોથી સંબોધિત કરતાં કહ્યું, ''અહીંયા અમને સંદેશ પહોંચાડવામાં જે જોખમ હશે, તેના પ્રતિ સચેત થવાની આવશ્યકતા છે. જે કોઈના પણ મનમાં કોઈ આશંકા યા પ્રતિકૂળ વિચાર હોય, તે તેની પર વિચાર કરીને તેમને અહીં પ્રગટ કરી →

→ દો. પોતાની માનસિક સ્થિતિના અનુરૂપ જ અમારી સાથે ચાલવાનું પ્રણ લેવું. બાદમાં કોઈએ પણ એ ન કહેવું કે ''અમારાથી સલાહ લીધી ન હતી.'' અતએવ (આ કારણથી) આ સંબંધમાં જે પણ કંઈક કહેવા ચાહતા હોય, તે પોતાનો વિચાર અત્યારે (હમણાં) બતાવી દો. પાછળ કામ બગડ્યા પર યા સુધર્યા પર કોઈએ એવું ન કહેવું, ''અમને તો કોઈએ →

પ્ર. ૨૫- સંબોધિત કરતાં અન્ય બીજી કઈ વાત શ્રીજી સ્વરૂપે બાગમાં ઉપસ્થિત બ્રહ્માત્માઓ-મોમિનોની આગળ રાખી ?

ઉ. ૨૫- તત્પશ્ચાત શ્રીજી સ્વરૂપે બાગમાં ઉપસ્થિત બ્રહ્માત્માઓ-મોમિનોની આગળ બીજી વાત રાખતાં કહ્યું, ''બીજી વાત એ પણ નિશ્ચિત છે કે ઔરંગઝેબમાં બ્રહ્માત્મા સકુમારબાઈનો અંશ-અંકુર છે. તેમાં પણ →

પ્ર. ૨૬- સામુહિક બેઠકમાં એકત્રિત સુંદરસાથે પેગામ પહોંચાડવાના વિષયમાં શું નિષ્કર્ષ કાઢ્યો ?

ઉ. ૨૬- સામુહિક બેઠકમાં એકત્રિત સુંદરસાથે પેગામ પહોંચાડવા માટે મંત્રણા કરી એ નિષ્કર્ષ કાઢ્યો, ''જે પણ થાય, પેગામ તો પહોંચાડવો જ છે. →

પ્ર. ૨૭- વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી મહારાજ અહીંયા સુંદરસાથને સંબોધિત કરતાં શું કહે છે ?

ઉ. ૨૭- વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી મહારાજ અહીંયા સુંદરસાથને સંબોધિત →

❖ ક્યોં એ રુક્કા આઈયા ❖

પ્ર. ૧- ઉક્ત પ્રકાર એકાંત બાગમાં વિચાર-વિમર્શ કર્યા પછી સુંદરસાથ ક્યાં ગયા ?

→ પૂછ્યું જ નથી યા મારે તો જવું જ ન હતું, પરંતુ જવું પડ્યું અને જવાથી આવા હાલ થયા.'' ઉક્ત પ્રકારની વાતો કોઈના દિલમાં ન રહે. પોતાના દિલના વિચાર અત્યારે પ્રગટ કરી દો કે 'અમારો આ વિચાર છે.' અમે બધા આજે અહીંયા પ્રિયતમ શ્રી રાજજીની આજ્ઞાથી બેસીને સલાહ-મશવિરા કરી રહ્યા છે. એમાં કિંચિત પણ સંદેહ નથી કે પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજી ક્યારેય પણ બ્રહ્મપ્રિયાઓનું અહિત ન થવા દેશે !''

→ અમારા બ્રહ્મમુનિઓના સંસ્કાર વિદ્યમાન છે. આ વાતમાં શંકાની કોઈ ગુંજાઈશ જ નથી. અતઃ પેગામ પહોંચાડ્યા પછી બાદશાહ ધામનો અંકુર-સંસ્કાર અવશ્ય જ દેખાશે. પેગામ પહોંચાડવાથી તે અમારી સાથે કઠોર અથવા અમાનવીય વ્યવહાર ક્યારેય ન કરશે કેમ કે ક્યારે પરમધામમાં અમે બધા એકઠાં (ભેગા) પણ તો રહ્યા હતા.''

→ ચાહે મરવું જ કેમ ન પડે ? અમે બ્રહ્માત્માઓને પોતાના જીવનધામમાં ધણીની આગળ પરસ્પર આપેલાં-કરેલાં વાયદાને પૂર્ણ કરવામાં જ અર્પણ કરવું જોઈએ. બ્રહ્માત્મા કહેવડાવીને પણ જો અમે જ પોતાના ધર્મથી વિમુખ થયા, તો બીજા કોણ ધર્મની સન્મુખ થઈને ધર્મ પર સમર્પિત થશે ?''

→ કરતાં કહે છે ''હે ધામસ્થ સુંદરસાથજી ! આ અમારી આપની પોતાની આત્મકથા છે. હવે આગળના પ્રકરણમાં સંદેશ પહોંચાડવા માટે જે અન્ય પ્રયાસ કરેલાં, તેની ચર્ચા કરીશું.''

-(પ્રકરણ-૪૧, પ્રશ્ન-ઉત્તર નં.-૨૭, કુલ સં. ૨૧૪૪+૨૭=૨૧૭૧).

❖ ક્યોં એ રુક્કા આઈયા ❖

ઉ. ૧- ઉક્ત પ્રકાર એકાંત બાગમાં વિચાર-વિમર્શ કર્યા પછી સુંદરસાથ પોત-પોતાને ઘેર પાછાં ગયા.

પ્ર. ૨- એક દિન પહેલાં રાતના સાથીઓએ બીજા દિવસે સવારે શું કરવાના વિષયમાં નિશ્ચય કર્યો ?

ઉ. ૨- જે-જે મોમિનોએ પેગામ પહોંચાડવાની જવાબદારી સિર પર ઉઠાવી →

પ્ર. ૩- બીજા દિવસે સવારે ઉઠીને પેગામ પહોંચાડવાની પાછળ પડેલાં સાથી ક્યાં ગયા ?

પ્ર. ૪- મોમિન કઈ રીતે સનંધ ગાવા લાગ્યા અને કેમ ?

ઉ. ૪- જામા મસ્જિદની સીડી પર પહોંચીને મોમિન જોશીલા સ્વરમાં સનંધની વાણી ગાવા લાગ્યા. આવેશ તેમજ ઉમંગભર્યા સાથી પોતાની જ ધૂનમાં →

પ્ર. ૫- મોમિન ભાઈ પ્રતિદિન ક્યાં જતાં હતા અને શું કરતાં હતા ?

પ્ર. ૬- કયા વિષયમાં મોમિનોના મનમાં તનિક પણ સંદેહ નથી ?

પ્ર. ૭- મોમિન પેગામ પહોંચાડવાના વિષયમાં કેવા-કયા પ્રકારથી કામ કરી રહ્યા હતા ?

પ્ર. ૮- કોને પરાત્પર પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજીનો આવેશ અને આશ્રય પ્રાપ્ત છે ?

પ્ર. ૯- કોની દૃષ્ટિમાં કોનું કંઈ પણ મહત્ત્વ નથી ?

→ હતી, તેઓએ રાત્રિમાં એક સાથે મળીને એ નિશ્ચય કર્યો કે 'સવારે ઉઠતાં જ અમે દિલ્હીની જામા મસ્જિદની સીઢીઓ પર બેસીને વાણી ગાયન કરીશું.' એવું નિશ્ચિત કરી પોત-પોતાના ઘેર જઈને સુઈ ગયા.

ઉ. ૩- બીજા દિવસે પ્રાતઃ ઉઠીને પેગામ પહોંચાડવાની પાછળ પડેલાં મોમિન દિલ્હી સ્થિત જામા મસ્જિદની સીડીઓ પર બેસીને વાણી ગાન કરવા લાગ્યા.

→ દુનિયાના સાધારણ લોકોની ચર્ચા તેમજ વિરોધી જનોની શત્રુતાની પરવા કર્યા વગર એ સોચીને જોશમાં વાણી ગાવા લાગ્યા કે 'કોઈ ને કોઈ તો આ વાણીને સાંભળીને આવશે ! કંઈ ન કંઈ તો પૂછશે !!'

ઉ. ૫- મોમિન ભાઈ પેગામ પહોંચાડવાની ચિંતામાં ન સૂતાં હતા, ન ખાતાં હતા. તેમની અંદર બેચેની જેમ છવાઈ રહેતી હતી. એવા મોમિન પ્રતિદિન જામા મસ્જિદની સીડીઓ પર બેસીને વાણી ગાતાં હતા.

ઉ. ૬- એ મોમિનોના મનમાં પોતાની સુરક્ષા તેમજ સફળતાના પ્રતિ તનિક પણ સંદેહ નથી.

ઉ. ૭- એ મોમિન-બ્રહ્માત્માઓ બાદશાહ ઔરંગઝેબના કાન સુધી પેગામરૂપી સંદેશો પહોંચાડવાના વિષયમાં સ્વયં સમર્પિત હતા. તે તે કાર્યને પોતાના સિર પર લઈને પોતાના ઢંગથી કાર્ય કરતાં આગળ વધી રહ્યા હતા.

ઉ. ૮- એ મોમિનોને પરાત્પર પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માનો આવેશ અને આશ્રય પ્રાપ્ત છે.

ઉ. ૯- એ મોમિનોની દૃષ્ટિમાં સંસારનું થોડું/જરા જેટલું પણ મહત્ત્વ નથી. સંસારની કોઈપણ ચીજના પ્રત્યે ભય વિષયક વાતો ન તેમના દિલમાં છે અને ન ક્યારે દિમાગમાં જ આવે છે.

પ્ર. ૧૦- તે સનંધની કેવી ચર્ચા કરતાં હતા ? તેમને કોઈની જરા જેટલી પણ પરવા નથી ?

પ્ર. ૧૧- એની વચ્ચે કોણ ભાઈ આવ્યા અને કોના તથા કેવી રીતે શિષ્ય બની ગયા ?

ઉ. ૧૧- ઉક્ત પ્રકારના હલચલપૂર્ણ વાતાવરણમાં એક ભાઈ આવ્યા, જેમનું →

પ્ર. ૧૨- ઉક્ત ભાઈને કોના પરમાત્મા સ્વરૂપની ઓળખ થઈ ગઈ હતી ? તેથી તે શું કરતાં હતા ?

પ્ર. ૧૩- કોણ અહીંયા નિત્ય પ્રતિ પોતાના પુત્ર સહિત શ્રીજી સ્વરૂપના દર્શનાર્થ આવતાં હતા ?

પ્ર. ૧૪- તે શ્રી પ્રાણનાથજીના મુખારવિંદથી ચર્ચા સાંભળીને શું કરતાં હતા ?

પ્ર. ૧૫- બાદશાહને પેગામ પહોંચાડવા માટે સંઘર્ષ કરી રહેલાં સાથીઓએ શું યોજના બનાવી ?

પ્ર. ૧૬- તે રુક્કા (ટૂંકી ચિઠ્ઠી) કોણ લઈ જઈને દરબારમાં ક્યાં ચોંટાડી દેશે ?

પ્ર. ૧૭- તે રુક્કામાં શું લખ્યું હતું અને કોના માટે લખ્યું હતું ?

ઉ. ૧૭- તે રુક્કામાં લખ્યું હતું કે 'જે કોઈપણ મુસલમાન છે, તેમને આ રુક્કાના →

ઉ. ૧૦- મોમિન મસ્જિદની સીડીઓ પર બેસીને બેધડક (બિનધાસ્ત) થઈને સનંધની ચર્ચા કરતાં હતા. તેમને સંદેશ પહોંચાડવા સિવાય અન્ય કોઈપણ વાતની તનિક (જરા જેટલી) પણ પરવા નથી.

→ નામ છે-નંદલાલ ઘડિયાળચી. તે પોતાના પરિવાર સહિત પૂર્ણનિષ્ઠાની સાથે શ્રી પ્રાણનાથજીના શિષ્ય બની ગયા અને સુંદરસાથ જમાતમાં શામિલ થઈ ગયા.

ઉ. ૧૨- ભાઈ નંદલાલ ઘડિયાળચીને મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથના પરમાત્મા સ્વરૂપની ઓળખ થઈ ગઈ હતી. એટલા માટે તે દૈનિક મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીની સેવામાં પ્રસ્તુત રહેતાં હતા.

ઉ. ૧૩- મેરતાના ધર્મપ્રેમી રાજારામભાઈ પોતાના પુત્ર શિવરામભાઈ સહિત નિત્ય પ્રતિ શ્રીજી સ્વરૂપના દર્શનાર્થ આવતાં હતા.

ઉ. ૧૪- તે શ્રી પ્રાણનાથજીના શ્રી મુખથી તારતમ સંબંધી ચર્ચા સાંભળીને આત્મીય સુખનો અનુભવ કરતાં હતા.

ઉ. ૧૫- બાદશાહ ઔરંગઝેબની પાસે પેગામ પહોંચાડવા માટે સમર્પિત સંઘર્ષરત સાથીઓએ મળીને એ યોજના બનાવી કે 'એક રુક્કા (ચિઠ્ઠી) તૈયાર કરી તે રુક્કા દ્વારા સીધા બાદશાહને પોતાની વાત સંભળાવી શકાય.'

ઉ. ૧૬- તે રુક્કા (પત્ર) ભાઈ નંદલાલ ઘડિયાળજી લઈ જઈને દરબારની બહાર સ્થિત પગ ધોવાવાળા બાથરૂમ / ગુસલખાના-સ્નાનગૃહના દ્વાર પર ચોંટાડી દેશે.

→ માધ્યમથી એ સૂચના આપવામાં આવી છે કે તે આ પત્રમાં લખેલી વાતો પર વિશ્વાસ કરીને તેને સ્વીકાર કરે.' એ વાતો દીન ઇસ્લામના પ્રતિ સાચા મુસલમાનો માટે લખવામાં આવી હતી.

પ્ર. ૧૮- ઉક્ત રુક્કામાં કઈ વાતો પર વિશ્વાસ કરી તેમને સ્વીકાર કરવાનું કહ્યું હતું ?

ઉ. ૧૮- તે રુક્કામાં લખ્યું હતું કે ''કુરાનમાં હાદી મહંમદ સાહેબના કહ્યા પ્રમાણે રૂહઅલ્લાહ-પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માના આનંદ અંશ શ્યામાજી સ્વરૂપ શ્રી દેવચંદ્રજીના રૂપમાં મોમિનો-બ્રહ્મમુનિઓની સાથે અરસ- →

પ્ર. ૧૯- મુસલમાનભાઈઓને પત્ર વાંચીને શું થઈ જવાની સૂચના આવી હતી ?

પ્ર. ૨૦- મ્યારાજના દરમિયાન ખુદા-પરમાત્માએ મહંમદ સાહેબને શું કહ્યું હતું ? કહ્યા પ્રમાણે શું થયું ?

પ્ર. ૨૧- ઉક્ત રુક્કાને વાંચ્યા વગર બાદશાહના દરબારમાં જવાવાળાઓ માટે રુક્કામાં શું લખ્યું હતું ?

પ્ર. ૨૨- રુક્કા દ્વારા ધર્મ સંદેશ મોકલીને મોમિન શું કરી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૩- રુક્કા વાંચીને તેનાથી અધિક જાણવાની ચાહના રાખવાવાળાઓને રુક્કામાં શું કરવાનું કહ્યું હતું ?

પ્ર. ૨૪- રુક્કામાં ઉક્ત પ્રકારની વાતો લખીને મોમિનોએ તે રુક્કા કોના હાથમાં અને શા માટે આપ્યો ?

પ્ર. ૨૫- ભાઈ નંદલાલ ઘડિયાળચીએ મોમિનોની આજ્ઞા શિરોધાર્ય કરી શું કર્યું ?

→ પરમધામથી સંસારમાં અવતરિત થઈ છે. પુનઃ રસૂલ સાહેબે બીજીવાર સંસારમાં આવવાનું જે વચન આપ્યું હતું, તેને પૂરું કરવા માટે તે પણ સાથે આવ્યા છે. અક્ષરધામ-નૂર મકાનથી ફિરસ્તા-અસરાફીલની સાથે પરબ્રહ્મ પરમાત્માનો આવેશ-જબરાઈલ પણ પોતાના સ્વામીની સાથે (સંગ) અરસ અજીમ-દિવ્ય પરમધામથી ધરતી પર ઉતરી આવ્યા છે. એ વાતો પર વિશ્વાસ કરી આપ બધા એને સ્વીકાર કરો.''

ઉ. ૧૯- મુસલમાનભાઈઓને ઉક્ત પત્ર વાંચીને અજ્ઞાનતામાં જ ન ઝૂલતા ઉક્ત વાતો પર વિશ્વાસ કરી મોમિનોની સાથે જમાતમાં શામિલ થઈ જવાની સૂચના આપવામાં આવી હતી.

ઉ. ૨૦- મ્યારાજના દરમિયાન મહંમદ સાહેબને હક તાલા ખુદા-પરમાત્માએ ફરદા રોજ અર્થાત્ કાલના દિવસે આવવાનું વચન આપ્યું હતું. અતઃ કહ્યા પ્રમાણે તે શ્રી પ્રાણનાથજીના રૂપમાં આવ્યા છે.

ઉ. ૨૧- ઉક્ત રુક્કાને વગર વાંચે અથવા સાંભળે, જે દરબારમાં પ્રવેશ કરશે, તેને પરમાત્મા ખુદા તરફથી ફિટકાર અને ધિક્કાર મળશે. તે પરમાત્મા-ખુદાના ચરણોમાં પહોંચી શકશે નહિ. એવું રુક્કામાં લખ્યું હતું.

ઉ. ૨૨- રુક્કા દ્વારા ધર્મ સંદેશ મોકલીને મોમિન પોતાનું કર્તવ્ય પૂરું કરી રહ્યા છે.

ઉ. ૨૩- રુક્કા વાંચીને તેનાથી અધિક જાણવાની ચાહના રાખવાવાળાઓને રુક્કામાં મોમિનોને શોધવા (ઢૂંઢવા) માટે કહ્યું હતું.

ઉ. ૨૪- રુક્કામાં ઉક્ત પ્રકારની વાતો લખીને મોમિનોએ તે રુક્કા ભાઈ નંદલાલ ઘડિયાળચીના હાથમાં તેને રાજદરબારના ગુસલખાનામાં ચોંટાડી (ચીપકાવવી) દેવા માટે આપી દીધો.

ઉ. ૨૫- ભાઈ નંદલાલ ઘડિયાળચીએ મોમિનોની આજ્ઞા શિરોધાર્ય કરીને રાતના સમયે નિર્ભય થઈને તે રુક્કાને યથાસ્થાન ગુંદર લગાડીને ચોંટાડી દીધો.

પ્ર. ૨૬- ક્યા કાર્યમાં કોણે તનિક (જરા જેટલી) પણ ઢીલ યા લાપરવા ન કરી ?

પ્ર. ૨૭- બીજા દિવસે પ્રાત:કાળ થતાં જ રાજદરબારમાં ક્યા વિષયની વાતો ફેલાઈ ગઈ ?

પ્ર. ૨૮- ક્યા લોકો રાજદરબારમાં આવતાં સમયે શું કરતાં જઈ રહ્યા હતા ?

પ્ર. ૨૯- ઉક્ત પ્રકારથી બધા લોકો કેટલાં વાગ્યાથી કેટલાં વાગ્યા સુધી રુક્કા વાંચતાં-વાંચતાં રાજદરબારની અંદર ગયા ?

પ્ર. ૩૦- ધીરે-ધીરે રાજદરબારમાં રુક્કાના વિષયમાં કેવો શોર મચવા લાગ્યો ?

પ્ર. ૩૧- અંતમાં રુક્કાના વિષયની વાત કોના કાનમાં પહોંચી ?

પ્ર. ૩૨- તે વાત સાંભળતાં જ બાદશાહે શું કર્યું ? તે રુક્કા વાંચતાં જ બાદશાહને શું જાણકારી મળી ?

પ્ર. ૩૩- તે સમય જનતાનો પ્રાર્થના-પત્ર બાદશાહ સુધી પહોંચાડવાની સેવા કોને આપવામાં આવી હતી ? ગુસલખાનાના દ્વાર પર લાગેલાં રુક્કાને વાંચ્યા પછી બાદશાહે શું સમજી લીધું ?

ઉ. ૨૬- મોમિનોની આજ્ઞા પાલન કરવામાં નંદલાલ ઘડિયાળચીભાઈએ જરા જેટલી પણ ઢીલ યા લાપરવા ન કરી.

ઉ. ૨૭- બીજા દિવસે પ્રાતઃકાળ થતાં જ ગુસલખાના (બાથરૂમ) માં લાગેલાં રુક્કા વિષયની વાતો રાજદરબારમાં ફેલાઈ ગઈ.

ઉ. ૨૮- રાજદરબારના જે પણ કર્મચારી દરબારમાં પ્રવેશ કરવા જતાં હતા, તે ગુસલખાનાના દ્વાર પર લાગેલાં રુક્કાને વાંચી-વાંચીને આશ્ચર્યચકિત થઈને દરબારમાં પ્રવિષ્ટ થતાં હતા.

ઉ. ૨૯- ઉક્ત પ્રકારથી પ્રાતઃ ૬ વાગ્યાથી ૯ વાગ્યા સુધી બધા લોકો રુક્કા વાંચતાં-વાંચતાં રાજદરબારની અંદર ગયા.

ઉ. ૩૦- એક પ્રહર દરમ્યાન અનેકો લોકોએ તે અસાધારણ રુક્કાને વાંચ્યો. તેથી રાજદરબારના કર્મચારીઓમાં રુક્કાના વિષયમાં બહુ ભારે શોર મચવા લાગ્યો.

ઉ. ૩૧- પ્રાતઃ છ વાગ્યાથી લઈને નવ વાગ્યા સુધી શોર થતાં–થતાં અંતમાં રુક્કાના વિષયની વાત બાદશાહ ઔરંગઝેબના કાન સુધી પહોંચી ગઈ.

ઉ. ૩૨- તે વાત સાંભળતાં જ બાદશાહે ગુસલખાનાના દ્વાર પર લાગેલાં રુક્કાને મંગાવીને વાંચી લીધો અને ત્યારે તેમણે પોતાને જ બધી વાતોની જાણકારી થઈ ગઈ.

ઉ. ૩૩- તે સમય જનતાનો પ્રાર્થના-પત્ર બાદશાહ સુધી પહોંચાડવાની સેવા કાજી શેખ સલેમાનને આપવામાં આવી હતી. ગુસલખાનાના દ્વાર પર લાગેલાં રુક્કાને વાંચીને બાદશાહે કાજી સલેમાનની લાપરવા સમજી લીધી.

પ્ર. ૩૪- બાદશાહ ઔરંગઝેબ કોનાથી અને કેમ અત્યંત નારાજ થયા ?

ઉ. ૩૪- કાજી શેખ સલેમાનની લાપરવાનો નતીજો (પરિણામ) પ્રત્યક્ષ થતાં જ બાદશાહ ઔરંગઝેબ તેના પ્રત્યે અત્યાધિક અપ્રસન્ન થયા અને તેની પર પોતાનો રોષ પ્રકટ કર્યો. બાદશાહે જનતાની પ્રાર્થના રુક્કાના →

પ્ર. ૩૫- બાદશાહે રાજદરબારમાં કઈ રીતે કાજી શેખ સલેમાન પર પોતાનો રોષ પ્રગટ કર્યો ?

ઉ. ૩૫- બાદશાહ ઔરંગઝેબે બધા કર્મચારીઓની વચ્ચે કાજી શેખ સલેમાન પર પોતાનો રોષ પ્રગટ કરતાં પૂછ્યું, ''શેખ સલેમાન ! એ રુક્કા આ રીતે કેમ આવ્યો છે ? અવશ્ય જ તમે અમને પહેલાં આ વાતની સૂચના આપી નથી. આ પત્ર દ્વારા અમને એ પ્રતીત થાય છે કે આ યાચિકા (વિનંતિ પત્ર-પાર્થના-નિવેદન) તમારી લાપરવાની વિરુદ્ધ ફરિયાદના રૂપમાં મોકલવામાં આવી છે. અરે ! તમે બોલો ! ! શું આ રુક્કા તમારી →

પ્ર. ૩૬- ''તમે આ સેવાના યોગ્ય નહીં હોય. અમે તમને આ નોકરીથી બહાર કરીએ છીએ.'' એવું કોણે, કોને કહ્યું ?

પ્ર. ૩૭- કાજી શેખ સલેમાનને ઉક્ત પદ માટે કેટલાં રૂપિયા મળતાં હતા ? તે રૂપિયા પણ કાટતાં બાદશાહ ઔરંગઝેબે કાજી શેખ સલેમાનને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૩૮- શેખ સલેમાનને નોકરીથી કાઢીને બાદશાહે શું કરાવ્યું ?

પ્ર. ૩૯- બાદશાહ ઔરંગઝેબે શહેરમાં ઢંઢેરો પિટાવીને શું ઘોષણા કરાવી દીધી ?

→ માધ્યમથી સ્વયં સુધી પહોંચાડવા માટે જ શેખ સલેમાનને પગાર (વેતન) આપીને રાખ્યો હતો. પરંતુ સોંપેલાં કાર્યમાં શેખ સલેમાને મનમાની કરીને જનતાને સતાવ્યા, એ જોઈને તેના પ્રતિ બાદશાહ અત્યંત નારાજ થઈ ગયા.

→ સેવાની વફાદારીનો નતીજો (પરિણામ) છે ? આ તમારી ઈમાનદારીનું પ્રમાણ છે યા બેઈમાનીનું ? શું આ પ્રાર્થી પહેલાં તમારા ઘરમાં ફરિયાદ લઈને કેટલીવાર ભટક્યા નથી ? જ્યારે તમે તેમની એક ન સાંભળી, ત્યારે નિરાશ થઈને તેમને આ હિમંત કરી, નહીં ? અરે નાદાન શેખ સલેમાન ! તારાથી નારાજ થયા વગર આ રુક્કા આ પ્રમાણે ચીપકાવવામાં (ચોંટાડવામાં) આવ્યો નથી ! ! તમે કેમ બોલી દેતાં નથી કે તમે આ સેવામાં કાબેલ નથી ? અમે તમને ક્યા કાર્યાર્થ નિયુક્ત કર્યા હતા ? શું તમારી ઈમાનદારીનું આ જ પ્રમાણ છે ?''

ઉ. ૩૬- **''તમે આ સેવાના યોગ્ય નહીં હોય. અમે તમને આ નોકરીથી બહાર કરીએ છીએ''** એવું બાદશાહ ઔરંગઝેબે કાજી શેખ સલેમાનને કહ્યું.

ઉ. ૩૭- ઉક્ત મુનાસિબ (યોગ્ય) પદ માટે કાજી શેખ સલેમાનને વેતન (પગાર) ના રૂપમાં બસો રૂપિયા મળતાં હતા. તે બસો રૂપિયા પણ કાટતાં બાદશાહ ઔરંગઝેબે કાજી શેખ સલેમાનને કહ્યું, ''તમારામાં બિલકુલ અક્કલ નથી !''

ઉ. ૩૮- શેખ સલેમાનને નોકરીથી કાઢીને બાદશાહે શહેરમાં ઢંઢેરો પીટાવીને ઘોષણા કરાવી દીધી.

ઉ. ૩૯- બાદશાહ ઔરંગઝેબે શહેરમાં ઢંઢેરો પિટાવીને એ ઘોષણા કરાવી દીધી કે ''મારી પાસે ફરિયાદ મોકલવાવાળા પ્રાર્થી, જ્યારે હું જુમાની નમાજ પઢવા (વાંચવા) જાઉં, ત્યારે મારી સામે અવશ્ય આવે.''

પ્ર. ૪૦- સારું ! કાજી શેખ સલેમાનને નોકરીથી કાઢીને બાદશાહે તેની જગ્યા પર કોને રાખ્યા ?

પ્ર. ૪૧- ઔરંગઝેબ બાદશાહ ક્યારે-ક્યા દિને નમાજ પઢવા મહેલથી બહાર જતાં હતા ?

પ્ર. ૪૨- તે દિન કાજી શેખ સલેમાનની જગ્યા પર પ્રાર્થના-પત્ર બટોરવા (ભેગા કરવા) કોણ આવ્યું ?

ઉ. ૪૨- બાદશાહ ઔરંગઝેબના નમાજ પઢવા જવાના સમય કાજી શેખ →

પ્ર. ૪૩- બાદશાહ તે સમય ઊભા થઈને શું જોઈ રહ્યા હતા અને કોને જોઈ રહ્યા હતા ?

પ્ર. ૪૪- તે દિન ત્યાં પેગામ લઈને કોણ-કોણ ગયું હતું ?

પ્ર. ૪૫- અબ્દુલ્લાએ બધાની સાથે મોમિનોના પણ પ્રાર્થના-પત્ર લઈને શું કર્યું ?

પ્ર. ૪૬- મોમિનો દ્વારા આપેલાં રુક્કાને વાંચીને શું કહેતાં અબ્દુલ્લાએ તે રુક્કા ફાડી દીધો ?

પ્ર. ૪૭- રુક્કા ફાડીને અબ્દુલ્લાએ શું કર્યુ અને શું કહ્યું ?

ઉ. ૪૦- નાદાન શેખ સલેમાનની નોકરી છીનવીને બાદશાહે તેની જગ્યા પર તે સેવા માટે કાજી શેખ નિજામના પુત્ર અબદુલ્લાને નિયુક્ત કર્યા.

ઉ. ૪૧- ઔરંગઝેબ બાદશાહ શુક્રવાર-જુમાના દિને નમાજ પઢવા (વાંચવા) મહેલથી બહાર જતાં હતા.

→ સલેમાનની જગ્યાએ પ્રાર્થના-પત્ર બટોરવા (ભેગા કરવા)ની સેવા માટે નિયુક્ત કરવામાં આવેલાં અબ્દુલ્લા નામક કર્મચારી આવ્યા અને બધાના રુક્કા ભેગા કરવા લાગ્યા.

ઉ. ૪૩- તે સમય બાદશાહ સ્વયં ઊભા થઈને ઘોડા પરથી જ જોઈ રહ્યા હતા કે અનેકો લોકો વિનય-પત્ર અબ્દુલ્લાના હાથમાં આપી રહ્યા છે.

ઉ. ૪૪- તે દિન ત્યાં પોતાના તરફની ફરિયાદ-વિનય-પત્ર લઈને લાલદાસજી અને નિર્મલદાસજી પણ ગયા હતા. તેઓએ પણ પોતાનો એક રુક્કા અબ્દુલ્લાની તરફ આગળ વધાર્યો.

ઉ. ૪૫- અબ્દુલ્લાએ બધાની સાથે લાલદાસજી અને નિર્મળદાસજી દ્વારા આગળ કરેલાં રુક્કા પણ લઈ લીધો. કિંતુ તેમને તે ત્યાં જ વાંચીને તુરંત જ ફાડી પણ દીધો.

ઉ. ૪૬- મોમિનો દ્વારા આપેલાં રુક્કાને વાંચીને અબ્દુલ્લાએ કહ્યું, ''હું આ વિનય કાનથી સાંભળવા પણ ચાહતો નથી.''-એવું કહીને રુક્કા ફાડી દીધો.

ઉ. ૪૭- અબ્દુલ્લાએ મોમિનોનો રુક્કા ફાડીને પોતાના ખિસ્સામાં રાખી લીધો અને કહ્યું, ''એ તો મોમિનોના પ્રગટીકરણની વાતો છે. મારે એમને અવશ્ય જ છૂપાવવું છે.''

પ્ર. ૪૮- લાલદાસ અને નિર્મલદાસજીએ જ્યારે અબ્દુલ્લાને રુક્કા ફાડતાં જોયું, ત્યારે તે બંનેએ તેને શું-શું કહ્યું ?

ઉ. ૪૮- જ્યારે લાલદાસ અને નિર્મલદાસજીએ અબ્દુલ્લાને રુક્કા ફાડતાં જોયું, ત્યારે બંને બ્રહ્મમુનિઓએ અબ્દુલ્લાની આગળ બહુ જ પોકાર કરી. →

પ્ર. ૪૯- ''રુક્કા ફાડવા જેવું અનુચિત કર્મ કેમ કરો છો ?''-એવું કોણે, કોને કહ્યું ?

પ્ર. ૫૦- અબ્દુલ્લા જેવા લોકો માટે કુરાનમાં શું લખ્યું છે ?

પ્ર. ૫૧- ઉક્ત પ્રકાર અબ્દુલ્લાને ભલું-બૂરું કહેતાં મોમિન ક્યાં સુધી તેમની પાછળ-પાછળ ગયા ?

ઉ. ૫૧- ઉક્ત પ્રકાર અબ્દુલ્લાને ભલું-બૂરું (સારું-નરસું) કહેતાં મોમિન તેમની →

પ્ર. ૫૨- ઉક્ત પ્રકારના જોખમ ભરેલાં અને અસફલ પ્રયાસના સમાચાર મોમિનોએ ક્યાં મોકલ્યા ?

ઉ. ૫૨- ઉક્ત પ્રકારના જોખમ ભરેલાં અસફલ પ્રયાસના સમાચાર એક પત્રમાં →

પ્ર. ૫૩- ઉક્ત સમાચારની સાથે મોમિનોએ શ્રી પ્રાણનાથજીને અન્ય શું સમાચાર લખ્યા ?

ઉ. ૫૩- ઉક્ત સમાચારની સાથે મોમિનોએ શ્રી પ્રાણનાથજીને પત્રમાં એ પણ →

પ્ર. ૫૪- મોમિનોએ પોતાની સફળતાના બદલે અસફળતાના કારણ કેવી રીતે ચિઠ્ઠીમાં રાખી દીધા ?

→ કિંતુ અબ્દુલ્લાએ કોઈપણ રીતે કંઈ પણ સાંભળ્યું નહિ. ત્યારે બ્રહ્મમુનિઓએ કહ્યું, ''જુઓ ! બાદશાહ અમારે માટે જ ઊભા છે. અમે લોકોએ જ ગુસલખાનાના દ્વાર પર રુક્કા ચોંટાડયો હતો. અમારા કારણે જ બાદશાહ શેખ સલેમાનથી નારાજ થયા હતા.''

ઉ. ૪૯- **''રુક્કા ફાડવા જેવું અનુચિત કર્મ કેમ કરો છો ?''**-એવું મોમિનોએ અબ્દુલ્લાને કહ્યું.

ઉ. ૫૦- અબ્દુલ્લા જેવા લોકો માટે કુરાનમાં લખ્યું છે કે એવા લોકોના મન અને આંખો પર તાળા લાગ્યા છે. તેથી સત્ય વાતને સમજવાની બુદ્ધિ તેમને કેવી રીતે પ્રાપ્ત થઈ શકે છે ?

→ પાછળ-પાછળ એક-બે તીરની દૂરી સુધી ઘસેટતાં ગયા. ત્યારે મોમિનોએ વિચાર કર્યો, ''આ નિર્દયી અમારી વાતો કોઈપણ રીતે સાંભળશે નહિ.''

→ લખીને શ્રી પ્રાણનાથજીની સેવામાં મોકલવામાં આવ્યા. તેમાં એ પણ લખ્યું હતું, ''સંદેશ પહોંચાડવામાં અમારા તરફથી કોઈપણ પ્રકારની કોઈ કમી રાખી નથી.''

→ લખ્યું હતું, ''હવે અમે અહીંયા શું કરીએ ? દજ્જાલ-આસુરી તેમજ અવજ્ઞાકારી પ્રવૃત્તિઓનો અહીંયા બહુ દબદબો (ભપકો) હોવાને કારણે અમે લોકો કંઈપણ કરી ન શક્યા.''

ઉ. ૫૪- મોમિનોએ પોતાની અસફળતાના કારણ વિષય ચિઠ્ઠીમાં લખ્યું હતું, ''અમે લોકોએ જે સોચ્યું હતું, તેમાં અમને સફળતા મળતી હતી. પરંતુ →

→ કોઈએ અમારી વાત જ સાંભળી નહિ. બધા લોકો કળિયુગના વશીભૂત →

પ્ર. ૫૫- મોમિન જે રીતે બાદશાહની પાસે પોતાની યાચિકા પહોંચાડવાની તૈયારીમાં હતા, તે યાચિકાના વિષયમાં મોમિનોએ શ્રીજીને કેવી રીતે સૂચિત કર્યા ?

પ્ર. ૫૬- પુનઃ બાદશાહ સુધી પેગામ પહોંચાડીને જ છોડવાના વિષયમાં મોમિનો એ પત્રમાં શું લખ્યું હતું ?

ઉ. ૫૬- પુનઃ બાદશાહ સુધી પેગામ પહોંચાડીને જ છોડવાના વિષયમાં મોમિનો →

પ્ર. ૫૭- મોમિનોએ પોતાની આંતરિક ઉત્સાહવર્ધક સાહસપૂર્ણ વાતોની જાણકારી ધણીને કેવી રીતે કરાવી ?

ઉ. ૫૭- મોમિનોએ પોતાની આંતરિક ઉત્સાહવર્ધક સાહસપૂર્ણ વાતોની જાણકારી ધણીને પત્રના માધ્યમથી કરાવતાં લખ્યું, ''હે પ્રિયતમ ! હવે અમારા ધર્મ પર બલિદાન થવાવાળો એક બીજો પ્રબલ તેમજ સંઘર્ષમયી પ્રયાસ જોશો. અમે આપની આજ્ઞા અને આપની કૃપાથી બાદશાહ સુધી સંદેશ પહોંચાડવાનું કાર્ય અવશ્ય જ કરી શકીશું. હવે અમોને કોઈના પણ →

પ્ર. ૫૮- ઉક્ત પ્રકારનો આવેશયુક્ત પત્ર કોના દ્વારા અને કોને મોકલ્યો ? તે પત્ર શ્રીજી સ્વરૂપના હાથમાં કોણે અર્પિત કર્યો ?

પ્ર. ૫૯- ઉપરોક્ત પ્રકારનો જોશ ભરેલો પત્ર મળતાં જ શ્રી પ્રાણનાથજીએ શું કર્યું ?

→ થઈને દજ્જાલના દાસ બન્યા છે.''

ઉ. ૫૫- મોમિન જે રીતે પોતાની યાચિકા (નિવેદન) બાદશાહની પાસે પહોંચાડવા ગયા હતા, તેમનું સંપૂર્ણ વૃત્તાંત તેઓએ પત્રમાં લખીને શ્રીજી સ્વરૂપની પાસે મોકલી દીધું.

→ એ પત્રમાં લખ્યું હતું, ''પરબ્રહ્મ સ્વામી શ્રી રાજજી ! આપના વરદહસ્ત અમારા સિર પર છે. આપના આશીર્વાદથી અમે લોકો હવે બાદશાહ સુધી સંદેશ પહોંચાડીને જ દમ (શ્વાસ) લઈશું.''

→ માધ્યમથી બાદશાહ સુધી પહોંચવાની આશાનો પરિત્યાગ કરી દીધો છે. હવે અમો સમ્રાટ ઔરંગઝેબથી સીધા ધર્મયુદ્ધ કરવા જઈ રહ્યા છે. આપ ત્યાં સતર્ક રહેજો. અમોને પૂર્ણ વિશ્વાસ છે કે આપ પરમાત્મા સ્વરૂપ, સામર્થ્યવાન, પાલનહાર સ્વામી અમારી રક્ષાએ સદા તત્પર છે. અરે ! બાદશાહ ઔરંગઝેબ અમારું શું બગાડી શકે છે ? અમોએ તો આપના ચરણો પકડી રાખ્યા છે. હવે અમે તેને પરાસ્ત કરીશું. અમારામાંથી કોઈપણ એક ક્ષણ માટે પણ પાછળ હટીશું નહિ. અમોને માત્ર આપના આશીર્વાદ જોઈએ.''

ઉ. ૫૮- ઉક્ત પ્રકારનો આવેશયુક્ત પત્ર મોમિનો દ્વારા પરબ્રહ્મ પરમાત્મા સ્વરૂપ શ્રી પ્રાણનાથજી પાસે મોકલ્યો. તે પત્ર કાનજીભાઈએ લઈ જઈને શ્રીજી સ્વરૂપના હાથમાં અર્પિત કર્યો.

ઉ. ૫૯- ઉપરોક્ત પ્રકારનો જોશ ભરેલો પત્ર મળતાં જ મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીએ તે પત્ર વાંચીને તુરંત ઉત્તર લખીને કાનજીભાઈના હાથે મોકલી દીધો.

પ્ર. ૬૦- તે પત્રમાં શ્રી પ્રાણનાથજીએ વિશેષ કરીને મોમિનોને શું લખ્યું હતું ?

પ્ર. ૬૧- શ્રી પ્રાણનાથજીની પત્રી આવવાના પહેલાં જ મોમિનોએ પુનઃ વિશેષ શું કાર્ય કર્યુ ?

ઉ. ૬૧- શ્રી પ્રાણનાથજીની પત્રી આવવાના પહેલાં જ મોમિનોએ બધા →

પ્ર. ૬૨- શ્રી પ્રાણનાથજીની ચિઠ્ઠી વાંચ્યા પછી મોમિન કોના ઇંતેજારમાં રહ્યા ?

પ્ર. ૬૩- હવે આગળ મોમિનોને કોનાથી લોહા (ધર્મ યુદ્ધ કરી) લેવાના છે ? આ કાર્ય વિષય તેમને કોનો આદેશ જોઈતો હતો ?

પ્ર. ૬૪- ઉક્ત પ્રકાર આદેશની આશમાં બેઠેલાં મોમિનોને મળવા કોણ આવી પહોંચ્યું ?

ઉ. ૬૪- ઉક્ત પ્રકારથી બધા સુંદરસાથ ત્યાં બેસીને મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીના →

પ્ર. ૬૫- શ્રીજી સ્વરૂપ દિલ્લીમાં આવીને ક્યાં, કઈ જગ્યા અથવા કોની હવેલીમાં રોકાયા ?

પ્ર. ૬૬- ક્યાં, કોની હવેલીમાં સાહસપૂર્ણ કાર્યની યોજના બનાવવામાં આવી ? ત્યાં કોણ રહેતી હતી ?

પ્ર. ૬૭- અત્યારે દિલ્લીમાં શ્રીજી સ્વરૂપને સૌ પ્રથમ કોણ આવીને મળી ? બધા કોને અને કેમ ઘેરીને બેસી ગયા ?

ઉ. ૬૦- તે પત્રમાં શ્રી પ્રાણનાથજીએ લખ્યું હતું, ''આપ લોકો ઉતાવળ ન કરશો, હું યથાશીઘ્ર જ ત્યાં આપની પાસે આવી રહ્યો છું. મને મળ્યા પછી જ આપ આ કાર્યને આગળ વધારશો.''

→ સાથીઓથી મંત્રણા (સલાહ-મશવિરા) કરવા માટે બધાને એક સ્થાન પર એકત્રિત કર્યા અને સંદેશ પહોંચાડવાના વિષયમાં પુનઃ બધાથી સલાહ લીધી.

ઉ. ૬૨- શ્રી પ્રાણનાથજીની ચિઠ્ઠી વાંચ્યા પછી સુંદરસાથ સહિત બાર મોમિન શ્રી મહામતિ સ્વરૂપના ઇંતેજારમાં રહ્યા કે ધણી ક્યારે દિલ્હી પધારે !

ઉ. ૬૩- હવે આગળ મોમિનોને બાદશાહ ઔરંગઝેબથી લોહા બાંધી ભીડવાનું છે. યસર્થ તેમને શ્રી રાજજી સ્વરૂપ શ્રી પ્રાણનાથજીનો આદેશ અને આશીર્વાદ જોઈતો હતો.

→ આગમનની પ્રતિક્ષા કરવા લાગ્યા. ઉક્ત પ્રકારેણ આદેશ અને દર્શનની આશ રાખવાવાળા મોમિનોને મળવા બીજા જ દિવસે મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજી આવી પહોંચ્યા.

ઉ. ૬૫- દિલ્લીના સુંદરસાથ મોમિનોને મળવા માટે મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજી દિલ્લી શહેરના ચાંદની ચોકમાં સ્થિત એક ક્ષત્રિયની હવેલીમાં આવી રોકાયા.

ઉ. ૬૬- ચાંદની ચોક સ્થિત ક્ષત્રિયની હવેલીમાં જ આગામી સાહસપૂર્ણ કાર્યની યોજના બનાવવામાં આવી. તે હવેલીમાં લાલબાઈ રહેતી હતી.

ઉ. ૬૭- દિલ્લીમાં સૌ પ્રથમ લાલબાઈ જ શ્રીજીને મળી કેમ કે તે તે જ હવેલીમાં રહેતી હતી. સમસ્ત સાથ અહીં કાર્ય વિષય પુનઃ ચર્ચા-વિચારણા (સલાહ-મશવિરા) હેતુ મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીને ચારે તરફથી ઘેરીને બેસી ગયા.

પ્ર. ૬૮- જ્યારે મોમિન ચારે તરફથી શ્રીજી સ્વરૂપને ઘેરીને બેસી ગયા, ત્યારે શ્રીજી સ્વરૂપે તેમને કયા વિષયની ચર્ચા કરી ?

ઉ. ૬૮- જ્યારે મોમિન ચારે તરફથી શ્રીજી સ્વરૂપને ઘેરીને બેસી ગયા, ત્યારે →

પ્ર. ૬૯- શ્રીજીના ઉક્ત પ્રશ્નનો જવાબ આપતાં મોમિનોએ પોતાના આગામી કાર્યક્રમ વિષયમાં શ્રીજીને શું કહ્યું ?

ઉ. ૬૯- શ્રીજીના ઉક્ત પ્રશ્નનો જવાબ આપતાં મોમિનો-બ્રહ્મમુનિઓએ આવેશ તેમજ ઉમંગની સાથે ઉત્તર આપ્યો, ''અમો આ ધર્મકાર્યમાં પોતાની જાતને ટુકડે-ટુકડા કરીને બલિદાન કરી દેવા તત્પર છે. અમારા મનમાં →

પ્ર. ૭૦- ઉક્ત પ્રકારથી જોશમાં કહેતાં-કહેતાં મોમિનોએ આ તન ક્યાં અર્પિત કરવાનું કહ્યું ?

પ્ર. ૭૧- આ સમય શ્રીજી સ્વરૂપ શેના માટે અત્યંત પ્રસન્ન થયા ?

પ્ર. ૭૨- પુનઃ શું જોઈને શ્રીજી સ્વરૂપે બ્રહ્મમુનિઓને સાંત્વના આપી ?

પ્ર. ૭૩- શ્રીજીએ મોમિનોની હિંમતપૂર્ણ સમર્પિત ભાવને જોઈને શું કહ્યું ?

ઉ. ૭૩- અહીં મોમિનોની હિંમત, નિજાનંદ ધર્મ પર સમર્પિત તેમની પ્રેમમયી ભાવના તેમજ દીવાનગી જોઈને શ્રીજી સ્વરૂપે કહ્યું, ''આપને પરબ્રહ્મ →

પ્ર. ૭૪- હર્ષ, ઉમંગ અને ઉત્સાહથી ભર્યા મોમિન કેવી વાતો કરી રહ્યા હતા ?

→ શ્રીજી સાહેબે તેમના અભિયાન માટે પ્રશ્ન કર્યા અને તેમના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપ્યા. પુનઃ મોમિનોને એ પણ પૂછ્યું, ''બાદશાહ ઔરંગઝેબનો પેગામ પહોંચાડવા માટે હવે તમે બધા આગળ શું કરવા ચાહો છો ?''

→ આ કાર્ય માટે કોઈ પ્રકારની ચિંતા યા કોઈ પ્રકારનો ભય નથી. જેને આ કાર્યના પ્રતિ ભય લાગતો હોય, તે અત્યારથી અમારાથી પૃથક થઈને એક બાજુ ખસી જાય. અમે બધા તો કેવલ એક આપની આજ્ઞાની પ્રતિક્ષામાં છે. આપ અમારા પાલનહાર પ્રિયતમ પરમાત્મા છે. એના અતિરિક્ત અમે બીજું કંઈ જ જાણતાં નથી.''

ઉ. ૭૦- ઉક્ત પ્રકારથી જોશમાં કહેતાં-કહેતાં મોમિનોએ અહીં સુધી કહી દીધું કે તે પોતાનું તન એક આત્મ ધર્મ-નિજાનંદ ધર્મ પર સમર્પિત કરવા ચાહે છે.

ઉ. ૭૧- આ સમય મોમિનોની ઈચ્છા અને તેમનો સાહસ જોઈને શ્રીજી સ્વરૂપ અત્યંત પ્રસન્ન થયા.

ઉ. ૭૨- પુનઃ બ્રહ્મમુનિઓને તેમની વાસ્તવિક આત્મદશામાં ભાવવિહ્વળ જોઈને શ્રીજી સ્વરૂપે તેમને સાંત્વના આપી.

→ પરમાત્મા શ્રી રાજજીની તરફથી આ કાર્યને સંપન્ન કરવાનું ગૌરવ-વરદાન પ્રાપ્ત થયું છે. જોખમ ભરેલું આ દાયિત્વ આપના સિવાય બીજું કોઈ નિભાવી શકતું નથી.''

ઉ. ૭૪- અહીં ધામનું વચન પાલન કરવા માટે હર્ષ, ઉમંગ અને ઉત્સાહ ભરીને બધા મોમિન એકથી વધીને એક સારયુક્ત વાતો કરી રહ્યા હતા.

પ્ર. ૭૫- મોમિન ધર્મ સંદેશ પહોંચાડવાને માટે કઈ રીતે હસી-હસીને બલિદાન આપવાની વાતો કરી રહ્યા હતા.

પ્ર. ૭૬- ભોજન તૈયાર કરી કોણે, કોને અર્પણ કર્યું ? કોણ આવીને શ્રીજીના ચરણોમાં લાગ્યા ?

પ્ર. ૭૭- ભોગના સમયે ઘેર-ઘેરથી સુંદરસાથ કોના માટે અને શું-શું લાવ્યા ?

પ્ર. ૭૮- મોમિન અહીં ઉક્ત પ્રકારથી પ્રસન્ન-પ્રફુલ્લિત મન દ્વારા કોને ભોજન કરાવી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૭૯- અહીં ઉપસ્થિત બધા સુંદરસાથે શ્રીજી સ્વરૂપને પ્રાર્થના કરી શું કહ્યું ?

પ્ર. ૮૦- વિશેષ કરીને બાર મોમિનોએ પ્રસાદની સાથે આશીર્વાદ પ્રાપ્ત કરી શ્રી રાજજીને શું કર્યુ ?

પ્ર. ૮૧- વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી મહારાજ અહીં સુંદરસાથને સંબોધિત કરતાં કઈ વીતક શ્રવણ કરવાનો આગ્રહ કરી રહ્યા છે ?

ઉ. ૭૫- મોમિન ધર્મ સંદેશ પહોંચાડવાને પોતાના ધર્મમાં એટલા મગ્ન હતા કે તે હસી-હસીને પોતાનું બલિદાન આપવાની વિધિઓના વખાણ કરી રહ્યા હતા.

ઉ. ૭૬- ભોજન તૈયાર કરી સુંદરસાથે શ્રીજી સ્વરૂપને અર્પણ કર્યું. એ જ સમયે શ્યામબાઈ તથા રામરાયે આવીને શ્રીજી સ્વરૂપના ચરણોમાં પ્રણામ કર્યા.

ઉ. ૭૭- શ્રી રાજજીને ભોગ (ભોજન) આરોગવાના સમયે કોઈ પોતાના ઘેરથી મીઠાઈ લાવે, તો કોઈ બીજાએ બીજી સામગ્રી લાવીને મહામતિજીની સેવામાં પ્રસ્તુત કરી.

ઉ. ૭૮- મોમિન અહીં ઉક્ત પ્રકારથી પ્રસન્ન-પ્રફુલ્લિત મન દ્વારા શ્રી રાજજી સ્વરૂપ શ્રી પ્રાણનાથજીને ભોજન કરાવી રહ્યા છે.

ઉ. ૭૯- અહીં ઉપસ્થિત બધા સુંદરસાથ સહિત બાર મોમિનોએ પ્રફુલ્લિત મનથી શ્રી પ્રાણનાથજીને પ્રાર્થના કરતાં કહ્યું, ''હવે આપ અહીંયાથી પ્રસ્થાન કરી અન્યત્ર-એકાંત સ્થાન પર બિરાજમાન થઈ જાવ.''

ઉ. ૮૦- વિશેષ કરીને બાર મોમિનોએ પ્રસાદની સાથે કાર્યમાં સફળતા પ્રાપ્તિના આશીર્વાદ પ્રાપ્ત કરી શ્રી રાજજીને વિદાય કરતાં પ્રાર્થના કરી, ''હવે આપ ત્યાંથી જ અમારા આ અભિયાન (આંદોલન) નું નેતૃત્વ કરો.''

ઉ. ૮૧- વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી મહારાજ અહીં સુંદરસાથને સંબોધિત કરતાં કહે છે, ''હે મારા ધામના સાથજી ! આ અત્યાર સુધીના કાર્યની હકીકત અથવા વૃત્તાંત છે. શ્રી રાજજીની આજ્ઞા અને કૃપાથી આગળ જે કંઈ પણ થયું, તેને શ્રવણ કરો.''

-(પ્રકરણ-૪૨, પ્રશ્ન-ઉત્તર નં.-૮૧, કુલ સં. ૨૧૭૧+૮૧=૨૨૫૨).

❖ સમ્રાટ ઔરંગઝેબથી ભેટ ❖

પ્ર. ૧- ધર્મ સંદેશ પહોંચાડ્યા વગર ચૈનની ઊંઘ ન સૂવાવાળા મોમિનોએ શું કર્યુ ?

પ્ર. ૨- બધા મોમિનોએ પરસ્પર ચર્ચા-વિચારણા (સલાહ-મશવિરા) કરીને શું કરવાનો નિર્ણય લીધો ?

પ્ર. ૩- બાદશાહની આત્માને જાગૃત કરવા માટે મોમિનોએ શું કરવાનો દૃઢ નિશ્ચય કર્યો ?

પ્ર. ૪- કુનિયતવાળા અવિશ્વસનીય કાયરોના મનમાં શું થયું ?

પ્ર. ૫- કોણ અથવા કેવા લોકો દેખાડો કરવા માટે બહુ જ વધારી-ચઢાવીને માત્ર વાતો જ કરતાં રહે ?

પ્ર. ૬- માયાવી નિયતગ્રસ્ત લોકો શું ક્યારેક સમય પર કાર્યશીલ થઈને આગળ આવશે ?

પ્ર. ૭- ધર્મ પાલન કરવાના પ્રતિ જીવન ઉત્સર્ગ (ત્યાગ) કરવાની ચાહના રાખવાવાળા મોમિન કેવા હતા ?

પ્ર. ૮- કેવા લોકો પોતાની આત્મા મહામતિને દાન કરી ચૂક્યા હતા ?

❖ સમ્રાટ ઔરંગઝેબથી ભેટ ❖

ઉ. ૧- નિજાનંદ ધર્મ-આત્મ ધર્મની રાહ પર સમર્પિત મોમિન પુનઃ એક ઘરમાં એકત્રિત થયા અને સલાહ કરવા લાગ્યા કે 'હવે કાલે ઉઠ્યા પછી અમારે શું કરવું છે ?'

ઉ. ૨- બધા મોમિનોએ પરસ્પર સલાહ-મશવિરા કરીને એ નિર્ણય લીધો કે 'અમારે હવે તે જ કરવાનું છે, જેનાથી સુલતાન ઔરંગઝેબને કયામત તેમજ ઇમામ મેહદીના પ્રગટ થવાની ઘડી આવી ગઈ છે, આ વાત પર વિશ્વાસ થઈ જાય.'

ઉ. ૩- ''પોતાની આત્માનું બલિદાન કર્યા વગર બાદશાહની આત્માને જાગૃત કરવાનો કોઈ ઉપાય નથી.''-એવું સોચીને મોમિનોએ મનમાં બલિદાન આપવાનો દૃઢાતિદૃઢ નિશ્ચય કરી લીધો.

ઉ. ૪- કુનિયતવાળા અવિશ્વસનીય કાયરોના મનમાં બહુ ડર બેસી ગયો અને દિલમાં હલચલ જેવું મચી ગયું.

ઉ. ૫- કુનિયતવાળા અવિશ્વસનીય સ્વાર્થી લોકો કેવલ દેખાડો કરવા માટે બહુ જ વધારી-ચઢાવીને વાતો માત્ર કરતાં રહે. કામ કરવાના સમયે તે સદૈવ પાછળ જોવામાં આવતાં હતા.

ઉ. ૬- માયાવી નિયત-બુદ્ધિગ્રસ્ત લોકો બીજાને તો વધારી-ચઢાવીને આગળ લગાડે છે, કિંતુ ધર્મવીર કહેવડાવવાવાળા એવા સ્વાર્થી લોકો સ્વયં ક્યારેક પણ પરીક્ષાની ઘડીમાં આગળ નહિ આવશે.

ઉ. ૭- ધર્મ પાલન કરવાના પ્રતિ જીવન ઉત્સર્ગ કરવાની ચાહના રાખવાવાળા ધર્મપ્રેમી મોમિન બધાથી આગળ ચાલીને સર્વસ્વ બલિદાન કરવા માટે તત્પર હતા.

ઉ. ૮- ઉક્ત ધર્મપ્રેમી મોમિનોની પાછળ-પાછળ તેમની આજ્ઞામાં ચાલવાવાળા બીજા એવા પણ પ્રેમી હતા, જે ધર્મ માટે પોતાની આત્મા મહામતિને દાન કરી ચૂક્યા હતા.

પ્ર. ૯- કોઈક ધર્મવીર મોમિનોએ કુરબાનીનું નામ સાંભળતાં જ શું કર્યું ?

પ્ર. ૧૦- ધર્મના નામ પર સમર્પિત થવાવાળાઓમાં અગ્રગણ્ય બે જણ કોણ-કોણ હતા ?

પ્ર. ૧૧- તે કોણ-કોણ ધર્મવીર આત્માઓ છે, જેને આ કાર્ય કર્યા વગર ચેન જ પડતું ન હતું ?

પ્ર. ૧૨- શ્રીજીના પ્રતિ ઉપરી ઓળખ રાખવાવાળા તે કોણ ભાઈ હતા, જે નાનિયા સંપ્રદાયને માનતા હતા ?

પ્ર. ૧૩- ઘર-પરિવાર છોડીને શ્રીજીના અંગ-સંગ થઈને રહેવાવાળા સૂરતના કોણ ભાઈ હતા ?

પ્ર. ૧૪- તે કોણ ભાઈ હતા, જે કોઈપણ કાર્ય કરવા માટે હંમેશા તૈયાર રહેતાં હતા અને ધર્મ પર સદૈવ પાકા રહેતાં હતા ?

પ્ર. ૧૫- ક્યાંના રહેવાવાળા તે ભાઈ કોણ હતા, જે દિલ્લી આવીને સુંદરસાથ જમાતમાં શામિલ થયા હતા ?

પ્ર. ૧૬- તે કોણ ભાઈ હતા, જે પોતાના કુટુંબ-પરિવારનો પરિત્યાગ કરી સૂરતથી દિલ્લી આવ્યા હતા ?

ઉ. ૯- કોઈક-એક ધર્મવીર-ધર્મપ્રેમી મોમિન એવા પણ હતા, જેઓએ કુરબાનીનું નામ સાંભળતાં જ પાલનહાર પ્રિયતમ શ્રીજી સ્વરૂપ પર પોતાનું તન, મન ન્યોછાવર કરી દીધું.

ઉ. ૧૦- ધર્મના નામ પર સમર્પિત થવાવાળાઓમાં જે બે અગ્રગણ્ય ભાઈ હતા, તેમાંથી એક છે-લક્ષ્મણ શેઠ અને બીજા છે-શેખબદલભાઈ.

ઉ. ૧૧- તે ધર્મવીર આત્માઓ છે-લક્ષ્મણ શેઠ અને શેખબદલભાઈ, જે બાદશાહની પાસે સંદેશ પહોંચાડવા માટે બહુ જ ઉતાવળા હતા. ઉક્ત બંને ભાઈઓને આ કાર્ય કર્યા વગર ચેન જ પડતું ન હતું.

ઉ. ૧૨- શ્રીજીના પ્રતિ ઉપરી ઓળખ રાખવાવાળા અને નાનિયા સંપ્રદાયને માનવાવાળા ભાઈ હતા-કાયમ મુલ્લા. તે પણ એ મોમિનોમાંથી જ હતા. તે પૈસાના માટે કામ કરતાં હતા.

ઉ. ૧૩- ઘર-પરિવાર છોડીને સૂરતથી જ શ્રીજીના અંગ-સંગ થઈને સાથ-સાથ રહેવાવાળા ભાઈ હતા-ભીમભાઈ. તે પણ બાર મોમિનોમાં શામિલ હતા.

ઉ. ૧૪- તે ભીમભાઈ હતા, જે હકીકી દીન ઇસ્લામ-નિજાનંદ ધર્મ માર્ગ પર બલિદાન થઈ ચૂક્યા હતા અને ધર્મમાં સદૈવ બહુ જ પાકા રહેતાં હતા. તે કોઈપણ કાર્ય કરવા માટે તૈયાર રહેતાં હતા.

ઉ. ૧૫- ખંભાતના રહેવાવાળા સોમજીભાઈ દિલ્લી આવીને સુંદરસાથની જમાતમાં શામિલ થયા હતા.

ઉ. ૧૬- તે નાગજીભાઈ હતા, જે પોતાના કુટુંબ-પરિવારનો પરિત્યાગ કરી સૂરતથી જ શ્રી પ્રાણનાથજીની સેવાર્થ તેમની સંગે (સાથ) ચાલ્યા હતા.

પ્ર. ૧૭- ઉક્ત ભાઈના મનમાં કોની સેવાના અતિરિક્ત બીજું કંઈ જ ન હતું ?

પ્ર. ૧૮- કોણ ભાઈ બુંદેલખંડથી કોની પર પૂર્ણ વિશ્વાસ લઈને દિલ્લી આવ્યા હતા ?

પ્ર. ૧૯- કોણ ભાઈએ ક્યારે અને કોનામાં પૂર્ણ વિશ્વાસ થવાથી તન, મન અને ધનથી શું કર્યું ?

પ્ર. ૨૦- દિલ્લીવાળા કયા ભાઈને શેમાં જોશપૂર્ણ વિશ્વાસ હતો ?

પ્ર. ૨૧- દયારામભાઈએ શ્રીજી સ્વરૂપની કેવી સેવા કરી ? પુનઃ કયા કાર્યના પ્રતિ તેઓએ ક્યારેય અસાવધાની ન બતાવી ?

પ્ર. ૨૨- કોણ ભાઈ, ક્યાં અને કોની પર વિશ્વાસ લઈને ધર્મમાં શામિલ થયા હતા ?

પ્ર. ૨૩- કોને મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીની પૂર્ણ ઓળખ થઈ હતી, જેના કારણ તેઓએ તન, મન, ધનથી શ્રીજીની સેવા કરી હતી ?

પ્ર. ૨૪- વિશ્વાસની સાથે સેવા કરવાવાળા કોણ ભાઈ શ્રી પ્રાણનાથજીમાં એકાકાર થઈ ગયા હતા ?

પ્ર. ૨૫- કોણ ભાઈ પોતાની દુકાનમાં રહીને પૂર્ણ વિશ્વાસની સાથે સદૈવ શ્રીજી સ્વરૂપની સેવામાં તત્પર રહેતાં હતા ?

ઉ. ૧૭- ઉક્ત નાગજીભાઈના મનમાં પરબ્રહ્મ પરમાત્મા સ્વરૂપ શ્રી પ્રાણનાથજીની સેવાના અતિરિક્ત બીજી કંઈ ચાહ બાકી રહી ન હતી.

ઉ. ૧૮- ખિમાઈભાઈ બુંદેલખંડથી ધર્મ પર પૂર્ણાતિપૂર્ણ વિશ્વાસ લઈને દિલ્લી આવ્યા હતા.

ઉ. ૧૯- ઉક્ત ખિમાઈભાઈએ શ્રીજી સ્વરૂપની પૂર્ણ ઓળખ થઈ જવાથી દિલ્લી આવીને તન, મન અને ધનથી શ્રીજી સ્વરૂપની સેવા કરી.

ઉ. ૨૦- દિલ્લી નિવાસી દયારામભાઈને પણ ધર્મ અને શ્રી પ્રાણનાથજીના પ્રતિ પૂર્ણ વિશ્વાસ હતો. તે વિશ્વાસ પણ પૂર્ણ જોશ ભરેલો હતો.

ઉ. ૨૧- દયારામભાઈએ બહુ ઉત્સાહની સાથે શ્રીજી સ્વરૂપની સેવા કરી. ધર્મના સેવા કાર્યના પ્રતિ તેઓએ ક્યારેય ઢીલ યા અસાવધાની (લાપરવા) ન બતાવી.

ઉ. ૨૨- ઠઠ્ઠાનગરના ચિંતામણીભાઈ પણ નિજાનંદ સિદ્ધાંત પર પૂર્ણાત્પૂર્ણ વિશ્વાસ લઈને ધર્મમાં શામિલ થયા હતા.

ઉ. ૨૩- ચિંતામણીભાઈને મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીની પૂર્ણ ઓળખ થઈ ચૂકી હતી. એટલા માટે તેઓએ તન, મન, ધનથી મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીની સેવા કરી હતી.

ઉ. ૨૪- ચંચલભાઈ બહુ વિશ્વાસની સાથે શ્રીજી સ્વરૂપની સેવામાં સંલગ્ન રહેતાં હતા. કુટુંબ-પરિવારની આશ છોડીને તે પરબ્રહ્મ પરમાત્મા સ્વરૂપ શ્રી પ્રાણનાથજીમાં એકાકાર થઈ ગયા હતા.

ઉ. ૨૫- ગંગારામભાઈ પોતાની દુકાનમાં રહીને પૂર્ણ વિશ્વાસની સાથે સદૈવ શ્રીજીની સેવા કરતાં હતા. કોઈપણ સેવા કાર્ય માટે તે સદૈવ તત્પર રહેતાં હતા.

પ્ર. ૨૬- કોણ ભાઈ સુંદરસાથના પોષણ માટે શું એકત્ર કરતાં હતા ? શ્રીજીને શું ઓળખીને તે આ સેવામાં તત્પર થયા હતા ?

ઉ. ૨૬- નવો-નવો વિશ્વાસ લઈને આવવાવાળા બનારસીભાઈ સુંદરસાથના →

પ્ર. ૨૭- ઉક્ત ભાઈના સિવાય અન્ય કેટલાં સુંદરસાથ દિલ્લીમાં આવીને મળ્યા ?

પ્ર. ૨૮- અહીં દિલ્લીમાં આવવાવાળા સુંદરસાથમાં શ્રીજી સ્વરૂપના પ્રતિ કેવો-કેવો વિશ્વાસ અને ભાવ રાખવાવાળા હતા ?

પ્ર. ૨૯- એ સાથી પરબ્રહ્મ પરમાત્માનો સંદેશ કોની પાસે પહોંચાડવાની મંત્રણા કરવા બેઠાં હતા ?

પ્ર. ૩૦- મોમિનોએ પરસ્પર સલાહ-મશવિરા કરીને શું નિર્ણય લીધો ?

ઉ. ૩૦- મોમિનોએ પરસ્પર સલાહ-મશવિરા કરીને એ નિર્ણય લીધો કે ''પેગામ →

પ્ર. ૩૧- મોમિનોએ ક્યાં-કઈ મસ્જિદમાં જઈને કયા ગ્રંથના પ્રકરણોને ગાવાનો નિશ્ચય કર્યો ?

પ્ર. ૩૨- શું વિચાર કરી મોમિન ઉક્ત વાણી ગાવા લાગ્યા ?

પ્ર. ૩૩- જ્યારે બાદશાહ મોમિનોને બોલાવશે, ત્યારે શું થશે-એવું મોમિન વિચાર કરવા લાગ્યા ?

→પોષણ માટે અન્ન અને ધન એકત્ર કરવાની સેવા કરતાં હતા. તે શ્રીજી સ્વરૂપને પૂર્ણબ્રહ્મ (પરબ્રહ્મ) સ્વરૂપ માનીને આ સેવામાં તત્પર થયા હતા.

ઉ. ૨૭- ઉક્ત બનારસીભાઈના અતિરિક્ત અન્ય બહુ જ સુંદરસાથ દિલ્લી આવીને મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીને મળ્યા.

ઉ. ૨૮- અહીં દિલ્લીમાં આવવાવાળા સુંદરસાથમાંથી કેટલાં તો શ્રીજી સ્વરૂપના પ્રતિ પૂર્ણ વિશ્વાસ લઈને આવ્યા હતા, તથા સારો ભાવ રાખવાવાળા હતા, તો કેટલાંના તો વિશ્વાસ માત્ર બતાવવા માટે હતો.

ઉ. ૨૯- અહીં એકત્રિત સાથી પરબ્રહ્મ પરમાત્માનો સંદેશ બાદશાહ ઔરંગઝેબની પાસે પહોંચાડવાની મંત્રણા કરવા બેઠાં હતા.

→તો પહોંચાડવાનો જ છે. બાદશાહ જુમા-શુક્રવારના દિને નમાજ માટે જશે. ત્યાં મસ્જિદમાં જઈને સનંધ ગ્રંથના પ્રકરણોને વાંચશે, જેમાં રસૂલ મહંમદ સાહેબની પ્રશંસા છે.''

ઉ. ૩૧- મોમિનોએ દિલ્લીની જામા મસ્જિદમાં જઈને સનંધ ગ્રંથના તે પ્રકરણોને ગાવાનો નિશ્ચય કર્યો, જેમાં રસૂલ મહમંદ સાહેબની પ્રશંસા છે.

ઉ. ૩૨- મોમિન એ વિચાર કરી ઉક્ત વાણી ગાવા લાગ્યા કે ''અમારી સનંધની વાણી સાંભળીને મુસલમાન લોકો આપસમાં ચર્ચા અવશ્ય કરશે. પુનઃ જ્યારે બાદશાહને માલૂમ પડશે, તો તે સ્વયં જ અમને બોલાવશે.''

ઉ. ૩૩- ''જ્યારે બાદશાહ અમારી વાત સાંભળીને અમને બોલાવશે, ત્યારે અમે આપણો સંદેશ તેમના કાન સુધી પહોંચાડી દેવામાં અવશ્ય જ સફળ થઈ જઈશું''-એવું મોમિન વિચાર કરવા લાગ્યા.

પ્ર. ૩૪- ઉક્ત પ્રકારથી સલાહ-મશવિરા કરીને બાર જણ ક્યાં ગયા ?

પ્ર. ૩૫- ત્યાં જઈને બાર મોમિન આવેશ ભરીને કેવી અને શું ગાવા લાગ્યા ?

પ્ર. ૩૬- મસ્જિદની અંદરથી કોણ વ્યક્તિ ઉપરથી ઉતરીને નીચે આવી ગયા ? તે કોની પાસે આવ્યા ?

પ્ર. ૩૭- ઇમામે મોમિનોના મુખથી ગાયેલી કઈ વાણી સાંભળી ?

પ્ર. ૩૮- તે ઇમામ કોણ સ્વરૂપના પ્રકટીકરણની વાત સાંભળીને અત્યંત પ્રસન્ન થયા ?

પ્ર. ૩૯- મસ્જિદના ઇમામે મોમિનોના મુખમંડલ પર શું જોયું ?

ઉ. ૩૯- મસ્જિદના ઇમામે મોમિનોના મુખમંડલ પર તેજસ્વી નૂર જોયું. તેમની →

પ્ર. ૪૦- મોમિનોનું ઉક્ત રૂપ જોઈને ઇમામે આસમાનની તરફ નજર ઉઠાવીને ખુદાને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૪૧- પુનઃ મોમિનોની તરફ ફરીને ઇમામે મોમિનોને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૪૨- ઇમામ કઈ રીતે મોમિનોને રાજદરબારમાં લઈ ગયા ?

પ્ર. ૪૩- ઇમામે મોમિનોનો હાથ પકડીને તેમને રાજદરબારમાં લઈ જઈને ક્યાં ઊભા કરી દીધા ?

ઉ. ૩૪- ઉક્ત પ્રકારથી સલાહ-મશવિરા (ચર્ચા-વિચારણા) કરીને ધર્મવીર બાર મોમિન જામા મસ્જિદની પાસે જઈ પહોંચ્યા.

ઉ. ૩૫- ત્યાં જઈને ધર્મના પ્રતિ સમર્પિત પ્રેમી ધર્મવીર મોમિન બહુ આવેશ ભરીને ઉચ્ચ સ્વરમાં સનંધો ગાવા (આલાપવા) લાગ્યા.

ઉ. ૩૬- જ્યારે મસ્જિદના ઇમામ-ઉપદેશકે ઉચ્ચ સ્વરમાં ગાયેલી વાણી સાંભળી, તો તે ઉપરથી ઉતરીને નીચે મોમિનોની પાસે આવી ગયા.

ઉ. ૩૭- ઇમામે મોમિનોના મુખથી પાલનહાર સર્વેશ્વર પરમાત્મા-ખુદાની પ્રશંસાવાળી વાણી સાંભળી.

ઉ. ૩૮- મસ્જિદના ઇમામ તો ઇમામ મેહદીના પ્રગટીકરણની વાત સાંભળી અત્યાધિક પ્રસન્ન થયા.

→ ભાવ દશામાં પૂર્ણ આવેશ સ્પષ્ટ દેખાઈ રહ્યો હતો. આ પ્રકાર ઇમામને મોમિનોના મુખ પર ધર્મના ચમકતાં સિતારોની જેમ તેજસ્વી સ્વરૂપ જોવામાં આવ્યું.

ઉ. ૪૦- મોમિનોનું ઉક્ત રૂપ જોઈને ઇમામે આસમાનની તરફ નજર ઉઠાવીને દુઆ માંગી, ''યા ખુદા ! પરમાત્માની અપાર કૃપા ઉતરી છે. ખુદા ખૈર (મહેર) કરો ! ખુદા ખૈર (મહેર) કરો ! !''

ઉ. ૪૧- પુનઃ મોમિનોની તરફ ફરીને ઇમામે તેમને કહ્યું, ''હું સ્વયં આપને સાથે લઈ જઈને સુલતાનની સાથે મુલાકાત (મેળાપ) કરાવી દઈશ.''

ઉ. ૪૨- ''આપની વાત હું બાદશાહની સામે કહીશ.''-આ પ્રમાણે કહેતાં ઇમામ સ્વયં મોમિનોનો હાથ પકડીને તેમને પોતાની સંગે લઈને ચાલી નીકળ્યા.

ઉ. ૪૩- ઇમામે મોમિનોનો હાથ પકડીને તેમને રાજદરબારમાં મહેલની બહાર ચબૂતરાની નીચે ઊભા કરી દીધા અને સ્વયં મહેલની અંદર આવી ગયા.

પ્ર. ૪૪- રાજદરબારની અંદર બાદશાહના મહેલમાં જઈને ઇમામે બાદશાહને શું કહ્યું ?

ઉ. ૪૪- રાજદરબારની અંદર બાદશાહના મહેલમાં જઈને ઇમામે બાદશાહને →

પ્ર. ૪૫- ઇમામ દ્વારા ઉક્ત સૂચના સાંભળતાં જ બાદશાહે શું કર્યું ?

પ્ર. ૪૬- તે સમય મોમિન ક્યાં હતા અને બાદશાહથી કેટલી દૂરી પર ઊભા હતા ?

પ્ર. ૪૭- આ સ્થિતિમાં વીતકકારે 'જો લિખા લોમોફૂજ મેં'-એવું કેમ કહ્યું ?

ઉ. ૪૭- આ સ્થિતિમાં વીતકકાર દ્વારા ''**જો લિખા લોમોફૂજ મેં**''-એવું કહેવાનું તાત્પર્ય એ છે કે આ સ્થિતિની વચ્ચે પરમાત્માએ લૌહ મહફૂજ-ભવિષ્ય →

પ્ર. ૪૮- ''ઔરોં ભઈ ખટપટ'' -આ વાક્યાંશ દ્વારા કઈ તરફની અણબનનો ઈશારો કરવામાં આવ્યો છે ?

પ્ર. ૪૯- મોમિનોની નજીક ચબૂતરા પર ઊભેલાં બાદશાહે સંકેતમાં તેમને શું પૂછ્યું ?

પ્ર. ૫૦- બાદશાહના ઉક્ત પ્રશનના ઉત્તરમાં મોમિનોએ કલમા દ્વારા શું-શું કહ્યું ?

પ્ર. ૫૧- પુન: સુલતાને મોમિનોને સંકેત દ્વારા કયા વિષયની વાતો પૂછી ?

→ કહ્યું, ''ઇમામ મેહદીના પ્રગટ થવાનો સંદેશો આવ્યો છે. હું તેમના લોકોને પોતાની સાથે લઈને આવ્યો છું. આપ તેમને મળવા માટે બહાર આવવાની કૃપા કરો.''

ઉ. ૪૫- ઇમામની ઉક્ત વાતો સાંભળતાં જ બાદશાહ પોતાના મહેલથી બહાર નીકળી આવ્યા અને ચબૂતરા પર આવીને ઊભા થયા. તેમના હાથમાં આસા હતો. તેને ટેકવીને તે વાતો સાંભળવા માટે તત્પર થઈ ગયા.

ઉ. ૪૬- તે સમય મોમિન ચબૂતરાની નીચે બાદશાહની થોડા નજીક જ ઊભા હતા.

→ પટલ (નસીબ) પર આ ઘટનાના સંબંધમાં જેવું લખ્યું હતું, તેના જ અનુસાર બ્રહ્મમુનિ કાર્ય માટે તો તૈયાર થયા. પરંતુ બાદશાહની પાસે જવાવાળાઓમાંથી થોડા પાછળ રહેવાવાળા અલગ દૂર ઊભા રહ્યા. તેમાં કાયરતાના કારણે અણબન થઈ ગઈ.

ઉ. ૪૮- **''ઔરોં ભઈ ખટપટ''** -આ વાક્યાંશ દ્વારા મોમિનોની વચ્ચે બાદશાહને સંદેશ પહોંચાડવાના વિષયમાં થયેલાં મતભેદની તરફ ઈશારો કરવામાં આવ્યો છે.

ઉ. ૪૯- મોમિનોની નજીક ચબૂતરા પર ઊભેલાં બાદશાહે સંકેતમાં તેમને પૂછ્યું, ''આપને અહીંયા સુધી આવવાનો ઉદ્દેશ્ય શું છે?''

ઉ. ૫૦- બાદશાહના ઉક્ત પ્રશ્નના જવાબમાં મોમિનોએ મુખથી કલમા સંભળાવતાં સ્પષ્ટ કહી દીધું, ''આ કલમાનો વાસ્તવિક ભેદ અમે જાણીએ છીએ.''

ઉ. ૫૧- પુનઃ સુલતાને મોમિનોને સંકેત દ્વારા પૂછ્યું, ''આપ તમારો અહીંયા આવવાનો અભિપ્રાય કહો, શું છે?''

પ્ર. ૫૨- બાદશાહ દ્વારા ઉક્ત પ્રકારથી પૂછવાથી મોમિનોએ પ્રત્યુત્તરમાં શું કહ્યું ?

પ્ર. ૫૩- મોમિનોની ઉપરોક્ત વાતો સાંભળ્યા પછી પુનઃ બાદશાહે શું કહ્યું ?

પ્ર. ૫૪- બાદશાહ દ્વારા કંઈક માંગવાના વિષયમાં કહેવાથી મોમિનોએ શું માંગ્યું ?

પ્ર. ૫૫- મોમિનોએ એકાંત ચર્ચાના વિષયમાં બાદશાહને કેવી રીતે સ્પષ્ટ કરી કહી દીધું ?

ઉ. ૫૫- મોમિનોએ એકાંત ચર્ચાના વિષયમાં બાદશાહને કહ્યું, ''અમે આપથી →

પ્ર. ૫૬- બાદશાહે પુનઃ મોમિનોને શું અથવા કેવા પ્રશ્ન પૂછ્યા ?

પ્ર. ૫૭- જ્યારે બાદશાહે મોમિનોને કંઈક લૌકિક વસ્તુ આપવાનું કહ્યું, ત્યારે મોમિનોએ તેને શું-કેવો જવાબ આપ્યો ?

પ્ર. ૫૮- મોમિનો દ્વારા ઉક્ત પ્રકારના જવાબ સાંભળતાં જ બાદશાહે કેટલી વાર શું કર્યું ?

પ્ર. ૫૯- બાદશાહ દ્વારા આસા ચૂમ્યા પછી મોમિનોએ આવેશની સાથે શું કહ્યું ?

ઉ. ૫૨- બાદશાહ દ્વારા ઉક્ત પ્રકારથી પૂછવાથી મોમિનોએ પ્રત્યુત્તરમાં કહ્યું, ''અમે લોકો સાચા દીન ઇસ્લામના પ્રેમી છે.''

ઉ. ૫૩- મોમિનોની ઉપરોક્ત વાતો સાંભળ્યા પછી બાદશાહે પૂછ્યું, ''આપ લોકો તમારો અહીં આવવાનો આશય બતાવો અને મારાથી કંઈ માંગો.''

ઉ. ૫૪- બાદશાહ દ્વારા કંઈક માંગવાના વિષયમાં કહેવાથી મોમિનોએ કહ્યું, ''અમે લોકો આપથી એક જ વાત માંગીએ છે કે આપ અમારાથી સામ-સામે બેસીને એકાંતમાં ધર્મ-ચર્ચા કરો.''

→એકાંત ચર્ચા કરવા ચાહીએ છીએ. અમારી અને આપની વાતચીતની વચ્ચે અન્ય કોઈ ન આવે. આપ અમને પ્રશ્ન પૂછો અને અમારાથી તેનો ઉત્તર સાંભળો. અમે અમારી વાતો આપના અતિરિક્ત અન્ય કોઈનેય સંભળાવવા ચાહતા નથી.''

ઉ. ૫૬- સુલતાન ઔરંગઝેબે અહીંયા પુનઃ મોમિનોને પૂછ્યું, ''આપ તમોએ અહીં આવવાનો કોઈ બીજું વિશેષ કારણ બતાવો.''

ઉ. ૫૭- જ્યારે બાદશાહે મોમિનોને કંઈક લૌકિક વસ્તુ આપવાની વાત કહી, ત્યારે મોમિનોએ જવાબ આપ્યો, ''આપથી અમોએ પહેલાં જ પોતાની વાત કહી દીધી છે. અમને સાંસારિક મૃતતુલ્ય કોઈપણ વસ્તુની ચાહ નથી.''

ઉ. ૫૮- ઇમામ મેહદી દ્વારા મોકલેલાં મોમિનોની તરફથી જેવો જવાબ મળવો જોઈતો હતો, તેવો જ જવાબ પામીને બાદશાહ ઔરંગઝેબે હાથમાં લીધેલાં આસાને ત્રણવાર ચૂમ્યો.

ઉ. ૫૯- જ્યારે બાદશાહ ઔરંગઝેબે આસા ચૂમ્યો, ત્યારે બ્રહ્મમુનિઓએ આવેશમાં ભરીને કહ્યું, ''રુક્કા ચિપકાવીને આપ સુધી અમારી વાત પહોંચાડવાવાળા અમે જ છે.''

પ્ર. ૬૦- મોમિનોએ બાદશાહને સંદેશ પહોંચાડવાના વિષયમાં શું-શું સંભળાવ્યું ?

ઉ. ૬૦- મોમિનોએ બાદશાહને સંદેશ પહોંચાડવાના વિષયમાં બતાવ્યું, ‘‘અમોએ આપ સુધી સંદેશ પહોંચાડવા માટે પાંચ નલુઆ પાંચ કાજીઓની પાસે મોકલ્યા હતા. તેમાંથી એક નલુઆ કાજી શેખ નિજામની પાસે, બીજો →

પ્ર. ૬૧- તે સમય બાદશાહની પાસે કોણ કાજી હતા અને તે શું કરી રહ્યા હતા ?

પ્ર. ૬૨- કાજી શેખ સલેમાન કયા કારણથી કાંપી (ધ્રૂજી) રહ્યો હતો ?

ઉ. ૬૨- કાજી શેખ સલેમાને મોમિનો દ્વારા-નલુઆ પહોંચાડવાથી પણ તેમની →

પ્ર. ૬૩- અંતિમમાં બાદશાહે મોમિનોને કયા વિષયમાં અને શું પૂછ્યું ?

પ્ર. ૬૪- બાદશાહના ઉક્ત પ્રશ્નના ઉત્તરમાં મોમિનોએ શું કહ્યું ?

પ્ર. ૬૫- પુનઃ બાદશાહે મોમિનોને વધારે જોર આપીને શું પૂછ્યું ?

પ્ર. ૬૬- બાદશાહના ઉક્ત પ્રશ્નના જવાબમાં મોમિનોએ બાદશાહને શું કહ્યું ?

ઉ. ૬૬- બાદશાહના ઉક્ત પ્રશ્નના જવાબમાં મોમિનોએ કહ્યું, ‘‘અમારે કંઈ ન →

→ કાજી રજવીખાનની પાસે, પુનઃ ત્રીજો કાજી શેખ ઇસ્લામની પાસે, ચોથો કાજી સિદ્દી પોલાદની પાસે અને પાંચમો કાજી આકિલખાનની પાસે મોકલ્યા હતા, તેને નલુઆ સ્વીકાર કર્યો જ નહિ. એ બધા નલુઆ કાજીઓની પાસે અમોએ અમારી વાત આપ સુધી પહોંચાડવા માટે મોકલ્યા હતા. અતઃ હે બાદશાહ ! હવે આપ જ અમારી વાત સાંભળવાની કૃપા કરો.''

ઉ. ૬૧- તે સમય બાદશાહની સમીપ કાજી શેખ સલેમાન ઊભો હતો. તે ડરના માર્યા થરથર કાંપી રહ્યો હતો અને સોચી રહ્યો હતો કે ''ક્યાંય એ લોકો હવે મારી શિકાયત ન કરી દે.''

→ વાત સાંભળી ન હતી. તેને મોમિનોને દુઃખ-કષ્ટ આપીને પેગામના વિષયમાં બહુ જ હેરાન કર્યા હતા. એટલા માટે ડરના માર્યા સ્વયં જ કાંપી/ધ્રૂજી રહ્યો હતો.

ઉ. ૬૩- અંતિમમાં બાદશાહે મોમિનોને પૂછ્યું, ''શું આપ લોકોની પાસે કોઈ પ્રમાણિક પુસ્તક છે ? જેના દ્વારા એ સિદ્ધ થઈ શકે કે ઇમામ મેહદી આવ્યા છે અને કયામતનો સમય આ જ છે !''

ઉ. ૬૪- બાદશાહના ઉક્ત પ્રશ્નના જવાબમાં મોમિનોએ કહ્યું, ''અમે તુરંત (શીઘ્ર) જ મંગાવીને લાવી આપીએ છીએ.''

ઉ. ૬૫- પુનઃ બાદશાહે મોમિનોને વધારે જોર આપીને પૂછ્યું, ''આપ લોકો કંઈક બીજું માંગવા ચાહો છો ?''

→ જોઈએ. અમે એક મહંમદ સાહેબના દીન (ધર્મ) ને ચાહવાવાળા છે. તેના જ વિષયમાં કંઈક ચર્ચા કરવા ચાહીએ છીએ. એના અતિરિક્ત અમારે કંઈ જ ન જોઈએ.''

પ્ર. ૬૭- આ સમય મોમિન બાદશાહની સાથે કયા પ્રકારથી વાર્તાલાપ કરી રહ્યા હતા ?

પ્ર. ૬૮- બાદશાહની દૂર ઊભેલાં કર્મચારી પણ કેમ ધ્રૂજી (કાંપી) રહ્યા હતા ?

પ્ર. ૬૯- આ સમય બાદશાહની આગળ ઊભેલાં મોમિનોમાંથી કેટલાં હિંદુ અને કેટલાં મુસલમાન હતા ?

પ્ર. ૭૦- તત્પશ્ચાત બાદશાહે મોમિનોને ક્યાં મોકલવાનો સંકેત કર્યો ?

પ્ર. ૭૧- બાદશાહ ઔરંગઝેબના કયા ઈશારાથી મોમિન સશંક થયા ?

પ્ર. ૭૨- તત્પશ્ચાત બાદશાહની પાસે કોણ કર્મચારી આવ્યા અને તેને કોને તથા શું કહ્યું ?

પ્ર. ૭૩- એવું કોણે, કોને કહ્યું કે, ''આજસુધી એવું કોઈ નથી થયું, જે બાદશાહની સામે આટલાં કઠોર શબ્દ કહી શકે ?''

પ્ર. ૭૪- સુલતાન શાહજહાંના શાસનકાલની કઈ વાત ગુરજબરદારે દરબારીઓ આગળ કહી ?

પ્ર. ૭૫- જ્યારે બ્રહ્મમુનિ જોશમાં સુલતાન બાદશાહને વાતો સમજાવી રહ્યા હતા, ત્યારે તેમની દૃષ્ટિમાં શું હતું ?

ઉ. ૬૭- આ સમય મોમિન બાદશાહની સાથે આવેશમાં બોલી રહ્યા હતા, જેનાથી બાદશાહના મનમાં જ ભય વ્યાપ્ત થઈ (ફેલાઈ) ગયો.

ઉ. ૬૮- મોમિનોના કઠોર-સીધી ચોટ લાગવાવાળા શબ્દોને સાંભળીને બાદશાહની દૂર ઊભેલાં કર્મચારી પણ કાંપી (ધ્રૂજી) રહ્યા હતા.

ઉ. ૬૯- આ સમય બાદશાહની આગળ ઊભેલાં બાર મોમિનોમાંથી દસ જણ હિંદુ અને બે જણ મુસલમાન હતા.

ઉ. ૭૦- મોમિનોની ઉક્ત બધી વાતો સાંભળ્યા પછી બાદશાહે સંકેત દ્વારા પોતાના કર્મચારીઓને કહ્યું, ''એ લોકોને કોટવાળ સિદ્દી પોલાદખાનની પાસે મોકલી દો.''

ઉ. ૭૧- જ્યારે બાદશાહ ઔરંગઝેબે મોમિનોને કોટવાળ સિદ્દી પોલાદખાનની પાસે મોકલવાનો ઈશારો કર્યો, ત્યારે એ જાણીને મોમિન થોડા સશંક (શંક્તિ) થયા.

ઉ. ૭૨- તત્પશ્ચાત બાદશાહની પાસે નિવૃત્ત કર્મચારી ગુરજબરદાર આવ્યો. તેમને બાદશાહથી પણ વધીને કોટવાળને કહ્યું, ''શું તમે એ લોકોના વિચારો અને વચનોને સાંભળ્યા ?''

ઉ. ૭૩- એવું બાદશાહ ઔરંગઝેબના નિવૃત્ત કર્મચારી ગુરજબરદારે દરબારીઓને કહ્યું કે, **''આજસુધી એવું કોઈ નથી થયું, જે બાદશાહની સામે આટલાં કઠોર શબ્દ કહી શકે.''**

ઉ. ૭૪- ગુરજબરદાર સુલતાન શાહજહાંના શાસનકાલના વિષયમાં કહેવા લાગ્યા, ''સુલતાન શાહજહાંના મુખ પર એવું કહેવાની હિંમત આજ સુધી કોઈનામાંય નથી થઈ.''

ઉ. ૭૫- જયારે બ્રહ્મમુનિ-મોમિન જોશભર્યા શબ્દોમાં સુલતાન ઔરંગઝેબને વાતો સમજાવી રહ્યા હતા, ત્યારે તેમની દૃષ્ટિમાં પરમાત્મા-ખુદાતાલાના અતિરિક્ત બીજું કંઈ ન હતું.

પ્ર. ૭૬- બ્રહ્માત્મા તો બાદશાહથી ભયભીત ન થયા, પરંતુ તેમના બદલે કોણ ભયભીત થઈને કાંપી (હાંફી) ઉઠ્યા ?

પ્ર. ૭૭- બાદશાહ શું કરીને રાજમહેલની અંદર જતાં રહ્યા ?

પ્ર. ૭૮- બાદશાહે સંકેતથી કોને મોમિનોની વાતો સાંભળવા અને જાણકારી લેવાનો આદેશ આપ્યો ?

પ્ર. ૭૯- મોમિનોના રહન-સહન (રહેવા-સહેવા) ની વ્યવસ્થાના વિષયમાં બાદશાહે કોને અને શું સંકેત કર્યો ?

પ્ર. ૮૦- ઉક્ત પ્રકારની આજ્ઞા આપતાં બાદશાહે કોટવાળને મોમિનોના પ્રતિ અને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૮૧- આત્મા સમર્પિત કરવાવાળા એ મોમિનોની કેવી વાતો દિલ્લી શહેરમાં ફેલાઈ ગઈ ?

પ્ર. ૮૨- દિલ્લીના સાથીઓની ઘેર-ઘેર શું થયું ? કોના સંબંધી ભયભીત થઈ ઉઠ્યા ?

પ્ર. ૮૩- કોના પરિવારવાળાઓએ શું સાંભળી બહુ જ દુ:ખી થયા ?

પ્ર. ૮૪- દયારામભાઈના પરિવારવાળા દયારામના બદલે શું કરવાના માટે તૈયાર થયા ?

ઉ. ૭૬- બ્રહ્માત્મા-મોમિન તો બાદશાહથી ભયભીત ન થયા, પરંતુ તેમની વાતો સાંભળી ઊલ્ટું સારી સૃષ્ટિના લોકો ભયભીત થઈને કાંપવા લાગ્યા.

ઉ. ૭૭- બાદશાહ ઔરંગઝેબ સિદ્દી પોલાદને આદેશ આપીને રાજમહેલની અંદર પાછાં જતાં રહ્યા.

ઉ. ૭૮- બાદશાહે સંકેતથી કોટવાળ સિદ્દી પોલાદને મોમિનોની વાતો સાંભળવા અને તેમના જીવનની આરંભથી લઈને અત્યાર સુધીની ભલી પ્રકાર (સારી રીતે) જાણકારી લેવાનો આદેશ આપ્યો.

ઉ. ૭૯- મોમિનોના રહેવા-સહેવાની વ્યવસ્થાના વિષયમાં બાદશાહે કોટવાળ સિદ્દી પોલાદને સંકેતમાં એ સૂચના આપી કે 'એ મોમિનોને સારી રીતે રાખજો અને એમના ખાવા-પીવાની ઉચિત વ્યવસ્થા કરી દેજો.'

ઉ. ૮૦- ઉક્ત પ્રકારની આજ્ઞા આપતાં બાદશાહે કોટવાળ સિદ્દી પોલાદને મોમિનોના પ્રતિ કહ્યું, ''એમની સારી રીતે સેવા કરજો, જેનાથી એ કોઈપણ રીતે દુઃખી ન થાય. મેં એ લોકોને તમારા હાથ સોંપી દીધા છે.''

ઉ. ૮૧- આત્મા સમર્પિત કરવાવાળા એ આત્મદાની ધર્મવીર મોમિનો નજર કેદમાં પડી જવાથી વાત સમસ્ત દિલ્હી શહેરમાં ફેલાઈ ગઈ.

ઉ. ૮૨- દિલ્લીના સુંદરસાથની ઘેર-ઘેર હલચલ મચી ગઈ. નજરકેદ બાર મોમિનોના સંબંધી તો અત્યધિક ભયભીત થઈ ઉઠયા.

ઉ. ૮૩- દયારામભાઈના પરિવારવાળાઓને જ્યારે એ જ્ઞાત (જાણ) થઈ કે તે પકડાઈ ગયા છે, ત્યારે તે બધાને બહુ જ દુઃખ થયું.

ઉ. ૮૪- દયારામભાઈના પરિવારવાળા દયારામભાઈના બદલે કોઈ બીજા વ્યક્તિને આપવા માટે તૈયાર થઈ ગયા.

પ્ર. ૮૫- કોટવાળે મોમિનોને ખાવા-પીવાના વિષયમાં શું વાત પૂછી ?

પ્ર. ૮૬- કોટવાળના ઉક્ત પ્રશનના પ્રત્યુત્તરમાં મોમિનોએ શું કહ્યું ?

પ્ર. ૮૭- મોમિનોએ કયા વિષયમાં કોટવાળને એકરૂપ થઈ જવાબ આપ્યો ?

પ્ર. ૮૮- પુનઃ કાજીએ કેટલાં પ્રકારના ભોજનની વ્યવસ્થા કરી ?

પ્ર. ૮૯- સાયંકાલના સમયે મોમિનોના વિષયમાં કોટવાળને શું વિદિત (જાણ) થયું ?

પ્ર. ૯૦- બાર મોમિનોની વચ્ચે પરસ્પર કયા-કયા વિષયની એકરૂપતાની ખબર કોને થઈ ?

પ્ર. ૯૧- કોણે અને કોને અદાલતમાં બોલાવ્યા ? પુનઃ કેમ અને શું વાત પૂછી ?

પ્ર. ૯૨- સત્ય વસ્તુને છુપાવવા માટે કોણે, કોની અંદર સંદેહ ઉત્પન્ન કરી દીધો ?

પ્ર. ૯૩- કોણે, કોને કહ્યું કે, ‘‘આપને એ મોમિનોથી વાત ન કરવી જોઈએ !’’

પ્ર. ૯૪- બાદશાહના દિલમાં શંકાઓ ઉત્પન્ન કરતાં કાજીઓએ શું-શું કહ્યું ?

ઉ. ૮૫- કોટવાળે મોમિનોને ખાવા-પીવાના વિષયમાં પૂછ્યું, ''આપ લોકોને ખાવા-પીવા માટે કેવા ભોજનનો પ્રબંધ કરવામાં આવે ?''

ઉ. ૮૬- કોટવાળના ઉક્ત પ્રશ્નના પ્રત્યુત્તરમાં મોમિનોએ મનોમન વિચાર કરીને કહ્યું, ''અમે પરસ્પર સલાહ કરીને બતાવીશું.''

ઉ. ૮૭- અહીં બાર મોમિનોમાંથી દસ હિંદુ અને બે મુસલમાનભાઈ હોવા છતાં પણ બારેય મોમિનોએ એકરૂપ થઈને ખાવા-પીવાના વિષયમાં એક જ પ્રકારના ભોજનની માંગ કરી.

ઉ. ૮૮- પુનઃ કાજી સિદ્દી પોલાદે મોમિનો માટે એક જ પ્રકારના ભોજનની વ્યવસ્થા કરી.

ઉ. ૮૯- સાયંકાલના સમયે મોમિનોના આ એકત્વ ભાવયુક્ત વિચાર કોટવાળ સિદ્દી પોલાદને વિદિત (જણાવ્યા) થયા.

ઉ. ૯૦- બાર મોમિનોની વેશભૂષા, ખાવા-પીવા વિષયની એકરૂપતાના સમાચાર બીજા જ દિને કાજી શેખ ઇસ્લામને મળ્યા.

ઉ. ૯૧- કાજી શેખ ઇસ્લામે બાર મોમિનોને અદાલતમાં બોલાવીને તેમને વિભિન્ન વિષયની વાતો પૂછી.

ઉ. ૯૨- સત્ય વસ્તુ અર્થાત્ ઇમામ મેહદી અથવા ખુદા-પરમાત્મા તત્ત્વને છુપાવવા માટે કાફરોએ બાદશાહના વિશ્વાસ ભરેલાં મનમાં વિભિન્ન સંદેહ ઉત્પન્ન કરી દીધા.

ઉ. ૯૩- નિવૃત્ત કાજી ગુરજબરદારે બાદશાહને કહ્યું, **''આપને એ લોકોથી આ રીતે સામ-સામે થઈને વાત ન કરવી જોઈએ !''**

ઉ. ૯૪- બાદશાહના દિલમાં વિભિન્ન શંકાઓ ઉત્પન્ન કરતાં બાદશાહને ભટકાવવા માટે કાજીઓએ સુલતાનને કહ્યું, ''શું ખબર આપના કોઈ →

→ શત્રુએ એમને કોઈ ષડયંત્ર રચવા માટે અહીંયા મોકલ્યા હોય !'' અતઃ આપને એમનાથી વાતચીત કરવી ઠીક નથી. આપ આપના કોઈ સેવકને આ કાર્ય માટે આજ્ઞા આપો. તે આવીને આપને તેમની સંપૂર્ણ યથાર્થતા (વાસ્તવિકતા) બતાવી દેશે. જ્યારે તેમના મંતવ્ય જ્ઞાત થઈ જશે, ત્યારે અમે તેમને જોઈ લઈશું. એ કોઈ હિંદુ રાજા દ્વારા મોકલેલાં ષડયંત્રકારી પણ હોઈ શકે છે. ક્યાંક એ 'કયામત અને ઇમામ મેહદી જાહેર થયા'- એવું બહાનું કરીને આપને ધોખા આપવા તો નથી આવ્યા ? કેમ કે →

પ્ર. ૯૫- શું સુલતાન ઔરંગઝેબને હંમેશાંથી જ ઇમામ મેહદીના આગમનની ચિંતા હતી ? અતઃ તેમને શું કર્યુ ?

ઉ. ૯૫- ઉક્ત પ્રકારથી અનર્થકારીઓ એ મોમિનોના પ્રતિ બાદશાહને વિભિન્ન →

પ્ર. ૯૬- મોમિનોના વિરુદ્ધ કાજીઓ દ્વારા અનેકો પ્રકારથી ઉકસાવ્યા પછી પણ બાદશાહે તેમનું કેમ ન સાંભળ્યુ અથવા ન સાંભળવાનું શું કારણ હતું ?

પ્ર. ૯૭- સુલતાન બાદશાહે ચુગલી કરવાવાળાઓની કઈ એક વાત માની લીધી અને કેમ ?

ઉ. ૯૭- સુલતાન બાદશાહે પોતાના ચુગલી કરવાવાળા કર્મચારીઓની વિભિન્ન વાતોમાંથી મોમિનોને સામ-સામે વાત ન કરવાની સલાહ માની લીધી →

પ્ર. ૯૮- બાદશાહે જે કાજીને મોમિનોથી વાસ્તવિકતા જાણવાની આજ્ઞા કરી, તે વ્યક્તિ કોણ હતા અને બાદમાં કેવા નીકળ્યા ?

પ્ર. ૯૯- કોના વ્યવહારથી મોમિનો સ્વયં સશંક થયા અને કેમ ? તે શું પતા (ખબર) લગાવવા લાગ્યા ?

→ ભારતમાં આપના દુશ્મન રાજાઓની ક્યાં કમી છે ? એ તેમની કોઈ ષડયંત્રકારી ચાલ પણ હોઈ શકે છે. અરે ! શાહજહાંના શાસન કાલમાં કોઈ આ પ્રકારની ઉદ્દણ્ડતા બતાવે, તો તે તુરંત તેમની ગરદન કાપી દેતાં હતા. તે ક્યારેય પોતાના કાનથી તેમની વાત સાંભળતાં નથી. અરે ! આપ જ કહો ! ! શું તે (બાદશાહ શાહજહાં) આપની જેમ આસા લઈને તેમની વાત સાંભળવા બેસતાં હતા ? તે તે જ સમયે દસના વીસ ટુકડા ન કરી દેતાં ?''

→ પ્રકારથી ઉકસાવતાં ઊલ્ટી-ઊલ્ટી (ઊંધી-ઊંધી) જ સલાહ આપતાં. કિંતુ બાદશાહ ઔરંગઝેબને સદૈવ ઇમામ મેહદીના આગમન તેમજ દર્શનની ચિંતા હતી. અતઃ તેમને ઉક્ત પ્રકારની બધી સલાહ ઠુકરાવી દીધી.

ઉ. ૯૬- ઉક્ત પ્રકારથી કાજીઓ દ્વારા મોમિનોના પ્રતિકૂળ ભટકાવવા-ઉકસાવવાના કેટલાય ઉપાય કરવાથી પણ બાદશાહ ઔરંગઝેબે કોઈનું ય ન સાંભળ્યું કેમ કે તેને ઇમામ મેહદીની પ્રતિક્ષા હતી.

→ કેમ કે રાજનીતિ ક્ષેત્રમાં સત્તા પલટાવવા અને રાજ્યશાસકને ફસાવવાવાળા રાજાના અનેક વિરોધી હોય છે. અતઃ પોતાની સુરક્ષા માટે ઔરંગઝેબ બાદશાહે મોમિનોથી એકાંતમાં રૂબરૂ વાતો ન કરવાની પોતાના કર્મચારીઓની સલાહ માની લીધી.

ઉ. ૯૮- સુલતાન બાદશાહે જે સિદ્દી પોલાદ નામક કાજીને મોમિનોની વાસ્તવિકતા જાણવાની આજ્ઞા કરી હતી, તે કાજી બહુ જ ક્રૂર અથવા દુષ્ટ અને ધૂર્ત નીકળ્યા.

ઉ. ૯૯- ધૂર્ત કાજી સિદ્દી પોલાદ દ્વારા કરેલાં વ્યવહારથી મોમિન સ્વયં સશંક (ભયભીત) અને સાવધાન થઈ ગયા. તે કાજી શ્રી પ્રાણનાથજીના સ્થાનના વિષયમાં પૂછતાછ કરવા લાગ્યા.

પ્ર. ૧૦૦- તે વિષયમાં મોમિનોએ શું કર્યુ ? મોમિનોએ કાજીને કયા પ્રકારે જવાબ આપ્યો ?

પ્ર. ૧૦૧- જ્યારે કાજી શેખ ઇસ્લામ અને મોમિનોની વચ્ચે વાર્તાલાપ થયો, ત્યારે મોમિનોએ તેમને શું કહ્યું ?

ઉ. ૧૦૧- જ્યારે કાજી શેખ ઇસ્લામ અને મોમિનોની વચ્ચે વાર્તાલાપ થયો, ત્યારે મોમિનોએ તેમને કહ્યું, ''આપ અમારી વાતોને ધ્યાનપૂર્વક સાંભળીને તેને સમજીને જવાબ આપો. જે મોમિન ઇમામનો પેગામ →

પ્ર. ૧૦૨- મોમિન દ્વારા ઉક્ત પ્રકારનો વાર્તાલાપ સાંભળીને કાજી શેખ ઇસ્લામ કેમ રડી પડ્યા ?

પ્ર. ૧૦૩- કાજી રડતાં-રડતાં શું સોચવા લાગ્યા ?

પ્ર. ૧૦૪- શેખ ઇસ્લામ કાજીએ રડ્યા પછી શું કર્યુ ?

પ્ર. ૧૦૫- મોમિનોએ તે રોવાવાળા કાજીને પુનઃ શું વાત કહી ?

ઉ. ૧૦૫- મોમિનોએ તે રડવાવાળા (રોવાવાળા) કાજી શેખ ઇસ્લામને પુનઃ →

પ્ર. ૧૦૬- મોમિનોએ કાજીની આગળ કઈ વાત માટે નકારી દીધી ?

ઉ. ૧૦૬- મોમિનોએ કાજીની આગળ કહ્યું, ''અરે, કાજી સાહેબ ! અમારી શું →

ઉ. ૧૦૦- તે વિષયમાં મોમિનોએ શ્રી પ્રાણનાથજીના સ્થાનની સૂચનાથી કાજીને અવગત (જાણકાર) ન કરાવ્યા. તે કાજીની નિયત સારી ન હતી. અતઃ મોમિનોએ તે પ્રકાર સાવધાનીથી કાજીને જવાબ આપ્યો.

→ લઈને આવશે, તેમના પ્રતિ શું અમારા પયગંબર મહંમદ સાહેબે આપને આવો જ વ્યવહાર કરવાનો ઉપદેશ આપ્યો છે? તેમને સતાવવાં, દુઃખ-કષ્ટ પહોંચાડવા, એવો જ આદેશ આપ્યો છે? જે ખુદા-પરમાત્મા અને તેમના સંદેશવાહક રસૂલ મહંમદ સાહેબ પર વિશ્વાસ કરે, તેને બહુ જ કષ્ટ પહોંચાડો, શું કુરાન શરીફમાં એવું જ લખવામાં આવ્યું છે? શું આપને કલમા સાંભળીને એ જ શીખ પ્રાપ્ત કરી છે?''

ઉ. ૧૦૨- ઉપરોક્ત પ્રકારથી બ્રહ્માત્માઓ-મોમિનોએ જ્યારે કાજીને હૃદયસ્પર્શી મર્મભેદી વાતો સંભળાવી, ત્યારે વિશેષ કરીને ''અમારા પયગંબર'' એ શબ્દ સાંભળીને કાજી રડી પડ્યા.

ઉ. ૧૦૩- ધૂર્ત કાજી શેખ ઇસ્લામ મનોમન સોચવા લાગ્યા, 'એ લોકો તો અમારા રસૂલ મહંમદ સાહેબને પોતાના બતાવે છે!'

ઉ. ૧૦૪- શેખ ઇસ્લામ કાજીએ રડ્યા પછી મોમિનોને સખત કેદથી છોડાવીને તેમને ઈજ્જત અને સન્માનની સાથે સારા કામમાં લગાવી દીધા.

→ કહ્યું, ''ન અમોએ કોઈનું ધન લીધું છે અને ન ચરિત્રહીનતાનું જ કોઈ કાર્ય કર્યુ છે. પુનઃ અમોએ ચોરી પણ કરી નથી. ત્યારે પણ અમારી સાથે એવો કષ્ટદાયી, નિંદનીય વ્યવહાર કેમ કરવામાં આવ્યો?''

→ ગલતી હતી, જેના માટે અમને આવું કષ્ટ આપવામાં આવ્યું, અમે લોકો બાદશાહને મળ્યા, એ જ ગલતી થઈ ને? યદિ આપ ન ચાહો, તો અમે બાદશાહની સામ-સામે ચર્ચા કરવા જઈશું નહિ!''

પ્ર. ૧૦૭- મોમિનોએ તે કાજીને ખુશ કરવા માટે શું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૦૮- તે સમય કાજી શેખ ઇસ્લામે મોમિનોને કેવી સૂરત (પ્રકરણ) નો અર્થ પૂછ્યો ?

પ્ર. ૧૦૯- ઉક્ત સૂરતનું સ્પષ્ટીકરણ મોમિનોએ કાજીની આગળ કયા પ્રકારથી કર્યું ?

પ્ર. ૧૧૦- ઉક્ત સ્પષ્ટીકરણથી શેખ ઇસ્લામ કાજીને શું અથવા કેવું લાગ્યું ?

પ્ર. ૧૧૧- ઉપરોક્ત વાતો સાંભળીને શેખ ઇસ્લામ કાજીએ મોમિનોના વિષયમાં બાદશાહને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૧૨- શેખ ઇસ્લામ કાજીની ઉક્ત વાતો સાંભળતાં જ બાદશાહે તેમને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૧૩- કોના દિલની કેવી આશ ટૂટી ગઈ અને કેમ ?

ઉ. ૧૧૩- ઉક્ત પ્રકારથી કાજી પર થયેલી બાદશાહની આજ્ઞા સાંભળીને મોમિનોના દિલમાં જે આસ હતી, તે ટૂટી ગઈ કેમ કે તેમને ઉમ્મીદ →

પ્ર. ૧૧૪- બાદશાહે એ જ સમયે મોમિનો માટે શું આજ્ઞા આપી ?

ઉ. ૧૦૭- મોમિનોએ તે કાજીને ખુશ કરવાના ઈરાદાથી કહ્યું, ''અમે લોકો આપની પાસે જ રહીશું. આપ જ અમારો સંદેશ સારી રીતે સાંભળી લો.''

ઉ. ૧૦૮- તે સમય કાજી શેખ ઇસ્લામે મોમિનોને કુરાનની 'ઇન્ના ઇન્જુલના' નામક સૂરતનો અર્થ પૂછ્યો.

ઉ. ૧૦૯- ઉક્ત સૂરતનું સ્પષ્ટીકરણ કરતાં મોમિનોએ કાજીની આગળ ''લૈલ તુલ કદ્ર'' ની ત્રણ તકરારોનું પૂર્ણતઃ સ્પષ્ટીકરણ કરી દીધું.

ઉ. ૧૧૦- ઉક્ત સ્પષ્ટીકરણને સાંભળીને કાજી શેખ ઇસ્લામ મોમિનોનું જ્ઞાન તેમજ પ્રસ્તુતીકરણના કૌશલ (વિશિષ્ટ આવડત) પર બહુ પ્રસન્ન થયા.

ઉ. ૧૧૧- મોમિનોની ઉક્ત વાતો સાંભળ્યા પછી કાજીએ સુલતાનને પ્રાર્થના કરી, ''હું મોમિનોની સેવા કરવા ચાહું છું. આપ મારી આ પ્રાર્થના પર ગૌર (ધ્યાન) કરો.''

ઉ. ૧૧૨- શેખ ઇસ્લામ કાજીની ઉક્ત વાતો સાંભળતાં જ બાદશાહ ઔરંગઝેબે કાજીને એ આજ્ઞા આપી, ''તમે એમને પોતાની ઘેર લઈ જાઓ અને એમની સારી રીતે સેવા કરજો.''

→ હતી કે કાજી દ્વારા, ''એ સાચા ઇમામનો પેગામ લઈને આવવાવાળા મોમિન છે''-એવું સાંભળવાથી તો બાદશાહ તેમને બોલાવીને ચર્ચા સાંભળવા ચાહશે. કિંતુ તે આશ ભંગ થઈ ગઈ.

ઉ. ૧૧૪- બાદશાહ ઔરંગઝેબે એ જ સમયે મોમિનો માટે એ પણ આજ્ઞા આપી, ''એ મોમિનોને આહાર જેમ કે ચૂરમા-મલીદા વગેરે ખવડાવો. જોવાનું કે એ ક્યારેય દુઃખી ન થઈ શકે.''

પ્ર. ૧૧૫- પુન: બાદશાહે કાજી શેખ ઇસ્લામને મોમિનોની સુખ-સુવિધાના વિષયમાં શું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૧૬- બાદશાહની આજ્ઞા મળ્યા પછી કાજી શેખ ઇસ્લામે શું કર્યુ ?

પ્ર. ૧૧૭- આ સમયથી મોમિનોની ઉપર કેવી નજર-દૃષ્ટિ રાખવામાં આવી હતી ?

ઉ. ૧૧૭- આ સમયથી મોમિનો પર નિગાહ (નજર-દૃષ્ટિ) રાખવા માટે નામ →

પ્ર. ૧૧૮- જે દિવસે કાજી શેખ ઇસ્લામ મોમિનોને સખત કેદથી છોડાવીને પોતાની ઘેર લઈ ગયા, તેના બીજા દિવસે તેમને શું કર્યુ ?

પ્ર. ૧૧૯- તે દિવસ કાજી શેખ ઇસ્લામે મોમિનોને જે જેટલી પણ વાતો પૂછી, તેનો મોમિનોએ શું જવાબ આપ્યો ?

પ્ર. ૧૨૦- એક દિન મોમિન કાજી શેખ ઇસ્લામના ભાઈની ઘેર શેના માટે ગયા હતા ? ત્યાં જવાથી શું થયું ?

પ્ર. ૧૨૧- ત્યાં શેખબદલભાઈને આવેશ કેમ આવી ગયો ? શેખબદલભાઈનો આવેશ જોઈને કોણ ભાગી ગયો ?

ઉ. ૧૨૧- કાજી શેખ ઇસ્લામના ભાઈએ પોતાની રીતનું ભોજન તૈયાર કર્યુ →

ઉ. ૧૧૫- પુનઃ બાદશાહે કાજી શેખ ઇસ્લામને મોમિનોની સુખ-સુવિધાના વિષયમાં કહ્યું, ''એમની સારી રીતે સેવા કરતાં રહેજો. એ ધ્યાન રહે કે એ લોકો અમારાથી જરા (તનિક) પણ દુઃખી ન હોઈ શકે.''

ઉ. ૧૧૬- બાદશાહની આજ્ઞા મળતાં જ કાજી શેખ ઇસ્લામ મોમિનોને પોતાની ઘેર લઈ આવ્યા. પુનઃ મોમિનોને રહેવાની તેમને સારી વ્યવસ્થા પણ કરી દીધી.

→ માત્રનો (પૂરતું) પોલીસનો પહેરો રહેતો હતો. પહેલાંનો બધોય સખત પ્રબંધ હટાવી દેવામાં આવ્યો. હવે તો મોમિન નજરકેદમાં પણ સુખ-સુવિધાપૂર્વક અર્થાત્ જેવી રીતે જમાઈ પોતાના સસુરાલમાં રહે છે, તે પ્રકાર રહેવા લાગ્યા.

ઉ. ૧૧૮- જે દિવસે કાજી શેખ ઇસ્લામ મોમિનોને સખત કેદથી છોડાવીને પોતાની ઘેર લઈ ગયા, તેના બીજા જ દિવસે તેમને મોમિનોને પોતાની પાસે બોલાવ્યા અને તેમનાથી વાતચીત કરી.

ઉ. ૧૧૯- તે દિવસ કાજીએ મોમિનોને બોલાવીને તેમને જે જેટલી પણ વાતો પૂછી, મોમિનોએ સારી રીતેથી તેનું સ્પષ્ટીકરણ કરીને કાજીને સમજાવી દીધા.

ઉ. ૧૨૦- એક દિવસ મોમિનોને કાજી શેખ ઇસ્લામના ભાઈએ પોતાના ઘેર આવવાનું આમંત્રણ આપ્યું હતું. ઘેર જવાથી તેમને મોમિનોનો બહુ આદર-સત્કાર કર્યો અને ભોજન કરાવવાનો પ્રબંધ કર્યો.

→ હતું. આ વાતની જાણકારી શેખબદલભાઈને ખબર પડી. સામિષ ભોજનની ખબર પડતાં જ શેખબદલભાઈને આવેશ આવી ગયો. શેખબદલભાઈનો આવેશ જોઈને કાજી શેખ ઇસ્લામનો ભાઈ ઘરની અંદર ભાગી ગયો અને છૂપાઈ ગયો.

પ્ર. ૧૨૨- ત્રીજા દિવસે કાજીને બોલાવવાથી મોમિનોએ તેને શું આપ્યું ? તેમાં શું હતું ?

પ્ર. ૧૨૩- હદીસને જોઈને કાજીએ મોમિનોને તે પુસ્તકના વિષયમાં શું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૨૪- કાજી દ્વારા ઉક્ત પ્રકારથી કહેવાથી તેના જવાબમાં મોમિનોએ શું કહ્યું ?

ઉ. ૧૨૪- જ્યારે તે પુસ્તકના વિષયમાં કાજીએ મોમિનોને ઉક્ત પ્રકારથી કહ્યું, ત્યારે મોમિનોએ ઉત્તર આપ્યો, ''પુસ્તક બદલવાનું કામ અમે નથી કરતાં, આપ તો સ્વયં સમજદાર છો. આ વાતને કહેતાં પહેલાં આપને વિચાર કેમ ન કર્યો ? આપને પુસ્તક જોઈને એ કેમ પૂછ્યું કે →

પ્ર. ૧૨૫- મોમિનો દ્વારા ઉક્ત પ્રકારનો જવાબ મળવાથી કાજી શું કરવા લાગ્યા ?

ઉ. ૧૨૫- મોમિનો દ્વારા ઉક્ત પ્રકારથી સાચો જવાબ મળવાથી કાજી શેખ →

પ્ર. ૧૨૬- કાજીએ પોતાના ઘરમાં બેસીને મોમિનો દ્વારા કયા-કયા પ્રકરણની ચર્ચા સાંભળી ?

પ્ર. ૧૨૭- કયા પ્રકરણની ચર્ચા સાંભળીને કાજી શેખ ઇસ્લામ અત્યાધિક પ્રસન્ન થયા ?

ઉ. ૧૨૨- ત્રીજા દિવસે જ્યારે કાજીએ બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિનોને પોતાની પાસે બોલાવ્યા ત્યારે મોમિનોએ કાજીના હાથમાં એક હદીસની કિતાબ આપી, જેમાં મહત્ત્વપૂર્ણ પ્રસંગોની ચર્ચા હતી.

ઉ. ૧૨૩- તે હદીસને જોઈને-વાંચીને કાજી મોમિનોને કહેવા લાગ્યા, ''આ પુસ્તક જે અમે વાંચી રહ્યા છે, તેને આપ સ્વયં જ લખ્યું છે. એટલા માટે એમાં આપની જ બધી વાતો લખી છે.''

→ આ પુસ્તક ક્યાં મળે છે ? આપ એને ક્યાંથી લાવ્યા ? અમને પણ તે દુકાનમાં પહોંચાડી દો. આ પ્રકાર આપ કેમ ન બોલી શક્યા ? સારું ! એ વાત છોડી દો. હવે કહો, શું આપને તે દુકાન સુધી જવું છે ? અગર હા, તો ચાલો. અમે એ પુસ્તક ઉર્દૂ બજારથી મૂલ્ય (હદિયા) આપીને લાવ્યા છે. શું આપને તે પુસ્તક વિક્રેતાના પાસે જવું છે ? તે પુસ્તક વિક્રેતા બજારમાં પ્રત્યક્ષ બેઠાં છે. આપ તેને જઈને પૂછી શકો છો. ચાલો !''

→ ઇસ્લામ મુખ બંધ કરીને બેસી ગયા. કંઈ જ બોલી ન શક્યા. તે વાત છોડીને તે અન્ય વાતો પૂછવા લાગ્યા કે ''આપ અમે પહેલાં દિનનું શેષ વર્ણન અર્થાત્ બ્રહ્માત્માઓના સંસારમાં અવતરણનો પ્રસંગ સમજાવીને કહો.''

ઉ. ૧૨૬- કાજી શેખ ઇસ્લામે પોતાના ઘરની અંદર બેસીને મોમિનો દ્વારા એકાંતમાં એક તો **'બિના એક મહંમદ'** ની તથા બીજી **''નેક કહૂં દોજખ કી''**-એ બે સનંધો સાંભળી.

ઉ. ૧૨૭- કાજી શેખ ઇસ્લામ મહંમદ સાહેબની પ્રશંસા કરેલી સનંધ સાંભળીને અત્યાધિક પ્રસન્ન થયા.

પ્ર. ૧૨૮- તે કાજી મોમિનોને વારે-વારે કઈ સનંધો ગાવાનું કહેતાં હતા? પુનઃ તે સમય ત્યાં કોણ ઊભું હતું?

ઉ. ૧૨૮- તે કાજી વારંવાર મોમિનોને મહંમદ સાહેબની પ્રશંસાવાળી સનંધ →

પ્ર. ૧૨૯- શેખ ઇસ્લામ કાજીએ તે બૈતુલમાલના દરોગાને શું કહ્યું?

પ્ર. ૧૩૦- તે બૈતુલમાલના દરોગા કાજી શેખ ઇસ્લામની વાતો સાંભળીને શું સોચતાં ભાગી ગયા?

ઉ. ૧૩૦- કાજી શેખ ઇસ્લામની વાતો સાંભળીને બૈતુલમાલના દરોગા લજ્જિત →

પ્ર. ૧૩૧- તે બૈતુલમાલના દરોગા ત્યાંથી મનમાં બહુ જ દુ:ખી થઈને ક્યાં ભાગી ગયા અને કેમ?

પ્ર. ૧૩૨- તે દરોગાને કાજીએ કેમ ના રોક્યા?

ઉ. ૧૩૨- કાજીના દરોગાને ન રોકવાનું મુખ્ય કારણ એ હતું કે કાજીના કહેવાથી →

પ્ર. ૧૩૩- આ સમય કાજી શેખ ઇસ્લામે મોમિનોને શું પૂછ્યું?

ઉ. ૧૩૩- આ સમય કાજી શેખ ઇસ્લામે મોમિનોને પૂછ્યું, ''કયામત કેવી →

પ્ર. ૧૩૪- શેખ ઇસ્લામ કાજીના ઉક્ત પ્રશ્નોના જવાબમાં મોમિનોએ શું કહ્યું?

ઉ. ૧૩૪- શેખ ઇસ્લામ કાજીના ઉક્ત પ્રશ્નોના જવાબમાં મોમિનોએ કહ્યું, →

→ ગાવવાનો આગ્રહ કરતાં હતા. તે સમય ત્યાં બૈતુલમાલ-સાર્વજનિક કોષના દરોગા-નિરીક્ષક હતા, જે નાગર જાતિના હિંદુભાઈ હતા, તે ઊભા હતા.

ઉ. ૧૨૯- શેખ ઇસ્લામ કાજીએ પ્રેમપૂર્વક તે બૈતુલમાલના દરોગાને કહ્યું, ''તમે ધ્યાનથી સાંભળો! તમારી જાતિના જ એ લોકો કઈ રીતે ઇસ્લામ ધર્મ પર વિશ્વાસ લાવ્યા છે!!''

→ થઈને ડરના માર્યા એ સોચતાં ભાગી ગયા, ''મારી સામે એ અનર્થ થઈ રહ્યું છે. એ લોકોને હું શું કહું?'' અતઃ તે એવી રીતે ભાગ્યા કે માનો ભૂમિ ફાટી જાય અને તે તેમાં સમાઈ જાય.

ઉ. ૧૩૧- તે બૈતુલમાલના દરોગા ત્યાંથી મનમાં બહુ જ દુઃખી થઈને પોતાના ઘરની તરફ ભાગી ગયા. કેમ કે ત્યાં બહુ જ કોલાહલ મચી રહ્યો હતો.

→ જ દરોગા ડરના માર્યા હિંદુ ધર્મના રક્ષાર્થ ત્યાંથી ભાગ્યા હતા. પુનઃ વગર સમજાયે આ રીતે કહેવાની કાજીની ગલતીના કારણે જ ત્યાં કોલાહલ મચ્યો હતો.

→ હશે? આપ અમને એ વાત બતાવો કે આપ દસમી, અગિયારમી તથા બારમી શતાબ્દીમાં કયામતનો પ્રસંગ કયા સૂત્ર-પ્રમાણના આધાર પર ઘટિત થવાનું બતાવો-માનો છો?''

→ ''કયામતની એ વાત સત્ય-સિદ્ધ છે. એ મહાન તથ્યોના સંકેતોના માધ્યમથી કુરાનમાં આ પ્રકાર લખ્યું છે કે દસમી, અગિયારમી તેમજ બારમી શતાબ્દીના અન્તર્ગત કયામત-સામુહિક આત્મ જાગૃતિ થશે.''

પ્ર. ૧૩૫- કયામતની શરૂઆત ક્યારે થશે અને સમાપ્તિ ક્યારે કહ્યું છે ?

પ્ર. ૧૩૬- ઉક્ત વાતોને કોણ હાદી સમજાવશે, એવું મોમિનોએ કહ્યું ? મોમિનોએ કયા હાદીની તરફ ઈશારો કર્યો ?

ઉ. ૧૩૬- મોમિનોએ કાજી શેખ ઇસ્લામને કહ્યું, ''અરે કાજી શેખ ઇસ્લામ →

પ્ર. ૧૩૭- તે સમય ત્યાં કોણ-કોણ ઉપસ્થિત હતા, જે એકબીજાના મોં તાકતા રહી ગયા ?

પ્ર. ૧૩૮- તેઓએ મોં તાક્યા પછી કયા વિષયમાં બીજું શું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૩૯- તે મુસલમાનોમાંથી એક વ્યક્તિએ મોમિનોને નમાજના વિષયમાં શું અથવા કેવા પ્રશ્ન કર્યા ?

પ્ર. ૧૪૦- ઉક્ત પ્રશ્નોના જવાબ મોમિનોએ કેવી રીતે આપ્યો ?

ઉ. ૧૪૦- તે વ્યક્તિના ઉક્ત પ્રશ્નના સમાધાન હેતુ મોમિનોએ ઉત્તર આપ્યો, ''અમારી નમાજ-ઈશ્વરીય પ્રાર્થના ક્યારેય બંધ જ થતી નથી. અમે →

પ્ર. ૧૪૧- મોમિનોની નમાજ શું કરવાથી ભંગ થાય છે ?

પ્ર. ૧૪૨- પરમાત્માના પ્રતિ સમર્પિત મોમિનોની નમાજના વિષયમાં કુરાનમાં શું કહ્યું છે ?

ઉ. ૧૩૫- કયામતની શરૂઆત અગિયારમી સદીથી છે અને તેરમી શતાબ્દી સુધી કયામતના સમયને પ્રમાણિત તેમજ નિશ્ચિત રૂપથી બતાવવામાં આવે છે.

→ સાહેબ ! અમારા હાદી-સદ્‌ગુરુ શ્રી પ્રાણનાથજીથી ચર્ચા સાંભળો. તે આપની આગળ યથાર્થ ભેદ ખોલીને આપને ભલીભાંતિ સમજાવી દેશે. આખરી ખાવિંદરૂપી ઇમામ મેહદી જ હાદી છે. '' અહીં મોમિનોએ તેમની તરફ ઈશારો કર્યો છે.

ઉ. ૧૩૭- તે સમય ત્યાં કાજી શેખ ઇસ્લામ અને અન્ય મુસ્લિમભાઈ ઉપસ્થિત હતા. તે બધાય એકબીજાના મોં તાકતા (જોતાં) જ રહી ગયા.

ઉ. ૧૩૮- તેઓએ મોં તાક્યા પછી થોડી વાર પછી કહ્યું, ''મોમિનોના સમુદાયમાં આખરી દિન-કયામતના દાવાનો પ્રસંગ બહુ મહત્ત્વપૂર્ણ છે.''

ઉ. ૧૩૯- તે મુસલમાનોમાંથી એક વ્યક્તિએ મોમિનોને નમાજના વિષયમાં પ્રશ્ન કર્યો, ''આપને દીન-ધર્મ પર સમર્પિત થયા આટલાં દિવસ થઈ ગયા, કિંતુ આપ લોકો નમાજ કેમ પઢતા નથી ?''

→ અગર જો કોઈ સાંસારિક કાર્ય કરીએ અથવા સ્વાર્થની ભાવનાથી કોઈ કાર્ય કરીએ, ત્યારે તો અમારી નમાજ-પ્રાર્થના ભંગ થાય. અમે રાતદિવસ નમાજ જ તો કરીએ છીએ.''

ઉ. ૧૪૧- યદિ મોમિન મૃતતુલ્ય સાંસારિક વસ્તુઓમાં લિપ્ત (આસક્ત) રહે, તો તેમની નમાજ-પ્રભુ પૂજા ભંગ થાય છે.

ઉ. ૧૪૨- પરમાત્માના પ્રતિ સમર્પિત મોમિનોની નમાજના વિષયમાં કુરાનમાં કહ્યું છે, ''મોમિન તો સત્ય ધર્મ દીન ઇસ્લામના માટે પરમાત્મા ખુદાના પ્રતિ જ સમર્પિત થઈને કેવળ તેમનું જ કાર્ય કરે છે. તેમની →

→ નમાજ- પ્રભુ પ્રાર્થનામાં ક્યારે હાનિ (નુકસાન) થતું નથી. તે ઊઠતાં- →

પ્ર. ૧૪૩- મોમિનો દ્વારા ઉક્ત પ્રકારનો જવાબ મળવાથી મુસ્લિમ લોકોની વચ્ચે શું વાતો થઈ ?

પ્ર. ૧૪૪- મોમિનોનો જવાબ સાંભળીને ત્યાં ઉપસ્થિત કાજી શેખ ઇસ્લામ સહિત અન્ય મુસલમાનભાઈઓની દશા કેવી થઈ ?

પ્ર. ૧૪૫- મોમિનો દ્વારા આપેલાં જવાબ કુરાનની આયતો (ચોપાઈ) ના અનુકૂળ હોવાથી શું થયું ?

પ્ર. ૧૪૬- કાજી શેખ ઇસ્લામે પુનઃ મોમિનોને કયા દિવસે બોલાવીને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૪૭- કાજીએ કઈ સનંધો સાંભળવાની ઉત્કટ ઈચ્છા પ્રકટ કરી ?

પ્ર. ૧૪૮- લક્ષ્મણ શેઠ અને ભીમભાઈએ કાજીને કેવી સનંધો સંભળાવી, જેનાથી તેને તેની સમજ ન પડી ?

પ્ર. ૧૪૯- ઇમામના મિલાપની સનંધો કાજીને કેમ સમજ ન આવી ?

ઉ. ૧૪૯- બંને મોમિનોએ કાજીને સમજાવવાની અનેકો કોશિશ કરી, પરંતુ →

પ્ર. ૧૫૦- કોનો-કોનો મિલાપ થવાથી શ્રી પ્રાણનાથજીને મહામતિની ઉપાધિ (પદવી) મળી, એવું કુરાનમાં સ્પષ્ટ કહ્યું છે ?

→ બેસતાં, ચાલતાં અને વાતો કરતાં પણ ખુદાનું જ કાર્ય કરે છે. તેમના એ બધા કાર્યોને પણ નમાજ જ સમજવું જોઈએ.''

ઉ. ૧૪૩- મોમિનો દ્વારા ઉક્ત પ્રકારનો જવાબ મળવાથી મુસ્લિમભાઈ એકબીજાને કહેવા લાગ્યા, ''હવે એમના પ્રશ્નનો ઉત્તર આપો !''

ઉ. ૧૪૪- મોમિનોનો જવાબ સાંભળીને ત્યાં ઉપસ્થિત કાજી શેખ ઇસ્લામ સહિત અન્ય મુસલમાનભાઈ અવાક્ રહી ગયા.

ઉ. ૧૪૫- મોમિનો દ્વારા આપેલાં જવાબ કુરાનની આયતોના અનુકૂળ-પ્રમાણિક હોવાથી કુરાનની તે આયતો પર વિચાર કરતાં મુસ્લિમભાઈ ઊભા જ રહી ગયા. કંઈ જ બોલી ન શક્યા.

ઉ. ૧૪૬- કાજી શેખ ઇસ્લામે પુનઃ ત્રીજા દિવસે મોમિનોને બોલાવીને તેમને સમાચાર પૂછ્યા અને કહ્યું, ''અમને તે સનંધો સંભળાવો, જેનાથી અમે પોતાની બ્રહ્માત્માઓના સમુદાયમાં શામિલ થઈ શકે.''

ઉ. ૧૪૭- કાજીએ મોમિનોની આગળ ઇમામ મેહદીના મિલાપની સનંધો સાંભળવાની ઉત્કટ ઈચ્છા પ્રકટ કરી.

ઉ. ૧૪૮- લક્ષ્મણ શેઠ અને ભીમભાઈએ કાજીને ઇમામ મેહદીના મિલાપની સનંધ સંભળાવી. પરંતુ કાજીને તેમની કોઈપણ વાત જરા જેટલી પણ સમજ આવી નહિ.

→ શેખ ઇસ્લામ કાજીને કંઈપણ સમજમાં ન આવવાનું કારણ હતું કે તે તે વિષયમાં પાત્ર ન હતા. દિલના આંધળા અને વિવેકહીન હોવાના કારણે ઇમામના મિલાપની સનંધો તે સમજી ન શક્યા.

ઉ. ૧૫૦- સદ્ગ્રંથ કુરાનમાં સ્પષ્ટ જ કહ્યું છે, ''જ્યારે હાદી સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજીથી શ્રીજીનો આંતરિક મિલાપ થયો, ત્યારે તેમને મહામતિની ઉપાધિ (પદવી) મળી.''

પ્ર. ૧૫૧- સંસારમાં કોણ પ્રગટ થયા ? કોને, કોનો સાક્ષાત્કાર થયો ?

પ્ર. ૧૫૨- મોમિનોની ઉક્ત વાતો સાંભળતાં જ શેખ ઇસ્લામ કાજીએ મોમિનોને શું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૫૩- કાજીએ મોમિનોને તે કિતાબ રાખવાના વિષયમાં કેટલીવાર કહ્યું ?

પ્ર. ૧૫૪- મોમિનોની કઈ વાતોને કાજીએ સ્વીકાર કરી કબૂલ કર્યું ?

પ્ર. ૧૫૫- કાજીએ ''કયા મહાન સત્યને પ્રગટ થવાની આશ લઈને બેઠાં છે''-એવું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૫૬- પરંતુ કાજીએ કયા સ્વરૂપને પ્રગટ થવાની વાત ગુપ્ત રાખવાનું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૫૭- પુનઃ કાજી શેખ ઇસ્લામે ક્યારે ઇમામ મેહદીના ચરણ ગ્રહણ કરવાનું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૫૮- મોમિન કેવા છે અને તેમાં કેટલું બળ છે ? કેમ ?

ઉ. ૧૫૧- મહામતિ સ્વરૂપ સંસારમાં પ્રગટ થયા. ત્યારે મહામતિના માધ્યમથી સૃષ્ટિની સર્વાત્માઓને પરમધામનો સાક્ષાત્કાર થયો.

ઉ. ૧૫૨- કાજી શેખ ઇસ્લામે જ્યારે મોમિનો દ્વારા ઉક્ત વાતો સાંભળી, ત્યારે તેમને કહ્યું, ''આપ આપની સનંધની આ કિતાબ રાખી દો.''

ઉ. ૧૫૩- કાજી શેખ ઇસ્લામે તે સમય સનંધ કિતાબ રાખવાની વાત પુનઃ પુનઃ ત્રણવાર કહી કેમ કે ઇમામ અને મેહદીના મિલાપના રહસ્યને જાહેર થવાથી તેમને ખતરો હતો.

ઉ. ૧૫૪- કાજી શેખ ઇસ્લામે ''ઇમામ અને મેહદીનો મિલાપ થયો, એ વાત આપણામાં શ્રેષ્ઠ-ઉત્તમ છે અને એક મહાન સત્ય છે.''-આ વાતનો સ્વીકાર કરી કબૂલ કર્યુ.

ઉ. ૧૫૫- કાજી શેખ ઇસ્લામે કહ્યું, ''અમે લોકો પણ ઇમામ મેહદીના પ્રગટ થવાની આશ લઈને બેઠાં છે. અમારી આ ધારણા-માન્યતામાં લેશમાત્ર પર સંદેહ નથી.''

ઉ. ૧૫૬- કાજી શેખ ઇસ્લામના અનુસાર ઇમામ મેહદીના પ્રગટ થવાની વાત જેટલી સત્ય છે, તેટલી જ ખતરનાક પણ! અતઃ તેમને મોમિનોને ઇમામ મેહદીના પ્રગટ થવાની આ વાતને ગુપ્ત રાખવાનું કહ્યું.

ઉ. ૧૫૭- પુનઃ કાજી શેખ ઇસ્લામે કહ્યું, ''જ્યારે ઇમામ સ્વયં પ્રગટ થશે અર્થાત્ જ્યારે તે સૂર્યની જેમ ઝલઝલાકારરૂપમાં આસમાનથી ઉતરશે, ત્યારે અમે વિશ્વાસ કરીને તેમના ચરણોને અવશ્ય ગ્રહણ કરીશું.''

ઉ. ૧૫૮- મોમિન-બ્રહ્મસૃષ્ટિ તો ગરીબ છે. તેમાં બકરી જેટલું બળ છે અર્થાત્ તેમાં પણ બકરીના સમાન શારીરિક બળનો અભાવ છે કેમ કે તે તો વિનમ્ર અને સાત્ત્વિક સ્વભાવવાળા છે.

પ્ર. ૧૫૯- સિંહના જેવી ગર્જના (અભિમાન) કોણ કરે છે ? તેમની આગળ મોમિન કેવા છે.

ઉ. ૧૫૯- સાંસારિક શરાઅ (શરિયત) ના ભૂત જ્ઞાનના અભિમાનમાં ચૂર →

પ્ર. ૧૬૦- એ ઉક્ત સારી વાતો ક્યાંની છે અને વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી મહારાજ આગળ કઈ વાતોને રાખવા ચાહે છે ?

ઉ. ૧૬૦- વીતકકાર સ્વામી શ્રી લાલદાસજી મહારાજ કહે છે, ''હે સુંદરસાથજી ! →

❖ અવજ્ઞાકારીઓ પર રોષ ❖

પ્ર. ૧- કાનજીભાઈ ક્યારે દિલ્લીથી કામાપહાડી સ્થિત શ્રીજી સ્વરૂપની પાસે મોમિનોની ખબર લઈને પહોંચ્યા ?

પ્ર. ૨- શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપ કઈ ખબર સાંભળીને કોની પર બહુ નારાજ થયા ?

પ્ર. ૩- મોમિનોના દુ:ખદાયી સમાચાર સાંભળ્યા પછી શ્રી પ્રાણનાથજીએ તે અવજ્ઞાકારીઓના પ્રતિ શું કહ્યું ?

ઉ. ૩- મોમિનોના દુ:ખદાયી સમાચાર સાંભળ્યા પછી મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીએ અવજ્ઞાકારીઓના પ્રતિ કહ્યું, ''અમોએ પરમધામનો સંબંધ જાણીને જે બ્રહ્મમુનિઓને આત્મ-જ્ઞાનનો સંદેશ આપીને મોકલ્યા હતા, પુન: **''ઇમામનો પેગામ લઈને આવ્યા છે''** એવું સાંભળતાં જ જે મોમિનોના પ્રતિ આભાર પ્રગટ કરી તેમનો આદર- →

→ થઈને સિંહના સમાન હિંસક જાનવર જેવી ગર્જના કરે છે અર્થાત્ અભિમાનમાં ચૂર થઈને ગરજતાં બોલે છે. તેમની આગળ મોમિન નિર્મળ મન-ચરિત્રવાળા, ધર્મવીર, સીધા-સરળ, ક્ષમાશીલ અને આત્મીય જ્ઞાનના અભિમાનથી રહિત છે.

→ એ હકીકત કાજી શેખ ઇસ્લામના ઘરની છે. હવે એની ઉપરાંત હું આપ લોકોની સમક્ષ સદ્ગુરુ શ્રીજી સ્વરૂપની વાતો કરું છું, જેને અમારા બહુચર્ચિત સમાચાર સાંભળીને મનમાં અત્યંત રોષ થયો.''

-(પ્રકરણ-૪૩, પ્રશ્ન-ઉત્તર નં.-૧૬૦, કુલ સં. ૨૨૫૨+૧૬૦=૨૪૧૨).

❖ અવજ્ઞાકારીઓ પર રોષ ❖

ઉ. ૧- જે દિવસ શ્રીજી સ્વરૂપને મોમિનોની સુલતાનથી મિલાપ થવાની ખબર મળી, તે જ દિવસ કાનજીભાઈ મોમિનોનો પત્ર લઈને કામા પહાડી રહેતાં પ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીની પાસે પહોંચ્યા.

ઉ. ૨- શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપ મોમિનોના બાદશાહ ઔરંગઝેબને મળ્યા પછી બાદશાહ દ્વારા મોમિનોને હિરાસત (હવાલાત-નજરબંદી) માં લઈ લેવાની વાત સાંભળીને બાદશાહ ઔરંગઝેબ પર બહુ જ નારાજ થયા.

→ સત્કાર કરવો જોઈતો હતો, એના બદલે ઊલ્ટું તેની જ પર શંકા કરી બાદશાહની ત્યાં તેમને ઘોર કષ્ટ આપવામાં આવ્યો ? હવે જુઓ એ બાદશાહ અને તેમના કર્મચારી સદૃશ અવજ્ઞાકારી લોકો ભાગીને ક્યાં જાય છો ? હવે એ આતતાયિયોં (આતંકવાદીઓ) ને અમે અમારી આ વાતના ઈશારાથી અર્થાત્ અમારા/આપણા વચનોના બળથી જ સમાપ્ત કરી દઈશું. હવે એ બધાની સામે પ્રગટ થશે. અમોએ મોમિનોને અમારો સંદેશો આપીને તેમની પાસે મોકલ્યા હતા. આવા →

→સીધા-સાદા લોકોને દોષી ઠરાવીને તેમના પ્રતિ શંકા કરી તેમને કષ્ટ →

પ્ર. ૪- કોને-કોને, ક્યા અપરાધનો, કેવો દોષ લાગશે ?

પ્ર. ૫- પરમાત્મા-ખુદાના સંદેશવાહકોને કષ્ટ આપવો કોને કષ્ટ આપવા બરાબર છે ?

પ્ર. ૬- કોની સામે એ અવજ્ઞાકારીઓને પોતાના અપરાધ માટે શું-શું કરવું પડશે ?

પ્ર. ૭- એવા શરાઅ (શરિયત) ના શેતાનો પર દુનિયાના લોકો શું કહેશે, એવું કુરાનમાં કહ્યું છે ?

પ્ર. ૮- હાદી મહંમદ સાહેબના વચનોને ઠુકરાવીને એ અવજ્ઞાકારી લોકો શું થયા અને દીન ઇસ્લામના શું બન્યા ?

ઉ. ૮- આપણા હાદી મહંમદ સાહેબના વચનોને ઠુકરાવીને એ અવજ્ઞાકારી →

પ્ર. ૯- એ અવજ્ઞાકારીઓના ભવિષ્ય પટલ-લોમોફૂજ (લૌહ મહફૂજ) માં ખુદાએ શું લખી દીધું છે ?

ઉ. ૯- એ હતભાગી-અવજ્ઞાકારીઓના ભવિષ્ય પટલ-લોમોફૂજ (લૌહ મહફૂજ) →

પ્ર. ૧૦- નસીબમાં લખ્યા મુજબ અક્કલ-સૂઝ-સમજ અહીંયા કોને આવી ?

→ આપવામાં આવ્યું ?''

ઉ. ૪- હવે બાદશાહ ઔરંગઝેબ અને તેમના ઉદ્દંડ સેવકોને તેમના દ્વારા કરેલાં અપરાધનો એવો દોષ લાગશે કે તેમને આ અપરાધથી તેમની રક્ષા કરવાવાળા કોઈ નહિ હશે.

ઉ. ૫- એ મોમિન પયગંબર છે. પરમાત્મા-ખુદાના એ પયગંબરો-સંદેશવાહકોને કષ્ટ આપવો અને દોષી ઠરાવવા, પરમાત્માને જ કષ્ટ આપવા અને દોષી ઠરાવવા સમાન છે.

ઉ. ૬- આમ દુનિયાની સામે એ અવજ્ઞાકારીઓને પોતાના આ અપરાધ માટે બહુ પશ્ચાતાપ કરવો પડશે. કાળું-ભૂરું (નીલું) મુખ લટકાવી બેઈજ્જત થવું પડશે.

ઉ. ૭- એવા બેઈમાન અને અવિશ્વસનીય શરાઅના શેતાનોને દુનિયાના આમ લોકો વારે-વારે ધિક્કારશે. અલ્લાહ કલામ અર્થાત્ કુરાનની અંદર લખેલાં પરમાત્મા-ખુદાઈ વચન આ રીતે કહે છે.

→ લોકો પોતાના જ હાદીથી બેમુખ થયા અર્થાત્ તેમની નજરમાં મુનકર (જૂઠા) સાબિત થયા અને પોતાના જ દીન ઇસ્લામ-સત્ય ધર્મના ઘાતક અપરાધી બન્યા.

→ માં ખુદા-પરમાત્મા તેમજ ભાવિએ ઉક્ત પ્રકાર થવાનું જ લખી દીધું છે. અતઃ તે જ થઈ રહ્યું છે. અર્થાત્ તેમની દયાના વગર કોઈને કંઈ જ સૂઝતું નથી.

ઉ. ૧૦- એ શરાઅ (શરિયત) ના શેતાનો-સુલતાન અને તેમના કર્મચારીઓને →

→ તેમના નસીબમાં લખેલાં મુજબ (મુતાવિક) જ અક્કલ-સૂઝ આવી. એ →

પ્ર. ૧૧- ઉક્ત પ્રકાર શરાઅ (શરિયત) ના લોકોનું સ્પષ્ટ વર્ણન કુરાનમાં ક્યાં અને તફસીરના કેટલામા પાના પર લખવામાં આવ્યું છે ?

પ્ર. ૧૨- ખુદા-પરમાત્માનો સંદેશો ઠુકરાવવાવાળા ચાહે કોઈપણ હોય, તે કેવા છે ?

પ્ર. ૧૩- ખુદા-પરમાત્મા કેવા લોકોને પોતાના દોસ્ત નથી બનાવતાં ?

પ્ર. ૧૪- કોણે પરમાત્મા-ખુદાના વાસ્તવિક સ્વરૂપને છૂપાવવા ચાહ્યા ?

પ્ર. ૧૫- કેવા લોકોને અને શું કરવાવાળાઓને પડદાની પાછળ નાંખવામાં આવ્યા ?

ઉ. ૧૫- જે લોકોએ ખુદા-પરમાત્માના સ્વરૂપને છૂપાવવાની કોશિશ કરી, લોકોની →

પ્ર. ૧૬- કુરાનના અનુસાર કેવા લોકો, ક્યાં અને કોની વચ્ચે પ્રગટ થઈ ચૂક્યા છે ?

પ્ર. ૧૭- વાસ્તવમાં કાફર કોણ છે ? મોમિનોને કોણ અને કેમ મોકલ્યા હતા ?

→ કર્મથી હારેલાં દજ્જાલરૂપ બનીને જીવનમાં લાભ પ્રાપ્ત કરવાના સમયે નુકસાનમાં પડી ગયા. તેમના નસીબે તેમને ક્યાંથી ક્યાં પટકી દીધા.

ઉ. ૧૧- ઉક્ત હતભાગી શરાઅના શેતાનોની સ્પષ્ટ હકીકત કુરાનમાં પહેલાં સિપારાના બાસઠમા પૃષ્ઠ (પાના) પર અને હુસૈની તફસીર - અનુવાદના ચૌદમા પાના પર લખવામાં આવી છે.

ઉ. ૧૨- ખુદા-બ્રહ્મ-પરમાત્માના સંદેશને ઠુકરાવવાવાળા કાફર ચાહે કતેબ-કિતાબોને વાંચવાવાળા હોય યા બહુ દેવ પૂજક હોય, તેની પર ખુદા-પરમાત્માની તરફથી ક્યારે ભલાઈ નહિ થાય.

ઉ. ૧૩- ખુદા-બ્રહ્મ-પરમાત્માના સંદેશને ઠુકરાવવાવાળા યા અસ્વીકાર કરવાવાળા કાફરોને પરમાત્મા-ખુદા ક્યારેય પોતાના દોસ્ત નથી બનાવતાં.

ઉ. ૧૪- સુલતાન ઔરંગઝેબના પાસવાન શરાઅ (શરિયત) ના કાજીઓએ રાતોરાત રદબદલ (વાદવિવાદ) કરીને બાદશાહને ભ્રમિત કરીને પરમાત્મા-ખુદાના વાસ્તવિક સ્વરૂપને છૂપાવવા ચાહ્યા.

→ નજરમાં સત્ય-ખુદા-પરમાત્માના જ્ઞાનના પ્રતિ પડદો નાંખવા ચાહ્યા, તે લોકો હંમેશાંના માટે પડદાની પાછળ નાંખવામાં આવ્યા. હવે તેમને કોઈ નથી જાણતું-ઓળખતું.

ઉ. ૧૬- કુરાનના અનુસાર કુરાન સદ્‌ગ્રંથના ઉત્તરાધિકારી-વારસ હિંદુઓની વચ્ચે પ્રગટ થઈ ચૂક્યા છે.

ઉ. ૧૭- મોમિનોને કાફર કહેવાવાળા સરે (શરાઅ) ના શેતાન જ વાસ્તવમાં બેઈમાન અને કાફર છે. મોમિનોને તો ખુદા-પરમાત્માએ પેગામ પહોંચાડવા મોકલ્યા હતા.

પ્ર. ૧૮- ખુદાએ ક્યાં ઉતરવાની આજ્ઞા કરી ? તે જ આજ્ઞા કયા ધર્મના નામ પર જાહેર થઈ ?

પ્ર. ૧૯- કોણ, કોને અને કોના સમાન ખુદાની વિમુખ કહે છે ? હિંદુઓમાં પ્રગટ થવા માટે ખુદાએ શું મોકલ્યું ?

પ્ર. ૨૦- ઉક્ત કાર્ય કોના માટે શુભાતિશુભ છે ? કોના દ્વારા કોને અને શું મળશે ?

પ્ર. ૨૧- કોના અંગના સંગ સદૈવ કોણ રહે છે ?

પ્ર. ૨૨- કયામતના સમય માટે મહંમદ સાહેબની શું શુભેચ્છા હતી ?

પ્ર. ૨૩- કયા રબ્બાની કલામના વચનોમાં સમસ્ત ઈશ્વરીય વચનોનો સાર સંગ્રહિત છે ?

પ્ર. ૨૪- ખુદા-પરમાત્માની તરફ લાગવાવાળા કયા યહુદીઓને તે કાફર-અવજ્ઞાકારી કહે છે ?

પ્ર. ૨૫- સદ્ગ્રંથ કુરાનના વારસદાર કોણ છે ? કોના વગર, કોનું આધિપત્ય કશામાં નથી ?

પ્ર. ૨૬- કેવા યહુદીઓની જેમ હિંદુ લોકો પણ કોનાથી ઝઘડે છે ?

ઉ. ૧૮- ખુદાએ યહુદીઓ પર પોતાના હુકમ નાજિલ (અવતરિત) કર્યા અર્થાત્ ફરમાવ્યું અને તે જ હુકમ ઇસ્લામના નામથી બધાય સંસારવાળાઓ માટે નેકી, સચ્ચાઈ અને ભલાઈના રૂપમાં જાહેર થયા.

ઉ. ૧૯- સરે (શરાઅ) ના શેતાન યહુદીઓની સમાન હિંદુઓને પણ ખુદાની વિમુખ કહે છે. હિંદુઓમાં પ્રગટ થવા માટે ખુદાએ ઇસ્લામ પર સમર્પિત થવાનો પેગામ મોકલ્યો.

ઉ. ૨૦- સંસારના લોકોના માટે ઉક્ત કાર્ય શુભાતિશુભ છે. બ્રહ્મમુનિઓ-મોમિનો દ્વારા બધા સંસારના લોકોને સત્ય પરમાત્મા-ખુદા પ્રાપ્તિની રાહ મળશે.

ઉ. ૨૧- મોમિનો-બ્રહ્માત્માઓના અંગના સંગ સદૈવ પરમાત્મા-ખુદા રહે છે.

ઉ. ૨૨- કયામતના સમય માટે મહંમદ સાહેબની એ જ શુભેચ્છા હતી કે કયામતના સમયે તે સ્વયં બ્રહ્મમુનિઓ-મોમિનોના સંગે આવે, જેની પવિત્ર કુરાન દૃઢતાપૂર્વક સાક્ષી આપે છે.

ઉ. ૨૩- રબ્બાની કલામ-કુરાન શરીફના વચનોમાં સમસ્ત ધર્મગ્રંથો તેમજ ઈશ્વરીય વચનોનો સાર સંગ્રહિત છે.

ઉ. ૨૪- ખુદા-પરમાત્માની તરફ લાગવાવાળા બ્રહ્મનિષ્ઠ-હિંદુઓને તે અવજ્ઞાકારી-કાફર કહે છે.

ઉ. ૨૫- મોમિન-બ્રહ્મમુનિ જ કુરાન શરીફના વારસદાર છે. મોમિન વગર કોઈનામાં પણ કતેબ ધર્મગ્રંથનું આધિપત્ય નથી.

ઉ. ૨૬- કર્મકાંડી અને મૂર્તિપૂજક યહુદીઓની જેમ હિંદુ લોકો પણ બ્રહ્મમુનિઓ-મોમિનોથી ઝઘડે છે.

પ્ર. ૨૭- પુનઃ કોનું પાલન કરવાવાળા મુસલમાન પણ તે બ્રહ્મમુનિઓ-મોમિનોથી લડે છે ? શ્રીજી સ્વરૂપ હવે શું નહીં છોડવા માટે કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૮- આ ઝઘડો કોના અને કયા વિષયના દાયિત્વનો પ્રશ્ન છે ?

પ્ર. ૨૯- કેવા લોકો, કઈ વાતનો દાવો લે છે ? પુનઃ તેઓએ શું અપનાવી રાખ્યું છે ?

પ્ર. ૩૦- કેવા લોકો ધર્મના કયા-કયા મર્મો (રહસ્યો) ને સમજી શકતા નથી ?

પ્ર. ૩૧- પરમાત્માની સમાન બીજાને માનવાવાળાઓ મુશરિકો (શ્રદ્ધાવાન) ની શું ઈચ્છા હતી ?

પ્ર. ૩૨- કોનું ચાહ્યું થાય છે ? ખુદા કોની પર અથવા કેવા પર દયાવાન થાય છે ? કોને રોકી શકાતા નથી ?

પ્ર. ૩૩- પરમાત્મા-ખુદા પોતાની પૂંજી તેમજ પયગંબરી જેને આપવા ચાહે છે, તેમાં કોનું અવતરણ થાય છે ?

પ્ર. ૩૪- અલ્લાહ-પરમાત્માની કેવી નિશાનીઓ છે ? તે બધામાંથી કેવા છે ?

ઉ. ૨૭- પુનઃ શરિયતનું પાલન કરવાવાળા મુસલમાન પણ ઇમામનો પેગામ લાવવાવાળા મોમિનોથી લડાઈ કરે છે. કિંતુ શ્રીજી સ્વરૂપ કહે છે, ''મેં હવે મહંમદ સાહેબની વિશેષતાઓને અપવાની લીધી છે. એટલા માટે હું કુરાન ગ્રંથ ક્યારેક નહિ છોડું કેમ કે કુરાન અમારા માટે આવ્યા છે.''

ઉ. ૨૮- આ ઝઘડો તો હકીકી દીન-સત્ય ધર્મ અને તેના પયગંબર-ઈશદૂતની ગાદી વિષયના દાયિત્વનો પ્રશ્ન છે.

ઉ. ૨૯- કુરાનનો જાહેરી અર્થ કરવાવાળા કુરાનના વિદ્વાન લોકો ઇમામ મેહદી હોવાનો દાવો લે છે. એ લોકોએ કુરાનના શબ્દાર્થ તેમજ શરાઅ (શરિયત) ને બાહ્યરૂપ લઈને નકલને અપનાવી રાખી છે.

ઉ. ૩૦- બાહ્ય આડંબરથી ભરેલાં ધર્મના પ્રતિ જાહેરી દૃષ્ટિ રાખવાવાળા લોકો કુરાન આદિ સદ્ધર્મગ્રંથોના મર્મોને સમજી શકતા નથી.

ઉ. ૩૧- પરમાત્માની સમાન બીજાઓને માનવાવાળાઓના મનમાં કંઈ બીજી જ પ્રબલ ઈચ્છા હતી. તે અવજ્ઞાકારી તો પરમાત્માનો સંદેશ આપવાવાળા પયગંબરના ઉત્તરાધિકારી કોઈ વલીદ-અલ્પજ્ઞ (અનપઢ), મુગીર-અનાધિકારીને બનાવવા ચાહતા હતા.

ઉ. ૩૨- ખુદા-પરમાત્મા જે ચાહે છે, તે જ થાય છે. અલ્લાહ જેની પર રહેમ-દયા કરવા ચાહે છે, તેની પર દયાવાન થાય છે. તેમની કૃપા-દયાને કોઈ રોકી શકતું નથી.

ઉ. ૩૩- પરમાત્મા-ખુદા પોતાના વચનોની પૂંજી તેમજ પયગંબરી અર્થાત્ સંદેશ લાવવાનું વિશેષ કાર્ય જેને આપવા ચાહે છે, તે પર ખુદાની વાક્-શક્તિનું અવતરણ થાય છે.

ઉ. ૩૪- અલ્લાહ-પરમાત્માની મોટી-મોટી નિશાનીઓ છે. તે બધી ચીજોને પેદા કરવાવાળા અર્થાત્ બધાથી મહાન છે.

પ્ર. ૩૫- પરમાત્મા કેવા છે ? તે જેને ચાહે, તેને શું કરી દે છે ?

પ્ર. ૩૬- ખુદા જેને ચાહે, તેને શું બનાવીને કેવી શોભા અને કેવી શક્તિ આપી શકે છે ?

પ્ર. ૩૭- કોની મોટાઈ (બડપ્પન), કોની મહિમા તેમજ વિશેષતાઓનો પાર જ નથી અર્થાત્ શબ્દાતીત છે ?

પ્ર. ૩૮- ખુદા-પરમાત્મા કુરાનની જે આયતોને રદ કરી દે તેમજ ભૂલાવી દે છે, પુનઃ તેના બદલે તે કોના માટે અને શું લઈ આવે છે ?

પ્ર. ૩૯- કુરાનમાં મહંમદ સાહેબના ઉક્ત વિષયમાં શું કથન છે ?

ઉ. ૩૯- કુરાનમાં મહંમદ સાહેબના ઉક્ત વિષયમાં એ કથન છે, ''કુરાનની જે →

પ્ર. ૪૦- આવશ્યકતા અથવા યુગાનુસાર મહંમદ સાહેબ તે આયતોને કઈ રીતે, કોના મનથી કાઢી દે છે ?

પ્ર. ૪૧- એ અવજ્ઞાકારી લોકો કોના પ્રતિ કેવા બનીને તેમણે સર્વથા ભૂલી જાય છે ?

પ્ર. ૪૨- અહીંયા કયા વિષયમાં એક દૃષ્ટાંત આપવામાં આવે છે ? પુનઃ તેને કેવી રીતે સાંભળવું છે ?

ઉ. ૪૨- ખુદા-પરમાત્મા મોમિનો-બ્રહ્માત્માઓના માટે નિરસ્ત (રદ) કરેલી →

પ્ર. ૪૩- દૃષ્ટાંતના અનુસાર બાર ગાજી-ધર્મયોદ્ધાઓને ખુદા-પરમાત્માએ શું અને કયા ધ્યેયથી કર્યા હતા ?

ઉ. ૩૫- પરમાત્મા-ખુદા સર્વશ્રેષ્ઠ સ્વામી છે. તે જેને ચાહે, તેને તિરસ્કૃત કરી દે છે.

ઉ. ૩૬- ખુદા-પરમાત્મા જેને ચાહે, તેને સંદેશવાહક બનાવવાની શોભા પ્રદાન કરી શકે છે. પોતાના અલૌકિક શક્તિ પ્રદાન કરી તે જેને ચાહે, તેને શોભા અને શ્રેષ્ઠતા પ્રદાન કરી શકે છે.

ઉ. ૩૭- ખુદા-પરમાત્માની મોટાઈ (બડપ્પન) અસીમ-અપાર છે. તેમની મહિમા તેમજ વિશેષતાઓનો પારાવાર જ નથી. તેમની કૃપા શબ્દાતીત છે.

ઉ. ૩૮- ખુદા-પરમાત્મા કહે છે, ''કુરાનની જે આયતોને હું રદ કરી દઊં છું અથવા ભૂલાવી દઊં છું. તેના બદલામાં હું પુનઃ તેનાથી પણ સારી (ઉત્તમ) આયતો મોમિનો માટે લઈ આવું છું.''

→ આયતોના ગૂઢાર્થ લઈને હું તેને નિરસ્ત (નિકમ્મા-રદ) કરી દઊં છું, તેની જ પર સંસારના લોકો પરસ્પર સલાહ અથવા વિચાર-વિમર્શ એવં ચર્ચા કરશે.''

ઉ. ૪૦- આવશ્યકતા અથવા યુગાનુસાર મહંમદ સાહેબ તે આયતોને ભુલાવીને અથવા નિરસ્ત કરીને લોકોના મનથી કાઢી પણ દે છે.

ઉ. ૪૧- એ અવજ્ઞાકારી લોકો તે આયતો પ્રતિ અચેત થઈને તેમણે સર્વથા ભૂલી જાય છે.

→ આયતોની વચ્ચેથી કેવી રીતે ગૂઢાર્થ લઈને સારી (ઉત્તમ) આયતો લઈ આવે છે, આ વિષયમાં અહીંયા એક દૃષ્ટાંત આપવામાં આવે છે, તેને ચિત્ત લગાડીને ધ્યાનથી સાંભળવું છે.

ઉ. ૪૩- દૃષ્ટાંતના અનુસાર બાર ગાજી (મોમિન)-ધર્મયોદ્ધાઓને, જેમાંથી દસ જણ એક ખિલકા (જમાત)-સમુદાયના અને બે જણ બીજા ખિલકા- →

→ સમુદાયના હતા, કુરાન ગ્રંથની નિકટ પહોંચાડવા માટે ખુદા-પરમાત્માએ દસ જણાને તે બંનેના બરાબર કર્યા હતા. ખુદા-પરમાત્માએ એવા આ ધ્યેયથી કર્યા હતા, તાકિ તે દસ જણ પણ કુરાનના અધિકારી- →

પ્ર. ૪૪- સદ્ધર્મ ગ્રંથ કુરાનમાં કયા વિષયનો એક કિસ્સો (કહાની) આવે છે ? તે કિસ્સાનું તાત્પર્ય શું છે ?

ઉ. ૪૪- સદ્ધર્મ ગ્રંથ કુરાનમાં નમાજથી સંબંધિત એક કિસ્સા આવે છે. તે →

પ્ર. ૪૫- બાદમાં તે સ્થાન પર કઈ બાજુ નમાજ કરવાનો આદેશ થયો ?

પ્ર. ૪૬- શરાઅના કટ્ટર લોકોએ શું ન સમજ્યા ?

પ્ર. ૪૭- કયા લોકોએ પણ યદિ ઇમામનો પેગામ ન સાંભળ્યો અથવા ઠુકરાવ્યો, તો તેમનું પણ મોં કેવું હશે ?

પ્ર. ૪૮- કોના મુખ પર શું નહીં હોવાથી શું થશે ?

પ્ર. ૪૯- યહુદીઓને શું કરવા માટે તે અવજ્ઞાકારી લોકો તેમને શું કહીને તેમનાથી લડતાં હતા ?

પ્ર. ૫૦- એવા અવજ્ઞાકારી બાદમાં શું થશે ? પરમાત્મા એવા લોકોના પ્રતિ શું નથી કરતાં ?

પ્ર. ૫૧- આ કોની યુક્તિ અથવા કોની કરણી છે ? બાદશાહે કોની પર વિચાર નથી કર્યો ?

પ્ર. ૫૨- કેવા લોકોને કયામતના સમય પોતાની કરણીનું ફળ-કષ્ટ ભોગવવું પડશે ?

→ વારસ બને. તે બંનેની જેમ અન્ય દસ જણ અર્થાત્ બધાને કુરાન પર વિશ્વાસ કરવાવાળા બનાવીને અન્ય બધાને નિરસ્ત કરી દેવા માટે જ ખુદાએ એવું કર્યું હતું.

→ કિસ્સાનું તાત્પર્ય એ છે કે લોકોના પ્રતિ હિતવર્ધક દૃષ્ટિથી ખુદાએ નમાજ પઢવાના સ્થાનને બદલીને બેતુલ (સાચા) મુકદ્દસ (કબર) ને નમાજનું સ્થાન બનાવ્યું હતું.

ઉ. ૪૫- બાદમાં તે સ્થાન પર મક્કાની તરફ નમાજ કરવાનો આદેશ થયો.

ઉ. ૪૬- શરાઅના કટ્ટર લોકોએ એ ન સમજ્યા કે ઈન્કાર કરવાવાળા તબાહ અને બરબાદ થઈ જશે.

ઉ. ૪૭- શરાઅના શયતાન કાજીઓએ પણ યદિ ઇમામનો પેગામ ન સાંભળ્યો અથવા ઠુકરાવ્યો, તો એમનું મોં પણ કાળું હશે.

ઉ. ૪૮- એ સરે (શરાઅ) ના શયતાન સ્વયંને મોમિન કહેવાવાળા કાજીઓના મુખ પર નૂર ન રહેવાથી તેમનો ચહેરો પીળો પડી જશે અને તેમને પશ્ચાતાપની અગ્નિમાં બળવું પડશે.

ઉ. ૪૯- યહુદીઓને બરબાદ કરવા માટે તે અવજ્ઞાકારી લોકો તેમને કાફર કહીને તેમનાથી લડતાં હતા.

ઉ. ૫૦- એવા અવજ્ઞાકારી લોકો બાદમાં શરમિંદા થશે. પુનઃ પરમાત્મા એવા લોકોની પરવા નથી કરતાં.

ઉ. ૫૧- એ પરમાત્માની યુક્તિ છે. આ પ્રભુએ જ કર્યુ છે. પરમાત્મા-ખુદાની આજ્ઞાના પ્રતિ બાદશાહે વિચાર નથી કર્યો.

ઉ. ૫૨- ખુદાના પેગામના પ્રતિ લાપરવા અને અવજ્ઞાકારી લોકોને કયામતના સમયે પોતાની કરણીનું ફળ ભોગવવું પડશે. તે બહુ કષ્ટ પામશે.

પ્ર. ૫૩- કયા લોકો, કયા સમય અમરત્વનું ફળ પ્રાપ્ત કરવાથી વંચિત રહેશે ?

પ્ર. ૫૪- સદ્ગ્રંથ કુરાનમાં ખુદા-પરમાત્માએ એ અવજ્ઞાકારીઓને કયામતના સમયે શું કરવાવાળા કહ્યું છે ?

પ્ર. ૫૫- કોની વાત ઈન્કાર કરી એ અવજ્ઞાકારી ઊલ્ટા લડવા માટે તત્પર થયા ?

પ્ર. ૫૬- અવજ્ઞાકારી લોકો કોની શક્તિને નથી જાણતાં ? તે ક્યારે બરબાદ થશે ?

પ્ર. ૫૭- નિ:શંક અલ્લાહ કોની પર સામર્થ્ય રાખવાવાળા છે ?

પ્ર. ૫૮- કેવા અથવા શું કરવાવાળાઓને ખુદા-પરમાત્મા શું કરશે ?

પ્ર. ૫૯- ખુદા-પરમાત્મા ક્યારથી પ્રત્યેક ચીજોને બનાવવામાં કેવા છે ?

પ્ર. ૬૦- પરમાત્મા ચાહે, તો કોઈને પણ શું કરી શકે છે અને ચાહે તો કોઈને પણ શું કરી શકે છે ?

પ્ર. ૬૧- ખુદા-પરમાત્મા બધામાં કેવા છે ?

પ્ર. ૬૨- ઈન્સાન ક્યાં-ક્યાં ધ્યાન નથી દેતાં ? બેશક તે કોને બનાવ્યા છે ?

પ્ર. ૬૩- બ્રહ્માત્મા-મોમિન કોનું સમર્થન કરવાવાળા છે ? પુનઃ પરમાત્મા કોની પાસે છે ?

ઉ. ૫૩- લાપરવાના સમ્રાટ કયામતના સમય અમરત્વનું ફળ પ્રાપ્ત કરવાથી સર્વથા વંચિત રહેશે.

ઉ. ૫૪- સદ્ગ્રંથ કુરાનમાં ખુદા-પરમાત્માએ એ અવજ્ઞાકારીઓના પ્રતિ કહ્યું છે, ''એ કાફિર લોકો કયામતના સમય સચ્ચાઈને ભૂલવાવાળા હશે.''

ઉ. ૫૫- સંદેશવાહક મોમિનોની વાતોને ઈન્કાર કરી એ અવજ્ઞાકારી ઊલટા તેમનાથી લડવા માટે તત્પર થયા.

ઉ. ૫૬- એ શરાઅના શયતાન અવજ્ઞાકારી લોકો ખુદા-પરમાત્માની શક્તિને નથી જાણતા. હવે આ ઘડી અર્થાત્ કયામતના સમયે તે ખુદાના હુકમથી બરબાદ થઈ જશે. ત્યારે તેમને ખુદાની શક્તિનો અહેસાસ થશે.

ઉ. ૫૭- નિઃશંક અલ્લાહ ખુદા-પરમાત્મા હર ચીજ પર કુદરત-સામર્થ્ય રાખવાવાળા છે.

ઉ. ૫૮- પેગામને ઠુકરાવીને ન માનવાવાળા નાસ્તિકોને ખુદા-પરમાત્મા બરબાદ-નષ્ટ કરી દેશે.

ઉ. ૫૯- ખુદા-પરમાત્મા આદિકાળથી જ બધી ચીજોને બનાવવામાં પૂર્ણ સામર્થ્યશાળી સિદ્ધ છે.

ઉ. ૬૦- પરમાત્મા ચાહે, તો કોઈને પણ નષ્ટ કરી શકે છે અને જેને ચાહે, તેને પેદા જ ન કરે.

ઉ. ૬૧- ખુદા-પરમાત્મા બધાથી શ્રેષ્ઠાતિશ્રેષ્ઠ અને સામર્થ્યવાન છે. જેવા ચાહે, તેવા કરવાની શક્તિ તેમાં છે.

ઉ. ૬૨- ઈન્સાન જમીન અને આસમાન પર ધ્યાન નથી દેતાં કે તે કોણે બનાવ્યો છે ? બેશક તે અલ્લાહ-પરમાત્માએ જ બનાવ્યો છે.

ઉ. ૬૩- બ્રહ્માત્મા-મોમિન સચ્ચાઈને સમર્થન કરવાવાળા છે. નિઃસંદેહ પરમાત્મા તેમની જ પાસે છે.

પ્ર. ૬૪- કુરાન, પુરાણ આદિ સદ્‌ગ્રંથોમાં આદિકાલથી જ શું લખ્યું છે અર્થાત્ કોનામાં યોગ્યતા છે, એવું કહ્યું છે ?

પ્ર. ૬૫- ખુદા-પરમાત્મા ક્યાં-ક્યાંના બાદશાહ છે ? પુન: કયા સામ્રાજ્યના યોગ્ય છે ?

પ્ર. ૬૬- કોણ જેવું ચાહે, તેવું કરી શકે છે ? તેમને કોઈ શું નથી કરી શકતું ?

પ્ર. ૬૭- કોણ મદદ કરવાવાળા અને સાચા દોસ્ત પણ છે ?

પ્ર. ૬૮- પરમાત્મા-ખુદા કોના અતિરિક્ત કોઈના દોસ્ત નથી હોતા ?

પ્ર. ૬૯- કયા લોકો ધર્મને લાભ પહોંચાડે છે અને કેવા લોકોને ઢૂંઢવાથી પણ મળવું દુર્લભ છે ?

પ્ર. ૭૦- વીતકકાર અહીંયા કોની સાક્ષીના વિષયમાં શું કહે છે ?

ઉ. ૭૦- વીતકકાર સ્વામી શ્રી લાલદાસજી મહારાજ અહીંયા કહે છે, ''અહીંયા →

પ્ર. ૭૧- શેમાં, કોના અને કયા પ્રકારના સંસારમાં પ્રગટ થવાની વાતો લખી છે ?

❖ લૈલ તુલ કદ્ર ❖

પ્ર. ૧- કેવી અનેકો સાક્ષીઓ, ક્યાં, કોણ અથવા કેવી ભાષામાં લખી છે ?

ઉ. ૬૪- કુરાન, પુરાણ આદિ સદ્‌ગ્રંથોમાં આદિકાલથી જ લખ્યું છે કે પરમાત્મા માં બધું જ કરવાની યોગ્યતા છે.

ઉ. ૬૫- ખુદા-પરમાત્મા જમીન અને આસમાનના બાદશાહ છે અને તે એ જ સામ્રાજ્યના યોગ્ય છે.

ઉ. ૬૬- ખુદા-પરમાત્મા જેવું ચાહે, તેવું કરી શકે છે. તેમને કોઈ રોકવાવાળા નથી.

ઉ. ૬૭- બેશક તે ખુદા-પરમાત્મા જ મદદ કરવાવાળા છે. તે ખુદા જ અમારા સાચા દોસ્ત પણ છે.

ઉ. ૬૮- પરમાત્મા-ખુદા બ્રહ્મમુનિ-મોમિનોના અતિરિક્ત કોઈના દોસ્ત નથી હોતા.

ઉ. ૬૯- બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિન ધર્મને લાભ પહોંચાડે છે. એવા બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિનોને ઢૂંઢવાથી પણ મળવું દુર્લભ હોય છે.

→ કુરાનની સાક્ષી આપી છે. જે કાર્ય થયું છે અથવા જે ઘટના ઘટી છે, તે કુરાનમાં પહેલાંથી જ લખવામાં આવી હતી. આ વાતની સાક્ષીઓ અહીં રાખવામાં આવી છે.''

ઉ. ૭૧- સદ્‌ગ્રંથ કુરાન શરીફમાં બ્રહ્મસૃષ્ટિઓ-મોમિનોના સંસારમાં આ જ રીતે પ્રગટ થવાના વિષયમાં અનેક પ્રસંગ સાંકેતિક ભાષામાં લખ્યા છે.

-(પ્રકરણ-૪૪, પ્રશ્ન-ઉત્તર નં.-૭૧, કુલ સં. ૨૪૧૨+૭૧=૨૪૮૩).

❖ લૈલ તુલ કદ્ર ❖

ઉ. ૧- બ્રહ્માત્માઓને ખેલમાં આવવાની અનેકો સાક્ષીઓ સદ્‌ગ્રંથ કુરાનની અંદર સાંકેતિક ભાષામાં લખેલી છે.

પ્ર. ૨- તે સાક્ષીઓમાં કોની હકીકત છે ? કોની સમજ આવવાથી લોકોને શું થશે ?

પ્ર. ૩- કુરાનના કયા સિપારાથી લઈને ક્યાં-કયા સિપારા સુધી મોમિન-બ્રહ્મમુનિઓના સમાચાર છે ?

પ્ર. ૪- કુરાન ગ્રંથના આખરી સિપારા અને સૂરત કયા છે, જ્યાં કુરાન ગ્રંથ સમાપ્ત થાય છે ?

પ્ર. ૫- સદ્ગ્રંથ કુરાનમાં ક્યાંથી ક્યાં સુધી કયા સમયમાં કોની સાથે થવાવાળી ઘટનાઓના બ્યોરા (વર્ણન) છે ?

પ્ર. ૬- કયા સૂરા લૈલમાં લખ્યું છે કે મહંમદ સાહેબે ચર્ચા કરતાં સમયે બની અસરાઈલના વિષયમાં જાહેર કર્યા હતા ? પુનઃ મહંમદ સાહેબે શું કહ્યું હતું ?

પ્ર. ૭- ધર્મમાર્ગ પર ચાલવાવાળા તે વ્યક્તિ પોતાની જાતને કઈ રાહ પર પુનઃ કેટલાં મહિનાઓ સુધી ન્યોછાવર કરતાં પણ થાક્યા નહિ ?

પ્ર. ૮- કોને, કોના માટે અને કઈ રાત્રી આપવામાં આવી અર્થાત્ તે રાત્રીનું નામ શું છે અને તે રાત્રીનું વર્ણન ક્યાં મળે છે ?

ઉ. ૮- ઉક્ત ધર્મમાર્ગ પર ચાલવાવાળા વ્યક્તિ હજાર મહિનાઓ સુધી સંઘર્ષ →

પ્ર. ૯- કુરાનમાં લખેલી ઉક્ત વાતો સાંભળીને કોને આશ્ચર્ય થયું ?

ઉ. ૨- ઉક્ત બધી સાક્ષીઓમાં બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિન આત્માઓની હકીકત છે. ઉક્ત હકીકત ખુલી જવાથી હવે બધા લોકો ઇસ્લામના રહસ્યોને વાસ્તવિક રૂપમાં સમજી શકશે.

ઉ. ૩- કુરાન સદ્‌ગ્રંથના પહેલાં સિપારા-**''અલિફ લામ મીમ''** થી લઈને અંતિમ **''આમ સિપારા''** સુધી મોમિનો-બ્રહ્મસૃષ્ટિઓના જ સમાચાર ભરેલાં છે.

ઉ. ૪- કુરાન ગ્રંથના આખરી ત્રીસમા સિપારાની છત્રીસમી સૂરત (અધ્યાય) છે અને આખરી આયત છે- **''કુલ અઊજો-બેરબ્બિનાસ-''** આ આયતમાં કુરાન ગ્રંથ સમાપ્ત થાય છે.

ઉ. ૫- સદ્‌ગ્રંથ કુરાનના પહેલાં સિપારાની પહેલી આયતથી લઈને અંતિમ-આમ સિપારા સુધી મોમિનોની સાથે કયામતના સમય સુધી થવાવાળી ઘટનાઓના વર્ણન (બ્યોરા) છે.

ઉ. ૬- **''ઇન્ના ઇન્જુલના''**-સૂરા લૈલમાં લખ્યું છે કે ચર્ચા કરતાં સમયે મહંમદ સાહેબે પોતાના અસહાબો-યારો (દોસ્તો) થી બની અસરાઈલના વિષયમાં કહ્યું હતું કે **'બની અસરાઈલમાંથી એક વ્યક્તિ ધર્મમાર્ગ પર ચાલશે.'**

ઉ. ૭- ધર્મમાર્ગ પર ચાલવાવાળા તે વ્યક્તિ પોતાની જાતને ખુદા-પરમાત્માની રાહ પર એક હજાર મહિનાઓ સુધી ન્યોછાવર કરતાં પણ થાક્યા નહિ.

→ કરતાં, પરમાત્માની રાહ પર ન્યોછાવર થતાં પણ થાક્યા નહિ, એટલા માટે તેને એક એવી રાત આપવામાં આવી, જેનું નામ છે - શબે કદ્ર . આ રાત્રીનું વર્ણન 'સૂરે કદ્ર' માં મળે છે.

ઉ. ૯- કુરાનમાં લખેલી ઉક્ત વાતો સાંભળીને મહંમદ સાહેબના યારો-સાથીઓને આશ્ચર્ય થયું.

પ્ર. ૧૦- ત્યારે મહંમદ સાહેબના યારોએ મહંમદ સાહેબને શું પૂછ્યું ? ઉક્ત પ્રશ્નના જવાબમાં મહંમદ સાહેબે શું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૧- ત્યારે મહંમદ સાહેબના યારોએ તેમને પુનઃ શું પૂછ્યું ? ઉક્ત પ્રશ્નના જવાબમાં મહંમદ સાહેબે શું કહ્યું ?

પ્ર. ૧૨- સ્પષ્ટરૂપથી કોણે અને શું પ્રગટ કર્યુ ? આ સ્પષ્ટીકરણ કઈ રાત્રીમાં કરવામાં આવ્યું છે ?

પ્ર. ૧૩- તે રાત કેવી છે ? જેમાં ખુદાએ અમૂલ્ય બ્રહ્મજ્ઞાનને ઉતાર્યુ ?

પ્ર. ૧૪- કઈ રાત હજાર મહિનાઓથી પણ વધારે છે ? આ રાતમાં ખુદાએ કોને, કોની સાથે ઉતાર્યા ?

પ્ર. ૧૫- આ રાત કેવી છે ? જાગવાવાળાઓ માટે આ આનંદમયી યાત્રા કેટલી અધિક છે ?

પ્ર. ૧૬- આનંદમયી યાત્રાની આ રાત કોનાથી ભરેલી છે અને ક્યાં સુધી ભરેલી રહેશે ?

પ્ર. ૧૭- કોણે શબે કદ્ર-મહિમાવાન રાત્રીમાં કોને, ક્યાંથી અને કેવામાં ઉતાર્યા ?

પ્ર. ૧૮- કઈ રાત્રીના પ્રથમ બે તકરારોમાં મોમિનોએ કયા રૂપમાં અને કઈ-કઈ અથવા કેવી લીલાઓ કરી ?

ઉ. ૧૦- ત્યારે મહંમદ સાહેબના યારોએ મહંમદ સાહેબને પૂછ્યું, ''એક હજાર મહિનાઓથી અધિક ધર્મકાર્ય કરવાવાળા વ્યક્તિ કોણ છે ?'' ત્યારે મહંમદ સાહેબે જવાબ આપ્યો, ''અસરાઈલના એક પુત્ર.''

ઉ. ૧૧- ત્યારે મહંમદ સાહેબના યારોએ તેમને પુનઃ પૂછ્યું, ''બની અસરાઈલમાં એક એવા કોણ હશે, જેને આટલો મોટો દર્જા હશે ?'' ઉક્ત પ્રશ્નના જવાબમાં રસૂલ સાહેબે કહ્યું, ''તે જબરાઈલ દ્વારા લાવેલાં સૂરે કદ્ર હતા.''

ઉ. ૧૨- ખુદા-પરમાત્માએ કુરાનની આયતને પ્રગટ-નાજિલ (અવતરિત) કર્યા. આ સ્પષ્ટીકરણ શબે કદ્રની રાત્રીમાં કરવામાં આવ્યું છે.

ઉ. ૧૩- ખુદા-પરમાત્માએ મહંમદ સાહેબને એ બતાવ્યું હતું કે ''તે રાત બહુમૂલ્ય છે, જેમાં અમોએ અમૂલ્ય બ્રહ્મજ્ઞાનને ઉતાર્યું.''

ઉ. ૧૪- શબે કદ્રની રાત હજાર મહિનાઓથી પણ વધીને છે. આ રાતમાં ઈશ્વર-ખુદાએ પોતાના ફિરસ્તોને જબરાઈલ ફિરસ્તોની સાથે ઉતાર્યા છે.

ઉ. ૧૫- આ પૂરી (આખી) રાત આનંદમયી અને બરકતની રાત છે, જે જાગવાવાળાઓ માટે એક હજાર મહિનાઓથી પણ અધિક છે.

ઉ. ૧૬- આનંદમયી યાત્રાની આ રાત ખુદાની રહેમતોથી (કૃપાથી) ભરેલી છે અને ત્યાં સુધી ભરેલી રહેશે, જ્યાં સુધીની સવાર ન થઈ જાય.

ઉ. ૧૭- ખુદા-પરમાત્માએ શબે કદ્ર-મહિમાવાન રાત્રીમાં બ્રહ્મસૃષ્ટિઓની સાથે ઈશ્વરી ફિરસ્તોને અરસ અજીમ-અખંડ પરમધામથી નશ્વર સંસારમાં ઉતાર્યા.

ઉ. ૧૮- લૈલ તુલની રાત્રીની પ્રથમ બે તકરારો-ચરણોમાં મોમિનો-બ્રહ્માત્માઓએ ગોપીઓના રૂપમાં વ્રજ અને રાસ જેવી અખંડાનંદમયી ક્રીડાઓ કરી.

પ્ર. ૧૯- શું અનુભવ ન કરી શકવાથી કોણ, કોના ત્રીજા ભાગ (બ્રહ્માંડ) માં અવતરિત થઈ ?

પ્ર. ૨૦- કયા બ્રહ્માંડમાં શ્રી દેવચંદ્રજીએ બ્રહ્માત્માઓને જ્ઞાન દ્વારા ઇસક-ઈમાનરૂપી હથિયાર આપ્યા ?

પ્ર. ૨૧- કલિકાલરૂપી દજ્જાલ કોના દ્વારા નિર્મૂલ થશે અને એક સાચા ખુદા-પરમાત્મા પ્રગટ થશે ?

પ્ર. ૨૨- હજાર મહિનાઓના કેટલાં વર્ષ અને કેટલાં મહિના થયા ? પુનઃ એનાથી પણ બહેતર લીલા ક્યાં સુધી થશે ?

પ્ર. ૨૩- ઉક્ત બહેતર અવધિની આગળ શું થવાનું કહ્યું છે ? પુનઃ તે અવધિ કાલમાં કોણ જાગવા માટે મહેનત કરશે ?

પ્ર. ૨૪- કોણ, કોની આજ્ઞાથી એક સો વીસ વર્ષ સુધી કોનાથી લોહા બાંધશે ?

પ્ર. ૨૫- અક્ષર-અક્ષરાતીત અરસથી સંસારમાં કેટલાં પ્રકારની આત્માઓ અવતરિત થઈ ?

પ્ર. ૨૬- મલાયકી ફિરસ્તા કોણ છે ? તે ખેલમાં ક્યાંથી અને કેમ આવ્યા ?

પ્ર. ૨૭- મોમિન રૂહોના સમૂહે કયા ધામથી, ક્યાં આવીને શું કર્યુ ?

ઉ. ૧૯- દુઃખનો અનુભવ ન કરી શકવાથી બ્રહ્માત્માઓ લૈલ તુલ કદ્રના ત્રીજા ભાગ-જાગણીના બ્રહ્માંડમાં અવતરિત થઈ.

ઉ. ૨૦- ત્રીજા જાગણીના બ્રહ્માંડમાં એક હજાર મહિનાઓ સુધી શ્રી દેવચંદ્રજીએ તારતમ જ્ઞાન દ્વારા બ્રહ્માત્માઓને ઇસક અને ઈમાનરૂપી હથિયાર પ્રદાન કર્યા.

ઉ. ૨૧- કલિકાલરૂપી દજ્જાલ તારતમ જ્ઞાનરૂપી શસ્ત્ર દ્વારા નિર્મૂલ થશે અને એક સાચા ખુદા-પરમાત્મા પ્રગટ થશે.

ઉ. ૨૨- હજાર મહિનાઓના ૮૩ વર્ષ અને ૪ મહિના થયા. પુનઃ એનાથી પણ બહેતર (વધીને) બ્રહ્મલીલા મહાપ્રલય સુધી આ જ્ઞાનના પ્રચાર-પ્રસારના રૂપમાં થશે.

ઉ. ૨૩- ઉક્ત બહેતર અવધિની આગળ બ્રહ્મજ્ઞાન (તારતમ જ્ઞાન) ના દ્વારા પ્રભાત થવાનું કહ્યું છે ? આ પ્રભાતરૂપી જાગણીની લીલામાં મોમિન રૂહો-બ્રહ્માત્માઓ જાગવાનો ઉપાય કરશે.

ઉ. ૨૪- મોમિન-બ્રહ્મમુનિ પરમાત્માની આજ્ઞાથી એકસો વીસ વર્ષ સુધી દજ્જાલની કલિયુગી પ્રવૃત્તિઓથી લોહા બાંધશે.

ઉ. ૨૫- અક્ષર-અક્ષરાતીત અર્શ-પરમધામથી સંસારમાં બે પ્રકારની વિશિષ્ટ ધર્મવીર આત્માઓ અવતરિત થઈ.

ઉ. ૨૬- સંસારમાં અવતરિત બે પ્રકારની વિશિષ્ટ આત્માઓમાંથી એક મલાયકી ફિરસ્તા-ઈશ્વરી આત્માઓ છે, જે નૂર-અક્ષરધામથી અવતરિત થયા છે.

ઉ. ૨૭- ઉક્ત જમાતથી પણ વિશિષ્ટ ખાસલખાસ બીજા મોમિન રૂહો-બ્રહ્મસૃષ્ટિના સમૂહે અર્શ અજીમ-અક્ષરાતીત પરમધામથી સંસારમાં આવીને ખેલ જોયો અને ખેલ જોવાના પ્રમાણરૂપ જીવોનો ઉદ્ધાર કર્યો.

પ્ર. ૨૮- કુરાનની ભાષામાં કોણ-કોણ ત્રણ શ્રેષ્ઠ સ્વરૂપ અગ્રગણ્ય થયા ?

ઉ. ૨૮- પ્રત્યક્ષ પ્રમાણરૂપી સદ્ગ્રંથ કુરાનની ભાષામાં અલિફ-મહંમદ સાહેબ →

પ્ર. ૨૯- બસરી સ્વરૂપના કૂચ કરવાના (રવાના થયા) કેટલાં વર્ષ, કેટલાં મહિનાના પછી કોણ સ્વરૂપ પ્રગટ થયા ?

ઉ. ૨૯- બસરી સ્વરૂપ અર્થાત્ હજરત મહંમદ સાહેબના કૂચ કરવાના નવ સો →

પ્ર. ૩૦- સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજીએ ક્યાંથી ક્યાં સુધી પુન: કોની સાથે સંઘર્ષ કર્યો ?

પ્ર. ૩૧- ઉક્ત લડાઈ કોની-કોની વચ્ચે થઈ ?

પ્ર. ૩૨- આ લડાઈમાં બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિન કોના પ્રતિ વિશ્વાસ લઈને લડ્યા ?

પ્ર. ૩૩- પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ બ્રહ્મમુનિઓના આ સંઘર્ષના વિષયમાં ક્યાં લખ્યું હતું ?

પ્ર. ૩૪- કયા વિષયોના સ્પષ્ટીકરણ સ્વયં પરમાત્માના ત્રણેય સ્વરૂપ કરશે ?

પ્ર. ૩૫- ઉક્ત ત્રણેય સ્વરૂપોના સમષ્ટિરૂપ ચોથા કયા સ્વરૂપ છે ? શું એ ચારેય એક સ્વરૂપ છે ?

ઉ. ૩૫- પરમાત્માના ત્રણેય સ્વરૂપોમાંથી પહેલાં સ્વરૂપ-રસૂલ મહંમદ સાહેબ, →

પ્ર. ૩૬- ઉક્ત ચારેય સ્વરૂપ કયા સ્વરૂપમાં એકાકાર થયા છે ?

→ અર્થાત્ બસરી સ્વરૂપ, લામ-ઇસા રૂહઅલ્લાહ શ્રી દેવચંદ્રજી અર્થાત્ મલકી સ્વરૂપ અને મીમ-ઇમામ મેહદી શ્રી પ્રાણનાથજી અર્થાત્ હકી સ્વરૂપ શ્રેષ્ઠ અગ્રગણ્ય થયા.

→ નેવું વર્ષ અને નવ મહિના વ્યતીત (પસાર) થયા પછી સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી અર્થાત્ મલકી સ્વરૂપ (વિ.સં. ૧૬૩૮-ઈ.સ. ૧૫૮૧) પ્રગટ થયા.

ઉ. ૩૦- સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજીએ વિ.સં. ૧૬૩૮ થી લઈને વિ.સં. ૧૭૫૮ સુધી અર્થાત્ એક સો વીસ વર્ષ સુધી કલિયુગરૂપી દજ્જાલના વશીભૂત લોકોથી સંઘર્ષ કર્યો.

ઉ. ૩૧- ઉક્ત લડાઈ કલિયુગરૂપી દજ્જાલો-અવજ્ઞાકારી લોકો અને સંયમી બ્રહ્મમુનિઆ-મોમિનોની વચ્ચે થઈ.

ઉ. ૩૨- આ ધર્મયુદ્ધરૂપી લડાઈમાં બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિન પરમાત્મા-ખુદાના પ્રતિ દૃઢ વિશ્વાસ લઈને લડ્યા.

ઉ. ૩૩- મોમિન-બ્રહ્માત્માઓના આ સંઘર્ષનું વૃત્તાંત ખુદા-પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ સદ્ગ્રંથ કુરાનમાં પહેલાંથી જ ભવિષ્યવાણીના રૂપમાં લખવામાં આવ્યું હતું.

ઉ. ૩૪- ઉક્ત ધર્મયુદ્ધ અને ધર્મવીરોના પ્રતિ લખીને મોકલેલાં વિષયોના સ્પષ્ટીકરણ સ્વયં હક પરમાત્માના ત્રણેય સ્વરૂપ કરશે.

→ બીજા-રૂહઅલ્લાહ-પરમાત્માની આનંદ અંગ શ્યામાજી અવતાર શ્રી દેવચંદ્રજી તથા ત્રીજા-શ્રી શ્યામજીના મંદિરમાં તારતમ આપવાવાળા સ્વરૂપ છે. પુનઃ એ ત્રણેયના સમષ્ટિરૂપ ઇમામ-શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપ છે. એ ચારેય એક સ્વરૂપ છે.

ઉ. ૩૬- ઉપરોક્ત ચારેય સ્વરૂપ શ્રી ઈન્દ્રાવતી આત્મામાં એકાકાર થયા છે.

પ્ર. ૩૭- કોનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન દીન ઇસ્લામમાં સમાહિત છે ?

પ્ર. ૩૮- કોણ-કોણ સ્વરૂપોથી પૃથક રહ્યા, તો તેમને અવજ્ઞાકારી કહેવાશે ?

પ્ર. ૩૯- જે મોમિનોથી સંઘર્ષ કરે, તે કોનું સ્વરૂપ છે ?

પ્ર. ૪૦- કોની આજ્ઞાનુરૂપ મોમિન શ્રી પરમધામથી સંસારમાં ઉતર્યા ?

પ્ર. ૪૧- પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ સત્ય ધર્મનું શાસન તેમજ આદેશનો અધિકાર કોને આપ્યો છે ?

પ્ર. ૪૨- જ્યાં સુધી બ્રહ્માત્માઓનો હુકમ ચાલશે, ત્યાં સુધી શું થતું રહેશે ?

પ્ર. ૪૩- એ બ્રહ્માત્માઓ સંસારની વચ્ચે કેવી રાત્રીને દૂર કરી શું કરીને ધામ જશે ?

પ્ર. ૪૪- આ સન્માનિત રાત્રી માટે કોણ લોકો અનુમાન લગાવીને શું કરતાં આવ્યા છે ?

પ્ર. ૪૫- કોણ-કોણ ઉક્ત બ્રહ્મરાત્રીને આજસુધી ઢૂંઢી-ઢૂંઢીને પરેશાન થયા, પરંતુ પામી ન શક્યા ?

પ્ર. ૪૬- કોની કૃપા-પ્રસાદથી, કોણે ઉક્ત શબે કદ્રના રહસ્ય બધાની આગળ ખોલી દીધા ?

ઉ. ૩૭- ચોથા સ્વરૂપ ઇમામ-શ્રી પ્રાણનાથજીના સંપૂર્ણ સમાહિત (સમાવેલાં) જ્ઞાનનું નામ હકીકી દીન ઇસ્લામ-શ્રી નિજાનંદ સિદ્ધાંત છે.

ઉ. ૩૮- બ્રહ્મનિષ્ઠ ધર્મવીર મોમિનો તથા ઇમામ મેહદી સ્વરૂપ શ્રી પ્રાણનાથજીથી જે પૃથક રહ્યા અથવા તેમને ન માને, તે અવજ્ઞાકારી કહેવાશે.

ઉ. ૩૯- સદ્ગ્રંથ કુરાનમાં કહ્યું છે કે મોમિનો-બ્રહ્માત્માઓથી સંઘર્ષ કરવાવાળા નિઃસંદેહ જ દજ્જાલના સ્વરૂપ છે.

ઉ. ૪૦- શ્રી અક્ષરાતીત-નૂરતજલ્લાહના ખુદા-પરમાત્માની આજ્ઞાથી બ્રહ્માત્માઓનો સમૂહ શ્રી પરમધામથી આ ખેલમાં અવતરિત થયા.

ઉ. ૪૧- પરબ્રહ્મ પરમાત્મા-ખુદાએ ઇસ્લામ-સત્ય ધર્મનું પવિત્ર શાસન તેમજ આદેશ આપવાનો કુલ અધિકાર બ્રહ્મનિષ્ઠ ધર્મવીર મોમિનોને આપ્યો છે.

ઉ. ૪૨- જ્યાં સુધી બ્રહ્માત્માઓ-મોમિનોનો હુકમ સંસારમાં ચાલતો રહેશે, ત્યાં સુધી સાંસારિક જીવોને અખંડ મુક્તિધામમાં મોક્ષ-ફલ મળતું રહેશે.

ઉ. ૪૩- એ બ્રહ્માત્માઓ સંસારની વચ્ચે અજ્ઞાનાંધકારરૂપી રાત્રીને દૂર કરીને અખંડ જ્ઞાનની સવાર કરીને પોતાના ધામમાં પોતાની મૂલ પરાત્મામાં પાછી જશે.

ઉ. ૪૪- આ સન્માનિત રાત્રીના વિષયમાં ચૌદ લોક બ્રહ્માંડના બધા વિજ્ઞજન (વિદ્વાન) અનુમાન લગાવી-લગાવીને ઢૂંઢતાં આવ્યા છે.

ઉ. ૪૫- ઉક્ત બ્રહ્મરાત્રી-મ્યારાજની રાત્રીને સૃષ્ટિના આદિથી લઈને બધા ઋષિ, મહર્ષિ, ત્રિગુણ આદિ બધા દેવી-દેવતા, પુનઃ ખોજી લોકો પણ ઢૂંઢતાં આવ્યા, પરેશાન થયા, પરંતુ આજસુધી પામી શક્યા નથી.

ઉ. ૪૬- પરમાત્મા-ખુદાની કૃપાથી બ્રહ્મનિષ્ઠ ધર્મવીર મોમિનોએ ઉક્ત શબે કદ્ર-રહસ્યમયી અમૂલ્ય રાત્રીનું રહસ્ય બધાની આગળ ખોલી દીધું.

પ્ર. ૪૭- એ બ્રહ્માત્માઓએ કયું તત્ત્વ પ્રદાન કરી બધાને ક્યાં-કોના ચરણોમાં પહોંચાડી દીધા ?

પ્ર. ૪૮- જગજીવોના માટે બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિનોએ શું કરી દીધું ?

પ્ર. ૪૯- કયા સ્વરૂપના પ્રગટીકરણની વાતો સાંભળતાં જ લોકો તીડ (સલહ-ટિડ્ડી) ની ભાંતિ ક્યાં દર્શનાર્થ દોડી આવ્યા ?

પ્ર. ૫૦- તીડ (સલહ-ટિડ્ડી) ની ભાંતિ દોડીને આવવાવાળાઓને શું-શું મળ્યું ?

પ્ર. ૫૧- આ કોની અને કેવી મહિમા છે ? આ મહિમા સાંભળવાની તાકાત કોનામાં નથી ?

પ્ર. ૫૨- બાદશાહ હવે શું જોશે ? સંસારના લોકો પોકારી-પોકારીને શું કહેશે ?

પ્ર. ૫૩- હવે કુરાનના મુખ પરથી શું ઉઠી ગયો છે ? બ્રહ્મમુનિ શું કરી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૫૪- દજ્જાલ સ્વરૂપે કોને અને શું કર્યુ ?

પ્ર. ૫૫- મુનકરોએ કોની સાથે શું કર્યુ ? શું એ વાતો છૂપી રહેશે ?

ઉ. ૪૭- એ બ્રહ્માત્માઓ-મોમિનોએ બધાને તારતમ જ્ઞાન પ્રદાન કરી પરમાત્માના ચરણોમાં પહોંચાડી દીધા.

ઉ. ૪૮- જગતના જીવો માટે બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિનો-બ્રહ્માત્માઓએ બેહદ ભૂમિકામાં સ્થિત બહિસ્ત-મુક્તિધામોના દ્વાર ખોલી દીધા.

ઉ. ૪૯- આખર જમાનાના ખાવિંદ-ઇમામ મેહદી શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપના પ્રગટીકરણના સમાચાર પ્રાપ્ત થતાં જ લોકો તીડ (સલહ-ટિડ્ડી) ની જેમ દોડતાં તેમના દર્શનાર્થ પન્નામાં આવ્યા.

ઉ. ૫૦- ઉક્ત તીડ (ટિડ્ડી) ની ભાંતિ દોડીને આવવાવાળાઓના પાલનહાર પરમાત્માના દર્શન-પર્શન પ્રાપ્ત થયા.

ઉ. ૫૧- આ મોમિન-બ્રહ્મસૃષ્ટિઓની આ નશ્વર જીભ (જિહ્વા) થી કહી ન શકાય એવી મહિમા છે. સંસારના લોકોમાં આ મહિમા સાંભળવાનું સામર્થ્ય નથી.

ઉ. ૫૨- બાદશાહ હવે મોમિનોની ઉક્ત મહિમાની વાતો પોતાની આંખોથી જોશે. સમસ્ત સંસારના લોકો પોકારી-પોકારીને મોમિનોની મહિમાની જ વાતો કહેશે.

ઉ. ૫૩- હવે કુરાનના મુખ પરથી પડદો ઉઠી ગયો છે. બ્રહ્મમુનિ બધાના માટે કુરાનના રહસ્યોનું સ્પષ્ટીકરણ કરી રહ્યા છે.

ઉ. ૫૪- બાદશાહના દજ્જાલ સ્વરૂપ અવજ્ઞાકારી કર્મચારીઓએ ઇમામ મેહદીના મિત્ર-બાર મોમિનોને કષ્ટ પહોંચાડયું.

ઉ. ૫૫- મુનકરોએ પરમાત્માના પ્રેમીઓની સાથે યુદ્ધ કર્યુ. એ વાતો છૂપી નહીં રહેશે. એને બધાય લોકો જાણી જશે.

પ્ર. ૫૬- વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી મહારાજ અહીંયા બ્રહ્માત્માઓને શું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૫૭- હવે આનાથી ઉપરાંત વીતકકાર કોની કથા સંભળાવવા જઈ રહ્યા છે, જેને સાવધાન થઈને સાંભળવાનું કહે છે ?

❖ પેગામ ઢાંપ્યા ગિરોહને ❖

પ્ર. ૧- આ પ્રકરણની શરૂઆતમાં વીતકકાર સુંદરસાથજીને શું સાંભળવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨- અમે બાર જણ ક્યાં-કોની કેદમાં પડ્યા હતા અને ત્યાં કેવા રહ્યા હતા ?

પ્ર. ૩- તે સમય દજ્જાલવત્ વૃત્તિઓથી ગ્રસ્ત લોકોથી મોમિનોએ કેવો સંઘર્ષ કર્યો ?

પ્ર. ૪- સંકીર્ણ વિચારોથી ગ્રસ્ત શરાઅ-શાસનના અધિકારીઓની પાસે મોમિન શું લઈને ગયા હતા ?

પ્ર. ૫- શરાઅના લોકોએ ઇમામ મેહદીના અવતરણને શું કરી દીધું અથવા શું થવા ન દીધું ?

ઉ. ૫૬- વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી મહારાજ અહીંયા બ્રહ્માત્માઓને કહી રહ્યા છે, ''હે બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિનો ! આ વિષયમાં કુરાનની થોડી સાક્ષી આપ બધાની સમક્ષ પ્રસ્તુત કરવામાં આવી છે.''

ઉ. ૫૭- હવે આનાથી ઉપરાંત વીતકકાર પોતાની આત્મકથા સંભળાવવા જઈ રહ્યા છે. બધા સુંદરસાથને તે તેની પર વિચાર કરી સાવધાન થઈને સાંભળવાનું કહે છે.

-(પ્રકરણ-૪૫, પ્રશ્ન-ઉત્તર નં.-૫૭, કુલ સં. ૨૪૮૩+૫૭=૨૫૪૦).

❖ પેગામ ઢાંપ્યા ગિરોહને ❖

ઉ. ૧- આ પ્રકરણની શરૂઆતમાં વીતકકાર સુંદરસાથજીને કહે છે, ''હે બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિનો ! હવે આપ પોતાનું/આપણું વૃત્તાંત સાંભળો, જે અમે આપને સંભળાવવા જઈ રહ્યા છે.''

ઉ. ૨- અમે બાર સાથી બાદશાહ ઔરંગઝેબની નજરકેદમાં પડ્યા હતા. ત્યાં અમે એક જગ્યા એકઠાં રહેતાં હતા.

ઉ. ૩- તે સમય દજ્જાલવત્ વૃત્તિઓથી ગ્રસ્ત લોકોથી મોમિનોએ ધર્મના પ્રતિ પૂરી રીતે સમર્પિત થઈને ધામમાં ઉઠવા માટે તૈયાર થઈને સંઘર્ષ કર્યો.

ઉ. ૪- સંકીર્ણ વિચારોથી ગ્રસ્ત કર્મકાંડ પર આધારિત શરાઅ-શાસનના અધિકારીઓની પાસે મોમિન પરમાત્મા-ખુદાનો સંદેશ લઈને ગયા હતા.

ઉ. ૫- શરાઅના લોકોએ ઇમામ મેહદીના અવતરણને છૂપાવવાનો પ્રયાસ કર્યો. તેમને સમાજમાં પ્રગટ થવા ન દીધું.

પ્ર. ૬- કેવા લોકોને ખુદા-પરમાત્મા દિલથી કાઢીને તિરસ્કૃત કરી દે છે ?

પ્ર. ૭- પરમાત્મા દ્વારા તિરસ્કૃત લોકોના પ્રતિ અન્ય કોણ-કોણ શું કરે છે ? કયામતના સમયે તેમના શું હાલ થશે ?

પ્ર. ૮- ઇસ્લામના કેવા લોકોએ ઇમામનો પેગામ-ખુદાના સંદેશને ઠુકરાવી દીધો ?

પ્ર. ૯- ઉક્ત ગુણવાળા લોકોને સંસારના બધા લોકો શું કરે છે ?

પ્ર. ૧૦- હાદી-ઇમામ અથવા ખુદાથી બેઈમાની કરવાવાળાઓના અંતમાં કેવા હાલ થશે ?

પ્ર. ૧૧- આ વિષયમાં કુરાનના કયા સિપારામાં અને શું લખ્યું છે ?

પ્ર. ૧૨- શરાઅના કટ્ટર લોકો જો ખુદાનો સંદેશ ન ઠુકરાવતાં, તો શું થતું હતું ?

પ્ર. ૧૩- શરાઅના કટ્ટરપંથી જો ખુદાનો પેગામ ન ઠુકરાવતાં, તો જગત-સંસારના બધા લોકોને કોના દર્શન થતાં હતા ? કોણે એવું થવા ન દીધું ?

ઉ. ૬- સ્વધર્મ વિમુખ થઈને ધર્મનું પતન કરવાવાળા શયતાન લોકોને ખુદા-પરમાત્મા ધિક્કાર કરી દિલથી કાઢીને તિરસ્કૃત કરી દે છે.

ઉ. ૭- ખુદા-પરમાત્મા દ્વારા તિરસ્કૃત લોકોના પ્રતિ ફિરસ્તા-ઈશ્વરી સૃષ્ટિ તથા ધર્મવીર મોમિન-બ્રહ્મમુનિ પણ લાનત (ધિક્કાર)-ફિટકાર આપે છે. કયામતના સમયે એવા તિરસ્કૃત લોકોનો બહિષ્કાર થશે.

ઉ. ૮- ઈસ-ઇસ્લામના પ્રતિષ્ઠિત, જ્ઞાની લોકોએ સોચ્યા-વિચાર્યા વગર કરેલો ઇમામનો પેગામ-ખુદાના સંદેશને ઠુકરાવી દીધો અને ઇમામ મેહદીથી વિમુખ થયા.

ઉ. ૯- ઉક્ત ગુણયુક્ત લોકોને અથવા સંદેશને સ્વીકારવાનો ઈન્કાર કરવાવાળા લોકોને સંસારના બધા લોકો ધિક્કારે છે.

ઉ. ૧૦- હાદી-ઇમામ અથવા ખુદાથી બેઈમાની કરવાવાળા ધર્મહંતા બેઇમાન લોકો અંતમાં પરસ્પર ઝઘડીને નષ્ટ થઈ જશે અને જનસાધારણની વચ્ચે બેઇજ્જતીના પાત્ર સાબિત થશે.

ઉ. ૧૧- આ વિષયમાં કુરાનના સયકૂલ નામક બીજા સિપારામાં લખ્યું છે, ''દજ્જાલ લોકોના દિલો પર બેસીને તેમને યથાર્થ દીન ઇસ્લામ-નિજાનંદ ધર્મમાર્ગને વિચલિત કરી દેશે.''

ઉ. ૧૨- શરાઅને કટ્ટરતાથી માનવાવાળા લોકો જો ઇમામના સંદેશને ન ઠુકરાવતાં, તો સંસારના અન્ય બધા લોકોને ધર્મનો પવિત્ર માર્ગ મળતો હતો.

ઉ. ૧૩- શરાઅના કટ્ટરપંથી અવજ્ઞાકારી જો ઇમામનો પેગામ ન ઠુકરાવતાં, તો જગતના બધા લોકોને ઇમામ મેહદીના દર્શન થઈ જતાં. કિંતુ થોથા જ્ઞાનના પ્રતિ અભિમાની લોકોએ એ કામ થવા ન દીધું.

પ્ર. ૧૪- પેગામને ઠુકરાવવાવાળા લોકોના કાન અને આંખો પર શું લાગેલું હતું ?

પ્ર. ૧૫- પેગામને ઠુકરાવવાવાળા અવજ્ઞાકારીઓના દિલમાં કોણ બેઠું છે ? અતઃ તે કેવી વાતો સાંભળવાને તૈયાર નથી હોતા ?

પ્ર. ૧૬- કોણે પોતાનું કેવું કર્તવ્ય પૂરું કર્યું ?

પ્ર. ૧૭- મોમિનોની ઉક્ત સાહસપૂર્ણ કાર્ય-કર્તવ્ય પાલનની વાતો કોણે-કોણે સાંભળી ?

પ્ર. ૧૮- દજ્જાલના વશીભૂત લોકોએ વિચાર-વિવેક કરીને શું ન જોયું ?

પ્ર. ૧૯- દજ્જાલના વશીભૂત થયેલાં અવજ્ઞાકારીઓને મક્કાના ઇમામે બેત-અલ્લાહ (ખુદાની ઘેર) થી આવેલાં પરોક્ષ સૂચનારૂપી ચાર વસિયતનામા કેમ મોકલ્યા ?

પ્ર. ૨૦- એ અવજ્ઞાકારીઓએ કયા સ્વાર્થના વશીભૂત થઈને ઇસ્લામની સચ્ચાઈઓને ઠુકરાવી દીધી ?

પ્ર. ૨૧- સાંસારિક સુખના સ્વાદમાં લિપ્ત થઈને એ અવજ્ઞાકારી કોનાથી વિમુખ થઈને બેઠાં ?

ઉ. ૨૧- સાંસારિક સુખના સ્વાદમાં લિપ્ત થઈને, ખુદાનો સંદેશ ઠુકરાવીને એ →

ઉ. ૧૪- પેગામને ઠુકરાવવાવાળા લોકોના કાનને કુરાનમાં બહેરા કહે છે. પુનઃ એમની આંખો પર પણ મહોર લાગી છે, એવું કહ્યું છે.

ઉ. ૧૫- પેગામને ઠુકરાવવાવાળા અવજ્ઞાકારીઓના દિલમાં દજ્જાલરૂપ ઇબલીસ બેઠાં છે. અતઃ એ દિલના આંધળા માટે કેટલી પણ પુકાર કરવામાં આવે, પરંતુ તે સત્ય વાતો સાંભળવાને તૈયાર હોતા નથી.

ઉ. ૧૬- બ્રહ્મનિષ્ઠ ધર્મવીર મોમિનો-બ્રહ્માત્માઓએ બાદશાહ ઔરંગઝેબની પાસે સંદેશ પહોંચાડવાનું પોતાનું કર્તવ્ય પૂરું કર્યું.

ઉ. ૧૭- મોમિનોની ઉક્ત સાહસપૂર્ણ કાર્ય-કર્તવ્ય પાલનની વાતો પૂર્વ અને પશ્ચિમ અર્થાત્ પૂર્વના હિંદુ અને પશ્ચિમના મુસ્લિમ-બંને સમાજના બધા લોકોએ સાંભળી.

ઉ. ૧૮- આટલી પુકારો કર્યા પછી પણ દજ્જાલના વશીભૂત લોકોએ એ વિચાર ન કર્યો કે, ''અમારી પાસે શું બચ્યું અને અમોએ શું ખોઈ દીધું છે ?'' અર્થાત્ એ લોકો સમય પર સાવધાન ન થઈ શક્યા.

ઉ. ૧૯- દજ્જાલના વશીભૂત થયેલાં અવજ્ઞાકારીઓને મક્કાના ઇમામે બેત–અલ્લાહ (ખુદાની ઘેર) થી આવેલાં પરોક્ષ સૂચનારૂપી ચાર વસિયતનામા એટલા માટે મોકલ્યા, તાકિ (જેનાથી) તે ઇમામની ઓળખ અને કયામતના સમયે થવાવાળી ફલ-પ્રાપ્તિથી હાથ ન ધોઈ બેસે.

ઉ. ૨૦- એ અવજ્ઞાકારીઓએ સાંસારિક સ્વાર્થના વશીભૂત થઈને ઇસ્લામ ધર્મની સચ્ચાઈઓને ઠુકરાવી દીધી.

→ અવજ્ઞાકારી પયગંબર-પરમાત્માનો સંદેશ લાવવાવાળા મહાપ્રભુ અને મોમિનોથી વિમુખ થઈ બેઠાં અને સાંસારિક કાર્યોમાં તન્મય થઈને લિપ્ત રહ્યા.

પ્ર. ૨૨- સંદેશ લઈને આવવાવાળા કોણ હતા ? અવજ્ઞાકારીઓએ શું કરવાના બદલે શું કર્યું ?

ઉ. ૨૨- ખુદા-પરમાત્માનો સંદેશ લઈને આવવાવાળા પરમાત્માના જ અંગ →

પ્ર. ૨૩- ધર્મયુદ્ધના સમયે એ અવજ્ઞાકારીઓએ બાદશાહને કેવી રીતે ભ્રમિત કરી દીધા ?

પ્ર. ૨૪- જે સમયે ધર્મવીર બાર મોમિન કેદમાં હતા, તે સમયે કોણે અને કેવી રીતે સાંત્વના આપી ?

પ્ર. ૨૫- આત્મીય ધામસ્થ સાથજીને કયુ વિવરણ ધ્યાનથી સાંભળવા માટે કહેવામાં આવ્યું છે ?

પ્ર. ૨૬- મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીએ પત્રમાં મોમિનોના કષ્ટને નિર્મૂલ કરવા માટે કેવી મહત્ત્વપૂર્ણ વાતો લખી હતી ?

ઉ. ૨૬- જ્યારે બાર બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિન કોટવાળની હવાલાત (નજર કેદ) માં કષ્ટ સહન કરી રહ્યા હતા, ત્યારે મહાપ્રભુએ સાથીઓના કષ્ટને નિર્મૂલ કરવા માટે પત્રમાં સાંત્વના પ્રદાન કરવાવાળી મહત્ત્વપૂર્ણ વાતો લખીને મોકલી હતી, જેનાથી કોઈપણ મોમિન દુઃખી ન થાય. જેમ-''ખુદા-પરમાત્માનો સંદેશ લઈને તમને ધર્મના કાર્ય પર ઇમામ મેહદીએ →

પ્ર. ૨૭- મોમિનોના સિર પર કોની કૃપાદષ્ટિ છે ?

પ્ર. ૨૮- પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજી કોના સહાયક છે અને સદૈવ કોની સમીપ છે ?

→ અર્થાત્ બ્રહ્મમુનિ હતા. બાદશાહના અવજ્ઞાકારી કર્મચારીઓએ ખુદાનો પેગામ સ્વીકાર કરી મોમિનોનો આભાર પ્રગટ કરવાને બદલે તેમને કઈયો પ્રકારના કષ્ટ પહોંચાડયા.

ઉ. ૨૩- ધર્મયુદ્ધના સમયે એ અવજ્ઞાકારીઓએ રાતોરાત રદબદલ (વાદવિવાદ) કરીને રૂબરૂ વાતો કરવાના તથ્યને રાજનીતિક ષડયંત્રનું નામ દઈને બાદશાહને ભ્રમિત કરી દીધા.

ઉ. ૨૪- જે સમયે ધર્મવીર બાર મોમિન બાદશાહ ઔરંગઝેબની કેદમાં હતા, તે સમય હાદી સદ્ગુરુ શ્રી મેહરાજ ઠાકુરે તેમને સાંત્વના આપીને હિંમત બંધાવવા માટે પત્ર લખીને મોકલ્યો.

ઉ. ૨૫- આત્મીય ધામસ્થ સાથજીને હાદી શ્રીજી સ્વરૂપ દ્વારા નજરકેદમાં પડેલાં મોમિનોને મોકલેલાં પત્રનું યથાર્થ વિવરણ ધ્યાનથી શ્રવણ કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું છે, જેનો અહીંયા થોડો પરિચય આપવામાં આવ્યો છે.

→ પુનઃ હાદી મહંમદ સાહેબ દ્વારા કુરાનમાં કથિત સમય પર-કયામતના સમયે ઇમામ મેહદીના પ્રગટીકરણના વિષયના પ્રતિ સાવધાન કરવા માટે મોકલ્યા હતા. ઉક્ત મહત્ત્વપૂર્ણ સંદેશને બાદશાહના કર્મચારીઓએ બાદશાહ સુધી પહોંચાડ્યા વગર જ ઠુકરાવી દીધો. અતઃ એ અવજ્ઞાકારી લોકોને હર તરફથી ધિક્કાર અને ફિટકાર મળી અને મળતી રહેશે. એ લોકો ભવિષ્યમાં દુનિયાની વચ્ચે શરમિંદા થશે. એમને પશ્ચાતાપની અગ્નિમાં બળવું (જલવું) પડશે અને નર્કની યાતનાઓ ભોગવવી પડશે.'' આદિ...

ઉ. ૨૭- પ્રિય મોમિનોના સિર પર હાદી સદ્ગુરુની કૃપાદષ્ટિ છે.

ઉ. ૨૮- પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજી સદૈવ મોમિનો-બ્રહ્માત્માઓના સહાયક બનીને તેમની સમીપ જ રહે છે.

પ્ર. ૨૯- કોણ મૂલમિલાવામાં પ્રિયતમ શ્રી રાજજીની આજ્ઞામાં છે ?

પ્ર. ૩૦- શ્રી રાજજી કોને ક્ષણભર માટે પર દૂર નથી કરતાં ? પુનઃ કોણ, કોની પરાત્માની સાથે હજી પણ વાતચીત કરી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૩૧- પ્રેમ સંવાદના ફળસ્વરૂપ આ ખેલમાં કોણ, કોની પરીક્ષા લઈ રહ્યા છે ?

પ્ર. ૩૨- આ રીતે મોમિનોની પરીક્ષા લઈને શ્રી રાજજી તેમને કોના માટે તૈયાર કરી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૩૩- મોમિનો દ્વારા બાદશાહને સંદેશ પહોંચાડતાં સમયે બાદશાહના કર્મચારીઓની સાથે કરેલાં સંઘર્ષના સમાચાર ક્યાં ફેલાશે ?

ઉ. ૩૩- હાદી અને ખુદા-પરમાત્માએ કુરાન ગ્રંથમાં આપેલાં સમયના પ્રમાણે →

પ્ર. ૩૪- મોમિન કોણ છે ? તે કોની અંદરની, કયા વિષયની શંકાઓને દૂર કરવા ગયા છે ?

પ્ર. ૩૫- સુલતાન ઔરંગઝેબ અને તેમના સહયોગી કઈ દષ્ટિના કારણ મોમિનોને જોઈને પણ ભૂલી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૩૬- અવજ્ઞાકારી સરેના શયતાનોને ઇબલીસને બહિસ્ત (ભિસ્ત) થી નિષ્કાસિત કરવા (કાઢવા) કયું કારણ ખબર નથી ?

ઉ. ૩૬- અવજ્ઞાકારી સરેના શયતાનોને એ વાત ખબર નથી કે ઇબલીસે શું →

ઉ. ૨૯- બાર મોમિન પરમધામના મૂલમિલાવામાં પ્રિયતમ પરમાત્માની પાસે તેમની આજ્ઞામાં છે.

ઉ. ૩૦- શ્રી રાજજી એક ક્ષણ માટે પણ મોમિનો-બ્રહ્માત્માઓને પોતાનાથી દૂર કરતાં નથી. બ્રહ્માત્માઓની પરાત્માની સાથે તે સદૈવ (હંમેશાં) ની જેમ જ હજી પણ વાતચીત કરી રહ્યા છે.

ઉ. ૩૧- ધામની વચ્ચે થયેલાં પ્રેમ સંવાદના ફળસ્વરૂપ માયાવી સંસાર બતાવીને પ્રિયતમ ધણી બ્રહ્માત્માઓ-મોમિનોની પરીક્ષા લઈ રહ્યા છે.

ઉ. ૩૨- શ્રી રાજજી મોમિનોની આ રીતે પરીક્ષા લઈને દુઃખ તેમજ કસાલો (કષ્ટ) થી કાઢીને કયામતના દાવા માટે તૈયાર કરી રહ્યા છે.

→ જ બાદશાહને કયામતનો સંદેશ પહોંચાડતાં સમયે તેમના કર્મચારીઓની સાથે મોમિનોએ જે સંઘર્ષ કર્યો, તેના સમાચાર ચૌદ લોકમાં ફેલાશે.

ઉ. ૩૪- મોમિન ઇમામના લશ્કર છે. તે સરેના કાજીઓની અંદરની કયામતના નિશાન અને ઇમામના જાહેર થવાના વિષયની શંકાઓને દૂર કરવા ગયા છે.

ઉ. ૩૫- સુલતાન ઔરંગઝેબ અને તેમના સહયોગી બાહ્ય અર્થાત્ ચામડીની દૃષ્ટિના કારણે મોમિનોને હિંદુ વેશ તેમ જ માનવતનમાં જોઈને ભૂલી રહ્યા છે.

→ ભૂલ કરી હતી ? તેમને એ વાત યાદ જ નથી કે ઉપરી દૃષ્ટિના કારણે ઇબલીસે આદમને નમન ન કર્યા હતા, જેના ફળસ્વરૂપ તેને બહિસ્તથી નિષ્કાસિત કરવામાં આવ્યા હતા.

પ્ર. ૩૭- ઇબલીસે શું જોયું હતું ? વાસ્તવમાં તેને શું જોવું હતું ?

ઉ. ૩૭- ઇબલીસે ઉપરી દૃષ્ટિના પરવશ થઈને આદમના સ્વરૂપને જોયું. પરંતુ →

પ્ર. ૩૮- જેવી રીતે ઇબલીસે આદમને ન ઓળખવાની ભૂલ કરી, તેવી રીતે ભૂલ અહીંયા કોણે કરી ?

પ્ર. ૩૯- શરાઅના શયતાનોની ઉક્ત ભૂલના ફળસ્વરૂપ હવે આગળ તેમની શું દશા થશે ?

ઉ. ૩૯- શરાઅના શયતાન પોતાની ભૂલના કારણે અસાવધાન રહે. આદમના →

પ્ર. ૪૦- એ અવજ્ઞાકારીઓના મન પર બાદશાહ બનીને બેઠેલાં દજ્જાલરૂપી શયતાન કોણ છે ?

પ્ર. ૪૧- કોની પ્રેરણાના પરવશ થઈને કોણે પરમાત્માનો પેગામ પાછો આપ્યો ?

પ્ર. ૪૨- કોની, કોનાથી અનાદિકાલથી શત્રુતા છે. કોણ, કોને બહેકાવે છે ?

પ્ર. ૪૩- જાણતાં-સમજતાં પણ અગર જો કોઈ પોતાનું અહિત કરી બેસે છે, તો એ કામ વાસ્તવમાં કોનું છે ?

પ્ર. ૪૪- તે શયતાને કેવા લોકોને અંદરથી ધર્મના પ્રતિના વિશ્વાસને નષ્ટ કરી દીધા ?

→ આદમની અંદર હક-પરમાત્માએ રૂહ ફૂંકીને આત્માને પ્રવિષ્ટ (પ્રવેશ) કર્યા હતા, જેને ઇબલીસે અનદેખા (જોયું ન જોયું) કર્યુ હતું. તેને વાસ્તવમાં ખુદા દ્વારા ફૂંકેલી રૂહ-આત્માને જોવું હતું.

ઉ. ૩૮- જેવી રીતે ઉપરી દૃષ્ટિના કારણ ઇબલીસે આદમને ન ઓળખવાની ભૂલ કરી, તેવી રીતે અહીંયા બાદશાહ અને તેમના કર્મચારીઓએ ખુદા-ઇમામ અને મોમિનોના શરીરને જોયું. એ જ ભૂલ થઈ.

→ માનવરૂપ પર સંદેશ કરવાના કારણે જે રીતે ઇબલીસને ધિક્કારા, તે રીતે આગળ જઈને બધી દુનિયા એ અવજ્ઞાકારીઓને ધિક્કારના પાત્ર સમજીને ધિક્કારશે.

ઉ. ૪૦- એ અવજ્ઞાકારીઓના મન પર પણ તે ઇબલીસ-દજ્જાલરૂપી શયતાન જ બાદશાહ બનીને બેઠાં છે.

ઉ. ૪૧- શરાઅના કટ્ટરપંથી બાદશાહના કર્મચારીઓએ ઇબલીસની પ્રેરણાથી જ પરમાત્માનો પેગામ પાછો આપ્યો.

ઉ. ૪૨- ઇબલીસની આદમથી અનાદિકાલથી શત્રુતા છે. ઇબલીસ સદૈવ આદમને બહેકાવતાં રહે છે. અહીંયા પણ કાજીઓના મનને તેને જ બહેકાવી દીધા.

ઉ. ૪૩- જાણતાં-સમજતાં કોઈ પોતાનું અહિત ચાહતું નથી. અગર જો એવામાં કોઈ પોતાનું અહિત કરી નાંખે છે, તો એ કામ મન પર બેઠેલાં શયતાન ઇબલીસનું છે.

ઉ. ૪૪- મનમાં બેઠેલાં ઇબલીસરૂપી શયતાને ધર્મના પ્રતિ સમર્પિત થવાવાળા ધર્મપ્રેમી વીર લોકોના અંદરથી ધર્મના પ્રતિના વિશ્વાસને નષ્ટ કરી દીધા.

પ્ર. ૪૫- લૌહ મહફૂજ (તકદીર) માં શું લખેલું છે ?

પ્ર. ૪૬- તે જ ઇબલીસે ધરતી પર કયા પ્રકારથી ખુદાને નમન કર્યા હતા ?

પ્ર. ૪૭- ખુદાની આજ્ઞા ઠુકરાવવાથી ઇબલીસને શું કરવામાં આવ્યું ?

પ્ર. ૪૮- અહીંયા શું વિચાર કરવાનું કહ્યું છે ?

ઉ. ૪૮- અહીંયા વિચાર-વિવેક લગાવીને એ નિર્ણય કરવાનું કહ્યું છે કે કોણ આદમ છે અને કોણ ઇબલીસ છે ? શ્રી પ્રાણનાથજી આદમ છે યા →

પ્ર. ૪૯- ઇબલીસે કઈ ધરતી પર નમન કર્યા હતા ? 'દો અંગુલ જમીન પણ શેષ ન બચને' નું તાત્પર્ય શું છે ?

પ્ર. ૫૦- મનમાં શું વિચાર કરીને જોવું જોઈએ ?

પ્ર. ૫૧- શરાઅ (સરે)ના શયતાન-ઇબલીસની ઔલાદોએ પણ શું ન કર્યુ ? પુનઃ તેઓએ કોના પેગામને ઠુકરાવી દીધો ?

ઉ. ૫૧- શરાઅના અવજ્ઞાકારી શયતાનો અને બાદશાહ ઇબલીસની ઔલાદોએ →

પ્ર. ૫૨- વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી મહારાજના અનુસાર એ કોની-કોની વચ્ચેનું કેવું વૃત્તાંત છે ?

ઉ. ૪૫- લૌહ મહફૂજ (નસીબ) માં લખ્યું છે કે ઇબલીસે આદમને નમન ન કર્યા. તેમને પોતાની જાતને આદમથી મોટા ફિરસ્તા માન્યા.

ઉ. ૪૬- અન્યથા પહેલાં તો તે જ ઇબલીસે (અજાજીલે) સંસારની સંપૂર્ણ ધરતી પર ચેતનરૂપમાં વ્યાપક થઈને ખુદાને દંડવત્ નમન કર્યા હતા. જરા જેટલી પણ જમીન બાકી છોડી ન હતી.

ઉ. ૪૭- આદમને સેજદા-નમન કરવાના બદલે ખુદાની આજ્ઞા ઠુકરાવવાના કારણે ઇબલીસના આજસુધીની બધીય સેજદા રદ કરવામાં આવી અને તે તિરસ્કારના પાત્ર બન્યા.

→ શરાઅના શયતાન લોકો છે ? એ બંનેમાંથી કોણ ઇબલીસ સ્વરૂપ છે ? ઇમામ સ્વરૂપ-આદમનો પેગામ ઠુકરાવવો જ આદમને નમન નહિ કરવાનું છે.

ઉ. ૪૯- આ સૃષ્ટિમાં **'જલં વિષ્ણુઃ થલં વિષ્ણુઃ'** થઈને સૃષ્ટિ વિસ્તારની આજ્ઞાનું પાલન કરવું જ ઇબલીસનું નમન કરવું છે. **'દો અંગુલ જમીન પણ શેષ ન બચને'** નું તાત્પર્ય સૃષ્ટિમાં ચેતનરૂપમાં વ્યાપક થવું છે.

ઉ. ૫૦- મનમાં એ વિચાર કરી જોવું જોઈએ કે આજ આ યુગમાં ખુદાઈ પેગામ લાવવાવાળા ઇમામ મેહદી શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપના અતિરિક્ત પણ શું કોઈ આદમ હોઈ શકે છે ?

→ પણ આદમને નમન ન કર્યા. પેગામને ઠુકરાવવો જ ઇમામ મેહદીરૂપી આદમને નમન ન કરવું છે. તેઓએ પોતાના જ ધર્મગ્રંથના હાદી-ખુદાની તરફથી આવેલાં પેગામને ઠુકરાવીને ખુદાની આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન કર્યું.

ઉ. ૫૨- વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી મહારાજના અનુસાર એ શરાઅની કટ્ટરતા અને ખુદાની ઇમામતની વચ્ચે થયેલાં સંઘર્ષનું વૃત્તાંત છે.

પ્ર. ૫૩- કયા સમયે શરાઅના શયતાનોનું મુખ કાળું રહેશે ? બધાની સામે તેમની શું દશા થશે ?

❖ બડી પત્રી ❖

પ્ર. ૧- શરિયત અર્થાત્ કર્મકાંડની કટ્ટરતા પર આધારિત શાસન કેવું હતું ? તે લોકો કેવા ધર્માર્થી હતા ?

પ્ર. ૨- બ્રહ્મનિષ્ઠ ધર્મવીર મોમિન એવી પરિસ્થિતિમાં શાસન સંચાલકની પાસે શું સાબિત કરવા ગયા હતા ?

પ્ર. ૩- ધર્મરાહનો સંદેશ પહોંચાડવા ગયેલાં ધર્મવીર મોમિનો-બ્રહ્મસૃષ્ટિઓની શું દશા થઈ ?

પ્ર. ૪- અવજ્ઞાકારીઓના ઊલ્ટા કર્તવ્યના સમાચાર સાંભળીને સદ્ગુરુ-શ્રીજી સ્વરૂપે શું કર્યુ ? કેમ ?

ઉ. ૪- મોમિનો-બ્રહ્માત્માઓના પ્રતિ શંકા-ઉપશંકા કરવા જેવી અનુચિત →

પ્ર. ૫- તે સમય સદ્ગુરુ શ્રી પ્રાણનાથજીએ મોમિનોને જે પત્રી લખી હતી, તે પત્રીમાં કેવી-કેવી વાતો હતી ?

ઉ. ૫- મોમિનોના દુઃખદ સમાચાર સાંભળ્યા પછી હાદી શ્રીજી સ્વરૂપે કેદમાં →

ઉ. ૫૩- કયામતના દોર (અમલ-સત્તા) માં શરાઅના શયતાનોનું મુખ કાળું રહેશે. બધાની સામે તેમને લજ્જિત થવું પડશે. આખી દુનિયા-આમ (સામાન્ય) જનતાની તરફથી પણ તે ધિક્કારવામાં આવશે.

-(પ્રકરણ-૪૬, પ્રશ્ન-ઉત્તર નં.-૫૩, કુલ સં. ૨૫૪૦+૫૩=૨૫૯૩).

❖ બડી પત્રી ❖

ઉ. ૧- સત્તરમી શતાબ્દીના શરિયત અર્થાત્ કર્મકાંડની કટ્ટરતા પર આધારિત મુગલ શાસનથી જનતા ત્રસ્ત હતી અને ત્રસ્ત જનતાની ત્રાહી-ત્રાહીની પુકાર ચારેય તરફ ગુંજ્યમાન હતી.

ઉ. ૨- બ્રહ્મનિષ્ઠ ધર્મવીર મોમિન એવી પરિસ્થિતિમાં શાસન સંચાલકની પાસે ધર્મગ્રંથથી પ્રમાણિત હાદીનું ભવિષ્ય-કયામતના સમયને પ્રમાણિત કરવા ગયા હતા.

ઉ. ૩- તે આતતાયિઓ (આતંકવાદીઓ) ની પાસે સંદેશ પહોંચાડવા ગયેલાં ધર્મવીર મોમિનો-બ્રહ્મસૃષ્ટિઓને અનેક પ્રકારના કષ્ટ તેમજ કસોટીઓનો સામનો કરવો પડ્યો.

→ વ્યવહાર-દૃષ્ટિ રાખવાના કારણે અવજ્ઞાકારીઓની અજ્ઞાનતા પર અફસોસ જતાવતાં પોતાના મોમિનોને સાંત્વના આપવા માટે સદ્‌ગુરુ -શ્રીજી સ્વરૂપે મોમિનોને પત્ર લખ્યો.

→ પડેલાં બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિનોને જે પત્રી લખીને સાંત્વના આપી હતી, તે પત્રીમાં બધા પ્રકારની શિક્ષા, આદેશ અને માર્ગદર્શનયુક્ત જ્ઞાનથી ભરેલી વાતો હતી. તે પત્રી ધ્યાનપૂર્વક જાગૃત મનથી શ્રવણ કરવા યોગ્ય છે.

પ્ર. ૬- ઉક્ત પત્રીના પત્રવાહક કોણ-કોણ હતા ? અન્ય મોમિન ક્યાં પડ્યા હતા ?

ઉ. ૬- ઉક્ત પ્રકારના સાંત્વનાદિ પત્રોને શ્રીજીના પાસેથી મોમિનોની પાસે →

પ્ર. ૭- સત્ય ધર્મના માટે સંઘર્ષ કરવા જવાના પ્રતિફલ શું થયું ?

ઉ. ૭- હાદીની આજ્ઞાનુસાર તથા ધર્મગ્રંથાનુસાર ખુદાની તરફથી આવેલાં →

પ્ર. ૮- અવજ્ઞાકારીઓની ઊલ્ટી નિયતના કારણે શું થયું ?

પ્ર. ૯- ઉક્ત અસોચ્ય ઘટના ઘટવાથી શ્રીજી સ્વરૂપને પત્ર દ્વારા શું કરવું પડ્યું ?

ઉ. ૯- ઉક્ત અસોચ્ય ઘટના ઘટવાથી મોમિનો-બ્રહ્માત્માઓના નિર્મલ પરમાર્થી →

પ્ર. ૧૦- ઉક્ત પત્રી કોણે, કોને, ક્યાંથી અને કેવી અવસ્થામાં લખી હતી ?

ઉ. ૧૦- ઉક્ત પત્રી મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીએ પોતાના અભિન્ન અંગ બ્રહ્મનિષ્ઠ →

પ્ર. ૧૧- મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીએ પત્રીની શરૂઆતમાં મોમિનોને કેવા શબ્દો દ્વારા સંબોધિત કરી લખ્યું હતું ?

ઉ. ૧૧- મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીએ પત્રીની શરૂઆતમાં બ્રહ્મનિષ્ઠ ધર્મવીર →

પ્ર. ૧૨- મોમિન ધામધણી શ્રીજી સ્વરૂપના પ્રેમમાં શું હતા ? પત્રીમાં તેમને શ્રીજી સ્વરૂપે કોણ-કોણ ગુણના પ્રતીક કહ્યું ?

→ તેમજ મોમિનોની પાસેથી શ્રીજીની પાસે પહોંચાડવા માટે પત્રવાહકના રૂપમાં કાનજીભાઈ અને શેખબદલભાઈ કાર્ય કરી રહ્યા હતા. અન્ય દસ મોમિન બાદશાહની આજ્ઞાથી કર્મચારીઓની કેદમાં હતા.

→ કયામતના સંદેશને શરાઅના કટ્ટરપંથીઓ સુધી પહોંચાડવા ગયેલાં બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિનોને ધર્મ સંઘર્ષમાં સફળતા મળવાને બદલે ઊલ્ટા વિપક્ષી દળને સફળતા મળી.

ઉ. ૮- શરાઅપંથી અવજ્ઞાકારીઓની ઊલ્ટી નિયતના કારણે નિર્મલ-પવિત્ર પરમાર્થી દિલવાળા મોમિનોના દિલને આઘાત લાગ્યો.

→ દિલ પર જે જખમ થયો હતો, તેની પર હાદી શ્રીજી સ્વરૂપના પત્રના માધ્યમથી સદુપદેશરૂપી મલમ-પટ્ટી કરવી પડી અને તેમને પુનઃ ઉત્સાહ તથા હિંમત બંધાવી પડી.

→ મોમિનોને કામા પહાડીથી તે અવસ્થામાં લખી હતી, જ્યારે બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિન આંધળાં બાદશાહ અને તેમના અવજ્ઞાકારી કર્મચારીઓની સખત કેદમાં કષ્ટ સહન કરી રહ્યા હતા.

→ મોમિનોને **''મારા પ્રાણોના પ્રિયતમ''**, **''મારા સરદાર સાથીઓ''**, **''મારી આત્માના આધાર''**, **''મારા જીવના જીવનજી''** અને **''મારા પ્રાણોના સ્વરૂપ''**-એવા પ્રેમરસથી ઓતપ્રોત ધૈર્યદાયી તેમજ સુંદર શબ્દો દ્વારા સંબોધિત કરી લખ્યું હતું.

ઉ. ૧૨- મોમિન ધામધણી શ્રીજી સ્વરૂપના પ્રેમમાં આકંઠ (પ્રેમમાં આદ્યોપ્રાંત) ડૂબેલાં હતા. પત્રીમાં હાદી શ્રીજી સ્વરૂપે પોતાના અભિન્ન અંગ સ્વરૂપ મોમિનોને ધૈર્ય તેમજ શૌર્યનું જ્વલંત પ્રતીક કહ્યું.

પ્ર. ૧૩- તે બાર મોમિન કઈ જમાતને તથા કયા વિષયોનું માર્ગદર્શન કરાવવાવાળા છે ?

પ્ર. ૧૪- શ્રીજી સ્વરૂપે બાર મોમિનોને નિ:સંદેહ જ કોની નજીક અત: ચરણોમાં બેઠેલાં બતાવ્યા ?

ઉ. ૧૪- ધર્મવીર બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિનોને (જે ધર્મ પર સમર્પિત થઈને કષ્ટ સહન →

પ્ર. ૧૫- કોણે વિરાટના પ્રાણીઓ-જાતિઓને સાંધા-સાંધાથી બાંધી રાખ્યા છે ? તેને કોણે, કેવી રીતે ઠુકરાવી દીધા ?

ઉ. ૧૫- ત્રણ મર્યાદાઓએ સંસારના પ્રાણીઓ-જાતિઓના અંગ-પ્રત્યંગના →

પ્ર. ૧૬- ઉક્ત મર્યાદાઓના સિર કોણે, કોનાથી તોડી દીધા ? કોની ઓળખ કરાવી ?

પ્ર. ૧૭- આ શુભ અવસર ધર્મરાહ પર કદમ ભરીને મોમિનોએ કોણે ગૌરવાન્વિત (મહાનયુક્ત) કર્યા ?

ઉ. ૧૭- આ શુભ અવસર પર મોમિનોએ આત્મીય ધર્મમાર્ગની આગળ માયાવી →

પ્ર. ૧૮- નિ:સંદેહ જ મોમિનો-બ્રહ્માત્માઓએ ધર્મ-રક્ષાર્થ શું કર્યુ ?

પ્ર. ૧૯- બાર મોમિન કયા પ્રકારથી સન્માન અને શોભાના યોગ્ય તથા શિરોમણિ છે ?

પ્ર. ૨૦- માયાવી ગુણયુક્ત ધરતી-વૈરાટની વચમાં પણ મોમિનોએ આગળ વધીને શું કર્યું ?

ઉ. ૧૩- તે બાર મોમિન સમસ્ત બ્રહ્માત્માઓને સ્વધર્મ માર્ગ પર ચાલવા માટે હિંમત, ઉત્સાહ, વિશ્વાસ તેમજ દિશાનું માર્ગદર્શન કરાવવાવાળા છે.

→ કરી રહ્યા હતા) શ્રીજી સ્વરૂપે નિઃસંદેહ જ પ્રભુ-શ્રી રાજજીની નજીક અતઃ તેમના ચરણોમાં નિરંતર રૂપથી વર્તમાનમાં પણ બેઠેલાં છે, એવું બતાવ્યું.

→ સાંધા-સાંધા ''જે બંધ હતા સંસાર'' રૂપમાં બાંધી રાખ્યા છે. જેનાથી કોઈપણ નીકળી શકતું નથી, તે ત્રણેય મર્યાદાઓને બાર મોમિનોએ ઓળખીને ઠુકરાવી દીધી.

ઉ. ૧૬- ઉક્ત દજ્જાલરૂપી માયાવી બંધનો-મર્યાદાઓના સિર બ્રહ્મનિષ્ઠ બાર મોમિનોએ તારતમ જ્ઞાનની સમજ દ્વારા તોડી દીધા. આત્મા-પરમાત્માના મિલનમાં એ મર્યાદા બાધકરૂપ છે, આ વાતની ઓળખ કરાવી.

→ જાત-પાત, વર્ણાદિ ભેદોની વાસ્તવિકતાને સમજીને ધર્મરાહ પર કદમ ભરીને બ્રહ્માત્માઓની જમાતના નામને ગૌરવાન્વિત કર્યા. આગળ ચાલીને તેમના ધર્મમાર્ગનું અનુકરણ અન્ય બધા લોકો કરશે.

ઉ. ૧૮- આ સંસારના બાર મોમિનોએ નિઃસંદેહ જ ધર્મ-રક્ષાર્થ પોતાનું આત્મદાન અથવા પોતાનું જીવન સમર્પણ કર્યું.

ઉ. ૧૯- ઉક્ત પ્રકારના સાહસપૂર્ણ કાર્યમાં અગ્રગણ્ય ભૂમિકા નિભાવવાના કારણે બાર ધર્મવીર મોમિન સર્વ સમ્માન તથા શોભાના યોગ્ય છે. તેમજ બ્રહ્માત્મા-જમાતના શિરોમણિ છે.

ઉ. ૨૦- માયાવી ગુણયુક્ત ભોગમયી ધરતીની વચમાં પણ મોમિનોએ નિરંતર આગળ વધીને ધર્મકાર્યના માર્ગને પ્રજ્વલિત કર્યો.

પ્ર. ૨૧- સમસ્ત જણની વચમાં લક્ષ્મણ શેઠ-શ્રી લાલદાસજીની સાથે અન્ય ચાર જણ કોણ-કોણ છે ?

પ્ર. ૨૨- ચંચલદાસભાઈને લઈને કોણ-કોણ દસ જણ બાદશાહની નજરમાં હતા ?

ઉ. ૨૨- ચંચલદાસભાઈને લઈને દસ જણ જે બાદશાહની નજરમાં હતા, તે →

પ્ર. ૨૩- ઉક્ત ધર્મવીરોના અતિરિક્ત અન્ય કોણ-કોણ વીરયોદ્ધા ધર્મયુદ્ધમાં શામિલ હતા ?

પ્ર. ૨૪- ઉક્ત ચાર અન્ય વીરયોદ્ધા કોની દેખરેખ રાખવાવાળા અને કોની નિકટમાં રહે છે ?

પ્ર. ૨૫- મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજી કામાપહાડીથી દિલ્લી પત્ર દ્વારા કોને-કોને પોતાની શુભકામનાઓ મોકલી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૬- પત્રમાં કોણે શ્રી રાજજી મહારાજના ચરણ તલે, પુનઃ કેવું રહેવા માટે કહ્યું છે ?

પ્ર. ૨૭- ''પૂર્ણબ્રહ્મ શ્રી રાજજી મહારાજની આપ લોકોના પ્રતિ અતૂટ કૃપાદૃષ્ટિ છે,''-એવું કોણે, કોને કહ્યું છે ?

પ્ર. ૨૮- પત્રમાં કોણે હંમેશાં કોની અનુકૂળ, નિશ્ચિંત અને પ્રસન્નચિત્ત રહેવાનું કહ્યું છે ?

ઉ. ૨૧- લક્ષ્મણ શેઠ-શ્રી લાલદાસજીની સાથે સમસ્ત સુંદરસાથની વચ્ચે અન્ય ચાર ભાઈઓમાં ભીમભાઈ, નાગજીભાઈ, ચિંતામણીભાઈ અને ચોથાભાઈ છે-શ્રી દયારામભાઈ.

→ નિમ્નલિખિત છે. જેમ-લક્ષ્મણભાઈ, દયારામભાઈ, નાગજીભાઈ, ગંગારામભાઈ, ખિમાઈભાઈ, ચિંતામણીભાઈ, બનારસીભાઈ, ચંચલદાસભાઈ, સોમજીભાઈ અને ભીમભાઈ.

ઉ. ૨૩- ઉપરોક્ત બાર ધર્મવીરોના અતિરિક્ત આ ધર્મયુદ્ધમાં અનંતરામભાઈ, લાલબાઈ, શ્યામબાઈ અને રામરાયભાઈ પણ શામિલ હતા.

ઉ. ૨૪- ઉક્ત ચાર અન્ય વીરયોદ્ધા બાદશાહની નજરકેદમાં રહેવાવાળા મોમિનોની દેખરેખ રાખવાવાળા તથા તેમની નિકટ આ છોર (કિનાર-પાસે) પર રહે છે.

ઉ. ૨૫- ઉક્ત સંઘર્ષમાં શામિલ રહેવાવાળા અને ધર્મયુદ્ધમાં ભાગ લેવાની ઈચ્છા રાખવાવાળા સમસ્ત સાથીઓના પ્રતિ મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજી કામા પહાડીથી દિલ્લી પત્ર દ્વારા પોતાની શુભકામનાએ મોકલી રહ્યા છે.

ઉ. ૨૬- પત્રમાં ઉક્ત સમસ્ત સાથને પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજી મહારાજના ચરણ તલે તેમની શરણમાં, પુનઃ સદાય આરોગ્ય તેમજ આનંદમંગલમાં રહેવા માટે કહ્યું છે.

ઉ. ૨૭- **''પૂર્ણબ્રહ્મ શ્રી રાજજી મહારાજની આપ લોકોના પ્રતિ અતૂટ કૃપાદૃષ્ટિ છે.''**-એવું શ્રીજી સાહેબજીએ બાર ધર્મવીર મોમિનોને કહ્યું છે.

ઉ. ૨૮- પત્રમાં બાર મોમિનોને હંમેશાં તેમજ સદૈવ શ્રી રાજજીની અનુકૂળ, નિશ્ચિંત અને પ્રસન્નચિત્ત રહેવાનું કહ્યું છે.

પ્ર. ૨૯- પત્રના માધ્યમથી કોણે, કોને કયામતના સમયે ઘટિત થવાવાળી ઘટનાઓની નીંવરૂપ કહેતાં સાંત્વના તેમજ શુભકામનાઓ મોકલી છે ?

પ્ર. ૩૦- પત્રમાં કોની વાસના, કોને અને શું લખી રહી છે ?

પ્ર. ૩૧- શ્રી ઈન્દ્રાવતીની વાસના મોમિનોને શું સ્વીકાર કરવાનું કહી રહ્યા છે તથા તેમને કોની છત્રછાયામાં નિરંતર રહેવાની શીખ આપી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૩૨- કોની કૃપાથી આગળ બધા સુંદરસાથ પુનઃ એક સ્થાન પર એકત્ર થશે ?

પ્ર. ૩૩- જ્યારે સમસ્ત સાથ પુનઃ એક સ્થાન પર એકત્રિત થશે, ત્યારે બધા સુંદરસાથ શું અનુભવ કરશે ?

પ્ર. ૩૪- આ પત્રના જવાબમાં કોણ અને કોના આનંદમંગલના આકાંક્ષી છે ?

પ્ર. ૩૫- દિલ્લીમાં નજરબંધ મોમિનોની તરફના સમાચાર શ્રીજીને કામા પહાડીમાં કોના દ્વારા વિદિત (જાણ) થયા, એવું પત્રીમાં લખ્યું છે ?

પ્ર. ૩૬- શેખબદલભાઈએ શ્રીજી સ્વરૂપને મોમિનોની ક્યાંથી ક્યાં સુધીની ખબર સંભળાવી ?

ઉ. ૨૯- શ્રી પ્રાણનાથજીએ કામાપહાડીથી પત્રના માધ્યમથી બાર ધર્મવીર મોમિનોને કયામતના સમયે ઘટિત થવાવાળી પ્રત્યેક ઘટનાઓની નીંવ (પાયા) રૂપ કહીને સંબોધિત કરતાં સાંત્વનાપૂર્ણ શુભકામનાઓ મોકલી છે.

ઉ. ૩૦- પત્રમાં શ્રી ઈન્દ્રાવતીની વાસના બાર મોમિનો સહિત અન્ય સમસ્ત બ્રહ્માત્માઓને કોટાનકોટ પ્રણામ લખી રહી છે.

ઉ. ૩૧- શ્રી ઈન્દ્રાવતીની વાસના-શ્રી મેહરાજ સમસ્ત મોમિનોને પોતાનું અભિવાદન-પ્રણામ સ્વીકાર કરવાનું કહી રહ્યા છે તથા તેમને સદૈવ શ્રી રાજજીની છત્રછાયામાં રહેવાની શીખ આપી રહ્યા છે.

ઉ. ૩૨- પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજીની કૃપાથી આગળ શીઘ્ર (તુરંત) જ સમસ્ત સાથ પુનઃ એક સ્થાન પર એકત્ર થશે.

ઉ. ૩૩- જ્યારે સમસ્ત સાથ પુનઃ એક સ્થાન પર એકત્રિત થશે, ત્યારે બધા સુંદરસાથ અત્યંત આનંદ અને સંતોષનો અનુભવ કરશે કે શ્રી રાજજીએ કૃપા- દયા કરીને તેમનો હાથ પકડી લીધો છે.

ઉ. ૩૪- આ પત્રના જવાબમાં શ્રીજી સ્વરૂપ સર્વ મોમિનોના સુખ-સંતોષ અને આનંદમંગલના આકાંક્ષી છે.

ઉ. ૩૫- દિલ્લીમાં બાદશાહ ઔરંગઝેબની કેદમાં નજરબંધ મોમિનોની તરફ ના સમાચાર કામાપહાડીમાં શ્રીજી સ્વરૂપને શેખબદલભાઈના માધ્યમથી વિદિત (જાણ) થયા, એવું સ્વયં શ્રીજી સાહેબજીએ પત્રીમાં લખ્યું છે.

ઉ. ૩૬- શેખબદલભાઈએ કામાપહાડી-કામવનમાં શ્રીજી સ્વરૂપને મોમિનોની આરંભથી લઈને જે દિવસ સુધી તે મોમિનોની સાથે હતા, ત્યાં સુધીની સંપૂર્ણ ખબર સંભળાવી.

પ્ર. ૩૭- શ્રીજી સ્વરૂપે કઈ વાતોને અવગત કર્યા ? મોમિનો અને દજ્જાલોની વચ્ચે થવાવાળા આ યુદ્ધના વિષયમાં કોણે, ક્યારે અને ક્યાં કહ્યું હતું ?

ઉ. ૩૭- શેખબદલભાઈ દ્વારા લાવેલાં સમાચારના માધ્યમથી મોમિનોની વાતો →

પ્ર. ૩૮- કુરાનમાં કયામતનો સંઘર્ષ સમાપ્ત થયા પછી શું થવાનું કહ્યું છે ?

પ્ર. ૩૯- કુરાન અને હદીસોમાં કયામતના સમયે મોમિનો-બ્રહ્માત્માઓ દ્વારા શું થવાનું લખ્યું છે ?

ઉ. ૩૯- કયામતના સમયે અવજ્ઞાકારી લોકો મોમિનો-બ્રહ્માત્માઓના સાચા →

પ્ર. ૪૦- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કઈ વાસ્તવિક વાત નહિ ભૂલવા માટે સમજાવી રહ્યા છે ?

ઉ. ૪૦- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને એક વાતની વાસ્તવિકતા નહિ ભૂલવા માટે →

પ્ર. ૪૧- પુનઃ માયાના ગુણના કારણે અમે શું વિચારવા લાગીએ છીએ ?

પ્ર. ૪૨- પરંતુ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કયા કાર્યના વિષયમાં 'આપ આ કાર્યને બહુ જ મોટું જાણવું' આ રીતેથી સમજાવી રહ્યા છે ?

ઉ. ૪૨- પરંતુ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને આ જાગણીના કાર્યના વિષયમાં સમજાવી →

પ્ર. ૪૩- શ્રીજી સ્વરૂપ બાર મોમિનોને તેમની વીરતાપૂર્ણ કાર્યના પ્રતિ કેવી રીતે સાવચેત કરી રહ્યા છે ?

→ સાંભળીને શરાઅના શયતાન કાજીઓએ મોમિનો પર શું-શું જુલમ કર્યા, તે બધી વાતોને શ્રીજી સ્વરૂપે અવગત કર્યું. મોમિનો અને ધર્મવિરોધી દજ્જાલોની વચ્ચે થવાવાળા આ યુદ્ધના વિષયમાં રસૂલ મહંમદ સાહેબે હજાર વર્ષ પહેલાં કુરાનમાં કહ્યું હતું.

ઉ. ૩૮- રસૂલ સાહેબે ધર્મગ્રંથ કુરાનમાં એવું લખ્યું છે કે કયામતનો સંઘર્ષ સમાપ્ત થયા પછી મોમિનોનું કથન બધાની ઉપર માનવામાં આવશે. પુનઃ હદીસોના વચન પણ એ જ કહે છે.

→ ધર્મને દબાવવાનો પ્રયાસ કરશે. પોતાના સત્ય ધર્મની સ્થાપના માટે મોમિન સંઘર્ષ કરશે અને અંતમાં મોમિન સાચા ધર્મની સ્થાપના કરશે, એવું રસૂલ મહંમદ સાહેબે કુરાન-હદીસોમાં લખ્યું છે.

→ સમજાવી રહ્યા છે કે 'જાગણીનું કાર્ય જલદીથી કેમ થતું નથી ?'-એવું અમે લોકો માયાથી અત્યંત દુઃખી અને બેજાર (હેરાન) થઈને સોચીએ છીએ.

ઉ. ૪૧- અમે લોકો સંસારમાં માયાના ગુણના કારણે એ વિચારવા લાગ્યા કે બધા એકીસાથે મળીને ધર્મમાર્ગ પર ચાલવાને તૈયાર કેમ નથી થઈ જતાં ?

→ રહ્યા છે કે **''આપ આ કાર્યને બહુ જ મોટું જાણવું''** કેમ કે જે દિવસ જેવું થશે, તે બધું જ્યાંનું ત્યાં પહેલાં જ લખેલું છે. જેના માટે જેવું લખ્યું છે, તેને તેવી જ ઓળખ (પહેચાન) થશે.

ઉ. ૪૩- શ્રીજી સ્વરૂપ બાર મોમિનોને તેમની વીરતાપૂર્ણ કાર્યના પ્રતિ સાવચેત કરતાં કહી રહ્યા છે, ''આપ બાર સાથીઓએ બહુ જ શૂરવીરતાથી કાર્ય કર્યું છે. કિંતુ એ ક્યારે ન સોચવું કે આ કાર્ય અમે કર્યું છે.''

પ્ર. ૪૪- ઉક્ત શોભાયોગ્ય કાર્ય કરાવીને બાર મોમિનોને કોણે શોભા પ્રદાન કરી છે ? શું તેમની આજ્ઞા વગર એવું મહાન કાર્ય થઈ શકતું હતું ?

પ્ર. ૪૫- પુનઃ કયુ મહત્ત્વપૂર્ણ કાર્ય થઈ ગયું, જેનું મહત્ત્વ મોમિનોને પણ હજી અનુભવ નથી થઈ રહ્યું ?

પ્ર. ૪૬- ''આપ બધા આ કાર્યને સાધારણ-સામાન્ય જ સમજી રહ્યા છો !''- એવું કોણ, કોને કહી રહ્યા છે ? પુનઃ કયા કાર્ય વિષયમાં ?

પ્ર. ૪૭- કોના પ્રયાસોએ સંસારમાં બ્રહ્માત્માઓના પ્રગટીકરણનું પ્રમાણ આપી દીધું છે ?

પ્ર. ૪૮- આજસુધી આ સંસારમાં લોકો કોના પ્રગટીકરણનો દાવો તેમજ નામ લેવાથી પણ ડરતાં હતાં ?

પ્ર. ૪૯- લોકો કેમ અને કોનું નામોચ્ચારણ કરવાથી પોતાની ગરદનને ઉડી જવાના વિષયમાં ડરતાં હતા ?

પ્ર. ૫૦- એ બાર મોમિન છૂપી-છૂપીને ઘૂમતાં-ફરતાં સંદેશ પહોંચાડવાનું કાર્ય કેમ કરતાં હતા ?

ઉ. ૫૦- ઔરંગઝેબના કઠોર શરાઅના શાસનમાં હિંદુઓ દ્વારા ઇમામ અથવા →

પ્ર. ૫૧- હવે કોણ અને ક્યાં પ્રકટ થઈ ચૂક્યા છે ? કયા નામથી કોની સેનાના પ્રકટ થવાનો શોર સંસારમાં સંભળાઈ રહ્યો છે ?

ઉ. ૪૪- ઉક્ત શોભાયોગ્ય કાર્યને કરવાની બળ-હિંમત આપીને પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજીએ જ આ કાર્યની શોભા બાર મોમિનોને આપી છે. તેમની આજ્ઞા વગર એ મહાન કાર્ય કદાપિ ન થઈ શકતું હતું.

ઉ. ૪૫- શરાઅના કટ્ટરપંથી કાજીઓ અને બાદશાહની આગળ પોતાનો સિદ્ધાંત સ્થાપિત કરવા જેવું એક બહુ જ મહત્ત્વપૂર્ણ કાર્ય થઈ ગયું, જેનું મહત્ત્વ હજી મોમિન (ઇમામના લશ્કરમાં શામિલ) આત્માઓને પણ નથી થઈ રહ્યું.

ઉ. ૪૬- "આપ બધા ઇમામને પ્રગટ કરવા પુનઃ કયામતની ઘડી જાહેર કરવા જેવા મહત્ત્વપૂર્ણ અને શ્રેષ્ઠ કાર્યોને સામાન્ય જ સમજી રહ્યા છો !"- એવું શ્રીજી સાહેબજી બાર ધર્મવીર મોમિનોને કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૪૭- બાર શૂરવીર મોમિનોના પ્રયાસોએ સંસારમાં મોમિનો-બ્રહ્માત્માઓના પ્રગટીકરણનું પ્રમાણ આપી દીધું છે.

ઉ. ૪૮- આજસુધી આ સંસારમાં લોકો કયામતના પ્રગટીકરણનો દાવો તેમજ ઇમામ મેહદીનું નામ લેવાથી પણ ડરતાં અને કાંપતાં હતા.

ઉ. ૪૯- શરાઅના કટ્ટર બાદશાહ ઔરંગઝેબના કઠિન શાસનના કારણે લોકો કયામત અને ઇમામ મેહદીનું નામોચ્ચારણ કરતાં ભયથી કાંપતાં હતા કે એ વિષયોની ચર્ચા કરવાથી કોઈ તેમની ગરદન જ ન કાપી દે.

→ કુરાન વિષય નામ લેવું તથા કુરાન વાંચવું તેમની કટ્ટરતાના ખિલાફ (વિરુદ્ધ) હતું. યસર્થ એ બાર મોમિન છૂપી-છૂપીને ઘૂમતાં-ફરતાં સંદેશ પહોંચાડવાનું કાર્ય કરતાં હતા.

ઉ. ૫૧- ઇમામના લશ્કર મોમિન હવે પ્રકટ થઈ ચૂક્યા છે. મહંમદ ઇમામ સાહેબ-મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીની સેનાના નામથી ઇમામ મેહદીની સેના-બ્રહ્મમુનિઓને પ્રગટ થવાનો શોર સંસારને સંભળાઈ રહ્યો છે.

પ્ર. ૫૨- કોના બનીને, કોણ, કોની અંદર પ્રવિષ્ટ થઈ ચૂક્યા છે ?

પ્ર. ૫૩- કોના ગઢ-મસ્જિદમાં કોનો ઝંડો ગાડ્યો છે ?

પ્ર. ૫૪- કોણે પોતાની બ્રહ્મસૃષ્ટિઓના સમૂહના અવતરણની વાતો ક્યાં પ્રગટ કરી દીધી ?

પ્ર. ૫૫- કોના તેજનો પ્રભાવ દિન-પ્રતિદિન વધતો-વધતો જશે ? પુનઃ ક્યાં સુધી પહોંચશે ?

ઉ. ૫૫- દિલ્લીમાં સુલતાન સુધી ઇમામનો પેગામ પહોંચાડવાનો સંઘર્ષમાં →

પ્ર. ૫૬- હવે બ્રહ્માત્મા સમૂહના અવતરણની વાતો ક્યાં-ક્યાં અને કોણે-કોણે જાણવામાં આવશે ?

પ્ર. ૫૭- પુનઃ પરમાત્મા-ખુદાની રાહમાં વિઘ્ન (બાધા) ઉપસ્થિત કરવાવાળા દજ્જાલોનું શું થશે ?

પ્ર. ૫૮- કેવા લોકોની ધૂમિલ (ધૂંધળી) દૃષ્ટિ કેવી રીતે અંતમાં એકદમ નષ્ટ થઈ જશે ?

પ્ર. ૫૯- આખરના સમયમાં સમસ્ત સંસાર પ્રત્યક્ષ પોતાની આંખોથી શું જોઈ શકશે ?

પ્ર. ૬૦- માયાવી કુવૃત્તિવાળા દજ્જાલોની સંકુચિત દૃષ્ટિ શું જોવાવાળી હોય છે ?

ઉ. ૫૨- તે કાજીઓના બનીને મોમિન તેમના દિલની અંદર, તેમના ગઢમાં (એરિયા) પ્રવિષ્ટ થઈ ચૂક્યા છે.

ઉ. ૫૩- બાદશાહ અને કાજીઓની રાજધાની-ગઢ અર્થાત્ મસ્જિદમાં ઇમામ મેહદીનો ઝંડો ગાડ્યો છે. મોમિન તેમના ઘરની અંદર બેઠેલાં છે.

ઉ. ૫૪- બાર ધર્મવીર મોમિનોએ રાજધાની દિલ્લીમાં સુલતાન બાદશાહની આગળ પોતાની બ્રહ્મસૃષ્ટિઓ-મોમિનોના સમૂહના અવતરણની વાતો પ્રગટ કરી દીધી.

→ ભીડે (ડટે) બધા મોમિનાના તેજનો પ્રભાવ દિન-પ્રતિદિન, દિન બેગુણા રાત ચારગુણા વધતો જશે. તેમના જ્ઞાનનો પ્રકાશ વધતો-વધતો સંપૂર્ણ સંસારના લોકો સુધી પહોંચી જશે.

ઉ. ૫૬- હવે બ્રહ્માત્મા સમૂહના અવતરણની વાતો ગામ-ગામ, શહેર-શહેરમાં, પુનઃ હિન્દુ-મુસલમાનોના વિભિન્ન પીઠ, સ્થાનો, તીર્થો તથા રાજતંત્ર (રાજધાની) ના ગઢો સુધી જાણવામાં આવશે.

ઉ. ૫૭- પુનઃ પરમાત્મા-ખુદાની રાહને ઢાંપવાવાળા, તેમની રાહમાં વિઘ્ન (બાધા) ઉત્પન્ન કરવાવાળા આસુરી પ્રવૃત્તિયુક્ત દજ્જાલોનું બળ દિન-પ્રતિદિન, ક્ષણ-પ્રતિક્ષણ ઘટતું-ઘટતું જશે.

ઉ. ૫૮- માયાને મહત્ત્વ આપવાવાળા ઉક્ત દજ્જાલોની સંસારી ધૂમિલ (ધૂંધળી)-ઝાંખી દૃષ્ટિ દૂર થતાં-થતાં અંતમાં એકદમ નષ્ટ થઈ જશે.

ઉ. ૫૯- આખરના સમયમાં સમસ્ત સંસાર પ્રત્યક્ષ પોતાની નજરોથી જાગણી લીલા (આત્મ જાગૃતિ) ના મહત્ત્વને જોઈ શકશે.

ઉ. ૬૦- માયાવી કુવૃત્તિવાળા દજ્જાલોની સંકુચિત દૃષ્ટિ બાહ્ય ભેદભાવ જોવાવાળી તુચ્છ હોય છે.

પ્ર. ૬૧- કોને પરમાત્મા શ્રી રાજજીએ આંતરિક દષ્ટિ પ્રદાન કરી છે ?

પ્ર. ૬૨- કોનામાં અથવા કોના માટે સંસારની વચ્ચે શું ઉતરી આવ્યા છે ?

પ્ર. ૬૩- કોના દ્વારા કહેલી વાણી અથવા કોનું જ્ઞાન અન્ય જ્ઞાનની આગળ અત્યંત ઉત્તમ અથવા શ્રેષ્ઠ છે ?

પ્ર. ૬૪- ''આપ લોકો સત્ય ધર્મની સ્થાપના અને આત્મ જાગૃતિ માટે સંઘર્ષ કરતાં રહેજો. અંતમાં જીત આપ બાર મોમિનોની જ થશે.''-એવો આદેશ કોણે અને કોને આપ્યો છે ?

પ્ર. ૬૫- કોણે, કોને અને કોના માધ્યમથી અનંત લોચન આપ્યા છે ? કેમ ?

પ્ર. ૬૬- દજ્જાલને કાણો કેમ કહ્યું છે ? તેને કઈ તરફની જાણકારી છે અને કઈ તરફની નથી ?

ઉ. ૬૬- દજ્જાલને કાણો એટલા માટે કહેવામાં આવ્યું કેમ કે દજ્જાલની એક →

પ્ર. ૬૭- કોણે અને કોનાથી સારી રીતે સંઘર્ષ કર્યો છે ?

પ્ર. ૬૮- દજ્જાલોની સાથે થયા સંઘર્ષમાં ઉત્તીર્ણ થવાની પાછળ કોની આજ્ઞા છે ?

પ્ર. ૬૯- દજ્જાલોની લડાઈમાં ભૂંડ (સૂવર) જેવી ચોટ કરવાની શીખ કોણ અને કોને આપી રહ્યા છે ?

ઉ. ૬૧- ધર્મ પર ન્યોછાવર થઈને પોતાની જમાતનું મહત્ત્વ વધારવાવાળા બાર મર્દ-શૂરવીર મોમિનોને પરમાત્મા શ્રી રાજજીએ આંતરિક દૃષ્ટિ-સૂઝ-બૂઝ પ્રદાન કરી છે. જેના દ્વારા તેમને આત્મીય સમજ પ્રાપ્ત છે.

ઉ. ૬૨- ઉક્ત બાર ધર્મવીરો માટે જ સ્વયં તેમની અંદર અક્ષરની જાગૃત બુદ્ધિના ફિરસ્તા-અસરાફીલ અવતરિત થઈ આવ્યા છે.

ઉ. ૬૩- અક્ષરની જાગૃત બુદ્ધિ દ્વારા કહેલી વાણી અથવા કહેવાયેલું જ્ઞાન સંસારના સમસ્ત જ્ઞાનની આગળ અતિ ઉત્તમ અથવા શ્રેષ્ઠ છે.

ઉ. ૬૪- **''આપ લોકો સત્ય ધર્મની સ્થાપના અને આત્મ જાગૃતિ માટે સંઘર્ષ કરતાં રહેજો. અંતમાં જીત આપ બાર મોમિનોની જ થશે.''**-એ આદેશ શ્રીજી સાહેબજીએ કામાપહાડીથી ચિઠ્ઠી દ્વારા દિલ્લી નજરકેદમાં પડેલાં મોમિનોને સલાહ સૂચનાના રૂપમાં સચેત કરતાં આપ્યો છે.

ઉ. ૬૫- પ્યારા બાર મોમિનોને શ્રી રાજજીએ પોતાની દયા-કૃપાના માધ્યમથી વિવેકમય તારતમ જ્ઞાનરૂપી અનંત લોચન પ્રદાન કર્યા છે, જેનાથી કે તે વિશાલ મન-દિલ અને દૂરદૃષ્ટિ રાખીને કાર્ય કરતાં રહ્યા.

→ જ આંખ હોય છે, જે સદા સાંસારિક વિષયભોગની તરફ જ જુએ છે. તે દજ્જાલ વૃત્તિવાળાઓમાં બ્રહ્મજ્ઞાનની જાણકારી હોતી નથી. અંતમાં તે દજ્જાલોનો નાશ થઈ જાય છે.

ઉ. ૬૭- ધર્મના પ્રતિ સમર્પિત બાર શૂરવીર મોમિનોએ એક આંખવાળા દજ્જાલથી સારી રીતે સંઘર્ષ કર્યો છે.

ઉ. ૬૮- દજ્જાલોની સાથે થયા સંઘર્ષમાં ઉત્તીર્ણ થવાની પાછળ પણ પોતાના પ્રિયતમ પરમાત્મા શ્રી રાજજીની જ આજ્ઞા છે.

ઉ. ૬૯- દજ્જાલોની લડાઈમાં સંઘર્ષ કરતાં સમય ભૂંડ (સૂવર) જેવી ચોટ મારવાની શીખ શ્રીજી સાહેબજી બાર ધર્મવીર મોમિનોને આપી રહ્યા છે.

પ્ર. ૭૦- એ દજ્જાલોની લડાઈના વિષયમાં કોનો આશ્રય અથવા કોની અનુકંપા જોઈએ ?

પ્ર. ૭૧- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને દજ્જાલ પર કઈ રીતેથી વાર કરવાની શીખ આપી રહ્યા છે ?

ઉ. ૭૧- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને દજ્જાલની પહેલી ચોટથી પોતાની જાતને →

પ્ર. ૭૨- સૂવર કયા કારણથી પોતાની ગરદનને વળીને જોઈ નથી શકતું ?

પ્ર. ૭૩- ભૂંડ (સૂવર) નું જ દૃષ્ટાંત આપીને મોમિનોને કેમ સાવચેત કરવામાં આવ્યા છે ?

ઉ. ૭૩- ભૂંડ (સૂવર) નું જ દૃષ્ટાંત આપીને મોમિનોને એટલા માટે સાવચેત →

પ્ર. ૭૪- આસુરી પ્રવૃત્તિવાળા લોકો આત્મા-પરમાત્માના વિષયમાં કેવા હોય છે ?

પ્ર. ૭૫- ઉક્ત ઉદાહરણ દ્વારા સમજાવીને શ્રીજી સ્વરૂપ કોની પહેલી ચોટથી પોતાનો બચાવ કરી લેવાની શીખ કયા લોકોને આપી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૭૬- કોણે, કોની પહેલી ચોટથી કોને સુરક્ષિત બચાવી લીધા ?

પ્ર. ૭૭- ક્યારે, કોણ અને કોનાથી પરાસ્ત થઈને તેમની ચરણ-શરણમાં આવશે ?

ઉ. ૭૦- આસુરી પ્રવૃત્તિવાળા દજ્જાલોથી યુદ્ધના વિષયમાં પ્રિયતમ પરમાત્માનો આશ્રય અને તેમની જ અનુકંપા જોઈએ, જે મોમિનોને પ્રાપ્ત જ છે.

→બચાવીને પુનઃ પાછળથી તેની પર ખેંચીને વાર કરવાની શીખ આપી રહ્યા છે, ત્યારે તે ભૂંડ (સૂવર) રૂપી દજ્જાલ કંઈ જ કરી શકશે નહિ અને તેને તમારા વશમાં થવું જ પડશે.

ઉ. ૭૨- સૂવરની પીઠમાં પૂંછથી લઈને સિર સુધીનું હાડકું એક જ હોય છે. યસર્થ તે પોતાની ગરદનને વળી (મોડીને-વાળી) ને ન તો જોઈ શકે છે અને ન કોઈ રીતે લડી જ શકે છે.

→કરવામાં આવ્યા છે કેમ ક અન્ય બધા પશુઓના ગળાનાં હાડકામાં સાંધો હોય છે, કિંતુ માત્ર ભૂંડ (સૂવર) ના જ ગળાનું હાડકું સંધિ વગરનું હોય છે.

ઉ. ૭૪- આસુરી પ્રવૃત્તિયુક્ત સ્વાર્થી લોકો આત્મા-પરમાત્માના જ્ઞાનથી રહિત અર્થાત્ વિવેકહીન અને આંધળાં હોય છે.

ઉ. ૭૫- ઉક્ત પ્રકારના ઉદાહરણ દ્વારા સમજાવીને શ્રીજી સ્વરૂપ ધર્મવિરોધીઓની ચોટથી પોતાનો બચાવ કરી લેવાની શીખ મોમિનોને આપી રહ્યા છે.

ઉ. ૭૬- શરાઅના કટ્ટરપંથી રાજકર્મચારીઓની પહેલી ચોટથી બાર શૂરવીર ધર્મરક્ષક મોમિનોએ શ્રીજી સ્વરૂપને પણ બચાવ્યા અને પોતાની જાતને પણ બચાવી લીધા.

ઉ. ૭૭- અંતમાં તે રાજકર્મચારી તારતમ જ્ઞાનરૂપી સોટા (લાઠી) દ્વારા પરાજીત થઈને શ્રદ્ધાપૂર્વક મોમિનોની ચરણ-શરણમાં આવી જશે.

પ્ર. ૭૮- દાભાતુલ-અર્જના વિષયમાં કુરાનની અંદર મહંમદ સાહેબે શું કહ્યું છે ?

પ્ર. ૭૯- ઉક્ત નામવાળા જાનવરની છાતી અને શિંગ કેવા અથવા કોની સમાન હશે ?

પ્ર. ૮૦- તે જાનવરની પીઠ કેવી હશે અને કેમ ?

ઉ. ૮૦- ઉક્ત જાનવરની પીઠ ગીદડ (ગીધ) ની સમાન કમજોર હશે. એવું કહેવાની પાછળ વાસ્તવિકતા એ છે કે ઉક્ત કથિત ગીધ (ગીદડ) ની →

પ્ર. ૮૧- ઉક્ત દાભાતુલ-અર્જ નામક જાનવરની જેમ લક્ષણવાળા સ્વરૂપ કોના છે ?

પ્ર. ૮૨- મોમિનોને કોનાથી સંઘર્ષ કરવો છે, એવું શ્રીજી સ્વરૂપ કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૮૩- ઉક્ત પ્રકારના લોકોને કેવા અથવા કઈ રીતે ટક્કર લેવાનું કહ્યું છે ?

પ્ર. ૮૪- ઉક્ત પ્રકારની યુક્તિ શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને કેમ બતાવી રહ્યા છે ?

ઉ. ૮૪- શરાઅના કટ્ટરપંથી નિર્દયી-કઠોર દિલવાળા હોય છે. તેમનામાં ન ધર્મ →

પ્ર. ૮૫- સર્વપ્રથમ એ દાભા લક્ષણવાળાઓથી કેવી વાતચીત કરવાનું કહ્યું છે ?

ઉ. ૭૮- સદ્‌ગ્રંથ કુરાન શરીફની અંદર મહંમદ સાહેબે દાભાતુલ-અર્જના વિષયમાં ઉલ્લેખ કર્યો છે, ''પૃથ્વીના પાતાલથી લઈને આસમાન સુધીનો એક બહુ ભારી જાનવર હશે.''

ઉ. ૭૯- જે જાનવરનો ઉલ્લેખ કુરાનમાં કરવામાં આવ્યો છે, તેની છાતી શેરની જેમ નિર્દયી-કઠોર અને શિંગડાં પહાડી બેલની તરહ તીખા (અણીદાર) હશે.

→ સમાન પીઠવાળા આદમી ધર્મ-જવાબદારીરૂપી બોજો ઉઠાવી શકશે નહિ. કર્મના વિષયમાં તે જાનની બાજી લગાવી દેશે, પરંતુ ધર્મની જવાબદારી ઉઠાવવાની શક્તિ તેનામાં હોતી નથી.

ઉ. ૮૧- ઉક્ત દાભાતુલ-અર્જ નામક જાનવર જેવા લક્ષણવાળા સ્વરૂપ સંસારના પશુ પ્રવૃત્તિવાળા લોકોને જ સમજવું જોઈએ.

ઉ. ૮૨- બાર શૂરવીર મોમિનોને દાભા જાનવર સદૃશ પશુ પ્રવૃત્તિયુક્ત શરાઅના શયતાનોથી સંઘર્ષ કરવો છે, એવું શ્રીજી સ્વરૂપ કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૮૩- ઉક્ત પ્રકારના લોકો અર્થાત્ પશુ પ્રવૃત્તિયુક્ત શરાઅ (સરા) ના કાજીઓને પોતાનું વાસ્તવિક રૂપ છુપાવીને નીતિપૂર્વક ટક્કર લેવાનું કહ્યું છે.

→ હોય છે અને ન શરમ હોય છે. બીજાની જાન લેવામાં તે ક્ષણભરની પણ દેર કરતાં નથી. એટલે કે ઉક્ત પ્રકારની યુક્તિ શ્રીજી સાહેબજી મોમિનોને તેમના બચાવ માટે સમજાવી રહ્યા છે.

ઉ. ૮૫- સર્વપ્રથમ એ દાભા લક્ષણવાળાઓથી તેમની રુચતા (રુચિત-પસંદ હોય) અર્થાત્ તેમની અનુકૂળ વ્યવહાર કરવાનું કહ્યું છે. પુનઃ જેનાથી →

→ તેમને ભલું-સારું લાગે, તેવા જ પ્રેમમય શબ્દોમાં તેમનાથી વાતચીત →

પ્ર. ૮૬- કોના જેવું થઈને તે દજ્જાલોને પોતાના વશમાં કરવા અને પાછળ જિજ્ઞાસાનુસાર તેમનાથી ચર્ચા કરવાનું કહ્યું છે ?

પ્ર. ૮૭- શ્રીજી સ્વરૂપ કોના બનીને કોની સાથે સેવક જેવો વ્યવહાર કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૮૮- ઉક્ત પ્રકાર શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને સંક્ષેપમાં અને સંકેત દ્વારા કેમ કહે છે ?

પ્ર. ૮૯- ''આપ સર્વ બહુત બુદ્ધિમાન હો.''-ઉક્ત વચન કોણ, કોને કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૯૦- શ્રીજી સાહેબજી કોને વિભિન્ન પ્રકારથી સેવાભાવ બતાવવાનું કહે છે ?

પ્ર. ૯૧- દજ્જાલોની આગળ સીધી, સાચી, વાસ્તવિક વાતો ક્યારે યુક્તિપૂર્વક રાખવાનું કહ્યું છે ?

પ્ર. ૯૨- કદાચ શરાઅ (સરે)ના દજ્જાલ કાજી લોકો પ્રસન્ન થઈને કંઈક આપવા ચાહે, તો શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને તેમને શું કહેવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૯૩- પુનઃ તે સમય તેમને કેવી રીતે મોટા બનાવવાની અને શું કહેવાની શીખ આપી છે ?

→ કરવાનું કહ્યું છે.

ઉ. ૮૬- તે લોકો જેવા જ થઈને તેમને પોતાના વશમાં કરવા અને પાછળ જેટલાં અને જે રીતે સાંભળવા ચાહે, તેટલી જ ધર્મચર્ચા કરવાનું કહ્યું છે.

ઉ. ૮૭- શ્રીજી સ્વરૂપ કાજીઓના બનીને તેમની સાથે તેમના અનુકૂળ સેવક જેવો વ્યવહાર કરી પ્રેમથી તેમને વશમાં કરવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૮૮- શ્રીજી સાહેબ ધર્મવીર મોમિનોને સંક્ષેપમાં અને સંકેત દ્વારા અક્ષરાતીતના હકીકી દીન ઇસ્લામ - નિજાનંદ ધર્મની સ્થાપના હેતુ કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૮૯- **''આપ સર્વ બહુત બુદ્ધિમાન હો.'**-ઉક્ત વચન શ્રીજી સાહેબજી દિલ્લીમાં બાદશાહની નજરકેદમાં બંધ ધર્મજ્ઞ મોમિનોને કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૯૦- શ્રીજી સાહેબજી મોમિનોને કહે છે, ''આપ લોકો શરાઅના શેતાન કાજીઓની પાસે છે. અતઃ તેમને વિભિન્ન પ્રકારથી સેવાભાવ બતાવજો.''

ઉ. ૯૧- જ્યારે તે દજ્જાલ સેવાભાવ દ્વારા નરમ દિલવાળા બની જાય, ત્યારે અવસર મળતાં જ તુરંત તેમની આગળ સીધી, સાચી, વાસ્તવિક વાતો યુક્તિપૂર્વક રાખી દેવાનું કહ્યું.

ઉ. ૯૨- કદાચ (સરે) શરાઅના દજ્જાલ કાજી લોકો પ્રસન્ન થઈને કંઈક આપવા ચાહે, તો શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહે છે કે તેમને કહેવું, ''બાદશાહની પાસેથી જે પણ ભિક્ષા-દાન પ્રાપ્ત થાય છે, સાધુ લોકો તેની પર નિર્વાહ કરે છે.''

ઉ. ૯૩- પુનઃ તે સમય તેમને ''આપ જ અમારા પાલનહાર તેમજ અભિભાવક (રક્ષક) તથા સરદાર છો. આપ જે આપશો, અમે તેની પર નિર્વાહ કરી →

→ લઈશું.'' -એવું કહીને તેમને મોટા બનાવવાની શીખ શ્રીજી સ્વરૂપ →

પ્ર. ૯૪- પુનઃ શ્રીજી સ્વરૂપ કોને પ્રેમભર્યા વચનોમાં શું કહેવાની શીખ આપી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૯૫- કદાચિત બાદશાહ મોમિનોને કંઈ આપવાનું કહે, તો શું માંગવાની સલાહ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને આપી રહ્યા છે ?

ઉ. ૯૫- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કંઈ માંગવાના વિષયમાં સલાહ આપતાં કહી રહ્યા છે, ''આપના ઉક્ત વ્યવહારથી પીગળીને જો કાજી લોકો બાદશાહને →

પ્ર. ૯૬- શ્રીજી સ્વરૂપ બાર મોમિનોને ભોજન-સામગ્રી લેવા અને કુરાન શરીફ વાંચવા માટે શું માંગવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૯૭- પુનઃ અન્ય સામગ્રીની માંગ કરતાં કોના દ્વારા અને કોના નામ પર અલગ રાખેલાં કોશ (ભંડોળ) માંથી માંગવાની સલાહ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને આપી રહ્યા છે ?

ઉ. ૯૭- પુનઃ અન્ય સામગ્રીની માંગ કરવાના વિષયમાં શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને →

પ્ર. ૯૮- ઉક્ત વાતોની માંગ કોને કરવી અને તેમને શું કહેવાની શીખ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને આપી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૯૯- અર્સ-અજીમના વચનોના વિષયમાં શું બનાવી દેવાની માંગણી કરવા માટે શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહી રહ્યા છે ?

→ મોમિનોને આપી રહ્યા છે.

ઉ. ૯૪- પુનઃ શ્રીજી સાહેબજી મોમિનોને સલાહ આપતાં સૂચિત કરી રહ્યા છે કે તે શરાઅના કટ્ટરપંથી કાજીઓને પ્રેમભર્યા વચનોથી કહેવું, ''આપના ચરણ અમે એક ક્ષણ માટે પણ નહીં છોડીશું.''

→ સંદેશ આપે અને કાજી લોકોની વાતોથી બાદશાહના મનમાં થોડો શ્રદ્ધા-વિશ્વાસ થઈ જાય તથા જો બાદશાહ આપને કંઈક આપવા ચાહે, તો આપ અલગથી રહીને સત્સંગ કરવા માટે એકાંત સ્થળમાં એક હવેલી માંગી લેવી.''

ઉ. ૯૬- શ્રીજી સ્વરૂપ બાર શૂરવીર મોમિનોને ભોજન-સામગ્રી વગેરે લેતાં સમયે આવશ્યકતાનુસાર જ સ્વીકાર કરવું અને કુરાન શરીફ વાંચવા માટે એક મૌલવીની માંગ કરવાનું કહી રહ્યા છે.

→ સલાહ આપતાં કહી રહ્યા છે, ''જો તમે અન્ય કોઈ સામગ્રીની જરૂરત પડે અને જો તે આપવા ચાહે, તો કહેવું કે 'ખુદાના યા ધર્માદાના નામ પર મહંમદ અલેહ સલામે જો કંઈ અલગ રાખ્યું હોય, તો અમને તે ધર્માદા કોશમાંથી આપજો.'

ઉ. ૯૮- ઉક્ત વાતોની માંગ બાદશાહથી કરવા અને કુરાનની શિક્ષા અપાવવાની માંગ કરવાની શીખ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને આપી રહ્યા છે.

ઉ. ૯૯- અર્સ-અજીમના વચનોના વિષયમાં શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહી રહ્યા છે કે સુલતાન બાદશાહને કહેવું કે તે તેમને અર્શ-અજીમ પરમધામના વચનોથી પોષિત કુરાન શરીફના આલિમ (જાણકાર) બનાવી દો.

પ્ર. ૧૦૦- શરાઅના કટ્ટરપંથી લોકો કુરાનને પોતાના સમજીને મોમિનોને કુરાનની તાલીમ ન પણ આપે, ત્યારે પણ મોમિનોને શું નહિ છોડવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૦૧- શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને કોની ઈચ્છાનુકૂળ કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૦૨- શ્રીજી સ્વરૂપ કોણે, કોનાથી અને કેવું આચરણ કરવાના પ્રતિ સચેત કરી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૦૩- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કોના ઇશારા પર શું કરવાનું કહે છે ? પુનઃ કઈ વાતની પ્રાર્થના કરતાં રહેવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૦૩- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને સુલતાન સમ્રાટના કર્મચારીઓના ઇશારા →

પ્ર. ૧૦૪- શ્રીજી સાહેબજી દિલ્લીમાં નજરબંધ મોમિનોને કેવી બુદ્ધિથી કામ ન લેવાની સલાહ આપી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૦૫- શ્રીજી સ્વરૂપ કોને સન્માનપૂર્ણ-આદરસૂચક વચનોથી સંબોધિત કરવાનું કહે છે ?

ઉ. ૧૦૫- શ્રીજી સ્વરૂપ શરાઅના કટ્ટરપંથી-બાદશાહના કર્મચારીઓની સાથે, →

પ્ર. ૧૦૬- તમો બાર મોમિનોને તે આદરપૂર્વક સંબોધિત કરે, ત્યારે પણ તમારે તેમને શું કહેવું, એવું શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૦૦- શરાઅના કટ્ટરપંથી લોકો કદાચ કુરાનને પોતાનો ધર્મગ્રંથ સમજીને મોમિનોને કુરાનની તાલીમ ન પણ આપે, ત્યારે પણ મોમિનોને શ્રીજી સ્વરૂપ તેમની સેવા ન છોડવા માટે કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૦૧- શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને તે શરાઅના શેતાન કાજીઓની જેવી ઈચ્છા હોય, બરાબર તેવું જ કરવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૦૨- શ્રીજી સ્વરૂપ ધર્મની સ્થાપના કરવા ગયેલાં ધર્મજ્ઞ બાર શૂરવીર મોમિનોને શરાઅના કટ્ટરપંથી કાજીઓને જેવું રુચિકર લાગે, તે વખત તે પ્રકારનું આચરણ કરવાના પ્રતિ સચેત કરી રહ્યા છે.

→ પર નાચીને તેમને ભલી પ્રકારથી પ્રસન્ન કરવાનું કહી રહ્યા છે. પુનઃ સમય મળવાથી તેમને બાદશાહથી એકાંતમા થોડી વાતો કરી દેવાની પ્રાર્થના કરતાં રહેવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૦૪- બાર હજાર બ્રહ્માત્માઓની અગ્રગણ્ય ઈન્દ્રાવતીમાં બિરાજમાન શ્રીજી સાહેબજી દિલ્લીમાં નજરબંધ મોમિનોને વ્યવહારમાં નાદાની-બાલકબુદ્ધિથી કામ ન લેવાની સલાહ આપી રહ્યા છે.

→ જ્યારે પણ તે બોલાવે, તેમને સન્માનપૂર્ણ તથા આદરસૂચક શબ્દોથી સંબોધિત કરવા અને સદાય તેમની સાથે સન્માનપૂર્વક વ્યવહાર કરવાનું કહે છે.

ઉ. ૧૦૬- તમો બાર મોમિનોને તે જો આદરપૂર્વક સંબોધિત કરે, ત્યારે પણ તમારે તેમને કહેવું, ''જે રીતે આપ પોતાના પુત્રને બોલાવતાં હોય, અમને પણ તે રીતે બોલાવો. અમે પણ આપના પુત્રના સમાન જ છે.''-એવું શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહી રહ્યા છે.

પ્ર. ૧૦૭- કાજીઓને વિનયપૂર્વક કેવી વાતો સંભળાવવાના વિષયમાં વિનય કરવાની સૂચના શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને આપી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૦૭- શ્રીજી સાહેબજી મોમિનોને સાવધાનીપૂર્વક સચેત કરતાં કહી રહ્યા →

પ્ર. ૧૦૮- જ્યારે તે કાજી લોકો કંઈ બોલવા ચાહે, તો તેમને શું કહીને સંબોધિત કરવાનું કહ્યું છે ?

પ્ર. ૧૦૯- જો કાજી લોકો મોમિનોને કંઈ પૂછવા-જાણવા ચાહતા હોય, તો શ્રીજી સ્વરૂપ તેમને શું કહેવાની સલાહ મોમિનોને આપી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૧૦- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને હિંદુભાઈઓના વિષયમાં કાજીઓને શું કહેવાનું કહે છે ?

ઉ. ૧૧૦- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહે છે કે આપ તે કાજીઓને હિંદુભાઈઓના →

પ્ર. ૧૧૧- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કાજીઓને રસૂલ મહંમદ સાહેબના વિષયમાં શું કહેવાની શીખ આપે છે ?

ઉ. ૧૧૧- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહે છે કે આપ તે કાજીઓને કહેવું કે ''જ્યારે →

પ્ર. ૧૧૨- મોમિન રસૂલના પ્રતિ હિંદુઓમાં કેવી રીતે વિશ્વાસ ઉત્પન્ન કરશે, એવું શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કાજીઓને કહેવા માટે કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૧૨- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કાજીઓથી હિંદુઓમાં રસૂલના પ્રતિ વિશ્વાસ →

પ્ર. ૧૧૩- હિંદુભાઈઓને હકીકી દીનના સિદ્ધાંત પર ક્યારે વિશ્વાસ થઈ જશે ?

→ છે, ''હે ધર્મજ્ઞ મોમિનો ! કાજીઓને વિનયપૂર્વક કહેવું કે યદિ આપ ધર્મ ચર્ચા કરીને પુણ્ય-નફો કમાવવા ચાહતા હોય, તો અમે વિનય કરે.''

ઉ. ૧૦૮- જ્યારે તે કાજી લોકો કંઈ બોલવા ચાહે, તો તેમને 'કાજી સાહેબ' યા 'હજરત સાહેબ' કહીને સંબોધિત કરવાનું કહ્યું છે.

ઉ. ૧૦૯- જો કાજી લોકો કદાચિત મોમિનોને કંઈ પૂછવા-જાણવા ચાહતા હોય, તો શ્રીજી સ્વરૂપ તેમને 'અમારી વાત આપ એકાંતમાં સાંભળો'- એવું કહેવાની સલાહ મોમિનોને આપી રહ્યા છે.

→ વિષયમાં એવું કહેવું, ''અમારી પાસે જો હિંદુ મતવાલા પણ કોઈ વ્યક્તિ આવશે, તો તેને પણ અમે કુરાન સંબંધી સનંધો જ સંભળાવીશું.''

→ અમે હિંદુઓને કુરાનની વાતો સમજાવીશું, ત્યારે તેમને પણ રસૂલ મહંમદ સાહેબ પર સ્વયં જ વિશ્વાસ થઈ જશે. ત્યારે તે પણ તેમના સ્વરૂપને ઓળખી (પહેચાન) લેશે.''

→ ઉત્પન્ન કરવાના વિષયમાં એ કહેવાનું કહી રહ્યા છે, ''જે રીતેથી ઇમામ મેહદી સ્વામીજીએ પ્રેમપૂર્વક સમજાવીને કુરાન અને રસૂલ સાહેબના પ્રતિ અમારા મનમાં વિશ્વાસ ઉત્પન્ન કર્યો છે, તે રીતે અમે પણ આપણા હિન્દુભાઈઓને રસૂલની મહિમા બતાવીને સહીરૂપથી ઇસ્લામ ધર્મનું કાર્ય કરશું''

ઉ. ૧૧૩- હકીકી દીનના સિદ્ધાંત સમજવા માટે હિંદુભાઈ અમને મળે, અમારી સાથે ખાએ-પીએ (ખાવા-પીવા) અને રસૂલ સાહેબના પ્રતિ કોઈપણ →

→ પ્રકારની શંકા ન રાખે, ત્યારે તેમને ઇસ્લામ-હકીકી દીનના સિદ્ધાંત →

પ્ર. ૧૧૪- એકવાર જે ઇસ્લામને સમજી લેશે, તે સ્વયં શું કરવા અને કહેવા લાગશે ?

પ્ર. ૧૧૫- પુન: કોણ મોમિનોની સાથે ખાવા, પીવા, રહેવા પછી કાજીઓની પાસેથી ન તો કંઈ માગશે અને ન તો કોઈ આશ રાખશે ?

પ્ર. ૧૧૬- ''ભય બતાવીને ધર્મમાં શામિલ ન કરો !''-એવું કોણ, કોના મુખથી, કોના પ્રતિ કહેવડાવવા ચાહે છે ?

પ્ર. ૧૧૭- ગોશત ખવડાવીને મુસલમાન બનાવવાથી શું થશે ?

પ્ર. ૧૧૮- કોણ, કોને કહી રહ્યું છે કે ''એવું કરવાથી આપને બીજાઓનો ધર્મ ભ્રષ્ટ કરવાનું પાપ લાગશે ?''

પ્ર. ૧૧૯- હિંદુભાઈઓને જ્યારે ઇમામ મેહદીની ઓળખ થઈ જશે, ત્યારે તે શું થઈ જશે અને શું કરવા લાગશે ?

પ્ર. ૧૨૦- કોના, કયા વચનો પર આસ્થા ઉત્પન્ન થઈ જવાથી, હિંદુભાઈ કાજીઓના કહ્યા અનુસાર ચાલવા લાગશે ?

પ્ર. ૧૨૧- ''બધા લોકો આપની આજ્ઞાના આધીન થઈ જશે''-એવું કોણ, કોને કહી રહ્યા છે ?

→ પર દૃઢ વિશ્વાસ થઈ જશે.

ઉ. ૧૧૪- એકવાર જે ઇસ્લામને સમજી લેશે, તે સ્વયં જ પોતાના મુખથી કલમા-અનાદિ અક્ષરાતીત બ્રહ્મ અથવા નૂરતજલ્લાહના ખુદાની મહિમા કહેવા લાગશે.

ઉ. ૧૧૫- ઉક્ત પ્રકારથી જે હિંદુભાઈ મોમિનોની સાથે ખાવા,પીવા અને રહેવા લાગશે, તે તેના પછી કાજીઓની પાસેથી ન તો કંઈ માંગશે અને ન જ કોઈ આશ રાખશે.

ઉ. ૧૧૬- શ્રીજી સાહેબજી મોમિનો દ્વારા તે કાજીઓના પ્રતિ એ વાત કહેવડાવવા ચાહે છે, **''આપ લોકો આ પ્રમાણે ભય બતાવીને હિંદુભાઈઓને ઇસ્લામ ધર્મમાં શામિલ ન કરો !''**

ઉ. ૧૧૭- હિંદુ લોકો પર દબાવ નાખીને, તેમને ગોશ્ત ખવડાવીને મુસલમાન બનાવવાનો પ્રયત્ન કરશો, તો કોઈ ક્યારે પણ કાજીઓની પાસે નહિ જશે.

ઉ. ૧૧૮- શૂરવીર મોમિન કાજીઓને કહી રહ્યા છે કે **''હે કાજી સાહેબ! જબરજસ્તી કરીને લોકોને ઇસ્લામમાં શામિલ કરશો, તો બીજાઓનો ધર્મ ભ્રષ્ટ કરવાનું પાપ આપને લાગશે.''**

ઉ. ૧૧૯- જ્યારે હિંદુભાઈઓને ઇમામ મેહદીની ઓળખ થઈ જશે, ત્યારે તે બધા કાજીઓની આધીન થઈ જશે. ફરી કાજી લોકો જેવું કહેશે, તે તેવું જ કરવા લાગશે.

ઉ. ૧૨૦- રસૂલ સાહેબના કયામત સંબંધી વચનો પર આસ્થા ઉત્પન્ન થઈ જવાથી, હિંદુભાઈ કાજીઓના કહ્યા અનુસાર ચાલવા લાગશે.

ઉ. ૧૨૧- **''બધા લોકો આપની આજ્ઞાના આધીન થઈ જશે''**.-એવું શ્રીજી સાહેબજી બાર ધર્મજ્ઞ મોમિનોને કહી રહ્યા છે.

પ્ર. ૧૨૨- મોમિનોએ સર્વપ્રથમ કયા કાજીને મળીને તેને કયામતના વિષયમાં સમજાવ્યું હતું ?

ઉ. ૧૨૨- ધર્મજ્ઞ મોમિન બધાથી પહેલાં કાજી શેખ સલેમાનને મળ્યા હતા.
→

પ્ર. ૧૨૩- કોને મોમિનોની કયામતની વાતો પર વિશ્વાસ ન આવ્યો ?

પ્ર. ૧૨૪- શ્રીજી અને મોમિનોએ કોના દ્વારા બાદશાહને શું સંદેશ મોકલવાનું સોચ્યું હતું ?

પ્ર. ૧૨૫- કાજી શેખ સલેમાનને વેશના વિષયમાં શું સલાહ કરી મોમિનોએ બાદશાહને મિલાવવાનું કહ્યું હતું ?

ઉ. ૧૨૫- કાજી શેખ સલેમાનને વેશના વિષયમાં મોમિનોએ એ સલાહ કરી
→

પ્ર. ૧૨૬- જો ઉક્ત વાતો બાદશાહ સ્વીકાર કરી લેતાં, તો મોમિન કોણે, કયા વિષયમાં અને શું સમજાવતાં ?

પ્ર. ૧૨૭- ઉક્ત વાતો દ્વારા જો લોકોમાં કુરાનના પ્રતિ શ્રદ્ધા-વિશ્વાસ ઉત્પન્ન થઈ જાત, તો શું થાત ?

ઉ. ૧૨૭- ઉક્ત વાતો દ્વારા જો લોકોમાં કુરાનના પ્રતિ શ્રદ્ધા-વિશ્વાસ ઉત્પન્ન
→

પ્ર. ૧૨૮- તત્પશ્ચાત ધીરે-ધીરે કોણ, કોને અસ્વીકાર નહી કરતાં ?

પ્ર. ૧૨૯- લોકોને કોની પહેચાન થઈ જતી અને ત્યારે તે શું સ્વીકાર કરી લેત ?

→ તેને પણ એ પ્રકાર સમજાવ્યું હતું, ''અમે હિંદુભાઈઓમાં રસૂલ અને ખુદા તથા કુરાનના વિષયમાં શ્રદ્ધા-વિશ્વાસ ઉત્પન્ન કરાવી દેશે.''

ઉ. ૧૨૩- કાજી શેખ સલેમાનને મોમિનોની કયામતની વાતો પર વિશ્વાસ ન આવ્યો. તેને તેની પર તનિક પણ ધ્યાન ન દીધું.

ઉ. ૧૨૪- શ્રીજી સાહેબ અને મોમિનોએ કાજી શેખ સલેમાન દ્વારા બાદશાહની પાસે એ સંદેશ મોકલવાનું સોચ્યું હતું કે બાદશાહ તેમને તેમના હિંદુ વેશમાં મળે.

→ હતી કે ''જો બાદશાહ મોમિનોને હિંદુ વેશમાં મળે અને કયામત તથા ઇમામના પ્રગટ થવાની વાત સાંભળી લે, તો દુનિયાના બધા લોકો આ વાત પર વિશ્વાસ કરશે.''-એવી સલાહ કરી બાદશાહને મિલાવવાનું કહ્યું હતું.

ઉ. ૧૨૬- જો બાદશાહ ઉક્ત વાતો સ્વીકાર કરી લેતાં, તો મોમિન બહુ જ લોકોને કુરાનના ખુદાઈ કલામ-બ્રહ્મજ્ઞાન સમજાવી દેત.

→ થઈ જાત, તો સંસારના બધા લોકો મુખથી રસૂલ મહંમદ સાહેબના કલમા કહીને નૂરતજલ્લાહના સર્વેશ્વર-અક્ષરાતીત બ્રહ્મ (ખુદા)ની વાતો કરતાં.

ઉ. ૧૨૮- તત્પશ્ચાત ધીરે-ધીરે સંસારના લોકોમાંથી કોઈપણ ખુદાઈ આજ્ઞાને અસ્વીકાર ન કરતાં.

ઉ. ૧૨૯- લોકોને ઇમામ મેહદીના સ્વરૂપની ઓળખ થઈ જતી અને ત્યારે તે દીન ઇસ્લામના એકેશ્વર ઉપાસના સિદ્ધાંતને સ્વીકાર કરી લેત.

પ્ર. ૧૩૦- કિંતુ તે સમય કોની વાતો, કોણે ઠુકરાવી દીધી, ન માની ?

પ્ર. ૧૩૧- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને આગળ શું નિર્દેશ આપી રહ્યા છે ? કેમ ?

ઉ. ૧૩૧- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને આગળ એ નિર્દેશ આપી રહ્યા છે, ''હે શૂરવીર મોમિનો ! હવે તો આપ સુલતાન બાદશાહને કયામત અને ઇમામ →

પ્ર. ૧૩૨- કોણ, કેવા અને કયા માર્ગમાં પ્રવેશ કરવા માટે દોડતાં ચાલી આવશે ?

પ્ર. ૧૩૩- સુલતાન કોની અને કેવી ભવિષ્યવાણીના અનુસાર શું કરતાં, તો શું થતું હતું ?

પ્ર. ૧૩૪- કોણે અને કોને રસૂલ સાહેબ પર વિશ્વાસ અપાવ્યો ? તેમના પ્રતિફળ શું થયું ?

ઉ. ૧૩૪- મોમિનો-બ્રહ્માત્માઓને શ્રી મેહરાજ સ્વામીએ રસૂલ સાહેબના પ્રતિ →

પ્ર. ૧૩૫- કાજી લોકો જો બાદશાહને પૂછીને મોમિનોને પ્રસન્ન કરવાનો પ્રયાસ કરે, તો શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને શું કરવાની સલાહ આપી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૩૬- શ્રીજી સાહેબજી ચર્ચામાં કલમાના વિષયમાં કોને અને શું પૂછવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૩૦- કિંતુ તે સમય કાજી શેખ સલેમાને મોમિનોની વાતો બાદશાહ સુધી ન પહોંચાડી. મોમિનોની વાતોને તેમને ઠુકરાવી દીધી, ન માની?

→ વિષયની વાતો કહી જ દો ! કેમ કે ઉક્ત વિષયો પર સુલતાન બાદશાહને જો વિશ્વાસ આવી જાય, તો પછી શું કહેવું ? શરાઅના લોકો તેમના પછી જો હિંદુઓને દીન ઇસ્લામથી કાઢવા પણ ચાહશે, ત્યારે પણ સમજીને ગ્રહણ કરેલાં ધર્મથી હિંદુભાઈ પાછળ નહિ હટશે.''

ઉ. ૧૩૨- સમજ્યા પછી હકીકી દીન ઇસ્લામ માર્ગમાં પ્રવેશ કરવા માટે બધા હિંદુ લોકો સ્વયં જ દોડતાં ચાલી આવશે અને આવીને ખુદાની રાહ પર આત્મસમર્પણ કરી દેશે.

ઉ. ૧૩૩- જો સુલતાન બાદશાહ તે સમય રસૂલ સાહેબ દ્વારા કુરાનમાં કહેલી ભવિષ્યવાણીના અનુસાર ઇમામ મેહદી પર વિશ્વાસ કરી લેતાં, તો બધા હિંદુ સાથી પણ ભાગી-ભાગીને તેમની સંગ થઈ જતાં હતા.

→ વિશ્વાસ ઉત્પન્ન કરાવી દીધો, પરંતુ તે મોમિનોને જ કષ્ટ આપવામાં આવ્યું. જેના પ્રતિફળ એ થયું કે બધા હિંદુભાઈ પાછળ હટી ગયા છે. હવે તે દીન ઇસ્લામ પર વિશ્વાસ નહિ કરશે.

ઉ. ૧૩૫- ખુદ કાજી લોકો જો બાદશાહને પૂછીને મોમિનોને મનાવી લે યા પ્રસન્ન કરવાનો પ્રયાસ કરે, ત્યારે શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને પોતાની સમજ અનુસાર તેમને સમજાવવાની સલાહ આપી રહ્યા છે, જેનાથી તે કાજી લોકો પોતાના સમૂહમાં પ્રવિષ્ટ થઈ જાય.

ઉ. ૧૩૬- શ્રીજી સાહેબજી ચર્ચામાં કલમાના વિષયમાં મોમિનો દ્વારા કાજીને એ પૂછવાનું કહી રહ્યા છે કે ''આપને કલમા કહેવા-કહેવડાવવાના સંબંધમાં હદીસોમાં શું કંઈ વાંચ્યું છે ?''

પ્ર. ૧૩૭- બળપૂર્વક કોઈની પર અત્યાચાર કરીને કલમા પકડાવવાથી શું થાય છે ? શ્રીજી સ્વરૂપ કાજીઓથી શું ન કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૩૭- બળપૂર્વક કોઈની પર અત્યાચાર કરીને તેને મુસલમાન બનાવવા માટે જો કલમા પકડાવવામાં આવે, તો કોઈપણ હૃદયથી કલમા →

પ્ર. ૧૩૮- મોમિન હવે બીજું શું કરશે, એવું કાજીઓને કહી રહ્યા છે ? તત્પશ્ચાત શ્રી મેહરાજ આવીને શું કરશે, એવું મોમિનોનું કથન છે ?

પ્ર. ૧૩૯- ''જહાં ખડે તુમ આજ'' અર્થાત્ આપ બધા મુસલમાનભાઈ જે જગ્યાએ ઊભા થઈને પોતાને ધર્મનિષ્ઠ માની રહ્યા છે.-એવું કોણ, કોનાથી અને કોને કહેવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૪૦- આ નિજાનંદ ધર્મ કયો ધર્મ છે ? આ ધર્મ પર કોણ દૃઢ રૂપથી ઊભા છે ?

પ્ર. ૧૪૧- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોથી કાજીઓની આગળ પોતાની કઈ અભિલાષા વ્યક્ત કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૪૧- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોથી કાજીઓની આગળ ''આપ પણ તો મહંમદ →

પ્ર. ૧૪૨- કોણ સર્વ પ્રશંસાને યોગ્ય છે ? તેમના સામર્થ્યથી કોણ, શું કરી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૪૩- કયુ કાર્ય, કોના દ્વારા યુક્તિપૂર્વક અવશ્ય પૂર્ણ થશે ?

→ ગ્રહણ કરશે નહિ. અતઃ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોના માધ્યમથી કાજીઓને કોઈની ધરપકડ (જબજસ્ત) ન કરવાનું કહી રહ્યા છે. બલ્કે કાજીઓને એવું કહેવાનું કહી રહ્યા છે કે ''અમે સ્થાન-સ્થાન પર બધાને ભલી પ્રકાર રાહ બતાવીશું. તેમને કુરાનથી જ સમજાવીને પરાસ્ત-આધીન કરીશું.''

ઉ. ૧૩૮- ''હવે અમને બધાને એક સ્થાન પર લઈ આવશે.''-એવું મોમિન કાજીઓને કહી રહ્યા છે. તત્પશ્ચાત ફકીર-શ્રી મેહરાજ ઠાકુર અહીં આવીને પોતાના જ્ઞાનથી બધાના ચિત્તને સ્થિર કરી દેશે, એવું મોમિનોનું કથન છે.

ઉ. ૧૩૯- **''જહાં ખડે તુમ આજ'' અર્થાત્ આપ બધા મુસલમાનભાઈ જે જગ્યાએ ઊભા થઈને પોતાને ધર્મનિષ્ઠ માની રહ્યા છે.**-એવું શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કાજીઓથી કહેવા માટે કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૪૦- આ નિજાનંદ ધર્મ-દીન મહંમદી યથાર્થમાં દીન ઇસ્લામ જ છે. આ ધર્મ પર શૂરવીર મોમિન દૃઢ રૂપમાં ઊભા છે.

→ સાહેબના ધર્મને ચાહો છો. અમારી પણ એ જ અભિલાષા છે કે કોઈ તેને ભલી પ્રકાર સમજીને ગ્રહણ કરે.'' પોતાની એ અભિલાષા વ્યક્ત કરવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૪૨- હક સુભાન-પરમાત્મા બધી રીતે પ્રશંસાને યોગ્ય છે. તે પરમાત્માના સામર્થ્યથી ફકીર ઇમામ મેહદી શ્રી પ્રાણનાથજી કયામતના વખત (આત્મા જાગૃતિના સમય) ને જાહેર કરી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૪૩- કયામત જાહેર કરવાનું અને ઇમામ મેહદીને પ્રકટ થવાનું કાર્ય હક સુભાન-પરમાત્માના હુકમથી અનુકૂળ પરિસ્થિતિઓ પામીને યુક્તિપૂર્વક અવશ્ય પૂર્ણ થશે.

પ્ર. ૧૪૪- કયો પ્રયોગ કરીને, શું કરવાથી, કોનું મન પવિત્ર થઈ શકતું નથી ?

પ્ર. ૧૪૫- બલાત્ શું કરવાથી લોકો સહમત નથી થતાં ?

પ્ર. ૧૪૬- બલાત્ ધર્મ પરિવર્તન કરવાથી લોકોના મનમાં કોના પ્રતિ શ્રદ્ધા ઉત્પન્ન થતી નથી ?

પ્ર. ૧૪૭- કદાચ તે સરે (શરાઅ) ના શયતાન કાજી લોકો મોમિનોનો આદર કરવા લાગ્યા, તો પણ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને શું કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૪૮- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કાજીઓથી કયા પ્રકારની વાતો કરવાનું માર્ગદર્શન કરી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૪૮- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહે છે, ''જો તે કાજી લોકો ઉક્ત પ્રકારથી →

પ્ર. ૧૪૯- અવસર મળવાથી પણ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને શું કરવાનો પ્રયાસ નહીં કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૫૦- સમજાવવાનો અવસર મળવાથી પણ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોથી કાજીઓને કયા પ્રકારથી સમજાવવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૫૦- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહે છે, ''આપને શરાઅના કટ્ટરપંથીઓને →

પ્ર. ૧૫૧- મોમિન કેવી રીતે બાદશાહની નજરમાં પહોંચ્યા, એ બહુ જ મોટી વાત થઈ ?

ઉ. ૧૪૪- બળ પ્રયોગ કરી કોઈને મુસલમાન બનાવી લેવાથી પણ તેમનું મન પવિત્ર થઈ શકતું નથી.

ઉ. ૧૪૫- બલાત્ (જબરજસ્તથી)-ધર્મ પરિવર્તન કરવાથી લોકો સહમત થતાં નથી. તેમનું મન આ પ્રકાર કબૂલ કરતું નથી.

ઉ. ૧૪૬- ઉક્ત પ્રકાર બલાત્ ધર્મ-પરિવર્તન કરવાથી લોકોના મનમાં મોમિનોના પ્રતિ શ્રદ્ધા ઉત્પન્ન થતી નથી.

ઉ. ૧૪૭- કદાચ તે સરે (શરાઅ) ના શયતાન કાજી લોકો મોમિનોનો આદર કરવા લાગ્યા, તો પણ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહે છે કે આપ તેમને કહેવું, ''આપ અમને પુત્રોની જેમ બોલાવો.''

→ કહેવા લાગ્યા, ત્યારે પણ આપ તેમને આ પ્રકારની મીઠી લાગવાવાળી વાતો કહીને સમજાવજો, અન્યથા તો આપ બધા ચતુર-બુદ્ધિમાન છો. વિવેકથી કામ લેજો અને આગળ વધજો.''

ઉ. ૧૪૯- અવસર મળવાથી પણ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને એક જ સમયમાં થોડું ઘણું સમજાવીને કાજીઓને અત્યાધિક જ્ઞાન દેવાનો પ્રયાસ ન કરવાનું કહી રહ્યા છે.

→ સમજાવવાનો સુઅવસર જો મળી જાય, તો પણ તેમને થોડું-થોડું જ્ઞાન આપીને ધીરે-ધીરે સમજાવવું. બાદમાં હું જેવું લખીશ, તેવું જ કરજો.''

ઉ. ૧૫૧- આત્માધાર મોમિન વેશ બદલીને બાદશાહની નજરમાં પહોંચ્યા, એ પોતાનામાં એક બહુ મોટી વાત થઈ. આ એક બહુ ભારે વિજય છે.

પ્ર. ૧૫૨- ધર્મનો સંદેશ પહોંચાડવાનું કાર્ય કરતાં શ્રીજી અને મોમિનોની કેવી ઈચ્છા હતી ? તે કાર્ય કેમ સંભવ ન થયું ?

પ્ર. ૧૫૩- મોમિન કયા વેશમાં થઈને કાર્ય કરતાં, તો આટલું થઈ શકતું ન હતું ?

પ્ર. ૧૫૪- કોની સભા અને સમાજમાં, લોકો કોના પ્રતિ વિશ્વાસ કરતાં નહોતા અને કેમ ?

પ્ર. ૧૫૫- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને તે મુસલમાનોના શું બનીને રહેવાનું અને તેમનાથી કેવો વ્યવહાર કરવાનું કહે છે ?

પ્ર. ૧૫૬- ઉક્ત પ્રકારના બનીને રહેવાનું અને વ્યવહાર કરવાનું તે મુસલમાનોને કયા સ્વરૂપની ઓળખ થશે ?

પ્ર. ૧૫૭- કેવા વ્યવહાર દ્વારા અને તેમના શું બનીને રહેવાથી મોમિન તેમને પ્રિય લાગવા લાગશે ?

પ્ર. ૧૫૮- ઉક્ત પ્રકારના યુક્તિયુક્ત વ્યવહારથી કોની આત્મ જાગૃતિનું કાર્ય સિદ્ધ થઈ જશે ?

પ્ર. ૧૫૯- ઉપરોક્ત પ્રકારથી ધૈર્ય ધારણ કરી વ્યવહાર કરવાથી કોણ લોકો ધીરે-ધીરે કયા ધર્મમાં પ્રવિષ્ટ થવા લાગશે ?

પ્ર. ૧૬૦- જ્યારે તે કાજી લોકો ઉક્ત વાતો સ્વીકાર કરી લે, ત્યારે આગળ તેમને શું કહેવું અને તેમની સાથે કેવું રહેવાની શીખ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને આપી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૫૨- ધર્મનો સંદેશ પહોંચાડવાનું કાર્ય કરતાં શ્રીજી સાહેબ અને મોમિનોની પોતાના જ વેશમાં થઈને કાર્ય કરવાની ઈચ્છા હતી, પરંતુ આ કાર્ય સુલતાન બાદશાહ શરાઅની કટ્ટરતાના કારણ સંભવ ન થયું.

ઉ. ૧૫૩- ઉક્ત કાર્ય ત્યારે સંભવ થઈ શકતું હતું, જ્યારે બાદશાહ મોમિનો પર વિશ્વાસ કરી લેતાં. કિંતુ જેટલું કાર્ય મોમિન કરી ચૂક્યા હતા, તેટલું કાર્ય હિંદુ વેશમાં કરી શકવું સંભવ ન થઈ શકતું હતું.

ઉ. ૧૫૪- મુસલમાનોની સભા અને તેમના સમાજમાં હિંદુ વેશના કારણ કોઈ પણ મોમિનોના પ્રતિ વિશ્વાસ નહોતા કરતાં. હિંદુ વેશમાં થઈને તેમની સભામાં બેસવાની અનુમતિ મોમિનોને કદાપિ ન મળતી.

ઉ. ૧૫૫- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને તે મુસલમાનોના સેવક બનીને રહેવા અને તેમનાથી મિત્રતાપૂર્ણ એકદિલીનો વ્યવહાર કરવાનું કહે છે.

ઉ. ૧૫૬- ઉક્ત કહ્યા પ્રમાણે બનીને રહેવા અને વ્યવહાર કરવાથી તે મુસલમાનોને હકી સૂરત-શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપની ઓળખ થશે.

ઉ. ૧૫૭- પ્રેમપૂર્ણ વ્યવહાર દ્વારા અને તેમના અભિભાવક (રક્ષક) બનીને રહેવાથી મોમિન તેમને પ્રિય લાગવા લાગશે.

ઉ. ૧૫૮- ઉક્ત કથનાનુસાર વ્યવહાર કરીને હળીમળીને રહેવાથી બાદશાહની આત્મ જાગૃતિનું કાર્ય સિદ્ધ થઈ જશે.

ઉ. ૧૫૯- ઉપરોક્ત પ્રકારથી ધૈર્ય ધારણ કરી વ્યવહાર કરવાથી મુસલમાન લોકો ધીરે-ધીરે આ હકીકી દીન ઇસ્લામ-નિજાનંદ ધર્મમાં પ્રવિષ્ટ થવા લાગશે.

ઉ. ૧૬૦- જ્યારે તે કાજી લોકો આટલી વાતો સ્વીકાર કરી લે, ત્યારે આગળ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોથી તેમને, ''આપ અમને બાળક-બચ્ચા (છોકરાં છૈયા) જેવો વ્યવહાર કરીને બોલાવો'' આ પ્રકાર કહેવું અને તેમની →

→ સાથે હળીમળીને સ્નેહપૂર્વક રહેવાની શીખ મોમિનોને આપી રહ્યા →

પ્ર. ૧૬૧- શ્રીજી સાહેબજી કોને અને કયા વિષયમાં સંકોચ ન કરવાનું કહે છે ?

પ્ર. ૧૬૨- મર્યાદાનું સિર કોણે પહેલાં જ તોડી દીધું છે ? મોમિન શું જાણે અને સમજે છે ?

પ્ર. ૧૬૩- હિંદુભાઈ મળે અને કંઈ પૂછે, તો તેમને શું, કયા વિષયમાં અવગત કરાવવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૬૪- મોમિનોને શ્રીજી સ્વરૂપ કોના પ્રશ્નોના સાચા જવાબ આપવાનું કહી રહ્યા છે ? તે આગળ કોના દ્વારા પોતાની શંકાઓનું સમાધાન કરી શકે છે ?

પ્ર. ૧૬૫- ત્રણ કાંડના અંતર્ગત શું-શું છે ? શ્રીજી સ્વરૂપ ત્રણેના વિવરણને શું કરવાનું કહે છે ?

ઉ. ૧૬૫- ત્રણ કાંડના અંતર્ગત કર્મ, ઉપાસના અને જ્ઞાનનું વિવરણ છે. શ્રીજી →

પ્ર. ૧૬૬- અન્ય કોના સિદ્ધાંતો પર પણ ભલીભાંતિ વિચાર કરવા-કરાવવાનું કહે છે ?

પ્ર. ૧૬૭- પુનઃ ત્રીજું કોનું પ્રમાણ આગળ રાખવાનું કહ્યું છે ? ચોથું કોના રહસ્યના પ્રતિ વિચાર-વિવેક કરી ધ્યાનપૂર્વક શું કરવાનું કહે છે ?

ઉ. ૧૬૭- શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને કહે છે કે તેમની આગળ ત્રીજું પ્રમાણ →

→ છે.

ઉ. ૧૬૧- શ્રીજી સાહેબજી મોમિનોને હિંદુઓનો વેશ બદલી દેવાના વિષયમાં સંકોચ ન કરવાનું કહે છે.

ઉ. ૧૬૨- મોમિનોએ લોક, લાજ અને મર્યાદાનું સિર પહેલાં જ તોડી દીધું છે અને ભેદભાવ છોડી દીધો છે. મોમિન સ્વયં જાણે અને સમજે છે કે જાત-પાત, ભેદભાવ, મર્યાદા વગેરેમાં કંઈ પણ સાર નથી.

ઉ. ૧૬૩- હિંદુભાઈ મળે અને કંઈ પૂછે, તો તેમને પણ આ સત્યથી અવગત કરાવવા માટે કહી રહ્યા છે કે વેશ, જાતિ તથા વર્ણોનો સાર શું છે ?

ઉ. ૧૬૪- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને હિંદુભાઈઓના પ્રશ્નોના સાચા અને શાસ્ત્રોક્ત પ્રમાણોની સાથે જવાબ આપવાનો કહી રહ્યા છે. તે હિંદુભાઈ શાસ્ત્રોના પ્રમાણ જોઈને પોતાની શંકાઓનું સમાધાન કરી શકે છે કે તેમાં લોકલાજ અને મર્યાદાના વિષયમાં શું લખ્યું છે ?

→ સ્વરૂપ મોમિનોને કહે છે કે તે હિંદુભાઈઓને કહે છે કે વેશ-જાતિ, વર્ણાદિ વિષયમાં વેદ-વેદાંતમાં શું વિવરણ આપવામાં આવ્યું છે, જુઓ.

ઉ. ૧૬૬- શ્રીજી સાહેબજી મોમિનોને હિંદુઓના વલ્લભાચાર્યના સિદ્ધાંત પર પણ ભલીભાંતિ વિચાર-વિવેક કરવા-કરાવવાનું કહે છે.

→ શંકરાચાર્યજીનું રાખજો. તેઓએ વેશભૂષાના વિષયમાં શું કહ્યું છે ? તે અદ્વૈતવાદનું વર્ણન કરીને ગયા. પુનઃ ચોથું ગીતાના રહસ્ય પર ધ્યાનપૂર્વક વિચાર કરીને જોવા માટે કહેજો.

પ્ર. ૧૬૮- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કોના-કોના અનુરૂપ, શું કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૬૯- શ્રીજી સ્વરૂપ અન્ય બધા ધર્મ સિદ્ધાંતોની સાથે કયા ધર્મની તુલના કરવાનું કહ્યું છે ?

ઉ. ૧૬૯- શ્રીજી સ્વરૂપ સમસ્ત ધર્મ શાસ્ત્રોની સાથે મહંમદ સાહેબના કુરાનના →

પ્ર. ૧૭૦- કઈ જમાતને કયુ પ્રકરણ સંભળાવીને તેમને યથાર્થ લક્ષ્યનું બોધ કરાવવું છે ?

પ્ર. ૧૭૧- નબી અને નારાયણ પ્રકરણની ચર્ચા દ્વારા શું થશે ?

પ્ર. ૧૭૨- હિંદુ અને મુસલમાનની વચ્ચે શું લડે છે અર્થાત્ કઈ વાતનો ટકરાવ (ટક્કર) છે ? કેમ ?

પ્ર. ૧૭૩- બંને પક્ષોના મનમાં બેઠું શું તેમને પરસ્પર લડાવી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૭૪- ઉપરવાળા ખુદા-પરમાત્માએ કોના માધ્યમથી શું સ્પષ્ટ કરી દીધું છે ?

પ્ર. ૧૭૫- બધા લોકો ક્યારે અને શું થશે તથા કેમ ? પુનઃ ત્યારે તેમાં શું રહી જશે નહીં ?

પ્ર. ૧૭૬- કોણ બધાની અંદર, કયા રૂપમાં બેસીને, કોના માટે બહેકાવે છે ?

ઉ. ૧૬૮- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને આદિત્ય પુરાણ, ભાગવતમાં જેવું લખ્યું છે, તેના અનુરૂપ આચરણ કરીને નિજાનંદ ધર્મનું અનુસરણ કરવાનું કહી રહ્યા છે.

→ સિદ્ધાંતોની તુલના કરીને વિચાર કરવાનું કહી રહ્યા છે કે કયો સિદ્ધાંત અધિક (વધારે) સારો છે અને કયો ઓછો ? તત્પશ્ચાત નિર્ણય કરે કે કયો સિદ્ધાંત ગ્રહણ કરવા યોગ્ય છે ?

ઉ. ૧૭૦- જો હિંદુ લોકો દેવપૂજાની મહાનતા-શ્રેષ્ઠતા પ્રતિપાદિત (સિદ્ધ) કરે, તો નબી અને નારાયણની સનંધ સંભળાવીને યથાર્થ લક્ષ્યનું બોધ કરાવવું છે.

ઉ. ૧૭૧- નબી અને નારાયણ પ્રકરણની ચર્ચા સંભળાવીને હિંદુ લોકો સ્વયં જ લજ્જિત થઈ જશે.

ઉ. ૧૭૨- સંસારમાં હિંદુ અને મુસલમાનની વચ્ચે રીતિ-રિવાજ લડે છે અર્થાત્ રીતિ-રિવાજોનો ટકરાવ છે કેમ કે બનેમાં વાસ્તવિકતાનું જ્ઞાન નથી.

ઉ. ૧૭૩- ઉક્ત બંને પક્ષોના મન અંતઃકરણમાં બેઠેલાં અહંકાર તેમને પરસ્પર લડાવી રહ્યા છે. એ માયાજન્ય શયતાન-મનની કરતૂત છે.

ઉ. ૧૭૪- બધાના માલિક એકેશ્વર પરવરદિગાર પરમાત્માએ શ્રી પ્રાણનાથજીના માધ્યમથી કુરાન-પુરાણના ગૂઢાર્થોને ખોલીને સ્પષ્ટ કરી દીધા છે.

ઉ. ૧૭૫- જ્યારે વેદ-કતેબ, કુરાન પુરાણના ગૂઢાર્થ જાહેર થશે, ત્યારે બધા લોકો લજ્જિત-શરમિંદા થઈ જશે. પુનઃ તેમાં જ્ઞાનનું જૂઠું અભિમાન રહેશે નહિ.

ઉ. ૧૭૬- દજ્જાલ બધાની અંદર મનરૂપમાં રહીને તેમની છાતી પર બેસીને લડવા-ઝઘડવા માટે બહેકાવે છે.

પ્ર. ૧૭૭- બધાય શું પકડીને શેમાં ચૂર (નિમગ્ન) છે ?

પ્ર. ૧૭૮- ઉક્ત લોકો પણ પાછળ શું પ્રાપ્ત કરી દ્રવિત થઈ જશે અને ક્યાંનો શયતાન નષ્ટ થઈ જશે ?

પ્ર. ૧૭૯- ઉપરોક્ત લોકો શું છોડીને, કઈ રીતે સિર નીચું કરીને, કેવી રીતે આવવા લાગશે ?

પ્ર. ૧૮૦- હવે કોણ એકત્રિત થઈ રહ્યા છે ? પરંતુ લોકોએ કેવો અર્થ ગ્રહણ કર્યો છે ?

પ્ર. ૧૮૧- ઇસ્લામના દ્વાર ખોલવા માટે કોણે, શું અને કોની પાસે પહોંચાડી દીધી છે ?

પ્ર. ૧૮૨- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને અહીંયા શું ન કરવા અને કેવી રીતે રહેવાની હિદાયત (શિખામણ) આપી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૮૩- કોઈ કોને દોષ આપી શકતા નથી ? કોણ મૃતકને શું કરવાનો દાવો લઈને બેઠાં છે ? મોમિનોને કોની આગળ ઝૂકવાની આવશ્યકતા નથી ?

પ્ર. ૧૮૪- આ સંસાર કેવી નગરી છે ? એની પ્રત્યેક વસ્તુ વ્યક્તિને શું કરે છે ?

પ્ર. ૧૮૫- કોના રહસ્યને મોમિન ભલીભાંતિ જાણે-સમજે છે ?

ઉ. ૧૭૭- સંસારમાં બધાય અંધકારરૂપી માયાને પકડીને તેના જ અભિમાનમાં ચૂર છે. તેમાં જ તલ્લીન-નિમગ્ન થઈ રહ્યા છે.

ઉ. ૧૭૮- ઉક્ત પ્રકારના માયાવી કઠોર દિલવાળા પણ પાછળ તારતમ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી દ્રવિત-ગલિત ગાત્ર થઈ જશે. તેમની અંદર બેઠેલાં શયતાન સ્વતઃ જ નષ્ટ-ભ્રષ્ટ થઈ જશે.

ઉ. ૧૭૯- ઉપરોક્ત લોકો પોતાના અભિમાનને ત્યાગીને, લજ્જાથી સિર નીચું કરીને, ઘેટાં (ભેડ) ની જેમ એકબીજાની પાછળ આવવા લાગશે.

ઉ. ૧૮૦- હવે બધા મોમિન-બ્રહ્મમુનિ એકત્ર થઈ રહ્યા છે, કિંતુ લોકોએ વિપરીત અર્થ ગ્રહણ કર્યો છે.

ઉ. ૧૮૧- ઇસ્લામના દ્વાર ખોલવા માટે પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ પોતાના બ્રહ્મજ્ઞાનના ખજાનાની કૂંચી (કૂંજી)-તારતમ મંત્ર બાર મોમિનોની પાસે પહોંચાડી દીધી છે.

ઉ. ૧૮૨- શ્રીજી સ્વરૂપ બાર મોમિનોને અહીંયા પોતાનું સિર ઊંચું રાખવા, સ્વાભિમાન ન ખોવા અને લજ્જિત થઈને સિર નીચું કરીને નહિ જોવાની હિદાયત આપી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૮૩- કોઈ મોમિનોને દોષ આપવા ચાહે, તો પણ આપી શકતા નથી. મોમિન તો મૃતકને જીવિત કરવાનો દાવો 'કુમ'-માલિક શ્રી રાજજીની શક્તિ લઈને બેઠાં છે. એટલા માટે મોમિનોને તે દજ્જાલોની આગળ ઝૂકવાની આવશ્યકતા નથી.

ઉ. ૧૮૪- આ સંસાર ગોવિંદ ભેડા-માયાનગરી છે. એમની પ્રત્યેક વસ્તુ વ્યક્તિને પોતાની તરફ આકૃષ્ટ કરી લે છે.

ઉ. ૧૮૫- આ માયાનગરી-ગોવિંદ ભેડારૂપી સંસારના રહસ્યને મોમિન ભલીભાંતિ જાણે-સમજે છે.

પ્ર. ૧૮૬- કોણ, કોના અથવા કોના જેવાનું પણ કંઈ બગાડી શકતી નથી ?

પ્ર. ૧૮૭- શ્રીજી સાહેબજી ઉક્ત વાતો કોને સંબોધિત કરીને કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૮૮- એ મોમિન એકબીજામાં કેવા છે ?

પ્ર. ૧૮૯- આ માયાવી સંસાર કોની સમાન છે ? આ મોમિનોનું શું કરી શકશે નહિ ?

પ્ર. ૧૯૦- કોણે મોમિનોને, ક્યારે આ સંસારની પ્રકૃતિના પ્રતિ સાવધાન કરી દીધા હતા ?

પ્ર. ૧૯૧- હમણાં કેટલાં મોમિન ધર્મવીર થઈને કુરબાન થયા છે ?

પ્ર. ૧૯૨- જે ભયભીત થઈને ભાગી ગયા છે, તે પુન; કોના દ્વારા આવશે ?

પ્ર. ૧૯૩- ભયભીત થઈને ભાગેલાં સાથ પાછાં આવીને કોની સાથે, શું કરવા લાગશે ?

પ્ર. ૧૯૪- હમણાં ધર્મના નામ પર કુરબાન થવાવાળા બાર મોમિન છે. બાદમાં સંદેશ પામીને તેમની પાછળ કેટલી બ્રહ્માત્માઓ આવશે ?

પ્ર. ૧૯૫- આત્મ જાગૃતિ થવાથી તે બ્રહ્માત્માઓ કોની આજ્ઞાને આધીન રહેશે ?

પ્ર. ૧૯૬- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને પોતાની વાતો કઈ રીતે પ્રકટ કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૮૬- માયાવી શક્તિ પાંચ વર્ષના ધ્રુવ અને પ્રહ્લાદ જેવા બાળકોનું પણ કંઈ જ બગાડી શકતી નથી.

ઉ. ૧૮૭- શ્રીજી સાહેબજી-શ્રી પ્રાણનાથજી ઉક્ત વાતો પોતાના બાર ધર્મજ્ઞ શૂરવીર મોમિનોને સંબોધિત કરીને કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૮૮- મોમિનો તો બધા શિરોમણિ એકબીજામાં સરદાર છે.

ઉ. ૧૮૯- આ માયાવી સંસાર પ્રેતનગરીના સમાન છે. એ મોમિનોનું કંઈ પણ અહિત કરી શકશે નહિ.

ઉ. ૧૯૦- પ્રિયતમ પરમાત્મા શ્રી રાજજીએ મોમિનોને પહેલાં જ આ સંસારના પ્રકૃતિના પ્રતિ સાવધાન કરી દીધા હતા.

ઉ. ૧૯૧- હમણાં તો બાર મોમિન ધર્મવીર થઈને ધર્મ પર કુરબાન થયા છે.

ઉ. ૧૯૨- જે-જે ભયભીત થઈને આ સમય સાથ-સમુદાયથી ભાગીને અલગ થઈ ગયા છે, તે પુનઃ પરમાત્માની કૃપાથી આવીને મળશે.

ઉ. ૧૯૩- ભયભીત થઈને ભાગેલાં સાથ પાછાં આવીને મોમિનોની સાથે એકાકાર થઈને કાર્ય કરવા લાગશે.

ઉ. ૧૯૪- હમણાં ધર્મના નામ પર કુરબાન થવાવાળા બાર મોમિન છે. કિંતુ મોમિનોથી સંદેશ પ્રાપ્ત કરીને તેમની પાછળ બાર હજાર બ્રહ્માત્માઓ આવશે.

ઉ. ૧૯૫- આત્મ જાગૃતિ થવાથી તે બ્રહ્માત્માઓ મોમિનોને આવીને મળશે અને તેમની આજ્ઞાને આધીન રહેશે.

ઉ. ૧૯૬- શ્રીજી સ્વરૂપ ધામની અગ્રગણ્ય શૂરવીર આત્માઓને પોતાની વાતો ભલી પ્રકાર અને સ્પષ્ટરૂપેણ પ્રકટ કરવાનું કહી રહ્યા છે.

પ્ર. ૧૯૭- પોતાની વાતોને સ્પષ્ટરૂપેણ જાહેર કરી દેવાથી કુમ કહેવડાવવાવાળી જીવાત્માઓ કયામતના સમયની જાગૃત આત્માઓના કેવા ગુણ જોઈ લેશે ?

પ્ર. ૧૯૮- શ્રીજી સ્વરૂપ કયામતના સમય કોણે કબરથી મુડદા ઉઠવાની લીલા જોવા માટે કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૯૯- કયા જ્ઞાનના દ્વારા આત્માની ઓળખ કરી, કોણ, કોના ચરણોની વંદના કરશે ?

પ્ર. ૨૦૦- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને પોતાના દષ્ટિકોણને શું ન થવા દેવાનું કહી રહ્યા છે ? પુનઃ કઈ તરફ ધ્યાન રાખવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૦૧- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કયા વિષયમાં દિલથી વિચાર કરી, શું બતાવવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૨૦૧- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહી રહ્યા છે, ''આપ બધા દિલથી વિચાર →

પ્ર. ૨૦૨- શ્રીજી સ્વરૂપ ક્યાંક અન્યત્ર જઈને શું કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૦૩- પુનઃ શ્રીજી સ્વરૂપ અહીંયા બીજીવાર કઈ રીતે ચઢાઈ કરવાના વિષયમાં કહે છે ?

ઉ. ૧૯૭- પોતાની વાતોને સ્પષ્ટરૂપેણ ભલી પ્રકાર જાહેર કરી દેવાથી કુમ (માલિક) કહેવડાવવાવાળી અથવા શરીરરૂપી કબરમાં મુડદાની સમાન મસ્ત સૂતેલી (નીંદગ્રસ્ત થયેલી) જીવાત્માઓ કયામત અથવા આત્મ જાગૃતિના સમય મોમિનોનો જોશ અને પ્રેમરૂપી ગુણ જોઈ લેશે.

ઉ. ૧૯૮- શ્રીજી સ્વરૂપ શરાઅના કટ્ટરપંથી લોકોને કયામતના સમયે શરીરરૂપી કબરમાં મુડદાની સમાન મસ્ત સૂતેલી આત્માઓને ઉઠતાં અર્થાત્ જાગૃત થતાં જોવા માટે કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૯૯- રૂહઅલ્લાહ સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજીના તારતમ જ્ઞાન દ્વારા આત્માની ઓળખ કરીને ગામ-ગામ, દેશ-દેશમાં વસેલાં હિંદુ અને મુસલમાનભાઈ મોમિનોના ચરણોની વંદના કરશે.

ઉ. ૨૦૦- શ્રીજી સ્વરૂપ ધર્મપ્રાણ મોમિનોને પોતાના દૃષ્ટિકોણને પરિવર્તિત ન થવા દેવાનું કહી રહ્યા છે. પુનઃ પોતાનું ધ્યાન લક્ષ્યની તરફ ટકાવી રાખવાનું કહી રહ્યા છે.

→ કરી મને સ્પષ્ટ બતાવો કે મારા માટે આ સ્થાન અનુકૂળ છે યા નહિ! કદાચિત મારા માટે આપને આ સ્થાન અનુકૂળ ન લાગે, તો હું અન્યત્ર પ્રસ્થાન કરવાનું પણ વિચાર કરું!!''

ઉ. ૨૦૨- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહે છે, ''યદિ આપ સલાહ આપો, તો હું અન્યત્ર કયાંક જઈને આસુરી પ્રવૃત્તિવાળા દજ્જાલોથી સંઘર્ષ કરવા માટે કોઈ બીજી યુક્તિ કાઢીને મોરચા (લડવાની તૈયારી) કરું.''

ઉ. ૨૦૩- પુનઃ શ્રીજી સ્વરૂપ બીજીવાર દિલ્લી આવીને પરિવર્ધિત શક્તિથી બીજીવાર યુદ્ધ કરવાના વિષયમાં કહે છે.

પ્ર. ૨૦૪- ઉક્ત પ્રકારની યોજનાનો પ્રયોગ શ્રીજી સ્વરૂપ કઈ સ્થિતિમાં કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૦૫- હવે કોણ, કોના ચરણોની વંદના-પ્રાર્થના કરશે ?

પ્ર. ૨૦૬- કોના પ્રતિ, શું જોઈને સંપૂર્ણ જગતના લોકો, કોને અને શું કહેશે ?

ઉ. ૨૦૬- પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજીના પ્રતિ મોમિનોનો પ્રેમ અને વિશ્વાસ →

પ્ર. ૨૦૭- મોમિનોના કયા ગુણને જોઈને લોકો શું કર્યા વગર જ મરી જશે ?

પ્ર. ૨૦૮- પરંતુ જ્યાં સુધી બાદશાહ મોમિનોની વાતો ધ્યાનથી નહિ સાંભળશે, ત્યાં સુધી શું થઈ શકશે નહિ ?

પ્ર. ૨૦૯- કોણે, કોના સંદેશને ધ્યાનથી ન સાંભળ્યો અને કેમ ?

પ્ર. ૨૧૦- બીજો, કોનો અભિપ્રાય જાણવા માટે બાદશાહ ઔરંગઝેબને શું પ્રાપ્ત ન થઈ શકી ?

પ્ર. ૨૧૧- પુનઃ બાદશાહના દિલમાં કયા વિષયનો ભય સમાયેલો હતો ?

ઉ. ૨૧૧- પુનઃ એક કારણ એ પણ હતું કે બાદશાહના દિલમાં આ વાતનો પણ ભય સમાયેલો હતો કે ક્યાંક મોમિનોને કોઈએ તેને ધોકા આપીને →

પ્ર. ૨૧૨- ઔરંગઝેબ બાદશાહના ઇમામના સંદેશ પર ધ્યાન ન આપવા માટે કેટલાં કારણ હતા ? ત્રીજું કારણ કયુ હતું, જેના આધાર પર તેમને ખુદાની તરફથી આવેલો પેગામ ઠુકરાવી દીધો ?

ઉ. ૨૦૪- ઉક્ત પ્રકારની યોજનાનો પ્રયોગ તો શ્રીજી સ્વરૂપ ત્યારે લાવવાનું કહી રહ્યા છે, જ્યારે એ સરે (શરાઅ) ના શયતાન કાજી લોકો પ્રત્યક્ષ રૂપમાં મોમિનોના વિપરીત થઈને લડવા માટે તૈયાર થઈ જાય.

ઉ. ૨૦૫- હવે જલદી જ જેટલાં પણ મુસલમાન છે, તે બધા બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિનોના ચરણોની વંદના-પ્રાર્થના કરશે.

→ તથા તેમના દૃઢતાપૂર્ણ વચનોને જોઈને સંપૂર્ણ જગતના લોકો મોમિનોની ભૂરિ-ભૂરિ પ્રશંસા કરશે અને તેમને ધન્ય-ધન્ય કહેતાં તેમનું ધ્યાન ધરશે.

ઉ. ૨૦૭- મોમિનોના આત્મીય આવેશને જોઈને લોકો વગર મારે જ મરી જશે.

ઉ. ૨૦૮- પરંતુ જ્યાં સુધી બાદશાહ મોમિનોની વાતો ધ્યાનથી નહિ સાંભળશે, ત્યાં સુધી માયા-જગતના અભિમાનમાં ચૂર લોકોની આત્મ જાગૃતિ થઈ શકશે નહિ.

ઉ. ૨૦૯- સુલતાન ઔરંગઝેબે ઇમામના સંદેશને ધ્યાનથી ન સાંભળ્યો કેમકે તેમની દૃષ્ટિ શારીરિક અને બુદ્ધિ દૈહિક હતી.

ઉ. ૨૧૦- બીજો, કુરાનનો અભિપ્રાય જાણવા માટે બાદશાહને આત્મબુદ્ધિ-દિવ્ય દૃષ્ટિ જ પ્રાપ્ત ન થઈ શકી.

→ તેમની કીર્તિને નષ્ટ કરવા માટે તો નથી મોકલ્યા અથવા એ ક્યાંક કોઈ દુશ્મનના જાલિમ દૂત તો નથી ને! એટલા માટે બાદશાહ અધિક અસમંજસમાં પડી ગયા હતા.

ઉ. ૨૧૨- ઔરંગઝેબ બાદશાહના ઇમામના સંદેશ પર ધ્યાન ન આપવાના મુખ્ય ત્રણ કારણ હતા. તેમાંથી ત્રીજું કારણ એ હતું કે યદિ બાદશાહ ઇમામ મેહદીનું પ્રગટીકરણ સ્વીકારી કરી લેતાં, તો શરાઅ-તોરા →

→ અર્થાત્ કટ્ટર શરાઅ પર આધારિત તેમનું શાસન ઉઠી જતું. એટલા →

પ્ર. ૨૧૩- બાદશાહ યદિ ઇમામ દ્વારા મોકલેલો પેગામ સ્વીકાર કરી લેતાં, તો શું થઈ શકતું હતું ?

પ્ર. ૨૧૪- કોણ લોકો, કેવી બુદ્ધિથી, કુરાનના કયા પ્રસંગનો જાહેરી અર્થ કરે છે ?

પ્ર. ૨૧૫- જ્યારે ઈસા, ઇમામ અને દજ્જાલ મનુષ્ય તન ધારણ કરશે, ત્યારે શું થશે-એવી મુસલમાન લોકોની માન્યતા છે ?

ઉ. ૨૧૫- કયામતના સમયે જ્યારે ઈસા, ઇમામ મેહદી અને દજ્જાલ મનુષ્ય →

પ્ર. ૨૧૬- મુસલમાનોની ધારણાનુસાર કોણ અને કેટલાં કાફરોથી તલવાર લઈને લડશે ?

પ્ર. ૨૧૭- ઉક્ત પ્રકારનું ભયાનક યુદ્ધ ક્યારે-કયા સમયે થવાનું કહ્યું છે તથા તે યુદ્ધમાં શું થશે, એવું કહ્યું છે ?

પ્ર. ૨૧૮- ઉક્ત લડાઈના દરમ્યાન જગતમાં શું થશે અને શું ફેલાઈ જશે ?

પ્ર. ૨૧૯- આ લડાઈ કોના સમાન થશે અને આ લડાઈમાં બધુંય શું થઈને જમીન ખાલી મેદાન (ખલિહાન) સમાન થઈ જશે ?

પ્ર. ૨૨૦- લડાઈના દરમ્યાન ખાવા-પીવા માટે શું રહી જશે નહિ ? પુનઃ ભૂમિ કેવી હશે ?

→માટે તેમને ખુદાની તરફથી આવેલાં પેગામ પર ધ્યાન ન આપ્યું, ઠુકરાવી દીધું.

ઉ. ૨૧૩- બાદશાહ યદિ ઇમામ દ્વારા મોકલેલો પેગામ સ્વીકારી લેતાં, તો તેમનું રાજશાસન ઉઠી જતું, ત્યારે તે કયા આધાર પર શાસન કરતાં.

ઉ. ૨૧૪- આલમના આરિફ કહેવડાવવાવાળા મુસલમાન લોકો સાંસારિક બુદ્ધિથી કુરાનના અંતર્ગત આવેલાં કયામતના સમયે ઇમામ મેહદી, ઈસા અને દજ્જાલના જાહેર થવાનો પ્રસંગનો જાહેરી અર્થ કરે છે.

→તન ધારણ કરશે, ત્યારે અમારી સંપૂર્ણ શાનશૌકત (મોજમજા) સમાપ્ત થઈ જશે. અમારી એ અવસ્થા રહી શકશે નહીં, એવી મુસલમાન લોકોની માન્યતા છે.

ઉ. ૨૧૬- મુસલમાનોની ધારણાનુસાર મોમિન સિત્તેર હજાર કાફરો-અવજ્ઞાકારીઓથી તલવાર લઈને લડશે.

ઉ. ૨૧૭- ઉક્ત પ્રકારનું ભયાનક યુદ્ધ કયામતના સમયે મોમિનો અને કાફરોની વચ્ચે થવાનું કહ્યું છે. આ યુદ્ધમાં મોમિન કાફરોને મારીને નષ્ટ કરી દેશે, એવું કહ્યું છે.

ઉ. ૨૧૮- ઉક્ત પ્રકાર કયામતના સમયે થવાવાળા આ યુદ્ધમાં સંપૂર્ણ જગતમાં ભયાનક રક્તપાત થશે અને સર્વત્ર લોહી ફેલાઈ જશે.

ઉ. ૨૧૯- આ લડાઈ લડાકુ હાથીઓની વચ્ચે થવાવાળી લડાઈની સમાન થશે અને આ યુદ્ધમાં બધુંય નષ્ટ-ભ્રષ્ટ થઈને જમીન ખાલી મેદાન (ખલિહાન) ની સમાન થઈ જશે.

ઉ. ૨૨૦- લડાઈના દરમ્યાન ખાવા માટે ભોજન અને પીવા માટે પાણી સુધ્ધાં રહેશે નહિ (તક ન રહી જશે). પુનઃ તે સમય ધરતી ઘાસરહિત થઈ જશે.

પ્ર. ૨ ૨ ૧- કોણ ઉક્ત પ્રકારના અર્થમાં સ્વયં જ ઉલઝતાં રહે છે ?

પ્ર. ૨ ૨ ૨- કેવી બુદ્ધિ હોવાને કારણે, એ મુસલમાન લોકો કોનો જાહેરી અર્થ કરે છે ?

પ્ર. ૨ ૨ ૩- કયામતનો અર્થ શું છે ? પરંતુ કયામતનું નામ સાંભળતાં જ એ મુસલમાન લોકો કેમ ડરી જાય છે ?

પ્ર. ૨ ૨ ૪- તે શરાઅના કાજી લોકો કોને, કેવા સમજે છે અને કોનાથી ચમત્કાર જોવા ચાહે છે ?

પ્ર. ૨ ૨ ૫- કોને ઇમામ મેહદી સ્વરૂપના પ્રતિ વિશ્વાસ ન થયો ? પુનઃ ઉક્ત પ્રકારની ભાવનાના કારણે શું થયું ?

પ્ર. ૨ ૨ ૬- સુલતાન કોના વચનો પર વિચાર-વિવેક કરશે ? પુનઃ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને સુલતાનથી ક્યારે વાત કરવાની સલાહ આપી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨ ૨ ૭- શ્રીજી સ્વરૂપ કયાં બેસીને ઉક્ત પ્રકારથી મોમિનોને સચેત કરી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨ ૨ ૮- હવે આગળ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને અવસર મળતાં જ કેવી ચર્ચા કરવાનું કહે છે ?

ઉ. ૨૨૧- કુરાનનો દાવા લેવાવાળા મુસલમાન લોકો ઉક્ત પ્રકારનો જાહેરી અર્થાત્ બાહ્યાર્થમાં સ્વયં જ ઉલઝતાં રહે છે.

ઉ. ૨૨૨- સાંસારિક-દેહ બુદ્ધિ થવાના કારણ એ મુસલમાન લોકો કુરાનનો અર્થ ઉક્ત પ્રકારથી જાહેરી દૃષ્ટિથી કરે છે. ગૂઢ ભાવાર્થને સમજી શકતા નથી.

ઉ. ૨૨૩- કયામતનો અભિપ્રાય આત્મ જાગૃતિથી છે. કિંતુ મુસલમાનોએ તો કયામતનો અર્થ 'મોત આવવું' ઠાન (સમજી) લીધું છે. યસર્થ મુસલમાનભાઈ કયામતના નામથી ભયભીત થઈ જાય છે.

ઉ. ૨૨૪- તે શરાઅના શયતાન, શરાઅના કટ્ટરપંથી કાજી લોકો શ્રીજી સ્વરૂપને સાધારણ આદમી જ સમજે છે અને ઇમામ મેહદીથી કોઈ મોટો ચમત્કાર જોવાની ઇચ્છા (ભાવના) રાખે છે.

ઉ. ૨૨૫- શરાઅના કટ્ટરપંથી કાજીઓને ઇમામ મેહદી સ્વરૂપના પ્રતિ વિશ્વાસ ન થયો. ઉક્ત પ્રકારની ભાવનાના કારણે તેમના દિલની શંકાઓ પણ દૂર થઈ શકી નહિ.

ઉ. ૨૨૬- સુલતાન મોમિનો દ્વારા પહેલાં કહેલાં વચનો પર વિચાર-વિવેક કરશે. પુનઃ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોના અવસરમાં પણ સુઅવસર જોઈને જ સુલતાનને પોતાની વાત કહેવાની સલાહ મોમિનોને આપી રહ્યા છે.

ઉ. ૨૨૭- શ્રીજી સ્વરૂપ ભલીભાંતિ વિચાર-વિવેકથી સુઅવસરમાં જ બાદશાહની આગળ પોતાની વાત રાખવા માટે મોમિનોને બહાર કામાપહાડીમાં રહેતાં પત્ર દ્વારા જાહેરમાં સચેત કરી રહ્યા છે.

ઉ. ૨૨૮- હવે આગળ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને પોતાની વાતો ગુપ્ત ન રાખવાનું કહી રહ્યા છે. બલ્કે જ્યાં સુઅવસર મળે, કયામત આત્મ જાગૃતિની ચર્ચા કરતાં રહેવાનું કહે છે.

પ્ર. ૨૨૯- મોમિનોના વચનોને સાંભળીને કેવા-કેવા લોકો પણ શું કરવા લાગશે ?

પ્ર. ૨૩૦- કોણે શ્રીજી સ્વરૂપ હવે આગળની કોઈ ચિંતા નહિ કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૩૧- સત ધર્મ પર પ્રતિષ્ઠિત શૂરવીર મોમિનોને શ્રીજી સ્વરૂપ કેવા વિચાર મનમાં નહિ લાવવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૩૨- કોની સાથે ચર્ચા બંધ નહિ કરવાની સલાહ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને આપી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૩૩- પ્રતિષ્ઠા પ્રાપ્ત કરી કોણ લોકો, કેવા થઈ રહ્યા છે ? તેમની આંખો ખોલવાનું કામ કોનું છે ?

પ્ર. ૨૩૪- મોમિન કેવા કાર્ય કરવા ગયા હતા ? અતઃ શ્રીજી સ્વરૂપ તેમને કેવા કાર્ય કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૩૫- યદિ મોમિન કાર્યાનુસાર આત્મબળ ધારણ કરી નીડરતાથી ન રહ્યા, તો કોણે મોમિનોના પ્રત્યે શંકા થશે ?

પ્ર. ૨૩૬- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોની ઉન્નતિ અથવા સફળતા માટે કેવી રીતે ઊભા છે ?

પ્ર. ૨૩૭- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને શરાઅના કટ્ટરપંથીઓની વચ્ચે રહેતાં શું ભલી પ્રકારે સંભાળીને રાખવા માટે કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૨૨૯- મોમિનોના વચનોને સાંભળીને મોટા-મોટા પ્રતિષ્ઠિત લોકો પણ તેમના આધીન થઈને તેમનાથી આત્મકલ્યાણની શિક્ષા ગ્રહણ કરવા લાગશે.

ઉ. ૨૩૦- એક સત બ્રહ્મના સત્ય ધર્મ પર પ્રતિષ્ઠિત મોમિનોને શ્રીજી સ્વરૂપ હવે આગળ કોઈ પ્રકારની ચિંતા નહીં કરવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૨૩૧- સત ધર્મ પર પ્રતિષ્ઠિત શૂરવીર ધર્મપ્રાણ સ્વરૂપ મોમિનોને કોઈ બીજા પ્રકારના વિપરીત વિચાર મનમાં નહિ લાવવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૨૩૨- કાજી શેખ ઇસ્લામની સાથે ચર્ચા બંધ નહિ કરવાની સલાહ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને આપી રહ્યા છે.

ઉ. ૨૩૩- શરાઅના રાજકર્મચારી પ્રતિષ્ઠા પ્રાપ્ત કરીને અભિમાનમાં આંધળાંની જેમ થઈ રહ્યા છે. તે આંધળાંની આંખો ખોલવી મોમિનોનું કામ છે.

ઉ. ૨૩૪- મોમિન કઠિન-જોખમ ભરેલાં કાર્ય પર ગયા હતા. અતઃ શ્રીજી સ્વરૂપ તેમને તે જ પ્રકારનું આત્મબળ બનાવી રાખવાનું અને નીડરતાથી કાર્ય કરવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૨૩૫- યદિ મોમિન કાર્યાનુસાર આત્મબળ ધારણ કરી નીડરતાપૂર્વક ન રહે, તો બાદશાહને તેમના પ્રતિ સંદેહ થવા લાગશે. અતઃ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને એ યુક્તિ હંમેશા ધ્યાનમાં રાખવા માટે કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૨૩૬- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોથી અલગ નથી. તે સર્વ મોમિનોની રક્ષાર્થ એક પગ પર સતર્ક ઊભા છે.

ઉ. ૨૩૭- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને શરાઅના કટ્ટરપંથીઓની વચ્ચે રહેતાં પોતાના હિંદુત્વની તરફ ભલી પ્રકાર ધ્યાન આપીને તેને સંભાળીને રાખવા માટે કહી રહ્યા છે.

પ્ર. ૨૩૮- કોની શક્તિબળથી શ્રીજીના પ્રભાવમાં વૃદ્ધિ થશે અને શ્રીજીની શક્તિથી મોમિનો પર શું થશે ?

ઉ. ૨૩૮- મોમિનોની શક્તિબળથી શ્રીજીના પ્રભાવમાં વૃદ્ધિ થશે અને શ્રીજીની →

પ્ર. ૨૩૯-''આપ કોઈ પ્રકાર દુઃખી અને હતોત્સાહિત ન થશો''-એવું કોણ, કોને કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૪૦- આગળ કોની કૃપાથી બધું સારું થશે ? ક્યુ મોટું કાર્ય થયું છે ?

પ્ર. ૨૪૧- ઉક્ત પ્રકાર શરાઅના લોકોથી મોરચા લેવાની શક્તિ મોમિનોને કોણે પ્રદાન કરી ?

પ્ર. ૨૪૨- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને પોતાના મનમાં જરા જેટલી પણ શું નહીં આવવા દેવાની શીખ આપી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૪૩- આ ધર્મયુદ્ધમાં કેવી રીતે જૂજવું છે તથા આ યુદ્ધ કયા-કયા શસ્ત્રો દ્વારા થવાવાળું છે ?

પ્ર. ૨૪૪- હવે કોનો પ્રકાશ, શું પ્રકાશિત કરશે ?

પ્ર. ૨૪૫- કોની આજ્ઞાથી, તારતમ જ્ઞાનનો પ્રકાશ કયા અભિયાનને પૂરો કરશે ?

પ્ર. ૨૪૬- કયુ કાર્ય ઉતાવળથી થવાવાળું નથી ?

પ્ર. ૨૪૭- આ માયાવી સંસાર કેવો છે અને એને કેવી રીતે જીતવો પડશે ?

→ શક્તિથી સરે (શરાઅ) ના કટ્ટરપંથી કાજી લોકો મોમિનોને અધિક માનવા તથા તેમને સુદૃષ્ટિથી જોવા-બોલવા અથવા વ્યવહાર કરવા લાગશે.

ઉ. ૨૩૯- **"આપ કોઈ પ્રકાર દુ:ખી અને હતોત્સાહિત ન થશો."**-એવું શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૨૪૦- આગળ પરબ્રહ્મ શ્રી રાજજીની કૃપાથી બધું સારું થશે. મોમિનોએ શરાઅથી મોરચા લીધા, આ એક બહુ મોટું કાર્ય થયું છે.

ઉ. ૨૪૧- ઉક્ત પ્રકાર શરાઅના લોકોથી મોરચા લેવાની શક્તિ મોમિનોને પ્રિયતમ પરમાત્મા શ્રી રાજજીએ કૃપા કરીને પ્રદાન કરી છે.

ઉ. ૨૪૨- શ્રીજી સ્વરૂપ પોતાના પ્રાણપ્રિય મોમિનોને પોતાના મનમાં જરા જેટલી પણ સંદેહ યા ઉદ્વિગ્નતા ન આવવા દેવાની શીખ આપી રહ્યા છે.

ઉ. ૨૪૩- આ ધર્મયુદ્ધમાં પૂર્ણ વિશ્વાસની સાથે જૂજવું છે. આ ધર્મયુદ્ધ-સંઘર્ષ વચનો અર્થાત્ જ્ઞાનપૂર્ણ શબ્દરૂપી શસ્ત્રો દ્વારા થવાવાળું છે.

ઉ. ૨૪૪- હવે તારતમ જ્ઞાનનો પ્રકાશ સ્વતઃ જ પોતાનું બળ પ્રકાશિત કરશે.

ઉ. ૨૪૫- અદ્વૈત બ્રહ્મ શ્રી રાજજીની આજ્ઞાથી તારતમ જ્ઞાનનો પ્રકાશ મોમિનોના કયામત-આત્મ જાગૃતિના અભિયાનને પૂરો કરશે.

ઉ. ૨૪૬- આ પેગામ પહોંચાડવાનું કાર્ય ઉતાવળથી થવાવાળું નથી. આ કાર્યમાં સમય લાગશે.

ઉ. ૨૪૭- આ માયાવી સંસાર છળકપટથી પરિપૂર્ણ છે. અતઃ એને તો નીતિ-યુક્તિપૂર્વક, રૂપ બદલીને છલથી જ જીતવો પડશે.

પ્ર. ૨૪૮- સંસારમાં મોટા-મોટા અવતારી પુરુષોએ કોના સહારે ધર્મયુદ્ધમાં વિજય પ્રાપ્ત કરી હતી ?

પ્ર. ૨૪૯- શ્રીજી સ્વરૂપે કોના જ્ઞાનના અભિમાનને, કઈ યુક્તિથી નષ્ટ કર્યા હતા ?

પ્ર. ૨૫૦- કોણે બ્રહ્મજ્ઞાનનો એક શબ્દ કહ્યો હતો, તો શ્રીજી સ્વરૂપે કેવી રીતે તેનાથી આગળનું જ્ઞાન પૂછ્યું હતું ?

પ્ર. ૨૫૧- જ્યારે અવસર હાથ લાગ્યો, ત્યારે શ્રીજી સ્વરૂપે કોને અને કેવી રીતે પછાડ્યા હતા ?

પ્ર. ૨૫૨- તત્પશ્ચાત હરજી વ્યાસે શું કર્યુ હતું ?

પ્ર. ૨૫૩- કોણે શરાઅની કટ્ટરતાને, શું કરવાનું કાર્ય સોંપવામાં આવ્યું છે ?

પ્ર. ૨૫૪- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને જેવા વાજાં વાગે, તેવા જ નૃત્ય કરવાનું કહી રહ્યા છે ? એનું તાત્પર્ય શું છે ?

પ્ર. ૨૫૫- શ્રીજી સ્વરૂપ અહીંયા મોમિનોને કઈ મુખ્યાતિમુખ્ય વાતો બતાવી રહ્યા છે ?

ઉ. ૨૪૮- સંસારમાં મોટા-મોટા અવતારી પુરુષોએ જે વિષ્ણુભગવાન શ્રી કૃષ્ણાએ પણ છલના સહારે જ અસુરોની સાથે થયેલાં ધર્મયુદ્ધમાં વિજય પ્રાપ્ત કરી હતી.

ઉ. ૨૪૯- શ્રીજી સ્વરૂપે હરજી વ્યાસના જ્ઞાનના અભિમાનને છલપૂર્ણ યુક્તિથી જ નષ્ટ કર્યા હતા.

ઉ. ૨૫૦- બ્રહ્મજ્ઞાની હરજી વ્યાસે બ્રહ્મજ્ઞાનનો એક શબ્દ કહ્યો હતો, તો શ્રીજી સ્વરૂપે દસવાર તેમના ચરણ પકડીને વિનમ્રતાપૂર્વક આગળનું જ્ઞાન પૂછ્યું હતું.

ઉ. ૨૫૧- જ્યારે અવસર હાથ લાગ્યો, ત્યારે શ્રીજી સ્વરૂપે હરજી વ્યાસને જ્ઞાનથી એવા પછાડ્યા હતા કે તે એકદમ નિરસ્ત થઈ ગયા અને મરણાસન્ન વ્યક્તિના સમાન અશક્ત દશામાં પહોંચી ગયા હતા.

ઉ. ૨૫૨- તત્પશ્ચાત હરજી વ્યાસે પલટીને શ્રીજીના ચરણોમાં પોતાને જ સમર્પિત કરી દીધા હતા.

ઉ. ૨૫૩- બાર હજાર મોમિનોમાંથી ચુનેલાં (પસંદ કરેલાં) બાર જણાને, જે ધર્મના થંભરૂપ અગ્રગણ્ય છે, શરાઅની કટ્ટરતાને ટકરાવાનું કાર્ય સોંપવામાં આવ્યું છે.

ઉ. ૨૫૪- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને જેવા વાજાં વાગે, તેવા જ નૃત્ય કરવાનું કહી રહ્યા છે. એનું તાત્પર્ય એ છે કે જેવી પરિસ્થિતિઓ દેખાય, સ્વયંને તેવા જ બનાવી (ઢાળી) દેવા.

ઉ. ૨૫૫- શ્રીજી સ્વરૂપ અહીંયા મોમિનોને બધાથી મુખ્યાતિમુખ્ય વાત એ બતાવી રહ્યા છે કે આપ બાર જણ આપસમાં હળીમળીને એકરસ થઈને રહેજો.

પ્ર. ૨૫૬- ક્યારે અને કોને બધાય રહસ્ય સ્વયં જ ખુલસ્ત થતાં જશે ?

પ્ર. ૨૫૭- ઉક્ત રહસ્યપૂર્ણ વાતોને સમજવાનો વિવેક ધીરે-ધીરે કોણ પ્રદાન કરશે ?

પ્ર. ૨૫૮- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને જે રાજ્યાધિકારી લોકો સૂચિત મનથી નિશ્ચિત થઈને વાતો સાંભળવા આવ્યા, તો તેમને કઈ રીતે સંભળાવવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૫૯- ઉક્ત પ્રકારની ચર્ચા દ્વારા કોના મનમાં, કેવા વચનોની અમિટ (ન મિટે એવી) છાપ પડવા લાગશે ?

પ્ર. ૨૬૦- ત્યારે તે શરાઅના કટ્ટરપંથી રાજ્યાધિકારીઓ પર શું અસર પડશે ?

પ્ર. ૨૬૧- ત્યારે તે લોકો કોનાથી અને શું સાંભળવા આવશે ?

પ્ર. ૨૬૨- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોની પાસે આવવાવાળાઓના પ્રતિ શું કરવાનું કહી રહ્યા છે ? એનાથી શું થશે ?

પ્ર. ૨૬૩- કોના દ્વારા, હર કોઈને શું પ્રાપ્ત થશે અને તે શું થઈ જશે ?

પ્ર. ૨૬૪- શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને સાવધાનીપૂર્વક સૂચિત કરતાં શું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૨૫૬- થોડા દિવસ પછી ધીરે-ધીરે સ્વયં મોમિનોને જ બધાય રહસ્ય સ્વયં જ ખુલસ્ત થતાં જશે.

ઉ. ૨૫૭- ઉક્ત રહસ્યપૂર્ણ વાતોને સમજવાનો વિવેક ધીરે-ધીરે પરબ્રહ્મ શ્રી રાજજી જ પ્રદાન કરશે.

ઉ. ૨૫૮- સર્વપ્રથમ યદિ રાજ્યાધિકારી લોકો સૂચિત મનથી નિશ્ચિત થઈને વાતો સાંભળવા આવ્યા, તો શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને તેમને પોતાની પાસે બેસાડીને પ્રેમથી ચર્ચા સંભળાવવા માટે કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૨૫૯- ઉક્ત પ્રકારની ચર્ચા દ્વારા ધીરે-ધીરે તે શરાઅના કટ્ટરપંથીઓના હૃદય-મનમાં મોમિનોના અકાટ્ય વચનોની અમિટ છાપ પડવા લાગશે.

ઉ. ૨૬૦- જ્યારે તે શરાઅના કટ્ટરપંથી રાજ્યાધિકારી લોકો ઉક્ત પ્રકારથી પ્રભાવિત થશે, ત્યારે તે મોમિનોના જ્ઞાન-બાણોથી ઘાયલ થઈને નમ્ર થઈ જશે અને તેમના મનમાં દયા-ભાવ ઉત્પન્ન થઈ જશે.

ઉ. ૨૬૧- તત્પશ્ચાત્ તે લોકો ધ્યાનથી મોમિનોની ચર્ચા-કથા સાંભળવા આવશે અને અન્ય અનેકો લોકો પણ મોમિનો પર વિશ્વાસ કરવા લાગશે.

ઉ. ૨૬૨- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોની પાસે આવવાવાળાઓને પ્રેમથી પાસે બેસાડીને ચર્ચા સંભળાવવા માટે કહી રહ્યા છે. એનાથી હિંદુ-મુસલમાનની વચ્ચેનું અંતરાલ મટી જશે.

ઉ. ૨૬૩- તારતમ જ્ઞાન દ્વારા હર કોઈને દિવ્ય દૃષ્ટિ પ્રાપ્ત થશે અને તે સ્વતઃ જ જાગૃત થઈ જશે.

ઉ. ૨૬૪- શ્રીજી સાહેબ શૂરવીર ધર્મજ્ઞ મોમિનોને સાવધાનીપૂર્વક સૂચિત કરતાં કહી રહ્યા છે, ''આપ લોકો ઉતાવળ કરીને, વગર વિચાર કરે ઉલઝી ન જશો.''

પ્ર. ૨૬૫- મોમિન જે કાર્યાર્થ ગયા હતા, તે કાર્ય કઈ રીતે જ પૂરું થવાનો સંભવ હતું ?

પ્ર. ૨૬૬- શયતાનના વશીભૂત થયેલાં કેવા લોકો, કઈ રીતે કાર્ય કરે છે ? પાછળ તેમને શું કરવું પડે છે ?

પ્ર. ૨૬૭- સાચા પથગ્રાહી કેવી રીતેથી કાર્ય કરે છે ?

પ્ર. ૨૬૮- કોણે, કયા-કયા ભાઈને મોમિનોની પાસે પત્ર લઈને મોકલ્યા છે ? આ પત્ર પર કેવો વિચાર કરવાનું કહ્યું છે ?

પ્ર. ૨૬૯- શ્રીજીએ મોમિનોને પત્ર લાવવા અને લઈ જવા માટે પોતાની પાસે કોને રાખવાનું કહ્યું છે ?

પ્ર. ૨૭૦- મોમિન આજ્ઞા આપે, તો શ્રીજી સ્વરૂપ કામાપહાડીથી નીકળીને ક્યાં જવાનું ચાહે છે ?

પ્ર. ૨૭૧- કદાચ કોણ, કોને અહીં સીમિત કરી રાખવાનું ચાહતા હોય, તો પણ સ્પષ્ટ કરવાનું કહી રહ્યા છે ? કેમ ?

ઉ. ૨૭૧- કદાચ બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિન શ્રીજી સ્વરૂપને કામાપહાડીના કંદરામાં જ →

પ્ર. ૨૭૨- ક્યાં રહીને શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોની સહાયતા નથી કરી શકતા અથવા તેમનો પક્ષ નથી લઈ શકતા ?

ઉ. ૨૬૫- ધર્મવીર મોમિન જે કાર્યાર્થ ગયા હતા, તે કાર્ય યુક્તિપૂર્વક અર્થાત્ તે રીતની અકલ બુદ્ધિ લગાવીને સારી રીતે કરવાથી જ પૂરું થવાનું સંભવ હતું.

ઉ. ૨૬૬- શયતાનના વશીભૂત થયેલાં વિચાર-વિવેકહીન લોકો ઉતાવળમાં કાર્ય કરે છે. પાછળ કાર્ય બગડવાથી તેમને પસ્તાવું અને રોવું પડે છે.

ઉ. ૨૬૭- પરમાત્માના આધારભૂત સત્ય પથગ્રાહી ધૈર્યપૂર્વક ઠંડા દિમાગ-મનથી વિચાર કરી કાર્ય કરે છે.

ઉ. ૨૬૮- શ્રીજી સાહેબે શેખબદલ અને કાનજીભાઈને મોમિનોની પાસે પત્ર લઈને મોકલ્યા છે. આ પત્ર પર દૃઢતાપૂર્વક વિચાર-વિવેક કરવાનું કહ્યું છે.

ઉ. ૨૬૯- શ્રીજી સાહેબે મોમિનોને પત્ર લાવવા અને લઈ જવા માટે પોતાની પાસે કાનજીભાઈને રાખવાનું કહ્યું છે.

ઉ. ૨૭૦- મોમિન આજ્ઞા આપે, તો શ્રીજી સ્વરૂપ કામાપહાડીથી નીકળીને અન્યત્ર ક્યાંય બહાર જવા ચાહે છે.

→ સીમિત કરી રાખવા ચાહતા હોય, તો પણ સ્પષ્ટ કરવા માટે કહી રહ્યા છે-હવે શ્રીજીની આવાસની જાણકારી મુસલમાનોને થઈ જશે કેમ કે મોમિન હવે ઇમામના લશ્કરના રૂપમાં જાહેર થઈ ચૂક્યા છે.

ઉ. ૨૭૨- શ્રીજી સ્વરૂપ કામાપહાડીના કંદરામાં રહીને મોમિનોની સહાયતા નથી કરી શકતા અથવા તેમનો પક્ષ નથી લઈ શકતા.

પ્ર. ૨૭૩- ''અહીંયા અપનાપનનો નિર્વાહ અર્થાત્ ભોજનાદિનો પ્રબંધ ન કરી શકશે, તો ધર્મ અભિયાન કેવી રીતે પૂરું થશે ?''-એવું કોણ, કોને કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૭૪- કોણે હિંમત કરીને, શું શિર પર લઈને એક મોટા મોર્ચા (લડાઈ) ને જીતી લીધો ?

પ્ર. ૨૭૫- મોમિનોએ પોતાના મનને શું કરીને, કોનો સારી રીતેથી વિસ્તાર કર્યો ?

પ્ર. ૨૭૬- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને બધી પરિસ્થિતિઓનો સામનો કઈ રીતે કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૭૭- કોણ, ક્યાં જઈને, કોને અને કોનાથી લડવા માટે તૈયાર કરવાનું ચાહે છે ?

પ્ર. ૨૭૮- ઉક્ત પ્રકારની તૈયારી કરી શ્રીજી સ્વરૂપ કોની વિરુદ્ધ, શું છેડવાનું ચાહે છે ?

પ્ર. ૨૭૯- ઉક્ત પ્રકારની તૈયારી કરી શ્રીજી સ્વરૂપ કોને, કોની સહાયતાર્થ મોકલવાની વાત કરી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૮૦- કોણ લોકો, કોનાથી ટક્કર લઈને, કોને પ્રકટ થવાની વાત ઘોષિત કરી દેશે ?

ઉ. ૨૭૩- **''અહીંયા અપનાપનનો નિર્વાહ અર્થાત્ ભોજનાદિનો પ્રબંધ ન કરી શકશે, તો ધર્મ અભિયાન કેવી રીતે પૂરું થશે ?''**-એવું શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને પત્ર દ્વારા કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૨૭૪- શૂરવીર મોમિનોએ હિંમત કરીને, સ્વયં દાયિત્વ પોતાના શિર પર લઈને એક મોટા મોર્ચાને જીતી લીધો.

ઉ. ૨૭૫- મોમિનોએ પોતાના મનને કઠોર (કડા) કરીને ધર્મ અભિયાન કાર્યનો ખૂબ સારી રીતે વિસ્તાર કર્યો.

ઉ. ૨૭૬- ધર્મવીર મોમિન જે ઉત્સાહ ભરેલાં મનથી મસ્જિદમાં વાણી ગાવા ગયા હતા, તે જ ઉત્સાહ, હિંમત અને લગનથી શ્રીજી સ્વરૂપ તેમને બધી પરિસ્થિતિઓનો સામનો કરવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૨૭૭- શ્રીજી સાહેબજી કામાપહાડીથી નીકળીને અન્યત્ર જઈને ધર્માંધ અને અધર્મી ઔરંગઝેબથી લડવા માટે અન્ય રાજાઓને તૈયાર કરી મોર્ચા (લડાઈ) બાંધવાનું ચાહે છે.

ઉ. ૨૭૮- ઉક્ત પ્રકારની તૈયાર કરી શ્રીજી સ્વરૂપ ઔરંગઝેબના વિરુદ્ધ ધર્મ યુદ્ધ છેડવાનું ચાહે છે.

ઉ. ૨૭૯- ઉક્ત પ્રકારની તૈયારી કરી શ્રીજી સ્વરૂપ બહાર નીકળીને કોઈને કોઈ રાજાને જાગૃત કરી મોમિનોના સહાયતાર્થ મોકલવાની વાત કરી રહ્યા છે.

ઉ. ૨૮૦- ઉક્ત હિંમતી જાગૃત રાજા, મહારાજા આદિ સ્વયં સુલતાન ઔરંગઝેબથી ટક્કર લઈને ઇમામ મેહદીના પ્રગટ થવાની વાત રાજ્યમાં ઘોષિત કરી દેશે.

પ્ર. ૨૮૧- શ્રી પ્રાણનાથજીએ કામાપહાડીથી દિલ્લી નજરકેદમાં સ્થિત મોમિનોને પોતાનો ઉદ્દેશ્ય પ્રગટ કરતાં પત્રમાં શું લખ્યું છે ?

ઉ. ૨૮૧- શ્રી પ્રાણનાથજીએ કામાપહાડીથી દિલ્લી નજરકેદમાં સ્થિત મોમિનોને →

પ્ર. ૨૮૨- કોના વચનોના પ્રતિ, કોની અંદર, શું ઉત્પન્ન કરાવી દેવામાં આવે ?

પ્ર. ૨૮૩- શ્રીજી સાહેબજી કોને તે જેવી આજ્ઞા આપે, તેની જ અનુસાર ચાલવાની આજ્ઞા માંગી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૮૪- કોઈ ઉચિત (યોગ્ય) સ્થાન પર પહોંચીને શ્રીજી સ્વરૂપ શું કરવા માટે કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૮૫- મોમિન યદિ એની ઉપરાંત શ્રીજી સાહેબને કંઈક કહેવા ચાહતા હોય, તો શ્રીજી તેમને કોને પોતાના દિલની વાત કહેવડાવવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૨૮૫- મોમિન યદિ એની ઉપરાંત શ્રીજી સાહેબને કંઈક કહેવા ચાહતા →

પ્ર. ૨૮૬- કેવા લોકોને સીધી રાહ પર લાવવા માટે સમય-સમય પર શું થયું છે ?

પ્ર. ૨૮૭- કોણ, કોને અને શું મોકલતાં રહ્યા ? કયા લોકો, કોનાથી પાછળ ખસી ગયા અને કેમ ?

ઉ. ૨૮૭- મોમિન પરમાત્માની તરફનું કૃપા-પ્રસાદરૂપી જ્ઞાન શરાઅના →

→ પત્ર દ્વારા પોતાના ઉદ્દેશ્યની સૂચના આપતાં લખ્યું હતું, ''હે મોમિનો ! અમારો ઉદ્દેશ્ય એ જ છે કે કોઈપણ પ્રકાર અર્થાત્ યુક્તિપૂર્વક બળથી મહંમદ સાહેબ તેમજ તેમના વચનોના પ્રતિ શહેનશાહના મનમાં પૂર્ણ વિશ્વાસ આવી જાય.''

ઉ. ૨૮૨- મહંમદ સાહેબના ભવિષ્ય અને કુરાનના વચનોના પ્રતિ સુલતાન ઔરંગઝેબના મનમાં શ્રદ્ધા-વિશ્વાસ ઉત્પન્ન કરાવી દેવામાં આવે.

ઉ. ૨૮૩- શ્રીજી સાહેબજી પ્રાણવલ્લભ મોમિનોને તે જેવી આજ્ઞા આપે, તેની જ અનુસાર ચાલવાની આજ્ઞા માંગી રહ્યા છે અર્થાત્ મોમિન આજ્ઞા આપે કે શ્રીજી સાહેબજી બહાર નીકળી જાય યા ત્યાં જ રહે !

ઉ. ૨૮૪- કોઈ ઉચિત (યોગ્ય) સ્થાન પર પહોંચીને શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોનો પક્ષ લઈને તેમની કંઈ ન કંઈ સહાયતા કરવા માટે કહી રહ્યા છે.

→ હોય, તો શ્રીજી તેમને પોતાના દિલની વાત સંદેશવાહક ભાઈ દ્વારા કહેણ મોકલવાનું કહી રહ્યા છે. પુનઃ યદિ તે શ્રીજીને મળવા પણ ચાહતા હોય, તો શ્રીજી સાહેબ દિલ્લી આવવા માટે પણ તૈયાર છે. આ રીતે શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને તેમના દિલની વાત પૂછી રહ્યા છે.

ઉ. ૨૮૬- ધર્મના પ્રતિ આંધળાં લોકોને સીધી રાહ પર લાવવા માટે સમય-સમય પર પરમાત્માની કૃપા સનંધોની રૂપમાં ઉતરતી રહે છે.

→ શયતાનોની પાસે પેગામના રૂપમાં મોકલતાં રહ્યા. પરંતુ શરાઅના શયતાન લોકો તે પેગામથી પાછળ ખસી ગયા. કયામતનો વાસ્તવિક અર્થ ન સમજી શકવાના કારણે તેઓએ ઇમામના પેગામને અપનાવવાના બદલે ઠુકરાવી દીધો.

પ્ર. ૨૮૮- કોણ લોકો ધર્મના બાહ્યરૂપ પર દેખાવાનો વિશ્વાસ કરવાવાળા છે ?

પ્ર. ૨૮૯- શ્રીજી સ્વરૂપ કોને કહી રહ્યા છે કે ''આપ બધા દીન ઇસ્લામ પર તો છે, પરંતુ રસૂલ મહંમદ દ્વારા કહેલાં ભવિષ્યના અનુસાર જ કાર્યમાં દેર (મોડું) થઈ રહી છે, આ સમજ પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી ?''

પ્ર. ૨૯૦- કોના દ્વારા, ક્યાં કહ્યા પ્રમાણે, કયાં કાર્યમાં વિલંબ થઈ રહ્યો છે ?

પ્ર. ૨૯૧- શું કારણ છે કે બાદશાહ અને તેમના સેવકોએ મોમિનોની વાતોને ધ્યાનથી ન સાંભળ્યું ?

પ્ર. ૨૯૨- પુનઃ કોની આજ્ઞાનુસાર જ મોમિન કોની પાસે જશે ?

પ્ર. ૨૯૩- શ્રીજી સાહેબ અહીંયા સંકેતમાં શું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૯૪- શ્રી રાજજી યદિ કોઈને શોભા આપવા ચાહે, તો તે કોને-કોની પાસે, ક્યાં પહોંચાડી દે છે ?

પ્ર. ૨૯૫- ધર્મવીર મોમિનોની અંદર કેવી ઈચ્છા હતી અને ક્યારથી ?

ઉ. ૨૮૮- શરાઅના પાલનકર્તા, જે પેગામથી પાછળ હટી ગયા, તે જ ધર્મના બાહ્યરૂપ પર દેખાવાનો વિશ્વાસ કરવાવાળા અથવા ધર્મનો જાહેરી માયનો (અર્થ) લઈને ધર્મ પર ઊભા થવાવાળા છે.

ઉ. ૨૮૯- શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને સંબોધિત કરતાં કહી રહ્યા છે કે **''આપ સુંદરસાથ યથાર્થ દીન ઇસ્લામ-સત્ય ધર્મ પર આરૂઢ (ઊભા) તો છે, કિંતુ રસૂલ મહંમદ સાહેબ દ્વારા કહેલાં ભવિષ્યના અનુસાર જ કાર્યમાં મોડું (દેર) થઈ રહ્યું છે, એ સમજી શકતા નથી.''**

ઉ. ૨૯૦- રસૂલ મહંમદ સાહેબ દ્વારા કુરાન ગ્રંથમાં કહ્યા પ્રમાણે જ જાગણીનું કાર્ય જેટલું જલદી કરવા ચાહે છે, તેટલું જ વિલંબ થઈ રહ્યો છે.

ઉ. ૨૯૧- મહંમદ સાહેબ દ્વારા કહેલાં ભવિષ્યના કારણે જ બાદશાહ અને તેમના સેવકોએ મોમિનોની વાતોને ધ્યાનથી ન સાંભળ્યું.

ઉ. ૨૯૨- હવે પુનઃ તે જ રસૂલ મહંમદ સાહેબની આજ્ઞાનુસાર જ મોમિન બાદશાહ અને તેમના સેવકોની પાસે જશે.

ઉ. ૨૯૩- શ્રીજી સાહેબ અહીંયા સંકેતમાં એ કહી રહ્યા છે, ''સંપૂર્ણ શોભાના સ્વામી પરબ્રહ્મ શ્રી રાજજી શાયદ કોઈ બીજાને આ કાર્યની શોભા આપવા ચાહતા હોય.''

ઉ. ૨૯૪- શ્રી રાજજી જેને શોભા આપવા ચાહતા હોય, જો એ વાત નિશ્ચિત હોય, તો તે તેને તે સ્થાનથી પોતાની પાસે ખેંચીને કોઈ બીજા સ્થાન પર પહોંચાડીને શોભા આપે છે.

ઉ. ૨૯૫- ધર્મવીર એકાત્મ મોમિનોની અંદર આ રીતે સંદેશ પહોંચાડવાની ઈચ્છા જન્મથી લઈને જ અર્થાત્ જ્યારથી તે ધર્મમાં પ્રતિષ્ઠિત થયા, ત્યારથી હતી.

પ્ર. ૨૯૬- ઉક્ત પ્રકારની ઈચ્છાના કારણ કોણે અને કોને જગાવવાનું કાર્ય, કોને સોંપી દેવાનો વિચાર મનમાં લીધો ?

પ્ર. ૨૯૭- સત્ય શું હોય છે, એવું શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને ઉપદેશ કરી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૨૯૮- હવે કોની કૃપા-દયાથી કોણ, કોની કરૂણ પુકાર સાંભળશે અને કોની ક્રોધિત દૃષ્ટિ ક્યાં પડશે ?

ઉ. ૨૯૮- હવે શ્રી રાજજીની કૃપા-દયાથી શરાઅના શયતાન કાજી લોકો →

પ્ર. ૨૯૯- શ્રીજી સ્વરૂપ કોને કહી રહ્યા છે કે જો તે આ અવસર પર કંઈક કહેવા ચાહે, તો નિ:શંક કહી દો ?

પ્ર. ૩૦૦- બધી વાતો પર કેવો વિચાર કરીને પત્રનો જવાબ શીઘ્રાતિશીઘ્ર મોકલવા માટે શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૩૦૧- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને પરિસ્થિતિના વિષયમાં શું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૩૦૨- ઉક્ત પ્રકારની પરિસ્થિતિ હોવા છતાં પણ શ્રી રાજજીએ શું ઉચિત સમજ્યા છે ?

પ્ર. ૩૦૩- કોની પર, કોનું વશ નથી ?

ઉ. ૨૯૬- મોમિનોની ઉક્ત પ્રકારની ઈચ્છા જાણીને જ શ્રીજી સ્વરૂપે ઔરંગઝેબને જગાવવાનું કાર્ય મોમિનોને જ સોંપી દેવાનો વિચાર મનમાં લીધો.

ઉ. ૨૯૭- ''મોમિનો ! સત્ય તો તે જ હોય છે, જે પરબ્રહ્મ પરમાત્મા પોતાના ચિત્તમાં વિચારી લે છે.''-એવું શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને ઉપદેશ કરી રહ્યા છે.

→ મોમિનોની લગનપૂર્ણ કરૂણ પુકાર સાંભળશે અને શ્રી રાજજીની ક્રોધિત દૃષ્ટિ કયામત સ્વીકાર કરવામાં દલીલ (જિદ) કરવાવાળા એ શરાઅના શયતાન પર પડશે.

ઉ. ૨૯૯- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહી રહ્યા છે કે જો આ અવસર પર તે કંઈક કહેવા ચાહે, તો નિઃશંક કહી દો.

ઉ. ૩૦૦- શ્રીજી સાહેબ ધર્મજ્ઞ સિરદાર મોમિનોને તેમના દ્વારા પત્રમાં લિખિત બધી વાતો પર દૃઢતાથી સોચ-વિચાર કરીને પત્રનો જવાબ શીઘ્રાતિશીઘ્ર લખીને મોકલવા માટે કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૩૦૧- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને પરિસ્થિતિના વિષયમાં કહી રહ્યા છે, ''હે મોમિનો ! આજે અહીંયા એવી પરિસ્થિતિ નથી કે આપને છોડીને અમે ભ્રમણ કરવા અન્યત્ર ક્યાંય ચાલ્યા જાય.''

ઉ. ૩૦૨- ઉક્ત પ્રકારની પરિસ્થિતિ હોવા છતાં પણ શ્રી રાજજીએ શ્રીજી સ્વરૂપને બહાર જવાનું જ ઉચિત સમજ્યા છે.

ઉ. ૩૦૩- શ્રી રાજજી જેવું ચાહે છે, તે પર કોઈનું કંઈ વશ નથી. તેમની આગળ કોઈનું જોર ચાલતું નથી.

પ્ર. ૩૦૪- અહીંયા વીતકકાર સ્વામી શ્રી લાલદાસજી શું કહી રહ્યા છે ?

❖ છોટી પત્રી ❖

પ્ર. ૧- બડી પત્રીની સાથે શ્રીજી સાહેબે બીજું શું લખ્યું તથા કેમ ?

ઉ. ૧- શ્રી પ્રાણનાથજીએ બડી પત્રીની સાથે એક ''પુર્જી-છોટી પત્રી'' પણ લખી હતી કેમ કે બડી પત્રી મોમિનોની પાસે મોકલ્યા પછી તેમની →

પ્ર. ૨- તે છોટી પુર્જીમાં શું સમાચાર હતા ?

પ્ર. ૩- કોણ, કોના માટે, શું લખીને, કોના હાથથી મોકલી રહ્યા છે ? તેમાં શું લખ્યું છે ?

પ્ર. ૪- કોણે, કોની આત્મ જાગૃતિના સંબંધમાં પુનઃ વિચાર કર્યો ?

પ્ર. ૫- બાદશાહનું શું બહુ જ વિસ્તૃત છે ? કોનો પારાવાર નથી ?

પ્ર. ૬- સુલતાન ઔરંગઝેબની આસપાસ કેવો પહેરો છે ? ક્યાં સુધી પહોંચીને, શું ન કરવામાં આવતું ?

ઉ. ૩૦૪- અહીંયા વીતકકાર સ્વામી શ્રી લાલદાસજી કહી રહ્યા છે, ''હે સુંદરસાથજી ! પત્રની શેષ વાતો રહી ગઈ. તે વાતોને યથાર્થરૂપથી તે જ પ્રકાર આગળ પ્રકટ કરીશું.''

-(પ્રકરણ-૪૭, પ્રશ્ન-ઉત્તર નં.-૩૦૪, કુલ સં. ૨૫૯૩+૩૦૪=૨૮૯૭).

❖ છોટી પત્રી ❖

→ પાસે જગા-જગાથી સુંદરસાથના પત્ર આવ્યા. અતઃ મોમિનો દ્વારા સુંદરસાથના પત્રોના જવાબ અપાવવા માટે શ્રીજી સાહેબે પુનઃ છોટી પત્રી લખીને મોમિનોની પાસે મોકલી.

ઉ. ૨- તે છોટી પુર્જીમાં એક વધારે સમાચાર એ હતા કે શ્રીજી સાહેબની પાસે સૂરત, સિદ્ધપુર, ઉદયપુર અને મેરતાથી સુંદરસાથ દ્વારા લિખિત પત્ર આવ્યા હતા.

ઉ. ૩- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનો માટે પત્ર લખીને શેખબદલભાઈના હાથે મોકલી રહ્યા છે. તે પત્રમાં શ્રીજી સ્વરૂપે પોતાના વચનોમાં કંઈ અન્ય મહત્ત્વપૂર્ણ વાતો પર પ્રકાશ નાંખ્યો છે.

ઉ. ૪- શ્રીજી સાહેબ અને મોમિનોએ સકુમારબાઈ-ઔરંગઝેબની આત્મ-જાગૃતિના સંબંધમાં પુનઃ વિચાર કર્યો.

ઉ. ૫- બાદશાહની બાદશાહત અને સાહેબી-સામ્રાજ્ય તેમજ અધિકાર-પદ બહુ જ વિસ્તૃત છે. તેમના ઐશ્વર્ય તેમજ અખૂટ કોશ-ભંડારનો પારાવાર નથી.

ઉ. ૬- સુલતાન ઔરંગઝેબની આસપાસ જટિલ પહેરો છે. છેક અંદર સુધી પહોંચીને તેમનાથી ચર્ચા યા મુલાકાત ન કરવામાં આવતી.

પ્ર. ૭- કેવામાં, સુલતાન બાદશાહ કોનો સંદેશ સાંભળી સુધ્ધાં શકતા નથી ? શું કરવું દૂરની વાત છે ?

પ્ર. ૮- બાદશાહને સંદેશ આપીને મોમિનોનું ક્યાં જવાથી પણ શું સંભવ ન હતું ?

પ્ર. ૯- કોનાથી હળીમળીને, શું કર્યા વગર પ્રભાવ નહીં પડશે ?

પ્ર. ૧૦- આજની વસ્તુસ્થિતિ જોઈને કોણે, કોને પત્ર લખ્યો છે ? તેમાં બ્રાહ્મણોની કટ્ટરતાના વિષયમાં શું લખ્યું હતું ?

ઉ. ૧૦- આજની વસ્તુસ્થિતિને (પરિસ્થિતિ) જોઈને શ્રીજીએ મોમિનોને પત્ર →

પ્ર. ૧૧- બ્રાહ્મણ લોકો નીચ વર્ગને શું સમજીને, શું નથી સંભળાવતાં ?

પ્ર. ૧૨- પુનઃ મુસલમાન લોકો કયા વિષયમાં, કોને શું સમજે છે ?

પ્ર. ૧૩- એ શરાઅના ભૂત હિન્દુઓને તો કુરાનની વાતો સંભળાવતાં નથી, પરંતુ સ્વયં પણ કોઈની વાતો સાંભળવા ચાહતા નથી ?

પ્ર. ૧૪- ઉક્ત પ્રકારની સ્થિતિમાં શું સંભવ નથી ?

પ્ર. ૧૫- ઉક્ત કારણ વશ અમારે કોને-કોને મહત્ત્વ આપવું નથી ?

ઉ. ૭- ઉક્ત પ્રકારના જટિલ પહેરેદારોની વચ્ચે બાદશાહ મોમિનોનો સંદેશ સાંભળી સુધ્ધાં શકતા નથી. પુનઃ તેની પર વિચાર કરવો તો દૂરની વાત છે.

ઉ. ૮- બાદશાહને સંદેશ આપીને મોમિનોને પોતાની ઘેર પાછાં આવી જવાથી પણ બાદશાહની જાગણી સંભવ ન હતી.

ઉ. ૯- બાદશાહની સાથે હળીમળીને તેને પ્રેમપાશમાં બાંધીને ચર્ચા સંભળાવ્યા વગર પ્રભાવ પડશે નહીં.

→ લખ્યો છે. તે પત્રમાં હિન્દુ-બ્રાહ્મણ મંત્ર વિષયક જેવી કટ્ટરતા બતાવે છે, તે પ્રકાર મુસલમાનોમાં પણ શરાના પ્રતિ જે કટ્ટરતા છે, તે વિષયમાં લખ્યું હતું.

ઉ. ૧૧- બ્રાહ્મણ લોકો નીચ વર્ગ-અછૂત જાતિના લોકોને ક્ષુદ્ર સમજીને ગાયત્રી મંત્ર નથી સંભળાવતાં.

ઉ. ૧૨- મુસલમાન લોકો હિન્દુઓને નાપાક સમજીને, કુરાનના અપાત્ર માનીને કુરાનની વાતો બતાવતાં નથી.

ઉ. ૧૩- એ મુસલમાન લોકો શરાઅના ભૂત હિન્દુઓને તો કુરાનની વાતો સંભળાવતાં નથી, પરંતુ સ્વયં પણ હિન્દુઓની વાતો સાંભળવા ચાહતા નથી.

ઉ. ૧૪- ઉક્ત પ્રકારની સ્થિતિમાં પરસ્પર પોતાના ભાવોને આદાન-પ્રદાન કરીને ઓળખ વધારવી સંભવ નથી.

ઉ. ૧૫- ઉપરોક્ત પ્રકાર હોવાથી જ અમારે જાતિ-ભેદ તેમજ વેશભૂષાની ઉપરની ઓળખને ક્યારેક મહત્ત્વ આપવું નથી.

પ્ર. ૧૬- આ સંસારને કોની સમાન અને કેવો જાણવો છે ?

પ્ર. ૧૭- મોમિનોને તો કોની યથાર્થતાનું જ્ઞાન છે ?

પ્ર. ૧૮- કોના અનુસાર કેવા જનોએ જાતિ-ભેદને ઉડાવી દીધો ?

પ્ર. ૧૯- સંસારના બધા સંપ્રદાયોમાં કયા વિષયની ચર્ચા થાય છે અથવા કયા વિષયનો સદુપદેશ આપવામાં આવે છે ?

પ્ર. ૨૦- કુરાન ખોલીને જોવાથી શું વિદિત થયું ? તેમાં કોના ઘરની વાતો છે ?

પ્ર. ૨૧- સદ્ગ્રંથ કુરાન કોના દ્વારા પ્રશસ્ત કરેલાં, કયા ધર્મની એક મહત્ત્વપૂર્ણ કડી છે ?

પ્ર. ૨૨- હવે મોમિન કોનું સિર તોડીને નષ્ટ-ભ્રષ્ટ કરવા ચાહે છે ?

પ્ર. ૨૩- બાર મોમિનોએ કોને જાગૃત કરવા વિષયક મહત્ત્વપૂર્ણ કાર્યના માટે, શું બદલ્યું છે ?

પ્ર. ૨૪- બહુ જ વિચારી કરીને કયા વેશમાં થઈને, કોણ અને ક્યાં પ્રવિષ્ટ થયા છે ?

પ્ર. ૨૫- પોતાની ભારી સભાની વચ્ચે કોણે, કોને ધન્ય-ધન્ય કહ્યું ?

ઉ. ૧૬- આ સંસારને ગોવિંદ ભેડાની સમાન અર્થાત્ તદોગત પ્રેતનગરી જેવો જાણવો છે.

ઉ. ૧૭- મોમિનોને તો આ માયાનગરી-સંસારની યથાર્થતાનું જ્ઞાન છે. તે એ પણ જાણે છે કે આ જાતિ-ભેદનો કોઈ સાર નથી.

ઉ. ૧૮- શાસ્ત્ર, વેદાંત અને સાધુ સંતોની વાણીઓના અનુસાર વિદ્વતજનોએ જાતિ-ભેદને ઉડાવી દીધો.

ઉ. ૧૯- સંસારના બધા સંપ્રદાયોમાં-ધર્મોમાં જાતિ-ભેદને ઉડાવી દેવાની જ ચર્ચા થાય છે અથવા એ જ વિષયનો સદુપદેશ આપવામાં આવે છે.

ઉ. ૨૦- કુરાન ધર્મગ્રંથને જોવાથી એ વિદિત થયું કે મહંમદ સાહેબની વાતો મુસલમાનો માટે નહીં, અમો મોમિનો માટે છે. તેમાં અમારા ઘરનું જ્ઞાન છે.

ઉ. ૨૧- સદ્ગ્રંથ કુરાન અમારા ઘરનું જ્ઞાન તેમજ બ્રહ્મસૃષ્ટિઓ દ્વારા પ્રશસ્ત કરેલાં હકીકી દીન ઇસ્લામ-સત્ય સનાતન નિજાનંદ ધર્મની એક મહત્ત્વપૂર્ણ કડી છે.

ઉ. ૨૨- હવે મોમિન જાતિ-ભેદના સિર તોડીને નષ્ટ-ભ્રષ્ટ કરી દેવા ચાહે છે. આ વિષયમાં તેમને કોઈ સંકોચ નથી.

ઉ. ૨૩- બાર મોમિનોએ ધણીની આજ્ઞાથી સકુમારબાઈને જાગૃત કરવા જેવું મહત્ત્વપૂર્ણ કાર્યના માટે જ વેશ બદલ્યો છે.

ઉ. ૨૪- બહુ જ સોચ-વિચાર કરીને બાર મોમિન મુસ્લિમ વેશમાં ઔરંગઝેબના દરબારમાં છેક અંદર સુધી પ્રવિષ્ટ થયા છે.

ઉ. ૨૫- સુલતાન બાદશાહ ઔરંગઝેબે પોતાની ભારી સભાની વચ્ચે મોમિનોને સાધુવાદ આપીને ધન્ય-ધન્ય કહ્યું.

પ્ર. ૨૬- સભાસદો સહિત મોમિનોને ધન્ય-ધન્ય કહ્યા પછી બાદશાહ ઔરંગઝેબે શું કર્યું ? ત્યારબાદ તેમના સેવકોએ શું કર્યું ?

પ્ર. ૨૭- કોણે, કોના મનમાં કપટ ભરી દીધા ?

પ્ર. ૨૮- ઉક્ત કાર્યના પ્રતિફળ શું થવા લાગ્યું ?

ઉ. ૨૮- ઉક્ત કાર્યના પ્રતિફળ રૂપ બાદશાહ ઔરંગઝેબને મોમિનોના પ્રતિએ →

પ્ર. ૨૯- બાદશાહના સેવકોએ બાદશાહના મનમાં શું શંકા ભરી દીધી ?

પ્ર. ૩૦- શું સમજીને બાદશાહે કોને, કોના માટે, કોના હવાલે કરી દીધા ?

પ્ર. ૩૧- કોણે, કોને અને કોની ભલી પ્રકાર (સારી રીતે) જાંચ કરવાનું કહ્યું ?

પ્ર. ૩૨- કાજીએ કોટવાળને શું પતા લગાવીને અવગત કરાવવાનું કહ્યું ?

ઉ. ૩૨- કાજીએ કોટવાળને 'એમની વાતોમાં કેટલું સત્ય છે અને કેટલું જૂઠ છે, →

પ્ર. ૩૩- કોણે મોમિનોથી બહુ જ વાતો કરી ? ત્યારબાદ બાદશાહને શું સંદેશ આપ્યો ?

ઉ. ૨૬- સભાસદો સહિત મોમિનોને ધન્ય-ધન્ય કહ્યા પછી બાદશાહ ઔરંગઝેબે આસા પણ ચૂમ્યો. પરંતુ ત્યારબાદ તેમના સેવકોએ તેને મોમિનોના પ્રતિ અવગુણ બતાવી દીધા.

ઉ. ૨૭- બાદશાહના સેવકોએ બાદશાહના મનમાં કપટ ભરી દીધા.

→ સંદેહ થવા લાગ્યો કે ''એ હિન્દુ લોકો આ રીતે મુસલમાનોનો વેશ ધારણ કરીને કેમ આવ્યા છે?'' આ પ્રકાર તે મોમિનોને ષડયંત્રકારીઓના રૂપમાં જોવા લાગ્યા.

ઉ. ૨૯- બાદશાહના સેવકોએ બાદશાહના મનમાં એ શંકા ભરી દીધી, ''ન જાણે એ લોકો કયા દુશ્મનના મોકલેલાં છે! એ લોકોના મનમાં કંઈ ન કંઈ કપટ અવશ્ય હશે!!''

ઉ. ૩૦- ઉક્ત પ્રકાર સેવકોની શંકાપૂર્ણ વાતો સાંભળીને મોમિનોને ષડયંત્રકારી સમજીને બાદશાહે મોમિનોની જાંચ-પડતાલ (છાનભિન) કરવા માટે તેમને કોટવાળના હવાલે કરી દીધા.

ઉ. ૩૧- કાજીએ પણ કોટવાળને બાર મોમિનોની ભલી પ્રકાર જાંચ (તપાસ) કરવાનું કહ્યું.

→ પુનઃ એ લોકો ક્યાંથી આવ્યા છે, એમનો પરિચય શું છે, એ અહીંયા કયા મતલબથી આવ્યા છે?'-એ વાતોનો પતા લગાવીને અવગત કરાવવાનું કહ્યું.

ઉ. ૩૩- કાજી શેખ ઇસ્લામે મોમિનોથી બહુ જ વાતો કરી. ત્યારબાદ બાદશાહને એ સંદેશ આપ્યો, ''એ બ્રહ્મમુનિ જૂઠા-દગાબાજ યા ધોકા આપવાવાળા નથી.''

પ્ર. ૩૪- પુન: કાજી શેખ ઇસ્લામે મોમિનોના વિષયમાં સુલતાનને કેવી ઠોસ (મુખ્ય) વાત બતાવી ?

પ્ર. ૩૫- ઉક્ત કાજીની વાતો સાંભળીને બાદશાહે શું કર્યુ ?

પ્ર. ૩૬- પુન: બાદશાહે મોમિનોને રહેવા માટે શું આપવાની આજ્ઞા આપી ?

પ્ર. ૩૭- બાદશાહના મનમાં શું પરિવર્તન થયું ?

પ્ર. ૩૮- હવે બાર મોમિન કઈ રીતે કાજીઓની વચ્ચે રહે છે અને કેવી રીતે કામ કરે છે ?

પ્ર. ૩૯- હવે મોમિન બાદશાહને કઈ રીતે સમજાવશે ?

પ્ર. ૪૦- કોણે, કોની સાથે ચર્ચા કરીને, શું કરી દીધું ? એ કેવી વાત થઈ ?

પ્ર. ૪૧- મોમિનોએ અન્ય કોની સાથે ચર્ચા કરી ? ફળસ્વરૂપ શું થયું ?

પ્ર. ૪૨- સુલતાન બાદશાહે કોનાથી, શું મંગાવીને પોતાની પાસે રાખી લીધું ? અત: મોમિન શું સોચી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૪૩- હવે સુલતાન જેટલી વાતો લોકોને કહેશે, તેટલું શું થતું જશે ?

ઉ. ૩૪- પુનઃ કાજી શેખ ઇસ્લામે મોમિનાના વિષયમાં સુલતાનને એ ઠોસ/ખાસ વાત બતાવી, ''એ પરમાત્મા-ખુદાના પ્રતિ પૂર્ણ વિશ્વાસ રાખવાવાળા ખાસ મોમિન છે.''

ઉ. ૩૫- ઉક્ત કાજીની વાતો સાંભળતાં જ સુલતાન બાદશાહે જેલની કોટડીની ચારે તરફ મોમિનોની જાંચ-પડતાલના માટે જ પહેરા લગાડ્યા હતા, તેને ખસેડી દીધા.

ઉ. ૩૬- પુનઃ બાદશાહ ઔરંગઝેબે મોમિનો-બ્રહ્મમુનિઓને રહેવા માટે એક હવેલી આપવાની આજ્ઞા આપી.

ઉ. ૩૭- બાદશાહના મનમાં લોકોએ જે સંદેહ ઉત્પન્ન કરી દીધો હતો, તે સ્વતઃ જ દૂર થઈ ગયો.

ઉ. ૩૮- હવે બાર મોમિન નિશ્ચિત થઈને કાજીઓની વચ્ચે રહે છે અને તેનાથી સચેત થઈને દૃઢતાથી કામ કરે છે.

ઉ. ૩૯- હવે બાદશાહ જે પ્રકારથી સમજશે, મોમિન તેને તે જ ઢંગથી સમજાવશે.

ઉ. ૪૦- મોમિનોએ કાજીથી ચર્ચા કરીને શ્રીજી સ્વરૂપનો મિલાપ કરાવી દીધો. આ એક મહત્ત્વપૂર્ણ વાત થઈ.

ઉ. ૪૧- મોમિનોએ અન્ય કોટવાળથી પણ ચર્ચા કરી. ફળસ્વરૂપ કોટવાળને પણ તેમની જાણકારી થઈ ગઈ.

ઉ. ૪૨- સુલતાન બાદશાહ ઔરંગઝેબે મોમિનોના સંદેશ પત્રોને મંગાવીને પોતાની પાસે રાખી લીધા. અતઃ મોમિન સોચે છે કે ધીરે-ધીરે બાદશાહ તે સંદેશ પત્રોને વાંચશે, સમજશે, તો શાયદ તેમને બોલાવશે.

ઉ. ૪૩- હવે સુલતાન બાદશાહ જેટલી વાતો લોકોને કહેશે, તેટલી વાતો પ્રગટ થતી જશે.

પ્ર. ૪૪- યદિ ઉક્ત પ્રકાર થયું, તો કોને-કોને પ્રગટ થવાના સમાચાર ફેલાઈ છે જશે ?

પ્ર. ૪૫- બાર મોમિન શ્રીજી સ્વરૂપને અહીં શું સૂચિત કરી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૪૬- શ્રીજી સાહેબજી મોમિનોને શું આદેશ કરે છે ?

પ્ર. ૪૭- અત્યાર સુધી મોમિન કેવી રીતે કાર્ય કરતાં હતા? હવે તે કોની સેનાની રૂપમાં જાણી શકાય છે ?

પ્ર. ૪૮- હવે મોમિનોએ શું બનાવીને, ક્યાં ઝંડા ગાઢી દીધો છે ?

પ્ર. ૪૯- કોની જાણકારીમાં, કોણ લોકો તેમની જ ત્યાં પ્રત્યક્ષ થઈને બેઠેલાં છે ?

પ્ર. ૫૦- કોણે મોમિનોની પરીક્ષા લઈને, તેમને શું કરી દીધા ?

પ્ર. ૫૧- બાર મોમિન શ્રીજી સ્વરૂપને કયા સંબંધમાં આવશ્યકતા થતાં જ શું કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૫૧- બાર મોમિન શ્રીજી સ્વરૂપને કહી રહ્યા છે, ‘‘હે ધણી! હવે અમે બધા →

પ્ર. ૫૨- મોમિન શ્રીજી સ્વરૂપને ક્યાં સુધી ત્યાં જ એકાંતમાં બની રહેવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ ૪૪- યદિ ઉક્ત પ્રકાર થયું, તો કયામત અને ઇમામ મેહદીના પ્રગટ થવાના સમાચાર બધામાં ફેલાઈ જશે.

ઉ. ૪૫- બાર મોમિન શ્રીજીને અહીં એ સૂચિત કરી રહ્યા છે, ‘‘હે ધણી! બાદશાહ જ્યારે અન્ય વાતોની જાણકારી અમારાથી લેવા ચાહશે, ત્યારે અમે આપને પત્રમાં તે જ પ્રકાર લખીને મોકલીશું.’’

ઉ. ૪૬- શ્રીજી સાહેબજી મોમિનોને આદેશ કરે છે, ‘‘હવે આપ લોકો એકાંત હવેલીમાં બેસી રહો.’’

ઉ. ૪૭- અત્યાર સુધી મોમિન છૂપી-છૂપીને કાર્ય કરતાં હતા. હવે તે ઇમામ મેહદીની સેનાના રૂપમાં જાણી શકાય છે.

ઉ. ૪૮- હવે શૂરવીર મોમિનોએ ઇમામ મેહદીનો ગઢ બનાવીને તેના પર ઝંડો ગાઢી દીધો છે.

ઉ. ૪૯- ધામધણી શ્રીજી સ્વરૂપની દયા-કૃપાથી શૂરવીર મોમિન બાદશાહ ઔરંગઝેબની જાણકારીમાં તેમના જ ત્યાં પ્રત્યક્ષ થઈને બેઠેલાં છે.

ઉ. ૫૦- સુલતાન બાદશાહ અને તેમના કર્મચારીઓએ મોમિનોની પરીક્ષા લઈને તેમને કેદથી મુક્ત કરી દીધા.

→ પણ એક જ કાર્યમાં સંલગ્ન રહીશું. આ સંબંધમાં આપને અહીં ન રહેવા છતાં પણ જો અમને આપની આવશ્યકતા થઈ, તો અમે દિલ્લીથી સમાચાર મોકલીશું. પુનઃ યદિ આપને કોઈપણ નિર્દેશ આપવાની આવશ્યકતા થઈ, તો અમે પત્ર લખીને તુરંત મોકલી દઈશું.’’

ઉ. ૫૨- જ્યાં સુધી ઔરંગઝેબ અને તેમના સેવકોને મોમિનોની ચર્ચા ઉચિત પ્રતીત ન થશે, ત્યાં સુધી તેમને નિઃશંક કરવા-બનાવવા સુધી મોમિન શ્રીજી સ્વરૂપને ત્યાં જ એકાંતમાં બની રહેવાનું કહી રહ્યા છે.

પ્ર. ૫૩- શ્રીજી સ્વરૂપ કોની આજ્ઞાથી, કોણે, શેના માટે પત્ર લખતાં રહીશું, એવું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૫૪- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોથી સાથીઓને કયા પ્રકાર પત્ર લખવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૫૪- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોથી સાથીઓને આ પ્રકાર પત્ર લખવા માટે કહી →

પ્ર. ૫૫- કોણ, કોને કહી રહ્યા છે કે ''આપ બધા સદૈવ પાલનહાર પરમાત્મા શ્રી રાજજીના સન્મુખીન રહો ?''

પ્ર. ૫૬- શ્રીજી સ્વરૂપ કોને પત્ર દ્વારા, કોને પ્રેરિત કરવા માટે કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૫૭- સુંદરસાથ સમાજની વચ્ચે એ બાર શૂરવીર મોમિન કેવા છે ? તે કોની સન્મુખ, શેના માટે તત્પર થયા છે ?

પ્ર. ૫૮- કેવી માયાના, કેવા મહોરા (મોરું) મોમિનોથી ટક્કર લેવા માટે ઉઠી ઊભા થયા ?

પ્ર. ૫૯- કોણે, કોની આજ્ઞાથી, ક્યાં એક આદર્શ ચાલ ચાલીને, શું કર્યુ ?

પ્ર. ૬૦- કોણે ધર્મયુદ્ધ સદશ મહાન કાર્યમાં, કેવી રીતે, શું ન્યોછાવર કરી દીધા ?

ઉ. ૫૩- શ્રીજી સ્વરૂપ પરમાત્મા શ્રી રાજજીની આજ્ઞાથી મોમિનોને સાંત્વના પ્રદાન કરવા માટે જરૂર પત્ર લખતાં રહીશું, એવું કહી રહ્યા છે.

→ રહ્યા છે, જેનાથી કે સાથીઓના દિલમાં જરા જેટલી પણ હીન ભાવના યા દુર્બળતા ન આવી શકે અને તેમના મનમાં દુઃખની અનુભૂતિ પણ ન થાય. આ પ્રકાર પત્રમાં સમજાવીને લખવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૫૫- શ્રીજી સ્વરૂપ બાર ધર્મપરાયણ શૂરવીર મોમિનોને કહી રહ્યા છે કે **''આપ બધા સદૈવ પાલનહાર પરમાત્મા શ્રી રાજજીના સન્મુખીન રહો.''**

ઉ. ૫૬- શ્રીજી સ્વરૂપ બાર ધર્મપરાયણ મોમિનોને નિઃસંકોચ સ્થાન-સ્થાન પર બેઠેલાં સુંદરસાથજીને પત્ર લખીને તેમને આ ધર્મમાર્ગ પર પ્રેરિત કરવા માટે કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૫૭- એ બાર ધર્મજ્ઞ શૂરવીર મોમિન સુંદરસાથ સમાજની વચ્ચે સર્વશ્રેષ્ઠ, બધાના સિરદાર અને સમજદાર છે. તે દેશના સુલતાન ઔરંગઝેબના સન્મુખ ધર્મ સંઘર્ષના માટે કમર બાંધી તત્પર ઊભા છે.

ઉ. ૫૮- છલની માયાની શતરંજના મોટા મહોરા અર્થાત્ સમ્રાટ બાદશાહ અને તેમના અધિકારી લોકો સાહસી ધર્મસમ્રાટ મોમિનોથી ટક્કર લેવા માટે ઉઠી ઊભા થયા.

ઉ. ૫૯- મોમિનોએ પરમાત્મા શ્રી રાજજીની આજ્ઞાથી આ ધર્મ સંઘર્ષમાં એવી આદર્શ ચાલ ચાલીને સમસ્ત સાથીઓને માર્ગદર્શન કર્યા.

ઉ. ૬૦- ધર્મપરાયણ શૂરવીર મોમિનોએ ધર્મયુદ્ધ સદૃશ મહાન કાર્યમાં નિર્ણય થઈને પોતાને ન્યોછાવર કરી દીધા.

પ્ર. ૬૧- કોની વચ્ચે રહેવા છતાં પણ મોમિનોએ શું કરી બતાવ્યું ? આ વિષયમાં મોમિન શું કહેવાયા છે ?

પ્ર. ૬૨- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કઈ વાત ધ્યાનથી જવા ન દેવા માટે કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૬૩- મોમિનો પર કોણે, કયા રૂપમાં વગર વિચાર કરે પ્રહાર કર્યો ? પ્રતિફળ મોમિનોએ શું કર્યુ ?

પ્ર. ૬૪- અમે કુરાન વાંચીને શું સોચતાં હતા અને શું થયું ?

પ્ર. ૬૫- આ કયુ યુદ્ધ છે, જે મોમિનોએ લડીને બતાવી દીધું ?

ઉ. ૬૫- બાર શૂરવીર મોમિનો દ્વારા કરેલું યુદ્ધ તે જ યુદ્ધ છે, જે યુદ્ધના વિષયમાં હજાર સાલ પહેલાંથી જ કુરાન દ્વારા વાંચીને દુનિયા સોચતી આવી હતી.

→

પ્ર. ૬૬- શ્રીજી સાહેબજી મોમિનોને ક્યાંની, કઈ ખબર, કોને મોકલવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૬૭- પત્રમાં શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને અન્ય સુંદરસાથને પણ શું કરવાનું છે, એવું કહેવાનો આદેશ આપી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૬૮- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને પત્રના માધ્યમથી સંબોધિત કરતાં શું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૬૧- છલની (ઠગિની) માયાની વચ્ચે રહેવા છતાં પણ મોમિનોએ બહુ લાભ લીધો. એ બાર મોમિનોએ બ્રહ્માત્માઓનું નાક રાખી લીધું. જમાતનું સિર ઊંચું કરી બતાવ્યું. આ વિષયમાં મોમિન ધર્મના થંભરૂપ કહેવાયા છે.

ઉ. ૬૨- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને ''શ્રી રાજજીએ હાથ પકડીને તેમને સહારો આપ્યો છે''-આ વાત ધ્યાનથી ન જવા દેવા માટે કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૬૩- યવન (મલેચ્છ-મુસલમાન) કર્મચારીઓએ દજ્જાલરૂપ થઈને મોમિનો પર સીધો પ્રહાર કર્યો. તે પ્રહારને શૂરવીર મોમિનોએ પોતાના મુખ પર લઈને ઝેલા-સહન કર્યો.

ઉ. ૬૪- અમે કુરાનના પ્રસંગોને વાંચીને સોચતા હતા કે, ''બ્રહ્માત્માઓને દજ્જાલની સાથે ધર્મયુદ્ધ થશે.'' પરંતુ તે જ કુરાનમાં કહેલું ધર્મયુદ્ધ સ્વયં મોમિનોએ જ કરી બતાવ્યું.

→ કુરાનમાં કયામતના સમયે મોમિનો અને દજ્જાલોની વચ્ચે થવાવાળા જે યુદ્ધનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું હતું, તે જ યુદ્ધ બાર મોમિનોએ લડીને બતાવી દીધું.

ઉ. ૬૬- શ્રીજી સાહેબજી મોમિનોને ધર્મ વિષયમાં જે કંઈ પણ સંઘર્ષ થયો, તે બધી વાતોની ખબર અન્ય સુંદરસાથને પત્ર દ્વારા મોકલવા માટે કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૬૭- પત્રમાં શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને અન્ય સુંદરસાથને એવું કહેવાનો આદેશ આપી રહ્યા છે, ''હે સુંદરસાથજી ! આ કાર્ય આપને પણ કરવાનું છે અને એ જ પ્રકાર કરવાનું છે.''

ઉ. ૬૮- શ્રીજી સ્વરૂપ બાર મોમિનોને પત્રના માધ્યમથી સંબોધિત કરતાં કહી રહ્યા છે, ''આ કાર્ય તો આપને ભલીભાંતિ આરંભ કરી દીધું છે, પરંતુ હવે આગળ પણ સાવધાન થઈને સંઘર્ષમાં લાગી રહેવું છે.''

પ્ર. ૬૯- બાર મોમિનો દ્વારા બાંધેલાં આ મોર્ચા (કિલ્લાની ચારે તરફ યુદ્ધ માટે ખોદેલી ખાઈ) ની ખબર કોણ, કોને લખીને મોકલી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૭૦- આ સમય આપણી પાસે આવવાવાળાઓના પ્રતિ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને શું કરવા માટે કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૭૧- તેમનામાં ધર્મના પ્રતિ ચાહના ઉત્પન્ન કરી તેમને શું આપવા માટે શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૭૧- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહી રહ્યા છે, ''કોઈપણ સુંદરસાથ આપની →

પ્ર. ૭૨- તેમનામાં પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજીના પ્રતિ કેવો વિશ્વાસ ઉત્પન્ન કરાવવા માટે શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૭૨- ''તે સુંદરસાથજીના દિલમાં શ્રી પરમધામનું જ્ઞાન-ધન આપીને પરબ્રહ્મ →

પ્ર. ૭૩- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કેવી ચાલ ચાલીને બતાવવા માટે કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૭૪- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કોનો પરિચય આપતાં, કેવું કાર્ય કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૭૫- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને શેમાં લખેલાં પ્રમાણ આચરણવત્ કદમ વધારવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૭૬- કોણે, કોને, કોના માટે, કેવી રીતે બેસાડી રાખ્યા છે ?

ઉ. ૬૯- બાર મોમિનોએ જે મોર્ચા (જંગ) બાંધ્યો છે, તે મોર્ચાની ખબર શ્રીજી સાહેબ બધી જગ્યાએ સુંદરસાથને પત્રના દ્વારા મોકલી રહ્યા છે.

ઉ. ૭૦- ''આ સમય જે પણ આપ-મોમિનોની પાસે આવ્યા, તેમની ભલી પ્રકારથી પરખ કરી, તેમનું મન ટટોલજો (અજમાવજો) અને તેમાં ધર્મ વિષય ચાહ ઉત્પન્ન કરજો !''-એવું શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહી રહ્યા છે.

→ પાસે આવ્યા, તો તેમને સમજાવીને તેમના મનમાં ધર્મના પ્રતિ ઉત્સાહ-ચાહના ઉત્પન્ન કરજો અને તમારી પાસે પરમધામનું જેટલું જ્ઞાન-ધન હોય, તેમને આપીને સમજાવજો.''

→ પરમાત્મા શ્રી રાજજીના પ્રતિ આપ બધામાં જેટલો અતૂટ વિશ્વાસ છે, તેટલો જ ઉત્પન્ન કરાવી દેજો.''-એવું શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૭૩- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને જેવા તે બધા બ્રહ્મસૃષ્ટિના અવતાર છે; જેવું તેમના માટે પરમધામમાં કહેવાય છે, તેવી જ ચાલ ચાલીને બતાવવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૭૪- શ્રીજી સ્વરૂપ ધર્મવીર મોમિનોને જેવા-''જે ધામના તેમને કહેવાય છે, તેવા જ બડપ્પન (મોટાઈ) બતાવતાં ગંભીરતાપૂર્વક જાગણીનું કાર્ય કરતાં રહેવાનું કહી રહ્યા છે.''

ઉ. ૭૫- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને બ્રહ્મસૃષ્ટિઓ માટે કુરાન-પુરાણના બ્રહ્મ વાક્યોમાં કથિત આચરણવત્ કદમ વધારવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૭૬- આટલાં દિવસો સુધી પરબ્રહ્મ શ્રી રાજજીએ મોમિનો માટે શ્રીજી સ્વરૂપ શ્રી પ્રાણનાથજીને આ પંચભૌતિક શરીરમાં પકડીને બેસાડી રાખ્યા છે.

પ્ર. ૭૭- કોના સદાચરણ વગર, કોની પ્રતિષ્ઠા, ક્યાં નથી રહી શકતી ?

પ્ર. ૭૮- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કયા પ્રકાર ચાલીને, કોની લાજ રાખવા માટે કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૭૯- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કઈ રાહમાં, કેવું રહેવું તથા શું વશમાં કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૮૦- શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને હંમેશાં સતર્ક રહેવા માટે કેમ કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૮૧- નવા સાથી શું જોઈને ધર્મની રાહ પકડશે ?

પ્ર. ૮૨- ઉક્ત નવા સાથીઓના કાર્ય-કારણવશ મોમિનોને શું ઉપસ્થિત કરતાં, કેવી ચાલ ચાલીને બતાવવું છે ?

પ્ર. ૮૩- ધર્મવીર બાર મોમિન કેવા-કેવા ગુણયુક્ત વિચક્ષણ (બુદ્ધિમાન) છે, એવું શ્રીજી સાહેબ કહે છે ?

પ્ર. ૮૪- બાર શૂરવીર મોમિનોની પાસે સદ્‌ગુરુ સ્વરૂપ દ્વારા પ્રદત્ત કેવી નિધિ છે ?

પ્ર. ૮૫- મોમિન કઈ બુદ્ધિના સ્વામી છે ?

પ્ર. ૮૬- કેવા લોકોને વારે-વારે સમજાવીને લખવું પડે છે ?

ઉ. ૭૭- બાર ધર્મપરાયણ શૂરવીર મોમિનોના સદાચરણ વગર શ્રીજી સ્વરૂપની માન-પ્રતિષ્ઠા ઔરંગઝેબની આગળ ન રહી શકતી.

ઉ. ૭૮- શ્રીજી સ્વરૂપ પ્રાણવલ્લભ મોમિનોને પોતાની પ્રતિષ્ઠિત મર્યાદાના અનુરૂપ ચાલીને મુખ્યતઃ તેમની લાજ રાખવા માટે કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૭૯- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને આત્મ સમર્પણની રાહમાં એકબીજાની આગળ ભારી (ભારે) થઈને રહેવું તથા પોતાના ગુણોથી બધાને વશમાં કરી લેવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૮૦- શ્રીજી સાહેબ બાર મોમિનોને હંમેશાં સતર્ક રહેવા માટે કહી રહ્યા છે કેમ કે એ બાર મોમિન મોટા મહોરા (બાદશાહ ઔરંગઝેબ) ની સાથે ટક્કર લઈ રહ્યા છે.

ઉ. ૮૧- નવા સાથી મોમિનોના કથન તેમજ ચલન (કહેવું તેમજ ચાલવું) જોઈને તેમના અનુરૂપ ધર્મની રાહ પકડશે.

ઉ. ૮૨- ઉક્ત નવા સાથીઓને કાર્ય-કારણવશ મોમિનોને ઉચ્ચાદર્શ ઉપસ્થિત કરતાં ભારી ચાલ ચાલીને બતાવવું છે.

ઉ. ૮૩- ધર્મવીર બાર મોમિન વિજ્ઞ (સમજદાર) સમાજના મુકુટમણિ, વિવેકશીલ, ચતુર આદિ ગુણયુક્ત વિચક્ષણ (બુદ્ધિશાળી-તીવ્ર દૃષ્ટિવાળા) છે, એવું શ્રીજી સાહેબ કહે છે.

ઉ. ૮૪- બાર શૂરવીર મોમિનોની પાસે સદ્‌ગુરુ સ્વરૂપ દ્વારા પ્રદત્ત તારતમ જ્ઞાનની પરમાતિપરમ નિધિ છે.

ઉ. ૮૫- મોમિન મહામતિ સ્વરૂપ પરમ બુદ્ધિના સ્વામી છે.

ઉ. ૮૬- નાસમજ લોકોને વારે-વારે સમજાવીને લખવું પડે છે.

પ્ર. ૮૭- કેટલાં દિવસો માટે જ પત્ર દ્વારા મિલાપ છે અર્થાત્ સશરીર ભેટ (મિલન) થઈ શકતી નથી, એવું શ્રીજી સ્વરૂપ કોને સાંત્વના આપતાં કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૮૮- આ પત્રીમાં કોણે, કોના માટે સારી રીતેથી તોલીને બે-ચાર કઠોર શબ્દ પણ લખ્યા છે ?

પ્ર. ૮૯- શ્રીજી સ્વરૂપે શું વિચાર કરી ઉક્ત બે-ચાર કઠોર શબ્દ મોમિનોના પ્રતિ લખ્યા છે ?

પ્ર. ૯૦- કોને, કયા કાર્યાર્થ થોડા દિવસો માટે બહાર જવું પડી શકે છે ?

પ્ર. ૯૧- શ્રીજીને બહાર નીકળવાના પ્રતિ શું આભાસ થઈ રહ્યો છે, એવું શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને સૂચિત કરી રહ્યા છે ?

ઉ. ૯૧- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને સૂચિત કરતાં કહી રહ્યા છે, ''ઉક્ત મારે બહાર →

પ્ર. ૯૨- કોણ, કોને ઝૂઝતાં છોડીને અન્યત્ર ક્યાંય નથી જઈ શકતા ?

પ્ર. ૯૩- શ્રીજી સ્વરૂપ પોતાના પ્યારા મોમિનોને મુખ્ય તીર્થસ્થાનો અને સુંદરસાથના પ્રતિ શું કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૯૪- શ્રીજી સ્વરૂપ પોતાના ધર્મવીર પ્યારા બાર મોમિનોને સકુમારબાઈને જગાવવામાં જે સંઘર્ષ તેમને કરવો પડ્યો, તેના સમાચાર પત્ર દ્વારા ક્યાં-ક્યાં પહોંચાડવાનો આદેશ આપી રહ્યા છે ?

ઉ. ૮૭- બસ બે-ચાર દિવસો માટે જ પત્ર દ્વારા મિલાપ છે અર્થાત્ સશરીર ભેટ (મિલન) થઈ શકતી નથી, એવું શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને સાંત્વના આપતાં કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૮૮- આ પત્રીમાં શ્રીજી સાહેબે મોમિનોના માટે સારી રીતેથી તોલીને બે-ચાર કઠોર શબ્દ પણ કસીને લખ્યા છે.

ઉ. ૮૯- શ્રીજી સ્વરૂપે મોમિનોના પ્રતિ ઉક્ત બે-ચાર કઠોર શબ્દ એ વિચાર કરી લખ્યા છે કે શાયદ એ શબ્દોથી મોમિનોના પ્રયાસમાં અને દૃઢતા અથવા ધૈર્યતા તથા લગનતા આવી જાય.

ઉ. ૯૦- શ્રીજી સાહેબજીને એ જ ધર્મયુદ્ધના કાર્યાર્થ થોડા દિવસો માટે બહાર જવું પડી શકે છે.

→ નીકળવું પણ આપ લોકો માટે જ છે. તે પણ કાર્ય-કારણથી જ છે. પરંતુ કંઈ અન્ય કાર્યના માટે પણ મારે બહાર નીકળવાનું થઈ રહ્યું છે, એવો આભાસ મને મળી રહ્યો છે.''

ઉ. ૯૨- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને એ શરાઅના શયતાનોની સાથે ઝૂઝતાં (મરણિયા પ્રયાસ કરતાં જોઈને) છોડીને અન્યત્ર ક્યાંય નથી જઈ શકતા.

ઉ. ૯૩- શ્રીજી સ્વરૂપ પોતાના પ્યારા ધર્મવીર મોમિનોને મુખ્ય તીર્થસ્થાનો અને સુંદરસાથને પત્ર દ્વારા પોતાની ખબર આપતાં રહેવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૯૪- શ્રીજી સ્વરૂપ પોતાના ધર્મવીર પ્યારા બાર મોમિનોને સકુમારબાઈને જગાવવામાં જે સંઘર્ષ તેમને કરવો પડ્યો, તેના સમાચાર તીર્થસ્થાન-નવતનપુરી-જામનગર, ખંભાળિયા-ગુજરાત સ્થાનોની સાથે-સાથે →

→ પોરબંદર, મંડઈ, ઠઠ્ઠાનગર, સૂરત, ખંભાત અને અહમદાવાદના →

પ્ર. ૯૫- પુન: શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને સમય પ્રાપ્ત કરી ઉક્ત સમાચાર અન્ય ક્યાં-ક્યાં લખીને મોકલવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૯૬- શ્રીજી સાહેબજી મોમિનોને ઉક્ત સ્થાનો પર કઈ રીતે લખવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૯૭- શ્રીજી સાહેબજી મોમિનોને પત્રમાં કોની વિશેષતા દર્શાવવાનું કહી રહ્યા છે તથા પત્ર વાંચતાં જ વાંચવાવાળાઓ પર પત્રની શું અસર થવી જોઈએ, એવું શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૯૮- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોના પત્રમાં અન્ય કોણ વૃત્તાંત લખવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૯૮- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહે છે, ''પત્રમાં રસૂલ મહંમદ સાહેબ કેમ →

પ્ર. ૯૯- શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને કોણ ત્રણ સ્વરૂપોની ઓળખ અને તેમના પ્રકટીકરણની ઘોષણા કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૯૯- શ્રીજી સાહેબ બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિનોને ત્રણેય સ્વરૂપ અર્થાત્ બસરી- →

પ્ર. ૧૦૦- ધર્મવીર મોમિનોને શ્રીજી સ્વરૂપ કેવા-કેવા સુંદરસાથને દર્જાનુસાર પત્ર લખવાનું કહી રહ્યા છે ?

→ સાથીઓને પણ પત્ર દ્વારા લખીને મોકલવાનો આદેશ આપી રહ્યા છે.

ઉ. ૯૫- પુનઃ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને સમય પ્રાપ્ત કરી ઉક્ત સમાચાર ભડોચ (ભરૂચ), સિદ્ધપુર, ઉદયપુર તથા મેરતાના સુંદરસાથને પણ લખીને મોકલવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૯૬- શ્રીજી સાહેબજી મોમિનોને ઉક્ત સ્થાનો પર બહુ જ પ્રસન્નચિત્ત અને આનંદમગ્ન થઈને આ મહાન કાર્યનું બહુ ભારે મહત્ત્વ બતાવતાં પત્ર લખવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૯૭- શ્રીજી સાહેબજી મોમિનોને પત્રમાં તારતમની શક્તિ-જ્ઞાન દ્વારા બિલકુલ નિર્ભય થઈને જાગણીના બ્રહ્માંડની વિશેષતાઓ દર્શાવવાનું કહી રહ્યા છે તથા પત્ર વાંચતાં જ વાંચવાવાળાઓને પણ જાગણીના ક્ષેત્રમાં ઉતરવાની હિંમત અને ઉત્સાહ ઉમડી આવે, એવો પત્ર લખવાનું કહી રહ્યા છે.

→ આવ્યા, કોના માટે આવ્યા, સર્વજ્ઞ સ્વામી ઇમામ મેહદી કોણ છે, તે ખેલમાં કેમ આવ્યા, સદ્‌ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી દ્વારા તારતમ લઈને આવવાનું કારણ શું છે, આ જાગણીનું કાર્ય કોણ-કોણ કરાવી રહ્યા છે ?'' એ બધી વાતોનું સંપૂર્ણ વૃત્તાંત પત્રમાં લખજો.

→ રસૂલ મહંમદ સાહેબ, મલકી-રૂહઅલ્લાહ સદ્‌ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી તેમજ હકી સ્વરૂપ-મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીના કાર્યકલાપની પહેચાન-ઓળખ તેમજ પ્રકટીકરણની ઘોષણા કરતાં પત્ર લખવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૦૦- શ્રીજી સાહેબ ધર્મવીર મોમિનોને જે સુંદરસાથ ધર્મના પ્રતિ સુસ્ત છે, તેમને ઉદ્‌બોધક શબ્દોનો પ્રયોગ કરી અને 'અમે એ સત્ય વાતો →

→ આપના ભલાઈ માટે લખી રહ્યા છે'-આ પ્રકાર નમ્ર બનીને ન કે →

પ્ર. ૧૦૧- જગ્યા-જગ્યા પર વસેલાં સુંદરસાથને કયા વિષયના સમાચાર પૂછવા અને તેમને કઈ રીતે સાંત્વના આપવાના વિષયમાં પત્ર લખવા હેતુ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૦૧- જગ્યા-જગ્યા, ગામ-ગામ અને શહેર-શહેરમાં વસેલાં સુંદરસાથને ધર્મ વિષયના સમાચાર પૂછવા હેતુ અને તેમને સાંત્વના આપતાં →

પ્ર. ૧૦૨- પુનઃ પોતાના જ ગામમાં વસેલાં પોતાના સાથીઓમાંથી જ યદિ કોઈ વિરોધી બનીને સુંદરસાથને કષ્ટ આપતાં હોય, તો ધર્મવીર મોમિન સુંદરસાથને શું કરવાનું કહે છે ?

ઉ. ૧૦૨- પુનઃ પોતાના જ ગામમાં વસેલાં પોતાના સાથીઓમાંથી જ યદિ →

પ્ર. ૧૦૩- ધર્મવીર મોમિન એવા વિરોધીઓ પર કોનો પ્રહાર કરીને, તેમને કોના અનુકૂળ બનાવવાના વિષયમાં સુંદરસાથજીને કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૦૪- શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને સુંદરસાથજીનો વેશ બદલવાનું કારણ બતાવતાં પત્રમાં શું લખવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૦૫- વેશ બદલવો કોને સીધા કરવાની એક યુક્તિ છે, એવું શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને પત્રમાં લખવાનું કહી રહ્યા છે ?

→ રડતાં-ગિડગિડાતાં પત્ર લખવાનું કહી રહ્યા છે.

→ ''જે પણ વ્યક્તિ આપ લોકોને કોઈપણ પ્રકારનું કષ્ટ પહોંચાડશે, તેમના સિર કચડીને તેમના અભિમાનને નષ્ટ કરીને અમે એવો ઉપાય કરીશું, જેનાથી આપ સુંદરસાથને આત્મતોષ (સંતોષ) પ્રાપ્ત થાય.'' આ પ્રકારનો પત્ર લખવાનું શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહી રહ્યા છે.

→ કોઈ વિરાધી બનીને સુંદરસાથને કષ્ટ આપતાં હોય, તો ધર્મવીર મોમિન એવા વિરોધીઓના વિષયમાં પત્ર લખીને અવગત કરાવવાનું કહી રહ્યા છે, જેનાથી તે તેમના સિર કુચલી (કચડી) ને તેમના અભિમાનને નષ્ટ કરીને એવો ઉપાય કરો, જેનાથી સુંદરસાથજી આત્મતોષ પ્રાપ્ત કરે.

ઉ. ૧૦૩- ધર્મવીર મોમિન એવા વિરોધીઓ પર વચનોનો પ્રહાર કરીને તેમને સુંદરસાથના અનુકૂળ બનાવવાના વિષયમાં સુંદરસાથજીને કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૦૪- શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને સુંદરસાથજીનો વેશ બદલવાનું કારણ બતાવતાં પત્રમાં 'અમે વેશ બદલીને દરબારમાં તો કેવલ માયામાં લિપ્ત (લાગેલાં) ઊલ્ટા લોકોને ધર્મમાર્ગ પર લગાવવા માટે જ પ્રવિષ્ટ થયા છે.'-એવું લખવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૦૫- ''અમોએ કોઈ ભય યા દુરાગ્રહથી વેશ નથી બદલ્યો. આ તો માયામાં લિપ્ત લોકોને પરમાત્માની તરફ લગાડીને સીધા કરવાની એક યુક્તિ છે.''-એવું શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને પત્રમાં લખવાનું કહી રહ્યા છે.

પ્ર. ૧૦૬- કોનાથી સંપર્ક સાધવા અને મળવામાં મોમિનોને યત્કિંચિત્ પણ સંકોચ નથી ?

પ્ર. ૧૦૭- કોણ પાછળ હટવાને તૈયાર નથી અને કેમ ?

પ્ર. ૧૦૮- શ્રીજી સ્વરૂપ નજરકેદમાં પડેલાં મોમિનોને નિજાનંદ સ્વામી સદ્‌ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી દ્વારા કરેલી મુસલમાન ખોજીબાઈની જાગણીના વિષયમાં પત્ર દ્વારા સુંદરસાથને શું સંદેશ મોકલવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૦૮- શ્રીજી સ્વરૂપ નજરકેદમાં પડેલાં શૂરવીર મોમિનોને નિજાનંદ સ્વામી →

પ્ર. ૧૦૯- જાતિ-ભેદનો કોણે પહેલાંથી જ અંત કરી દીધો હતો અને હવે કોને તેને નિર્મૂળ કરી દીધો ?

પ્ર. ૧૧૦- કોણ જાતિ-ભેદ વિષયક વાતોને સ્પષ્ટ ન કરી શક્યા ?

પ્ર. ૧૧૧- હવે કોના સમુદાયની વાત સંસારમાં કોનું અસ્તિત્વ નહીં રહેવા દેશે ?

પ્ર. ૧૧૨- હવે કોના-કોનામાં વહેંચેલાં લોકો, શું ભૂલી જશે ?

પ્ર. ૧૧૩- કોની આજ્ઞાથી મોમિનોએ શું દૂર કરી દીધા ?

ઉ. ૧૦૬- ચાહે તે બાદશાહ ઔરંગઝેબ હોય યા કોઈ અન્ય યવનોમાંથી હોય, તેમનો સંપર્ક સાધવા અથવા તેમને મળવામાં મોમિનોને યત્કિચિંત્ પણ સંકોચ નથી.

ઉ. ૧૦૭- ધર્મપ્રાણ શૂરવીર મોમિન પોતાના ધર્મ-કર્તવ્યથી પાછળ હટવાને તૈયાર નથી કેમકે નિજાનંદ સ્વામી શ્રી દેવચંદ્રજીએ મુસ્લિમ જાતિમાં પણ બ્રહ્મસૃષ્ટિઓની સુરતાઓને પ્રગટ થવાનો સંકેત કર્યો જ છે.

→ સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી દ્વારા કરેલી મુસલમાન ખોજીબાઈની જાગણીની વિષયમાં સુંદરસાથજીને પત્ર દ્વારા આ સંદેશ મોકલવાનું કહી રહ્યા છે, ''સુંદરસાથજી! શ્રી સદ્ગુરુ સ્વરૂપે મુસલમાન ખોજીબાઈની આત્મા જાગૃત કરી તેમની પરાત્માનું નામ રઈબાઈ બતાવ્યું હતું અને તેમને તારતમ આપીને અપનાવ્યા હતા. આ વાત આપ બધાની સામે જ છે. એને ભૂલશો નહિ.''

ઉ. ૧૦૯- સદ્ગુરુ સ્વામી શ્રી દેવચંદ્રજીએ જાતિ-ભેદનો પહેલાંથી જ અંત કરી દીધો હતો. હવે ધર્મવીર મોમિનોએ પણ તેને નિર્મૂળ કરી દીધો છે.

ઉ. ૧૧૦- નિજાનંદ સ્વરૂપ સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી જાતિ-ભેદ વિષયક વાતોને સ્પષ્ટ ન કરી શક્યા.

ઉ. ૧૧૧- હવે બ્રહ્મસૃષ્ટિઓ-મોમિનોના સમુદાયની વાત સંસારમાં જાતિ-ભેદનું અસ્તિત્વ નહીં રહેવા દેશે.

ઉ. ૧૧૨- હવે વિભિન્ન ગુટો, સંપ્રદાયો તેમજ બોત્તેર ફિરકાઓમાં વહેંચેલાં લોકો અલગાવ–ફિરકા પરસ્તી (અલગ રાખવાનો ભાવ-સાંપ્રાદાયિક્તા) ભૂલી જશે.

ઉ. ૧૧૩- પરબ્રહ્મ સ્વામી શ્રી રાજજીની આજ્ઞાથી મોમિનોએ ચૌદલોક બ્રહ્માંડમાં ફેલાયેલાં જાતિ-પાતિના ભેદભાવને ચાલતાં માનવમાં અહંકારના કારણ આવેલાં વિકારને દૂર કરી દીધા.

પ્ર. ૧૧૪- મોમિનોએ કોને, કેવી રીતે ઉડાવી દીધા ?

પ્ર. ૧૧૫- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને ઉક્ત પ્રકારની વાતો લખીને શેમાં સોયેલી (સૂતેલી) બ્રહ્માત્માઓને કેવી રીતે ઊભા કરી દેવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૧૬- શ્રીજી સ્વરૂપ અહીંયા મોમિનોને શબ્દોના પ્રયોગના વિષયમાં શું સૂચિત કરી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૧૬- શ્રીજી સ્વરૂપ અહીંયા મોમિનોના શબ્દોના પ્રયોગના વિષયમાં સૂચિત →

પ્ર. ૧૧૭- શ્રીજી સાહેબ બાર મોમિનોને કેવા શબ્દો દ્વારા પોતાના સાથીઓને જાગૃત કરવા માટે કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૧૮- શ્રીજી સાહેબ પ્યારા ધર્મવીર મોમિનોને મૂલ ધર્મસ્થાનમાં કોના-કોના પ્રતિ કેવા પત્ર લખીને મોકલવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૧૮- શ્રીજી સાહેબ પ્યારા ધર્મવીર મોમિનોને મૂલ ધર્મસ્થાનમાં બિરાજમાન →

પ્ર. ૧૧૯- મોમિનોને મૂલ ધર્મસ્થાનમાં બિરાજમાન ગાદીપતિ શ્રી બિહારીજી દ્વારા જે ઉત્તર મળશે, તેનાથી તેમને શું વિદિત થઈ જશે ?

પ્ર. ૧૨૦- કોના પત્રોના ઉત્તર શીઘ્ર પ્રાપ્ત કરીને, તેમના દ્વારા શું કરી લેવા માટે શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૨૦- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને ઉપરોક્ત સ્થાનાદિમાં મોકલેલાં પત્રોનો →

ઉ. ૧૧૪- મોમિનોએ જગતના માનવમાત્રના મનમાં ઊઠવાવાળા સંકલ્પ-વિકલ્પ અને ઊથલપાથલ મચાવવાવાળી વિભિન્ન શંકાઓને તારતમ જ્ઞાન પ્રદાન કરી કપૂરની જેમ ઉડાવી દીધા.

ઉ. ૧૧૫- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને ઉક્ત પ્રકારની વાતો લખીને શીઘ્રાતિશીઘ્ર મોકલવા અને અજ્ઞાનતાની ઘોરનીંદમાં સૂતેલી બ્રહ્માત્માઓને જાગૃત કરી ઊભા કરી દેવાનું કહી રહ્યા છે.

→ કરતાં કહી રહ્યા છે, ''જ્યાં જે પ્રકારના આદરસૂચક (જેમાં આદર નો ભાવ હોય-શ્રીમાન જેવા) તેમજ પ્રભાવશાળી વચનોની આવશ્યકતા હોય, ત્યાં તેવા જ શબ્દોનો પ્રયોગ કરી લખજો.''

ઉ. ૧૧૭- શ્રીજી સાહેબ બાર મોમિનોને પોતાના સાથીઓમાં જે શબ્દ જેના માટે ઉપર્યુક્ત હોય, તેમને તેવા જ શબ્દો દ્વારા બોધ આપીને જાગૃત કરવા માટે કહી રહ્યા છે.

→ ગાદીપતિ શ્રી બિહારીજી, નાગજીભાઈ અને અખઈભાઈના પ્રતિ તેમના ઉપર્યુક્ત શબ્દો દ્વારા પત્ર લખીને શ્રી પૂજ્યસ્થાન-નવતનપુરી, જામનગર મોકલવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૧૯- ધર્મવીર મોમિનોને પૂજ્ય સ્થાનમાં બિરાજમાન ગાદીપતિ શ્રી બિહારીજી દ્વારા તેમના પત્રનો જે પ્રત્યુત્તર મળશે, તેનાથી તેમને એ વિદિત થઈ જશે કે ગાદીપતિજીના મનમાં શું છે ?

→ ઉત્તર શીઘ્ર પ્રાપ્ત કરીને સુંદરસાથના વિચારોને જાણીને પોતાના સનંધ ગ્રંથને સમર્થિત, પુષ્ટ તેમજ પ્રમાણિત કરી લેવાનું કહી રહ્યા છે.

પ્ર. ૧૨૧- ધર્મપ્રાણ બાર મોમિન કેવા શૂરવીર છે અને કેવા પાખર (બખ્તર-કવચ) થી સુશોભિત છે ?

પ્ર. ૧૨૨- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને શું જોઈને કોઈની ખુશામત ન કરવા અને જ્યાં સુધી થાય, ત્યાં સુધી શું કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૨૩- શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને સુંદરસાથને તથા તીર્થસ્થાનોમાં ક્યાં સુધી પત્ર મોકલતાં રહેવાનું કહી રહ્યા છે ? તેનાથી શું થશે ?

ઉ. ૧૨૩- શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને જ્યાં સુધી સ્થાન-સ્થાનમાં સુંદરસાથજીને →

પ્ર. ૧૨૪- કયા વિષયમાં કોઈ પોતાના મનનો સંદેહ પ્રકટ ન કરવા ચાહે, તો પણ શું કરાવવાથી છૂપી ભાવનાઓ પ્રગટ થઈ જ જશે ?

પ્ર. ૧૨૫- ગામ-ગામમાં વસેલાં સુંદરસાથને કયા પ્રકારનો પત્ર લખવાનો આદેશ શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને આપી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૨૬- અગ્નિની સામે મીણની શું દશા થાય છે ? તે પ્રકાર મોમિનોના શબ્દોનો કોની પર શું અસર થશે, એ શ્રીજી સાહેબનું કથન છે ?

પ્ર. ૧૨૭- મોમિનોના કેવા જ્ઞાનની અગ્નિ, શું નષ્ટ કરી દેશે ?

પ્ર. ૧૨૮- દયારામભાઈના વિષયમાં શ્રીજી સ્વરૂપે મોમિનોને પત્ર દ્વારા શું ચર્ચા કરી ?

ઉ. ૧૨૮- દયારામભાઈના વિષયમાં શ્રીજી સ્વરૂપે મોમિનોને પત્ર દ્વારા કહ્યું, →

ઉ. ૧૨૧- ધર્મપ્રાણ બાર મોમિન કેસરી સિંહના સમાન શૂરવીર ધર્મજ્ઞ છે. તે શ્રી તારતમ જ્ઞાનરૂપી પાખરથી સુશોભિત છે.

ઉ. ૧૨૨- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને એક વાત એ ધ્યાનમાં રાખવા માટે કહી રહ્યા છે કે કોઈનું પદ જોઈને તેમની ખુશામત ન કરજો, જ્યાં સુધી થાય, ત્યાં સુધી પત્રવાહક દ્વારા પોતાના સમાચાર મોકલતાં રહેજો.

→ તથા તીર્થસ્થાનોમાં મોકલેલાં પત્રોનો ઉત્તર ન મળે, ત્યાં સુધી પત્ર મોકલતાં રહેવાનું કહી રહ્યા છે. એનાથી તે લોકોના વિચાર જાણી શકાશે.

ઉ. ૧૨૪- કદાચ આ ધર્મયુદ્ધના વિષયમાં કોઈ પોતાના મનનો સંદેહ પ્રકટ ન કરવા ચાહે, તો પણ વારે-વારે પત્ર લખવાથી તેમની છૂપી ભાવના પ્રકટ થઈ જ જશે.

ઉ. ૧૨૫- ગામ-ગામમાં વસેલાં સુંદરસાથમાંથી જેમની જેવી ભાવનાઓ હોય, તેમને તે જ પ્રકારનો પત્ર લખવાનો આદેશ શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને આપી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૨૬- જે પ્રકાર અગ્નિની સામે સમસ્ત મીણ (મોમ) પીગળી જાય છે, તે જ પ્રકાર ધર્મજ્ઞ શૂરવીર મોમિનોના શબ્દો દ્વારા અવશ્યમેવ જ લોકોના હૃદય પીગળીને પરિવર્તિત થઈ જશે, એવું શ્રીજી સાહેબનું કથન છે.

ઉ. ૧૨૭- ધર્મવીર મોમિનોના શ્રદ્ધા-વિશ્વાસપૂર્ણ જ્ઞાનની અગ્નિ સુંદરસાથજીના વિકારોને પીગળાવી (ગળાવી) નષ્ટ કરી દેશે. તેમના મન શુદ્ધ થઈ જશે.

→ ''સાંભળવામાં આવ્યું છે કે દયારામના ભાઈઓએ આ વાત સર્વસાધારણમાં કહી દીધી કે પોતાના ભાઈના વેશ પરિવર્તનથી તે બહુ દુઃખી છે.''

પ્ર. ૧૨૯- દયારામના ભાઈ કઈ વ્યક્તિને, કયા કાર્ય માટે, કેટલાં રૂપિયા આપવાવાળા છે ?

પ્ર. ૧૩૦- કદાચ દયારામભાઈ શું બની જશે, તો શું થશે, એવું તેમના ભાઈઓનું કહેવું છે ?

પ્ર. ૧૩૧- ઉક્ત કારણોની વજહ (હેતુ) થી સંસારને કેવો માનવામાં આવે છે ? આ સંસારમાં ભાઈ પૈસા ખર્ચ કેમ કરી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૩૨- સંસાર કોને કહેવામાં આવે છે ?

પ્ર. ૧૩૩- લોકો કોના માટે, કોના વશીભૂત થઈને ચાહે જે કંઈ પણ કરી નાંખે છે ?

પ્ર. ૧૩૪- કોની કથાઓ અનંત છે ? આ વાતને ધ્યાનમાં રાખીને શું કરવું જોઈએ ?

પ્ર. ૧૩૫- આ ગોવિંદભેડા કોના સમાન, શેનાથી પરિપૂર્ણ છે ?

પ્ર. ૧૩૬- ઉક્ત વાતો શ્રીજી સ્વરૂપે અહીંયા કોના માટે લખી છે ? એને ધ્યાનમાં રાખીને શ્રીજી મોમિનોને કઈ રીતે રહેવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૩૭- શ્રીજી સાહેબ અહીંયા વિશ્વાસની સાથે મોમિનોને શું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૨૯- દયારામના ભાઈ તે વ્યક્તિને ચાર હજાર રૂપિયા આપવાવાળા છે, જે તેમના ભાઈ દયારામને જાનથી મારી નાંખે.

ઉ. ૧૩૦- કદાચ દયારામભાઈ મુસલમાન થઈ ગયા, તો દયારામના ભાઈઓની માન-મર્યાદા, લાજ-શરમ તેમના સમાજની આગળ માટીમાં (મિટ્ટીમાં) મળી જશે, એવું તેમના ભાઈઓનું કહેવું છે.

ઉ. ૧૩૧- ઉક્ત કારણોની વજહથી જ આ સંસારને ગોવિંદભેડાની સમાન સ્વાર્થપૂર્ણ માનવામાં આવે છે. આ સંસારમાં ભાઈ ભાઈને પૈસા આપીને મારી નાંખવા માટે પૈસા ખર્ચ કરે છે.

ઉ. ૧૩૨- સંસારમાં માયાવી લોકોના સંબંધ સ્વાર્થપૂર્ણ હોય છે. એવા સ્વાર્થપૂર્ણ આચરણયુક્ત સંબંધને જ સંસાર કહેવામાં આવે છે.

ઉ. ૧૩૩- લોકો પોતાની માન-મર્યાદા, લોકલાજ માટે સ્વાર્થના વશીભૂત થઈને ચાહે, જે કંઈ પણ કરી નાંખે છે.

ઉ. ૧૩૪- ગોવિંદભેડા-માયાનગરીની એવી કથાઓ અનંત છે. આ વાતને ધ્યાનમાં રાખીને કાર્ય કરવું જોઈએ.

ઉ. ૧૩૫- આ ચૌદ લોકરૂપ સંસાર-ગોવિંદભેડા, ભૂતપ્રેતોની દુનિયાની સમાન સ્વાર્થથી પરિપૂર્ણ છે.

ઉ. ૧૩૬- ઉક્ત વાતો શ્રીજી સ્વરૂપે અહીંયા ઉદાહરણ માટે લખી છે. એને ધ્યાનમાં રાખીને તે મોમિનોને નિઃશંક થઈને રહેવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૩૭- શ્રીજી સાહેબ અહીંયા વિશ્વાસની સાથે મોમિનોને કહી રહ્યા છે, ''હે મોમિનો ! આપ બધા વિજ્ઞ (સમજદાર), શિરોમણી સુંદરસાથ છે. અમોને વિશ્વાસ છે કે આપથી કોઈ પ્રકારની ભૂલ થશે નહિ.''

પ્ર. ૧૩૮- શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને શું સંભાળ લેવા અને કયુ કાર્ય સતર્ક થઈને કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૩૮- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહે છે, ''આપ બાર મોમિન ધર્મના થંભના
→

પ્ર. ૧૩૯- બ્રહ્મનિષ્ઠ બાર મોમિન બાર હજાર બ્રહ્માત્માઓના શું છે ? તેઓએ બહુ સાહસથી શું કર્યુ ?

પ્ર. ૧૪૦- વેદોએ કોને, શેમાં બાંધીને, શું કર્યુ ? ધર્મનિષ્ઠ બાર મોમિનોએ તેને શું કર્યુ ?

પ્ર. ૧૪૧- મોમિનોએ કોનું ધ્યાન છોડીને આ મોર્ચા તોડી દીધો ?

પ્ર. ૧૪૨- બાર મોમિન કોના ગઢમાં પ્રવિષ્ટ થયા છે ? તે અલગ-અલગ થઈને પણ કેવા છે ?

પ્ર. ૧૪૩- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને અલગ-અલગ થઈને પણ તે શરાઅના કાજીઓની નજરમાં કેવા રહેવા માટે કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૪૪- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કોની વચ્ચે પહોંચીને, શું નહિ રાખવાનું કહી રહ્યા છે ? એનું પરિણામ શું હશે ?

પ્ર. ૧૪૫- શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને એ બધી વાતો પત્રમાં કેમ લખી રહ્યા છે ?

→ રૂપમાં પ્રકટ થયા છો. અતઃ આપ બધા હર પ્રકારથી આ મહત્ત્વપૂર્ણ કાર્યના દાયિત્વને સંભાળી લેજો અને આ જાગણીના કાર્યને સતર્ક થઈને કરજો.''

ઉ. ૧૩૯- બ્રહ્મનિષ્ઠ બાર મોમિન બાર હજાર બ્રહ્માત્માઓના શિરોમણી સિરદાર છે. તેઓએ બહુ સાહસથી શબ્દ કહ્યા છે.

ઉ. ૧૪૦- વેદોએ માનવમાત્રને જાતિ-પાતિ, વર્ણાશ્રમ ધર્મની મર્યાદાઓમાં બાંધીને વહેંચી દીધા. ધર્મનિષ્ઠ મોમિનોએ ઉક્ત મર્યાદારૂપી બંધનને તોડી દીધા.

ઉ. ૧૪૧- શૂરવીર મોમિનોએ લોકલાજ તેમજ મર્યાદાનું ધ્યાન છોડીને આ મોર્ચા તોડી દીધો.

ઉ. ૧૪૨- બાર ધર્મનિષ્ઠ મોમિન શરાઅના શયતાનોના ગઢમાં પ્રવિષ્ટ થયા છે. એ બાર મોમિન અલગ-અલગ થઈને પણ એક ઇમામના મોમિનના રૂપમાં પ્રસિદ્ધ છે.

ઉ. ૧૪૩- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને અલગ-અલગ અર્થાત્ વિભિન્ન મત અને જાતિના હોવાથી પણ શરાઅના કાજીઓની નજરમાં એક સ્થાન-એકરૂપ થઈને અર્થાત્ હળીમળીને રહેવા માટે કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૪૪- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને મુસલમાનોની વચ્ચે પહોંચીને તેમનાથી અલગાવ નહીં રાખવાનું કહી રહ્યા છે. એના ફલસ્વરૂપ તેમની નજરોમાં લજ્જિત થવું પડશે.

ઉ. ૧૪૫- શ્રીજી સાહેબ બ્રહ્માત્માઓ-મોમિનોને એ બધી વાતો પત્રમાં સાવધાન કરવા માટે લખી રહ્યા છે, જેનાથી કે બાદમાં મોમિન એ ન કહે કે શ્રીજી સાહેબે તેમને કહ્યું નહિ!

પ્ર. ૧૪૬- કયા સમયે શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને નજરકેદથી બોલાવી લેશે, એવું શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૪૭- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને પોતાની આવશ્યકતા પડવાથી શું કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૪૮- ઉક્ત પ્રકારનું વાતાવરણ બની જવાથી શ્રીજી સ્વરૂપ ક્યાં આવીને એકઠાં રહેવાની વાત કરી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૪૯- શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને શું કર્યા વગર કોઈપણ કાર્ય ન કરવાની સલાહ આપી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૫૦- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને ક્યાંનો પરસ્પર પ્રેમ-સ્નેહ યાદ કરીને નજરકેદમાં કેવી રીતે રહીને કાર્ય કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૫૦- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને એ સ્મરણ કરવાનું કહી રહ્યા છે કે શ્રી →

પ્ર. ૧૫૧- શ્રીજી સ્વરૂપ કોના પત્ર પર 'હું ભલીભાંતિ વિચાર કરીને જ આગળ વધીશ'- એવું કહી રહ્યા છે ?

ઉ. ૧૫૧- શ્રીજી સ્વરૂપ ધર્મજ્ઞ શૂરવીર મોમિનોના પત્ર પર 'હું ભલીભાંતિ →

પ્ર. ૧૫૨- કયા પ્રકાર કમર બાંધવાથી જ મોમિન જાગણીના કઠિન કાર્યનું ઉત્તરદાયિત્વ ઉઠાવી શકશે, એવું શ્રીજીનું વચન છે ?

પ્ર. ૧૫૩- ઉક્ત કથિત પ્રકારથી હૃદયને દઢ રાખીને કમર બાંધીને આગળ વધવાથી નિ:સંદેહ જ શું થશે ?

ઉ. ૧૪૬- ઉચિત અને અનુકૂળ અવસર આવવાથી શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને નજરકેદથી બોલાવી લેશે, એવું શ્રીજી મોમિનોને કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૪૭- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને પોતાની આવશ્યકતા પડવાથી તેમને જ ત્યાં બોલાવી લેવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૪૮- ઉક્ત પ્રકારનું વાતાવરણ બની જવાથી શ્રીજી સ્વરૂપ સ્વયં પણ નજરકેદમાં પડેલાં મોમિનોની પાસે જઈને એકસાથે એકઠાં રહેવાની વાત કરી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૪૯- શ્રીજી સાહેબ ધર્મવીર મોમિનોને પરસ્પર મંત્રણા કર્યા વગર કોઈ પણ કાર્ય ન કરવાની સલાહ આપી રહ્યા છે.

→ નિજધામમાં તે કેવા હતા ? શ્રી નિજધામના પરસ્પર સ્નેહ-પ્રેમને સ્મરણ કરીને નજરકેદમાં પણ તે જ ભાવથી સલાહ-મશવિરા કરીને એકરૂપ થઈને બધા કાર્ય કરવાનું કહી રહ્યા છે.

→ સોચ-વિચાર કરી અને મોમિનો દ્વારા પત્રોત્તર/પત્રોના જવાબ મળવાથી જ હું કામાપહાડીથી નીકળીને અન્યત્ર જવા માટે આગળ વધીશ'-એવું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૫૨- મોમિન જો હસતાં-રમતાં પ્રસન્નચિત્ત થઈને કમર બાંધશે, ત્યારે તે જાગણીના કઠિન કાર્યનું ઉત્તરદાયિત્વ ઉઠાવી શકશે, એવું શ્રીજી સાહેબનું વચન છે.

ઉ. ૧૫૩- ઉક્ત કથિત પ્રકારથી હૃદયને દૃઢ રાખીને યદિ ધર્મનિષ્ઠ શૂરવીર મોમિન કમર બાંધીને આગળ વધશે, તો નિઃસંદેહ જ તે સફળતા પ્રાપ્ત કરશે.

પ્ર. ૧૫૪- શ્રીજી સ્વરૂપને શું અંત:પ્રેરણા થઈ રહી છે, એવું તે મોમિનોને સૂચિત કરી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૫૫- શું ધર્મનિષ્ઠ મોમિનોનું માર્ગદર્શન કરશે અથવા તેમને પ્રકાશ બતાવશે ?

પ્ર. ૧૫૬- મોમિનો પર કોને પત્ર લખીને સમાચાર લેવાનો આદેશ થયો ?

પ્ર. ૧૫૭- શ્રીજી સ્વરૂપ ભીમભાઈના વિષયમાં મોમિનોને શું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૫૮- પત્રો દ્વારા પણ કોણ નહિ સમજશે અને કેમ ?

પ્ર. ૧૫૯- કોનાથી પીછો નથી છોડાવી શકતા અને કેમ ?

પ્ર. ૧૬૦- આ સંસારને કેવા ઠેકાણા કહેવામાં આવે છે અને કેમ ?

પ્ર. ૧૬૧- કોની વચ્ચે, કોની આજ્ઞા વગર કોઈપણ જાગૃત થઈ શકતું નથી ?

પ્ર. ૧૬૨- પુન: કોની આજ્ઞા સિવાય, કોનો અન્ય કોઈ ઉપાય પણ નથી ?

ઉ. ૧૫૪- શ્રીજી સ્વરૂપને આ જગ્યાથી બે-ચાર દિન અલગ રહેવા અથવા અન્યત્ર ક્યાંય ચાલી જવાની અંતઃપ્રેરણા થઈ રહી છે, એવું તે મોમિનોને સૂચિત કરી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૫૫- ઉક્ત લિખિત ઉદાહરણ-દૃષ્ટાંત તેમજ અવતરિત બ્રહ્મવાક્ય ધર્મનિષ્ઠ સાહસી મોમિનોનું માર્ગદર્શન કરશે અને તેમને પ્રકાશ બતાવશે.

ઉ. ૧૫૬- મોમિનો પર ઉદયપુર સ્થિત ભીમભાઈને પત્ર લખીને તેમના સમાચાર લેવાનો આદેશ થયો.

ઉ. ૧૫૭- શ્રીજી સ્વરૂપ ભીમભાઈના વિષયમાં પત્ર દ્વારા મોમિનોને કહે છે, ''હે મોમિનો ! ભીમભાઈ હજી સુધી પણ સમજ્યા નથી. તે માયામાં ભટકી ગયા છે. તેમને હવે વધારે શું કહી શકાય ?''

ઉ. ૧૫૮- એ પત્રો દ્વારા પણ ભીમભાઈ નહિ સમજશે કેમ કે તેમની અંતરાત્મામાં મોહ નિદ્રાનો પ્રવેશ થઈ રહ્યો છે.

ઉ. ૧૫૯- માયાવી નીંદથી પીછો નથી છોડાવી શકાતો કેમ કે માયાની આ નીંદ પણ પ્રિયતમ પરમાત્માની આજ્ઞાથી જ ઉત્પન્ન થઈ છે.

ઉ. ૧૬૦- આ સંસારને ઉપહાસનું પાત્ર બનાવી દેવાવાળા ઠેકાણા કહેવામાં આવે છે. કેમ કે આ ઠોરમાં આવીને કોઈપણ બચી શકતું નથી, ફસાઈ જ જાય છે.

ઉ. ૧૬૧- આ બળવંતી માયાની વચ્ચે પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજીની આજ્ઞા વગર કોઈપણ જાગૃત થઈ શકતું નથી .

ઉ. ૧૬૨- પુનઃ તે પરમાત્મા શ્રી રાજજીની આજ્ઞા સિવાય જાગૃત થવાનો અન્ય કોઈ ઉપાય પણ નથી.

પ્ર. ૧૬૩- આ સંસારરૂપી સાગરમાં શું ભરેલું છે તથા આ સાગરમાં કેવી-કેવી લહેરો ઊઠે છે ?

પ્ર. ૧૬૪- આ અથાહ અપાર મોહજલથી પૂર્ણ ભવસાગરમાં કોણ સમજદારીથી સચેત થઈને રહે છે ?

પ્ર. ૧૬૫- આ સમય કોણે અને કોને મોલ (કિંમત) લઈ લીધા, એવું શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને કહી રહ્યા છે. ?

પ્ર. ૧૬૬- કોની આત્મા, કોની આત્માથી કદાપિ પૃથક થઈ શકતી નથી ? કેમ ?

પ્ર. ૧૬૭- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને શું નિશ્ચિત કરી સત્યરૂપથી માની લેવા માટે કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૬૮- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કઈ પ્રકારથી આગળ વધવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૬૯- શ્રીજી સાહેબના સમાચાર મોમિનોને કોણ અવગત કરાવશે ? અત: શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને તેમની વાતો શું કરવાનું કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૭૦- કોણ ભાઈ, કોના સમાચાર લઈને શ્રીજી સાહેબની પાસે પહોંચ્યા ? સમાચાર સાંભળીને શ્રીજી સાહેબને શું થયું ?

ઉ. ૧૬૩- આ અથાહ સંસારરૂપી સાગરમાં અપાર મોહજલ ભરેલું છે. આ સાગરમાં દુર્બળતાઓ તેમજ વિકારોની નવી-નવી લહેરો ઉઠે છે.

ઉ. ૧૬૪- આ અથાહ અપાર મોહજલથી પૂર્ણ ભવસાગરમાં થોડા જ લોકો સમજદારીથી સચેત થઈને રહે છે. તે અન્ય કોઈ નથી, અપિતુ બ્રહ્મનિષ્ઠ સ્વામીની અંગ સ્વરૂપા તેમની પ્યારી બ્રહ્માત્માઓ માત્ર છે.

ઉ. ૧૬૫- શ્રીજી સાહેબ બાર મોમિનોને કહી રહ્યા છે, ''હે ધર્મપ્રાણ મોમિનો ! આપ બાર જણાએ તો આ સમય મને મોલ (કિંમત-મૂલ્ય) લઈ લીધો છે ! !''

ઉ. ૧૬૬- ઉક્ત કારણથી એ અકાટ્ય નિશ્ચિત છે કે હવે ધર્મના નામ પર કુરબાન થવાવાળા ધર્મનિષ્ઠ શૂરવીર મોમિનોની આત્મા પોતાના ધણી શ્રીજી સાહેબથી કદાપિ પૃથક થઈ શકતી નથી .

ઉ. ૧૬૭- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહી રહ્યા છે, ''એ નિશ્ચિત કરી સત્યરૂપથી માની લો કે આપ બધા સર્વ જગતના માન્ય એક પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજીના પ્રતિ દૃઢ વિશ્વાસ રાખવાવાળા એકનિષ્ઠ મોમિન છે.''

ઉ. ૧૬૮- શ્રીજી સ્વરૂપ ધર્મપ્રાણ શૂરવીર મોમિનોને ધર્મ સંઘર્ષનું પૂર્ણ દાયિત્વ સિર પર હોવાથી ભલીભાંતિ પોતાનું ધ્યાન રાખતાં સંભાળીને આગળ વધવાનું કહી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૬૯- શ્રીજી સાહેબના સમાચાર મોમિનોને શેખબદલભાઈ અવગત કરાવશે. અતઃ શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહી રહ્યા છે, ''શેખબદલભાઈ જે કંઈ કહે, તેને સત્ય માનજો તેમજ ધ્યાનપૂર્વક તેમની વાતોને સાંભળજો.''

ઉ. ૧૭૦- શેખબદલભાઈ દિલ્લીમાં નજરકેદ શૂરવીર મોમિનોના સમાચાર લઈને કામાપહાડી શ્રીજી સ્વરૂપની પાસે પહોંચ્યા. મોમિનોના સમાચાર →

→ સાંભળીને શ્રીજી સ્વરૂપને બહુ સુખ મળ્યું. તેમને અપાર પ્રસન્નતાનો →

પ્ર. ૧૭૧- શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને ક્યારે અને કેવી રીતે એકબીજાના બધાય દુ:ખ શું કરી લેવાની વાતો કરી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૭૨- કોણ, કોનાથી પ્રસન્ન અને સંતુષ્ટ છે ? કોણ, કોને, હંમેશાં કેવા રહેવાના આશીર્વાદ આપી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૭૩- શ્રીજી સાહેબજી વિશેષ કરીને કોને શાબાશી આપતાં પ્રણામ કહી રહ્યા છે ? કેમ ?

પ્ર. ૧૭૪- કોને, કઈ રીતે કદમ વધાર્યા છે ? હવે કોણ મોમિનોની પાસે આવી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૭૫- કોને મળીને, બાર શૂરવીર મોમિનોને શું પ્રાપ્ત થશે, એવું શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહી રહ્યા છે ?

પ્ર. ૧૭૬- એનાથી ઉપરાંત શ્રીજી સાહેબ કોને, કઈ રીતે, શું લખતાં રહેવાનું કહી રહ્યા છે ? કોણે, કોની આત્માના પ્રણામ સ્વીકાર થાય ?

ઉ. ૧૭૬- એનાથી ઉપરાંત શ્રીજી સાહેબ ધામસ્થ શૂરવીર મોમિનોને સુખ- →

પ્ર. ૧૭૭- વીતકકાર સ્વામી શ્રી લાલદાસજી પત્રીના અંતમાં પ્યારા સુંદરસાથજીને શું કહી રહ્યા છે ? એનાથી આગળ કયા વિષયના કેવા મુકદ્દમાનું વિવરણ છે ?

ઉ. ૧૭૭- વીતકકાર સ્વામી શ્રી લાલદાસજી પત્રીના અંતમાં પ્યારા સુંદરસાથજીને કહી રહ્યા છે, ''હે પ્યારા સુંદરસાથજી ! આ શ્રીજી સાહેબજી દ્વારા →

→ અનુભવ થયો.

ઉ. ૧૭૧- જ્યારે શ્રીજી સાહેબ અને બાર ધર્મનિષ્ઠ મોમિન ફરી મળીશું, ત્યારે બંને હસી-હસીને પરસ્પર એકબીજાના બધાય દુ:ખ નિર્મૂળ-દૂર કરી દેશે, એવી વાતો શ્રીજી સ્વરૂપ પત્ર દ્વારા મોમિનોને કરી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૭૨- શ્રીજી સાહેબજી ધર્મપ્રાણ મોમિનોથી અત્યંત પ્રસન્ન અને સંતુષ્ટ છે. શ્રીજી સાહેબ મોમિનોને સદૈવ જાગૃત તેમજ સુખી રહેવાના આશીર્વાદ આપી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૭૩- શ્રીજી સાહેબજી વિશેષ કરીને લાલબાઈને પોતાની તરફથી શાબાશી આપતાં પ્રણામ પણ અવગત કરવાનું કહી રહ્યા છે. કેમ કે તે સ્ત્રી હોવા છતાં પણ મર્દ છે.

ઉ. ૧૭૪- ધર્મનિષ્ઠ શૂરવીર મોમિનોએ અત્યાધિક વીરતા બતાવીને કદમ વધાર્યા છે. હવે શેખબદલભાઈ મોમિનોની પાસે આવી રહ્યા છે.

ઉ. ૧૭૫- ભાઈ શેખબદલને મળીને બાર શૂરવીર મોમિનોની આત્માને સુખશાંતિ પ્રાપ્ત થશે, એવું શ્રીજી સ્વરૂપ મોમિનોને કહી રહ્યા છે.

→ સંતોષ અને આનંદમંગલનો પત્ર લખતાં રહેવાનું કહી રહ્યા છે તથા સાથે જ સમસ્ત સુંદરસાથ સહિત લાલબાઈની આત્માને મારા ઈન્દ્રાવતીના પ્રણામ સ્વીકાર થાય, એવું પણ કહી રહ્યા છે.

→ લખેલાં તે પત્રનું યથાર્થ વૃત્તાંત છે, જે તેઓએ અમોને જ્યારે અમે બાદશાહ ઔરંગઝેબની નજરકેદમાં દિલ્લીમાં હતા, ત્યારે લખેલું હતું. એનાથી આગળ કુરાનમાં વર્ણિત ભવિષ્યના વિષયમાં કહેશે, જેમાં કયામત-જાગણીના સમયના મુકદ્દમાનું વિવરણ છે.''

-(પ્રકરણ-૪૮, પ્રશ્ન-ઉત્તર નં.-૧૭૭, કુલ સં. ૨૮૯૭+૧૭૭=૩૦૭૪).

❖ રાજસ્થાનના પડાવ ❖

પ્ર. ૧- શ્રી પ્રાણનાથજી રાજસ્થાનના આમેર શહેરમાં ક્યાંથી આવ્યા છે ? તેમની સાથે આ સમય કેટલી જમાત છે ?

પ્ર. ૨- શ્રી પ્રાણનાથજી આમેર શહેરમાં કેટલાં દિવસ રોકાયા ? ત્યાંથી નીકળીને કઈ તરફ ચાલ્યા ?

પ્ર. ૩- આ સમય મુકુંદદાસજી ક્યાં હતા ? તે સાંગાનેર કેમ આવી રહ્યા હતા ?

પ્ર. ૪- સાંગાનેરમાં મુકુંદદાસજીએ કોના દ્વારા બાર મોમિનોને ભીષણ ધર્મ યુદ્ધના સમાચાર સાંભળ્યા ?

પ્ર. ૫- પુનઃ મુકુંદદાસજીને સાંગાનેર છોડીને આમેર આવવાનું મુખ્ય કારણ શું હતું ?

પ્ર. ૬- આમેર પહોંચીને મુકુંદદાસજીએ શું સમાચાર સાંભળ્યા, જેનાથી તે પુનઃ સાંગાનેર પાછાં આવ્યા ?

પ્ર. ૭- આમેરથી સાંગાનેર આવતાં સમયે મુકુંદદાસજીને રાહમાં કોણ મળ્યા ?

પ્ર. ૮- કોણ બંને મળીને શ્રી પ્રાણનાથજીને મળવા, કયા માર્ગથી સાંગાનેર જઈ રહ્યા હતા ?

❖ રાજસ્થાનના પડાવ ❖

ઉ. ૧- મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજી દિલ્લી-કામાપહાડીથી ચાલીને રાજસ્થાનના આમેર શહેરમાં આવ્યા છે. તેમની સાથે આ સમય જમાત નથી. સિર્ફ છબીલદાસ અને મલૂકચંદ-એ બંને ભાઈ હજૂરીના રૂપમાં સાથમાં છે.

ઉ. ૨- શ્રી પ્રાણનાથજી આમેર શહેરમાં એક-બે દિવસ રોકાયા. પછી ત્યાંથી નીકળીને સાંગાનેર ચાલ્યા.

ઉ ૩- આ સમય મુકુન્દદાસજી ઉદયપુરમાં હતા. તે શ્રીજી સાહેબજીને મળીને દિલ્લીના સુંદરસાથના વિષયમાં શ્રીજીથી વાત કરવા માટે સાંગાનેર આવી રહ્યા હતા.

ઉ. ૪- સાંગાનેર આવીને મુકુંદદાસજી ત્યાંના સાથીઓથી ચર્ચા કરવા લાગ્યા. ત્યાં જ આવીને તેઓએ દિલ્લીમાં ઔરંગઝેબ અને બાર મોમિનોની વચ્ચે ચાલી રહેલાં ભીષણ ધર્મયુદ્ધના બધી બાજુ ફેલાયેલાં સમાચાર સાંભળ્યા.

ઉ. ૫- મુકુંદદાસજીએ જ્યારે સાંગાનેર આવીને સાંભળ્યું કે 'શ્રીજી સાહેબજી આ સમય આમેરમાં છે.' ત્યારે શ્રીજી સ્વરૂપને મળવા માટે તે સાંગાનેર છોડીને આમેર આવી રહ્યા હતા. એ જ મુખ્ય કારણ હતું.

ઉ. ૬- આમેર પહોંચીને મુકુંદદાસજીએ સાંભળ્યું કે 'શ્રીજી સાહેબજી તો આ સમય આમેરથી સાંગાનેર ચાલી ગયા છે'. અતઃ તે આમેરથી પુનઃ સાંગાનેર પાછાં આવ્યા.

ઉ. ૭- આમેરથી પુનઃ સાંગાનેર આવતાં સમયે મુકુંદદાસજીને રાહ (રસ્તા)માં શેખબદલભાઈ મળ્યા.

ઉ. ૮- મુકુંદદાસજી અને શેખબદલબાઈ મળીને મવાસીઓના માર્ગથી થઈને શ્રી પ્રાણનાથજીને મળવા સાંગાનેર આવી રહ્યા હતા.

પ્ર. ૯- ઉક્ત બંને ભાઈઓને લૂંટવાની નિયતથી કોણે તેમનો પીછો કર્યો ? અતઃ ઉક્ત બંને ભાઈ ભયભીત થઈને કઈ તરફ ભાગી ચાલ્યા ?

ઉ. ૯- ઉક્ત બંને ભાઈઓને લૂંટવાની નિયતથી ત્યાંના મવાસીઓએ તેમનો →

પ્ર. ૧૦- ઉક્ત બંને ભાઈ ભાગતાં-ભાગતાં કયા ગામમાં ઘુસી ગયા ?

પ્ર. ૧૧- ત્યાં ચાલતાં-ચાલતાં અચાનક ઉક્ત બંને ભાઈઓએ એક દુકાનની બહાર ચારપાઈ પર શું જોયું ?

પ્ર. ૧૨- શ્રીજી સાહેબની સેવામાં તે સમય કોણ-કોણ ઉપસ્થિત હતા ? જોવાથી એ બંને ભાઈ કેવા પ્રતીત થઈ રહ્યા હતા ?

ઉ. ૧૨- શ્રીજી સાહેબની સેવામાં તે સમય છબીલદાસ તેમજ મલૂકચંદભાઈ →

પ્ર. ૧૩- કોને તે ગામમાં કોઈનાય ઘરેથી ખાવાનું કંઈ જ ન મળ્યું અને પાસે પૈસા પણ ન હતા ?

ઉ. ૧૩- મલૂકચંદ અને છબીલદાસભાઈને તે પુરમંડલ ગામમાં કોઈનાય ઘરેથી →

પ્ર. ૧૪- કોણ શ્રીજી સાહેબને ઓળખતાં જ દૂરથી દોડીને આવ્યા અને શ્રીજીના ચરણોમાં પ્રણામ કર્યા ?

પ્ર. ૧૫- શેખબદલભાઈની સાથે બીજા ભાઈ કોણ હતા ? તે પણ આવીને કોના ચરણોમાં લાગ્યા ?

પ્ર. ૧૬- કોની-કોની કમરમાં કેટલાં-કેટલાં રૂપિયા હતા ? ભોજનનો પ્રબંધ કેવો થયો ?

ઉ. ૧૬- મુકુંદદાસજીની કમરની ગાંઠમાં ૪૦૦ રૂપિયા હતા અને →

→ પીછો કર્યો. એ બંને ભાઈઓની કમરમાં થોડા રૂપિયા બાંધેલાં હતા. અતઃ તે બંને લૂંટારાઓથી ભયભીત થઈને પોતાની સુરક્ષા માટે ત્યાંથી ઉદયપુરની તરફ ભાગી નીકળ્યા.

ઉ. ૧૦- ઉક્ત બંને-મુકુંદદાસજી અને શેખબદલભાઈ લૂંટેરાથી જાન બચાવવા માટે ભાગતાં-ભાગતાં નજીકના પુરમંડલ નામક ગામમાં ઘુસી ગયા.

ઉ. ૧૧- ત્યાંથી ભયભીત થઈને ભાગતાં-ભાગતાં જ્યારે અચાનક ઉક્ત બંને ભાઈઓની નજર નીચે પડી, તો તેઓએ જોયું કે એક દુકાનની બહાર ચારપાઈ (ખાટલા) પર શ્રી પ્રાણનાથજી બિરાજમાન છે.

→ ઉપસ્થિત હતા અને પાસે ઊભેલાં પંખો નાંખી/વીંઝી રહ્યા હતા. તેમને જોવાથી એવું લાગી રહ્યું હતું કે જેમ કેટલાય દિવસોથી ભૂખ્યા છે. ભૂખના કારણ એ ત્રણેય સ્વરૂપ દુઃખી પ્રતીત થઈ રહ્યા હતા.

→ ખાવાનું કંઈ જ ન મળ્યું કેમ કે રાજસ્થાનના પડાવમાં લૂંટેરાઓના આ ગામમાં કોઈ ભિક્ષા સુધ્ધાં આપવાવાળા ન હતા. ભિક્ષા માંગી, પરંતુ ન મળી અને પાસે પૈસા પણ ન હતા. અતઃ એ ત્રણેય ત્રણ દિવસોથી ભૂખ્યા પડ્યા હતા.

ઉ. ૧૪- શ્રીજી સાહેબજીને જોતાં જ શેખબદલભાઈ દૂરથી જ દોડીને તેમની પાસે આવ્યા અને તેમના ચરણોમાં પ્રણામ કર્યા.

ઉ. ૧૫- શેખબદલભાઈની સાથે બીજા ભાઈ મુકુંદદાસજી હતા. તે પણ આવીને શ્રીજીના ચરણોમાં લાગ્યા.

→ શેખબદલભાઈની કમરમાં ૩૦૦ રૂપિયા હતા. મુકુંદદાસજીએ કમરમાં રાખેલાં રૂપિયા દ્વારા બજારથી સામગ્રી મંગાવીને ભોજનનો પ્રબંધ કર્યો. આ રીતે અહીંયા કાર્ય-વ્યવહાર ચાલી પડ્યો.

પ્ર. ૧૭- શ્રીજી સાહેબજીને પોત-પોતાની કમરની બસની (રૂપિયા મૂકવાની થેલી) માંથી કોણે-કોણે, કેટલાં-કેટલાં રૂપિયા આપ્યા ?

ઉ. ૧૭- શેખબદલભાઈના ખિસ્સામાં ત્રણસો રૂપિયા હતા. તેઓએ તે બધાય →

પ્ર. ૧૮- રાત્રીમાં શ્રીજી સાહેબજી અને મુકુંદદાસજીએ શું વિચાર-વિમર્શ કર્યો ?

પ્ર. ૧૯- કોના દ્વારા, કોના પ્રતિ કરેલાં દુર્વ્યવહારની વાતો સાંભળીને કોને અત્યંત ખેદ થયો ?

પ્ર. ૨૦- ''દેખેં કૈસી મસલહત કરત હૈં''-આ વાક્યાંશ કોના શ્રી મુખનું છે ? કોણ, શું જાણવા માટે ઉત્સુક છે ?

પ્ર. ૨૧- કોણ, કોને અને કયા વિષયની વાતો પૂછવા લાગ્યા ?

ઉ. ૨૧- પોતાના સાથીઓ પર આવેલાં કષ્ટ અને કસોટીઓને જોયા પછી →

પ્ર. ૨૨- મુકુંદદાસજીના ઉક્ત પ્રશ્નોના ઉત્તરમાં શ્રી પ્રાણનાથજીએ શું કહ્યું ?

પ્ર. ૨૩- મુકુંદદાસજીએ આ સમય શ્રીજીની અંદર શું જોયું ?

પ્ર. ૨૪- ઉક્ત પ્રશ્નોત્તરના પછી શ્રીજી સાહેબજીએ મુકુંદદાસજીને શું પૂછ્યું ?

→ રૂપિયા કાઢીને શ્રી પ્રાણનાથજીની આગળ રાખી દીધા. મુકુંદદાસજીની બસનીમાં ચારસો રૂપિયા હતા. તેમાંથી તેઓએ બજારથી ભોજન-સામગ્રી મંગાવીને ભોજનની વ્યવસ્થા કરી દીધી.

ઉ. ૧૮- ભોજન-પ્રસાદ લીધા પછી રાત્રીના સમયમાં શ્રીજી સાહેબજી અને મુકુંદદાસજીએ નજરકેદમાં પડેલાં દિલ્લીના બાર મોમિનોના વિષયમાં વિચાર-વિમર્શ કર્યો.

ઉ. ૧૯- દિલ્લી સ્થિત બાદશાહ ઔરંગઝેબના અધિકારીઓ દ્વારા બ્રહ્માત્માઓ-બાર મોમિનોના પ્રતિ કરેલાં દુર્વ્યવહારની વાતો સાંભળીને મુકુંદદાસજીના મનમાં બહુ ખેદ થયો.

ઉ. ૨૦- **''દેખેં કૈસી મસલહત કરત હૈં''**-આ વાક્યાંશ શ્રી મુકુંદદાસજીના શ્રી મુખનું છે. મુકુંદદાસજી મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજીના મનની વાત જાણવા માટે બહુ ઉત્સુક છે.

→ શ્રીજી સાહેબનો મુગલ બાદશાહ ઔરંગઝેબના પ્રતિ કેવો વિચાર છે ? આગળના કાર્યક્રમ માટે શ્રી પ્રાણનાથજીની શું સલાહ છે ? આ પ્રકાર શ્રીજીનો વિચાર જાણવા માટે મુકુંદદાસજી ઉક્ત વાતો પૂછવા લાગ્યા.

ઉ. ૨૨- મુકુંદદાસજીના ઉક્ત પ્રશ્નોના ઉત્તરમાં શ્રીજી સાહેબજીએ તેમને કહ્યું, ''હવે હું ઔરંગઝેબને ક્યારેય નહિ છોડીશ. અન્ય ઉપાય કરીને પણ હું તેને જડમૂળથી ઉખાડીને નષ્ટ-ભ્રષ્ટ કરી દઈશ.''

ઉ. ૨૩- મુકુંદદાસજીએ આ સમય શ્રી પ્રાણનાથજીની અંદર ઉક્ત વિષયમાં અદ્‌ભુત આવેશ તેમજ આત્મબળ જોયું.

ઉ. ૨૪- ઉક્ત પ્રશ્નોત્તરના પછી શ્રીજી સાહેબજીએ મુકુંદદાસજીને પૂછ્યું, ''હવે એના ઉપરાંત આપને ક્યાં જવાનો વિચાર છે ?''

પ્ર. ૨૫- ક્યાં જરગાપંથી લોકો ભારે સંખ્યામાં રહે છે ? ત્યાં કેવો પંથ પ્રચલિત હતો ?

પ્ર. ૨૬- તેમનો ધર્મ સિદ્ધાંત કઈ રીતે અમારા નિજાનંદ સિદ્ધાંતનું પ્રતિપાદન (સિદ્ધ) કરતાં હતા ?

ઉ. ૨૬- જે પ્રકાર અમારા શ્રીમન્નિજાનંદ સિદ્ધાંત નિજ-આત્માનંદને મહત્ત્વ →

પ્ર. ૨૭- મુકુંદદાસજીની ઉક્ત પ્રકારની વાતો સાંભળીને શ્રીજી સાહેબજીએ તેમને શું સલાહ આપી ?

ઉ. ૨૭- મુકુંદદાસજીની ઉક્ત વાતો સાંભળ્યા પછી શ્રીજી સાહેબજીએ તેમને →

પ્ર. ૨૮- શ્રી પ્રાણનાથજીની આજ્ઞા શિરોધાર્ય કરીને ક્યાંથી, કોણ-કોણ, કઈ તરફ ચાલી નીકળ્યા ?

પ્ર. ૨૯- ઉક્ત બંને ભાઈઓ પર રાહમાં કોણે આક્રમણ કર્યુ ? અતઃ બંને ભાઈઓને કઈ તરફ જવાનું હતું અને તે કઈ તરફ ચાલી ગયા ?

પ્ર. ૩૦- ઉદયપુર પહોંચીને મુકુંદદાસજીએ કોનાથી, કયા વિષયની વાતો કરી ?

પ્ર. ૩૧- મુકુંદદાસજીએ લાધુ મસાનીને શ્રીજી સાહેબજીના વિષયમાં શું કરવાનું કહ્યું ?

પ્ર. ૩૨- કોની વાતો માનીને લાધુ મસાનીએ મુકુંદદાસજીને શ્રીજી સ્વરૂપના વિષયમાં શું કહ્યું ?

ઉ. ૨૫- પુરમંડલ ક્ષેત્રની આસપાસ લાખોની સંખ્યામાં જરગાપંથી રહેતાં હતા. ત્યાં ધની બાબાનો પંથ પ્રચલિત હતો.

→ આપે છે, તે પ્રકાર તેમનો સિદ્ધાંત પણ આંતરિક આનંદાનુભૂતિને મહત્ત્વ આપતાં હતા. આ પ્રકાર તેમનો સિદ્ધાંત અમારા સિદ્ધાંતનું પ્રતિપાદન (સિદ્ધ) કરતાં હતા.

→ એ સલાહ આપી, ''તમે તે જરગાપંથીઓની પાસે જઈને તેમને વાત કરો ! યદિ ઉચિત લાગે, મારી જરૂરત પડે, તો મને ત્યાં જ બોલાવી લેજો.''

ઉ. ૨૮- શ્રી પ્રાણનાથજીની આજ્ઞા શિરોધાર્ય કરીને મુકુંદદાસજી અને મલુકચંદભાઈ સાંગાનેરના પુરમંડલ ગાંવથી જરગાપંથીઓના ગામની તરફ ચાલી નીકળ્યા.

ઉ. ૨૯- ઉક્ત બંને ભાઈઓ પર રાહમાં ભીલોએ આક્રમણ કર્યુ. ભીલોથી જાન બચાવીને ભાગતાં-ભાગતાં ઉક્ત બંને ભાઈઓને જવું હતું જરગા-પંથીઓના ગામમાં અને તે પહોંચી ગયા ઉદયપુર !

ઉ. ૩૦- ઉદયપુર પહોંચીને મુકુંદદાસજીએ લાધુ મસાનીના ઘેર જઈને શ્રીજી સાહેબની વાતો કરી, જેનાથી લાધુ મસાનીને શ્રીજી સ્વરૂપના પ્રતિ શ્રદ્ધા-વિશ્વાસ આવી જાય.

ઉ. ૩૧- મુકુંદદાસજીએ લાધુ મસાનીને શ્રીજી સાહેબજીના વિષયમાં કહ્યું, ''આપ એકવાર સ્વામી શ્રી પ્રાણનાથજીના દર્શન અવશ્યમેય કરી લ્યો.''

ઉ. ૩૨- પોતાના ગુરુદેવ મુકુંદદાસજીની વાતો શિરોધાર્ય કરતાં લાધુ મસાનીએ વિનયપૂર્વક તેમને કહ્યું, ''આપ સ્વયં શ્રીજી સાહેબજીને બોલાવીને અહીંયા લાવવાની કૃપા કરો.''

પ્ર. ૩૩- આ સમય શ્રી પ્રાણનાથજીની પાસે ક્યાંથી, કેટલાં જણ અને કોણ-કોણ આવ્યા ?

પ્ર. ૩૪- ઉક્ત આવવાવાળા લોકોએ શ્રી પ્રાણનાથજીને મળતાં જ શું કર્યુ ?

પ્ર. ૩૫- અહીંયા શું જોઈને શ્રી પ્રાણનાથજીએ અત્યંત પ્રસન્નતાનો અનુભવ કર્યો ?

પ્ર. ૩૬- મુકુંદદાસજીએ ઉદયપુરથી આવીને શ્રીજી સાહેબજીને લાધુ મસાનીના વિષયમાં શું કહ્યું ?

ઉ. ૩૬- ઉદયપુરથી પાછાં ફરીને મુકુંદદાસજીએ શ્રીજી સાહેબજીને લાધુ →

પ્ર. ૩૭- આગ્રાથી શ્રી બાઈજૂરાજ સહિત સુંદરસાથજીને ક્યાં બોલાવવામાં આવ્યા, ઉદયપુર યા પુરમંડલમાં ?

પ્ર. ૩૮- કોણ, ક્યાંથી ભાગીને શ્રી પ્રાણનાથજીને લેવા આવ્યા ?

પ્ર. ૩૯- લાધુ મસાની સુંદરસાથ સહિત શ્રી પ્રાણનાથજીને ક્યાં રોકાવીને સેવા કરવા લાગ્યા ?

પ્ર. ૪૦- લાધુ મસાનીની જાગણી શ્રીજી સ્વરૂપના હાથથી થઈ યા મુકુંદદાસજીના હાથથી ?

પ્ર. ૪૧- શ્રીજી સ્વરૂપના આવવાના સમાચાર લાધુ મસાનીને કોણે આપ્યા ?

ઉ. ૩૩- આ સમય શ્રીજી સાહેબજીની પાસે ખંભાતથી વનમાળીદાસ, રંગબાઈ અને ગોદાવરીબાઈ-એ ત્રણ જણ આવી ગયા.

ઉ. ૩૪- ઉક્ત આવવાવાળા લોકોએ શ્રદ્ધાળુ સુંદરસાથજીએ શ્રીજી સાહેબજીને મળતાં જ પોતાનું તન, મન, ધન સર્વસ્વ તેમની પર ન્યોછાવર કરી દીધું.

ઉ. ૩૫- અહીંયા બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિનોના સમુદાયને એકત્રિત થતાં જોઈને શ્રીજી સાહેબજીએ અત્યંત પ્રસન્નતાનો અનુભવ કર્યો.

→ મસાનીના વિષયમાં કહ્યું, ''લાધુ મસાની પોતાના નિજાનંદ ધર્મમાં પ્રતિષ્ઠિત થઈ ગયા છે. તેઓએ આપ બધાને પોતાની ત્યાં આમંત્રિત કર્યા છે. આપના રહેવા માટે જગ્યાની સારી વ્યવસ્થા પણ કરવામાં આવી છે.''

ઉ. ૩૭- ઉક્ત પ્રકારથી આમંત્રણની વાતો સાંભળતાં જ શ્રીજી સાહેબજીએ મુકુંદદાસજીને મોકલીને શ્રી બાઈજૂરાજ સહિત સમસ્ત બ્રહ્મમુનિઓને આગ્રાથી સાંગાનેરના પુરમંડલ ગાંવમાં બોલાવી લીધા.

ઉ. ૩૮- લાધુ મસાનીના ભાઈ ઉદયપુરથી ભાગીને શ્રી પ્રાણનાથજીને લઈ જવા આવ્યા.

ઉ. ૩૯- લાધુ મસાની સુંદરસાથ સહિત શ્રીજીને પોતાના ઘરમાં રોકાવીને પોતાના સામર્થ્ય અને શ્રદ્ધાનુસાર સારી રીતેથી બધાની સેવા કરવા લાગ્યા.

ઉ. ૪૦- લાધુ મસાનીની જાગણી શ્રી મુકુંદદાસજીના હાથે થઈ હતી અર્થાત્ શ્રી મુકુંદદાસજીના હાથથી શ્રીમન્નિજાનંદ ધર્મ સિદ્ધાંતમાં દીક્ષિત થયા હતા.

ઉ. ૪૧- લાધુ મસાનીને મળીને શ્રીજી સ્વરૂપના આવવાના સમાચાર તેમને મુકુંદદાસજીએ આપ્યા.

પ્ર. ૪૨- શ્રીજી સાહેબના આગમનના સમાચાર સાંભળતાં જ લાધુ મસાનીને શું થયું ? તે કોની ચર્ચાથી પ્રભાવિત થયા ?

પ્ર. ૪૩- સુંદરસાથ સહિત શ્રી પ્રાણનાથજીને રોકાવા માટે હવેલી કોણે આપી ?

પ્ર. ૪૪- શ્રીજી સાહેબની રસમયી ચર્ચા હવે ક્યાં થવા લાગી ? ત્યાં કોના સિવાય અન્ય કોઈ વાત જ થતી નથી ?

પ્ર. ૪૫- ઉદયપુરમાં ચર્ચાનો પ્રભાવ કેવો રહ્યો ? ચર્ચાના પ્રભાવથી શું થવા લાગ્યું ?

ઉ. ૪૫- ઉદયપુરમાં લાધુ મસાનીની હવેલીમાં શ્રીજી સાહેબજીની ચર્ચાના →

પ્ર. ૪૬- અહીંયા શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપ કયા-કયા ગ્રંથો દ્વારા ચર્ચા સંભળાવતાં હતા ? શ્રોતાઓને તેમના શ્રી મુખની ચર્ચા કેવી લાગતી હતી ?

પ્ર. ૪૭- ઉક્ત પ્રકારની ચર્ચાના સમાચાર ચારે તરફ ફેલાતાં જ ઉદયપુરમાં શું થવા લાગ્યું ? લોકો કોનાથી તૃપ્ત થતાં હતા ?

ઉ. ૪૭- ઉક્ત પ્રકારની ચર્ચાના સમાચાર યત્ર-તત્ર-સર્વત્ર ફેલાતાં જ ઉદયપુરના →

પ્ર. ૪૮- શ્રીજીની સાથે ચાલવાવાળા સુંદરસાથ કઈ રીતે પરમાત્માની સન્મુખ થયા ?

પ્ર. ૪૯- શ્રીજી સ્વરૂપના શ્રી મુખની ચર્ચા સાંભળીને કોને તારતમ જ્ઞાન અને સ્વામીજીની ઓળખ થઈ ?

ઉ. ૪૨- શ્રીજી સાહેબના આગમનના સમાચાર સાંભળતાં જ લાધુ મસાની અત્યંત પ્રસન્ન થઈ ઉઠયા. શ્રી પ્રાણનાથજીની ચર્ચા સાંભળીને તે અત્યંત પ્રભાવિત તેમજ આનંદિત થયા.

ઉ. ૪૩- લાધુ મસાનીએ શ્રી પ્રાણનાથજી સહિત તેમની જમાતને રોકાવા માટે હવેલી આપી.

ઉ. ૪૪- લાધુ મસાની દ્વારા આપેલી હવેલીમાં શ્રી પ્રાણનાથજીની રસમયી ચર્ચા થવા લાગી. ત્યાં પરબ્રહ્મ, પરમાત્મા, શ્રી રાજશ્યામાજીની ચર્ચાના અતિરિક્ત અન્ય કોઈ વાત જ થતી નથી.

→ પ્રભાવથી નવા-નવા શ્રોતા આવવા લાગ્યા. અનેકો લોકો પ્રેમ-વિહ્વળ થઈને ભજન-કીર્તન, ચર્ચા-કથામાં તલ્લીન થવા લાગ્યા. બહુ જ સુંદરસાથ શ્રીમન્નિજાનંદ ધર્મ સિદ્ધાંતમાં દીક્ષિત થવા લાગ્યા.

ઉ. ૪૬- અહીંયા શ્રી પ્રાણનાથજી વેદ, શાસ્ત્ર અને કુરાન, કતેબ વગેરે ગ્રંથો દ્વારા સંભળાવતાં હતા. શ્રોતાઓને તેમના શ્રી મુખની ચર્ચા સાંભળીને આત્મશાંતિ પ્રાપ્ત થતી હતી.

→ લોકો આશ્ચર્યપૂર્વક ચર્ચાથી અધિક શ્રીજી સ્વરૂપના ઓજસ્વી સ્વરૂપના દર્શન કરવા આવવા લાગ્યા. અહીંયા તો કેવલ મધુરવાણીમાં અખંડ આનંદદાયી ચર્ચા સાંભળીને જ સુંદરસાથ તૃપ્ત થતાં હતા.

ઉ. ૪૮- શ્રીજીની સાથે ચાલવાવાળા સુંદરસાથ શ્રીજીની બોધદાયી ચર્ચા સાંભળીને પરમધામ અને પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજશ્યામાજીની સન્મુખ થયા.

ઉ. ૪૯- આ હવેલીમાં બે રજપૂત આવ્યા હતા. તેઓએ ત્યાં બેસીને જ્યારે શ્રીજીના શ્રી મુખની વાણી-ચર્ચા સાંભળી, તો તે બંને ભાઈઓને તારતમ જ્ઞાન અને શ્રીજીના સ્વરૂપની થોડી-થોડી ઓળખ થઈ.

પ્ર. ૫૦- આ સમય શ્રીજી સાહેબજીને કોની મુલાકાત (ભેટ) થઈ ? ચર્ચા સાંભળીને તેમને શું થયું ?

પ્ર. ૫૧- કોણે શ્રીજી સાહેબની ચર્ચા ધ્યાનથી સાંભળીને તેની પર વિચાર પણ કર્યો ?

પ્ર. ૫૨- આ સમય ક્યાંના સૈયદ આવીને શ્રીજીને મળ્યા તથા શ્રીજી સાહેબની ચર્ચાનો તેની પર શું પ્રભાવ પડ્યો ?

પ્ર. ૫૩- તે સૈયદ શ્રીજીની ચર્ચામાં શું જોઈને ધર્મમાં સમર્પિત થયા ?

પ્ર. ૫૪- અહીં ઉદયપુરની હવેલીમાં કોણે-કોણે સાથ સમુદાયમાં સમર્પિત થઈને સેવા કરી ?

પ્ર. ૫૫- પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજીની અપાર કૃપા થવાથી ઉદયપુરમાં લાધુ મસાનીની હવેલીમાં શું થયું ?

પ્ર. ૫૬- અહીંયાની ચર્ચા અને ઉત્સવમાં કોણ-કોણ સમ્મિલિત થતાં હતા અને કોણ-કોણ નહીં ?

પ્ર. ૫૭- ચિઠ્ઠી આવી ... ચિઠ્ઠી આવી ... ચિઠ્ઠી આવી ... પરંતુ ક્યાંથી અને કોની ચિઠ્ઠી આવી ?

ઉ. ૫૦- આ સમય ઉદયપુર લાધુ મસાનીની હવેલીમાં શ્રીજી સાહેબજીને નૂર મહંમદની મુલાકાત (ભેટ) થઈ. શ્રીજીની ભાવભરી ચર્ચા સાંભળીને તેનું મન પીગળીને ગદ્ગદ થઈ ઉઠ્યું.

ઉ. ૫૧- નૂર મહંમદ નામક ભાઈએ સ્વામી શ્રી પ્રાણનાથજીની વાતોને ધ્યાનપૂર્વક સાંભળીને તેની પર વિચાર-વિમર્શ પણ કર્યો.

ઉ. ૫૨- આ સમય એક બારાતના સૈયદ આવીને શ્રીજીને મળ્યા. તે શ્રીજી સાહેબની ઓજસ્વી ચર્ચા સાંભળીને અત્યંત પ્રભાવિત થયા.

ઉ. ૫૩- તે સૈયદે હકીકી દીન ઇસ્લામ-નિજાનંદ ધર્મની ચર્ચા રુચિપૂર્વક સાંભળી અને બ્રહ્મનિષ્ઠ મોમિન-સાથીઓનો કાર્ય વ્યવહાર જોઈને ધર્મમાં સમર્પિત થયા.

ઉ. ૫૪ અહીં ઉદયપુરની હવેલી સુંદરસાથ સમુદાયમાં સમર્પિત થઈને સેવા કરવાવાળા સાથમાં ભીખુભાઈ સોની, રાધાબાઈ, રૂક્મિણીબાઈ, સુંદરભાઈ અને સોનાબાઈ છે.

ઉ. ૫૫- પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજીની અપાર કૃપા અવતરિત થવાથી લાધુ મસાનીની હવેલીમાં મયારામ, વાસુદેવ, શુકદેવ અને દેરાસરીભાઈ પણ નિજધામ માર્ગમાં પ્રવિષ્ટ થઈ ગયા.

ઉ. ૫૬- અહીંયાની ચર્ચા-કથા, ભજન-કીર્તન, ઉત્સવ-રસોઈમાં તો તે જ લોકો સમ્મિલિત થતાં હતા, જેમનો હાથ સ્વયં શ્રી રાજજીએ પકડીને તેમને પોતાના આશ્રય-શરણમાં લીધો હોય, અન્ય કોઈ નહિ.

ઉ. ૫૭- જે સમય ઉદયપુર લાધુ મસાનીને ત્યાં ઉક્ત પ્રકારની ધૂમ મચી રહી હતી, તે જ સમયે શ્રીજી સાહેબજીના માટે ચિઠ્ઠી આવી. એ ચિઠ્ઠી દિલ્લી નજરકેદથી તે જ બાર મોમિનોએ મોકલી હતી, જે શ્રીજી સાહેબની →

→ આજ્ઞામાં જીવી રહ્યા હતા અથવા જે શૂરવીર ધર્મનિષ્ઠ મોમિન ઔરંગઝેબથી ધર્મયુદ્ધ કરવા માટે ભીડેલાં (ડટેલાં) હતા. અતઃ આ →

પ્ર. ૫૮- ''બિના સોંટે ઈન પર''-આ વાક્યાંશ કોના શ્રી મુખનું છે ? આ વાક્યાંશનું શું તાત્પર્ય છે ?

ઉ. ૫૮- **''બિના સોંટે ઈન પર''**-આ વાક્યાંશ દિલ્લીમાં નજરકેદ બાર મોમિનોએ પરસ્પર સલાહ કરી નિશ્ચિત કરીને શ્રીજી સ્વરૂપને કહ્યું છે. શ્રીજી સાહેબજીને બાર મોમિન ઔરંગઝેબના વિષયમાં જ્ઞાત (જાણ) કરાવતાં →

પ્ર. ૫૯- મોમિનોએ ભલીભાંતિ શું જોઈ લીધું અથવા બાદશાહ ઔરંગઝેબને કોની-કોની પર વિશ્વાસ નથી, એવું કહ્યું ?

ઉ. ૫૯- મોમિનોએ ભલીભાંતિ જોઈ લીધું કે બાદશાહ ઔરંગઝેબને સત્ય →

પ્ર. ૬૦- કોણ, ક્યાં અને કોની આજ્ઞાની પ્રતિક્ષા કરી રહ્યા છે તથા તે કોની આજ્ઞાનુસાર કાર્ય કરવા માટે તત્પર (તૈયાર) છે ?

ઉ. ૬૦- દિલ્લીમાં બાદશાહ ઔરંગઝેબથી ''ધર્મયુદ્ધ'' કરવા માટે ડટેલાં બાર →

પ્ર. ૬૧- મોમિનો દ્વારા મોકલેલી ઉક્ત પ્રકારની ચિઠ્ઠીના જવાબમાં શ્રીજી સાહેબજીએ શું લખી મોકલ્યું ?

ઉ. ૬૧- મોમિનો દ્વારા મોકલેલી ઉક્ત પ્રકારની ચિઠ્ઠીના જવાબમાં શ્રી પ્રાણનાથજી →

પ્ર. ૬૨- ''ઈન પર સોંટા હોએગા''-આ વાક્યાંશ કોના શ્રી મુખનું છે ? આ વાક્યાંશના દ્વારા તે શું કહેવા ચાહે છે ?

ઉ. ૬૨- **''ઈન પર સોંટા હોએગા''**-આ વાક્યાંશ શ્રીજી સાહેબજીના →

→ ચિઠ્ઠીમાં ધર્મનિષ્ઠ બાર મોમિનોએ પોતાની તરફની નિશ્ચયતા લખીને શ્રીજીથી નિર્ણય માગ્યો હતો.

→ કહી રહ્યા છે, ''અમે લોકોએ બધી બાજુથી જોયું. આ બાદશાહ દૈવિક સોટા મળ્યા વગર ધર્મના પ્રતિ ધ્યાન આપવાવાળા નથી. જે કાર્યના માટે અમે ઇંતેજાર કરી રહ્યા છે, તે કાર્ય થવાની છાંટ (સંભાવના) સુધ્ધાં જોવામાં આવતી નથી. અતઃ હવે આગળ અમારે શું કરવું છે ? અમે આપની આજ્ઞાના ઇંતેજારમાં છે.''

→ ઇસ્લામ, કયામત અને ઇમામ મેહદી પર તનિક પણ વિશ્વાસ નથી. એટલા માટે તેને સંદેશ પાછો આપ્યો અને ખુદાની આજ્ઞા ઠુકરાવી દીધી.

→ શૂરવીર મોમિન શ્રીજી સાહેબજીની આજ્ઞાની પ્રતિક્ષા કરી રહ્યા છે. તે આગળ શ્રી પ્રાણનાથજીની આજ્ઞાનુસાર કાર્ય કરવા માટે એક પગથી તત્પર (તૈયાર) છે.

→ એ લખ્યું,''આપ લોકો બાદશાહની ત્યાંથી પાછાં આવી જાવ. સામર્થ્યવાન પરમાત્માની આજ્ઞાથી એની પર સોટા જરૂર પડશે. તેમને તે દંડ અવશ્ય જ ભોગવવો પડશે.''

→ મુખારવિંદનું છે. આ વાક્યાંશના દ્વારા તે એ કહેવા ચાહે છે, ''પોતાના ઈષ્ટ-ખુદાનો અને હાદી મહંમદ પર અવિશ્વાસ કરી ઇમામનો પેગામ ઠુકરાવવાનું પરિણામ એમને અવશ્ય જ ભોગવવું પડશે.''

પ્ર. ૬૩- શ્રી પ્રાણનાથજીનો પત્ર લઈને દિલ્લી સ્થિત મોમિનો સુધી પહોંચાડવા કોણ ગયું ?

પ્ર. ૬૪- શ્રીજીનો પત્ર મળતાં જ મોમિનોના દિલમાં શું થયું ?

પ્ર. ૬૫- પત્ર વાંચીને બીજા દિવસે નજરકેદમાં પડેલાં મોમિન ક્યાં-કોની પાસે ગયા અને શું કહ્યું ?

ઉ. ૬૫- શેખબદલભાઈ દ્વારા લાવેલાં શ્રીજીના પત્રને વાંચીને નજરકેદમાં પડેલાં →

પ્ર. ૬૬- મોમિનોની વાતો સાંભળીને શેખ ઇસ્લામ કાજીએ તેમનું શું કહ્યું ?

ઉ. ૬૬- મોમિનોની ઉક્ત વાતો સાંભળીને શેખ ઇસ્લામ કાજીએ કહ્યું, ''હું →

પ્ર. ૬૭- પુનઃ બીજીવાર કેટલાં દિન પછી મોમિન શેખ ઇસ્લામ કાજીની ઘેર ગયા ?

ઉ. ૬૭- પુનઃ એક દિન છોડીને બીજા દિને મોમિન શેખ ઇસ્લામ કાજીની ઘેર →

પ્ર. ૬૮- મોમિનોને બાદશાહ ઔરંગઝેબની પાસે લઈ જઈને શેખ ઇસ્લામ કાજીએ તેનાથી કેવો વ્યવહાર કર્યો ?

ઉ. ૬૮- મોમિનોને બાદશાહ ઔરંગઝેબની પાસે લઈ જઈને કાજીએ તેમને →

પ્ર. ૬૯- શેખ ઇસ્લામ કાજીએ મોમિનોનો પરિચય કરાવતાં બાદશાહને શું કહ્યું ?

ઉ. ૬૯- શેખ ઇસ્લામ કાજીએ મોમિનોનો પરિચય કરાવતાં પુનઃ બાદશાહને →

આગ્રહ

↓

તુમ સ્યાને મેરે સાથજી,
જિન રહો વિષે રસ લાગ ।
પાઉં પકડ કહે ઈન્દ્રાવતી,
ઉઠ ખડે રહો જાગ ।।

-(પ્રકાશ હિં, પ્ર.૧૭/ચો.૨૧).

અર્થ : હે મારા ધામના સુમન સુંદરસાથજી !

આપ બધા તો અત્યંત જ બુદ્ધિમાન, હોશિયાર તેમજ સમજદાર છો, સાંભળો, જુઓ અને વિચાર કરો ! પંચ વિષયના ઈન્દ્રિયજન્ય સ્વાદમાં જ લાગીને ન રહો. હું ઈન્દ્રાવતી આપ બધાના ચરણ પકડીને (પગે લાગીને) કહું છું કે અજ્ઞાનરૂપી નિદ્રામાંથી જ્ઞાન લઈને જાગો ! ઉઠો ! ! ઊભા થઈ જાવ ! ! ! કેમ કે હવે આપણી ઘેર જવાનો સમય થઈ ગયો છે.

- લેખક

પુનશ્ચ :-

❖ આત્મીય પ્રેમાગ્રહ ❖

સુખ લેને કો આયે હો, નહીં ભેજે સોવન કો ।
બિચાર દેખો હાદીય કી, બાની લે દિલમોં ।।

-(શ્રી ખુલાસા, પ્ર.૧૬/ચો.૭૯).

હે મારી પ્યારી ધામસ્થ આત્માઓ ! આપ લોકો નિજધામથી આ દુઃખરૂપી બ્રહ્માંડમાં કેમ આવ્યો છો ? અસત, જડ, દુઃખ અને સત, ચિદ્, આનંદનો તારતમ જ્ઞાનના માધ્યમથી સંતુલનાત્મક જ્ઞાનાર્જિત કરી (જ્ઞાન લઈને) તે જ્ઞાનના દ્વારા આત્મ-જાગૃતિ કરો કેમ કે આત્મ-જાગૃતિના અપૂર્વ, અવર્ણનીય સુખાનુભવ કરવા માટે જ આપ બધા શ્રી રાજજીથી વચનબદ્ધ થઈને આવ્યા છો. આપેલાં વચનને યાદ કરો.

શ્રી રાજજીએ આપ લોકોને આપેલાં વચનને બિલકુલ ભૂલીને કુંભકર્ણવત્ માયાવી નશામાં ચૂર થઈને સૂવા અથવા ભૂલવા માટે ખેલમાં મોકલ્યા નથી. જો તમે બધા ધામધણી સંબંધી આત્માઓમાંથી છો, તો પોતાના (આપણા) હાદી-સદ્ગુરુ નિજાનંદ શ્રી દેવચંદ્રજી અને મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજી પ્રદત્ત ઉક્ત વાણીની ચોપાઈને કોમલ ચિત્તમાં ધારણ કરો અને નિશ્ચિંત થઈને શીઘ્રાતિશીઘ્ર નિર્ણય કરી લ્યો કે આપ લોકો ધામથી સંસારમાં કેમ આવ્યા છો તથા શ્રી રાજજીએ કેમ મોકલ્યા છે ? ખેલમાં આવીને શું કરવું હતું ? વિચાર-વિવેક કરીને જુઓ ! શું આપ બધા આપેલાં વચનાનુસાર ચાલી રહ્યા છો ?

હે આત્માઓ !
ચરણ પકડીને કહે યશવંતી,
ઉઠો ! ઊભા રહો જાગી.

-પ્રણામ.

અક્ષરાતીત શ્રી કૃષ્ણ પરમાત્મને નમઃ

(શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામી ધર્મ-શ્રીમન્નિજાનંદ સંપ્રદાય)

સ્વામી શ્રી લાલદાસજી મહારાજ પ્રણિત વીતક સાહેબના

* * *

શ્રી ૧૦૮ શ્રી દીનદયાલજી મહારાજ કૃત

પ્રશ્ન-ઉત્તર

(મધ્યાંશ-દ્વિતીય ખંડ)

લેખક-

''પ્રાણનાથ સાહિત્ય ભાસ્કર''-સન્માનથી વિભૂષિત

પરમપૂજ્ય ''વાણી આચાર્ય''

શ્રી ૧૦૮ શ્રી દીનદયાલજી મહારાજ

સંરક્ષક - શ્રી પ્રાણનાથ જ્ઞાન કેન્દ્ર ચે. ટ્રસ્ટ

બોરીવલી (પ.), મુંબઈ - ૪૦૦ ૦૯૨.

પ્રકાશક -

૧. હિન્દી - શ્રી પ્રાણનાથ જ્ઞાન કેન્દ્રના સંસ્થાપક,

''પ્રાણનાથ સાહિત્ય ભાસ્કર''-સન્માનથી વિભૂષિત

પરમપૂજ્ય ''વાણી આચાર્ય''

શ્રી ૧૦૮ શ્રી દીનદયાલજી મહારાજ

બોરીવલી (પ.), મુંબઈ - ૪૦૦ ૦૯૨.

૨. ગુજરાતી - જ્ઞાન કેન્દ્ર -

શ્રી પ્રાણનાથ મહિલા મંડળ (રજિ.),

બોરીવલી (પ.), મુંબઈ - ૪૦૦ ૦૯૨.

પુસ્તક પ્રાપ્તિ સ્થાન

૧. **શ્રી ૧૦૮ પ્રાણનાથજી મંદિર**
શ્રી ૫ પદ્માવતીપુરી ધામ (મુક્તિપીઠ), પન્ના,
મધ્ય પ્રદેશ–૪૮૮૦૦૧. સંપર્ક:૦૭૭૩૨-૨૫૨૦૪૬

૨. **શ્રી ૫ મહામંગલપુરી ધામ**
શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામી મોટા મંદિર,
સૈયદવાડા, સૂરત-૩. સંપર્કઃ ૦૨૬૧-૨૪૨૪૯૮૬

૩. **શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામી મૂલ મિલાવા માનવ મંદિર**
વેડ રોડ, સૂરત. સંપર્કઃ૦૨૬૧-૨૫૧૨૭૨૨

૪. **શ્રી પ્રાણનાથ જ્ઞાન કેન્દ્ર ચે. ટ્રસ્ટ**
૩, સુંદરધામ, જાંમલી ગલી, બોરીવલી (વે.),
મુંબઈ-૪૦૦ ૦૯૨. સંપર્ક : ૦૨૨-૨૮૯૯ ૮૭૫૮

૫. **શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામી મંદિર**
દિલ્લી બજાર, કાઠમાંડુ (નેપાલ).
સંપર્ક : ૦૦૯૭૭-૯૮૪૧૨૩૧૦૩૫

૬. **શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામી મંદિર**
સેવક રોડ, સિલિગુડી, (પશ્ચિમ બંગાલ).
સંપર્ક : ૦૩૫૩-૨૬૪૨૭૨૮

૭. **શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામી સાધનાલય ચે. ટ્રસ્ટ**
શ્રી પ્રાણનાથ વાણી પ્રશિક્ષણ કેન્દ્ર,
પોસ્ટ-ગડઊમરિયા, ધરમપુર, દર્રામુરા,
રાયગઢ, છત્તીસગઢ-૪૯૬૦૦૧.
સંપર્ક : ૦૯૯૦૭ ૪૪૨ ૪૪૨

ઉ. ૬૩- શ્રી પ્રાણનાથજીનો પત્ર લઈને શેખબદલભાઈ દિલ્લી સ્થિત બાર મોમિનો સુધી પહોંચાડવા આવ્યા. તેઓએ બાર મોમિનોને પત્ર આપીને શ્રીજીની ખબર સંભળાવી.

ઉ. ૬૪- શ્રીજી સાહેબજીની ચિઠ્ઠી જોતાં જ સાથીઓએ દિલમાં બહુ પ્રસન્નતાનો અનુભવ કર્યો. શ્રીજીના પ્રેમમય વચનોથી તેમનું ચિત્ત પ્રકાશિત અને ગદ્‌ગદ થઈ ઉઠ્યું.

→ મોમિનોએ શેખ ઇસ્લામ કાજીની ઘેર જઈને તેમને કહ્યું, ''હવે આપ અમને અહીંયાથી જવાની આજ્ઞા આપો. અમે લોકો પોતાના ઠેકાણા પર જવા માટે આપથી અનુમતિ માંગવા આવ્યા છે.''

→ બાદશાહથી આપ બધાને જવાની સ્વીકૃતિ અપાવી દઈશ. આપ લોકો એક દિન છોડીને પરમદિવસે આવજો. હું સ્વયં સાથે ચાલીને બાદશાહને વિશેષરૂપથી આપની વાત સંભળાવી દઈશ.''

→ ગયા. કાજીના કહ્યા અનુસાર મોમિનોને સાથે લઈને સુલતાન ઔરંગઝેબની પાસે ગયા અને તેમને સુલતાનની સામે ઊભા કરી દીધા. ત્યાર બાદ તે સ્વયં બાદશાહથી વાત કરવા લાગ્યા.

→ બાદશાહના સન્મુખ ઊભા કરી દીધા અને કહ્યું, ''હજૂર! એ લોકો પોતાની ઘેર જવા ચાહે છે. એ તે જ લોકો છે, જેઓએ શરિયતના વિષયમાં સંઘર્ષ કર્યો છે.''

→ કહ્યું, ''એ તે જ મોમિન છે, જેઓએ તે દિન આપથી રૂબરૂ વાતચીત કરી હતી. દીન (ધર્મ) પર વિશ્વાસ લાવીને સમર્પિત થવાવાળા મોમિન એ જ છે.''

પ્ર. ૭૦- ઔરંગઝેબ બાદશાહે કાજીની વાતો સાંભળ્યા પછી મોમિનોને જોઈને શું કર્યુ ?

ઉ. ૭૦- શેખ ઇસ્લામ કાજીની વાતો સાંભળીને બાદશાહ ઔરંગઝેબે ત્રણ વાર →

પ્ર. ૭૧- બાદશાહે મોમિનોના માર્ગ-ખર્ચ માટે કેટલાં રૂપિયા દેવાનો આદેશ આપ્યો ?

પ્ર. ૭૨- બાદશાહના સેવકે મોમિનોનો માર્ગ-ખર્ચ આપતાં શું કહ્યું ?

પ્ર. ૭૩- તે સમય નજરબંધ થયેલાં સાથી શું જાણી-સમજીને સંતુષ્ટ હતા ?

પ્ર. ૭૪- ઔરંગઝેબની નજરકેદથી છૂટ્યા પછી મોમિન કેટલાં દિન દિલ્લીમાં રહીને ઉદયપુર ચાલ્યા ?

પ્ર. ૭૫- બાર મોમિનોએ ઉદયપુરમાં વિરાજમાન શ્રી રાજજીના ચરણોમાં પહોંચ્યા પછી શું કર્યુ ?

ઉ. ૭૫- બ્રહ્મનિષ્ઠ બ્રહ્માત્માઓએ ઉદયપુરમાં બિરાજમાન શ્રીજી સાહેબજીના →

પ્ર. ૭૬- પહેલીવાર દિલ્લીથી શ્રીજીની પાસે કેટલાં અને કોણ-કોણ મોમિન આવ્યા હતા ?

ઉ. ૭૬- પહેલીવાર દિલ્લીથી શ્રીજીની પાસે ધર્મયુદ્ધ કરવાવાળા છ મોમિનોની →

પ્ર. ૭૭- ઉક્ત મોમિનોએ શ્રી પ્રાણનાથજીને મળવાથી કયા સુખનો અનુભવ કર્યો અને પોતાની આત્મા સોંપી દીધી ?

→ મોમિનોની તરફ જોઈને અલ્લાહનું સ્મરણ કર્યુ. તત્પશ્ચાત શિર ઝુકાવીને કંઈ વિચાર કરીને કહ્યું, ''હે ખુદા ! એની પર કૃપા કરી એમને ખેરિયત (ક્ષેમકુશલ) બક્ષીસ કરે.''

ઉ. ૭૧- ઔરંગઝેબ બાદશાહે પોતાના કર્મચારીને આદેશ આપ્યો, ''એ મોમિનોનો માર્ગ-ખર્ચના માટે એક સો રૂપિયા આપો.''

ઉ. ૭૨- બાદશાહના સેવકે શીઘ્ર આજ્ઞા મળતાં જ દોડીને રૂપિયા લઈ આવ્યા અને મોમિનોને આપતાં બોલ્યા, ''એ મોમિનો ! આ હુજૂરની ભેટ લો.''

ઉ. ૭૩- તે સમય નજરબંધ થયેલાં સાથી-મોમિન 'બાદશાહ ઔરંગઝેબે ઘેર જવાની સ્વીકૃતિ આપી દીધી છે' એ જાણીને સંતુષ્ટ હતા.

ઉ. ૭૪- ધર્મયુદ્ધ કરવાવાળા ધર્મનિષ્ઠ મોમિનોએ ઔરંગઝેબની નજરકેદથી છૂટ્યા પછી એક-બે-દિન દિલ્લી રોકાઈને ત્યાંના સુંદરસાથથી વિદા લઈને ઉદયપુરની તરફ પ્રસ્થાન કર્યુ.

→ ચરણોમાં પહોંચ્યા પછી પહેરેલો મુસ્લિમ વેશ ઉતારીને હિન્દુ વેશ લઈ લીધો. તે સાથે સમૂહમાં સમ્મિલિત થઈ ગયા અને પૂર્વવત્ ધર્મકાર્યમાં પ્રવૃત્ત થઈ ગયા.

→ સાથે અન્ય ત્રણ જણ પણ આવ્યા હતા, જેમના નામ છે - લક્ષ્મણભાઈ, ભીમભાઈ, શ્યામદાસ, ખિમાઈભાઈ, શ્યામલદાસ અને ગરીબદાસ. એમની સાથે અન્ય બ્રહ્માત્માઓમાં લાલબાઈ, શ્યામબાઈ અને રામરાય પણ હતા. એ બધા આવીને શ્રીજી સાહેબજીના ચરણોમાં લાગ્યા.

ઉ. ૭૭- ઉપરોક્ત મોમિનો-બ્રહ્માત્માઓએ શ્રી પ્રાણનાથજીને મળીને અત્યાધિક સુખ-આનંદનો અનુભવ કર્યો અને શ્રીજી સ્વરૂપના ચરણોમાં પોતાની આત્મા સોંપી દીધી.

પ્ર. ૭૮- આ સમય ઉદયપુરમાં શ્રીજી સાહેબજીની ચર્ચાનો કેવો રંગ ચઢ્યો ?

ઉ. ૭૮- આ સમય ઉદયપુરમાં શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપ દ્વારા બહુ જોર-શોરથી →

પ્ર. ૭૯- શ્રોતાગણ શ્રીજી સ્વરૂપમાં કોના દર્શન કરતાં હતા ? પુનઃ તેની પર તારતમનો કેવો પ્રભાવ પડયો ?

પ્ર. ૮૦- ઉદયપુરમાં જ્યારે ચર્ચાની ધૂમ મચી ગઈ, ત્યારે આ વાતની ખબર ક્યાં સુધી પહોંચી અને ક્યાંના લોકો ચર્ચામાં આવવા લાગ્યા ?

ઉ. ૮૦- ઉક્ત પ્રકારથી જ્યારે ઉદયપુરમાં તારતમ જ્ઞાનની ચર્ચાની ધૂમ મચી →

પ્ર. ૮૧- મોટીબાઈ ક્યાંથી શ્રીજીના શરણમાં આવી ? તે શ્રી પ્રાણનાથજીને કયા વિષયમાં હસી-વિનોદ કરતી હતી ?

ઉ. ૮૧- મોટીબાઈ આહેડની સુંદરસાથ હતી. તે આહેડથી શ્રીજી સ્વરૂપની શરણમાં →

પ્ર. ૮૨- ઉદયપુરમાં આધ્યાત્મિક કથા-ચર્ચાની પ્રભાવશાળી વાતો ક્યાં સુધી ફેલાઈ ગઈ ?

પ્ર. ૮૩- ઉદયપુરના રાજાના રાજદરબારમાં પ્રતિદિન શ્રીજી સાહેબના શ્રી મુખની પ્રભાવશાળી ચર્ચાની વાતો કેમ થતી હતી ?

ઉ. ૮૩- ઉદયપુરના રાજાના રાજદરબારમાં પ્રતિદિન શ્રીજી સાહેબના શ્રી મુખની પ્રભાવશાળી ચર્ચાની વાતો થતી હતી કેમ કે ઉદયપુરમાં આજસુધી આધ્યાત્મિક ચર્ચા-કથા કરવાવાળાઓમાંથી કોઈપણ એવી વિવેકવત્ ચર્ચા સંભળાવી શકતા ન હતા અને ન શ્રોતાગણ સાંભળી જ શકતા →

→ ચર્ચાની ધૂમ મચી ગઈ. શ્રીજી સ્વરૂપમાં બધાને પ્રિયતમ પરમાત્માના દર્શન થતાં હતા. આ પ્રકાર ચર્ચા-કથા, ભજન-કીર્તન, ઉત્સવ-રસોઈ આદિની સાથે તારતમ જ્ઞાનનો અત્યાધિક પ્રકાશ ફેલાવવા લાગ્યો.

ઉ. ૭૯- શ્રી પ્રાણનાથજીની ઓજસ્વી ચર્ચા દ્વારા શ્રોતાગણ પોત-પોતાની ભાવનાનુસાર શ્રીજી સ્વરૂપમાં પ્રિયતમ પરમાત્માના દર્શન કરતાં હતા. આ પ્રકાર અહીંથી તારતમ જ્ઞાનનો અધિકાધિક પ્રકાશ ફેલાઈ ગયો.

→ ગઈ, તો આ સમાચાર ઉદયપુરના રાજદરબારમાં રાજાના કાન સુધી પહોંચી ગઈ. અહીં એક તરફ ચર્ચાની ખબર રાજદરબારમાં પહોંચી, તો તહીં બીજી તરફ આ સમાચાર આહેડ ગામમાં પણ પહોંચી ગયા તથા ત્યાંના લોકો પણ ચર્ચા શ્રવણાર્થ દોડી-દોડીને આવવા લાગ્યા.

→ આવી. તેઓએ થોડા દિવસ ચર્ચા શું સાંભળી, તે તો 'મેરી બિલ્લી મુઝે હી મ્યાઉ' ('મારી બિલાડી મને જ મિયાઊં') ની જેમ સ્વયં શ્રીજી સ્વરૂપની સાથે માંગેલા ખેલના વિષયમાં હસી-વિનોદ ભરી મશ્કરી કરવા લાગી.

ઉ. ૮૨- ઉદયપુરમાં થવાવાળી આધ્યાત્મિક ચર્ચા-કથા, ઉત્સવ-રસોઈ, ભજન-કીર્તન વગેરેની પ્રભાવશાળી વાતો રાજદરબાર સુધી ફેલાઈ ગઈ.

→ હતા. અહીંયા તો જે પણ કોઈપણ ભાવનાથી માત્ર એકવાર આવીને શ્રીજી સ્વરૂપના પોતાની આંખોથી દર્શન અને પોતાના કાનોથી ચર્ચા શ્રવણ કરી લેતાં હતા, તેમનો બેડો પાર જ થઈ જતો હતો. બીજા દિવસે ચર્ચા શ્રવણ કરવા આવ્યા વગર તેમને ચેન જ પડતું ન હતું. જે હાલ હિન્દુ શ્રોતાઓના હતા, તે જ હાલ મુસ્લિમ શ્રોતાઓના પણ હતા, તો લોકો કેમ વિભિન્ન દૃષ્ટિથી ન જુએ અને દિમાગથી ન સોચે ?

પ્ર. ૮૪- ઉદયપુરના રાણા શ્રીજીની પ્રભાવશાળી ચર્ચા-કથાની વાતોમાં શું-શું સાંભળતાં હતા ?

ઉ. ૮૪- ઉદયપુરના રાણાએ રાજદરબારની રાજસભામાં ઉપસ્થિત ઉભયપક્ષના →

પ્ર. ૮૫- ઉદયપુરના રાણાની રાજસભામાં પ્રશંસા કરવાવાળા લોકો શ્રીજીના ચર્ચાની કેવી-કેવી પ્રશંસા કરતાં હતા ?

ઉ. ૮૫- ઉદયપુરના રાણાની રાજસભામાં ઉપસ્થિત કોઈ સદસ્ય શ્રીજી →

પ્ર. ૮૬- પુનઃ નિંદનીય વાતો ફેલાવવાવાળા લોકો શ્રીજી સ્વરૂપના વિષયમાં શું-શું કહેતાં હતા ?

ઉ. ૮૬- પુનઃ શ્રીજી સ્વરૂપની નિંદા કરવાવાળા લોકો રાજસભામાં કહેતાં હતા, ‘‘અરે ! એ મહાત્મા તો ઠગ છે. એ હિન્દુ સાધુના વેશમાં રાણાને ઠગવા આવ્યા છે. એ તો કુરાન વાંચે છે. હિન્દુઓને મુસલમાન બનાવવા →

પ્ર. ૮૭- શ્રીજી સાહેબના વિષયમાં નિંદનીય વાતો કરવાવાળા લોકો કેવી-કેવી વાતો બનાવી-બનાવીને રાણાને ભટકાવતાં-ડરાવતાં હતા ?

ઉ. ૮૭- શ્રીજી સાહેબના વિષયમાં નિંદનીય વાતો કરવાવાળા લોકો રાણાને ભટકાવવા માટે કહેતાં હતા, ‘‘અરે ! એ મહાત્મા હિન્દુ મહાત્મા નથી. એ બહુ ચતુર, છલી અને જાદુગર છે. કોઈપણ તેમની પાસે જાય છે, →

પ્ર. ૮૮- વેદ અને કુરાન ધર્મગ્રંથોના વિષયમાં ઉદયપુરના લોકો પોત-પોતાની સમજથી શું-શું કહેતાં હતા ?

ઉ. ૮૮- વેદ અને કુરાન ધર્મગ્રંથોના વિષયમાં ઉદયપુરના લોકોમાંથી કોઈ →

➞ લોકોની વાતો સાંભળી. તેમનામાંથી કોઈ તે સાધુ મહાત્માની નિંદા કરીને ન ધરાતા હતા, તો કોઈ તેમની પ્રાર્થના-સ્તુતિ ગાઈને પણ તૃપ્ત ન થતાં હતા.

➞ સાહેબજીના વિષયમાં કહેતાં હતા, ''અરે! તે સાધુ તો પહોંચેલાં સાધુ છે. ધર્મના વિષયમાં એમનો દૃષ્ટિકોણ બહુ વિશાલ (વિરાટ) છે.'' પુનઃ કોઈ કહેતાં હતા, ''એ મહાત્મા તો પરમાત્મા સ્વરૂપ છે.''

➞ માટે જ જેઓએ હિન્દુ વેશ લીધો છે. વાસ્તવમાં એ મહાત્મા હિન્દુ નથી, બલ્કે ઔરંગઝેબ દ્વારા મોકલેલાં મુસલમાન સાધુ છે. છળકપટ કરી હિન્દુ ધર્મનો સંહાર કરીને મુસ્લિમ ધર્મ ફેલાવવાવાળા ઢોંગી મહાત્મા છે.'' ઉક્ત પ્રકારથી બંને પક્ષોની વાતો સાંભળીને ઉદયપુરના રાણા આશ્ચર્યચકિત થઈ જતાં હતા.

➞ તો તે તેની પર ભૂરકી નાંખીને તેને પોતાના બનાવી લે છે. હિન્દુ રાજાઓને છલવા/છેતરવા માટે હિન્દુ ભેષમાં આવેલાં એ સાધુ બાદશાહના ફકીર છે. તેમની પાસે ભલે કોઈપણ આવે, તે દૂરથી જ તેમની ઉપર ભૂરકી નાંખીને તેમનું દિમાગ ફિરાવી દે છે. તેમને પોતાના બનાવી લે છે અને ત્યારબાદ તેમને ઠગી લે છે.''

➞ કહેતાં હતા, ''એ લોકો કુરાન-હદીસા વાંચે છે'' પુનઃ કોઈ-કોઈ કહેતાં હતા, ''નહીં એ કુરાન અને પુરાણ બંનેય વાંચે છે.'' આ પ્રકાર રાણાના સન્મુખ પહોંચીને લોકો શ્રીજીના આવા દોષ બતાવતાં હતા.

પ્ર. ૮૯- લોકોની વિભિન્ન પ્રકારની વાતો સાંભળીને વાસ્તવિકતા જાણવા માટે રાણાએ કોને શ્રી પ્રાણનાથજીની પાસે મોકલ્યા ?

પ્ર. ૯૦- તે પંડિતોને રાજાએ શું કહીને શ્રીજી સ્વરૂપની પાસે મોકલ્યા હતા ?

ઉ. ૯૦- તે પંડિતોને રાજાએ એ કહીને શ્રીજી સ્વરૂપના પાસે મોકલ્યા હતા કે →

પ્ર. ૯૧- રાણા દ્વારા મોકલેલાં રાણાના વિશ્વસ્થ વ્યક્તિ શ્રીજી સ્વરૂપની પાસે કેવા આવ્યા હતા ? શું તે ચર્ચા સાંભળવાની નિયતથી આવ્યા હતા ?

ઉ. ૯૧- રાણા દ્વારા મોકલેલાં વિશ્વસનીય બ્રાહ્મણ પેટાર્થુ, સ્વાર્થી અને આત્મઘાતી →

પ્ર. ૯૨- તે પંડિત શ્રીજીની આત્મકલ્યાણકારી ચર્ચા સાંભળીને ઊલ્ટા ડરી કેમ ગયા ?

ઉ. ૯૨- રાણાના પંડિતોએ જ્યારે શ્રી પ્રાણનાથજીની આત્મકલ્યાણકારી ચર્ચા સાંભળી, તો તે ડરી ગયા કેમ કે તેમને લાગ્યું કે કદાચ એ મહાત્માનો →

પ્ર. ૯૩- શ્રીજી સાહેબજીએ આદરપૂર્વક તે પંડિતોની આગળ કયા-કયા ગ્રંથના પ્રશ્ન રાખી દીધા ?

ઉ. ૯૩- હિન્દુ વેદો, શાસ્ત્રો અને ઉપનિષદોના જ્ઞાતા સમજીને શ્રીજીએ તે →

પ્ર. ૯૪- તે પ્રશ્નોને વાંચીને જ્યારે રાણાના પંડિતોના હોશ-હવાસ ગુમ થઈ ગયા, તો શું સોચતાં તેઓએ પરસ્પર સલાહ-મશવિરા કર્યા ?

ઉ. ૯૪- શ્રીજી સાહેબજી દ્વારા આગળ રાખેલાં પ્રશ્નોએ પંડિતોના હોશ-હવાસ ગાયબ કરી દીધા કેમ કે તે પ્રશ્નોના ઉત્તર ખોલવા (ખુલસ્ત) કરવામાં →

ઉ. ૮૯- વિભિન્ન પ્રકારની વાતો સાંભળ્યા પછી વાસ્તવિકતા જાણવા અને સમજવા માટે ઉદયપુરના રાણાએ શ્રીજી સ્વરૂપની પાસે પોતાના વિશ્વસનીય બ્રાહ્મણો (પંડિતો) ને મોકલ્યા.

→ ''ત્યાં જઈને વાસ્તવિકતાનો પતા લગાવીને મને બતાવજો. તે મહાત્મા કેવી ચર્ચા કરે છે ? તેમની ચર્ચા સાંભળીને ચર્ચાની વાતો લાવીને મને બતાવજો. ત્યારે હું તથ્ય વાતો શોધી કાઢીશ.''

→ વ્યક્તિ હતા. તેમને ન ઉપરવાળાનો ડર હતો, ન પોતાના આત્મઘાતનો ! તે તો માયાજન્ય સુખના પૂતળા હતા. શ્રીજીની ચર્ચા સાંભળીને તે લોકો ઊલ્ટા તેમના નિંદક બની ગયા.

→ મિલાપ રાણાથી થઈ ગયો, તો એ મહાત્માની ચર્ચા સાંભળીને રાણા પીગળી જશે અને એમને પોતાના ગુરુ બનાવી લેશે. ત્યારે તે મહાત્મા જેવું કહેશે, રાણા અમારાથી તેવો જ વ્યવહાર કરશે. ત્યારે અમારી ભૌતિક જીવનગાડી કેવી રીતે ચાલશે ?

→ પંડિતોની સામે શ્રીમદ્‌ભાગવતના ચાલીસ પ્રશ્ન અને વેદાંતના પંદર પ્રશ્ન રાખી દીધા અને તેમને કહ્યું, ''આપ લોકો એ પ્રશ્નોનું સ્પષ્ટીકરણ કરી દો.''

→ તેમની દાળ ગળી શકતી ન હતી. અતઃ તે અહીંયા નતમસ્તક થઈ ગયા. શ્રીજી સ્વરૂપે સ્વયં બધા પ્રશ્નોના ઉત્તર ખુલસ્ત કરી દીધા. ત્યારે તે સોચવા લાગ્યા, ''ધન્ય ! અમે તો બચી ગયા ! ! રાણાની આગળ યદિ એ મહાત્મા આ પ્રકાર એ પ્રશ્ન રાખી દેતાં તો ! ! !'' આ રીતે સલાહ-મશવિરા કરવા લાગ્યા.

પ્ર. ૯૫- શ્રીજી દ્વારા પોતાના આત્મકલ્યાણ કરવાની ચિંતા છોડીને તે શ્રીજીના વિષયમાં શું અનર્થ સોચવા લાગ્યા ?

ઉ. ૯૫- શ્રીજી દ્વારા પોતાના આત્મકલ્યાણ કરવાની ચિંતા છોડીને બધા પંડિત →

પ્ર. ૯૬- બ્રહ્માજીના વંશજ-એ બ્રાહ્મણોની એવી બુદ્ધિએ તેમને આત્માર્થી બનવાને બદલે પેટાર્થુ થવાની સલાહ કેમ આપી ?

ઉ. ૯૬- સતલોક સ્થાયી બ્રહ્માજીના વંશજ-એ બ્રાહ્મણોની એવી બુદ્ધિએ તેમને આત્માર્થી બનવાને બદલે પેટાર્થુ થવાની સલાહ આપી કેમ કે એ બ્રાહ્મણ પંડિત તે જ બ્રહ્માજીના વંશજ તો હતા, જેઓએ શ્રી કૃષ્ણ જ જ્યારે ગર્ભમાં હતા, ત્યારે તો તેમની સ્તુતિ કરતાં કહ્યું હતું કે, ''સંસારના →

પ્ર. ૯૭- નારદજીની વાતોમાં આવીને બ્રહ્માજીએ શ્રી કૃષ્ણજીના વિષયમાં શું-શું કર્યુ ?

પ્ર. ૯૮- વીતકકાર શ્રી લાલદાસજીએ એ પંડિતોનો પરિચય કરાવવા હેતુ કેટલાં અને કોણ-કોણ દૃષ્ટાંત આપ્યા છે ?

ઉ. ૯૮- વીતકકાર શ્રી લાલદાસજીએ એ પંડિતોનો પરિચય કરાવવા હેતુ ત્રણ- →

પ્ર. ૯૯- બીજા ઉદાહરણમાં પંડિતોનો પરિચય આપવા હેતુ કોને પેશ કરવામાં આવ્યા છે ?

ઉ. ૯૯- બીજા ઉદાહરણમાં પંડિતોનો પરિચય આપવા હેતુ યજ્ઞ-કર્મમાં લીન ઋષિશ્વરોને પેશ કરવામાં આવ્યા. જેમ-એક દિન શ્રી કૃષ્ણજી વાછરડાં →

→ મળીને શ્રીજીના વિષયમાં એ અનર્થ સોચવા લાગ્યા કે, ''હવે રાણાના આગળ અમે એ મહાત્માની એવી નિંદા કરીશું કે જેના કારણે રાણાનો એ મહાત્માથી મિલાપ જ ન થઈ શકે. ત્યારે જઈને અમે બચી શકીશું અને અમારો રોજગાર પણ ચાલતો જ રહેશે.''

→ કલ્યાણાર્થ આપ શીઘ્ર જ પ્રગટ થાવ'' અને જ્યારે શ્રી કૃષ્ણજી પ્રગટ થયા, ત્યારે તેમની અલૌકિક શક્તિની પરીક્ષા લેવા વ્રજમાં પહોંચી ગયા. શ્રી કૃષ્ણની સાધારણ બાળકો જેવી લીલાએ બ્રહ્માજીને ચક્કરમાં નાંખી દીધા. બ્રહ્માજી શ્રી કૃષ્ણજીની નિંદા કરવા લાગ્યા. યસર્થ પિતાજીની ભૂલના અંશરૂપ તત્ત્વ એ બ્રાહ્મણોમાં પણ આવી ગયા અને એ જ તત્ત્વએ એ બ્રાહ્મણોને આત્માર્થી બનવાના બદલે પેટાર્થુ બનવાની સલાહ આપી.

ઉ. ૯૭- નારદજીની વાતોમાં આવીને બ્રહ્માજીએ પહેલાં તો શ્રી કૃષ્ણજીની ગર્ભ-સ્તુતિ કરી. પુનઃ તેમની શક્તિની પરીક્ષા લેવા માટે ગ્વાલબાલ, વાછરડાં વગેરેને બ્રહ્મલોકમાં લઈ જઈને છૂપાવી દીધા.

→ ત્રણ ઉદાહરણ આપ્યા છે, જેમાંથી પહેલું ઉદાહરણ છે - વ્રજમાં બાલલીલા કરતાં શ્રી કૃષ્ણ અને ગ્વાલબાલનું, બીજું ઉદાહરણ છે-ઋષેશ્વરોની પાસે જઈને પ્રસાદ માંગવાનું અને ત્રીજું ઉદાહરણ છે-ભૃગુ ઋષિ દ્વારા ભગવાનની છાતી પર લાત મારવાનું.

→ ચરાવવા માટે વનમાં ગયા હતા. ભૂખ લાગવાથી તેઓએ ગોવાળોને યજ્ઞ-કર્મમાં રત ઋષિશ્વરોની પાસે ભોજન માંગવા માટે મોકલ્યા. પરંતુ ઋષિશ્વર કર્મકાંડ દ્વારા જેમની સ્તુતિમાં લાગેલાં હતા, તે જ શ્રી કૃષ્ણાને ન ઓળખવાને કારણે ઋષિશ્વરોએ શ્રી કૃષ્ણ માટે ભોજન માંગતાં આવેલાં ગોવાળોને ભોજન ન આપ્યું અને તેમને ત્યાંથી ધમકાવી ભગાડી દીધા.

પ્ર. ૧૦૦- પુનઃ ત્રીજા દૃષ્ટાંતમાં બ્રહ્માજીના વંશજ એ પંડિતોનો પરિચય કોને આપ્યો છે ? તેઓએ વૈકુંઠમાં જઈને શું કર્યું હતું ?

ઉ. ૧૦૦- પુનઃ ત્રીજા દૃષ્ટાંતમાં બ્રહ્માજીના વંશજ-એ પંડિતોનો પરિચય કરાવવા માટે ભૃગુ ૠષિને પેશ કરવામાં આવ્યા કેમ કે તે પણ બ્રહ્માજીના →

પ્ર. ૧૦૧- બ્રહ્માજીની ઓલાદ-રાણાના એ પંડિતોએ રાણાની આગળ શ્રીજીના વિષયમાં કેવી વાતો પેશ કરી ?

ઉ. ૧૦૧- બ્રહ્માજીની ઓલાદ-રાણાના એ પંડિતોએ રાણાની આગળ શ્રી →

પ્ર. ૧૦૨- ઉક્ત ધર્મહીન પંડિતોની વાતો સાંભળીને રાણાએ શું નિશ્ચય કર્યો ?

ઉ. ૧૦૨- ધર્મહીન પંડિતોની ઉક્ત વાતો સાંભળીને રાણાએ પંડિતોની નિંદા →

પ્ર. ૧૦૩- એક દિન અચાનક તલાવની પાસે કોણ-કોણ પહોંચી ગયા ? તે સમય શ્રીજી સાહેબજીની સાથે અન્ય કોણ-કોણ ચાલી રહ્યું હતું ?

ઉ. ૧૦૩- એક દિન અચાનક ભ્રમણ કરવા માટે રાણા તલાવની તરફ આવ્યા →

પ્ર. ૧૦૪- ઉદયપુરના તલાવ (ઝીલ)ની પાસે પહોંચીને શ્રીજી સાહેબજીએ શું કર્યું ?

પ્ર. ૧૦૫- તલાવની હવેલીમાં શું થવા લાગ્યું અને ત્યાં આવવાવાળા શું અનુભવ કરવા લાગ્યા ?

ઉ. ૧૦૫- તલાવની હવેલીમાં હવે જોર-શોરથી ચર્ચા-કથા, ભજન-કીર્તનની →

પ્ર. ૧૦૬- આ વખત શ્રી પ્રાણનાથજીએ કોના છૂપેલાં અવગુણોના શું કરવાનું સોચ્યું ?

→ વંશજ હતા. તેઓએ વૈકુંઠમાં જઈને ભગવાનની છાતી પર લાત મારીને તેમની મહાનતાની પરીક્ષા લેવા ચાહતા હતા. બ્રાહ્મણ જાતિના એ પંડિતોએ પણ પોતાના પૂર્વજોના અનુસાર બ્રહ્મને ઓળખવામાં ભૂલ કરી દીધી.

→ પ્રાણનાથજીની નિંદા કરતાં કહ્યું, ''એ વૈરાગી તો નિકમ્મા છે. એમની પાસે તત્ત્વ વિશેષ કોઈ વાત નથી. એમના તો મુખ પણ ન જોવા જોઈએ.''

→ પર ધ્યાન આપ્યું અને તેમાં પરમધામનો અંકુર ન હોવાના કારણે તે સાંસારિક બુદ્ધિથી ગ્રસ્ત (ઘેરાયેલાં) થઈ ગયા. તેને શ્રીજી સાહેબની પાસે ન જવાનો નિર્ણય કર્યો.

→ હતા. સંજોગવશ શ્રીજી સાહેબ પણ તે જ તલાવની પાસે ગયા હતા. તે સમય તેમની સાથે શ્રી બાઈજૂરાજ-તેજકુંવરી સહિત થોડા અન્ય સુંદરસાથ પણ જઈ રહ્યા હતા.

ઉ. ૧૦૪- ઉદયપુરના તલાવ (ઝીલ)ની પાસે પહોંચીને શ્રી પ્રાણનાથજીએ એક હવેલીમાં રોકાવાનો પ્રબંધ કર્યો.

→ ધૂમ મચાવા લાગી. આસપાસના લોકો પણ ચર્ચા સાંભળવા માટે આવવા લાગ્યા. શ્રોતાઓની તો અહીં ભીડ ઉમડી પડી. ત્યાં આવવાવાળા શ્રોતાઓને ચર્ચામાં અખંડ આનંદની અનુભૂતિ થવા લાગી.

ઉ. ૧૦૬- આ વખત શ્રી પ્રાણનાથજીએ પોતાના સુંદરસાથ સમાજના મનમાં છુપેલાં અવગુણોના લેખા-જોખા (હિસાબ) કરવાનો વિચાર કર્યો →

→ કેમ કે તેઓએ તેમની અંદર સાંસારિક બહુમૂલ્ય વસ્તુઓના પ્રતિ →

પ્ર. ૧૦૭- અહીં સુંદરસાથના પ્રતિ શ્રી પ્રાણનાથજીએ કયા પ્રકારની ચર્ચા કરી ?

પ્ર. ૧૦૮- પૂરા સંસારની સામે શ્રીજી સ્વરૂપે મોમિનોની જમાતને ધર્મશાસ્ત્ર સંમત શું કરાવ્યું ?

ઉ. ૧૦૮- પૂરા સંસારથી વિરક્ત કરાવવા માટે શ્રી પ્રાણનાથજીએ મોમિનોની →

પ્ર. ૧૦૯- કેટલાં સુંદરસાથજીએ રોતાં-રોતાં ફકીરી વેશ સ્વીકાર કર્યો અને કેટલાએ સહર્ષ ? કેમ ?

ઉ. ૧૦૯- આ સમય અહીં થોડા મોમિનો-બ્રહ્માત્માઓ-સુંદરસાથજીએ શ્રીજીના આદેશ અર્થાત્ ફકીરી વેશને રોઈ-કકળીને (રોઈ-ધોઈને) →

પ્ર. ૧૧૦- ત્યારબાદ સમસ્ત સુંદરસાથ કોની શક્તિ પ્રાપ્ત કરી આત્મીય ભાવ-દશામાં આવી ગયા ?

પ્ર. ૧૧૧- આ સમય અહીં રાજધાની-દિલ્લીથી શ્રીજીની પાસે કોણ-કોણ આવી પહોંચ્યા ?

ઉ. ૧૧૧- એ જ સમયે રાજધાની દિલ્લીમાં બાકી રહેલાં અન્ય સાથી જેવા →

પ્ર. ૧૧૨- પુન: કોણ-કોણ ભાઈ સૂરતની તરફથી શ્રીજી સ્વરૂપની પાસે આવ્યા અને આવીને શ્રીજી સાહેબજીના ચરણોમાં પ્રણામ કર્યા ?

ઉ. ૧૧૨- શ્રી મોહનદાસ અને ચતુર્ભુજભાઈ સૂરતથી શ્રીજીની શરણમાં આવ્યા →

→ મોહ જોયો.

ઉ. ૧૦૭- અહીં શ્રી પ્રાણનાથજીએ પોતાના સુંદરસાથને અવગુણોથી બચાવવા માટે પ્રવૃત્તિ અને નિવૃત્તિ-એ બંને માર્ગોના વિષયમાં અત્યંત બોધદાયી અને મર્મભેદી ચર્ચા કરીને સુંદરસાથને સમજાવ્યા.

→ જમાત-સુંદરસાથને ધર્મશાસ્ત્ર સંમત વેશ ધારણ કરાવ્યો. તેમને ફકીરી વેશનો સિનગાર કરાવ્યો. કાનમાં મુદ્રા (સુમેરનીના દાણા) પહેરાવી દીધી અને ફકીરી વેશની અન્ય બધી સામગ્રીઓ મોમિનો-બ્રહ્માત્માઓના હાથમાં આપી દીધી.

→ અનિચ્છાપૂર્વક સ્વીકાર કર્યો અને કેટલાએ સહર્ષ. જેઓએ જ્ઞાન દ્વારા વેશના મર્મને સમજી લીધો હતો, તેઓએ શ્રી પ્રાણનાથજીના આદેશને સહર્ષ સ્વીકારી લીધો અને વૈરાગી વેશ ધારણ કરી લીધો. હવે અહીંયા બધા સુંદરસાથ આનંદમાં નાચવા-કૂદવા લાગ્યા.

ઉ. ૧૧૦- ત્યારબાદ સમસ્ત સુંદરસાથ પરમાત્માના આવેશ (શક્તિ) પ્રાપ્ત કરી પોતાની અંદરના અવગુણ કાઢીને આત્મીય ભાવ-દશામાં આવી ગયા.

→ દયારામભાઈ, ચંચલદાસભાઈ, ગંગારામભાઈ અને બનારસીભાઈ પણ શ્રીજીની શરણમાં આવી પહોંચ્યા. એ બધા ભાઈ-બ્રહ્મમુનિ વિભિન્ન સ્થાનોમાં આવ્યા હતા.

→ અને આવીને મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજીના ચરણોમાં પ્રણામ કર્યા. આ સમય અન્ય પણ કઈ એવા સુંદરસાથ શ્રીજીની ચરણ-શરણમાં આવ્યા, જેઓએ શ્રીજીના ચરણોમાં પોતાની આત્મા જ સોંપી દીધી.

પ્ર. ૧૧૩- આ સમય એક પઠાણ સોદાગર સહિત અન્ય કોણ-કોણ ધર્મમાં શામિલ થયા ?

પ્ર. ૧૧૪- શ્રી પ્રાણનાથજીની ચર્ચા સાંભળીને કોને-કોને આ હવેલીમાં ઇમામ મેહદી સ્વરૂપની ઓળખ થઈ ?

પ્ર. ૧૧૫- અહીં કોણ-કોણ શ્રીજી સ્વરૂપના દર્શનાર્થ આવ્યા ? એમાંથી કોણે ચર્ચા સાંભળીને ઇમામ મેહદી સ્વરૂપ શ્રીજીની શરણ લીધી ?

ઉ. ૧૧૫- આ હવેલીમાં શ્રીજી સ્વરૂપના દર્શનાર્થ આવવાવાળાઓમાં ઉસ્માન →

પ્ર. ૧૧૬- શ્રીજી સાહેબજી જ્યારે ઘોડા પર સવાર થઈને ક્યાંક જઈ રહ્યા હતા, તે સમય રાહમાં કયા મુસ્લિમ ભાઈએ શ્રીજીના દર્શન પ્રાપ્ત કર્યા ?

પ્ર. ૧૧૭- તે ભાઈએ આ જમાતમાંથી કોને ઘોડા પર સવાર વૈરાગી-શ્રીજી સ્વરૂપની ખબર પૂછી ?

ઉ. ૧૧૭- તે ભાઈ-અવ્વલખાને આ જમાતમાંથી નૂર મહંમદને, ઘોડા પર →

પ્ર. ૧૧૮- ઉક્ત ભાઈએ નૂર મહંમદને તે વૈરાગીના વિષયમાં શું-શું વાતો પૂછી અને કેવી રીતે ?

ઉ. ૧૧૮- ઉક્ત ભાઈએ નૂર મહંમદને તે વૈરાગીના વિષયમાં પૂછ્યું, ''એ કેવા →

પ્ર. ૧૧૯- તેમના પ્રશ્નોના ઉત્તરમાં નૂર મહંમદે તેમને શું કહ્યું ?

ઉ. ૧૧૩- એ જ સમય ઈનાયતખાન નામક એક પઠાણ સોદાગર આવ્યા. ઈનાયતખાનની સાથે મુરાદખાન અને અબ્દુલનબી પણ આવ્યા અને આવીને સાથી સમાજમાં પ્રવિષ્ટ થઈ ગયા.

ઉ. ૧૧૪- શ્રીજી સાહેબજીની ચર્ચા સાંભળીને આ હવેલીમાં અલાદખાન, યાર ખાન, ઇલયાસખાન, અબાબકર અને મિહીનખાનને સ્વામી શ્રી પ્રાણનાથજીમાં ઇમામ મેહદી સ્વરૂપની ઓળખ થઈ.

→ ખાન, હસનખાન, અહમદખાન અને અવ્વલખાન છે. એમાંથી અવ્વલ ખાને ચર્ચા સાંભળીને ઇમામ મેહદી સ્વરૂપ શ્રીજી સાહેબજીની શરણ લઈ લીધી.

ઉ. ૧૧૬- એક દિન જ્યારે શ્રીજી સાહેબજી ઘોડા પર સવાર થઈને ક્યાંક જઈ રહ્યા હતા, તેમની સાથે તે સમય નૂર મહંમદ અન્ય સાથી બધા સંન્યાસી વેશમાં હતા અને બધા સુંદરસાથ સતર્ક થઈને ચાલી રહ્યા હતા, એ જ સમયે અવ્વલખાને ઘોડા પર સવાર શ્રીજી સાહેબજીના દર્શન પ્રાપ્ત કર્યા.

→ સવાર સંન્યાસી-વૈરાગી શ્રીજી સ્વરૂપની તરફ બતાવતાં કહ્યું, ''નૂર મહંમદ ! તમે મને એ સંન્યાસીના વિષયમાં ભલી પ્રકારથી અવગત કરાવો.''

→ સંન્યાસી છે ? ક્યાંથી આવ્યા છે ? એમનો પરિચય શું છે ? એમનો પૂરો પરિચય મને બતાવી દો. યદિ તમે મારાથી કોઈ વાત છુપાવી, તો હું કયામતના દિન દામન ઝાટકીને તમારાથી એ વાત પૂછીશ.''

ઉ. ૧૧૯- તેમના પ્રશ્નોના ઉત્તરમાં નૂર મહંમદે તેમને કહ્યું,''એ વૈરાગી-ફકીર

→

→ હકીકી દીન ઇસ્લામ-નિજાનંદ ધર્મમાં પ્રતિષ્ઠિત છે. કલમા અને કુરાનનું →

પ્ર. ૧૨૦- ઉક્ત આવવાવાળા ભાઈઓમાંથી કયા ભાઈના વિષયમાં કહ્યું છે કે તે તો ''હકુલ આકીન'' માં હતા ?

પ્ર. ૧૨૧- તે કોણ ભાઈ છે, જે પોતાની પીઠ પર હાથથી ચાબુક મારવા લાગ્યા ? તેમને જોઈને શ્રીજી સ્વરૂપે તેમને શું કહ્યું ?

ઉ. ૧૨૧- તે ભાઈ અવ્વલખાન જ છે, જે આવેશમાં આવીને પોતાના હાથમાં →

પ્ર. ૧૨૨- તે સમય ત્યાં શું કાર્ય ચાલી રહ્યું હતું ? શ્રીજી સ્વયં શું કરી રહ્યા હતા ?

પ્ર. ૧૨૩- ત્યાં બધાની સાથે મુકુંદદાસજી કયા રૂપમાં કાર્ય કરી રહ્યા હતા ?

પ્ર. ૧૨૪- પઠાણ લોકો મળીને શ્રીજી સાહેબની પાસે કેમ આવ્યા હતા અને તેઓએ શું પ્રશ્ન કર્યો હતો ?

ઉ. ૧૨૪- આ સમય થોડા મુસ્લિમ પઠાણ લોકો મળીને શ્રીજી સ્વરૂપ ઇમામ →

પ્ર. ૧૨૫- ઉક્ત પઠાણોએ એવું કેમ કહ્યું, જેને સાંભળતાં જ શ્રીજી સાહેબજીને આવેશ આવી ગયો ?

ઉ. ૧૨૫- તે પઠાણોએ શ્રીજી સાહેબજીને કહ્યું, ''જો આપ અમારા મહંમદ →

પ્ર. ૧૨૬- ઉક્ત પઠાણોની વાતોના જવાબમાં શ્રીજી સાહેબજીએ શું કહ્યું ?

→ યથાર્થ જ્ઞાન એમની પાસે જ છે. એ સ્વરૂપ દીન ઇસ્લામના વાસ્તવિક જ્ઞાન આપવા માટે કટિબદ્ધ (તૈયાર) છે.''

ઉ. ૧૨૦- ઉક્ત આવવાવાળા મુસ્લિમભાઈઓમાંથી અવ્વલખાનના વિષયમાં કહ્યું છે કે તે તો ''હકુલ આકીન'' અર્થાત્ ખુદા પર અટલ વિશ્વાસ રાખવાવાળાઓમાંથી હતા.

→ ચાબુક લઈને સ્વયં પોતાના જ શરીર પર પ્રહાર (વાર) કરવા લાગ્યા. તેમને એવું કરતાં જોઈને શ્રીજી સાહેબજીએ તેમને ના પાડી અને કહ્યું, ''તમે અમારી પાસે આવીને બેસો.''

ઉ. ૧૨૨- તે સમય ત્યાં પર પરમધામના પટ અર્થાત્ ચર્ચનીનું કાર્ય ચાલી રહ્યું હતું. શ્રીજી સ્વયં પરમધામનું વર્ણન કરીને વિરત (વૃત્તિ) લખાવી રહ્યા હતા.

ઉ. ૧૨૩- ત્યાં બધાની સાથે મુકુંદદાસજી ઉક્ત કાર્યની દેખરેખ માટે નિરીક્ષકના રૂપમાં આગળ બેઠેલાં હતા.

→ મેહદીના દર્શન કરવા માટે આવ્યા હતા. ત્યાં તેઓએ ઇમામ મેહદીની ચર્ચા સાંભળી અને પ્રશ્ન કર્યો, ''અમારા પરવરદિગારને આપ પોતાના કેવી રીતે કહો છો ?''

→ સાહેબના કલમાનું ઉચ્ચારણ કરશો, તો અમે બધા પઠાણ પણ આપના થઈને રહીશું.'' તે પઠાણ કેવલ એટલું જ ચાહતા હતા. તેમની ઉક્ત વાતો સાંભળતાં જ શ્રીજી સાહેબજીને આવેશ આવી ગયો.

ઉ. ૧૨૬- ઉક્ત પઠાણોની વાતોના જવાબમાં શ્રીજી સાહેબજીએ કહ્યું, ''બહુ →

→ ખેદ (દુ:ખ)ની વાત છે. અમારા અને મહંમદ સાહેબની વચ્ચે →

પ્ર. ૧૨૭- શ્રીજી સાહેબજીને આવેશપૂર્ણ જોઈને કયા ભાઈને પણ આવેશ આવી ગયો ?

પ્ર. ૧૨૮- અવ્વલખાનની રૂહ પર આવેશ જોઈને પઠાણ લોકો શું કરવા લાગ્યા ?

પ્ર. ૧૨૯- પઠાણ લોકો શ્રીજી સ્વરૂપથી અનુમતિ માંગીને ઘેર ગયા પછી શું-શું કહેવા લાગ્યા ?

પ્ર. ૧૩૦- ઉદયપુરના રાણા એક દિન તલાવની હવેલીમાં કયા પ્રકાર આવ્યા અને કયા પ્રકાર રહ્યા ?

પ્ર. ૧૩૧- જ્યારે રાણા વેશ બદલીને શ્રીજીના દર્શન માટે આવ્યા, ત્યારે ત્યાં શું કાર્યક્રમ ચાલી રહ્યા હતા ?

પ્ર. ૧૩૨- ઉદયપુરના રાણા તલાવની હવેલીમાં આવ્યા તો સહી, પર શું તેને શ્રીજી સાહેબજીથી ભેટ કરીને તેમનાથી થોડી વાતચીત કરી ?

ઉ. ૧૩૨- નહીં ! ઉદયપુરના રાણા તલાવની હવેલીમાં આવ્યા તો સહી, પરંતુ ડરના માર્યા તે શ્રીજીની પાસે નહિ આવ્યા કેમ કે તેમના વિશ્વસનીય →

પ્ર. ૧૩૩- કઈ લીલાના કીર્તન સાંભળીને ઉદયપુરના રાણા પોતાના નસીબના મુતાવિક (અનુસાર) પોતાની આત્મા નિર્મલ કરી ગયા ?

ઉ. ૧૩૩- રાસલીલાના કીર્તન સાંભળીને રાણા બહુ આનંદિત થયા. તેમના →

→ આવવાવાળાઓ તમે લોકો કોણ છો ? મહંમદ સાહેબ તો મારી અંદર છે. તમારા લોકો પર મને બહુ અફસોસ થાય છે.''

ઉ. ૧૨૭- શ્રી પ્રાણનાથજીને આવેશપૂર્ણ જોઈને તુરંત જ અવ્વલખાનની રૂહ પર પણ આવેશ આવી ગયો.

ઉ. ૧૨૮- અવ્વલખાનનું આવેશપૂર્ણ મુખમંડલનું તેજ જોઈને અવજ્ઞાકારી પઠાણ લોકો ભયભીત થઈને શોર મચાવવા લાગ્યા.

ઉ. ૧૨૯- પઠાણ લોકો શ્રીજી સ્વરૂપથી ઘેર પાછાં જવાની અનુમતિ માંગીને ઘેર પહોંચીને બ્રહ્મનિષ્ઠ બ્રહ્માત્માઓની બુરાઈ કરતાં વિભિન્ન પ્રકારના અનર્ગલ (અયોગ્ય) શબ્દ આલાપવા લાગ્યા.

ઉ. ૧૩૦- એક દિન ઉદયપુરના રાણા તલાવની હવેલીમાં વેશ બદલીને શ્રીજી સ્વરૂપના દર્શન કરવા આવ્યા. ત્યાં આવીને પોતાનું મુખ છુપાવીને ઊભા જોતાં જ રહ્યા.

ઉ. ૧૩૧- જ્યારે રાણા વેશ બદલીને શ્રીજીના દર્શન માટે આવ્યા, ત્યારે ત્યાં રાસલીલાના કીર્તનની ધૂમ મચી રહી હતી, જેને સાંભળીને રાણા બહુ આનંદિત થયા.

→ પંડિતોએ તેમની અંદર એવો ડર બેસાડી દીધો હતો કે 'તે મહાત્મા આવવાવાળા પર ભૂરકી નાંખીને તેમની મતિ ભ્રષ્ટ કરી દે છે અને પોતાના ભક્ત બનાવી લે છે.' આ વાતથી ભયભીત થઈને રાણા શ્રીજીથી દૂર જ રહ્યા. નજદીક જઈને વાતચીત કરી શક્યા નહિ.

→ નસીબમાં બસ એટલો જ આનંદ લખ્યો હતો. અતઃ ઉપરવાળાની જેટલી આજ્ઞા હતી, તેટલી જ દૂર સુધી તે આનંદ લઈ શક્યા. રાણાની આત્મા તેટલી જ નિર્મલ થઈ શકી.

પ્ર. ૧૩૪- ''તિનસો મસકરી કરે''-આ વાક્યાંશ કોના શ્રી મુખનું છે ? કોણ અને કોનાથી મશ્કરી કરતાં હતા ?

ઉ. ૧૩૪- **''તિનસો મસકરી કરે''**-આ વાક્યાંશ વીતકકાર શ્રી લાલદાસજીનું →

પ્ર. ૧૩૫- અમરાજીભાઈ શ્રીજીના પ્રતિ ક્યારે વિશ્વાસ લાવ્યા હતા ? તેમના સત્સંગ દ્વારા કોને-કોને શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપની ઓળખ કરી ?

પ્ર. ૧૩૬- શ્રીજી સ્વરૂપના દર્શન કરવા આવેલાં ભોગીદાસે શ્રીજી સ્વરૂપની ચર્ચા સાંભળીને શ્રીજી સાહેબજીના દર્શન કયા રૂપમાં કર્યા ?

પ્ર. ૧૩૭- અહીંયા વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી મહારાજ સુંદરસાથજીને કઈ હવેલીનું સ્મરણ કરવા માટે કહી રહ્યા છે ? આ હવેલી પોતાના ધર્મ-પરિયાણમાં કયા વિષયનો મુખ્ય આધાર છે ?

ઉ. ૧૩૭- અહીંયા વીતકકાર શ્રી લાલદાસજી મહારાજ ઉદયપુરના તલાવની હવેલીની યાદ આપવતાં કહી રહ્યા છે, ''હે સુંદરસાથજી! એ જ →

❖ ઉદયપુર ❖

પ્ર. ૧- ઉદયપુરના તલાવ (ઝીલ)ની હવેલીથી નીકળીને શ્રી પ્રાણનાથજી ક્યાં ગયા અથવા ક્યાં રોકાયા ?

પ્ર. ૨- તે હવેલીમાં શ્રી પ્રાણનાથજીને મળવા અને તેમના દર્શન કરવા ક્યાં-ક્યાંથી લોકો આવ્યા ?

→ જ છે. તે કહે છે, ''રાણા વ્યંગાત્મક શબ્દોમાં અવ્વલખાનથી મશ્કરી કરતાં હતા. મશ્કરી કરતાં તે કહેતાં હતા, ''અવ્વલખાન ! તમને તો આત્મતત્ત્વની પૂર્ણરૂપેણ ઓળખ થઈ ગઈ છે.''

ઉ. ૧૩૫- અમરાજીભાઈ તો બહુ પહેલાં જ શ્રીજી સાહેબજીના પ્રતિ વિશ્વાસ લાવી ચૂક્યા હતા. અમરાજીભાઈના સત્સંગથી રામસિંહ અને ગંગાને પણ શ્રીજી સ્વરૂપની થોડી-થોડી ઓળખ થઈ ગઈ હતી.

ઉ. ૧૩૬- ભોગીદાસ શ્રી પ્રાણનાથજીના દર્શનાર્થ આવ્યા હતા. તેમને શ્રીજીની ચર્ચા અત્યંત મીઠી અને ભલી લાગી. તેઓએ શ્રી પ્રાણનાથજીના સ્વરૂપમાં સાક્ષાત્ પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માના દર્શન પ્રાપ્ત કરી લીધા.

→ હવેલીમાં અમારા શ્રીમન્નિજાનંદ સિદ્ધાંતમાં પ્રવૃત્તિમાર્ગી સુંદરસાથે સર્ગુણ વેશનો પરિત્યાગ કરી નિર્ગુણ વેશને ધારણ કર્યો હતો અર્થાત્ માયાનો પરિત્યાગ કરી આધ્યાત્મિક ગુણોને ધારણ કર્યા હતા. પુનઃ વિરાટ પટની શરૂઆત પણ અહીંથી થઈ. એટલું જ નહિ કુરાન વિષયની ચર્ચા પણ વિશેષરૂપથી અહીંથી શરૂ થઈ. યસર્થ એને યાદ કરો.''

-(પ્રકરણ-૪૯, પ્રશ્ન-ઉત્તર નં.-૧૩૭, કુલ સં. ૩૦૭૪+૧૩૭=૩૨૧૧).

❖ ઉદયપુર ❖

ઉ. ૧- ઉદયપુરના તલાવ (ઝીલ)ની હવેલીથી નીકળીને શ્રી પ્રાણનાથજી પુનઃ શહેરમાં આવી ગયા. ત્યારબાદ શહેરમાં એક હવેલી લઈને તેમાં રોકાયા.

ઉ. ૨- જ્યારે શ્રીજી સાહેબજી શહેરની હવેલીમાં આવી ગયા, ત્યારે ત્યાં અહીં-તહીં ફેલાયેલાં બધા બ્રહ્મમુનિ આવીને શ્રીજીને મળ્યા અને પોતાના ધણીના દર્શન-લાભ લઈને સુખી થયા.

પ્ર. ૩- સૂરતથી શ્રીજી સ્વરૂપના દર્શન માટે કોણ-કોણ આવ્યા હતા અને તે ક્યાં આવીને શ્રીજી સાહેબજીને મળ્યા ?

પ્ર. ૪- કોણ બંનેએ આવીને શ્રીજી સ્વરૂપને પ્રણામ કર્યા અને ક્યાંના સુંદરસાથને મળ્યા ?

પ્ર. ૫- આ પ્રકાર ચર્ચા-કથા, ઉત્સવ-રસોઈ, ભજન-કીર્તન વગેરેને ચાલતાં અચાનક ઔરંગઝેબની તરફથી ઉદયપુરના રાણાને કેવો સંદેશો મળ્યો ? તે સંદેશ લઈને કોણ ઉદયપુર આવ્યા હતા ?

પ્ર. ૬- ઉક્ત સંદેશમાં ઔરંગઝેબે ઉદયપુરના રાણાને શું કહ્યું હતું ?

ઉ. ૬- દિલ્લી સમ્રાટ ઔરંગઝેબે ઉદયપુરના હિન્દુ રાજા રાજસિંહને સંદેશમાં →

પ્ર. ૭- મથુરિયાએ ઉક્ત સંદેશ ઉદયપુરના રાણા સુધી પહોંચાડવા માટે કોને માધ્યમ બનાવ્યા ?

પ્ર. ૮- રાજાના કાન સુધી મંત્રની જેમ બાદશાહનો તે સંદેશ કોણે પહોંચાડ્યો ?

પ્ર. ૯- ઉક્ત સંદેશ કાનથી સાંભળતાં જ ઉદયપુરના રાણા બહુ જ ક્રોધિત કેમ થઈ ઉઠયા ?

ઉ. ૯- ઉક્ત સંદેશ કાનથી સાંભળતાં જ ઉદયપુરના રાણા રાજસિંહ બહુ જ →

ઉ. ૩- સૂરતથી ગોવર્ધન ભટ્ટ ધોલીબાઈને લઈને ઉદયપુર શ્રીજી સ્વરૂપના દર્શન માટે આવી પહોંચ્યા. તે ઉદયપુર શહેરની હવેલીમાં આવીને શ્રીજીને મળ્યા.

ઉ. ૪- ઉક્ત બંને-ગોવર્ધનભાઈ અને ધોલીબાઈએ આવીને શ્રી પ્રાણનાથજીના ચરણોમાં પ્રણામ કર્યા તથા ઉદયપુરમાં એકઠાં થયેલાં સુંદરસાથને મળ્યા. ઉક્ત સુંદરસાથની વચ્ચે શ્રીજી સાહેબે જોર-શોરથી ચર્ચા પ્રારંભ કરી.

ઉ. ૫- આ પ્રકાર ઉદયપુરમાં ચર્ચા-કથા, ભજન-કીર્તન, ઉત્સવ-રસોઈ વગેરેની ધૂમ મચી રહી હતી. તે દરમ્યાન દિલ્લીના સમ્રાટ ઔરંગઝેબની તરફથી ઉદયપુરના રાણાના નામે એક સંદેશ આવ્યો. તે સંદેશ લઈને ઉદયપુરના રાણા સુધી પહોંચાડવા માટે મથુરિયા નામક હિન્દુભાઈ આવ્યા હતા.

→ કહ્યું હતું, ''તમે મારા દ્વારા પાલનીય ઇસ્લામ ધર્મ પર વિશ્વાસ લઈ આવો. યદિ તમે મુસલમાન થઈ જશો, તો તમને પાંચ પરગણા ભેટમાં આપવામાં આવશે.''

ઉ. ૭- દિલ્લી સમ્રાટ ઔરંગઝેબનો ઉક્ત સંદેશ ઉદયપુરના હિન્દુ રાજા રાજસિંહના કાન સુધી પહોંચાડવા માટે મથુરિયાએ રાજાના પુરોહિત ગરીબદાસને માધ્યમ બનાવ્યા.

ઉ. ૮- ઉદયપુરના રાણા રાજસિંહના કાન સુધી મંત્ર સદશ બાદશાહનો તે સંદેશ પુરોહિત ગરીબદાસે પહોંચાડ્યો.

→ ક્રોધિત થઈ ઉઠયા કેમ કે બાદશાહ ઔરંગઝેબે તે સંદેશમાં કહ્યું હતું, ''યદિ તમે ઇસ્લામ ધર્મમાં આવી જશો, તો હું તમને પાંચ પરગણા ભેટમાં આપીશ.''

પ્ર. ૧૦- મથુરિયાની સલાહ માનવાના પ્રતિફળ ગરીબદાસ પુરોહિતને શું મળ્યું ?

ઉ. ૧૦- મથુરિયાની સલાહ માનીને બાદશાહનો સંદેશ રાજા સુધી પહોંચાડવાના પ્રતિફળ એ થયું કે ગરીબદાસને રાજાની ફિટકાર સાંભળવી પડી. રાજાએ →

પ્ર. ૧૧- તે સંદેશ લઈને આવવાવાળા મથુરિયાને સભાથી કેવી રીતે કાઢવામાં આવ્યા ?

પ્ર. ૧૨- ઔરંગઝેબ દ્વારા મોકલેલાં ઉક્ત પ્રકારના સંદેશના વિષયમાં ઉદયપુરના રાજા બહુ દુ:ખી કેમ થયા ?

ઉ. ૧૨- બાદશાહ ઔરંગઝેબ દ્વારા મોકલેલાં ઉક્ત પ્રકારના સંદેશને સાંભળીને →

પ્ર. ૧૩- મથુરિયા તો પાછાં ચાલી ગયા, પરંતુ તેના ગયા પછી ઉદયપુર રાજ્યમાં હલચલ કેમ મચી ગઈ ?

ઉ. ૧૩- મથુરિયા-જે બાદશાહનો સંદેશ લઈને આવ્યા હતા, જેને રાજસભાથી →

પ્ર. ૧૪- ઉક્ત વાતોને લઈને કોને રાજાને ઉકસાવવાનો મોકો મળી ગયો ?

ઉ. ૧૪- ઉક્ત વાતોને લઈને દજ્જાલ વૃત્તિવાળાઓને શ્રીજી સાહેબજીના →

પ્ર. ૧૫- રાણાનો સંદેશો મળતાં જ શ્રી પ્રાણનાથજીએ તેને શું કહેણ મોકલાવ્યું ?

પ્ર. ૧૬- આ સમય રાણાને શ્રીજી સાહેબજીએ કયા પ્રકારથી સાંત્વના આપી ?

ઉ. ૧૬- આ સમય ઉદયપુરના રાણા રાજસિંહને સાંત્વના આપતાં શ્રીજી →

→ ફટકારતાં ગરીબદાસને કહ્યું, ''યદિ તું પુરોહિત ન હોત, તો તને હું જીવિત જ ન છોડત. હવે તું મારા રાજયથી ભાગી જા. નહિ તો તું જીવતો ન રહીશ.'' આ રીતે કહીને રાણાએ ગરીબદાસને રાજ્યથી કાઢી દીધા.

ઉ. ૧૧- ઉદયપુરના રાણા રાજસિંહ સુધી બાદશાહનો સંદેશ પહોંચાડવા આવવાવાળા હિન્દુ ધર્મના પામર દૂત મથુરિયાને ધક્કા મારીને રાજસભાથી બહાર કાઢવામાં આવ્યા.

→ ઉદયપુરના હિન્દુ રાણા રાજસિંહ અધિકાધિક દુઃખી થયા કેમ કે તે મનમાં પોતાને કટ્ટર હિન્દુ ધર્મવાળા સમજતા હતા. તેને હિન્દુ હોવાનો બહુ ગર્વ (અભિમાન) હતું.

→ બેઈજ્જત કરીને કાઢી મૂકવામાં આવ્યા હતા, તે તો પાછાં ફરી ગયા, પરંતુ રાણાના રાજ્યમાં બાદશાહને ચઢાઈ કરવાના ભયથી બહુ હલચલ મચી ગઈ.

→ વિરોધમાં રાજાને ઉકસાવવાનો અવસર મળી ગયો. તે બધા મળીને રાણાને બહેકાવીને તેનાથી શ્રીજી સ્વરૂપ સહિત જમાતને ઉદયપુરથી બહાર મોકલવાની પ્રાર્થના કરવા લાગ્યા.

ઉ. ૧૫- ઉદયપુરના રાણા રાજસિંહનો સંદેશો મળતાં જ શ્રીજી સાહેબજીએ તેને કહેણ મોકલાવ્યું, ''આપ ચિંતિત ન થાવ. નિશ્ચિંત રહો. બાદશાહને આવવા દો. અમે સ્વયં તેનાથી વાર્તાલાપ કરીને નિપટાવી લઈશું.''

→ સાહેબજીએ કહ્યું, ''હે રાજસિંહ રાણા ! આપ બાદશાહને કંઈ ન કહેશો. અમે ઔરંગઝેબના લોકોને અથવા સ્વયં બાદશાહથી ચર્ચા કરીશું. તે →

→ અમારી વાતોને સાંભળીને અમારા દ્વારા પ્રતિપાદિત ધર્મમાર્ગ પર →

પ્ર. ૧૭- શ્રી પ્રાણનાથજીની વાતો સાંભળીને ઉદયપુરના ક્ષત્રિય રાણાએ તેમને શું પ્રત્યુત્તર આપ્યો ?

ઉ. ૧૭- શ્રીજી સાહેબજીની ઉક્ત વાતો સાંભળીને રાણાએ કહ્યું, ''અમે એવા →

પ્ર. ૧૮- ''હમસે બોઝ પાતસાહ કા''-આ વાક્યાંશ કોની તરફનું છે ? પુનઃ ઉક્ત વાતોનું કહેવાનું તાત્પર્ય શું છે ?

ઉ. ૧૮- **''હમસે બોઝ પાતસાહ કા''**-આ વાક્યાંશ ઉદયપુરના રાણા →

પ્ર. ૧૯- રાણાની પાસે દજ્જાલ સ્વરૂપ થઈને કોણ બેઠાં હતા ? તે અવસર પામીને અહીં શું કહેવા લાગ્યા ?

ઉ. ૧૯- રાણાની પાસે દજ્જાલરૂપ થઈને તે જ પેટાર્થુ પંડિત લોકો બેઠાં હતા. →

પ્ર. ૨૦- રાણાની પાસે ઉપસ્થિત દજ્જાલ લોકો રાણાને કેવી-કેવી વાતોની સલાહ આપતાં રહ્યા ?

ઉ. ૨૦- રાણાની પાસે તે સમય ઉપસ્થિત દજ્જાલ પંડિતોમાંથી કોઈ રાણાને →

પ્ર. ૨૧- પંડિતરૂપી દજ્જાલોની ઉક્ત પ્રકારની વાતોનો કોણે વિરોધ કર્યો ?

ઉ. ૨૧- પંડિતરૂપી દજ્જાલોની ઉક્ત પ્રકારની દુષ્ટાઈપૂર્ણ વાતો સાંભળીને પાસમાં →

પ્ર. ૨૨- તે સમય રાજ્યસભામાં રાણાની પાસે કોણ બેઠેલાં હતા ?

→ ચાલતાં સ્વયં જ અમારી આજ્ઞા પાલન કરવા લાગશે.''

→ યોગ્ય પાત્ર નથી કે ધર્મની ચર્ચા બાદશાહથી કરી શકીએ. પુનઃ આ રીતે કોઈપણ વિષયમાં બાદશાહની બરાબરી કરવાનું સામર્થ્ય પણ અમારામાં નથી.''

→ રાજસિંહના મુખનું છે. તેમના ઉક્ત વાક્યાંશનું તાત્પર્ય એ છે કે તેમાં બાદશાહની એક પણ આજ્ઞાને નકારવાની તાકાત નથી. બાદશાહની એક પણ આજ્ઞા તે ઠુકરાવી શકતા નથી.

→ એ કુવૃત્તિગ્રસ્ત પંડિત અવસર પામીને શ્રીજી સ્વરૂપની નિંદા કરવા લાગ્યા અને કહેવા લાગ્યા, ''અમોએ તો પહેલાં જ આપને કહી દીધું હતું કે આ સાધુને અહીંયા રાખવા ઠીક નથી.'' આ પ્રકાર અનેક વાતો બનાવીને રાણાની આગળ તે શ્રીજી સ્વરૂપની બુરાઈ કરવા લાગ્યા.

→ સલાહ આપતાં કહેવા લાગ્યા, ''એ વૈરાગીઓને રાજ્યથી બહાર કાઢી દો'' બીજા કોઈ પંડિત કહેવા લાગ્યા, ''નહિ ! એમને લૂંટી લેવા જોઈએ.'' પરંતુ રાણા રાજસિંહ બધાની વાતોને માત્ર સાંભળતાં જ રહ્યા. તેમને એવી કોઈ અનુચિત આજ્ઞા પોતાના સેવકોને ન આપી.

→ જ બેઠેલાં ભીમસેને વિરોધ કરતાં કહ્યું, ''યદિ વૈરાગીઓને અહીં અમારા રાજ્યમાં લૂંટી લેવામાં આવશે, તો અમારી કેટલી બદનામી થશે.''

ઉ. ૨૨- તે સમય રાજસભામાં રાણાની પાસે ભીમસેન અને કોટવાળ બેઠેલાં હતા.

પ્ર. ૨૩- કોટવાળના દ્વારા રાણાએ શ્રીજી સાહેબજીના પ્રતિ શું કહેણ મોકલાવ્યું ?

પ્ર. ૨૪- એ જ સમયે કયા દજ્જાલની ફોજે ઉદયપુરને ઘેરી લીધા ?

ઉ. ૨૪- એ જ સમયે કલિયુગી દજ્જાલ સ્વરૂપ ઔરંગઝેબની ફૌજે ઉદયપુરને →

પ્ર. ૨૫- આ સમય શ્રી પ્રાણનાથજીએ રાણાના સંદેશના વિષયમાં શું વિચાર કર્યો ?

પ્ર. ૨૬- ઉદયપુરથી નીકળવાના વિષયમાં વિચાર કરતાં સમયે શ્રીજી સ્વરૂપે કેવી વસ્તુઓને ત્યાં જ વહેંચી દેવાનો આદેશ આપ્યો ?

ઉ. ૨૬- ઉદયપુરથી નીકળવાના વિષયમાં વિચાર કરતાં સમયે શ્રીજી સ્વરૂપે આ →

પ્ર. ૨૭- પુનઃ બીજીવાર કોટવાળ રાણાની તરફથી શું સંદેશ લઈને આવ્યો ?

ઉ. ૨૭- પુનઃ ડરના માર્યા કોટવાળ ઉદયપુરના રાણાનો આદેશ લઈને બીજીવાર →

પ્ર. ૨૮- તે કોટવાળને શ્રીજી સાહેબજીએ શું જવાબ આપીને મોકલ્યા ?

ઉ. ૨૮- શ્રીજી સાહેબજીએ તે કોટવાળને જવાબ આપતાં કહ્યું, ''હવે અહીં રહેવું અમારો ધર્મ નથી. મને અહીં રાખવામાં યા ક્યાંય બહાર લઈ →

પ્ર. ૨૯ અહીંયાથી જવા માટે મને આ રાણાના માધ્યમથી કોણ કાઢી રહ્યા છે, એવું શ્રીજીના મનમાં આવ્યું અર્થાત્ શ્રીજી સ્વરૂપની નજર કઈ તરફ ગઈ અને તેઓએ શું સોચ્યું ?

ઉ. ૨૩- રાણાએ કોટવાળને મોકલીને શ્રી પ્રાણનાથજીને પ્રાર્થના કરી, ''આપ બે-ચાર દિન માટે અહીંયાથી વિદા લઈને ક્યાંય અન્યત્ર ચાલી જાવ. થોડી સુખશાંતિ થયા પછી આપ પુનઃ આવી જજો.''

→ ચારે તરફથી ઘેરી લીધા. ઘેરાવના કારણે કોઈપણ નગરથી પોતાની સુરક્ષા માટે અન્યત્ર ક્યાંય પણ જઈ શકતા નથી. આ પ્રકાર ઉદયપુરમાં આતંક ફેલાઈ ગયો.

ઉ. ૨૫- આ સમય શ્રીજી સાહેબજીએ રાણાના સંદેશના વિષયમાં એ વિચાર કર્યો, ''અહીંયાથી જવા માટે શ્રી રાજજીની જ આજ્ઞા થઈ છે'' એવો વિચાર કરી ત્યાંથી નીકળવાના વિષયમાં સોચવા લાગ્યા.

→ ઘડી (વખત) માં અનાવશ્યક વસ્તુઓ સાથે લઈને નીકળવાથી સારું ત્યાંના સુંદરસાથ સમાજમાં જ વહેંચી દેવાનો વિચાર કર્યો અને સમસ્ત સામગ્રીને અહીં ઉદયપુરમાં વહેંચી દેવાનો આદેશ આપ્યો.

→ આવ્યો અને રાજા રાજસિંહની તરફથી શ્રીજીની આગળ હાથ જોડીને પ્રાર્થના કરતાં કહેવા લાગ્યા, ''રાણાએ આપથી પુનઃ અનુરોધ કર્યો છે કે આપ આ વખત ક્યાંય અન્યત્ર ચાલ્યા જાવ.''

→ જવાનો અધિકાર સ્વયં પરમાત્માના હાથમાં છે. તે જ્યાં ચાહે, ત્યાં જ અમને રાખે. હવે તે અમને જ્યાં લઈ જવા ચાહતા હશે, અમે ઢૂંઢીને તે જ જગ્યા ચાલ્યા જઈશું.''

ઉ. ૨૯- રાણાની વારે-વારે ચાલ્યા જવાની પ્રાર્થના સાંભળીને શ્રીજીના મનમાં એ ભાસ થવા લાગ્યો કે અહીંયાથી અમે રાણા રાજસિંહને માધ્યમ બનાવીને શ્રી રાજજી જ કાઢી રહ્યા છે. હવે અમારે અહીં રહેવું ઉચિત નહિ હશે.

પ્ર. ૩૦- આ જ સમય બીજું કોણ શ્રી પ્રાણનાથજીના દર્શન કરવા આવ્યા, જેને શ્રીજી સાહેબે શિરોપાવ પહેરાવ્યો અને સચેત થઈને રહેવાનું કહ્યું ?

ઉ. ૩૦- આ જ સમય ઉદયપુરના રાણા રાજસિંહના ભાઈ રાણા મહાસિંહ →

પ્ર. ૩૧- મહાસિંહને 'શિરોપાવ' પહેરાવ્યા પછી શ્રીજી સ્વરૂપે ઉદયપુર પર આવવાવાળી આપત્તિના વિષયમાં તેમને શું કહ્યું ?

ઉ. ૩૧- રાણા રાજસિંહના ભાઈ રાણા મહાસિંહને 'શિરોપાવ' પહેરાવ્યાના →

પ્ર. ૩૨- પુનઃ રાણા રાજસિંહના ભાઈ મહાસિંહના સિવાય અન્ય કોને-કોને શિરોપાવ પહેરાવ્યો ?

ઉ. ૩૨- રાણા રાજસિંહના ભાઈ મહાસિંહના સિવાય ઉદયપુરના જેટલાં પણ →

પ્ર. ૩૩- પુનઃ કોના-કોના ઘરોમાં જ 'શિરોપાવ' તેમજ અન્ય સામગ્રીઓ પહોંચાડી આપવામાં આવી ?

પ્ર. ૩૪- પોતાની સાથે-સાથે ચાલવાવાળાઓને શ્રીજી સાહેબે શું આજ્ઞા આપી ?

પ્ર. ૩૫- શ્રી પ્રાણનાથજી અને શ્રી બાઈજૂરાજ સહિત બધા સુંદરસાથે કેવા શ્રૃંગારને ઠુકરાવીને કેવા વેશને અપનાવ્યો ?

પ્ર. ૩૬- હવે ઉક્ત વેશ બનાવીને બધા સુંદરસાથ ક્યાં જવાની તૈયારી કરવા લાગ્યા ?

→ શ્રીજી સાહેબજીના દર્શનાર્થ આવ્યા. તેને શ્રીજીએ સન્માનપૂર્વક શિરોપાવ (શિરથી પગ સુધીનો પૂરો પોશાક) પહેરાવ્યો અને કહ્યું, ''હવે તમે સચેત થઈને રહેજો. અમે તો તમારા દેશથી પ્રસ્થાન કરી રહ્યા છે. હવે તમે બધા પણ આ પ્રદેશમાં શાંતિથી ન રહી શકશો. તમારો આ પ્રદેશ વેરાન થઈ જશે.''

→ ઉપરાંત તેને સમજાવતાં શ્રીજી સ્વરૂપે તેમને કહ્યું, ''જુઓ ! આ ક્ષેત્રનું અંધકારમય ભવિષ્ય સામે દેખાઈ રહ્યું છે. અહીં બધુંય ઉજડી જવાવાળું છે. યદિ તમારા ભાઈ મને વિદા ન આપતાં, અહીં રોકાવા દેતાં, તો હું સ્વયં આત્મબળના પ્રયોગ દ્વારા આ વિપત્તિને ઝેલી (સહન કરી) લેતો.''

→ પ્રતિષ્ઠિત અને સેવાભાવી તેમજ પોતાના સાથી હતા, જેને શ્રીજીના સ્વરૂપની ઓળખ હતી, તે બધાને સન્માનિત કરતાં શ્રી પ્રાણનાથજીએ શિરોપાવ પહેરાવ્યો.

ઉ. ૩૩- જે લોકો શ્રીજીના પ્રસ્થાનના સમયે ત્યાં ઉપસ્થિત ન હતા, તે બધાના ઘરોમાં જ 'શિરોપાવ' તેમજ અન્ય સામગ્રીઓ પહોંચાડી આપવામાં આવી.

ઉ. ૩૪- પોતાની સાથે-સાથે ચાલવાવાળા બ્રહ્મમુનિઓને શ્રીજી સાહેબે ''વૈરાગી વેશ'' ધારણ કરવાની આજ્ઞા આપી.

ઉ. ૩૫- શ્રીજી સાહેબજી અને શ્રી બાઈજૂરાજ સહિત બધા સુંદરસાથે કિંમતી રંગબેરંગી વસ્ત્રો તથા બહુમૂલ્ય આભૂષણાનો પરિત્યાગ કરી નિર્ગુણ સંન્યાસી (ગેરુઆ) વસ્ત્ર અપનાવી લીધા.

ઉ. ૩૬- હવે ઉક્ત પ્રકારથી શ્રૃંગાર વગેરે કરીને બધા સુંદરસાથ જમાત પોતાનો કાર્ય-વ્યવહાર છોડીને ઉદયપુરથી ચાલવાની તૈયારી કરવા લાગ્યા.

પ્ર. ૩૭- કેવા-કેવા બરતન અને વસ્ત્રાભૂષણ સુંદરસાથે ત્યાં જ વિતરણ કરી દીધા અને કેવા-કેવા ધારણ કરી ચાલ્યા ?

પ્ર. ૩૮- ઉદયપુરમાં પારલૌકિક ધનરૂપી જાગૃત આત્માઓ ધર્મમાં આવી યા નહિ ?

પ્ર. ૩૯- ભૂલી-ભટકેલી ધામની કેટલી આત્માઓએ ઉદયપુરમાં ધર્મમાં દીક્ષિત થઈને પોતાનો આત્મોદ્ધાર કર્યો ?

ઉ. ૩૯- ભૂલી-ભટકેલી પરંતુ જિજ્ઞાસુ અસંખ્ય આત્માઓ પ્રેમથી ચર્ચા શ્રવણ →

પ્ર. ૪૦- શ્રી પ્રાણનાથજી સ્વરૂપના ચરણોમાં અતૂટ પ્રેમ લઈને કોણ-કોણ ધર્મમાર્ગમાં સંમિલિત (ભેગા) થયા ?

પ્ર. ૪૧- કોણે-કોણે અખંડ સુખનો ખજાનો જાણીને નિજાનંદ ધર્મને અપનાવ્યો ?

ઉ. ૪૧- બેનીદાસ, કેશવદાસ, શોભાદાસ, ભીમાબાઈ, ભોગીબાઈ અને →

પ્ર. ૪૨- કોણ-કોણ માયાના લગાવનો પરિત્યાગ કરી શ્રીજીના ચરણોમાં આવ્યા ?

પ્ર. ૪૩- ઉદયપુરમાં અન્ય પણ બહુ જ સુંદરસાથ ધર્મમાં શામિલ થયા. અતઃ તેમાંથી થોડા સુંદરસાથના નામનો ઉલ્લેખ કરો.

ઉ. ૪૩- ઉદયપુરમાં અન્ય પણ બહુ જ સુંદરસાથ ધર્મમાં શામિલ થયા. તેમાંથી થોડા સુંદરસાથના નામ નિમ્નલિખિત છે. જેમ કે-વાસુદેવભાઈ, એમની →

ઉ. ૩૭- પ્રવૃત્તિ માર્ગવાળાઓના, મોમિનોને અનાવશ્યક બરતન તેમજ બહુમૂલ્ય વસ્ત્રાભૂષણ ત્યાં જ-ઉદયપુરમાં વિતરણ કરી દીધા. સમસ્ત જમાત તુંબા-કૂબડી અને ગોદડી ધારણ કરી નિર્ગુણ વેશ લઈને નીકળી પડી.

ઉ. ૩૮- ઉદયપુરમાં શ્રીજી સાહેબજીની પારલૌકિક ધનરૂપી જાગૃત આત્માઓ બહુ જ સંખ્યામાં આવી અને નિજાનંદ ધર્મ સિદ્ધાંતમાં દીક્ષિત થઈ.

→ કરી પોતાના ભાગ્યની સરાહના કરતાં ધર્મમાં સમ્મિલિત થઈ. જેઓએ બહુ પ્રેમથી ચર્ચા શ્રવણ કરી શ્રીજી સ્વરૂપની ઓળખ કરી અને પોતાનો આત્માદ્વાર કર્યો. સર્વપ્રથમ આવવાવાળાઓમાં લાધુ મસાની, અમરાજી, દેવજીભાઈ અને હર સુંદર વગેરે છે.

ઉ. ૪૦- શ્રી પ્રાણનાથજીના ચરણોમાં અતૂટ પ્રેમ લઈને મંગલજીભાઈ, ગિરધરભાઈ, ગેહેલાભાઈ, મનાબાઈ અને હિંમતભાઈ ધર્મમાર્ગમાં સંમિલિત (ભેગા) થયા.

→ વીરજીભાઈ વગેરેએ એ ભલીભાંતિ જાણી લીધું કે આ ધર્મમાર્ગ અખંડ સુખનો ખજાનો છે. એટલા માટે તે નિજાનંદ ધર્મ સિદ્ધાંત પર સમર્પિત થયા.

ઉ. ૪૨- તે શૂરવીર આત્માઓ, જે માયાના લગાવને ઠુકરાવીને શ્રીજીના ચરણોમાં આવી, તેમાં શ્રી પ્રેમદાસભાઈ, જગન્નાથભાઈ, લક્ષ્મીદાસજી અને નારાયણ સોની શામિલ છે.

→ માતાજી, મોટીબાઈ, કુંજાબાઈ, કમલાબાઈ, ખુશાલીબાઈ, લાલબાઈ, નાગરબાઈ તથા ભૂરો અને ભત્તૂ. એ બધી આત્માઓ ચર્ચા સાંભળીને આત્મ જાગૃતિ કરી પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માની પ્રાપ્તિ માટે માયા ત્યાગ કરીને શ્રીજીની શરણમાં આવી ગઈ.

પ્ર. ૪૪- કોણ બાઈ સ્વયં તો આવી જ, પરંતુ પોતાની સાથે-સાથે પોતાની સંગી-સહેલીઓને પણ ધર્મમાં શામિલ કરાવ્યા ?

ઉ. ૪૪- શ્રીમન્નિજાનંદ ધર્મ સિદ્ધાંતમાં આવવાવાળાઓમાં કેશરબાઈ, →

પ્ર. ૪૫- કોણ-કોણ શ્રીજીથી તારતમ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી હકીકી દીન ઇસ્લામ-નિજાનંદ ધર્મમાં શામિલ થયા ?

પ્ર. ૪૬- કોને-કોને શ્રી પ્રાણનાથજીના જ્ઞાને માયાથી વિરક્ત કરી ધર્મમાં પ્રવિષ્ટ કરાવ્યા ?

ઉ. ૪૬- શ્રીમતી સહુબાઈ, ગંગાબાઈ, જગ્ગુબાઈ, તારૂબાઈ, બછુબાઈ અને →

પ્ર. ૪૭- કોને-કોને સ્વપ્નવત્ સંસારને ભલી પ્રકાર જાણીને તેનાથી વિમુખ થઈને ધર્મમાર્ગ અપનાવ્યો ?

ઉ. ૪૭- ભોગનબાઈ, મથુરીબાઈ, ગૌરીબાઈ, મનુબાઈ, અમેખીબાઈ, →

પ્ર. ૪૮- કોણ-કોણ છ સરૂપ દે (સ્ત્રીઓ) વ્રજ-રાસ લીલાઓ ખેલીને અહીંયા નિજધામ માર્ગમાં આવી ?

પ્ર. ૪૯- કોણે-કોને પોતાનું સર્વસ્વ ત્યાગી દીધું અને નિજાનંદ ધર્મમાં શામિલ થઈને સત્સંગ દ્વારા અખંડ આનંદની પ્રાપ્તિ કરી ?

પ્ર. ૫૦- કોની-કોની ઉપર જ્યારે પરબ્રહ્મ પરમાત્માની કૃપા ઉતરી, તો તે પણ સાથ-સમૂહમાં આવી મળી ?

→ મનાબાઈ, ગંગાબાઈ, ગંગીબાઈ અને લાડબાઈ છે. અરે ! લાડબાઈએ તો કમાલ જ કરી દીધી. તે સ્વયં તો ધર્મમાં આવી જ, પરંતુ પોતાની સાથે-સાથે પોતાની સંગી-સહેલીઓને પણ ધર્મમાં શામિલ કરાવ્યા.

ઉ. ૪૫- કૃષ્ણાવતી, વાલબાઈ, સોનાબાઈ, ફૂલાબાઈ, જીવીબાઈ અને દેવબાઈ શ્રીજી સાહેબજીથી તારતમ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી હકીકી દીન ઇસ્લામ-નિજાનંદ ધર્મમાં શામિલ થઈ.

→ ફૂલબાઈને શ્રી પ્રાણનાથજીની ઓજસ્વી ચર્ચાએ માયાથી વિરક્ત કરી દીધા અને તે સ્વપ્નિક જંજાળરૂપી માયાને છોડીને ધર્મમાં પ્રવિષ્ટ થઈ ગઈ.

→ દાનીબાઈ, ખેતીબાઈ, મનીબાઈ, બેરામીબાઈ, નાનીબાઈ, ગોમાબાઈ વગેરેએ સ્વપ્નવત્ સંસારને ભલી પ્રકાર જાણીને-સમજીને તેનાથી વિમુખ થઈને ધર્મમાર્ગ અપનાવી લીધો.

ઉ. ૪૮- ગોમાબાઈ, વીરબાઈ, નાથીબાઈ, લખીબાઈ, ભાગબાઈ અને તારાબાઈ એ છ સરૂપ દે-સ્ત્રીઓએ વ્રજ-રાસ લીલાઓ ખેલ્યા (રમ્યા) હતા અને એ જ આત્માઓ અહીં આવીને નિજધામ માર્ગમાં પ્રવિષ્ટ થઈ.

ઉ. ૪૯- અનદૂબાઈ, મનીબાઈ, પૂરબાઈ, ગંગબાઈ, ભાનાબાઈ અને અમૃતબાઈ એ પોતાનું સર્વસ્વ ત્યાગી દીધું અને નિજાનંદ ધર્મમાં શામિલ થઈને સત્સંગ દ્વારા અખંડ આનંદની પ્રાપ્તિ કરી.

ઉ. ૫૦- ભાગ્યવંતી અમૃત દે, કરમાબાઈ, ચીમાબાઈ, સહોદ્રીબાઈ, કાનબાઈ અને મનાદે પર જ્યારે પરબ્રહ્મ પરમાત્માની કૃપા ઉતરી, તો તે પણ સાથ સમુદાયમાં આવી મળી. અન્ય પણ જેવા-ચીમાબાઈ, સજનીબાઈ,

→

→ દીપાબાઈ વગેરે સુંદરસાથ ઉદયપુર શહેરમાં જાગૃત થઈને સાથ-
→

પ્ર. ૫૧- અહીંયા આવવાવાળાઓમાં કોણ-કોણ ભાવપૂર્ણ આવ્યા હતા ? અંતમાં દર્શનાદિના પછી તેઓએ શું સમજ્યા ?

ઉ. ૫૧- ઉક્ત પ્રકારથી આવવાવાળાઓમાંથી કોઈ પહેલાં, કોઈ વચમાં તથા કોઈ બાદમાં આવીને નિજાનંદ ધર્મમાં પ્રવિષ્ટ થયા હતા. ઉક્તમાંથી
→

પ્ર. ૫૨- જ્યારે ઉદયપુરના રાણા પર ઔરંગઝેબની ચઢાઈ થઈ, ત્યારે ત્યાંની પ્રજાની શું હાલત થઈ ?

ઉ. ૫૨- જ્યારે દિલ્લી સમ્રાટ ઔરંગઝેબની સેનાએ ઉદયપુરના રાણા પર ચઢાઈ
→

પ્ર. ૫૩- તે સમય તે ક્ષેત્રના સુંદરસાથની શું હાલત થઈ ?

પ્ર. ૫૪- ઉદયપુરથી ચાલીને પોતાની જમાતની સાથે શ્રીજી સ્વરૂપે ક્યાં ડેરા (પડાવ) નાંખ્યા ?

પ્ર. ૫૫- આ વૃત્તાંત ક્યાંનુ છે ? આગળ ક્યાંનું વૃત્તાંત સાંભળવામાં આવશે ?

ઉ. ૫૫- ઉક્ત વૃત્તાંત ઉદયપુરનું છે. હવે એનાથી આગળ શ્રી રાજજીની આજ્ઞાથી અવશ્યમેવ મંદસોરનું વૃત્તાંત સાંભળવામાં આવશે કેમ કે શ્રીજી સ્વરૂપ
→

→ સમુદાયમાં આવી મળ્યા.

→ થોડા લોકો તો પરમતત્ત્વને સમજવાનો ભાવ લઈને આવ્યા હતા અને થોડા મહાપ્રભુના દર્શનોથી આત્મશાંતિ પામવા માટે તેમના ચરણોમાં આવ્યા હતા. અંતમાં દર્શનાદિના પછી તેઓએ શ્રી પ્રાણનાથજીની અંદર શ્રી રાજજીના દર્શન કરી આત્મશાંતિ પ્રાપ્ત કરી.

→ કરી, તો સંપૂર્ણ ક્ષેત્રના લોકો પોતાની સુરક્ષા માટે અહીં-તહીં ભાગી ગયા. ઉદયપુરના પ્રજાની હાલત તો વગર પાણીની માછલી જેવી થઈ ગઈ.

ઉ. ૫૩- ઉક્ત પ્રકારની હાલતના કારણે તે ક્ષેત્રના સુંદરસાથ પણ તિતર-બિતર (અહીં-તહીં) થઈને પહાડો અને પર્વતોની તરફ ભાગી ગયા.

ઉ. ૫૪- ઉદયપુરથી ચાલીને મહાપ્રભુ શ્રી પ્રાણનાથજી પોતાની જમાત સહિત રામપુર આવ્યા. ત્યાં જ પાસમાં સ્થિત દુધલાઈ ગાંવમાં પૂરણદાસની ત્યાં જમાત સહિત ડેરા નાંખ્યા.

→ પોતાની જમાત સહિત ત્યાં જ જઈ રહ્યા છે.

-(પ્રકરણ-૫૦, પ્રશ્ન-ઉત્તર નં.-૫૫, કુલ સં. ૩૨૧૧+૫૫=૩૨૬૬).

મધ્યાંશ - દ્વિતીય ખંડ સમાપ્ત.

નોંધ :-

યશવંતી કહે મારા શ્રદ્ધા સુમન સાથજી !

તમો ઘેર જ બેઠાં બેઠાં, જરૂર આ મનન કરજો રે ।

મનન કરી પ્રેમ ધરી, જલ્દી પરમધામ આવજો રે ।।

યશવંતી કહે મારા ધામસ્થ સાથજી ....

-પ્રણામ

આહ્‌વાન

↓

નિસદિન રંગ મોહોલન મેં, સાથ સ્યામાજી શ્યામ ।
યાદ કરો સુખ સબોં અંગોં, જો કરતે આઠોં જામ ।।

-(શ્રી પરિક્રમા, પ્ર. ૪/ચો.૫).

અર્થ : હે મારા ધામના શ્રદ્ધા સુમન સુંદરસાથજી !

આપણે બધા અક્ષરાતીત બ્રહ્મધામ-શ્રી રંગમહલમાં રાતદિન શ્રી શ્યામશ્યામાજીના સાથે કેવી રીતે રહેતાં હતા ? પોતાના અંગ-પ્રત્યંગથી તે સુખોને યાદ કરો, જેને અમે આઠેય પ્રહર ચોવીસ કલાકની લીલાઓ દ્વારા નિરંતર પ્રાપ્ત કર્યા કરતી હતી ! આટલું તો કરો ! !

-લેખક

- શ્રી રાજ-

શ્રી પ્રાણનાથ જ્ઞાન કેન્દ્ર ચે. ટ્રસ્ટ તથા
શ્રી પ્રાણનાથ મહિલા મંડળ (રજિ.) બોરીવલી, મુંબઈ.
ઈ. સ. ૧૯૯૮ થી ૨૦૧૪ સુધીના પ્રકાશન -

૧.	વિવરણ પત્રકો સમીક્ષા		- નેપાળી
૨.	વિવરણ પત્ર કી સમીક્ષા	} (ઈ.સ.૧૯૭૮માં નેપાળ-ધરાન મંદિરથી પ્રકાશન થયું છે.)	- હિન્દી
૩.	મોહજલકો પાંચ પ્રકરણ		- નેપાળી
૪.	શ્રી દીનદયાલ સૂક્તિ		- હિન્દી to English
૫.	સમીક્ષા - સંસાર ઔર મેરા ભર્તાર કી		- હિન્દી
૬.	સમીક્ષા - સંસાર ઔર મેરા ભર્તારની		- ગુજરાતી
૭.	Samiksha-A reply to Sansar Aur Mera Bhartar		- English
૮.	સંસાર ઔર મેરા ભર્તાર કી સમીક્ષા કા 'ઉપસંહાર'		- હિન્દી
૯.	સંસાર ઔર મેરા ભર્તાર ની સમીક્ષાના 'ઉપસંહાર'		- ગુજરાતી
૧૦.	વિરાટ વિજ્ઞાન દર્પણ		- હિન્દી
૧૧.	વિરાટ વિજ્ઞાન દર્પણ		- ગુજરાતી
૧૨.	અપના ધામ દર્શન (દીનદયાલ કૃત મઝલી વૃત્ત)		- હિન્દી
૧૩.	આપણું ઘર પરમધામ (દીનદયાલ કૃત વચલી વૃત્ત)		- ગુજરાતી
૧૪.	આફ્નૈ ઘરકો વર્ણન (દીનદયાલ કૃત નેપાળી વૃત્ત)		- નેપાળી
૧૫.	ચર્ચની કે પ્રશ્નોત્તર (દીનદયાલ કૃત)		- હિન્દી
૧૬.	ચર્ચનીના સવાલ-જવાબ (દીનદયાલ કૃત)		- ગુજરાતી
૧૭.	વિરાટ વિજ્ઞાન દર્પણકે સવાલ-જવાબ (દીનદયાલ કૃત)		- હિન્દી
૧૮.	વિરાટ વિજ્ઞાન દર્પણના પ્રશ્નોત્તર (દીનદયાલ કૃત)		- ગુજરાતી
૧૯.	અષ્ટાદશોડધ્યાયઃ (કુલજમ સ્વરૂપ સાહેબના)		- હિન્દી

૨૦.	અષ્ટાદશોડધ્યાય:	(કુલજમ સ્વરૂપ સાહેબના)	- ગુજરાતી
૨૧.	અષ્ટાદશોડધ્યાય:	(’’ ’’ ’’)	- નેપાળી
૨૨.	પંચરોશની	(’’ ’’ ’’)	- હિન્દી
૨૩.	પંચરોશની	(’’ ’’ ’’)	- ગુજરાતી
૨૪.	પંચરોશની	(’’ ’’ ’’)	- નેપાળી
૨૫.	ત્રિરંગી બોધ	(’’ ’’ ’’)	- હિન્દી
૨૬.	ત્રિરંગી જ્ઞાન	(’’ ’’ ’’)	- ગુજરાતી
૨૭.	દ્વાદશ પ્રકાશ	(’’ ’’ ’’)	- હિન્દી
૨૮.	દ્વાદશ પ્રકાશ	(’’ ’’ ’’)	- ગુજરાતી
૨૯.	મેહેર સાગર-નિત્ય પાઠ	(’’ ’’ ’’)	- હિન્દી
૩૦.	મેહેર સાગર-નિત્ય પાઠ	(’’ ’’ ’’)	- ગુજરાતી
૩૧.	સેવા-પૂજા (દૈનિક)		- હિન્દી
૩૨.	સેવા-પૂજા (દૈનિક)		- ગુજરાતી
૩૩.	ચર્ચની પટ દર્શન		- હિન્દી
૩૪.	અભિનંદન ગ્રંથ (૧૦૮ શ્રી દીનદયાલજી મહારાજ હીરક જયન્તી)		- હિન્દી
૩૫.	સેવા-પૂજા (અર્થ સહિત)		- ગુજરાતી
૩૬.	અષ્ટ પ્રહર સેવા-પૂજા (અર્થ સહિત)		- ગુજરાતી
૩૭.	સ્વામી શ્રી લાલદાસજી મહારાજ પ્રણીત બીતક સાહેબ કે શ્રી દીનદયાલ કૃત સવાલ-જવાબ ૩ ખંડો મેં ૧. પૂર્વાંશ - પ્રથમ ખંડ - મજલ શુરૂઆતથી સૂરત પર્યંત ૨. મધ્યાંશ - દ્વિતીય ખંડ - મજલ સૂરતથી ઉદયપુર પર્યંત ૩. ઉત્તરાંશ - તૃતીત ખંડ - મજલ મંદસોર સે બીતક સમાપ્તિ		- હિન્દી

૩૮. સ્વામી શ્રી લાલદાસજી મહારાજ પ્રણિત વીતક સાહેબના
શ્રી દીનદયાલ કૃત પ્રશ્નોત્તર ૩ ખંડોમાં - ગુજરાતી
૧. પૂર્વાંશ - પ્રથમ ખંડ -મજલ શરૂઆતથી સૂરત પર્યંત
૨. મધ્યાંશ - દ્વિતીય ખંડ - મજલ સૂરતથી ઉદયપુર પર્યંત
૩. ઉત્તરાંશ - તૃતીત ખંડ - મજલ મંદસોરથી વીતક સમાપ્તિ

૩૯. મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજી પ્રણીત કુલજમ સ્વરૂપ સાહેબ
અંતર્ગત સ્થિત શ્રી કિરંતન ઔર શ્રી પ્રકાશ ગ્રંથ કે
'પુરાના કિરંતન' ઔર 'ભાગવત કા સાર' - હિન્દી

૪૦. મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજી પ્રણીત કુલજમ સ્વરૂપ સાહેબના
અંતર્ગત સ્થિત શ્રી કિરંતન અને શ્રી પ્રકાશ ગ્રંથના
'કિરંતન પૌરાણિક' અને 'ભાગવતનો સાર' - ગુજરાતી

- પુસ્તક ક્રમ સમાપ્ત.

❖ પ્રણામ ❖